

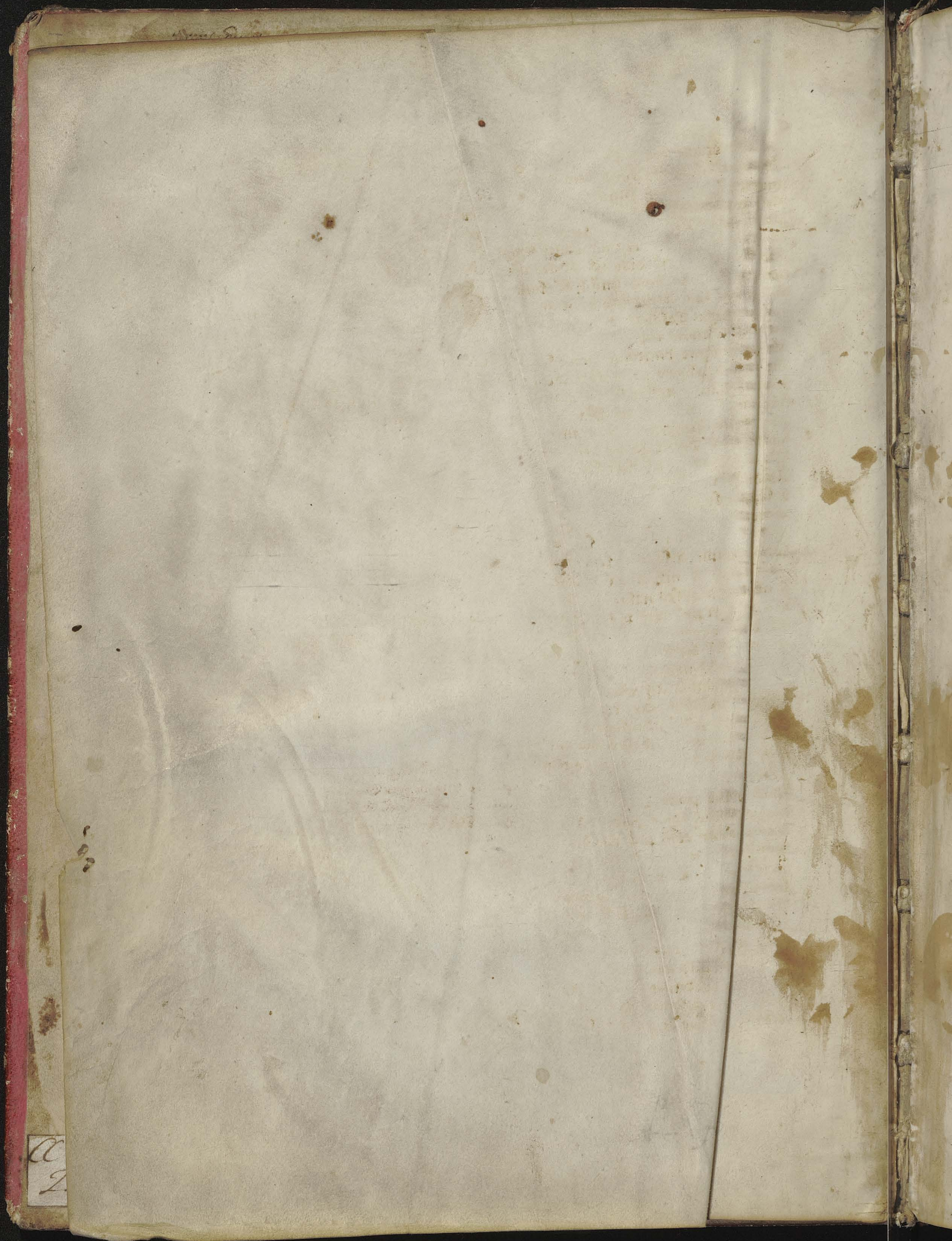
[illegible] iniquus
[illegible]

Audiens sapiens sapientior erit
et intelligens gubernacula possidebit.

I

methodime

Historia Scholastica Theologicæ veritatis.

Sex sut etates mundi sm lxx inpptes
ab adam usq ad noe fuunt duo milia
ducenti lxvi anni. Inq hec fca sunt
mu'r ce celestis acie [illegible]tur. Lucifer de celo
pruit. Ada tu'sg'dr. paradysus serat & mu
ro igneo circumdatur. tra maledicit sangs
Abel fundr. Sa etas usq ad abraha
nongenti lxxvi anni. Inq h fca sunt
ds cu noe loqr archa fabricat mundus
diluuio mgit. Cosolias mat gygantiu
intimit. Turris membrot Babylon
ostruit Lingue diuidunt hoies separ
arc in celo psigno pacis ondr. Sem p
diluuiu genuit arfaxat aq chaldei
fti sunt. Tertia ab abraham usq
ad dd fuunt nongenti lxxiii anni. Inq
hec fca sunt ds cu abraham loquit
Ds ab abraham ut hospes suscipitur
Abrham de ur chaldeor eripit. Ignis
& sulphur sr qinq ciuitates Sodomam &
Gomorram Segor Sedym Seboym
initit. Loth cu filiab' suis de
sodomis eripit. ysaac in senectute pa
rentu nascit & inagam x crucidit
& immolat moyses nascit lex dat &
oscribit Egypt' dece plagis pcutit
Pharoo cu exercitu in mari sb mgit
mare dit isrl' lbat manna de celo da
t. tra pmissiois in uenit. Abrha anno
c. genuit ysmahel aq ysmahelite
orti sunt Qrta etas a dd usq ad
ofusione linguar h e ad transmigrationem
Babylonis qdringenti qdginta duo ani
Inq h fca sut Dauid pastor rex ordiat
Golyas gygas a dd supat & occidit.
Saul regno suo puat. Gedoch cu filio
suo occidi psalteriu canit Salon nascit
Templu edificat celu pluie claudit
deinde pluuia dat. helyas cu corpe
ad celu ducit. Qnta etas a ofu
sione linguar usq ad incarnatione
dni qngenti xlii anni Inq h fca s
Statua aurea in Campo duran erigit
Pui de fornace lbant Susanna a f[illegible]
so crimie eripit. ppls acaptiuite re[illegible]
rlm & templu reedificat. Lex ab esd
restaurat. Beel destruit. Daniel
delacu leonu exthit Babylon sub

rint a toto mudo cesari tbutu reddit
Ebreor captiuitas lxx anno oscribit
Sexta etas e ax adiem Judicii Inq
h oia ee delent & aliq fiunt mors destruit
vita iuenit ds ho efficit vbu dei carne
ocludit sol iusticie orit vgo mat dei
efficit xps nascit circudidit baptizat cru
cifigit sepelit & resurg in celos ascen
dit. Crux x inuenit mors x vindicat
Jrlm destruit templu annichilat finis
nre mortis appinqt Antix veniet qui
breuit regnabit sol ouitet in tenebras
& luna in sangnem Celum mouet
mare ex sictat helyas & enoch pdica
bunt & ab antixo occident & sic dies iu
dicii veniet h vltima etas terminatur.

Anno dni m lxxxvi Vrbanus pp zelum
celebrauit in clarmonte aurelianensi dyoc
Anq statuit qd hore bte vgis omni die di
ceren & eius offm diebus sabbatis sollepn
celebrarent Vt recitat petrus aureli in
libro dictu mecia biblie sup apocalipsim quanta
visione Vltio Iste fuit qui clauit
anno dni m ccc & amplius
yrca lxxviii scisma fuit tercia qp
vnum Collegiu Card eligetu duo. s.
Vrbanus. s. Rome. qui fuit archieps barensis
& aliud Anagnie Card. gebenens ep nomi
Clementem qui yrca inicit Auinion & dura
scisma 39 anni. Rex francie & Castelle
& alii reges legionis. tenuerunt Cle
Rex Rom cu pluribus Almanie tenuerunt
Vrbanus Andegauens princ Reg francie
cu magno exercitu vna cu Comite Sabaudie
iuit contra Karolum de pace in Rege contra p
dni vrb Apulie pp contra Regine Apulie
qz depauit & oio deuastt ita qd dux Otto
marito euasit eius sz ipi e sic suo captiui obiret
de quo exercitu magna ps fame decit & Comes
Sabaudie ibidem in Apulia debit solui fuit [illegible]

Anno dni Millesimo Quadringentesimo xxvii
Rex polonie Vladislaus [illegible] natus
cu grandi exercitu polonor lithuanor & Rutenor
Thartaror Walachorum Moldauiensium Czelior
Slesitar et Masouitar intrauit terram prussie
duos epatus [illegible] posnanien et culmen
Terram Culmen & districtum ostrorodien
funditus deuastauit quasi per ebdomadas
per seminam ciuitates & castra & Ordo inire cu eod
concordia periculosissima pro meliori Eodm anno
idem Rex constituit se notoriu defensorem & protectorem
hereticor in Bohemia qui hussite & [illegible] hodie
zrebdolec appellantur

Epitaphium petri comestoris scolastice historie / cuius supra fecit gratiam /

Petrus eram quem petra tegit dictusque comestor
Nunc comedor / viuus docui nec cesso docere
Mortuus / ut dicat qui me videt incineratum
Quod sumus iste fuit / erimusque quandoque quod hic est

Reuerendo patri et dño suo Gwillo di gra senonensi archiepo petrus seruus xpi presbr trecensis uitam bonam exitum bonum. Cã suscepti laboris fuit instans petitio sociorum q cum hystoriam sacre scripture in serie et glosis diffusam lectitarent breuem nimis et inexpositam op9 aggredi me compulerunt ad quam pro ueritate hystorie consequenda recurrerent. In quo sic animus stilo imperauit ut a dictis patrum non recederem licet nouitas fauorabilis sit et mulceens aures. porro a libro genesis a cosmographia moysi inchoans riuulum hystorie deduxi usque ad ascensionem saluatoris pelagus mysteriorum peritioribus relinquens in quibus utilia et uetera prosequi et noua cudere licet. De hystoriis quoque ethnicorum quedam incidentia pro ratione temporum inserui. i. ad instar riuuli qui secus alueum diuerticula que inuenit replens preterfluere tamen non cessat. Verumtamen quia stilo rudi opus est lima uobis pater inclite limam reseruaui ut huic operi deo uolente et correcto uestra splendorem et auctoritas probeat prehenitatem per omnia benedictus deus amen.

Imperatorie maiestatis est in palacio tres habere mansiones. Auditorium uel consistorium in quo iura discernit. Cenaculum in quo cibaria distribuit. Thalamum in quo quiescit. Ad hunc modum imperator noster xps qui imperat uentis et mari mundum pro auditorio habet ubi ad nutum eius omnia disponuntur. Vnde in celum et terram ego impleo affluenter. i. facit sentire illos quos inhabitat. Et hic dicitur deus. Vnde deus est terra. Set animam iusti habet pro thalamo quia delicie sunt ei in quiescere et esse cum filiis hominum et anima eius sponsa 3. Sacram scripturam pro cenaculo in quo sic suos inebriat ut sobrios reddat. Vnde amblauimus in domo dei cum consensu. i. in sacra scriptura id ipsum sapientes et hic dicitur pater familias. Huius cenaculi iii sunt partes. fundamentum. paries et tectum. Hystoria est fundamentum cuius tres sunt species. Annalis kallendaria effimera. Hystoria annalis est factum quod per annum factum est. i. factum quod in signe kalendaria quia in uno mense effimera quia repente factum est in uno die uel in parte mensis hac similitudine

Allegoria est paries superinnitens fundamento [illegible] p factum aliud factum significatur. Tropologia est doma culminis superpositum que per id quod factum est quid a nobis sit faciendum insinuat. Prima planior. Secunda acutior. Tercia moraliter suauior. A fundamento sumentes principium loquendi ymo ab ipsius fundamenti principio [illegible] quem omnium princeps et est principium

non effimera quod signo tali ✕

effimera est piscis qui eodem die quo nascitur moritur. Vnde et febris effimera que terciam diem ortus sui non excedit. Incipit Genesis de creatione empirei. c. i.

In principio erat uerbum et uerbum erat principium in quo et per quod pater creauit mundum. Mundus iiii modis dicitur. homo mundus quia participat cum omnibus que in mundo sunt. habet esse cum lapidibus uiuere cum arboribus discernere cum animalibus racionari cum angelis. i. esse luna. Quandoque dicitur mundus empireum celum propter suam mundiciam. Quandoque sensibilis mundus qui a grecis pan. a latinis esse dicitur quia philosophus empireum non cognouit. quandoque sola regio sublunaris mundus dicitur quia hec sola [illegible] nobis non habet de quo dicitur princeps mundi huius eicietur foras. quandoque et homo dicitur mundus quia in se totius mundi ymaginem representat. Vnde a domino omnis creatura dicitur est ~~mundus~~ et grece eum microcosmum. i. minorem mundum uocat. Empireum autem et sensibilem mundum et sublunarem regionem creauit deus. i. de nichilo fecit hominem uero creauit et plasmauit. De creatione quorum illorum tamen in quantum legis lator. In principio creauit deus celum et terram. Celum. i. continens et contentum. i. empireum et angelicam naturam. terram omnium corporum. i. iiii elementa. i. mundum sensibilem ex hiis constantem. Vel dicitur celum superiores partes mundi sensibilis intelligunt. terram inferiores et palpabiles. hebreus habet eloym quod tam singulare quam plurale est. i. dii uel domini quia tres persone unus deus creator est omnium. Cum uero dixit moyses creauit tamen errores elidit. [illegible] platonis aristotilis epycuri. plato dixit tria fuisse principia ab eterno. deum. ydeas. ylem et in principio temporis de yle mundum factum fuisse. Non quia effimere febris est que durat tantum per diem. Alume dicta qui eadem die qua nascitur moritur. Aristotiles duo mundum et opificem qui de duobus principiis. materia s. et forma operatus est sine principio et operatur sine fine. Epycurus duo principia inane et athomos et in principio non. Quosdam athomos solidauit in terram alios in aquam alios in aerem alios in ignem. Moyses uero solum deum eternum prophetauit et mundum sine materia. preiacenti creatum. Creatus est autem in principio temporis. s. coeua enim sunt mundus et tempus.

Capitulum genesis de creatione empirei

ethimon

A. terram materiam

Vbi nos [illegible]

mundus i. in [illegible] et [illegible] in principio creauit deus c. a. t. Creatus est autem mundus in principio

Sicut aut sol dicitur eternus sic mundus
sempiternus .i. semper eternus .i. temporaliter eternus
angeli quoque sempiterni vel in principio omnium
creaturarum. Creavit deus celum et terram
.i. has creaturas primordiales fecit
et simul. Sed quod simul factum est simul dici non potuit.
Licet .n. hic prius nominetur celum quam terra tamen scriptum
est In initio tu domine terram fundasti et
a. c. Sicut cum cito oculos aperio statim
acies mea solem icit .i. pervenit in orientem
quod non faceret nisi multa aeris spacia que sunt
inter me et solem transvolaret quam momentaneam
transvolationem si vellem explicare
sepe addam primo et post. Sic primo transit acies
mea aerem vicinum post aerem qui est super
alpes. post aerem qui est super terras alienas
usque ad occeanum post aerem qui
est super occeanum et tandem tangit solem.
b. Hanc creationem mundi perlibatam sub operibus
vi. dierum explicavit scriptura in trinitas
ta. Creationem. dispositionem. ornatum.
In primo die creationem et quandam dispositionem
et secundo et tercio dispositionem In reliquis
iii. ornatum. De prima mundi confusione

Terra autem erat inanis [*et vacua*]
et vacua .i. mundialis machina adhuc
erat inutilis et infructuosa
et vacua ornatu suo et tenebre erant
super faciem abyssi eandem machinam dicit
abyssum vocat propter sui confusionem et obscuritatem.
unde et greci dixerunt eam chaos
Quod non dictum est tenebre erant quidam
dogmatizaverunt et tenebras fuisse eternas
quia ante mundum fuerunt. alii erant
irridentes deum veteris testamenti dicunt eum prius
creasse tenebras quam lucem et sic nichil sunt
Sed tenebre nichil aliud sunt quam absentia
lucis. obscuritas autem aeris quedam a deo
creata et dicta est tenebre. unde et in cathalago
creaturarum dictum est. Benedicite
lux et tenebre domino. et spiritus domini .i. spiritus
sanctus vel domini voluntas ferebatur super aquas
sicut voluntas artificis huius preoculis
omnem materiam domus faciende super illam fertur
dum quod in futurus sit disponit predictam
machinam aquas vocat. quia ductilem materiam
ad operandum ex ea. Ideo variantur eius
nomina ne unius eius nomine tamen censeatur

incubabat vel super ferebatur
illi magis putent accommodare hebreus
habet propter super ferebatur fovebat sicut avis
ova in quo et regenerationem nascentis mundi
non initium. hunc locum male intellexit
plato deum hic putans de anima mundi
sed deum et de spiritu creante de quo legitur
Emitte spiritum tuum et creabuntur. De
opere prime diei.

Dixit autem deus fiat lux et facta est lux .i. verbum
genuit in quo erat ut fieret
lux .i. tam facile ut quis verbo possit dicere
lucem vocat quandam nubem lucidam illuminantem
superiores mundi partes claritate
tamen tenui ut diluculo fieri solet et hec lux
ad modum solis circumagitata presencia sui
superius emisperium et inferius vicissim illuminabat.
postquam fiat in illa essentia lucis
in deo prius quam fieret perfecta est eidem essentia
in actu .s. cum prodiit ad esse. De divisione lucis

Et vidit deus
lucem quod esset bona .i. quam placuerat ei
in presciencia ut fieret placuit ei in
esse ut maneret. vel expresse vidit .i.
videri fecit et divisit lucem ac tenebras
hic incipit dispositio et tamen ad de creatione
Quasi si cum luce tenebras creavit .i. umbram
ex obiectione corporum luci et divisit
creata locorum distantia et qualitate ut
.s. nunquam simul sed semper ex regione diversa
emispheria vicissim sibi vendicarent
Intelligitur et hic angelorum facta divisio stantes
lux. cadentes tenebre dicti sunt et appellavit
lucem diem adyan quod est claritas.
sicut lux dicitur quia lucet .i. purgat tenebras
Tenebras dixit noctem a nocendo quia nocet
oculis sicut tenebre que tenent oculos
ne videant. Sic tamen dies adyan exortum
est a greco. Ita nox a nycticorax et factum
est vespere et post mane factum est. et sic completus
est dies unus naturalis. primo enim cum
celo et terra lux est creata qua paulatim
occidente factum est vespere prime
diei usualis et eadem migrante
sub terras et ad ortum veniente factum est
mane .i. creata est nox et inchoavit
dies secunda. Itaque precedente luce diei et
sequente nocte creata extitit dies unus
.i. naturalis.

Vel dicuntur tenebre a tenendo quia tenent nos
ne operari possimus. Sed quia et vesperalis dies dicitur
quia vesperibus magis est accommodatus

De opere prime diei

De divisione lucis

De prima mundi confusione

incidencia

hec lux

presciencia

Sed quia est tenebre vel nox
dicitur nocturna

De opere secundi diei

Secunda die disposuit deus superiora mundi sensibilis, id est firmamentum. Empyreum enim celum quam cito est factum statim est dispositum et ornatum, id est sanctis angelis repletum. Fecit ergo ea die deus firmamentum in medio aquarum, id est quandam exteriorem mundi superficiem ex aquis congelatis ad instar cristalli solidatam et perlucidam, intra se cetera sensibilia continentem ad ymaginem teste que in ovo est, et in eo fixa sunt sydera. Et dicitur firmamentum non tantum propter soliditatem suam, sed quia terminus est aquarum que super ipsum sunt firmatus firmiter et intransgressibiliter. Dicitur et celum quia celat et tegit omnia visibilia. Et cum legitur firmamentum celi, id est firmamentum quod est celum, ut sal. cata. dicitur unum et per similitudinem concamerationis grece dicitur uranon, id est palatum vel palatus, et est ecdysis figura. Vel dicitur celum quasi casa elyos, quia sol sub ipso positus ipsum illustrat. Hanc tamen circumvolutam concamerationem philosophi summitatem ignis intellexerunt. Cum enim ignis non habet quo ascendat circumvolvitur, ut in clybano patet. Ita et circa mundi exteriora ignis volvitur, et hoc est ethereum celum. Est et tertium celum, id est aereum, de quo aves celi dicuntur. Quidam quartum suspicantur celum scilicet empyreum esse, quia lucifer cum esset in empyreo legitur dixisse: ascendam in celum, et in eo intendit esse supra hominem super angelos qui sunt in empyreo. Sane firmamentum dividit aquas que sub ipso sunt ab hiis que super ipsum sunt. De quibus dicitur: Qui tegis aquis superiora eius. Et sunt sicut et ipsum conglaciate ut cristallus ne igne solvi possint, vel in modum nebule vaporabiles. Cur autem ibi sint novit deus, non quod quidam autumant in rorem descendere in estate. Quod dictum est: fiat firmamentum, et post: deus fecit firmamentum, et: factum est firmamentum, non superfluit, quia sicut in domo facienda prius fit domus in presciencia artificis, fit et materialiter cum leguntur ligna et lapides, fit et actualiter cum levigata in structuram domus disponuntur. Ita cum dicitur fiat, ad presciam dei refertur; fecit, ad opus in materia; factum, ad opus in essentia. Illud preterea die secundo factum est. Et cum huius diei opus bonum fuerit ut ceterorum, tamen non legitur de eo: vidit deus quod esset bonum. Tradunt enim hebrei quod hac die angelus factus est dyabolus. Quibus

consentire videntur qui in ecclesia missam de angelis cantare consueverunt, que in laudem stantium angelorum. Sed tradunt sancti quod in signum factum est hoc, quia binarius infamis est numerus in theologia, quia primus ab unitate recedit. Deus autem unitas est et sectiones et discordiam detestatur. Possumus tamen dicere quod opus tertie diei quod adhuc est de opere secunde diei, quod patebit postea; unde non commendatur nisi in tertia die, que post suam consummationem.

Tertia die. De opere tertie diei.

Aquas sub firmamento congregavit deus in unum locum, que licet plura obtineant loca, quia omnes continentur in visceribus terre, in unum locum dicuntur congregate. Et potuit esse ut aque que totum aeris spatium occupabant vaporabiles soliditate modicum obtineant locum, vel terra paululum subsedit ut eas tempore in munite concluderet. Et sic apparuit arida que latens sub aquis prius humida dicta est. Sed cum apparuit arida, eadem dicitur terra quia teritur pedibus animantium, vel tribus circumpositis elementis. Dicitur solum quia solida; dicitur tellus quia tollat labores hominum. Congregationes aquarum appellavit maria. Hebreorum ydiomate quelibet congregationes aquarum vocant maria. Completo ergo opere aquarum subditur: Et vidit deus quod esset bonum. Et addidit aliud opus illi cum dixit: germinet terra. Nec de opere germinandi tantum intelligendum est, sed de potentia quod potens sit germinare. Produxit enim de terra herbam virentem et facientem semen et lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum. Patet quod non per moras temporum ut modo producit terra plantas suas, sed statim in maturitate viridi in qua et herbe seminibus et arbores pomis onuste sunt. Unde quod cum dictum est virentem, quidam dicunt mundum factum in vere, quia viror illius temporis est et fructificatio. Alii quia legunt lignum faciens fructum et addit herbam habentem semen, factum dicunt in augusto sub leone. Sed in marcio factum dogmatizavit ecclesia. Nota cum prius dixit facientem semen et addit habens unumquodque sementem, quia sementis proprie dicitur dum adhuc est in sementino. Semen vero vel sempu[illegible] est cum seminatur. Seminium vero seiatum dicitur

Hoc lib' emendato ut d' aug' q log' ore nesciés vin. q d' vin q n putat vin ee metit q pcat mēu

gite tri alie sementis frugu et arbor semen accidua seminu eque rei exordium. Nec uos moueat quod in dispone elleto ru uidet aer no dispoit qr n e noiat, sed dispoit z cu lib' ab aquis nota nob forma accepit.

De ope quarte diei

Quarto die que disposuerat terram ornare de rebus illis que inf' uniuersum cogtis motibus agent. plante n qr terre adherent ad disposicoez terre mag spectant et pt alrqis crede quod plante ptinent ad ornatu a superioribus inchoauit. fec n ea die luminaria solem et luna et stellas. et dr sol quod sol lucet i. nullus cu eo. Luna q. lumin una i. p. ut una dier ul una sabbor dr. Sol et luna dnr mag luminaria in duobus et ex duobus i. n solu p quantitate luis sed et corpis. et no tm copatione stellar. sed et s se qr sol dr otties maior terra et luna et dr maior terra p luna et stellas uoluit nocte illuiare ne nox sine lumine nimis eet indecora et ut opantes in nocte ut naute et uiatores solatiu hrent luis mare indesertis ethyopie arenosis u modico impulsus uenti inuenta itinerantiu uestigia coplanat. Sunt et qda animalia que luce solis ferre no possut. et fere nocte pascunt. Nec sic eluit sol licet nubes lucida luce ei' aget qr illa tenue et in sufficiente lucem hebat et forte n n superiora illuminabat sicut n stelle m. De illa aut nube tacet quo qr ul redierit in nub' uel in terra fuat ut stella que apparuit mag et columba in qua uisus est sps scs. ul qr cum sole coitat ul qr de ea fecit s corpus solare n tm ad decore et usu luis uoluit ea ee. Sunt et qda animalia q luce sol ferre non possut et fere nocte pascunt. Sz etia ut eent i sig et tpa et dies et anos ut s. sig sint serenitatis et tepestatis ul ut expis fient sig xii maiora et queda sig minora plia hys q dnr sig ul sida tu qr mag diligentia signuit ul cosidauit ea antiqtas tu qr ad h signat cosidant ea hoies ad designacione tpm. Nec dr e ut genetiti copimat quod posita sint in sig euentuu et opm nror aut quod stat uite nre signet et moderent quod docent quibzdaz expimtis que apotelesmata uocant. No n credd e de celo hys qui alieni sut a pre qui in celis e. Quod au seq in tpa no e putadu quod te p ea incipient ee tpa q ceput cu mudo sed q p ea fit uu tpm distinctio. Sol q descendens ad capcornu solsticiu yemale facit ascendes ad cancru estiuale inter utruq pari ab utq distancia equnoctia facit ul e ibi endiadis sig i sig et tpa i. i sig tpm. In dies dr plr qr dies dr mlpl. De die s. nli spacio xxiiii horar et de die usuali. po e dies p tpe ut i in illa die stillabut motes dulcedine. In anos et dr plr qr anni dr multip. n h dico quod ap diusas nacones sut utq diuse annor distictoes maior et minor na et planete annos suos hnt. Sz s ecce usu h dicim. Est n annus lunaris hns ccc liiii dies. Est solaris costans ex diebz ccc lxv et qdnte i. vi horis. Est bisextil ex ccc lxvi. Est embolismal q ccc lxxx dies excedit et hit xiii lunacoes. Dr au annus ab an quod est circuq in se reuoluit. vn et antiqores an usu litar annu figabant sub spe serpentis cui' cauda in os ei' reuoluebat. Facta g luminaria posuit ds ut luceant in firmamento celi sr et illuiet terram sed n sp. et diudant luce ac tenebras. Quod aut luna in plenilunio facta sit ex alia pendr inclatoe q ht. Et fec de' luiare min' in inchoatione noctis. In pm n noctis no orit luna n pansilenos i. rotunda greece pan i. totu silene i. luna ul mene luna in pansilenos i. tota luna quod nos plenilunium appellam. Vn pendr quod sol fcs e mane i. in oriente et fco vespe luna similr in initio noctis in oriente. Volut tn qda quod mane simul sint fci sol in oriente luna in occidente. Sole occidente sub terra redyt ad oriente in inchoatoe noctis.

Monoydes q die pmo app. Amphicyrtos qn plus media pte. Dycotomos qn cu media. Pansilenos qn tota apparet

d' ope iiii diei

Vide q sub cor me tui possent

1. artis pn

n d'cato t pto nb

d' ope v die

Quinta die ornavit deus aerem et aquam, volatilia dans aeri, natatilia aquis, et utraque ex aquis orta sunt. Facilis enim transitus aque in aerem tenuando, et aeris in aquas spissando. Pisces vocavit Moyses reptilia, quia impetu quodam toto se rapiunt ut serpentes, qui non feruntur pedibus ut fere. Solo quia ex hiis quoddam est volatile, sed terram. Erravit Plato, qui descendens in Egyptum libros Moysi legit, et putavit Moysen sensisse volatilia esse ornatum aeris, tantum et terram. Ornatur vero aeris superioris calodemones et cacodemones. Sed non est ita. Boni enim demones sunt, ut dictum est, in empyreo; mali vero in hunc aerem caligosum detrusi sunt ad penam eorum, non ad eius ornatum.

Creavitque deus cete (l. plasmavit) grandia. Cete neutri generis indeclinabile est. Declinatur tamen hic cetus huius ceti. Et omnem animam viventem atque motabilem quam produxerant aque. Motabiles autem dicuntur anime piscium et avium, non anime hominis. Illa enim movetur de esse ad non esse, ista non, quia perpetua est. Vel quia fortassis animas non habent, ipsum animal vocavit animam, id est viventem. Unde et greci dicunt animalia zoa et sycheca, zoa id est viventia, verba a brutorum genere, quia est ponderosum propter ponderositatem dicitur creatum motabile, quia creatum est sic ut movetur de vita ad mortem, quod non homo, qui creatus est ut non moreretur si vellet. Illa vero creata sunt ut vel in esum cedant aliis vel se termino deficiant. Beda videtur velle quod animas habent pisces. Dicit enim eos habere memoriam. Ait enim fontem esse in Bullensi regione plenum piscibus, qui cum hominibus super gradientibus eunt natando et recedunt, et stant cum stantibus, expectantes ut aliquid eis iaciant, quia sic consueverunt. Hiis benedixit deus sic: Crescite et multiplicamini.

De opere sexti diei.

Sexta die ornavit deus terram. Produxit enim terra tria genera animalium: iumenta, reptilia, bestias. Sciens enim deus hominem per peccatum casurum in penam, ad remedium laboris dedit ei iumenta, id est iuvamenta ad opus vel esum. Reptilia vero et bestie sunt ei in exercitium (post peccatum sunt). Reptilium sunt tria genera: terrentia, ut vermes qui se ore trahunt; serpentia, ut coluber qui vi costarum se rapiunt; repentia pedibus, ut lacerte et bocte. Dicuntur autem bestie quasi vastie, vastando vel ledendo vel seviendo. Queritur de quibusdam minutis animantibus que ex cadaveribus vel humoribus nasci solent, si tunc orta sunt. Quorum vi sunt genera. Quedam enim ex exalationibus esse habent, ut bibiones ex vino, papiliones ex aquis. Quedam ex corruptionibus humorum, ut vermes intestinus. Quedam ex cadaveribus, ut apes ex vitulis, scrabones et musce grandes que sonant volatu ex equis. Quedam ex corruptione lignorum, ut tendones. Quedam ex corruptione herbarum, ut tinee ex oleribus. Quedam ex corruptione fructuum, ut gurguliones ex fabis. De hiis dicitur quod que sine corruptione nascuntur, ut illa que exalationibus, illa tunc facta sunt. Que vero ex corruptionibus, post peccatum ex rebus corruptis orta sunt. Queritur de noxiis animantibus, si creata noxia sint, vel prius innoxia post facta sunt homini noxia. Dicitur quod post facta sunt noxia tribus de causis: propter hominis punitionem, correctionem, instructionem. Punitur enim homo cum leditur hiis vel cum timet ledi, quia timor magna est pena. Corrigitur hiis cum scit ista sibi accidisse pro peccato suo. Instruitur hiis ad mirandum opera dei, magis admirans opera formicarum quam onera camelorum. Vel cum videns hec minima posse sibi nocere, recordatur fragilitatis sue et humiliatur. Sed dicunt quod quedam animalia ledunt alia que non in hiis puniuntur vel corriguntur vel instruuntur. Sed et hiis instruitur homo per exercitium, et ad hoc creata sunt ut aliis sint in esum. Sed item dicunt quod in homines mortuos seviunt. Sed in hoc instruitur homo ne aliquod genus mortis horrescat propter dominum, per quem neque transeat metus, non capillus capitis eius peribit. Adhuc modo solet queri de herbis et arboribus infructuosis, si in illis diebus orta sunt, cum scriptura non memorat nisi herbas seminales et arbores fructiferas. Potest dici quod etiam infructuosa ante peccatum fecerunt fructum aliquem; post peccatum nascuntur homini ad laborem magis quam ad utilitatem, vel post peccatum orta sunt. Quia

n° ē pma ps senarii e unitas ut pt dici sexta
binarius aut est tcia ps eius et ternarius est
medietas et iste ptes simul aggregate faciunt sex

post dein est hoi. Spinas et tribulos
germinabit t. vl' quēcūq; t'ris h̄ent faci
unt fructū .i. utilitatē manifestam
ul' occultam. Q' n̄ piscib; ⁊ auib; dein
ē crescite et mltiplicamini de arbo
rib; ⁊ h'bis ⁊ de hiis intelligend' ē l3
n̄ sit dein het ē cōis cā creacōis eorum.

De creatione hominis.

Dein subd'r de creatione hoīs. Sic faciam
hoiem ⁊ c. ⁊ loq't hic pr ad fi
liū ⁊ spm̄ scm̄. ul' ē uox ꝯiūs q' tum
p'a'r faciā' ⁊ m̄a fcs est ā hō ad yma
ginē dei qm̄ ad aīam. Primo creauit ds
aīam ad ymaginē suā. Ro ad silitudi
nē in ūtutib;. S; ymago dei ē in eēn
eī' ⁊ rōne qr sps ē rōal' ut ds silitudo
in ūtutib; qr bō iusta sapiēs cū p'gre
p'tulit hō qr illā h't ⁊ p'ecans silitu
di'e sepe puat' hō masclm ⁊ feminā
creauit eos. hoc qm̄ ad corp'. tū d'r cre
auit eos ut non plasmasset eos. Et d'r plr' ne uir
androgeos feiā ermafroditos fcōs pu
tarem'. tū s' corp' fcs ē hō quodāmō ad
ymaginē dei. tū os' homi ded' sublime
ut dm̄ ⁊ celestia uideret ⁊ imitetur
vn̄ cū q̄situ eēt a philo quodā ad q'
fuiss; fcs hō. R' ut ꝯtēplet' celū ⁊ celi
numina. Dedit au' hoi ds ut p'eēt
cetis aīantib; in q'b; g'' uo hoīs digni
tas. p'mo qr nō solū fcs eēt in gnē suo
ut p'dca. S; ⁊ qr ymago dei est. Sc'o qr
cū deliberatione fcs ē. In aliis sicq'd'
opib; dixit ⁊ fca sūt. In h' taq' inter
se deliberantes p'tulerūt faciamus.
Z. qr statut' ē do' aīalū ut eēnt ei
q' futm̄ mortale ds sciebat in alimtū
⁊ in indumtū ⁊ laboris adiumtū.
Ān pctm̄ .n. herbas et fruct' arbor
ds in escam holb; ⁊ aīalib; ⁊ q' in
escā iū colligit' qr añ pctm̄ nil no
xium aut stile terra pduxit ⁊ nō qr
i maxis ut in leonib; pdidit hō domi
nū ut sciat se ⁊ amisisse i minus
ut in muscis ⁊ pdidit ut sciat vili
tatē suā in mediis h't diui3 ad sola
tium ut sciat se huisse ⁊ bn̄dixit eis
ds sic.

De institutione coniugii.

Crescite
⁊ mltiplicamini q' qr sn̄ ꝯiunctione
cor' fi nō potuit. p3 qr ds ꝯiugiū uiri
⁊ mulieris instituit in quo cōfitantur
.i. replent' q'dā h'etici dīiutes ꝯnubiū sn̄
pcō fieri nō posse. Si qr q'r añ pctm̄
hoi date sint esce cū eēt immortl'. qr i
mortlitas in q̄ c̄atus erat cib' erat sustenda
n̄ erat qual' illa est q̄ futa ē q̄ cib' non
indigebit. Illa .n. posse mori h'erit
nō posse mori. Et uidit deus cuncta q̄
fecerat et erant singl'a p se bō. S; in uni
u'sitate ualde bō. S; ocul' i aīali pulch
or ē q' sepat'. vl' erāt oīa ualde bona
.i. uniu'sitas bonor' erat optima. qr q̄
mea in sunt uala p'se u'sa in cōmune
ualent tn̄ aliis sūt inutilitatē. Ipe u'
sūmū ē bonū de hoie n̄ ut ceteris dixat
nō dixit et uidit q' eēt bon' qr i p'scio
sciebat eū lapsurū. ul' qr hō n̄ dū pfcs
erat donec ex eo fiet mlr. vn̄ ⁊ p' legit'
n̄ est bonū eē hoiem solum.

De q'ete sabbati a satisfactione. c. ij.

Igitur pfci sūt celi ⁊ t'ra
cōclusio ē h' op'm qr c'ati dispositi ornati
ig' pfci ⁊ qr i senario fcā q' p'mus i nūan
tib; pfcs occurrit qui ex ptib; suis cōgre
gatis reddit eandē sūmā q' i nō nadi
bus nūis n̄ iueies n̄ inusto h3 n̄ i deca
dib; n̄ in xxviij. ptes illas sūt d'ni qr
q'b; assignari p' q̄ntita sit in eo. S' eet .n.
senari' ex .v. ⁊ uno ꝯstet ⁊ ex .ij. ⁊ .iiij
tū q̄ta sit ei' ps iiij. aut .v. dici n̄ p'.
Et cōpleuit ds op' suū die vij q' fecat
alia tr̄slacō h't die .vj. ⁊ tc̄ nulla erit
obiectō. S; hebr'ca u'itas h't vij. ⁊ iō
q'r si cōple ē finale quippiā op's fac'
quō u'm ē q' seq't'. Req'euit ds die .vij.
⁊ c. v'm q' die vij. fecit ⁊ ipe bn̄dixit
⁊ p' requieuit ul' cōpleuit .i. ꝯpletum
ond' cū n̄ i eo fecit ⁊ tc̄ req'euit ob opa
tionib; nouis. Sic h' .n. p' fecit c' tc̄ nō
fecisset matiam ut corp'm ul' silitudie3
ut aīar' n̄ .n. q. fecit' quieuisse. l3 qr
cessauit. Sic in ysaia d'r q' seraphin
req'em nō h'ebant dīites .s. s. s .i. nō
cessabant ul' req'euit ab op'e ⁊ nō
in opib; n̄ eget opib; suis ut hō in
domo ⁊ c. Et dein est. q' negatiue ul'
requieuit ab opib; s' in se ipō .i. a
mutabilitate op'm ei' i mutabilitas

Facc'e hoi'

v. Valde bona qr singula

v. Androgeos sunt graece vir et sr Androgeos .i. h'ns utrumq; sexum virilem et femininu

v. p'catum

i de maxis

v' institucione coniugii

v. q'ete sabbati a satisfactione

c. ij.

aspicit, non stabilis manens dat cuncta moveri.
Quia ergo ab omni opere quod patrarat cessavit, et opus quod
non fecerat ante quod non genuit, tamen opera fecerat.
Creavit, disposuit, ornavit. Ceterum opus propa-
gationis non desinit operari. Unde: faciet quando
pertinget se et transiens miserebitur. Vel tunc pri-
mum quievit. Et benedixit diei septimo, id est sancti-
ficavit eum, id est sanctum et celebrem eum esse voluit.
Sabbatum enim ab aliquibus nationibus ante legem et sab-
batum dicitur fuisse servatum, et in lege dixit
sanctificationem ibi: Memento ut diem sabbati sanctifices.
epylogus — Iste sunt generationes celi et terre. Epylogus.
Quidam hic determinant opera sex dierum. Quidam in Co-
gnovit Adam uxorem suam. Alii in Hic est liber
generationis Ade. Premisisse autem quod dubium est,
littere insistam. Quia cum de maris
et terre similiter dixerat, que tamen similiter facta non sunt,
ut explicet quod sub brevitate concluserat,
repetit et de reliquis. Generationes [illegible]
dicit active, id est operationes Dei, vel passive, id est
generata. Nec est pretendum quod ait: Fecit omne
virgultum antequam oriretur in terra, non eo modo
quomodo oritur in terra et herbam priusquam germi-
naret, cum superius dixit virgultum quod cito
fit tamen cito adultum et herbis fructum, et
herbam ortam et ferentem semen. Ad quod dicitur duos
fuisse modos operationis divine, ut dictum
est, naturalem et causalem. Fecit ergo ea naturaliter prius
quam orirentur et germinaret, causaliter. Vel
aliter, quod innuit sequens littera cum dicit: non enim plu-
erat Dominus Deus super terram. Fecit quod illa terra profecta
et causaliter prius quam orirentur et germina-
rent, ut modo fiunt, cum paulatim be-
neficio roris infusi et labore hominum ad-
hibito ad ortum et maturitatem pervenerunt.
Tunc enim fons unus irrigabat terram, ut
No — Nilus Egyptum utilissime per partes diversas.
Sic creditur Iordanis ante subversionem
irrigasse totam pentapolim utilissime. Sic
de quibusdam fontibus dicit Augustinus quod mira
vicissitudine totam quandam irrigant regionem.
Ne si totam similiter terram irrigatam esse dicimus, di-
luvium fuisse dicamus. Vel quod legitur in fons
multitudinem in mutat, ut invenit
locutio. De creatione prothoplasti.

Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terre. Hic
primo vocat Deum Dominum, quia tunc primo habuit
suum per creationem [illegible] ho-

minus fortior diffusius ait. Et post de utro-
que, quia due sunt hominis partes, de utraque agit. Ad
carnem enim spectat quod dicitur: Formavit hominem de limo terre;
ad animam quod dicitur: Et inspiravit et cetera, quod dicitur:
Corpus fecit de terra, animam de nichilo. Alia trans-
latio habet: et insufflavit et cetera. Vel suffla-
vit, quod non est incongruum de Deo, nec quidam pu-
taverunt cum faciem flavit et spiritum non habere
dicitur. Inspiravit, id est spiritum fecit, sicut in-
sufflavit, id est flatum animam fecit. Unde
in psalmo xlii: Omnem flatum ego feci. Quod dicitur
in faciem per synodochen, id est a parte totum in-
tellige, totum enim hominem animavit, sed faciem
tamquam partem digniorem, quia sensuum capacem, plan
nominavit. Animam autem spiraculum vite
vocat, quia per eam spirat homo et vivit. Et
subdit: animam viventem in se, id est in perpetui-
tate vite viventem, non mortabilem ut
animam pecudis. Hunc locum non sane intelle-
xit Plato, dicens Deum animam creasse, sed an-
gelos corpora formasse, ibi: Dii deorum quorum
opifex paterque ego sum. Quidam asse-
runt animam de divina essentia esse, et ideo stare
non potuit, quia tunc nullo modo peccare posset. Alii
distinguunt inter spiraculum vite et animam,
dicentes spiraculum vite spiritum sanctum, quem et homi-
ni tunc dat; assumunt ad probandum quod dixit: Hoc
nunc os ex ossibus meis. Alii aliter distinguunt
spiraculum, vocantes quendam spiritum corporeum
in corpore animalis quo et sensus operantur in eo, qui et
paulatim extinguitur in eo dum moritur
animal in aliqua parte corporis, ad hoc sentitur
spiritus ille cum in alia extinctus non sit. Factus
autem est homo in virili etate mortalis et immortalis, id est
potens mori, potens non mori. Et anima corpori
postquam formato infusa. Sed queritur utrum in ipso cor-
pore [illegible] est creata, vel extra sit creata et data
sit ei illuc velle incorporari. Quod quia creat illam
animam adeat, tamen sit de potentiis creatis, deinde quod
in ipsis corporibus dum infunduntur creantur.
Plantaverat. De paradyso et lignis eius. — de paradyso et lignis eius

Plantaverat autem Dominus Deus paradysum voluptatis
a principio, in quo poneret aliquis. Remansit
homo in loco ubi factus est in agro damasceno, non
vero [illegible] translatus est in paradysum quem Dominus tertio
die plantaverat, id est plantatis aptaverat
paradysum herbis et arboribus a principio creationis,
scilicet cum apparuit arida et germinare terram

fecit. uel a principio .i. a prima orbis parte. unde a
lia translatio habet. paradysum in eden uersus ori
entem. hebraice eden latine delitie. est ergo
eadem paradysus uoluptatis quod paradysus
in eden .i. in delitijs a principio id est quod ad orien
tem. Hic est enim locus amenissimus longo ma
ris et terre tractu a nostra habitabili zona secre
tus editus .i. altus ut usque ad lunarem
globum attingat. unde et aque diluuij illuc
non peruenerunt. Est et paradysus celum empy
reum et dicitur spirituale quia regio est spiritum
Dicitur spiritualis paradysus et uita beata uel esse. pro
duxitque deus in paradyso de humo diuersa lig
na in quibus delectaretur homo uidendo et susten
taretur edendo. produxit .i. procul duxit in al
tum uel pre homine eduxit in medio quorum tamquam
que digniora posuit lignum uite et lignum
scientie boni et mali. Dictum est autem lignum uite
ab effectu quod habuit uirtutem ut comestu suo
hominem perpetua soliditate firmaret in ut
nulla infirmitate uel senio uel anxietate
in defectum uel in occasum laberetur. Lignum uero scientie
boni et mali dictum ab effectu ex eo quod secutum
est eius comestione. prius enim nesciebat homo quid
esset malum quia non dum expertus. Bonum dicitur sanita
tem et firmitatem. Malum uero egritudinem et imbe
cillitatem quam non dum sensit et cognouit quidem ea
ei per scientiam quia ex proprio priorum cognoscitur reliquum
sed non per experientiam. ut medicus dum sanus est
nouit morbos. sed dum egrotat magis cognoscit
quia nouit et sentit. sic de puero de [illegible]litate
nutrito dicitur quod nescit quid sit malum immo non dum
nouit quid sit bonum uel malum dicitur Tobia bonum
obiit quia post comestionem nouit quid erat bonum
obedire et quid esset malum inobedire. plato putans
non posse conuenire hec arboribus utrumque. hoc de
homine dictum estimauit quia uiuit et est sciens boni
et mali. non enim sunt corporei. In medio uero posi
tum credidit quia homo est quasi medius inter creatorem
super se positum et sensibilia sub se posita.
discretam uero illius hominis fuisse creationem a creatio
nibus hominum reliquorum. dixit per illa duo
addita uite scientie boni et mali. Somia
dicitur a somos insula unde fuit pitogoras.
Sicut enim in scamna figura prius est tunc pigtogo
ricum integrum et post in summo biuium sic homo in
primis etatibus quasi uiuit non utens uiribus ad
intelligentiam datis. sed cum uenerit ad annos dis

cretionis

cretionis tunc discernit inter bonum et malum. et sic
tunc primum eius opera bona uel mala sed non in terra est
in adam uno cum uita data est ei scientia bo
ni et mali. quod dicitur factus est homo corpore subditus
deo precepti acceptantibus uel sic uixit et sciuit
bonum et malum. De .iiij. fluminibus paradysi.

Et fons uel fluuius egrediebatur ad ir
rigandum paradysum .i. ligna paradysi
fons potest intelligi uel abyssus. mater
omnium aquarum uel pretores peruisendum plurale per singu
lare irrigare a positum est pro minstrare humorem. Di
citur enim terra ecuaciens humitari. Dracones
quos scribitur per t. id est quod natorum et dicitur a thyo
is. quia tenetur riuolo uel natatorio fluuius
per tratones .i. per uias subterraneas uel per
meatus .xij. stadijs autem .xvj. qui fons
dicitur per .iiij. flumina. unde dicitur physon quasi a
gagaro rege Indie dicitur est ganges et interpretatur
physon hec persice catiua quia x flumina recipit
uel in mutato oris quia mutatur a facie quam habet
in paradyso Mutatur et hec diuersa loca duobus mo
dis in colore quia alibi clarus alibi turbidus. in
quantitate quia alibi paruus alibi diffusus in sensu quia
alibi frigidus alibi calidus. hic circuit terram eui
lat .i. indiam et habet aureas arenas. Alius
geon dictus est uel egyon quasi et mus et sonat
hyatus terre uel terrenus quia turbidus est. hic circuit
ethyopiam. alij duo proprijs nominibus uocantur
tygris et eufrates. Tigris alias uelocis
simum et ideo fluuius ille a sui uelocitate tigris
equiuocatus et hic uadit contra assyrios dicit
Josephus quod tygris dicitur diglat quod sonat a
cutum uel angustum. Eufrates frugifer
uel fructuosus de quo per quos transirent
regiones. quod non tacuit moyses quia est
in caldea unde uenerat abraham hec .iiij.
flumina ut diximus ab eodem fonte emanant
et separantur et iterum inter se commiscentur et
iterum separantur. sepe et a terra absorbentur
et in plurimis locis emergunt in et quod de ortu
eorum uaria leguntur. Dicitur enim ganges na
sci in locis caucalis montis. Nilus ab ach
lante non procul. tygris et eufrates ex ar
menia. De precepto et prohibitione edulij.

Tulit ergo deus hominem de loco for
cionis sue in paradysum ut operaretur
in non tamen laborando ex necessitate sed delecta
do et recreando ut sic deus custodiret illum

hominem, ut scilicet ipse custodiret paradisum et operaretur, ut dicunt quidam. Codices non habent illum, et tunc est sensus: ut custodiret, id est consideraret ipse opus suum, id est quod faceret in terra per agriculturam; observaret in se per disciplinam, ut sicut mandata sua sic ipse oporteret se suo cultori obtemperare. Precepitque ei dominus, id est ut sciret se homo esse sub domino, precepit. Accepit ab eo. Omnis autem iussio in duobus est, in preceptione et prohibitione, et ideo utroque usus est dominus. Precepit: Ex omni ligno paradisi comede. Prohibuit: De ligno scientie boni et mali ne comedas, [et tamen viro mandatum est, ut per virum] et ad mulierem transiret. Vel forte est preoccupatio, quia facta muliere utrique simul datum est. Subdit autem penam si contempnerent: Quacumque die comederis morte morieris, morte scilicet anime et necessitatem mortis habebis. Unde alia translatio planius habet: mortalis eris. LXX interpretes pluraliter posuerunt: Quacumque die comeditis morte moriemini. Ideo credunt a quibusdam utrique [esse] dictum, et hic preoccupatum. Facta est autem hec iussio per aliquam creaturam subiectam, sicut et nobis dominus locutus est per prophetas et angelos.

De impositione nominum et formatione mulieris.

Dixit quoque dominus: Non est bonum hominem esse solum; faciamus ei adiutorium ad procreandos filios, quod sit similis illi, similia, id est de similibus nature nascentur. Sed ne videretur Ade superflua Eve formatio, putanti se similem animantibus esse, ideo adduxit dominus ad Adam [omnia animantia terre et avis]. In quibus intelligenda sunt et aquatica animantia aperte, tunc vel universa sunt terre, quia etiam que de aquis producta sunt aliquid habent terre in se. Vel potius pisces, qui postea ab hominibus sunt cogniti et nominati, quod patet quia equivocantur animantibus terre, quia similes hiis deprehensi sunt. Fecit autem ut nomina sua reciperent eo nutu quo omnia creavit, vel forte factum est per angelos. Adduxit autem pro duobus: autem ut imponeret eis ipse nomina, in quo sciretur eum esse perfectum, et sciret Adam nullum esse simile ex illis. Et imposuit eis nomina Adam loquens lingua hebrea, que sola fuit ab initio, quod innuitur per predicta, quia nomina que leguntur usque ad divisionem linguarum hebrea sunt. Et non inveniebatur similis sui. Immisit dominus soporem in Adam, et non somnum sed extasim, in qua creditur sensisse interfuisse curie; unde et evigilans prophetavit de coniunctione Christi et ecclesie, et de diluvio futuro, et iudicio per ignem, unde hec cognovit et liberis suis hec indicavit.

De sompno Ade et formatione mulieris.

Cumque obdormisset, tulit dominus unam de costis eius, carnem scilicet et os, et edificavit ministerio scilicet angelorum illam in mulierem, de carne carnem, de osse ossa faciens, et statuit eam ante Adam. Qui ait: Hoc nunc os de ossibus meis et caro de carne mea est. Hoc adverbium nunc videtur tenere [illegible], et dicit alteram mulierem prius factam, de qua dictum est: masculum et feminam creavit eos; et nunc secundam, quasi diceret Adam: prior mulier de limo terre creata est mecum, sed hec nunc de carne mea. Et Iosephus dicit mulierem [ex paradiso formatam] in paradyso cum viro translatam, dicens: In hunc ortum deus introduxit Adam et eius uxorem, precipiens plantationis eos habere sollicitudinem. Et ex duabus uxoribus Ade fingunt in fabulis genealogias, sed exponentes textum convinci videntur, in quo semper singulariter sermo de eius uxore. Notandum quod de formatione mulieris agendo de corpore tantum dictum est. Unde quidam tacitum esse volunt ideo de anima, ut daretur intelligi sic traductam animam mulieris de anima viri ~~que de nichilo~~. Sic carnem de carne. Augustinus et hesitare videtur quid sentiendum sit de anima, an ex traduce sit an ex nichilo, sed id ipsum quod tacitum est de anima potest esse quod non fuit anima mulieris ex traduce, alioquin facta est quam anima viri que de nichilo, et si aliter fiebat taceri non debuit, ne sic facta putaretur ut iam audieram de anima viri. Itaque tacendo innuit non aliter putandum esse quam dixeram prius.

De nominibus mulieris.

Et imposuit Adam uxori sue nomen tanquam dominus eius, et ait: Hec vocabitur virago, quia de viro sumpta est, et est sumptum nomen eius a viri nomine, ut materia de materia sumpta fiat. Et in hebreo denominatio hec est: is, id est vir, dicitur; issa mulier denominatur, ut apud nos virago. Hoc nomen illius mulieris prius fuit, nunc omnium est puellarum, ut eius syncopatum est virgo, quasi diu sit in integritate nature sue. Postea vero fuit

Margin: De sompno Ade et formatione mulieris

Margin: De impositione nominum et formatione mulieris

Margin: De nominibus mulieris

Margin (boxed): Petrus [illegible] … liberum … [illegible] … Nichil contra que facta [illegible]

Margin: Virgines eum [illegible]

Margin: De translationibus diversis

De diversis translationibus. Sciendum [illegible] quod ante incarnationem domini annis CCC xli temporibus Ptolomei Philadelphi LXX interpretes floruerunt. Post ascensionem domini annis C xxiii Aquila secundus interpres ex hebreo in grecum floruit Adriano regnante. Deinde post annos liii Commodo regnante Theodotio. Deinde post annos xxx sub Severo Symachus. Deinde post annos viii quinta editio Ierosolimis inventa, que quia eius auctor ignoratur Vulgata dicitur. Deinde post annos xxv sub Alexandro Origenes correxit LXX cum obelo et asterico, et postea sine hiis transtulit. Hii omnes de hebreo in grecum transtulerunt. Qui autem de greco in latinum plures fuerunt. In [illegible] solus [illegible] de greco in latinum [illegible] Ieronimus solus de hebreo in latinum [illegible] editio [illegible] amoliri.

ysidorus

tunc adhuc virgo erat quia non dum coruptu ca ope hominum in sanguine infecta

te duxit mulieres sibi hic non adam. i. homo fuit illi proprium nomen non duce est. et adam sonat ru beus vel rubra terra. quia sicut iosephus de rubra terra conspersa fuit et talis est. n. ut ait hugo tel lus et vasa vel rubea quia sedes anime in sang wine est vel rubea quia facta erat sanguinea i. peccatrix sanguis. n. nomine sepe desig natur peccatum. ut in vestimentum derum sanguine. et sanguis sanguinem tetigit. Et facta est mater in posuit ei adam hic evas quia sonat mater omnium viventium. Tunc quia terra que ad huc virgo erat quia non dum ope hominum in sanguine fuit infecta. hic legitur non imposuisse sed infra post maledictiones forte quasi plangens homines miseriam dixit eam evam. quasi alludens eiulatum puerorum. masculi. n. recentes natus eiulando dicunt a. mulier vero e. quasi dicat omnes dicentes a vel e. quotquot nascuntur ab eva. De prophetia ade.

Imposito sibi nomine statim prophetavit dicens quasi. s. obret quia de viri latere est relinquet sepe homo patrem et matrem propter uxorem suam et adhebit sibi tanquam portiuncle sue. vel ob hanc rem dementiam suam uxore dixit. i. propter hanc relinquet homo et c. et hic fit coti die a viris et maxime in illud semper re linquet. i. non vigebit eis in initio. hic in lege duae mosaica. xi. in exodo xvii. plures se removebant a coniugio. propter hic exponit coniugium relinquit homo patrem et matrem quia relinquit cohabitare corporaliter et spiritualiter quia maior est zelus in uxorem quam amor filiorum in parentes non dico parentum in filios humor ascendit de trunco ad ramos sed non redit et ideo non dixit propter hic relinquet parentes filios in coniugio. Et erunt duo in carne una. i. vivent ambo in uno carnali ope vel duo in carne pueri gig nendo. non. n. ex sanguine unius sed ex sang wine duorum conficitur pueri caro. vel licet sint duo in carne separaliter erunt tamen in coniugio una caro quia neuter habet potestatem sue car nis De statu ante peccatum

Erat autem uterque nudus non erubescebat nudi putabant velandum quia non sen serant verecundum. Sic non erubescimus si quis videt caput manus et pedes nostros. Inordinatus. n. motus membrorum

ipsa facit pudenda. Sic et pueri si videntur pudenda eorum non erubescunt quia beneficio etatis erubescibilem motum non dum sen sunt qui pudibendus quia inordinatus est quia non sine peccato fit non raro sepe pueri ex cusatus non tamen si excusati sed a peccato rubore carere. vero Unde sanctus zacharias cum sanctam elysabet cognosceret ad gig nendum sanctum precursorem domini tamen videri noluit et hic quibusdam visum est dum uterque preceptis abstinentiam pomi licet potuisset sit

Serpens De suggestione demonis. c. iii. callidior cunctis animantibus et c. et hic alia et incidens quia plenus erat de mone. Lucifer non diectus de padyso. i. em pireo spiritualiter invidit homini quod esset in padyso corporaliter sciens si faceret eum transgredi quod eicerent. timens non dephendi a viro mu lierem adiit et etiam inventum fletti aggressus est mulierem et hic per serpentem quia tunc serpens erectus erat ad hunc ut homo qui in ma ledictione prostratus est. ad huc ut quidam tradunt phaaras erectus incedit. Elegit et quoddam serpentis genus ut ait Beda virgineum habens vultum quia similia similibus applaudunt et movit linguam eius ad lo quendum tamen nescientis sicut et fanatisti cos et inergumenos loquitur nescientes. Et ait. Cur precepit vobis deus ut non co mederetis de omni ligno padysi. i. ut co mederetis de ligno sed non de omni. Querit ut ex tensione inveniat occasionem dicendi ad quod venerat et sic fecit est. Cum. n. quia du bitando. dixit mulier ne forte moriamur quia dubitans ad hoc sed potest de facili flet titur et sequitur de imperfectione ait. Ne quaquam moriemini immo deus nolens vos ei assimilari in scientia et sciens cum comederitis ex ligno hoc eritis sicut dii scientes bonum et malum. ideo invidus prohibuit et ela ta mulier volens similari deo acquievit

Viditque. De statu et esu post peccatum. mulier quod esset lignum pulchrum visu i. mundum et odore vel tactu notans quod ad vescendum suave comedit dedit quod viro suo forte promones cum verbis persuasilibus quam tunc lex lator b utatis ea. Et est ei facile acquievit

sine amore sui de more

de prophecia ade

de statu ante peccatum

de suggestione demonis

de statu et esu post peccatum

de maledictione serpentis et mulieris et viri

q2 cu credet mulier p9 statim mori
turam iux uibu dni z uidisset eam
no ee mortuam ad no estimauit ee
deum ad trorem z comedit z apti sunt
oculi eor i uisu tale q preputi q
n an s ad discooperientiam nuditatis
ul n de ocul corporis intelligendu e
cu deum sit uidit mlr lignu z e ilo
n accesserat ad lignu q palpones i. ca
s oculos eor dns decipia z cognito
ne ei p q te cognouit q fecerant.
Erant n ineis illes mot9 concupie s
repressi z clausi ut in pueris usq ad pu
bertate z tc tanq riuuli apti ceperut
moui z diffudi. Quos cu pus i se
ee n sensisset te experti sut z cognouit
eos z sic inobedientes fiunt suo (...)ori
sic z meb ceperunt moui c suu impi
i ronem z pmi motu concupie con
ronu senserut in genitalibz z sua co
moui c se mb uidetes erubuerut.
Vn z illa dca sut pudenda. Qd cetera
meb ad nutu hois stant aut moue
tur n u q hz pta ppaginis i obia
membr e qi signu in obie pcctu scp
tu e ipta z cognouerut se nudos i dis
coopertire pudenda i erubiunt uidi pu
denda. tu Joseph9 edit sciam cogtcen
di se nudos z intelligendi confusione sua
huisse ex esu ligni q huc effcm ille
hitis dicens. Illa naq plantatio ea
acumis erat z intellcs **de maledictione**
Tunc **spentis z mlris. et uiri.**
pizomata sibi fecerut i sbcinc
toria q bcas breues ut capesta.
n sui ea de foliis ficuu q de sucto eor
si taga caro hois iuncta stati sentit
voluptatis i prurigem ut q p h ousu
sit q prurigiem uoluptatis iam sense
rant in carne hinc qda dnt ficum
fuisse arbore phita. Et audierunt
uoce dni deambulatis ut expso mo
tu suo ia uidet eos arguere q n ste
terant in pcepto. Loqbat aut p sub
iecta creatam eis i p anglm z abscon
derut se a facie dei in medio lignor
vocauitq do9 uiru s cui dederat pre
ceptu z in cpando no igrando ait vbi es

Adam. qsi dicat uide inq miseria es.
Qui ait abscondi me q nudus eram.
Stulta rnsio q displicet nud9 q tal
fuat fcs z ait do. Quis h indicauit
tibi n q de ligno comedisti. Ille u no
humlr cofitens s pctm in uxore retor
quens imo z i ipm dm datore mlris
ait. Mulierem q dedi m so dedit m de
ligno z comedi. z ad mulierem ait. Qre
h fecisti. n ipa se accusauit s obliquauit
pctm i spente tacite u i auctore spen
tis. Spens u no itrogat q no p se h
fecerat s dya9 peru z male dices ei ice
pit a serpete ordine seruans cogruum
maledcom num. Spens n z pus z
plus peccauit q in tbz. mlr p9 z min9
eo s pl9 uiro q in duobz. ho ptremo
z min9 q inuno. Spens inuidit me
titus e decepit hijs tb9 tres reddite sut
malediccoes. Quia inuidit hois excelle
cie deum e ei. Sr pect9 tuu g. Qa me
titus e punit9 e i ore tram co o dieb
z e imo abstulit ei uoce z posuit ei
uenenu in ore. sic dya9 in extremis hois
insidiat capc adam. Qa decepit ac
cepit h inimicitias pona int te et
mulierem h imut q eua peccauit z
penituit. Ipsa coteret cap tuu q ille
seruat serpens qi sede uite z tu in
sidiabis calcaneo ei9 maxie z sic ille
e odiu int equos z grifones lupos z
canes sic int hoiem z serpente. sic
n uenenu serpentis hoiem sic sputu
hois ieiuni pimit serpente. Et q
ad huc nudi erant serpens in nudu
hoiem timet z fugit i uestitu i silit.
In duobz peccauit mlr. Subiuit z ueti
tu comedit. Qa subiuit ea humilia
uit. d. sb uiri pte eris uiolenta ut
z uulnibz te affligat. Nuc quid sb
iecta uiro suo codicone z timore q p
tm sbiecta erat s amore. z q i fructu
peccauit in fructu suo punita e. Vn
deum e. In dolore pies q deum e in dolore
maledicco e. s pies bndco e. Maledcta
n est sterilis z i inpuniendo no obli
uiscitur misereri ds. z q i maledictoib9
aliis hoim nod e. Adam q in solo esu

peccauit. In labore sibi querendi eduli
puniitus est. s. maledicta terra in opere tuo. i.
pro opere. i. pro peccato pro quo factum est ut terra que prius
uberes fructus et sponte bonos faciebat
bat deinceps raros nec sine hominis labore
et quasi pro fructibus spinas et tribulos germinabit
minabit et addit et comedes herbas terre quia
et in hoc par eris iumento. Terre autem maledixit
ledixit quia de fructu terre transgressio ~~male~~
~~dicta~~ est terra et non de aquis unde est quod deus comedit
piscem. Sed non legitur comedisse carnem iuuenci
um de terra maledicta nisi forte de agno
pascali pro precepto legis. Addidit ergo de labore.
bore. In sudore uul. tu. u. pa. donec i. te. reu.
i. donec moriaris quia terra es et in terram ibis
Quasi dicat pulchre dictum est ibis quia eodem statu
stetisses donec transires in meliorem si uelles
modo de miseria in miseriam more fluentis aque
et tunc adam plangens miseriam posteritatis sue
uocauit uxorem suam euam ut dicitur. De eiectione hominis
de paradiso et de rumphea ignea

Fecit tamen deus
ade et uxori sue tunicas pelliceas
i. de pellibus mortuorum animalium ut signum
num sue mortalitatis secum ferrent. Et ait.
Ecce adam. q. unus ex nobis factus est prouerbia est que
d. uoluit esse ut deus sed in euidenti est in quo
nunc uox dei insultantis sed nos anthropathia corrigentis
rigentis et est uox tamen ut dicitur. uel est uox dei
ad angelos et est uox plangentis. qui dicet
pars quia factus est ante ut esset. q. unus ex nobis si
stetisset. Nunc forte ne mittat ma. s. et su.
de ligno uite et ui. in eternum. Aposiopesis. q.
dicat uidete uel cauete uel eicite eum.
Quia dictum est ne uiuat in eternum ad operationem
onem hominis referendum. q. d. et comedat hac
opinione ut uiuat in eternum. uel eternum
accipitur pro multo tempore. Quidam enim in paradiso
fuisse dicunt. vii. horis. Qui penis predictis penam
nam eiectionis addidit sed expresse est hic eius
penam quam dederat temperauit misericorditer

ut uere de eo
appareat. Cum iratus
tus fueris misericordie
sericordie non
obliuisceris
quia si uiuere eternum erat
in miseria continuo
esset diutinor

~~Dum uide sna di~~ eiectionem
primorum parentum replicat ecclesia
in capite ieiunii cum eicit
penitentes extra ecclesiam dant
eis in signum tunicarum pellicearum
cineres super capita eorum. Cinis
es et in cinerem reuerteris.
In memoria maledictionis

tanto miserior
Si ergo gustasset
de ligno uite
diuicius uiuentes
tes diutius
miseri essent
Nec et mirum si
et post peccatum per
esum ligni il-
lius diutius
uixisset cum
adhuc sint qui

eiecti sunt candelas arden
tes quia pro opere quo porrexerunt
manus ad pomum uetitum ap
posita est ignea rumphea paradyso
dyso transierunt quasi ad ecclesiam
aliam et claudunt coram eis
fores in signum. Addunt quondam
obclusi. Quando ad mensam
sed super terram comedunt. quia
maledicta terra in opere tuo
dicit nemo eis aue. quod dum
mutatum erat nomen eue.
dam insule uiuentium in quibus nemo moritur.
ritur. Sit et lanugo in folijs arborum aperies
ceres cuius esu uita protelatur. Et alexander
scripsit in epistola quam direxit aristotili magistro
gistro suo de sacerdotibus. Solebant dedicare
re duas arbores soli et lune et illas adorabant
rabant solis et lune quod esu pomorum longissimam
simam agant uitam et sic dixerat. Emisit
eum deus de paradyso uoluptatis ut operaretur
terram de qua sumptus est. s. in agrum damascenum
mascenum unde sumptus fuerat in quo cayn
abel fratrem suum occidit iuxta quem adam et
eua sepulti sunt in spelunca duplici. et
collocauit ante paradysum cherubin et flammeum
meum gladium atque uersatilem. ut angelus arceret
ceret dyabolum ignis hominem. uel ministerio angelorum
gelorum posuit ignem ubique qui intercluderet
paradysi ingressum qui nomine gladij uocatur
catur sed uersatilis dicitur. i. utrimque secantis quia pena
na fuit homini in utraque parte sui puniti uel dicitur
est uersatilis. i. aptus ad uersandum. i. tollendum
dum tamen deus uellet. ablatus enim fuit ad tempus
incarnationis helya et enoch. peruentum non donec
in morte christi fuit extinctus. Si queritur quid
consumebat ignis ille potest dici quod quidam
species ignis est sicut in uita beati Nicolai
legitur cui si manum admoueres ardorem
sentis. sed non pateris adustionem nec eget
materia quam consumat. et talis urit spiritus. Et si
queritur quare permisit deus hominem temptari cum sciret
lapsurum de multis in hunc modum deus
quasi ad presens opus attinet quia sic uoluit
Si queratur cur uoluit insipida est questio. querere
causam uoluntatis diuine cum ipsa sit summa
causa omnium causarum. De generationibus ade. c. xiii.

Adam cognouit uxorem suam. s. non

in paradyso sed iam reus et eiectus. Hic legis
lator generationes ade transit festinans
ad tempora abrahe patris hebreorum et plures
pretermittit filios et filias ade. Sed methodius
martir dum esset in carcere revelatum est ei
a spiritu de principio et fine mundi quod oraverat
et scriptum licet simpliciter reliquit dicens quod
virgines egressi essent de paradyso. Et
anno vite ade xv natus caym et so
ror eius calmana. et si non adam factus sit
quasi in etate xxx annorum tamen fuit unius
diei et anni et post duorum annorum et cetera
et sic deinceps. et potuit ante caym multos
genuisse qui tacentur hic. Adam habuit
xxx filios et totidem filias preter caym et
abel. post alios xv annos natus est abel
et soror eius delbora. Anno vite adam
cxxx caym occidit abel et luxerunt eum
adam et eva c annis. Locus in quo
luxerunt dicitur vallis lacrimarum iuxta ebron
Tunc natus est eis seth xxx anno prime
chiliadis. chilias enim mille annorum est. Inchoat
enim methodius secundum post cc annos ade et vocat
secundum chiliadem et in hoc consonant lxx qui
dicunt adam et xxx annorum esse cum genuit
seth. Sed tamen in hebreo est cxxx. Sed redea
mus ad veritatem generationis. Concepit eva
et peperit caym qui interpretatur possessio. Rur
sumque peperit abel qui consonat luctus
vel vapor qui cito transit. Per tacitum non ipso
prestatum fuit quod de ipso futurum erat. tamen
secundum iosephum interpretatur nichil hoc quia non reliquit
semen super terram. De oblationibus fratrum.

Abel fuit pastor et caym agrico
la. cum enim esset malignissimus ut etiam
consuleret avaricie sue terram primus
coluit totus mundus non sufficiebat ei.

Post multos dies obtulerunt munera
deo caym de frugibus abel secundum iose
phum lac et primogenita agnorum.
Moyses ait de adipibus eorum id est de pin
guioribus eorum gregibus et obtulit. Creditur
adam in spiritu docuisse filios ut deo
offerrent decimas et primitias. et respexit
deus ad abel et ad munera eius ad caym
vero et ad munera eius non quia dixerit placuit
deo abel et per ipso placuit oblatio eius
et quomodo cognitum fuit alia translatio
ait id est approbavit. Inflammavit deus
super abel et super munera eius. Ignis enim de
celo oblationem eius incendit ut le
gitur factum helye in carmelo et in levitico
secundum moyse. Munera vero caym ex avaricia
hominis nata deo non placuerunt. Iratusque
est caym et concidit vultus eius pre ira
et invidia minorem sibi prelatum videns. In
crepans deus enim eum caym ait. Quare
iratus es. Nonne si bene egis recipies
premium. secundum amen vel precipiens posuit
theodocius acceptabile erit munus
tuum. Sin autem statim in foribus peccatum erit.
id est presto et in voluntate per quam ingressus
est ad opus. Sed tamen quia liber es arbitrio
subter te id est in potestate tua erit appetitus
eius peccati. et tu dominaberis illi si volueris.
Alia translatio habet. Quare concidit vul
tus tuus. Nonne si recte offeras autem non
recte dividas peccasti quiesce. Ad te
conversio eius et tu dominabis illius. Recte ob
tulit qui cultum deo creatori. sed non rec
te divisit quia ~~sibi retinuit meliore~~
~~rum~~ obtulit dona quia malus fuit obtulit
se dona. Vel non recte divisit quia meliora
sibi retinuit. Spicas vero arridas et cor
rosas secus viam deo obtulit. De morte abel.

Invidens itaque caym fratri suo dixit
egrediamur foras vel transeamus in agrum
vel in campum dicit. Ieronimus quod hoc scriptum in sa
maritanorum libris et in nostris reperitur.
Non enim legitur quod dixerit ad eum sed in
telligendum est quod dixerat ei verba domini
increpantis scilicet. et consurrexit adversus
abel et interfecit eum. et ait deus ad eum
ubi est abel frater tuus. Non ignorans sed increpando
in operans fratricidium quia cum vellet
occultare factum dixit deus. Vox fratris
tui sanguinis clamat ad me de terra
id est notorium est quod fecisti quia effusio san
guinis hoc indicat nec indiget accusa
tione quia in evidenti est. Inde est quod in
ecclesia quorundam mos est et si nemo accusat
pro effusione sanguinis in sacro loco sus
pecti tenentur in causam quia sanguis clamat.
Qui si negaverint iudicio dei examinentur. Sequitur
Maledictus eris super terram vagus
et profugus. Merito iste maledicitur

q̄ n̄o adam. Quia sciens iste penā
puaricatoīs tn̄ fr̄tidiū addidit. Ti
mens q̄ cayn ne ul' bestie deuoraret
eum si egrederet̄ ab hōibꝫ ul' si maneret
cū hominibꝫ ꝑ pc̄o suo occiderent eum
clamans desperans de mīa dei ait.
maior est iniqui | Circionem caym re
tas mea quā dei | p̄sentat ecc̄a excitā
clementia ut ue | do sangnarios p̄cipue
niam merear. oīs | cū candelis extinctis
qui inuenerit me | q̄ uiam extinxerunt.
occidet me. ex timore ul' optando dix
it q̄ occidet me. Dixitq; dn̄s ei. neq
q̄ fiet n̄o cito. s. morieris. s; q̄ oīs q̄
occidit caym septuplū. s. lubabit cū ala
bore ⁊ misiā ⁊ tc̄ addr̄ inplr̄ septuplū
punietur. i. ꝑuītō fiet de eo dū uiuit
in pena erit usq; ad vij. lamech q̄ cōso
nat tn̄slacōi. lxx. Omīs qui interfecit
cayn. vij. uindictas exsoluet. Tradunt
quidā penam eius durasse usq; ad sep
timam ei⁹ gn̄acionē q̄ vij. peccata
cōmisit. Nō recte diuisit. frī inuidit.
dolose egit uocans in agrū occidit. ꝑ
caciter negauit. desꝑauit. n̄ dāpnat⁹
penitētiā egit. vl' omīs qui occidit
cayn septuplū punietur. i. pl⁹ q̄m
ipse cayn ꝑ ph̄icōe homicidij q̄ n̄o
fuit frā cayn. Et posuit deus signū
in cayn tremore capitis ut sic sciret
ꝑuīt⁹ a dn̄o ⁊ excōicat⁹ ⁊ indign⁹
mīa nec interficeret. Tunc egress⁹
a facie dn̄i h̄itauit ad orientalem
plagam eden. i. deliciar̄ n̄ī i deliciis
s; usus t̄ram deliciar̄. Joseph ait
pagrās mltā t̄ram cū uxore calma
na sua cayn collocat⁹ est in loco qui
nayda appellatur in quo ei ⁊ filij na
ti sūt. Jer tn̄ d̄ n̄o ē t̄ra nayda ut uul
gus uirm putat. s; h̄itauit nod. i.
instabilis ⁊ uagus q̄d sonat nod
⁊ d̄r cayn nod est. De gn̄ationibz cayn.

Cognouit cayn uxorē suam q̄
ꝑit enoch ⁊ fec̄ ciuitatē ⁊ dixit
eam ex nōie filij sui enoch. h̄ ꝑ
q̄ iam multi erant hoīes. ⁊ si n̄o dica
tur eor̄ gn̄atio quos ouocauit cayn
ad urbem faciendā quor̄ auxilio eā

fecit ⁊ ait Joseph q̄ rapinis ⁊ uiolen
cia opes ꝯgregans suos ad latrociniā inui
tabat ⁊ simplicitatē hoīm uite ad in
uentionē mensurar̄ ⁊ ponder̄ ꝑmu
tauit ad calliditatē ⁊ corrupcōnem ꝑdu
xit. t̄ios t̄re ꝑm⁹ posuit. ciuitates murau
⁊ timens quos ledebat obsessitatem
suos in urbibꝫ collegit. porro enoch ge
nuit yrad qui mamahel qui matu
sahel qui lamech qui vij⁹. ab adam ⁊
pessim⁹ q̄ ꝑm⁹ bigamiā introduxit
⁊ sic adulteriū cōt legem n̄ ⁊ dei decretū
In ꝑma. n. creacione unica unico fc̄a
est mlr̄ ⁊ d̄s ꝑ os ade decreuit dicens.
Erunt duo in carne una. Accepitq;
duas uxores odam ⁊ sellā. genuitq;
oda iabel qui adinuenit portatilia
pastor̄ tentoria ad mutanda pascua
et g̃ges ordinauit ⁊ caractibꝫ distin
xit. separauitq; g̃ges ouiū agnibus
edor̄ ⁊ s̄ qualitatē ut uni colores aggre
gati uellis ⁊ s̄ etatē ut anniculos ama
tionibꝫ ⁊ īmissuras certis tēꝑibꝫ facien
das intellexit. Nomē frīs ei⁹ iubal
pat̄ canenciū in cythā ⁊ organo n̄o
instrumentor̄ que longe post inuen
te sunt. s; inuentor fuit musice. i. cōsonanciar̄
ne labor pastoralis. q. in
delicias uerteret. ⁊ q̄ audierat adam
ꝓphasse de duobꝫ iudiciis ne periret ars
inuenta scripsit eam in duabꝫ columpnis
inqualibꝫ totam. una marmorea alia
latericia quar̄ altā n̄o dilueret dilu
uio altā n̄o dissolueret incendio. Mar
moream d̄r Joseph ad h̄ ēē in terra
syrica. Sella genuit tubalchaim q̄
ferrariam artem ꝑm⁹ inadinuenit
res bellicas decenter exercuit. sculptas
oꝑm ī metallis in libidinē oculor̄ fa
bricauit. quo fabricante tubal de quo
dcm̄ est sono malleor̄ delectat⁹ expon
deribꝫ eorum ꝓporcōes ⁊ cōsonancias
que ex hiis nascunt̄ excogitauit q̄
inuencionē greci pictagore attribuunt
fabulose. h̄ sic ex ope frīs t̄r eius excogitauit opari in metallis. Cū. n. uicē
diss̄ frīs uites in pascuis ueniē metal
lor̄ fluxerunt in riuulos ⁊ sublate

Lamine

lamne figuras locor inquib' iactitant
referebat q multa metalla tc inuenie
bantur. Soror u tubalcham neoma
que inuenit arte uarie texture. Lamech
autem s iosephum res diuinas sapienter sciens
uidens casum sue stirpis. Si u debere maiorem
penam predixit his mulieribus suis sic. quoniam oc
cidi uirum in uulnus meum .i. in penam m. et
adolescentem in liuorem meum. Septuplum
dabitur ultio de cayn. De lamech septuagi
es septies. Lamech uir sagittarius diu
uiuendo oculorum caliginem incurrit et habens
adolescentem ducem dum exerceret uenatio
nem pro delectatione tantum et usu pellium quia non
erat usus carnium ante diluuium. casu inter
fecit cayn inter frutecta estimans feram
quem quasi ad directum uiuentis dirigens sagittam
interfecit. iratus illi uerberauit eum in artu
ad mortem. Occidit ergo cayn in uulnere
adolescentem in liuore uulneris uel utique
occidat in uulnus et liuorem suum .i. in dampna
cionem suam et ideo cum peccatum cayn punitum
est septuplum ut dicitur. suum punitum sep
tuagies. vii. i. lxxvii. et vii. egresse sunt
de lamech que in diluuio perierunt. uel hinc
numero maioritatem tantum pene notat. He
bus. i. mulieres sue sepe maletracta
bant eum. unde ipse iratus dicebat eis se pa
ti hoc pro duplici homicidio quod egerat. tamen terre
bat eos se dendo penas qui dicet. Cur
uultis me interficere. grauius punietur qui
me interficiet. quam qui cayn. De seth et eius

generatione.

Cognouit quoque adam uxorem suam que peperit filium
et uocauit eum Seth. dicunt hebrei post
mortem abel uouisse adam non ultra
uxorem suam se cognituram. sed deo iubente
per angelum fregit uotum ut dei filius de eo
nasceretur. tamen Josephus dicit quod abel extincto
et cayn fugato adam de procreatione
filiorum excogitabat et uehemens genera
tionis amor augebat. hanc cogita
tionem propagationis potuit uocare
hebreus preceptum domini qui iusserat crescite et multiplicamini.
Sed et seth natus est filius quem uocauit enoch
qui sonat homo uel uir quia robustus et fortis quia
cepit inuocare nomen domini forte inuenit
uerba deprecatoria ad inuocandum deum. Sed

pluribus hebreorum arbitrantur
quod ymagines ad hono
rem dei excogitauit
et errauit uel forte ad
excitandam pigritiam
memoriam dei effigiauit
ut modo fit. De epilogo istius

Hic est liber generationis. c. v.
ade. Repetit de ge
neratione ade ut integrum ordinem
genealogie prosequatur. unde quidam ab adam
inceperunt primam etatem. alii a seth quibus
consentit methodius. ideo quia de abel nullus
natus est et generatio cayn tota periit in di
luuio. Vixit autem adam. cxxx. annis. et
genuit seth ad ymaginem et similitudinem
suam. Ipse ad ymaginem dei reliqui ad yma
ginem eius quia fere id est uel post mortalis mor
tales. unde quidam tres tales tradunt. forte moys
c. annos luctus ade premisit quia ut diximus
lxx. et methodius et Josephus ccxxx. annorum eum
fuisse scribunt cum genuit seth. Iste genuit
enoch qui canaan qui malalel qui iared
qui enoch qui matusale qui lamech qui
noe. Sicut ergo in generatione cayn. vii. pes
simus lamech fuit in generatione seth. vii. fuit
optimus enoch et transtulit illum deus in paradisum
uoluptatis ad tempus ut in fine temporum cum helya
conuertet corda patrum in filios. Iudei tamen castris
lacionis his post attribuunt septenario quod scita
ti eius quia plures leguntur scriptores eorum nullus
translatus est. Iudei autem aiunt deum sub sep
tenario omnia disposuisse quia dicunt eum
vii. celos creasse et unicuique suum nomen dat. et
vii. terras quas deus fundamenta montium uocat.
De annis matusale diuerse sunt opinio
nes. secundum computationem lxx. uixit. xiiii. post
diluuium non legitur fuisse in translatus ut
enoch. Quidam dicunt quod mortuus ante
diluuium. vi. annis. Ieronimus asserit quod eodem
anno quo fuit diluuium quod et diligens
computatio eius annorum secundum grecismum manifes
tat. tamen omnes in numero uite annorum eius conueniunt
quia uixit annis. dcccc. lxix. tantum porro
noe fuit ... ab adam in qua prima etas
terminata est. i. quod et ipsa ea fuit huius etatis
annos. lxx. alii duo milia et. xliiii. Ieronimus
non plene duo milia. Methodius. ii. milia

Legitur adam
habuisse. xxx. fi
lios et totidem fili
as preter cayn et a
bel. Enoch quedam
litteras inuenit et
scripsit quosdam
libros sub quo
eodem adam mortuus.

Et sunt intelligendi ... ut volunt ... eos
... ne ... aliter
licet non omnes nisi singules qui ex ...
singuli ... doluerunt.

ipse tamen .v. cyliades scilicet disponit, non appo
nit annos si scilicet sunt, et ideo nichil certum de numero
annorum transit. De causa Diluvij
NOe vero cum .d. annorum esset genuit
Sem, cham, et iaphet. Moyses
dicturus de diluvio premisit causam eius
dicens. Cum cepissent homines multiplicari
super terram, videntes filij dei, id est filij seth re
ligiosi, filias hominum, id est filias id est de stirpe
caym, et victi concupiscentia acceperunt eas uxores
et nati sunt gigantes. Tempus quo
quando hec facta fuerint, utrum sub noe vel ante, vel
multum vel parum ante, non determinat. Josephus autem dicit
quod usque ad .vij. generationem boni permanserunt
filij seth, postea ad mala progressi sunt, rece
dentes a sollempnitatibus patrum, et ob
hoc deum contra se irritaverunt. vel potest dici filij
seth demones. Nam multi angeli mulieribus
coeuntes iniuriosos filios genuerunt,
qui pro confidentia fortitudinis a grecis gy
gantes dicti sunt, ageos quod est terra. Metho
dius causam diluvij hominum scilicet peccata diffusius
exequitur. d. quadragesimo d. anno prime cyliadis, id est
post prime cyliadis spatium, filij caym ab
utebantur uxoribus fratrum suorum nimijs
fornicationibus. Sexcentesimo anno mu
lieres in vesania verse sese abutebantur,
super egresse viris abutebantur. Mortuo
adam seth separavit cognationem suam a cogna
tione caym, qui redierat ad natale suum
solum, et pater vivens prohibuerat ne misce
rentur. et habitavit seth ... in quodam
monte proximum paradyso. Caym autem habita
vit in campo ubi fratrem occidit. d.º anno
secunde cyliadis exarserunt homines in alterutrum
coeuntes. Septingentesimo anno filij seth
concupierunt filias caym, et orti sunt gygan
tes, et incepta tercia cyliade inundavit
diluvium, sic ordinat methodius. Potuit
et esse ut incubi demones genuerint gy
gantes qui solent in sompno opprimere
mulieres, a magnitudine corporum dictos
denominatos ageos quod est terra. sed et in magnita
te corporum videbit in maritas aliorum. post
diluvium tamen nati sunt alij gygantes in chaw
citate egypti anaquim et titanes dicti sunt, de quorum
stirpe fuit enachim cuius filij habitaverunt in
ebron, de quibus ortus est golyas. et quidam
alij. Iratus itaque deus peccatis hominum dixit: pe
nitet me fecisse hominem, quasi faciam quod solet
facere homo penitens operis sui, delebo, id est quod fe
cerat, et est sensus: Delebo hominem quem feci. Non, inquam,
permanebit spiritus meus in homine in eternum,
quia caro est, quasi eternaliter non puniam eum ut dya
bolum, quia fragilis est. sed hic reddam quod meretur.
et tamen prius quam disperdam eum dabo ei penitudinis
tempus si voluerit. Eruntque dies illius ad peni
tudinem .cxx. annorum. Non enim intelligendum hoc
est de spatio hominis, sed de dei indignatione, non est
terminus humane vite post diluvium, cum post diluvium
non inveniatur homo amplius vixisse. et dixit deus
hoc ante annos .xx. quam inciperet archa fieri
ut dicit Jeronimus. Qui tamen legerit .c. annis vel ... ita
bunt, eo anno dictum quo cepit archa fieri.
Sed quia in malitia perseveraverunt, ante prefix
um terminum scilicet .c. anno deleti sunt. tamen Josephus
ait hunc terminum vite hominum statutum.
Ita dicit deus tactus dolore cordis intrinsecus,
forte non ... quod homines latebat quantitas
divine offense vel antropospatos est ... deo ...
NOe vero erat in generationibus suis perfectus, quasi non
nullius perfectionis que est in patria, sed secundum modum
generationis sue, id est terrene, et dixit deus ad noe:
finis universe carnis venit coram me,
preter eos qui in archa sunt salvandi, disper
dam eos cum terra, id est cum fertilitate terre. Tra
dunt enim vigorem terre et fertilitatem longe in
feriorem esse post diluvium, quare ante .vii. esus
carnium homini concessus est cum antea fructi
bus terre ... De archa. exaratur
FEcit noe iuxta preceptum domini archam
de lignis levigatis et politis et qua
dratis alia litera bituminatis lon
gitudine .ccc. cubitorum, latitudine .l., al
titudine .xxx. ad modum scilicet corporis humani
in quo longitudo sexties maior latitudine
et decies maior altitudine.
Est longitudo a planta usque ad verticem,
latitudo a crate lateris ad cratem,
altitudo a dorso ad ventrem, quia tamen multi
de corpore ... tamen deum esse voluit, quia sic legitur
in ysidoro humani corporis instar ostendit in
quo christus apparuit. Fuit hec archa in fun
damento quadrata, sed in fine alta parte
longior ab angulis in altum consurgens
donec in cubitum summitas eius perficeretur.

Uxor noe ... uxor Sem ... uxor
cham ... uxor Japhet ...
... Quasi ... loquens ... facit
... ad instar ... ad ...
... tendens ... forte ... ex ... quo
... clausa erat

d. causa diluvij
augustinus
Dei, id est bonorum ...
augustinus
... anus
Clar opere Augustinus reputat falsum
... fuerunt
Judeus ...
id est quantum passio
... quia ... terra ...
latitudine
alterius lateris

Inadens | feiß

Quod autem archa fuisse xxx cubitos in altitudinem in ea cum intelligendum est .i. a fundo usque ad tabulatum impossibile an .c. est optima cum non plus ascendisse et tygna xxx cubitorum tantum operuit longitudinem et latitudinem

varia

bitumine intus et extra linita quod est glu
ten fortissimum quo ligna linita non solvuntur
aliquando vi nec materia bituminata in mellito
solvi non potest. In lacubus iudee enatans colli
gitur in Syria limus est aestu aestuans. Facta
sunt in ea tenacula et tristega .i. distinctio
nes decem cata quod alia translatio dicit bicamera
ta et tricamerata. Habuit camaras .v. quas Augustinus
post sentinam dicit in fuisse dicens supra tabula
tum in sentina fuisse eam bicameratam
una camara erat stercoraria altera apo
thecaria et supra hanc mansionem erat alia
tricamerata lateralis tricamerate. Una im
mitium animalium alia mitium. Media hominum
et avium. Et habuit hostium vel bicamerata et
tricamerata iungebantur. Alii vero has .v.
cameras in altitudine disponunt. In
feriorem quidem et sentinam stercorariam dicentes
~~super illam~~ apothecariam. Terciam immitium
animalium et serpentium et non hec iungitur ponunt
hostium. Quartam mitium. Supremam ho
minum et avium. Josephus tamen dicit archam .iiii.
cameras habuisse forte stercorariam vel sen
tinam non includens. Fecit in ea Noe fenes
tram quam Hebrei cristallinam fuisse tradunt
que in hebreo vocatur midianum a Symma
cho dilucidum. Rabanus dicit cubitus fu
isse geometricos alioquin tanta capere non va
lerent. Continet .ii. cubitus geometricus vi.
pedes vel ... .ii. cubitus pedem et dimidi
um habet. De ingressu in archam.

Perfecta igitur archa dixit deus ad Noe
Ingredieris in archam tu et filii tui
uxor tua et uxores filiorum tuorum.
In hiis viii reservatum est seminarium ge
neris humani et seorsum viros et seorsum
mulieres. Notavit autem deus cum de ingressu
loqueretur ac si diceret tempore afflictionis vacan
dum est ab amplexibus mulierum et ex cunctis
animantibus universe ~~carnis~~ bina induces in
archam .i. combinata .i. masculum et feminam
De immundis animalibus fuerunt in tantum duo
secundum genus suum. De mundis vero .vii. Immunda vero vo
tat ea Moyses secundum suum tempus que lex immunda
vocat. Nec dicit que lex est quia tunc non fuit
lex forte revelante spiritu sancto hoc dixit. Vel im
munda dicta sunt quia et tunc ita esui hominum non
erant apta. Ideo dicit ita quia nulla ad hoc ad

edendum homini concessa sunt. Tolles quoque tecum
ex omnibus que mandi possunt ut sint tam tibi
quam illis in escam. Si queritur si et de animalibus mi
nutis introducta sunt ad hunc numerum
dicit Augustinus quod que non generantur de coitu non fuit
necesse in archa esse que de pulvere ut pulices
vel que de humoribus vel corruptionibus nascuntur.
Que autem generata tamen introducta sunt invenitur
cum addidit secundum genus suum vel in genere suo. Queritur
et si sine transgressione mandati aliqua
fuerunt que necessitas alendorum eorum que vescuntur
carnibus coegissent includi. Dicit Augustinus posse
esse preter carnes alimenta diversa quia nondum usus
carnium erat invent(us) maxime quia cum carnibus
vescuntur ficus et castanea vesci possunt
precipue cum omnibus cogit fames. Forte nondum
et animalia carnibus vescebantur sicut nec ho
mines. Fecitque Noe cuncta que deus prece
pit ei. Sexcentesimo vite sue anno ingressus
est Noe in archam cum omnibus animantibus que
duxerat ei deus que et nutu divino et angelorum mi
nisterio adducta sunt mense secundo die xvii qui
et ab hebreis ~~etiam~~ dicitur alatinus Maius a
macedonibus dyon. Moyses in in legit
timis nysan .i. aprilem primum mensem ut Josephus
constituit in sacris vero et alia gubernatore
seculi decreta tempora et usualem ordinem men
sium servavit dicit Josephus quod ab Adam usque ad
Noe tempus fuerunt anni .ii. milia .dc.lvi. ~~qui~~
in sacris libris conscriptum integritate signatum est.
In ingresso Noe rupti De cathaclismo.
sunt fontes abyssi .i. aque que sunt in vis
ceribus terre et cataracte celi .i. fenestre a
perte sunt .i. nubes. Cataracte proprie nili cum
nilus per .vii. hostia derivatur. Sive loca eidem
que tanta dupla dicuntur abruscenealiter aque meatus
iniciales et pluit super terram .xl. diebus
et xl noctibus et elevata est archa in sub
lime ferebatur super omnes montes. Excrevit
aqua altior cubitis .xv. ut ablueret sordes
aeris usque quo ascendant opera hominum usque
ad eundem locum ascendet ignis iudicii ob
aeris purgationem. Sed non videntur opera homi
num ascendere potuisse cum Olympus usque
ad liquidum vadat aerem super quod littere que
scripte in pulvere per annum reperte sunt
stetisse inmobiles. Propter nimiam aeris subtilitatem
et raritatem nec et aves vivere queunt

Margin notes (left): vel Arte; sola; consummaret? in ... ; v.; ingressu in archa; carnis; immunda; immunda.
Margin notes (right): fiat; vesca; De eodem; nysan; Noe; quinquagesimo; de cathaclismo; meatus; dicitur; et; quas venti delere non potuerunt propter altitudinem montis vel ...

10

net phi ascēdētes abs spongys ple
nis aq̄ aliq̄ti i manere potūt. q̄s
navib; apponentes ēlliorem in aēm
extrahebant. Sz sunt qui putant mō
tium altitudinē tē nō fuisse tantā
quanta nūc ē. vł forte in sublimibus
saccificantes ignē ascendebant cuius
uapor & fauille mltū ascendere po
tuerūt & aera maculare (archam · c · viij)

Et cū intrass; noe clausit deus
hostium et bitumauit extꝰ & mor
tuus est omīs aīa uiuens sr̄ tēra
& obtinuit aq̄ tēras in exaltate. c. l.
dieb; ab illa die. s. qua ingressꝰ est
noe in archam pꝰ dies. c. l. cepunt aq̄
minui mense. s. vij. ita q̄ xxvij die
mensis requieuit archa sup montes
armenie. illic arche reliquias usq;
nūc puītiales ondūt. huiꝰ diluuij ar
che ū ait Jose memoꝝ faciūt q̄ bar
baroꝝ hystorias cōscpserūt de quo be
rosus caldeus sic ait. Dr̄ nauis eius
q̄ in armenia uēit cīca mōtē cordiē
adhuc aliq̄ pᵃs eē. & qdā bitumē exin
tolli quo maxīe hoīes ad expiatōem
utunt. Meminit eidē Jer egyptiꝰ qui
antiq̄tatē fēi cōscpsit. Manasses da
mascenꝰ de eidē sic ait. Est sr̄ mmin
da excelsus mons in armenia q̄ aꝛis
appellat in quo mltos cōfugentes ser
mo ē tpe diluuij. libatos & qndā ī archa
sił deuectū & tādē mse. x. i. in decembꝛ.
q̄ ē xꝰ. ab aplī pma die mēsis appuīt
cacuīa mōtiū. Cūq; tnsissent. xl. dies
apuit noe fenestrā & emisit coruū q̄
nō reūtebat. forte ī tēpt aquis. ul'
inueīens sr̄ natans cadauē in aquis
illect ē eo. tn̄ Jose ait q̄ inueniens
cuncta inundantia regressꝰ est ad noe.
Emisit quoq; colūbam pꝰ eām q̄ cū
nō inuenisset ū pes eiꝰ requiesceret
reūsa ē ad noe. Sz ū ne cacuīa mon
cium iam erant nudata. forte nō sic
cata & sic in palude requiescē potuit
sīs ū maḡ. ul' p recapitulatōem p̄ pus in
telligi fecīt q̄ pea ē dēm. pꝰ dies. vij.
itm emisit columbā que uespe re
dijt ferens ramū oliue uirentē post

alios. vij. dies emisit eā que nō est
ultra reūsa ad eū. C. j. anno p̄ mēse
p̄ die mēsis apuit noe tectū arche &
uidit q̄ exsiccata eēt sr̄ficies tēre s;
egredi expectabat dni pceptum. De

Mense so. xxvij. die egressu noe.
Mensis. dixit dꝰ ad noe egredere
de archa tu et uxor tua filij tui
& uxores filioꝝ tuoꝝ tecū. Et diuictim
iubentꝰ exire qui diuīcti intrauerant.
ac si dicēt dꝰ eis. Nunc redijt tps am
plexandi ut mltiplicemī sup tēram.
Iosephꝰ. n. ibūx. Crescite & mltiplicamī
Egressus ē noe cū uniūsis q̄ erant cū
eo eadē die q̄ ingressus fuat reuoluto
anno. Ingssus ē. n. lūa. xvij. mēsis
sedi. s; alia trāslacō hēat. xxvij. & egssꝰ
ē xxvij luna. q̄ tota ē luna hodie. sixꝰ.
addas tota erit eadem reuoluto anno.
si hodie p̄ eadē die in sequenti anno
xij. Nec moueat te q̄ dixi cū egressū
xxviij. luna cū lib dicat xxvij. potuit
. n. eē q̄ uespa. vij. diei & xxvij. lune e
gressus sit iam imminēte. xxviij. die.
Media ū tpa quoꝝ extimoꝝ nomine
sepe uocant ut cū dꝰ crucifixꝰ fuit ī tēia
& vi. & unꝰ q̄d euglīa dicit hora tēia
aliꝰ. vj. ul' pꝰ s nona. vij. dieꝝ. si in tēia
feria est luna. xvij. reuoluto anno ī
ead tercia fēia erit luna. xxviij. q̄ eo
potꝰ dieꝝ p unā diem descendit ī mar
tylogio. Vbi q̄. Kł'e ianuarij sunt in
dominico die & luna ē vij. Reuoluto
anno in kał. ianuarij reūa reitata
luna erit xviij. s; kł erūt fēia. S. dnī
ca añ kalendas erit luna. xvij. &
sic ad inkaꝝ inidnitam reuoluto āno
ū addunt lune ū x. s; a klis ī klas
xj. Et edificauit noe altare dnō & de
mūdis aīantib;. vij. obtulit dnō. Idō. n.
iussāt dꝰ. vij. s genꝰ suū introduci ut
cū vij. oblato. vi. sufficerent ppagatōi.
Locū aū quo egressi sūt armi uij egssoꝝ
uocant. filij ū noe dixerūt thanuō. i.
viij nūo egressoꝝ. ab hij quoq; ut qdā
dīit. Noe fecit altare de. viij. lapidib'
& odoratus est dꝰ odorem suauitatis
. i. approbauit odorē & ait ad noe. Non

Vacuum non erat ante diluvium sed post statim consurrexit et fuit primo

ultra maledicam terram propter homines quia proni
sunt ad malum. tempus sementis et messis. frigus
et estus nox et dies non requiescent. forte
tempora non plene distincta fuerant usque tunc. alii quia
usque ad diluvium aque fuerant collecte
in nubes. Et benedixit eis deus dicens: cres
c. ix. cite et multiplicamini. Hoc dixit propter paucita
tem humani generis et sit timor vester super cuncta
animantia terre. Hoc dedit eis in solatium ne
pauci homines a pluribus bestiis timerent op
primi. Quasi olera virentia que prius dedi
in cibum nunc tradidi animantia excepto quia car
nem cum sanguine non comedatis. id est animalis
suffocatum. Et prohibuit deus homicidium
eis. et quia maxime timebant ne deus iterum di
luvium inundaret super terram et ideo Noe
cottidie oravit ne hoc fieret. ut Josephus refert
pepegit eis deus quod ultra non fieret diluvium
et in signum federis hoc posuit arcum suum
in nubibus. et est signum duorum iudiciorum per
aquam preteriti ne timeatur. et futuri per ignem
ut expectetur. Unde est quod duos habet colores
ceruleum qui aquosus et est exterior quia
preteritum et rubeum qui est igneus qui est interior
quia futurus est ignis. et tradunt sancti quod XL annis
ante adventum non videbitur ille arcus quod
et illud ostendit desiccationem aeris iam inceptam.

De ebetate et maledictione cham.

Cepit Noe
exercere et plantavit vineam labruscas. Silvestres per tantum ad usus u
nec sciens bibens quia vinum sed ignorans
vim eius inebriatus est et dormiens nuda
tus est in tabernaculo suo. Nudatio
id est femorum sequitur ebrietatem sive libido sacie
tatem. Sed cum vidisset Cham pudenda patris ver
dens nunciavit hoc fratribus suis. Sed illi im
ponentes pallium humeris suis et euntes
retrorsum ne viderent operiunt patris veren
da. patet quod homines non utebantur feminalibus
Evigilans Noe cum didicisset que fecerat
ei filius suus minor ait. Maledictus
Chanaam puer servus erit fratribus suis
Sed queritur quomodo dicatur minor filius cum esset
medius natu. Potest dici minor id est indignior
vel forte minor statura vel forte de Iafeth
dicitur qui cum minor esset prudentior fuit
Cham maiore. Maledixit autem non filio sed
filio filii quia sciebat in spiritu filium ipsum

Incidens
Seminavimus fuit inter que ... ... hic tamen quidam ... ... pro forma ...

non sui tantum fratribus suis. sed Sem eius non omnes de
semine sed eos qui de Chanaan. quia peccatum parentum
sepe vindicatur in filiis temporaliter et est
sensus. Sit non lectus de filio tuo. sicut
nec ego de te. Et addidit. Benedictus dominus deus
Sem. sit Chanaan servus eius. prophetia quia
predixit in filiis Sem cultum et nomen unius
dei permansurum. Et iterum. Dilatet deus
Iafeth et habitet in tabernaculis Sem. sitque
Chanaan servus eius. Et hec prophetia est. Gentes
enim que de Iaphat dilatate sunt. nunc deo
auctore et cultu deorum permittente et prius
inmunes sunt olive trunco et impleti sunt
dies Noe in annis DCCCCL. et mortuus
est. Dicit autem Josephus quod nemo putet falsa que
de antiquorum longevitate scripta sunt
quia propter virtutes et gloriosas utilitates quas
iugiter perscrutabantur id est astrologiam geome
triam quos amplius vivendi eis deus donavit
spatia que hanc edissere non potuissent nisi
DC vixerint annos ut docent illos ar
tes per tot enim circula magnus impletur annus

De dispersione filiorum Noe. c. x.

Redit Moyses ad principium genealogie Noe dicens
hee sunt generationes filiorum Noe
et incipit a Iaphet minore ut ultimo loco
ponatur Sem cuius successionem texere inten
dit. Texuntur autem ex eis LXXII generationes
XV de Iaphet et XXX de Cham. XXVII de
Sem. hii tres disseminati sunt in tribus
partibus orbis. secundum Alquinum Sem Asiam.
Cham Affricam. Iaphet Europam sortitus
est. Hii vel expressius dicit secundum Josephum filii Iaphat te
nuerunt septentrionalem regionem a Tauro
et Amano montibus Scithie et Syrie usque
ad fluvium Thanaym in Europa usque ad Ga
dira. Filii vero Cham a Puncia Syria et Ama
et Libano montibus cunctas terras opti
nuerunt que cumque ad mare sunt posite appre
hendentes et eas que usque ad occeanum
sunt et proprias facientes appellationes. Filii
vero Sem usque ad occeanum seorsum habitant
Asyam ab Eufrate facientes initium.
Nunc enim generationum Sem insistem aliis
transeuntes hoc tamen addentes quod cuius filius
Cham dicitur et filius Chus Nemroth qui cepit
primus esse potens in terra et robustus vena
tor hominum coram domino id est extinctor et oppressor

amore dominandi, et cogebat homines ignem
adorare. Ab hoc exivit proverbium ad deos de aliquo
quod fortis et malus: quasi Nemroth robustus
venator coram Domino. Hic id est deus. Ipse Metho-
dius dicit hunc fuisse de filiis Yonitum filii
Sem, qui non primus incepit regnare, ostendit
agens de quodam filio Noe de quo non egit
Moyses, sic dicens. Centesimo anno tertie
chiliadis natus est Noe filius in similitu-
dinem eius, et dixit ad eum Yonitum. CCC.
anno dedit dominationes filio Yonito
et dimisit eum in terram Ethan, et intra-
vit eam Yonitus usque ad mare quod dicitur Elio-
chora, id est solis regio. Hic accepit a Deo donum sapientie
et invenit astronomiam. Ad quem veniens Nem-
roth gygas eruditus
est ab eo, et accepit
ab eo consilium in quibus
regnare cepisset. Yonitus
iste futuros quosdam eventus
previdit et maxime de ortu
iiij. regnorum et occasu
eorum per successionem quam
et plane prophetavit Daniel,
et predixit discipulo suo Nemroth
qui primum regnabat de
Cham, de quo Belus de-
scendit. Post Sem Medi
et Perse et Greci, et post de Ja-
phet Romani. A quo rece-
dens Nemroth accensus
est amore dominandi. Sol-
licitavit genus suum de Sem
ut imperaret aliis quia pro-
genitus. Sed nolentibus, et ideo
transivit ad Cham, qui
acquieverunt, et regnavit
inter eos in Babylone,
et ex hinc est de filiis
Cham. Sed sive fuit de
filiis Cham, illa quod est
certum inter illos regnavit.
Hic ex ceperit regnare circa filios Sem
succedente seculo filios Japhet. Narrat autem Philo
in libro questionum super Genesim quod ex tribus filiis Noe
adhuc eo vivente nati sunt xxiiij. milia
virorum et c. extra mulieres et parvulos, habentes
super se tres duces quos prediximus iniuncte.

Caldei ignem adorabant
et cogebant alios ado-
rare, preponentes alia
ydola. Sacerdotes vero
Canopi hoc audientes,
qui magnum ydolum in
honore Beli fabricaverunt,
removentes coronam
auream apposuerunt vas
fictile ad modum coro-
ne perforatum foramini-
bus cera obturaverunt.
Venientes autem Caldei
apposuerunt ignem et
liquefacta cera aque deflu-
xerunt que erant in
corona et extinxerunt
ignem et prevaluerunt Ca-
nopi ydola.

Magnus annus completur
revolutis planetis omnibus
ad loca sue creationis
quod fit annis non paucio-
ribus quam d. xxx. Quidam
vero annus omnibus stellis ad
propria loca revolutis quod fit
post xv. annos.

Noe non movebant pedes de loco.

De turre Babel

Post obitum vero Noe
pedes suos ab oriente moverunt
duces in unum campum Sennaar, et dilu-
vium timens consilio Nemroth volentes
regnare ceperunt edificare turrim que pertin-
geret usque ad celos, habentes lateres pro saxis
et bitumen pro cemento. Descendit autem Dominus ut
videret turrem, id est animadvertit ut puniret.
Venite et confundamus linguam eorum ut non in-
telligant quisque vocem proximi sui. In hac
divisione Heber nomen fecit Deus quod voces erant
apud omnes gentes, sed diversos modos et formas
diversis gentibus divisit. De hac turre dicit Jose-
phus quod latitudo eius ita fortissima ut prope eam
aspicientibus longitudo videretur minus. Hii
non venientes in mittentes everterunt turrim
et vocem propriam unicuique prestiti sunt. Propterea
Babilonem contigit vocari civitatem. Babel
enim Hebrei confusionem appellant. De hac turre
meminit Sibilla dicens: Cum omnes homines vocis unius
existerent, quidam edificaverunt turrim excel-
sam tamquam ascensuri per eam ad celum. De campo
vero Senaar in regione Babylonis meminit
Esteus non expositor levis. Sed alter hysto-
riographus dicens: Hi qui de sacerdotibus sunt ere-
pti Jovis sacra sumentes in Senaar Babylo-
nis venerunt. Dispersi sunt post hoc diversitate lingua-
rum, mansiones agentes, apprehendentes me-
diterranea scilicet et maritima. Sicut preter-
ea non puto quod Moyses dicit Regma filium Chus
duos habuisse filios Sabba et Dodan. Josephus
vero dicit Sabba et Judam, quorum Judas Egyptia-
cam gentem Hesperiorum inhabitans, nomen suis cogno-
men suum reliquit. Quod autem sequitur dicit de terra
Sennaar egressus est Assur, intelligendum
est quod Nemroth eum expulit inde terra
illa et terre que eius erat iure hereditario.
Vel non est intelligendum de Assur filio Sem qui
invenit purpuram et unguenta in usum vel corporum. De
quo Caldea et Assyria dicta. Sed Assur id est regnum
Assyriorum ingressum est. Tunc Assur expulsus
est quia tempore Sarug proavi Abrahe factum est reg-
num quod habuit Babylone qui de semine Nemroth
usque ad iiij. chiliadem et ultimam
Intim obtinuerunt Egyptios et Assirios, in-
tusumendo id est ad ultimam generationem eius.
In diebus Sarug Belus

nemrotides rex babylonis quia fuit alter
belus rex grecie intulit assyriam et par
obtinuit in ea quo mortuo filius eius ninus
totam obtinuit assyriam et civitatem in qua caput
regni erat ninive tum dicit amplificavit
et a suo nomine niniven dixit. Unde est quod quedam
hystorie dicunt regnum assyriorum cepisse ab anno
quo belo quia rex fuit ad titulum. alie autem ce
pisse anno quo ninus rex est quia ad regni am
plificationem. Ninus vicit cham qui adhuc vi
vebat et regnabat in bactria et dictus est zoro
astes inventor magice artis qui et vii
liberales artes in xiiii columpnis scrip
sit vii eneis et vii lateritiis contra utrumque
diluvium quia enea columpna non potest con
sumi diluvio aque nec lateritia incendio ignis
Ninus vero libros eius combussit. Ab eo de orta
sunt ydola sic ~~incidenter~~. De ortu ydolorum

Mortuo belo preclarus in solatium
doloris ymaginem patris fecit cui
tantam exhibebat reverentiam
ut quibuslibet reis qui ad eam confugissent
parceret. primi homines de regno eius divinos
honores ymagini eius ceperunt impendere
Syrophanes primus ydolatra egypti fuit
et ex plurimi caris suis mortuis ymagines
dedicaverunt. Et sic ab ydolo beli cetera tra
xerunt ~~sic~~ nomen deus belus ab assyriis. sic a
lie nationes pro ydiomata linguarum sue dixe
runt alie bel. alie beel. alie baal. alie
balaym immo et nomina sua ita specificaverunt
alie beelfegor alie beelsebub dicentes.
Quidam quod beelfegor fuit mons in quo
fuit ydolum istud. Quidam dicunt quod sit
membrum virile et dicitur abel quod est deus et fegor
quod est tentigo. i. membrum. beelzebub abel quod
est deus et bub quod est musca. Sed tandem
seriem genealogie sem prosequamur.

De generatione sem
Sem c. annorum erat quando
genuit arfaxat biennio post dilu
vium. Repugnare huic videtur quod dictum
est supra. quingentesimo anno noe natum fuisse
sem et dc. esse in inundatione diluvii. Et post dilu
vium centenarius erat sem et biennio post c.
et duorum annorum. Limes noster est decas. centum ...
Sed mos est sacre scripture sepe limites
numerorum ponere paucis annis si sit fuit ta
citis et sic dici quod sem c. annorum et duorum erat
duo anni deerant a sexcentis quando inunda
vit diluvium vel ita legatur littera. Sem c. an
norum erat post diluvium quando genuit arfaxat
Iosephus tamen dicit quod sem filius arfaxat natus est
post annos xii. post diluvium quod forte verum
... septuaginta est. Arfaxat genuit sale qui in
ncta dicitur chaman qui condidit salem qui
eber genuit ~~...~~ a quo hebrei dicti sunt secundum iosephum. Augustinus
tamen dicit mutato ... ~~...~~
~~...~~ abeb dicti sunt ebi vel
ab abraham abrei. Heber genuit phalet et
iectam phalet hebraice divisio terrarum
facta est. Sed ubi isto dicitur precipue facta esse
quia in isto et filiis eius remanente an
tiqua lingua alii quia ab eo divisi sunt. Phalet
genuit reu vel ragau qui sarug qui nachor
et aram et z ordo prepostere. Aram ni primogenitus
et abram ultimus fuit et forte non genuit eos
tam cito ut ... cepit generare et suis
temporibus eos genuit. In thare tertia etas
finis secundum lxx annos ~~...~~ lxxii. secundum methodium finis
cyliadem secundum hebraicam veritatem annos ccxcii.
et tot annos dicit iosephus usque ad nativitatem
thare fuisse. Et usque ad nativitatem abrahe
protendit hec etas ~~Sic nos baptismo abluimur~~
~~ita ipsi caldei pueros suos per ignem tinguebant~~
Porro aram genuit loth et iescam que et saray
et melcham sorores duas et mortuus est
ante patrem suum in ur chaldeorum et est nomen
civitatis ur secundum iosephum ibi hactenus sepul
tura eius ostenditur. Hebrei ur ignem dicunt. In fab
lam ignem per quem parvulos suos tinguebant
proiciebant aram et abram qui ignem no
lebant adorare. Et aram ibi expiravit
abraham deus auxilio liberavit. Unde dicitur Ego
sum qui eduxi te de ur caldeorum. Thare signi
ficatus odio terram propter luctum aram filii sui
progeniti non valens sustinere iniurias quas fie
bant ei ut ignem colerent statuit pergere na
... et dedit nachor melcham in uxorem
habens vero saray qui et loth fratrem uxoris
sue in filium adoptavit quia saray sterilis

De egressu thare et suorum de chaldea.
Egressus erat
est igitur thare cum illis ut de chaldea
iret in terram chanaan. Veneruntque
usque ad aran mesopotamie. Mesopota
mia fuit provincia in qua fuit aran

et erat biennio post diluvium.

de egressu thare et suorum de chaldea

In terra chaldeorum igne, quia ibi ydola adorabat. In quo ydolatrie erat pater abraham cum suis

gręci .s. non habentes aspiracionem possunt c.
et hi loco aspiracionis lxx. ponunt charam
quia cum aspiratione ubique hebrei uetere non
potuerunt ch. puta quia aspiratione possunt
unde et filium noe habam in hebreo dixerunt
cham. iu est quia uarie legitur chore uel choreb
raab uel rachab. Mesopotamia non a cętu
fluentibus aquis nomen accepit. Meso.
.s. medium potamos aqua. sicut aquilegya
dicitur quasi aquis ligata. Et facti sunt dies thare .cc. v.
annorum et mortuus est in aran. **De exitu ab**
rahe post mortem patris.

c. xij.

Dixit autem deus ad abraham
egredere de terra tua et cetera. lxxv. annorum
erat abraham cum egrederetur de aram
Iosephus ait dimisitque caldeam cum lxxv. an
norum esset domino iubente ut migraret in cha
naneam. Si ergo post mortem patris habram
erat lxxv. annorum, patet quod diximus quod thare
plusquam lxx annos habuit cum genuit habram.
Si .n. in illa etate genuit abraham tunc post mor
tem patris erat habraham c. xxxv. annorum.
Augustinus tamen dicit per recapitulacionem hic esse dictum. ad
huc .s. uiuente patre cum esset cxxv annorum
et abraham lxxv annorum egressus est de aram
relinquens in patrem et matrem et innuens
dominum in mesopotamia deus fuisse locu
tum ei dicit et dixisse. Egredere de terra
tua et cetera. non quin iam esset egressus corpore
egredere mente. Ieronimus dicit ueram esse tradicionem
hebreorum qui et annos thare lxx. ponunt
cum genuit abraham de aram et dicunt pluium eum esse
annorum tunc quando moyses dicat. Sed annos
computatos ab illo tempore quo deus eruasit eum ex
illo igne caldeorum, non id ei reputatur tempore
etatis ex quo confessus est dominum spernens
ydola caldeorum. Et dicit Iosephus iam recidebatur
tur uita hominum paulatim declinans usque
ad moysen, in quo finem uite quam statuat
deus confirmauit .c. .s. et xx annorum erat
moyses quando mortuus est. Quia in tantum
dilexerat deus quod in morte eius non cali
gauit uisus eius nec dentes eius moti
sunt sine omni pena mortuus est.

c. xiij.

Tulit ergo habraham
saray et loth et animas quas fecerat in
aram .i. substantia quam ibi acquisierat
intrauit terram chanaan. Et uenit
ad sichem que corrupte dicitur sepeleg
et ad uallem illustrem que pentapolis tunc di
cebatur a v. urbibus sodomorum que nunc
mare salis uel mortuum dicitur. Quia dicitur mare
... suasu in petram uersum quod nichil
in eo uiuit et nichil in eo mergi potest. Hinc est ammi
nari lacus aspalti .i. bituminis uel uallis
saliuarum quia multum salis recipit. Et apparuit
que ei deus et dixit ei. Semini tuo dabo terram
hanc. Qui edificauit ibi altare domino qui
apparuit ei. Hinc de eo Iosephus sic ait. Primus pre
sumpsit pronunciare deum creatorem unum esse
cunctorum hominum et opiniones quas ceteri de deo
habeant innouare et inmutare preualuit.
Hoc autem coniciebat per passionem terre et maris
et per ea que contingunt circa solem et lunam
et ex omnibus que circa celum semper euenerunt. De eodem
et meminit berosus dicens post diluuium
generatione fuit apud caldeos uir in celestibus
rebus expertus. Hinc transgrediens abraham tetendit
dit tabernaculum inter betel et hay et item
edificauit ibi altare domino et perrexit abraham
uadens ultra progrediens ad meridiem quo
... tenet moyses breuitatis causa .s. quod notum
habitauit autem in damasco unde et nomen eius
usque nunc in ciuitate damascena habetur in
gloria et in uicus ondatur qui ab eo dicitur habitacio ha
brahe. Unde Nicolaus damascenus. Abraham regnauit
in damasco ueniens aduena cum exercitu suo
de terra que super babylonem dicitur caldeorum. **De descen**
su abrahe in egyptum et reditu.

Facta est autem
fames magna in terra illa et descendit
abraham in egyptum, timensque libi
dinem egyptiorum ne propter speciem mulieris occi
derent eum, sororem suam dixit eam esse. Et
ablata est mulier pulchra ualde in domum pha
raonis. Abraham non uim illi egyptii propter eam fecerunt.
Deus non desiderium regis impediuit ne tangeret eam
egritudine et tumultu carnis. Cumque pro salute
regis sacerdotes sacrificarent, per iram dei hoc
accidisse significabant eo quod uxori peregrini
iniuriam inferre uoluisset. Vocauit pharao
abraham et dixit ei. Cur non indicasti quod uxor
tua esset. Ecce coniux tua accipe eam et
uade. Ammonius dolens quis de corruptione sororis
quam uxoris. Et precepit rex uiris ut dedu
cerent eum. Erat .n. diues ualde in auro
et argento in seruis et ancillis et uinctis
arismeticam et que de astrologia sunt egyptiis

tradidit. an̄ eis ignota a quib; p̃pine
nerūt ad grecos. Reu̇sus q; ē abrahā
usq; ad locū ubi fixat tabnaclm̄ inter
bethel ⁊ hay. pat̃ v̄ ē t̃ram cū loth. dum
pastores cor inter se rixarent. p̃ pas
cuis opēonem. ⁊ cōcessit loth. ⁊ eleuās
loth oculos uidit regionē iordanis
eg̃iuam sibi ⁊ moratus est in opidis
sodomor. Abrm̄ ū descendit ad cōuallē
mambre iux̄ ebron ⁊ habitauit ibi ⁊
fecit ī altare dn̄o. Ebron ciuitas est
que cariatharbe dr̄. i. ~~ciuitas arbe~~ ciuitas
cariath cītas. Ibi. n. sepultus ē adam
maximus ⁊ ysaac ⁊ iacob cū uxorib;
Mambre ū eschol ⁊ aner fr̃es erant
⁊ cōfederati sūt abre a q̃ (p)gito cor uallis
cognomita erat habitabat ī abrā ēea q̃re
ul' terebintū cui radices adhuc apparet.
ibi q̃m ꝓ noīe ioseph' uocauit dictus h'ita
uit. an̄ abrm̄ ēcā hyli cem que uocabant
agge. ibi ꝓmisit ei dn̄s q̃d omnē t̃ram
circūstantē ꝓ . ūu̇. da ret ei ⁊ semi eius

Arbor illa ō ꝑ xe uſ; ad t̄p̄s teodosii īꝑato ris durauit ~~ꝑ uſ~~ ~~ꝑ ors orbis~~ ⁊ ex illa h' fuisse ꝑhibet q̃ m̄ eā licet arida sit. z tū medicinal' dē qui tulit. sec̄ū iumētum eī nō infundetur.

De uictoria Abrahe.

Factū est aūt illo t̄p̄e ut amraphel rex
sennar. i. babylonis ⁊ e. ia. tr̃ tūr
tesserat ꝑ lō do. anādi q̃; cītas
regū hēbat quor plumi alitū maiori
regi subiebant. Tand' ōs seruiebāt mon
archo assirior. Sane q; v. ciuitates so
domor. Sodoma gomorra adā ... sebo
is bala q̃ ⁊ segor. v. reges hēbāt. has sub
iugauat sibi cadolaomor rex elamitar
⁊ tributarias sibi fecerat. ⁊ xii. annis s'
uierāt ei in tributo. xiii. anno noluūt
sibi dare. xiiii. āno cadolaomor allu
mens secū tr̃s reges babylonis ⁊ ponti ⁊
gētiū tolleō exercitu. puenūt in uallem
siluestrē in q̃ erant putei bituminis. q̃ p' uallē
di p' āusa est in mare mortuū ⁊ cetuaceu
tia loca de ꝑlati sunt. ⁊ egssi sūt. v. reges
ut pugnarent ad ū sus. iiii. qui t̃ga uerterūt
⁊ ceciderūt plumi. ⁊ qui remanserant
fugierunt ad mōtes ⁊ latitāuūt ibi. Tule
rūt aūt uictores omnē sbām cor ⁊ cap
tiuos ū ū ⁊ loth ⁊ sbām ei. Et ecce un' qui
euaserat nuntiauit h' abrm̄ hebe ul' trāns
fluuiali sic dcō q̃ trāns eufrathen uenerat.
Qui numauit expeditos uernaculos suos. ccc.
xviii. ⁊ tr̃s p̃dcōs fr̃es ma. b' anel. ⁊ eschol.
⁊ secutus ē eos usq; dan qui ē un' de fon
tib; iordanis. ⁊ ab eo opidū dan dcm̄ est.
q̃ nc̄ paneos dr̄. alr̄. n. ior dr̄ quib' ī un̄
cfedatis iordanis dr̄. ⁊ irruit sup eos
nocte diuisis sociis in tr̃s turmas dormie
tes trucidauit. uigilantes p̃ ebetate pug
nare n̄ ualentes fugierūt. ⁊ p̃secutus ē
eos usq; oba q̃ ē ad leuā dāpmasti. ⁊ re
duxit loth. ⁊ res q; ⁊ ꝑꝑ ⁊ omēz sbam
cor forte fili' alit' de captiui. Occurrit aūt
ei rex sodomor ad loē q̃ dr̄ regia uallis
in uia solime cītatis ul' salem q̃ p' ierlm̄
dcā ē. At ū melchisedech rex salem optulit
ei panē ⁊ uinū. ꝓ expones. Qui ū p̃rem
ū m̄rem dr̄ hēe ⁊ xp̄m significatās qui
se ipm̄ obtulit. Iose ait. cōmiserūt ex
ercitum xenia ⁊ mlta hab̄dātiā rex op
tunar sil' exhibūt. ⁊ sc' ep'las bndixit dm̄
qui abrm̄ sbdāt īnimicos. Erat. n. sacdos
altissimi. ē abrm̄ decias ded' ex omnib'
spoliis. ⁊ tr̄ p' legūr decime date ꝓmitte
ū ab abel. Et ait ad eum rex sodomorū
Da m̄ aīas cetā tolle tibi. ⁊ noluit abrm̄
minimū q̃ tollē. exceptis q̃ comederūt iu
uens. ⁊ de ꝑtib; tū fr̃m qui uenerant
cū eo. Hūc melchisedech aiūt hebi fuisse
sem filiū noe uixisse usq; ad ysaac ⁊ ōs
p̃gitos a noe uſ; ad aaron dūt sacdotes
fuisse. qui p̃uiiys ⁊ oblōnib; ꝓ bndice
bant. ⁊ hēbat p̃gita de quib' p' explita

De iubileo.

Abhat uitto ... bitur
tradūt uidi iubeleū h'uisse initiū
a p hac remissione captor. iobel. n.
remissio l' initiū ū iubile. remissiu
ul' īitians. Ob h' aū institut' est q̃nqua
gesim' q; tūc erat loth ut dūt quidā
l. annor ul' q̃nq̃gesim' ex quo dō' locu
tus fuit abrahe in uia. ul' ex q̃ egssus
fuit de ... arā. l' abrm̄ p̃t' erat a ... c
quib' ⁊ ꝓ q̃dam zoroasten magice artis
inuentorē instituit. Nouāt q; aīs in
t̄p̄ies que fiunt de excleuatis ul' ex
ꝑssis planetis. q; uſ; ad. l. annū adtē

Hyemem rediit et q̄ uidit magistris volu
imitari in istis ·d̄ sacrificio abrahe post pmissionē. C. xv
His transactis locutus ē dominus ad abrm̄
protector tuus et merces tua magna
nimis · et dixit abrm̄ · Quid dabis m̄
Ego uadā absq; liberis et damascus filius
eliezer procuratoris domus mee erit heres
meus. q. d. Quia in d̄ pmissione terre cum de
sit heres / ab hoc damasco damasci ēē pdita
et nominatam et i(n)vegasse. Et dixit dominus ad eum
Nō hic heres tuus ē qui egredietur de utero
tuo · Credidit abrm̄ deo et reputatum ē illi
ad iusticiā · et quia ī spat̄ ei pmittebatur
que sunt abrm̄ signū vn̄ sciret h̄ ē ē non
ex diffidentia ē spando et mod̄ querendo
et hic maxime mos ī pleuit iudeis signa q̄rere
Et ait dominus sume m̄ ī testino uaccā et capram
et arietē q; trinā et turturē et columbā · q. d.
imolabis m̄ h̄ et ondā tibi signū · Qui
tollens h̄ aīalia diuisit p medium et ptes
contra se altrinsecus posuit · aues autē n̄ diuisit ·
et dum expectaret preceptum dn̄i de m̄ imolā
di / descenderūt uolucres sup cadauera et
abigebat eas abrm̄ · Cumq; sol occubuisset
irruit sopor sup abrm̄ et horror magnus
qui fuit ps signi · et dein̄ ē ad eum · Scito
pnoscens q̄ futurum sit pegnū sup terrā
nō suā / et subicient eos extranei seruī
tuti et affligent · cccc · annis · tu autē ibis
ad pres tuos . post gñatione autē · iiij · reu
tent ne expectes te regnum m̄ infra
hac et nec semen tuū post te · n̄ · p mortuo
post · cccc · annos īpleb̄ pmissio mea sic ē
intelligend̄ q̄ tot annis sunt egyptiis ē
h̄ nūs in illa afflictione ōpletus ē / quia ē ysaac
ab illo tp̄e ōputat̄ q̄ ista abre pmittunt
Aug. ab ysaac nato ōputat q̄ dein̄ est
semini tuo / et ab anno natis ysaac usq; ad
annū egressionis de egypto nūat · cccc ·
v · anos / ē cepta sonuīt · v · anos et legit
lcā sic · Semen tuū pegnū erit · cccc · an
nis · Sem̄ n · ī terra chanaan siue ī egypto
pegnū fuit donec hūit hereditate ex
pmissione dei / Id autē ī tpoitū seruiet eos
et affligent / n̄ refertur ad annos · cccc · q̄
dein̄ ē m̄ quarta generatione eos reditos
p tribū sacerdotale ī illis ē · Leui · n · genuit
chaat qui genuit aram q̄ gen̄ aaron
qui eleazar qui ~~est~~ aaron pr̄e egressus
est / n̄ dicas · iiij · generationes ps · ē sucte
cessiones / ut tot sint gñationes quoties
ibi legitur ge. Quia alia lcā hēt · v · gnatio p
regiam tribū ē Judas ge phares q̄ esro
qui aram qui aminadab qui nason qui
cum pre egressus ē · Et fca ē caligo / et appa
ignis / clibanus transiens inter diuisiones illas
et cōsumens eas · Ecce signū et terminos terre
diffiniuit ei dominus a riuo torrula fluuie egyp
ti usq; ad eufraten et ppl̄os ei nominauit
Igitur saray ·d̄ fuga agaris ortu ysmahelis · C. xvi
nō hebat liberos et dixit abre · Ingredere
ad ancillā meā agar si forte ex illa susc
ipiam filios · et ingressus est ad eam
q̄ cum ōcepisset despexit dn̄am suā et abrm̄
dissimulabat et ait saray · Iniq̄ agis contra
me · Iudicet dominus inter me et te · Cui abrm̄
Ecce ancilla tua in manu tua utere ea
ut libet / affligente g̊ eam saray illa ī yt fugā
uolens redire in terram suam q̄ egyptia
fuit · Inuenit eā angelus dn̄i sitiret et
uiam ignoraret soliuagā iuxta puteum
qui ē in uia in deserto sur · Qui dixit ad
eā · Vn̄ uenis · et quo uadis · et illa · A facie
dn̄e mee fugio saray · Cui angelus reu
tere ad dn̄am tuā et humiliare sub ea / et ait
Rursum / cōcepisti et pries filiū et uocabis
nomē eius ysmahel . h̄ p nom̄ pdein̄ a dn̄o
legitur / q̄ tn̄ p trarm ē · man⁹ ei⁹ contra omnes
et man⁹ om̄ contra eum · et e regione fratrum
suorum ~~fugiet~~ figet tentoria · Quia tn̄ de ipo n̄ le
gitur ē filio ei⁹ cedar / tn̄ de gente ipi⁹ h̄
pdein̄ ē / q̄ saracenum uagi / sedib⁹ ī ertis ge
tes quib; destitū exlate iugiter impugnant
et ab omnib⁹ impugnant · h̄ autē precipue fu
turum erat p methodiū qui · iiij · princi
pes de genere ysmahel quos et filios
ionice / uocat / forte pueciama taliter ebos
oreb · s · et zeb et salmana et zebee egressi
sunt de solitudine contra filios isrl qui uicti p
gedeonē reuersi sunt in solitudinē de qua
pdierant / q̄ ū log̊ in gn̄ · h̄ erit fer hō ·
hebus hēt phara q̄ sonat onag / ipe fuit
d̄r methodi⁹ dein̄ ē onag̊ et cape a deserto
omnē sugdient bestiarum rabiez et man
suetorum nūs ōtet ab eis · d̄r · n · ab filiis
ysmahel / futurū est autē ut exeat ad h̄

sel' et obtinebunt orbem terre per viij. eb
domadas annorum et vocabitur iter eorum via an
gustie quod patrem eorum ysmahel vocavit
dominus onagrum in sacris locis interficient
sacerdotes id est cum mulieribus dormient ad se
pulchra sanctorum religabunt iumenta et pro
nequitia earum qui tunc erunt. de quibus dicitur
in novissimis diebus erunt homines sese a
mantes et cetera. Tunc implebitur quod dictum est per eze
chielem prophetam. fili hominis voca bestias agri
et exhortare illas dicens congregamini
et venite eo quod sacrificium magnum ymmolo
vobis manducate carnes fortium et bibite
sanguinem excelsorum. Cum enim loqueretur
deus cum agar pertransijt in turbine et ipsa vi
dit posteriora eius dicens vidi videntis me. Et
appellavit puteum videntis et viventis
quia viderat eam deus et quia vitam reddiderat
sicienti ostendendo puteum. Ad hunc puteum agar
ostenditur in cades et barad. Que cum redisset
peperit filium hysmahelem abraham erat
lxxxvj annorum. Legitur in vita clementis
quod abraham alium filium habuit de agar qui dictus
est elyesoros a quo perse duxerunt originem.

C. xvij

Postquam *de pactu circumcisionis et mutacione nominum abrahe et saray*
vero c. annorum esse ceperat apparuit illi
dominus dicens. Multiplicabo semen
tuum et tu custodies pactum meum hoc est circum
cidetur ex vobis et cetera. Sed antequam pactum expo
nat nomen eius mutat. Dicebatur enim ab
raham ex abba et ram. quasi abraham
id est pater excelsus. Et addita est alia littera et dictus
est abraham. quasi abbaam quod sonat pater
multarum et subauditur gentium hebrei tamen dicunt
quod de nomine suo tetragramaton eam litteram ad
didit deus abrahe que tamen sonat aspiracionem
eorum ascribere et sonare e et e converso ita tamen
scilicet addita est causa euphonie et quia tempore circumci
sionis mutatum est nomen. Cum enim cir
cumcidunt iudei imponunt nomina. Volens
itaque deus quodam caractere populum suum dis
cernere ab alijs indixit eis circumcisio
nem circumcideretur ex vobis omne masculinum
et circumcidetis carnem prepucij vestri. Infans
viij dierum circumcidetur tam vernaculus quam emp
ticius cuius caro circumcisa non fuerit peribit
anima illa de populo suo quo cultello fieret
non preceptum quia autem fieret lapideo pro dicente

Nos quod servus pro dictus est a servando potentes
tentes. enim hostes victos quos ad vitam ser
vabant servos dicebant. Vna vero aut
vernaculus aut vicla dicitur qui natus est domi
empticius qui in propria pecunia emptus est origina
rius qui et servus glebes qui et colonus.
Dixit quoque dominus ad abraham. Non ultra
vocabis uxorem tuam saray sed saram quidam
dicunt mutationem nominis sare sic fuisse quia
cum prius per duo r scriberetur mutatum est per unam
vel econverso erratum sed cum saray id est princeps
mea et quasi unius gentis est sara dicta id est
princeps absolute quasi omnium gentium futura
princeps. Et attende quod quantum quod ad nos vertitur y
subtracta littera et nulla addita sed apud hebreos
additur a et scribitur per e. Quidam autem dicunt
quod sarach hebrayce sonat lepram errave
runt putantes eam pro lepra vocari
et ait deus ex illa tibi dabo filium. Cecidit
abraham in faciem et risit pre gaudio
applaudendo dicens putans ne cente
nario nascetur filius et sara nonagenaria
pariet. Et ait deus sara pariet filium et voca
bis nomen eius ysaac quod interpretatur risus a risu
scilicet patris. Ecce ante ortum a domino predicitur nomen.
Adhuc de duobus dicitur hoc de sampsone in ve
teri testamento et de iosia. De duobus
tamen in novo testamento de iohanne et iohanne. Et
multiplicationem ysmahel promisit ei
deus et cum finitus esset sermo dominus circumcidit
se abraham et hismahelem et omnem
familiam sexus masculini abraham tunc
erat xc viiij annorum et hysmahel xiij.

C. xviij

Apparuit *de tribus angelis susceptis ab abraham*
dominus abrahe in convalle mambre.
Cumque elevasset oculos viros tres
et occurrens unum ex eis exoravit. Dicit
iosephus tres angelos in specie humana missos
ut unus nunciaret abrahe de filio suo
et duo subverterent sodomam. Eusebius vero ait pro
omnium prophetarum abrahe verbum id est filium dei
cum in figura apparuisset humana vocationem gen
cium pollicetur. Et sic apparuit ei filius
quem et adoravit. Sed quia legitur apparuisse quod
inter illos erat unus excellencioris forme
quem dominum putavit et illum adoravit sed quia legi
tur apparuisse nusquam in alia creatura
pater dicitur. Vel duo angeli apparuerunt in desig

cione duorum preconum moysi et helye quorum
alter primum preuenit aduentum alter preueniet
secundum. Et rogauit abraham ut diuerterent
ad eum et paululum comedendo confor
tarentur. qui assenserunt. et festinans ab
raham precepit sare ut de tribus satis
simile faceret panes subcinericios. Ipse
tulit uitulum de armento optimum. tulitque
butirum et lac et uitulum assatum et posuit
coram eis. Vi simile est quod pro hominibus credi
dit quibus xenia .i. prandia parauit. pro
angelos dei comprobauit de cibo quod supra sunt
potest dici quod in masticando exinaniti
sit. Sicut aqua calore ignis consumitur. Ab
raham stabat iuxta eos. Sara uero
erat post ostium tabernaculi. et dixit an
gelus reuertens ueniam ad te tempore isto
.i. eodem die reuoluto anno et habebit
sara filium. quo audito risit sara. Erant
enim ambo senes et desierant fieri muliebria
.i. menstrua. quibus deficientibus deficit
uis pariendi. Si alter iuuenis esset non
esset impossibile ex sene et iuuene pro
lem fieri. sed ambo erant prouecte eta
tis. ad hoc et ipsa sterilis erat. Risit ergo
quia dubitauit. postquam senui et dominus meus
uetulus est. numquam uoluptati operam dabo.
Dixitque dominus ad abraham. Quare risit sara.
Numquid deo quicquam difficile est. Negauit sara
se risisse perterrita ad uocem angeli. Ecce
intentione quanta istorum risit diiudicare po
tuit qui corda hominum nouit. De duobus angelis

Cumque descendentibus Sodomam. xix.
surrexissent direxerunt oculos contra
sodomam et abraham egrediebatur
simul. Et dixit dominus. Non potero celare
abrahe quod gesturus sum et ait ad illum. Cla
mor sodomorum multiplicatus est. peccatum est
clamore est culpa cum libertate. Cum scilicet quis
palam ad libitum peccat. peccatum illorum fuit
superbia uite et habundancia panis propter quod usque
ad ignominiale libidinem proruperunt. Et addi
dit descendam et uidebo utrum clamorem
qui uenit ad me opere compleuerint. Quod omnia
nouit hoc nobis in exemplum reliquit. Quasi di
cat. mala hominum non ante credite quam proba
tis. Iudex est iudex eminens secundum solum notum punire
non potest. Verum et dominum est. Nemo te condempna

uit mulier nec ego te condempnabo. Abraham
uero memor loth filii sui fratris appropinquans
ad dominum ait. Numquid perdes iustum cum impio
Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram. Si fuerint
.l. iusti in urbe perdes propter ipsos eos. et ait dominus ad
eum. dimittam omni propter eos. Tunc abraham
quasi paulatim descendens ait si fuerint .xlv.
Item si xl. Quid si xxx. Quid si x. et ait dominus non de
lebo eos propter .x. Abiit dominus .i. non apparuit postquam
cessauit loqui ei. et ille reuersus est in locum
suum. Veneruntque illi duo angeli qui fue
runt cum domino uel alii secundum quosdam sodoma uesper
e sedente loth in foribus ciuitatis expec
tante aduentum alicuius hospitis qui
occurrens eis adorauit petens ut de
clinarent in domum suam qui renuen
tes compulit opido .i. ualde. Ingressisque
illis fecit conuiuium coxit azima et come
derunt. Tunc uiri ciuitatis a puero usque ad
senem uallauerunt domum et dixerunt loth.
Educ uiros illos huc ut cognoscamus
eos. Qui ait. Habeo duas filias que non dum
cognouerunt uiros abutimini eis ut libet.
tantum hiis nichil mali faciatis. qui ingressi
sunt sub umbra culminis mei. Mos enim fideli
um erat ab omni iniuria hospites suos
defensare. Quod autem dixit perturbacio animi fu
it non consilium. Consilium sane est ut faciat
quis leuius ne ipse committat grauius. Nullo autem
modo debet quis facere leuius ut nolle ne alius commit
tat grauius. At illi nolunt et ui faciebant
loth uehementissime. et ecce angeli intro
duxerunt loth et clauserunt hostium. Illos
uero percusserunt cecitate non priuacione uisus
sed acrisia quod latine audencia dici pos
sum que facit non uideri non omnia sed que non est
opus que percussi sunt qui querebant ei ostium
cum esset cum eis et dicitur domum cum essent in e
maus forte hoc in quem quia quod in manu
tenemus et dixerunt angeli ad loth. Omnes
tuos educ de urbe hac. delebimus .n. locum
istum. et egressus loth ad generos suos et ait
eis. surgite et egredimini quod delebit dominus
ciuitatem istam. non est credendum ut ait Ieronimus
hiis qui dicunt loth alias filias habuisse
apte dictis uirginibus habentes uiros que cum ui
ris submerse sunt. sed generos uocat futuros
generos. hebrayca ueritas habet. Egressus est

Acrisia ... (faint marginal gloss)

Habeo duas filias

de duobus angelis descendentibus sodomam

loth ad sponsos, qui noluerunt egredi consuetudine habita. uxor loth esse divites.

Mane silante. De subversione sodomorum.

Monebant loth exire, apprehensum eum cum uxore et filiabus suis angeli statuerunt eum extra civitatem dicentes: ne respicias retro, sed in monte salvum te fac, qui exturbatione nos plene credens domino ait: Non possum salvari in monte, ne forte apprehendat me malum et moriar. forte senex erat, et fatigatum itineris et laborem vie perhorrebat, sed est hic civitas parva, ad quam fugere sufficio, ut salver in ea. Et ait dominus: non subvertam urbem pro qua locutus es. Et ideo quia dixit parva vocatum est nomen eius segor, id est parva. Tradunt hebrei hanc urbem prius dictam balam, et post salisam, et in ysaia vitulam conternantem adnatio, modo dicitur palmar, forte erant ibi palme. que tercio terremotu absorpta est post subversionem aliarum iiii civitatum. Quamdiu loth fuit in ea, pepercit ei deus. sed ut dicit Jeronimus, Lot timens consuetum eius terre motum egressus mansit in monte. Egresso itaque loth de sodomis, pluit dominus super civitates illas sulphurem et ignem, pluit deus a se ipso, eius in terra a se ipso existente in celo, iudicans ab impari. pluit autem hic ut terra in eternum aresceret sine spe itinerum generandi. et in genere quo puniuntur istos quam primos peccatores diluvio. Licet enim illi mensuram excederent, tamen quia naturaliter peccabant, et universos consumpsit, et parvulos pro peccatis parentum in quibus punitum est illis ne diu viventes sequerentur exemplum, et aliquod bonum remunerari non esse quia glorificatus non est preterea non parvum non esse qui rex esse non potest. Et respiciens uxor loth retro versa est in statuam salis. quam Josephus dicit se vidisse, et actenus manere. Versa est et regio in lacum salsum et stilem, quod dicitur mare mortuum, quia nec aves nec pisces in eo vivunt, ut in aliis. Flavius nostro patitur non vitium manere. quod homines infundere. Si quis vivum aliquid arte immiseris, se exsilit. Lucerna ardens sciatur extincta mergitur. Multis locis nigras glebas bitumini vomit. et ideo lacus alphati vel alphatides dicitur. Dicitur etiam quod poma nata in arboribus circumpositis usque ad maturitatem coloris sunt viridis, incisa si incidas favillas invenies imposuit. Unde et ait Josephus fabula terre sodomitice

Lice fidem habet praeter cetera alia saluuarum forte fuit in salis vel lapides salis circa inveniunt. De incestu loth et filiarum.

Loth autem egressus de segor mansit in spelunca [in monte], et due filie eius cum eo. Didicerant filie loth consummationem mundi futuram per ignem, et suspicate sunt tale aliquid esse factum, quale in diebus noe, scilicet ad reparandum genus humanum servatas se esse superstites cum patre. Ideo consilium inierunt, et patris mestitiam et rigorem vino mollientes, singule singulis noctibus susceperunt ab ignorante patre conceptum non repetierunt. ~~tamen semel coivit cum utraque~~. hic tamen apponitur hebreis quod incredibile quia non vero non patitur coire cum quampiam nesciente. vel dicitur nescisse filiam fuisse, putans uxorem suam. Dicitur quod impossibile in defloratione fieri conceptum. ob hoc dicunt se ante filium virginis. peperitque maior filia filium, et vocavit eum moab, patrem moabitarum. moab ex patre hic nomine, apte mater publicavit incestum patris. Minor filius per numerum hic aliquantulum texit, quod dicitur filius est alterius de populo meo. Dicit Josephus filias posse excusari quia crediderunt genus humanum defecisse, et pietas posteritatis in pietatem incestus excusavit. Sed patrem non excusat. sed in fidelitas eius causa fuit incestus. De eodem ait strabus. Loth inexcusabilis est, primo quia angelo non credidit se posse salvari in segor, deinde quia inebriatus est, et fuit peccatum causa peccati. De peregrinatione abrahe apud abimelech regem gerare.

Profectus est abraham de convalle mambre in terram australem et peregrinatus est inter cades et sur. Unde fluxerunt aque contradictionis, et sur loco sororis habens saram. similia prioribus silans priore. Misit autem abimelech rex gerare et tulit eam in qua visus forme illius miranda non quod nonagenaria adhuc amari poterat. Sed in egritudinem cecidit rex ~~Et volens ne contangeret~~, ut ait Josephus in fine hic capituli. alia pena non hic est. quia deus concluserat omnem vulvam domus abimelech propter saram, neque conceptum in domo item concepit. et medicis autem desperantibus soporatus a domino audivit hoc scilicet propter uxorem peregrini inferri. et precepit ut redderet viro uxorem quia propheta esset, et ille oraret pro illo et viveret. Statim rex surgens vocavit servos suos, vocavit et abraham, et dixit ei: Quid fecisti nobis. Quid vidisti ut hoc faceres. Et ait abraham: Cogitavi ne timor dei esset in

loco isto, et interficient me propter uxorem meam. Ali-
as autem vere et soror mea est, filia patris mei. Hic distin-
guere sive patris sequentia mei id est quod est mei, vel audi-
tori vel filia patris mei et non matris mee, quia est nep-
tis mea et cognata mea ex parte patris
fratris et non ex parte matris mee. Unde alia translatio
habet: Soror mea a patre meo et non ex matre.
Sic adhuc minores natu maiores patres
vocant. Sic enim dicebant cognatos fratres,
sic cognatas sorores. Fratrem non suum Aram patrem
suum vocavit, quia senior eo fuit secundum usum loquen-
di, quo maiores natu patres vocamus, et mi-
nores filios, et quia dignior et maior affectio
solet esse propinquorum secundum viros quam secundum mulieres, propinquam
suam pro viro digniori nomine vocavit sororem
scilicet potius quam neptem, vel finxit eam filiam patris sui esse,
non tamen mentitus est. Sic non deus qui finxit se longius
abire, presertim cum domino iubente, credendum eum
hic dixisse, et in relatore fuit timor domini. Ut
Helyseus celavit se non, nescio tamen meretricum
Aram tamen dicunt Thare mortuum, matre Abrahe et mortuo
Aram, duxisse ad uxorem filii sui, et genuisse
Saram. Unde et hic dicitur filia Thare secundum carnem et sic
filia Aram secundum suscitationem seminis, quia solum masculum
reliquit. Oravit autem Abraham pro eo, et sanatus est
et uxor eius et ancille pepererunt. Dedit Abime-
lech Abrahe munera et terram ad habitandum
ad optionem suam. Sare autem dixit: Ecce dedi
fratri tuo pretium mille argenteos, hic erit tibi in vela-
men oculorum coram omnibus qui tecum sunt,
id est in memoriam verecundie, quia in mandato deprehensa
es. Unde Iosephus exponendo et per consequens
pretextus, memento te deprehensam, vel ele-
gans est irrisio, hic erit tibi in velamen oculorum,
id est in comparationem fucus, quo deornares et ungueres
fucum et mutata es tamen et decepisti. Hec ergo tibi in
expensam fucus, quia magnis expensis
fieri solebat matrone antiquis, vel ad pepla
emenda ut tegas faciem tuam ne ameris. xvi.

Visitavit dominus Saram, que concepit filios suos
filium et peperit filium, et circumcidit eum
Abraham viii die. Ex hinc post totidem dies
iudei circumcidunt, Arabes vero post xiii annos,
quia eo tempore Hysmahel gentis illius auctor circumci-
sus fuit, et vocavit nomen eius Ysaac, id est ri-
sum, quia risum fecit deus parentibus eius, id est gaudium
copiatum. Crevit puer et tandem ablactatus est,
et fecit pater grande convivium die illa, quia illa
die sicut prius accessit ad mensam patris. Cumque
simul luderent Hysmahel et Ysaac, lede-
bat maior minorem, et intellexit mater
in ludo persecutionem, quasi scilicet mortuo patre vel-
let maior dominari minori, vel ut Hebrei
tradunt, cogebat eum adorare luteas yma-
gines quas fecerat, quod cum displicuisset matri,
dixit ad Abraham: Eice ancillam et filium
eius. Dure accepit hoc Abraham et dissimula-
bat. Sed deus dixit ei: Audi vocem Sare. Qui tollens
panem et utrem aque imposuit scapule Agar,
et tradidit ei puerum. Cumque consumpta esset aqua
in deserto et puer deficeret siti, abiecit mater
puerum sub arbore, et sedit quasi arcus iacere, ponit
ne filium morientem videret, et flevit, et exaudivit
deus vocem pueri, id est fletum matris pro puero, et dixit
angelus matri: Surge, tolle puerum. Et aperuit
oculos eius deus, et vidit puteum, deditque puero
bibere et implens utrem abiit. Crevit
puer et moratus est in solitudine Pharan,
et factus ibi sagittarius, et accepit ei mater uxo-
rem de terra Egypti, de qua nati sunt filii xii
principes tribuum suarum, quorum appellatione
opida pagi et tribus celebrantur. Nabaioth primoge-
nitus, a quo pars Arabie que est ab Eufrate usque
ad mare rubrum, que Nabathea dicitur. Cedar secundus, a quo
Cedar, id est locus ille qui est in deserto. Duma sex-
tus, a quo Duma regio. Thema nonus, a quo
Theman que est ad austrum. Cethma ulti-
mus, a quo Cedema que est ad orientem.

Eodem tempore videns Abimelech Abraham mul-
tiplicatum, timuit eum, et venit ad eum
cum Phicol principe exercitus sui, et ait: Iura
michi per dominum ne noceas michi et posteris meis, sed secundum faciat
misericordiam quam feci tibi. Et dixit Abraham: eos
ad puteum quem ostendit deus Agar, quem foderat
Abraham ante Agar eiectam, sed servi Ab-
imelech abstulerant illum Abrahe, et fecerit fecerat
eum in solitudine pro gregibus adaquandis
qui longe a mansione eius in solitudine
pascebantur, et restituit ei Abimelech pu-
teum. Sed in testimonium quod ipse foderat pute-
um et ablatum restituit Abimelech, dedit
regi vii agnos. Et dixit puteum Bersabee,
id est puteum Sabee. Sabee enim vii sonat, et id
ambo percusserunt fedus. Unde et Bersabee deinde

esse putant, i. puteum iuramenti. Sabee enim he
braice iuramentum dicitur. Josephus interpretatur bersabee
fedus putei. A puteo vero civitas et tota regio dicta est
bersabee. Plantavitque abraham circa pu
teum nemus, et fuit ibi colonus multis
diebus, non habitator. Dicit stephanus in actibus apostolorum
quod non accepit ibi hereditatem nec spatium pe
dis. De immolatione arietis pro ysaac. xxij

Post hec dum habitaret in bersabee, et ysaac
ut dicit Josephus xxv. annorum esset, dixit deus
illi. Tolle filium tuum unigenitum quem di
ligis ysaac, et vade in terram visionis, et offe
res eum in holocaustum super unum montium quem mon
stravero tibi. Terram visionis dixit illam partem iudee
que est in montanis, quia et ipsa a longe videtur;
preterea quia ab ysaia vallis visionis. In summita
te vero montium iudee monticulus erat eminen
tior, dictus mons moria, quem instituit deus abra
he ad ymolandum filium. In hoc dicunt hebrei
post templum factum a salomone, et altare factum
in loco in quo et abraham altare fecerat, et david an
gelum vidit reponentem gladium in area ornan
iebusei. Unde dixit ysaias. Erit mons domus domini
in vertice montium, ad eum fluent omnes gen
tes. De quo deus precepit iudeis ne ymola
rent in omni loco nisi in monte quem ostenderet.
Abraham autem de nocte consurgens, nemini
quod facturus esset indicans, stravit asinum
suum ducens secum duos iuvenes et filium,
et iniit iter duorum dierum. Tercio die elevatis
oculis vidit locum procul, habitum probantes illi
errasse qui dicunt eum tunc habitasse inter bethel et
hay. Locus enim non distat a monte moria
nisi iiii. diei. Et cum accepisset ligna et
ignem, relictis in radice montis iuxta
iuvenibus cum asino, ascendit solus cum filio.
Cui filius dixit. Ecce inquit ignis et ligna,
ubi est victima. Cui pater. Deus providebit sibi
victimam. Et statuit aram, et lignis inpo
sitis ignem adhibuit. Refert autem Josephus verba
patris ad filium dicentis, quia sic ex ~~[illegible]~~ dei in
gressus fuerat miro modo mirabiliter, ita ex vita di
scedere necesse erat, ergo dei miro modo mirabiliter, quem deus
quidem dignum iudicavit non egritudine, non bel
lo, non aliqua passione humanam vitam finire, sed cum
orationibus et sacrificiis animam ipsius ad se voca
re, et quod suscitaret eum ob implendas promis
siones. Et sic ysaac libens accessit ad aram

vel ad mortem, de hoc ~~alchson~~ [alcimus] dicitur. Indubitan
ter animo filium mactare volebat. Laudandus
est in constantia offerendi, et in fide suscitan
di filium. Arrepto autem gladio ut filium
ymmolaret, clamavit ad eum angelus.
Ne extendas manum in puerum. Nunc cognovi, i. cognoscere alios feci,
quod timeas dominum. Non enim sanguine pue
ri sitiebat deus, sed ut sciret quod abraham timu
erit dominum. Et vidit abraham post tergum arie
tem inter vepres herentem cornibus, quem obtulit
pro filio. Hebreus habet in virgultis sabech he
rentem cornibus, et sabech grece virgulta. Herra
vit eusebius dicens sabech yrcum erectum
ad carpendas frondes. Dixit ergo arietem
sabech, i. quasi hyrcum erectum. Et dicit eum rabanus
non novit creatum, sed aliunde ab angelo al
latum. Et vocavit nomen loci dominus videt, et usque
hodie in proverbium dicitur a iudeis in arto positis,
in monte deus videbit, quasi sic respexit ysaac
in monte, sic videat nos in angustia hac die.
A die liberationis ysaac dicunt hebrei prima mensis
septembris unde in ea sollempnizant, et clan
gunt cornibus pecudum in memoriam arie
tis. Juravit dominus per semetipsum de semine
multiplicando ex ysaac, et de terra danda semi
ni eius. Altera die rediit abraham, et reversus est
in bersabee, nunciatumque est ei quod melcha ge
nuisset nachor fratri suo filios viii, primogenitum
hus, de cuius stirpe iob descendit, sicut scrip
tum est. Vir erat in terra hus nomine Job. Et buz
fratrem eius ex cuius genere balaam, qui ab hebreis
dicitur [illegible] ytes. Errant ergo qui dicunt
Job de genere esau, quia nec in fine libri huius
quod de syro sermone translatus sit, et ipse
quartus ab esau in hebreo non habetur. De con
cubina vero roma suscepit nachor fili

Rediit ergo De morte Sare xxiij os iiij.
Abraham ad convallem mambre,
et mortua est sara cum esset c. xxvii.
annorum, et sepulta est in ebron in spelunca
duplici, quam emit abraham cccc. siclis
argenti ab efron supplicantibus pro eo
etheis, i. filiis terre. Erat autem spelunca duplex
rupes naturalis vel artificialis, duas spelun
cas habens, quam emit abraham in sepul
turam generi suo. In superiori sepeliebantur
viri, in inferiori mulieres. Tamen adam et eva
ibi sepulti erant, non peccavit abraham

Que dictus erat Ephron i. confirmatus et perfectus
pro venditione vero sepulcri Effran i. infirmatus et imperfectus

emendo non ille vendendo. Sicut nec hodie qui
emeret agrum ut faceret cymiterium. Nam forte
terre in qua sepulti erant protoplasti. Sex tamen re-
prehendunt dicentes quod ideo nomen eius voluit mutari
Ephron Effran. **De legatione servi Abrahe in Mesopotamiam**

Erat autem Abraham senex tamen in- (xxiiii)
et dixit ad Helyeser procuratorem domus
sue: Pone manum tuam sub femore
meo, et iura mihi per deum celi et terre quod non acci-
pies filio meo Ysaac uxorem de filiabus
gentium inter quas habito, sed ibis ad congrega-
tionem meam, et inde accipies ei uxorem. Si tamen
ex illis nolunt aliqua sequi te, non teneberis iura-
mento. Juravitque servus ponens manum
sub femore eius. Tradunt Hebrei quod in sanctifica-
tione, id est in circumcisione eius iuravit. Sed quod dicit
sub femore, ~~dominus~~ eum iurasse in semine Abra-
he, id est in Christo, quem ex se nasciturum sciebat, unde et
dixit: Jura mihi per deum celi et terre. Quod autem sub
femore manum poni voluit, innuit car-
nem Christi secundum omnes futuram. Tulit ergo Helyeser
x camelos honeratos, et abiit ex omnibus
bonis domini sui portans secum maxime que no-
vit rara esse in terra ad quam ibat, profectusque
in Mesopotamiam ad Charram urbem Nachor
illo quod et tempore [illegible]. Josephus Charran in yeme in
Mesopotamia luti profunditas est, in estate
aque defectio, et in saltibus latrones. Fecit autem
chamelos accumbere iuxta puteum ante urbem
impotos nolens introducere. Cum autem egrederentur
vespere mulieres ad hauriendam aquam, oravit
dominum ut inveniret uxorem domini sui, si aliquam
gentis illius domino suo debebat ut cognosceret,
in ut aliis negantibus aquam sibi poscenti ip-
sa preberet. Et ecce Rebecca filia Batuelis
descendebat et implevit ydriam. Aliisque se
avertentibus a pegno aquam prebuit et adie-
cit: Quin et camelis tuis aquam hauriam.
Et haustam aquam fundens in canalibus potum
dedit camelis. Ille autem tacite intuens eam
utrum ydonea esset domino suo, consuluit a qua
tribu filia esset, et si esset ei locus in domo
patris sui ad manendum. Accepto quod esset
filia Batuelis filii Nachor et Melche soro-
ris Laban, protulit inaures aureas et ar-
millas, et dedit ei. Cucurrit puella in do-
mum matris, nuntiavit que audierat. Egres-
susque Laban introduxit virum in hospitium

et destruxit camelos deditque paleas et fenum
et lavit pedes hospitum et apposuit eis pa-
nem. Noluit autem Elyezer comedere donec loqueretur
sermones pro quibus venerat. Cumque dixisset
se servum Abrahe [illegible] et commendasset Ab-
raham in multis, exposuit eis petitionem
Abrahe et iuramentum quod ipse fecerat, et
orationem suam ~~apud eum~~ a domino exauditam.
Responderunt Laban et Batuel: A domino egressus
est sermo Abrahe et oratio tua; non possumus
extra placitum eius quicquam loqui tecum. Ecce Rebecca
coram te est, tolle eam et sit uxor domini tui.
Sed notandum est quod Josephus dicit Batuelem iam defunc-
tum esse, et virginem in custodia matris et fra-
tris esse, et de morte patris predixisse puellam
querenti ad puteum cuius esset filia. Et Moyses
hucusque voluisse videtur eam non tunc habuisse parentem,
cum superius dixit: Cucurrit puella in domum
matris. Forte nomine patris vocatur hic mater,
quod mandatum patris erat de filia tradenda
quod ei reliquerat decedens. Nec exposuit po-
tuit, id est fecit ut tradendam eam generi suo dele-
gasset. Audiens hec puer Abrahe adoravit do-
minum qui direxerat viam suam. Et protulit va-
sa aurea et argentea et vestes, et dedit
Rebecce; matri quoque et fratri munera. Surgens
mane petiit dimitti, pretendens moram quam fe-
cerat in via et domini senectutem. Cumque rogassent
ut saltem x dies maneret ibi aput eos, noluit,
et dixerunt: Vocemus ergo puellam et queramus eius
vocem. Que ~~[illegible]~~ si vellet ire, ait: Vadam.
Unde hic legis consensus mulieris requisitus, et contra
prius habitum est ut requiratur. Et dimiserunt filiam.

Eo tempore **de adventu Rebecce ad Ysaac.**
habitabat Ysaac in Gerara, et forte de-
ambulabat per viam que ducit ad
puteum viventis et videntis. Forte ad
meditandum egressus est in agrum. Forte de mora
servi. Alia littera habet ad exercitandum. Forte labo-
rans in agro vel quippiam operis ad deducen-
dum agens. Rebecca vero Ysaac viso et cogni-
to quod vir eius esset, descendit de camelo et tol-
lens teristrum vel pallium album operuit se et
contexit se. Est autem teristrum genus arabici
vestimenti mulierum. Et Ysaac vero introduxit
eam in tabernaculum matris sue et in tantum di-
lexit eam ut dolorem qui ex morte matris ac-
ciderat temperaret.

Est autem teristrum genus arabici vestimenti mulierum
dictum a teron quod est estas quia [illegible] calorem [illegible]

Abraham

Abraham aliam duxit uxorem
nomine cethurā. quam hebrei ce
churā nomē appellatam / et non prius
et inter se copulata. Dicunt enim hanc fuisse a
gar. que de concubina / mortua sara / con
iux ei in coniuge / de non copulata in copulatā.
ne senex nouis nupciis lasciuisse ar
guatur. Josephus et dicit quod antequam missiset per uxore
filii duxit eam / et hec genuit ei liberos .vi.
iuuenis .n. de sene pere pt. et separauit
eos abrahā / dum uiueret ab ysaac / ad
plagā orientalē. et cuncta que possidebat
dedit ysaac / aliis non largitus est munera. filii
tamen cethure / nomine libere se sarracenos
a sara dixerunt / optinuerunt autem post trogloditē
et ferucē et arabiā / usque ad terminos ma
ris rubri. Refert Josephus quod ex uno eorum natus
est apher / qui castra fixit in libia / et posteri
eius inhabitantes / ab illo affricā denominauerunt
Dicit quoque gadeum prophetā quod et malchus dictus est hysto
riam iudeorum scripsisse / sicut et moyses
scripsit / quod refert dixisse / ab uno filiorum ce
thure nomine suri / syriā uocatā / ab alio
quod dictus est effer affricā dictam / cui descendē
ti in lybiā / hercules auxilium tulit / et
filiā eius nomine etheam / duxit hercules uxo
rem / et ex ea genuit dodorim cuius filius
fuit phatam / fuerunt autem dies abrahe
c.lxx.v. anni / et mortuus est / et congre
gatus est ad patres suum in sinum in ferni / et
sepelierunt eum ysaac et hysmael in spe
lunca duplici cum uxore sua sara. De

ortu regnorum.

Anno .xi. abrahe
mortuus est ninus / cuius uxor semiramis
ut posset regnare post eum pro filio
suo quem susceperat ex nino nupsit. et ex eo
filium genuit qui et babyloniā amplia
uit. Anno abrahe lxxv. facta est ei repro
missio. Anno .lxxxvi. natus est ei hysma
hel. Anno eius c. natus est ei ysaac. Anno
eius .c.xxxvii. mortua est sara. Exortum
est autem regnum assyriorum Anno xxv saru
he patris abrahe sub belo / et cucurrit usque
ad annum vii ozie regis iudee per annos
m.ccc. et ii. per reges .xxx. et vii usque ad sar
danapalum qui primus puluinaria inuenit
post quem translatum est regnum ad medos. Regnum

non sicioniorum ab anno .xxiiii. nachor an
abrahe exortum est regnum sub egialeo / et
cucurrit usque ad annum .xvii. hely sacerdotis et iudicis
israel per annos .d.ccc.lxxi. et per reges .xxxi.
usque ad cuteusipum / post quem sicioniā iudicaue
runt sacerdotes carnii .xxxii. Siciona est
autem regio que prius apia post peloponensis dicta
est / usque non ad abraham iam fuerunt in egypto
xv. dinastie / dinastiā egypti summa potesta
te dicunt. Anatite abrahe dinastiā xvi ob
tinuerunt thebei / xvii. pastores reges sic
uocati. xviii. dyopolitani qui et phara
ones per reges. [illegible] uari [illegible] ate autem sunt
dynastie de quibus quorundam reges / ad alia
sepe transeuntes usque ad cambisē filium
cyri sub quo ipse pro imperauit egypto. Dyna
stia proprie dicitur principatus qui durat apud aliquam
prouinciā de eligendo imperatore sine ad principem
pariter qui maior est in illa prouincia. Vbi
gentes. Quondam eligebant in saxonia imperato
res et dauid i. Deinde in francoania et dura
uit ibi diu. Deinde in bauaria et nunc in
sweuia / hee tamen principales [illegible] sunt
licet multe sint adiacentes et sicut in istis
dictum est ita intelligitur de aliis. De morte
ysmahelis.

Ysaac xl. annorum erat cum
duxit uxorem rebeccā / que inuenta est
sterilis longo tempore. Sciens autem ysaac /
patri suo factam promissionē seminis multipli
candi per ipsum / orauit dominum / ut quod promiserat
impleret / Concepit mulier duos filios in
utero. Sed cum iam uicina esset partui / collidebantur
parui in utero paruuli / lxx. posuerunt / ludebant
aquila / constringebant. symachus / in superficie
ferebantur / in similitudinē nauis / legitti
mo pondere carentis / mouebantur enim mix
tim parui ut uicissim / alter prior altero / uidetur
posse prodire ad ortum / non per exultatione i. puri
tate uti mirum quod uix geminos capientis
intelligendum est hec accidisse / ut quibus in
sinu est / sed tamen ex uoce dei iam de monstratis / non
natis quod futurum erat in adultis. i. post genitam
quod alter habuit primus / cessisse alteri per gratiam / in
posteris eorum et futuram dissensionē iam con
figurabat. Creditur et iam tunc in utero sanctificatum
fuisse iacob / et in hoc motu prefigurauit / quod non
esset similis ad belual. Mater grauiter afflic

ta nollet concepisse, et se desperans de utero
rexit ut consuleret dominum, tunc non locus consu
lendi dominum, nec modus, putant quidam consuluisse eam ad legis
institutum. Forte ad montem moria ubi abra
ham altare fecerat ivit et immolatis ho
stiis super eorum pellibus eas incubans respon
sum accepit oraculum, forte more gentium
qui videbat in pellibus speciem lauri quod super caput eorum
dormientis capiti supposuit, et ramis arboris que
agnus castus dicitur incubuit, ut visiones capi
tis fantasticas dormiens non sentiret,
vel ad huc viventem melchisedech consuluit
quocumque modo hoc fecit. Responsum accepit tale a
domino: due sunt gentes in utero tuo, id est parentes
duarum gentium, que inter se primo dividentur et pug
nabunt, scilicet et maior serviet minori, quia de popu
lis neuter dominus est, cum maior semper servivit mi
nori, scilicet de ipsis Idumei qui de esau futuri
erant tributarii David qui de iacob, vel forte
intelligatur esau fuisse iacob dominus, persecutus
est eum. Ut lima cotem, ferro fornax au
ro, flagellum grano. Cum ergo peperisset, qui prior
egressus est rufus erat, et totus in modum pel
lis hispidus, et dictus est ob hoc seyr, hebrei enim seyr
vel seir capillatum dicunt, dictus est autem proprio nomine
esau, id est fortis. Protinus alter egrediens plan
tam fratris tenebat, quasi retrahere volens fratrem
a primogenitura, et ob hoc dictus est iacob, id est supplanta
tor. Sexagenarius ysaac erat quando nati
sunt ei parvuli. Vivebat ergo abraham et ad
huc xv annis supervixit, abraham enim centum septuaginta an
nos quos iam vixerat nato ysaac, legitur
postea lxxv annis vixisse. Itaque sexagena
rio ysaac restabant ad huc abrahe an
ni xv ad vitam, hoc ideo diximus quia Josephus ait:
sic porro post mortem abrahe concepit uxor
ysaac, mortem non eius appellans quia iam paulatim
effeto corpore generare desiit. Ipse enim textus
licet non esse dominum per recapitulationem indicat.
Porro eodem anno quo nati sunt gemini ysa
ac regnum argivorum exortum est sub macho pre
ysidis primo rege. Cucurrit autem usque ad annum
xii delbore et barac iudicium israel, duravit
autem usque ad ultimum acrisium per reges xiiii
et annos d. xlvii. perseus non est ea sponte in
terfecisset acrisium, tamen timens reliquit ar
gos et transtulit regnum apud micenas. Si
cut legis in hystoriis regnum hoc pertransisse ab inacho
usque ad celenum, et alle pertransisse de gene inach
usque te regnasse et dat regnum danao qui
non erat de genere regio. De venditione primogenitorum

Porro cum adolevissent esau ~~iacob~~.
filii ysaac, factus est esau venator,
et iacob agricola et pastor in taber
naculis habitavit. pater diligebat esau
tum quia primogenitus erat, tum quia de venatione
eius vescebatur libenter. mater vero diligebat
iacob tum pro simplicitate, tum pro dei inspiratio
ne. Factum est autem cum coxisset iacob pulmen
tum lenticule, esau lassus rediit ab agro et
ait: Da mihi de hac coctione tua rufa, quia
oppido lassus sum quia esurio, nec prolixitu
dine sufficio mihi pulmentum parare. Cui dixit
iacob: vende mihi primogenita tua. Esau parvi
pendens primogenita, se moriturum nisi comederet
in instanti putans, dedit ei primogenita pro edu
lio lentis, et iuravit se talem venditionem
servaturum. hoc est firmam. et quia lenticula fulva est, hebrai
ce autem edom dicitur, ex tunc vocatus est edom,
a quo postea dicta est regio ydumea. Er
ant autem primogenita quedam dignitates quas ha
buerunt primogeniti in cognationibus suis usque
ad aaron. habebant enim primogeniti vestem specialem
qua induebantur tantum in sacrificiis offerendis,
et recipiebant finalem benedictionem a patre. Ipse
in sollempnitatibus et conviviis benedicebat
minoribus, et in hiis duplam ciborum portionem
recipiebat. Tradunt et quod in divisione here
ditatis et duplum reciperent. De descensu ysaac

Orta est fames. Dominus. In genesis. xxvi.
Quelibet ire ysaac in egyptum, ex precep
to domini remansit in geraris, et
ob amicitiam abrahe receptus est ab abime
lech, et ad exploratores, dixit de uxore sua:
soror mea est. forte post dies plurimos
vidit abimelech ysaac iacentem cum
uxore sua, et accersito ait: Quare imposuisti
nobis, et est hoc in ponere ambiguum, id est in positam
id est dolum facere, et aliter nos decepisti. Cur
mentitus es sororem tuam esse. potuisti super
nos inducere grande malum. si quis cognovisset
uxorem tuam, libam aurro reputans, et ait ad populum suum, hoc ex hiis quia in
veteri testamento coniugia venerabantur.

Ius primogenitorum. benedicere cum in mensa sedebat ad dexteram
patris. duas porciones habere hereditatis et unam
habere polinytam et vestem patris habere in fine

multo magis co iugia in nouo testam
to. Qui tetigit uxore hois istius morte
moriatur. p recapitulatione fr h de insio
n. ut tm uixisse abymalech p uedicto
ne pdcam. Seminauit ysaac in terra illa
et inuenit centuplum estimatum, uel estimauit
ps q recordebat se de seie olim iacto ce
tuplum recepisse, n de una spe h ee potuit
s forte in omni gene opum centuplat est,
Vn alia translatio ht, inuenit in illo anno
centuplum ob h inuidentes ei palestini pu
teos quos fodat pr ei obstruxerunt, im
plentes humo. Abymelech aut timens
eum dixit ei. Recede a nob, q potencior
nob fes es, et recedens ysaac uenit i agr
qui dr phara. i. uall et hitauit iuxta
puteum, uel alueum, p q torrens quis flue
bat et eruderauit ibi puteos, qs ibi fodeat
pr eius, s eo mortuo obstruxerant eos philistei
Et cum inuenissent aqm uiuam, iurgati st
pastores gerare, aduersus eum dicentes, nra
est aqua, et ob h uocauit puteum ascon
.i. calumpnia uel iurgium et recedens in fodit
alium puteum, pro illo qq iurgati sunt, et p h
appellauit eum sathanam. i. contrariu uel inimi
cicias, utriusq putei, ut dr Jose. op. ipsum
reliquit, nolens contende cum indigenis, ex
pectans bone uoluntatis cor roem, et
licentiam, pfecs q e in, fodit item puteum
p quo non contenderunt, ob h uocauit eum
roboth. i. latitudine, q dilatat erat
sup terram, et ex illo loco ascendat i bersabee
et apparuit in ipa nocte ds ei, pmittens ei
q pmisat pri eius, et edificans altare in
uocauit i nom dni, et precepit suis ut i
foderent puteum, ui sile e, q. i. expurgauit,
uel purificauit [illegible] puteum abra
he. Incidentia. Eo tpr, forone filius machi,
primus grecie leges dedit, et iudice cas
agi instituit, locumq iudicis destinauit, a
nomine suo for appellauit. Soror eius ysis
in egyptum nauigauit, et qsdam apices litterarum
tradidit egyptijs, de agricultura et multa do
cuit. Ideo cum io dicet, ysis ab eis dea e. q i
lingua eorum terra sonat, et ob h p morte i numero
deorum i egypto recepta e. Filius eius forone, in
egyptum nauigauit, q qdem uir ysidis fu

isse dicunt, et silr ab egyptijs deificatus e, et
serapis nuncupatus est. Eo tpr uenit ad eum
abymelech, et phicol dux militum et iurantes
inter se fedus firmauerunt. Eode die redie
runt pui ad ysaac, nunciantes de puteo,
q fodant, et inuenissent aqm, et appellauit
eum bersabee. i. puteum sacietatis uel habundantie
et i pontum e h nom urbi usq i hodiernum diem
Et non q in modico uocis sedulo et i septa.
h nom differt a noie, q abraham olim impo
suerat, sabee. n. p sui hebreum septum uel
septem, uel iuramentum sonat, et aspiratus sedet
septum u p symia grecum sacietatem signifi
cat, et mollius sonat. De uxoribus Esau.

Esau u qdragenarius duxit uxores
iudith et bealsamath filias poten
tum uiror, int chananeos, semzipm
dnm faciens in potate uxor, que cum am
be offendissent aim ysaac et rebecce, et
licet nollet ysaac, pnnciales sue misci congna
tionem tam silere decreuit. De benedictionibus
iacob.

Senuit ysaac et uide non potat
et dixit ad esau. Fac m cibos de ue
natione tua et comedam et bndicat
tibi anima mea anq moriar. Egresso
esau ad uenandum, dixit rebecca ad iacob,
sic et sic audiui prem tuum loquente cum
esau fre tuo, affer g m duos edos opti
mos ut faciam pri tuo escas quibus libent
uescitur, ut bndicat t pesau, et abijt ille
et attulit et dedit mri q cum passet cibos in
duit iacob uestib esau ualde bonis, quib
ut diximus utebantur pgeniti. Timebat g
iacob ne dephensus a pre susciperet male
dictione p bndictione. Porro mr pelliculas
maib et collo circumdedit ut similitudine
pilosi fris exprimeret. In alijs. n. [illegible] sillimi
erant tamq gemini. Acceptosq cibos iacob
intulit pri dicens. Suscipe pr mi, q ego sum
e pgenita s et bndco, sic p erat esau n me
titur, sic n xps dicens iohem helyam non pso
nalit s similitudinaliter. Ego sum esau q ad
dignitatis officium, comede de uenatione mea
ut bndicat m anima tua. Cui ysaac ac
cede huc ut tangam te et pbem utrum sis
filius meus esau an non quo palpato ait.
Vox quidem uox iacob est, s manus manus sunt

esau. Cum autem comedisset ysaac hausisset
vinum, osculatus est filium suum et benedixit
ei dicens. Det tibi deus de rore celi et de
pinguedine terre habundantiam frumenti vi
ni et olei. Hiis tribus solet omnis fertilitas terre
per frumentum cibus, per vinum potus, per oleum
pulmentum. Et addidit: Serviant tibi populi
et tribus, et esto dominus fratrum tuorum. Qui male
dixerit tibi sit ille maledictus, et qui be
nedixerit tibi sit ille benedictus. Nota tamen quod
in benedictionibus premissa sunt habundantia, potiora
primogenitura temporis presentis est. quartum vero benedictio
futuri est. Et in more benedictionibus nostrorum sacerdotum solet
dici: benedictus est per verba ~~Iacob~~ non per intentionem
patris. Sicut ~~benedictus est Iacob per verba~~ sic episcopus ordi
nat alienum quem putat esse suum et est ordinatus.
Vir sermonem impleverat pater. Egressus foras
Iacob venit Esau cibos inferens patri, petens
ab eo benedictionem. Expavit vehementer ysa
ac, et in hac extasi vidit in spiritu a domino hoc
factum, et signum pie fraudis intellexit, et ideo
non irascens, sed quod fecerat confirmans ait:
Venit frater tuus fraudulenter et accepit be
nedictionem tuam et erit benedictus. Cui esau:
Iuste vocatum est nomen eius Iacob, en altera
vice supplantavit me, id est bis decepit,
prius primogenita, secundo benedictionem surripiens. Cumque
et ipse a patre benedici postularet, et patri he
sitanti in quo benediceret ei vehementer
instaret, motus ysaac ait: In pinguedine terre
et in rore celi desuper erit benedictio tua, et
ita fuit. Idumea pascualis regio est. Et addidit
de posteris eius prophetans: Vives gladio, id est belli
cosus eris et fratri tuo servies. Et factum est. Ydumea
enim facta est tributaria domui Israel. Sed veniet tempus
cum excuties iugum eius de cervicibus tuis. Hoc im
pletum est cum rebellaverunt ydumei ne essent
sub iuda. ~~De sompno Iacob cum fugeret.~~ xxviij.

Oderat ergo esau Iacob et dixit in corde
suo: Venient dies luctus, id est mortis pa
tris mei, ut occidam Iacob. Nuncia
ta sunt hec rebecce. Eodem spiritu sciuit rebec
ca cogitationes esau quo intimaverat Ia
cob fraudare fratrem. Excusatur ergo Iacob de
mendacio in patrem et dolo in fratrem per iussio
nem matris. que non pro fallare consilium cepit,
scilicet quod ait ad Iacob: Fuge ad laban fratrem

meum et esto ibi donec quiescat indignatio
fratris tui, quia ne absque licentia patris fieret.
Ait rebecca viro suo: Si acceperit Iacob
uxorem de filiabus heth nolo vivere. Et advo
cans ysaac Iacob benedixit ei et precepit
ei in conveniente, petiit filius a patre licentiam
ut in mesopotamiam iret, accipere sibi uxorem
de filiabus laban. Videns autem esau quod
offendisset patrem suum per nuptias alienige
narum, ivit ad ysmahelem patruum suum
accipiens sibi uxorem filiam eius mathal
sororem nabaioth, ultra absque hiis quas prius
habebat. ~~De duabus uxoribus Iacob.~~ De sompno Iacob cum fugeret.

Igitur egressus Iacob de bersabee pergebat ad aram per
cananeam iter faciens timuit incolas terre
quia ut ait Iosephus Cananei erant indevoti ysa
ac propter bella eius valde gravati maxime cum
chariathi cepisset terram quam precipue laborabant.
Timuit ergo Iacob apud aliquod municipium in
trare et sub divo iacebat. Cum autem venisset
iuxta luzam vespere, supposuit capiti suo la
pidem et obdormivit. Et vidit in sompnis
scalam erectam a terris celos attingentem et
ascendentes angelos et descendentes per eam.
Iosephus dicit: vidit figuras descendentes per eam
honestiores naturam habentes quam homines et dominum
in summo scale dicentem sibi: Ego sum deus abraham
et deus ysaac. Terram hanc dabo tibi et semini tuo.
Benedicentur in te et in semine tuo omnes tribus terre.
Ero custos tuus in hoc itinere et reducam te
in terram hanc. Ordine preposto usus est dominus
prius. n. in presenti custodivit Iacob, postea sub Iosue
dedit terram illam semini eius in futuro tempore,
id est in fine veteris legis in Christo qui de Iacob be
nedictione sunt tribus terre. Evigilans autem Iacob
ait: Vere deus est in loco isto et ego nesciebam.
Terribilis est locus iste et est domus dei et
porta celi. Et prophetavit de lege dei et de templo
et passione Christi que infra illa futura erant.
Terribilis, id est lex, domus dei templum, passio Christi
a[...] porta celi. Et lapidem quem supposuerat
capiti suo erexit ibi titulum, id est in commenda
bilem memoriam huius visionis, et libavit
super eum oleum domino vovens ~~dominum~~ quod apparu
erat ei se sibi esse in deum et lapidem, id est locum
lapidis, sibi honorabilem, et in reditu de
cimas et hostias se ibi oblaturum et urbem

pximā ⁊ se honorandā decẽuit/ uocans
eam bethel .i. domū dī. vł s̄ Jose .i. hostiam
dī. p᷒ .n. iebꝰ a iebuseis qui eā ꝯdidāt
post prius luza uocabatur .i. nux ł amigdalus
q2 cū prius fundamēta i iacerent iebusei
radix amigdalina i inuenta ē/ uł forte
copia huiꝰ generis arbor i ē. De duabꝫ uxoribꝫ iacob. xxix.

Procedens q3 iacob in mesopo
tamiam longo tpr̄e pueīt in charā
⁊ uenit ad puteū in agro optū lapi
de grandi iux q̄ tres g̃ges accubabāt
Cūq3 dixisset pastoribꝫ ut adaq̄rēt g̃ges et
ad pastū reducerent/ accepit moris ēe
ibi nō amouī lapidē donec omnes g̃ges
ꝯuenirent/ ñ licē ꝑtelāti g̃ges adaq̄re/
cūq3 ꝑcūtaret de laban ualet i quint
pastores/ ⁊ ecce filia eiꝰ rachel cū grege
suo/ que cū uenisset amouit iacob lapidē
ab ore putei/ p3 q2 nō solū uiuit iacob ⁊ ad
aquauit gregē eiꝰ ⁊ indicans se cōsobri
num ēe eiꝰ/ ⁊ osculatus ē eā que nūciauit
h̄ prī qui occurrens duxit iacob ad dom
suam/ ⁊ audita cā fuge dixit ei. Os meū
⁊ caro mea es ⁊ id sēce latebis ap̄ me
Tandē cām g̃gis eū hēē decēuit. p᷒ mēsē
ū dedit iacob optōnē mercedis ꝑseruicō

Habebat aūt De seruitute pastorali
laban duas filias lyam lippis o
culis ⁊ rachel uenusto aspectu/ q̄
diligens iacob. ait sīuā t̄ p rachel .vij.
ānis. Seruiuit g̃ ꝑ rachel .vij. annis
⁊ uidebant̄ ei pauci dies ꝑ amoris m
ag̃tudine/ ñ decēn ē ꝑui. q2 desidanti aīo
ipa uelocitas tarda ē. Sz decēn ⁊ pauci
q2 uidebat̄ ei rē cā amabilem paucis dieb3
emisse. Longe .n. pluribꝫ ānis ~~pluribꝫ an-~~
~~nis~~ seruisset ꝑ ea p᷒ q̄ ea caret/ uł dies
uocat laborē dier/ qui uidebant̄ ei ꝑuiꝰ
q2 amor leuigabat laborē. Cōpleto .vij.
anno. fecit laban nuptias grīo suo. Vel
pe aūt fcō subintroduxit laban lyā dās
filie ancillā Zelfā. Jacob ū ut d̄r Jose ꝑ
ebrietatē ⁊ noctē ꝯmixt̄ ē lye. die fcō ap
laban de iniusticia ꝯq̄rebat̄/ q̄ dando ueīa
ueniam postulauit/ moris i asserens ma
iores añ tdi ad nuptias/ h. p᷒ .vij. alios
annos rachel se dat̄m laudauit. Cām

ꝑtelati tp̄is dicēs se nō libent̄ filiam
ad cananeos misisse/ cū etiam de sorore
pmam ageret q̄ eam illuc duxisset
Jd̄o sequentē pori ꝑtulit q2 plus rache
lem q̄m lyam dilexit. Jez .ū. d̄r errasse
illos p᷒ .vij. alios ānos rachel tradita
h. p᷒ .vij. dies ꝯiuiuor/ q̄s .q. ꝑturbare
alia se inducta sponsa fas nō erat/ qbꝰ
finitis iacob potitꝰ optatis nuptijs amo
rem sequentis pori ꝑtulit seruiens ꝑ
rachel .vij. annis. De .iiij. filiis ancillarum et lye

Dominus aūt apuit uuluam lye
sorore sterili data/ ut amorē uiri
fecūditate ꝯseq̄ret/ que ꝑpit filiū
⁊ ait. uidit dominꝰ meā humilitatem
.i. uilitatē erg̃ maritū ⁊ io uocauit filiū
ruben .i. uisionis filiū. Rursum ꝑpit
aliū ⁊ ait. audiuit dꝰ me h̄ri ꝯteptui
⁊ ideo dēs symeon .i. auditio. ꝑpit tertium
filiū ⁊ ait. Copłabꝰ m̄ uir meꝰ q2 addidi
ei filios/ ⁊ ob h̄ dēs est leui .i. additꝰ uł fir
mator societatis. Qrtū Jose ꝑpit q̄r ⁊ ait/
modo cōfitebor dn̄o ⁊ ob h̄ dēs. iuda .i. ꝯfe
ssio. Cessauitq3 ꝑere/ ꝑ m̄/ rachel inuidebat so
rori. ⁊ ait ad iacob. Da m̄ liberos/ alioq̄n
moriar. Qui ait. Nūqd̄ sū deꝰ ⁊ illa si nō
de me/ sale de ancilla mea. ⁊ dedit ei balā
in ꝯiugiū/ nō in uxorem/ h ut ei iungeret̄/
ꝑpit bala filiū/ ⁊ dixit rachel iudicauit
me dꝰ .i. equiit me sorori ⁊ ob h̄ dēs ē ꝑu
dan .i. iudiciū. ꝑpit ⁊ aliū. ⁊ ait rachel
cōꝑata sum sorori/ ⁊ inualui/ ⁊ ob h̄ dēs
est ꝑu neptalim .i. cōꝑatō ł dilatatio.
Lia q3 tdidit uiro zelfā/ q̄ ꝑpit filiū ⁊
ait lya/ feliciť dēs ⁊ ꝑu gad .i. felicitas
ꝑpit ⁊ aliū/ ⁊ ait lya/ btām me dicent
mulieres/ ⁊ dēs ē ꝑuer azer .i. btūs De reliquis filiis et ortu Joseph.

Ruben tpr̄e messis
triticee .s. iam collectis ordeis/ uł forte
tres colliciones ab inietēdo dic messes .i.
uł colligendo messis pomorum q̄ ꝑ̄ ē. egres
sus tritea/ que fa
undemiar messis/
q̄ tria h fing̃ tpr̄a b
agro reuersus tulit
mādagoras ⁊ dedit
m̄ri sue. Cuiꝰ esium

hijs tpribꝰ secm̄ ē diluuium ꝑticulare in achya sub ogige rege qui urbem que uocat̄ inouans eleusis noiauit. Tunc ⁊ ~~apiutū~~ tritonidem iuxta lacū.

desiderans rachel
ait lye. Da m̄ de
mādagoris filij tui
Opinant̄ quidam
q̄ genus pomi ī es
cam sūptū sterilib⁹
fecūditatē pare q̄
aug⁹ ferī ēē dicit
Cū n. mādagoras
uidiss; [struck: oc̄one] hui⁹
pōem ui̅ ⁊ natam
ei⁹ diligent̄ se p̄scr
utat̄ a̅lit ⁊ nichil
tale se in ea rep̄ris
se ⁊ ait lya [struck: p̄ū] ne
ē ūr̄ ab stulis m̄
uirum meū ⁊ ā sil'
mādagoras tulis. Rachel mitigans soro
ris iram ait. dormiat tecū hac nocte pro
mādagoris filij ⁊ occurrit lya redeunte
iacob de ag̃ q̄ eum ī mcede ⁊ duxisset
sig̃cans ⁊ accepit nocte illa ⁊ ꝑꝑit q̄ntū
filiū ⁊ ait d̄s dedit m̄ m̄cedem q̄ dedi
ancillam uiro meo ⁊ id uocauit puerū
ysachar q̄ sonat merces. achar. n. mer
ces p̄ eo ē sic uocauit eū q̄ mādagoris
uici introitū. Rursum lya cōcepit sex
tū filiū [struck: ⁊ peperit] ⁊ ait. mecū h̄itabit
maritus meus q̄ genui ei vj. filios ⁊
ob h̄ uocauit p̄um zabulon. i. h̄itaclm
In libro hebreor̄ noīat̄ molent̄ flux
noctis in tp̄e postq̄m ꝑꝑit filiā nōie dinā
Recordatus est d̄s rachel ⁊ apperuit uul
uam ei⁹ que ꝑꝑit filiū dicens addat m̄
d̄s filiū alē̄m ⁊ ob h̄ d̄c̄s est puer ioseph
.i. augmentum. D̄ diūsis colorib; ūgis ⁊ fetib;

virgo apparuit q̄m greci
nūīnā dixerūt h̄ p̄les
artes ad uenit ⁊ ita x̄
p̄ne lanificiū eadē dea
est pallas a pal[lene] i[n]
sula tracie in qua nu
trita est ul' a pallante
gygante q̄ue interfecit.
Trad̄ an̄ⁿ g̃ p̄ diluuiū
illud cyclades insule
longo tp̄e obumbrate
fuissent aquis [tene]
centib; p̄ma inter eas
delos dea illūīata est
sole ⁊ ideo delos dicta
q̄ sonat manifestū
ul' manifestacio

Finitis ḡ. xiiij. annis seruicij iacob
p̄ uxorib; suis dixit socero suo. Da m̄
uxores ⁊ libos meos ut reūtar ad
terram meā ⁊ ait laban. Inueniā grāz
ī c̄ tuo ut ad huc m̄ seruies. vij. annis
⁊ cōstitue m̄cedem q̄m dem tibi. Scio. n.
q̄ p̄p̄ te b̄ndixerit m̄ d̄s ⁊ ait iacob. Iustū
est ut [struck: aliā] p̄uideā domui mee. Si fecis tam
q̄ postulo ad huc pascam pecora tua.
Sepa greges tuos uarios ⁊ sp̄rsos uel
leve ⁊ tr̄de in manu filior̄ tuor̄ uni colo
res ū trade m̄ ⁊ q̄ exinīi colorib; uariū
nat̄ fuerit sit merces mea q̄ q̄ uni⁹ co
loris tui. Rndebitq; m̄ cras. i. ī futuro
iustīa mea. q. dicet tecū faciat ēē ut al
ba ex albis nig̃ ex nigris nascant̄ me
cū iustīa mea dū de labore meo q̄ s iuc
tum uidebr̄ reddet m̄ c̄ natam g̃tum
h̄uit h̄ laban ⁊ sepauit oēs diūsi colores
filijs suis in custodiā uni colores tra
didit iacob et sepauit it̄ triū dier̄ inter
iacob et [filios su]a q̄ antiqui solebant filios filio
rum ⁊ filiar̄ appellare filios qui poti⁹
erant cognati [struck: filios suos] nequis ex ui
cinitate pecoris nasc̄et̄ [struck: dolus]. h̄ ī dein
plan̄ ē. n̄ q̄ in textu legit̄ q̄ laban uni
colorem tradidit in manu filior̄ suor̄
q̄ dīu ūr̄ ei q̄ dixi p̄p̄ dici eū tradisse
in manu filior̄. i. nepotū filior̄ suor̄. s.
iacob qui sub patre opiliones erant. p̄
p̄ anticipatōem dein. i. vni colorē gregē
p⁹ nat̄ ē iacob custodia dedit filijs suis
cū diūsi colore dato p⁹ Iex. q̄ d̄ iuxt ad
tp̄s suū h̄uīc locū cōfusum fuisse. Iacob
noua na[struck: turam i. figuram] strophā ⁊ mitat̄
[struck: figens] c̄ natam arte illi pugnauit
Tulit. n. ūgas uirides p̄pl'eas q̄s. lxx
storaceas uocant ⁊ amigdalinas ⁊ pla
tanias q̄s p̄ loca decorticatas uarium
ūgarum fecit colorē. forte tres erant
canales ⁊ tres tm̄ uirgas eiusdē lon
gitudinis cū canalib; tulit cuiq; cana
li suā uirgam ī ponens forte p̄les ī ca
nali uirge erant. Obseruabat aūt ia
cob tp̄s quo pecora ascendebant ⁊ ī
feruore diei cū ad potandū auida p̄ge
rent ī ip̄a auiditate potandi faciebat
oues ⁊ capras ascendi ut tales fetus
cōciperent quales umbras arietum ⁊
hyrcor̄ sup se ascendentiū imagr̄ spe
culo uidebant. Ex ūgis. n. ī positis uari⁹
erat umbrar̄ color. Ne aūt oēs fetus
diūsi colores fierent ⁊ dep̄henderet̄ do
lus sic tp̄auit iacob p̄ tp̄e cū ascende
bant oues q̄ uni fetus meliores sūt
ponebat ūgas ut ī c̄ ear̄ cōciperent.
In serotina ū ad mussura. s. ī mea q̄ fie
bat ī extremitate ūīs deteriores sūt fetus

uarii

intarde appetentib; coitu uiuiu uiget
it & io tc no apponebat uirgas & i que
serotina erant, fca sut laban & q pmi
tpis iacob ul forte serotina dca e ad
mistura i autupno qz it oim mesopota
mie & ytalie eade ee dr i ut bis i ano
pariant. vn poeta. Bis grauide fetu q,
qu dr q i vgis respexerit dr. Jer in hebr
ubi n constitui exprimi posse. sigt n. extre
mam toti corpis decisione inferiore
coitus extremo. Nec mir similem conspecte
ymagini sobolem fieri in extremo volup
tatis cu h ipm in eqr gregib; ap hyspa
nos fieri dicat. Jer & quintilian matro
nam accusata q ethiope pepisset, cuiq;
penti gnu q eor toti dissilem n mouis
set ypocras querere ne forte talis pic
tura eet in cubiculo. Quia lapidare
eam volebat q neutri penti silis erat
pt & quintilian eam sic defendit. xxxi.

Ditatus est iacob sup mod
p'qm audiuit uba filior laban dicetiu
tulit iacob nra & de facultate pris fcs
e inclit & faciem laban aiaduertit
q no eet erga se sic heri & nudi tertius ma
xime dno dicte sibi reuerte intra tuam
& ero tecu. Misit & uocauit lya & rachel
in agru ubi pascebat gregem & ait. Fa
cies patris ui no e mecu sicut q ecu
uenit me & mutauit mercede meam
x. uicib; lxx dicit x. annis s; i tls x an
nis i x ctu uolucionib; q denaria mu
tatio i v annis fca e. Dr n. iose q omne
temp q fuit cu laban xx annor fuit
Noluit g iacob tciam septiamam annor
cplere sub illo p eius nequicia. Videns g
laban ples nasci diuersi colores aiebat
Deinceps uni colores sint merces tua
Et cu uni colores mltiplicati & muta
bat mercedem & addidit iacob. Deus
tulit substancia pris ui & dedit m q
in somnis ondebat m quales fetus
eent nascituri qui & dixit m. Surge
& egredere de tra hac. Rnderut lya & ra
chel. q. alienas reputauit nos pr nq
residui aliq hem de facultatib; & here
ditate ei. fac qcuq; pcepit tibi dns.

Surgens g iacob d fuga iacob & fede laban.
cu uxoribus & liberis abiit tulitq;
omne substantiam & greges & q
q in mesopotamia acquisierat. Dixit
& iacob ut ait Jose medietate gregis ne
sciente laban qui eo tpr ad tondendas
oues ierat. Rachel etia nesciente pre &
uiro ydola patris sui pciosa furata & sec
tulit no ad colendu qz docente uiro scie
bat no ee colenda s; si cophenderet dicte
pre ut ad h fugiendo ueniam ipetraret.
Juit g iacob amne transmisso cot monte
galaat & nunciatu est laban tcia die q
fugisset iacob qui assumptis filiis & cogna
tis suis insecutus est eu vii dieb;. Tn
Jose dr laban p'pmu die cognoscens q
tunc egressus m... tcia die uenit ad eu
n filii pascebant greges qui separati erat
a iacob itinere triu dier ut pdcm e. Vi
dit aut laban in somnis dnm dicte s. Ca
ue ne qcq aspe loquaris cot iacob. Qui co
surgens ait ad iacob. Quare me ignora
te fugisti & cur furatus e deos meos. Co
sobrin meus & gener meus & complator h
face no debueras. Cui iacob. Timui ne
uiolenter filias tuas aufferres m. q tn no
tam me sed filios sequerent suos. Qa furti
me arguis ap quecuq; inueneris deos tu
os necet coram fratrib; nris. Ingressusq;
laban tabnacula lye & ancillar n iuenit.
Cuq; intraret tabnaculu rachel illa co
tet stramenta cameli abscondit ydola
& sedit desup. querenti pri ait. Ne iras
catur dns meus q nequeo ei assurgere qz iux
a consuetudine feiar nuc accidit m & sic
delusa e sollicitudo querentis. Iratusq;
iacob increpauit ei q pdiligenti seruicio
xx. annor no meruerat ut ipse omnem
supplectile sua scrutaret & ait laban
Omnia que hs mea sunt. S; q possum
facere filiis & nepotib; nris. Veni & in
eam fedus. Tulitq; iacob lapide & ere
xit illu in titulu federis & ait fratrib; suis
afferte lapides qui cgregantes fecerut
tumulu & comederunt sup eu & dixit la
ban tumulus iste sit testis federis nri
ne ego transea illu pgens cot te ma

lium t cogitans / nec tu transeas ad me
nocens / nec affligas filias meas / nec
uxores alias / inducas sup eas / et ob
h dixit iacob lingua sua collem galaad
i. aceruu testimonij. gal. enim aceruus
aad testimoniu sonat. Laban u lingua
sua / uocauit eu egar seduetha. Laban
au de nocte consurgens / benedixit illis
reuertens in locu suu. porro Iosephus dicit
eos in monte columpnam statuisse / ob
scemathe. i. figura / are forte aceruu
columpnam nominauit. **De nunciis p missis esau. xxxii.**
Iacob uero itinere abijt
quo ceperat / fueruntque obuiam multitudo an
gelorum / et ob h uocauit illu locu manaim
i. castra / quia ibi uidit angelos. q. paratos
eu defendere a fratre suo / quem timebat / mi
sit au nuntios ab illo loco / ad fratrem / qui
exploraret animu fratris. Qui reuersi nu
ciauerunt esau / se occurrere pacificu
cu. cccc. uiris. Timuit g iacob / non de
promissione angelorum diffidens / s; more
hominum perturbatur / et diuisit populum qui secum
erat in duas turmas / et ancillas / et li
beros eorum / in priori turma. Infra liberas
et filios earum / in tertia / quia in extremitate po
suit rachel / et Ioseph tamquam cariores. Vn
et quidam errauerunt / putantes tertiam
turmam / rachel et Ioseph fuisse / sic au di
sit / ut si ueniret esau ad nocendum / et
priorem perueniret turmam / reliqua fugiens
saluaretur. Separauit au idem de hijs / que
habebat munera fratri suo / quae cariora et pulch
riora et diuersorum generum animalia. misit et ea
per diuersos nuntios. ponens spatiu inter grege
gem. ut ex frequentia munerum sese sequentium
multa esse putarent / ut muneribus sicque ad h
indignationis esset esau placaretur / precesserunt
g munera / ipse ad h erat in manaim. Consur
gens quoque au diluculo / traduxit uxores et
filios / cu omnibus ad se pertinentibus / per uadum iacob
Iosephus dicit / quod per torrentem nomine iaboc transierit /
In genesi legitur / cu orasset iacob timens fratrem
dixit / in baculo meo transiui iordanem
istum / et nunc cu duabus turmis regredior
forte iordanis erat / quem transiuit / et quia ibi
calculosus / et torrens dicebatur uadum

iaboc / forte et uitiu scriptoris / pro iacob ia
boc legitur / et ex illo transitu sortitu est
nomen uadu iaboc. **De lucta iacob cum angelo et mutatione nominis.**
Cumque au precedente
turme solus in ripa fluuis reman
sit / ut oraret / et ecce uir luctabatur
cu eo / usque mane / qui tetigit locum neruum
femoris eius / et emarcuit. Vnde et iacob po
suit se de inceps non comesturum neruum / et id
ipsum posteritas eius obseruat. Cumque ascenderet
aurora / dixit ei / ad eu dimitte me. Qui
respondit / non dimittam te / nisi benedixeris mihi. Viro
au querenti nomen eius / ait se uocari iacob
Nequaquam inquit appellabitur nomen tuum iacob
sed israel. quia si contra deum fortis fuisti / quanto ma
gis contra homines preualebis / et ita benedixit ei
mutando nomen / et confortando ne s. time
ret fratrem. Quia contra deum stetit inuictus / fratrem
est ei in signum / quia inuictus staret contra fratrem.
Iosephus dicit / h nomen israel hebraice sonare
reluctantem angelum sancto. In libro aut
hebreorum nominum interpretatur uir uidens deum. Is.
n. uir / el nomen est dei / ra u uidens dicitur. uel mens
uidens deum / hanc au temptationem dicit Ier
non tam uere quam uiolentur facta esse. Illam Iosephus
non in hebreo inuenisse / et dicit nomen sonare
princeps cum deo. sic enim angelum temptatum
fuisse asserit. Non comedit neruum / sursellio tota
nepotum. Vocauitque iacob illu locu fa
nuel. i. facies dei / et ait / uidi deum facie
ad faciem / et salua facta est anima mea. i. de ualde territa
confortata. Cumque transgressus esset
phanuel / ortus est ei sol / et claudicabat.
Eleuans au **De occursu esau et emptione agri sychem**
oculos / uidit esau / et cu eo. cccc. uiros
et precedens utrumque turmam quem fecerat
adorauit pronus in terram septiens. currens
au esau / amplexatus est eu / et deosculatus
fleuit. et querens cuius essent mulieres
et paruuli. Cumque accepisset / pertinere ad ia
cob / accessit / et deosculatus est eos. Cumque
nollet esau munera promissa retinere / se
plenum habundare dicens / ait iacob. Si inueni
gratiam coram domino meo / accipe munusculum
de manu mea / sic uidi faciem tuam / quasi uiderim
uultum dei. i. alicuius potentissimi. Non. n.
deum credebat eum / aut in tanta precipue

adulatione. Reuersus est g° esau die illo
in seir uillā suā q̄ de noīe suo sic dixat.
Jer. Sic ysa dr̄ q' luctabatr̄ orōne non manib'
cū angelo qui eū custodierat in peregrinatō
ne et tn̄ uolebat eū relinquere et ad dn̄m
uolare. s; orōne obtinuit bn̄dictionem
q. d. sic obtinuisti orōne apud dn̄m ita et gr̄az
obtinebis in hūilitate. ff esau. Jacob aūt
in pcedēs fecit tab'nacula in loco q° ob h'
dixit sochot. i. tab'nacula de q° dr̄. Jer. So
chot ē usq; hodie ciuitas tn̄s iordanem
i pte sitopoleos. ubi gedeon transierat iorda
nem cū locutus est ad uiros sochot. S;
mir' q' dx̄ transisse iordanē cū ēēt in loco
hc forte tn̄s iordanē dixit r° mesopotāie
de qua redibat iacob. ul' po' n dū transierat
iordanē s; iaboht. Cū aū dx̄ s' iordanē
istū n' misciut psentē s; not̄ tum i dita
uit iudee. Abijt de sochot in salē urbē. s.
sichimor. i. in sichē. a sichē. n. sichimi si
chitine dcī sūt. ul' forte binomia erat. l'
ut hebrei tradūt moys; tn̄ eā uocauit
salem. i. osūatā et pfectam q̄ i fem clau
dicantis iacob sanatū sit. porro iacob
emit iux' opid' pte ag' ab emor rege si
chimor et a filijs ei' c agnis et hītauit
i et erecto altari inuocauit fortissimū XXXIIII
dn̄m isrl'. De morte sichimitar' et raptu dine. et fuga iacob

Egressa est aū dina ut uidet mulieres
regionis ill' q' ut ait. Jose sychimi
tis sollēpnitate hītibz sola transiu
ad urbem empta ornamēta mulie rem
prouincialiū quā uidens syche fili' regis ad
amauit eam et rapuit et in opp'sit uir
ginē et oglutinata ē aīa ei' cū ea. et ait
patri accipe m' puellā hanc ciugē. Egressoq;
rege cū filio ad iacob. filij iacob ueniebāt
de agro et irati silūnt. Rege aū querēti
uicariam cor' amiciciā et societatē et ut
mutua otrherent ciugia et sichem offerenti
mlta et pmittēti ampliora r̄nderūt i dolo
Illicitū est aput nos fedari i circūcisis. s;
circūcidamū et erim' pp' un'. placuit oblo
emor et filio ei' n distulit adolescēs quin
statī impleret et intrantes urbē psuaserunt
pp' et circūcisi sunt oms. et ecce die tercia
qn grauissim' est dolor uulnium symeon et
leui arreptis gladijs cōfident' urbē in
gressi sūt et interficientes omnē mascli
nea tulerūt sororē suā de domo sichen
ceti u' fres irrunt sup occisos et depopulati
sūt urbē puulosq; et uxores captos dux'
rūt. Jose dr̄ cū ēēt festiuitas et sichimite
requie et eplis uterent' inuictant' pmus
custodijs assistentes dormiētes occiderūt
Q° [illegible] dixit iacob. Symeon et leui tur
bastis me et odiosū me fecistis hītatorib'
terre hui' peruicacie me et delebor ego et dom'
mea. Dn̄s aū cōfortans eū ait ad eum XXXV
Surge ascende in bethel et hīta i et fac i
altare ei qui appar' t' s; pus sctifica tuos.
Jacob aū cuocata domo dū purgaret su
os inuenit dōs laban u' ait Jose neq; n°
sciebat q' celasset eos rachel intra sb ar
bore et ait suis abicite dōs alienos et mū
damū et ascendam' in bethel. De sichem
et tulat ydola et inaures. i. ornamēta
ydolor' apte totū q° omīa effodit iacob
subt' terebintū que ē p' urbē sichē. Tradt
quidā q' tulit ea dōs i ierlm et oflauit ea
i maciam tēpli q' facē disposat. porro
terror dn̄i inuasit finitimos ne psequerēt'
iacob. Qui pfes uēit in bethel et edifi
cans ibi altare obtulit iux' id q' p' uouāt
Eo tp̄e mortua delbora nutx rebecce et
sepulta est iux' bethel sb terebinto et uo
catū nomē loci ill' quercus flet' et nō q'
hic ūr q' terebintus et querc' sit id. Apparuitq;
itm ei dō' et ait nō uocabis ult' iacob s;
isrl' erit nom̄ tuū et appllauit eū isrl'. et
re pz q' s' n pmisit tn̄ h' iam inposuit

Egressus De morte rachel. i ptu beniamin.
aūt iacob uēit uno tp̄e ad terā q° ducit
effratā. i. bethleē et ē antipatō p'.
n. dcā ē effrata ab uxore caleph que ibi
sepulta est ibiq; cū pareret rachel cepit
piclitari et pepit filiū. egrediente aūt aīa
p' dolore ptus moriēs uocauit filiū benony
i. filiū doloris. pat' u' cū circūcidit eū uo
cauit beniamin. i. filiū dextre. Sepulta
ē aū rachel in uia que ducit bethlehē
et sola inter cognatos honorē sepulture
abrahe hēre nō meruit. Erexitq; lapidē
iacob in tytulū sup sepulchrum ei' q' appa

ret us in presentem diem. Et egressus inde fixit tabernaculum trans turrim gregis. Hunc locum dicunt hebrei ubi predificatum est templum, et dicunt quod nuncupatio turris gregis quasi prophetatum fuit quod multi homines ibi concurrerent ad templum domini quod ibi futurum erat, id est congregationis fuit ad templum. Sed Ieronimus ait locum esse iuxta bethleem ubi angelorum grex in ortu domini cecinit vel iacob greges suos pavit in eo loco relinquens. Cumque habitaret ibi Ruben dormivit cum bala concubina patris sui quod tamen non latuit iacob.

De morte ysaac et regibus edom.

Venit etiam ad ysaac patrem suum in civitate ebron et iam mortuam invenit matrem. Non multum post adventum eius completi sunt dies ysaac clxxx annorum et secundum Iosephum clxxxv annorum, et appositus est populo suo plenus dierum et sepelierunt eum filii sui esau et iacob in spelunca duplici sicut tradit primum ut Iosephus. Porro mortuo patre ditati esau et iacob, et quia terra eos non capiebat, et rediit esau ad montana que dimiserat, et dicta est terra ab edom ydumea que prius dicebatur bosra. Enumerans autem moyses reges terre ait usque ad ultimum qui inde potuit ait, et regnavit post bale iobab filius zare de bosra. Et hunc dicunt quidam fuisse iob pronepotem esau. Sed hebrei tradiderunt [illegible] dicunt et gentium quod eadem terra et a nomine esau et dicta fuit seyr. Enumeratis enim filiis esau enumerat principes horreorum qui fuerunt in terra ante esau de quibus incipit sic. Isti filii seyr horrei habitatores terre etc. Horreos enim expulit esau, ubi legitur in ypa lippomino. Quidam dicunt hanc enumeratos reges qui fuerunt in edom antequam filii israel habuissent regem. Sed saul qui fuit primus rex iudeorum et dicunt hanc numerationem appositam esse ab esdra qui eam scire potuit. In enumeratione uxorum legitur de ana filio sebeon cuius filiam duxit esau qui aquas calidas invenerat in solitudine dum pasceret asinas patris sui. Hebreum ubi est invenit Iamim de quo ait

Theman metropolis ydumee unum eliphath, et themanites. Et suitam unum baldach, suites. Bosra in finibus ydumee et arabie iobab dixit ydumeam et fertilitatem traditur. [struck] oriuntur albana et farfar fluentes secus antyochiam.

Ier varie disputant hebrei. Dicunt quidam Iamim maria quia iacet in iherico invenit. Alii putant aquas calidas legit punita que affinis est hebree hic nomine dicuntur guttinas dicunt. Alii dicunt eum onagros asinabus admisisse ut ex veloces asini nascerentur que vocantur iamim. Alii dicunt iamim [illegible] primus eos asinis fecit ascendere ut multi nascerentur. Et nos quia in recapitulatione filiorum esau ponit moyses alia nomina uxorum eius ab illis que ante posuit. Dicit Iosephus quod amelech filius esau alius de concubina habitavit in parte ydumee que gabalitis dicebatur, et dicta est amalechitem. Hic ut permissum fuerat est ad generationem iacob.

De venditione ioseph.

Ioseph cum xvi esset annorum pascebat gregem patris sui. Premiserat. Sciendum quod ante mortem ysaac xii annis venditus est Ioseph quod sic probatur. Sexagenarius erat ysaac cum natus est iacob, et clxxx annorum mortuus est. cxx annorum erat iacob in morte patris, in venditione autem filii eius viii annorum fuit. Cum enim ad ioseph venit in egyptum cxxx annorum erat. Sed inter descensum eius in egyptum et venditionem ioseph fluxerunt anni xxii. Ioseph xvi annorum erat cum venditus est in egyptum et xxxviii erat annorum quando venit ad eum pater. Sed et moyses ad id quod premiserat rediret iacob de mesopotamia et dum venisset ad patrem adhuc vivente rachel sed post [illegible] est venditio ioseph. Hunc modum. Oderant enim fratres sui quod a patre plus ceteris amabatur, tum quia in senectute genuit eum, tum quia prestantior fuit corpore et sapientior erat ceteris. Accusavit quod fratres apud patrem crimine pessimo vel de odio

Eo tempore prometheus fertur a athlantis primus deos fecisse homines, quia de rudibus doctos fecit. Vel legitur fecisse ymagines hominum quas arte quadam deambulare fecit. Invenit primus et anulum, et inclusit gemmam unum in virgulam vocatum quod sic unguens carne sic gemmam metallo [illegible]. Traditur autem ut in isto digito quem medicum vocant poneretur ad ornatum dignorum hunc reliquis quod ab eo usque ad cor quedam vena pergat. De eo tempore ptolemeus in aulis qui vocabatur draco ingeniarum venisse et ampliasse agriculturam. Ceres vero peritiam in [illegible] arandi et mensurandi [illegible] invenit. Et prius

Marginalia: De morte ysaac et regibus edom. — De venditione ioseph premiserat. — Simile legi in glosa super apocal quod beatus loquetur post mortem domini xpi. — A monte seyr da masco ydumea et metra damascena, et esau [illegible]

Polis plalitas unicos sicut in polimita
quasi plurium liciorum Inde bamita uel exa-
mita q. sex liciorum quare quidem mediam
de polimita corripiunt sicut mediam de
examitum.

interpretatur / uel decoctum cum — in marchonis segetes
brutis · uel solum ruben — ponerent et circuitum patruos
de concubina patris · fe — numerabant. Unde et agris
citque ei pater tunicam — demeteris dea est. Tunc
polimitam · i · manualem uel acu — et telchines uicti ab
pictam · uel secundum aquilam tunicam — hostibus et exules co
astragaleam · i · talarem uel secundum — chaldum condiderunt
symachum tunicam manicatam · i · manicatam habentem
Alii colobiis utebantur ut expeditiores es
sent · preter · n · dici manicata manu picta
acu · s · sed inducta · Causam tamen odii maior fuit
uisio sompniorum · Retulit · n · fratribus sompnium
quod uiderat · dicens putabam nos colligere mani
pulos in agro et uestros manipulos adora
re meum manipulum stantem · Qui dixerunt
Numquid rex noster eris · Aliud quoque sompnium retu
lit patre presente · uidi quasi solem et lunam et
stellas · xi · adorare me · Increpauit · n ·
eum pater et dixit · Numquid autem ego et mater tua et
fratres tui adorabimus te super terram · potuit
hic dicere conceptum quia mater adhuc uiuebat · tamen non mater
adorauit eum quia non dum descendit in egyptum
non pater legitur adorasse eum quia non ioseph sustinuis
set · sed fratres adorauerunt eum et parentes in fi
liis · Cumque fratres in pascendis gregibus mora
rentur in sichem · misit eum pater de ualle
ebron ut uideret quid fieret circa fratres et pecora
Cumque non inuenisset eos in sichimis secutus
est eos in dothaim · Qui cum uidissent eum
procul mutuo loquebantur · Ecce sompniator
uenit occidamus eum et mittamus cadauer
in cysternam ne pater una primatur et mater in
luctu · hic uult Josephus eam adhuc uixisse
Nudantes quoque eum tunica polimita miise
runt in cysternam ueterem in qua non erat aqua
et recessit ruben meliora querens pascua
Dum autem sederent comedentes panem uide
runt ysmahelitas uenientes de gala
ad portantes in camelis aromata et
resinam et stacten · i · mirram in egyptum
Dixitque iudas fratribus suis melius est ut
uendatur ysmahelitis prius iste · et manus
nostre ne polluantur celando sanguinem
eius · Caro · n · et sanguis noster est et uendide
runt eum madianitis · xxx · argenteis
Codicem uocat hysmahelitas quos et ma
dianitas · Madyan tamen de chetura filius
abrahe et ysmahel de agar et filios de
diuersis uxoribus legitur abraham ab inuicem
separasse forte separati prius erant postea re
dierunt in unum et facti sunt populus unus utriusque pa
tris retinentis nomen · uel forte uera est hebreorum
opinio qui dicunt agar et chetaram unam
fuisse et isti forte numquam separati fuerunt · Reuer
sus autem ruben ad cysternam non inuenit
puerum et credens eum interemptum scissis
uestibus eiulabat sed accepto quod uiueret
quieuit · Tulerunt autem tunicam ioseph
et intinxerunt in sanguine edi mittentes
qui ferret ad patrem et diceret hanc in
uenimus et uide si tunica filii tui sit
an non · quam cum cognouisset pater ait · fera pes
sima deuorauit filium meum ioseph · Scissis
que uestibus et indutus cilicio luxit filium
suum multo tempore · Congregatis que filiis ut le
nirent dolorem patris noluit eos audi
re · sed dicebat descendam lugens ad filium
meum in infernum · Erat · n · in inferno tempore quodam
locus beatorum longe semotus a locis pena
libus qui ob quietem et separationem ab aliis
sinus dicebatur sicut intus sinum dicimus et
dicitur est et sinus abrahe quia et abraham ibi fuit
in sustentatione usque ad mortem christi · De ei

Madianei. De exitu ioseph in egyptum.

Madianei uendiderunt in egypto putifari
eunucho magistro militie pharaonis.
Alii dicunt archimachero · i · principi cocorum
Machera enim coquina dicitur uel securis cocorum
a machere quod est occidere non aborret auctor quia
aput plures nationes dapifer principis
honorabilior est et princeps militum · huic
Josephus uocat dapiferum · sed Jeronimus non bene translatum
nomen esse asserit · hic habuit uxorem et liberos
quia et ioseph uxorem filiam suam duxit non de
eunuchis regum fuit qui pueri castraban
tur · Sed tradunt hebrei quod uidens Joseph
elegantem emit eum ut ei misceretur · dominus autem
custodiens ioseph illum adeo infrigida
uit ut de inceps impotens fieret coire
tamquam eunuchus esset · ita quod uidentes eum
sacerdotes ierofanti areseum de more suo
eum pontificem elyopoleos fecerunt et
honoratior erat quam ante in principatu

ierophanta sacrum · phanum templum · unde ierofanti sacerdotes templares sacerdotes · s · ministri dei

Ierofanti dicuntur sacerdotes phanum · i · templum in [illegible] · sacerdotes templi

ueterem / uerum dicit enim iosephus quia pessima Ruben cum fratribus autem uolebant
liberare eum scilicet · ut non effundamus sanguinem inquit sed uiuum
proiciamus in cisternam

uide legi in sup ... statim ... post ... cum

uendiderunt
... putifar

De egressu ioseph in egyptum

Joseph

aut aco
Phiu... sol

Elios dicitur sol et polis ciuitas · unde elyopoleos · ciuitas solis
· dominus solis

quod iudas genuit phares
et zaram de thamar

R' q' iudas genuit phares et zarā de thamar

Eo tp̄r an̄ q̄m ioseph uenditus eēt
q̄r h̄ insertū ē p recapitulatione
discedēs iudas a fr̄ib; suis iuit ad
uirum odollamitē noīe irā ꝛ accepit
s uxorē noīe sue filiam cananei q̄ pp̄it
ei p̄genitū her deīn onā p' selā dedit
aūt iudas her p̄genito uxorē noīe tha
mar fuit aū her neq̄ i. abutēs uasclo
uxoris ꝛ occisus est a dn̄o i. ūent' est
mortuus in thoro iux̄ uxorē suā ꝛ dixit
iudas ad onam ut ingrederet̄ ad eā ut sus
citaret sem̄ frī. In quo p; quedā ī lege
post scripta q̄ an̄ eā obseruata qui indig
nans s nō nasci filios fundebat semē
in terram i. inutilr̄ ꝯgscens uxorē catage
bat ꝛ pcussit eū d'. Remisitq; iudas
thamar ut eēt uidua in domo p̄ris sui
donec cresceret sela q̄ adulto timuit eū
dare thamar ꝛ dissilabat q̄r timuit
de morte sela tū ꝛ alij filij sil' mortui s̄
Mortua ē sua uxor iude qui ꝯsulatione
accepta p' luctū iuit ad tondēdas oues
cū ira opilione suo. Q' audiēs thamar
depositis uiduitatis uestib; assūpsit te
ristrū ꝛ sedit in biuio itinis q̄ ducit
thānā hebreū sonat sedit ī ocl'is sic. n.
uocant biuiū ū diligenti' d; aspice in
q̄ator quo gradiat̄. Q̄m cū uidiss; iudas
suspicat' ē eam tadellam i. scortū. Cui
dix̄ sine me ut coeam tec̄. Q' ait. Q̄
dab' m̄ at ille mittā t̄ hedū de g'ge. At
illa patiar q̄ uis si dedis m̄ arrabonez.
ꝛ dedit ei annulū ꝛ armillā ꝛ baculū q̄
gebat p arra ad unū g̃ ꝯcubitū ꝯcepit
mlr̄ gemos ꝛ abijt receptis itm̄ uestib'
uiduitatis. Misit aūt iudas ei edum
p pastore qui cū nō inuenisse eā reūsus
ad iudā sn̄ pignorib; p' tres aū ul' iiij mē
ses deīn ē iude. fornicata est thamar et
uterus ei' intumuit. Qui ait pducite
eam ut ꝯburat̄. que cū ducet̄ ad penā
misit socero suo pignora dicēs. de uiro c'
sunt h̄ ꝯcepi. Qui ait iustior est me
q̄r n̄ tradidi eam sela filio meo h̄ id fec̄
ne pderet sem̄ filij mei. At tū ul' nō ꝯg
uit eam iudas. Instante ū p̄tu appūt
duo infātes ꝛ ī ipa effusione alt' ptulit
manū in q̄ ligauit obstetrix coccinū ꝛ ait h̄
egdietur p̄or. Illo q; retrahente manū
egress' est alter dixitq; mr̄. Q̄re ꝓpt te
diuisa ē a fr̄e tuo maceria ꝛ ob h̄ uocauit
eū phares macia ā uocauit mēbranā
sedar ul' sedinar qua inuoluitur pu̇
in utō q̄ d'r̄ impetu ꝛ sequs p̄mū p̄ta
egressus est alt' cū coccino ꝛ d'cs ē zara
i. oriens q̄r p̄m' appuit. ul' q̄r plimi
iusti ex eo nati sūt ut leg̃ ī paralippom̄o
tn̄ sr̄ regnū impii. T'ty sub leg̃ obstetrix
g̃n ligauit coccinū in manū phares qui
ā beo q̄ pietē diuisat nomē phares sor
titus est. forte p' s. p̄tū tulit coccinum
de manu saram ꝛ alligauit ideo pha
res ut de sibz gemell' p̄genit' distiguet̄
Igit̄ ioseph duct' De mutatione ioseph. xxxix
est in egyptū emitq; eū putiphar fuitq;
d' cū eo domūq; dn̄i sui sibi cōditā gubna
bat. Bn̄dix q; d' domui egyptij ꝓpt ioseph
qui tū aliq̄d de oībz nō nouat nisi panē
quo uescebatur. Post m̄ ē ā q̄ dn̄a sua in
iecit oculos in eum ꝛ ait dormi mecum
Qui r̄ndit ō sua cōdidit m̄ d' me p̄t te
quō g̃ h̄ possū face. imo ꝛ peccarē ī dn̄m
meū. Accid̄ aūt ut ait Iose q̄ publica
festiuitas instaret. ē ꝛ mlr̄es int̄ ee
debebant. Tunc illa ex̄titudinē sillabat
uiro captans ob h̄ solitudinē ꝛ silentiū
ut exoraret ioseph ꝛ apphensa lacinia i. ornamētū belli
pallij uestimēti ioseph ait dormi mecū
Qui iratus relicto pallio in manu ei'
fugit foras. Illa ꝯtēpta se dolens in
argumētū fidei ondit uiro redeūti d.
Ingressus est ad me seruus hebreus
ut illuderet m̄. Ille nimis credulus ꝯ
iugi uictū ioseph tradidit in carcerē
regis fuit ā d' cū eo. Inuenitq; grām
in ꝯ p̄ncipis carcis qui carcerem et
uinctos in custodia eius posuit De expōe
Accidit aū sompnioꝝ p̄ncñe ꝛ pistoris. xl
ut pincerna reg̃ ꝛ pistor in eundē
carcerem mitteret̄ ꝛ ioseph mi
nistrabat eis. Viderūt aū ambo somp
nium nocte una. Quos cū mane ui
disset ioseph tristes sciscitat' est ab eis
cām doloris. Cūq; accepisset p sompnio

d exposicione sompnioꝝ pincerne ꝛ pistoris

Arrabonis uadiū ē
q̄d fit de re bona si'd et
dr̄ de re bona ut
ps annis uenit
ꝑcy dū res bō ue

eos dole. Ait. Beste in que vidistis. Sumpniu
dm e interpretacio. Et ait prepositus pincernarum
videbam coram me vitem. et in ea tres fun
dos oculos. s. vii fundunt palmites. alii
ponunt ea flagella. vel tres propagines quod
idem est. et paulatim crescere gemmas et post flores
uvas maturescere. premebamque uvas in calicem
pharaonis quem tenebam dabamque poculum pharaoni
et ait. Joseph deus dedit in bonum hominibus usum
vini vinum et ipsi libant. solvit lites et titubatio
as vero est eius visio. Tres autem propagines sunt
tres dies post quos restituet pharao in gradum
pristinum memento mei cum bene tibi fuerit.
ut suggeras regi ut educat me. quia de terra
hebreorum furtim sublatus sum et innocens
in lacum missus. Tunc ait pistor vidi quod
heremi ea canistra farine super caput meum
et superiori portare cibos qui fiunt ar
te pistoria. aves que comedere ex eo. Joseph
ait. duo plena panibus. i. cibo. tertium non ob
somo variis que cibos qualia solent regi
bus mitti. ergo e hic ea canistra dudaim
tertium scabor et potuit esse quod in superiori
essent panes primi de quibus edebat pharao
et ait. Joseph. Malle me esse interpretem bonorum.
tres. i. dies sunt post quos suspendet
te pharao in cruce et comedent aves car
nes tuas. Cum dies tercius natalicius
erat pharaonis et inter epulas recordatus
pincerne et restituit eum pistorem vero sus
pendit. oblitus que pincerna interpretis sui.

De sublimatione joseph per expositionem sompnii pharaonis. xli.

Post duos annos vidit pharao sompnium
putare se stare super fluvium de quo
ascendebant. vii. boves crasse et obesis
carnibus. i. plenis. quod obsequium educatis et post vii
alie emergebant de flumine. summa confecta
macie et devorabant priores. Duobus ii.
annis joseph mansit in carcere. Expergefactus
pharao rursumque dormivit et vidit al
terum sompnium. Septem spice plene
pullulabant in culmo uno. alieque totidem
iuxta eas oriebantur tenues et percussae rubigine
que devorabant priores. i. fuerunt u
rebantur. Territus pharao convocavit coniecto
res et sapientes egypti nec erat qui in
terpretaretur. et recordatus est pincerna

joseph et eius suggestione ad regis im
perium joseph de carcere eductum totonde
runt. vincti. n. et exules incrementa crinium
patiuntur et veste mutata oblatus est regi.
Rexque apprehensa eius dextra ait. Vidi sompnium
nec timeas edissere quid quod sit. hebrei
in excusatione matrimonii alienigene joseph
dicunt iob flagellum post dixisse dinam filiam
iacob et ex ea suscepisse filiam de qua pu
tiphare nata est assaneth. Narravitque
quod viderat. et ait Joseph. Sompnium regis
unum est. i. unius significationis. Ostendit deus pharaoni
que facturus est. Ecce. vii. anni fertilitatis m
agne in universa terra egypti. quos sequentur
alii. vii. tante sterilitatis ut oblivioni
dentur cuncta retro habundantia. Ad idem spectant
sane boves agricule et spice et repetitio
sompnii firmitatis est indicium. Quod autem iuxta
fluvium vidisti. hec causa fertilitatis ex flumine
maxime orietur. Nunc provideat rex virum
qui quintam partem frugum per vii. annos ferti
litatis congeret in horrea regis ut servetur
parata ad usus famis futuram. Pharao utque
miratus in joseph et sompnium solom et co
silii discretionem. huius rei dispensationem
ei commisit. d. quod spiritu dei plenus esset. Ecce iam
tertio sinuatur spiritus dei. primo in spiritu domini ferebatur
super aquas. Secundo in non permanebit spiritus meus
in hominibus istis. Tertio hic. Tulit ergo pharao
annulum de manu sua et dedit in manu
eius et collo torquem auream. et tum posuit
fecitque eum secundum in regno. Ascenditque joseph
currum regis clamante precone ut omnes
coram eo genua flecterent. sic coram rege.
hebrei tamen tradunt preconem non clamasse ad
genuflectiones. sed abrech quod sonat pater te
nerrimum. Aba. n. pater. rech delicatus vel
tenerrimum. quasi et si etate tener sapientia tamen
pater. et ait rex ad joseph. Ego sum pharao
iuramentum est et est sensus. Sic verum est me esse
pharaonem. sic verum est quod dicam. Absque tuo
imperio non movebit quispiam manum
aut pedem in egypto. i. non egredietur quis
piam hic sine nutu tuo. nec publicis
fungetur officiis. et vocavit eum lingua egyp
tiaca ~~phanetphane~~. i. salvatorem
mundi quod grece pontiphan dicitur hebraice

Nunquam admonitio terre post interpretationem

+

De sublimatione joseph et expositione sompnii

in calamo

+

matrimonii

ca

tat

Venit

et sterilitatis

phane

ce/tri sonat absconsor inventorem/ et dedit
ei aseneth filiam putiphar/dum sue filiam
virginem. Triginta annorum erat ioseph/
quando stetit coram pharaone/natique sunt ei
duo filii/prius quam veniret fames/voca
vitque primogenitum manassen/quod est oblivio
d/oblivisci me fecit deus laborum meorum/et do
mus patris mei. Secundum vocavit effraim/
i. fructificatio. d. Crescere me fecit deus
in terra paupertatis mee. De ingressu fratrum in egyptum sine beniamin. XLII

De ingressu fratrum in egyptum sine beniamin

Ioseph collegit granum
vii annis/quibus transactis/venit annus
inopie/et clamavit populus ad pharaonem alimen
ta petens. Quibus ille respondit/ite ad io
seph/aperuitque ioseph horrea et vendebat
egyptiis. Alie quoque provincie veniebant in
egyptum/ut emerent escas/pecunia
vero tradebatur archariis regis/audiens
autem iacob/quod esce venderentur in egypto/mi
sit illuc .x. filios suos/beniamin domi
retento. Qui ingressi terram egypti ve
nerunt ad ioseph/non cognoverunt eum. Cumque
adorassent/et cognovisset eos durius
loquebatur eis dicens. Unde venistis. Qui
responderunt/de terra chanaan/ad emendas
escas venimus/et ille/exploratores estis
ut videatis infirmiora terre huius/ex di
verso venistis. et illi/non est ita domine/sed servi
tui/omnes sumus unius viri filii. minimus est
cum patre nostro/alius non est. Qui ait/hoc est quod
locutus sum/exploratores estis. Impossibi
le est viro privato/filios esse tales/cum et re
gibus talium filiorum copia difficilis sit. per salutem
pharaonis non egrediemini hinc/donec ve
niat frater vester minimus. mittite unum ex vobis/
qui adducat eum. Timebat enim ne forte
aliquid sinistrum in eum deliquissent/tradiditque eos vinctos
custodie/tribus diebus. Tertio autem die/edu
xit eos/et retinens symeonem/ligansque
eum illis presentibus/alios abire permisit.
Qui conquerebantur ad invicem. Merito
hec patimur/quia peccavimus in fratrem no
strum/nescientes/quod intelligeret eos io
seph/quia per interpretem loquebatur eis. Iussit
que ioseph ministris suis/ut implerent sac
cos eorum/et imponerent pecunias singu
lorum in saccis suis/datis insuper cibariis in via

Ydiathas dicebat hebreos quod non poterant dici servi demonstrare ad occultu sic gentes

At illi profecti. De reditu eorum ad patrem. De reditu eorum ad patrem
sunt/veneruntque ad patrem suum XLIII
in chanaan terram. dixeruntque omnia/
que acciderant eis. Cumque frumenta
effunderent/singuli invenerunt in ore sac
corum pecunias ligatas. Territisque omnibus/
dixit pater/absque liberis me fecistis. Ioseph
non est. Symeon tenetur in vinculis. Beni
amin auferetis. In me hec mala reciderunt/
et ait ruben/trade eum mihi/duos filios me
os interfice/si non restituam eum tibi. At ille/non
descendet filius meus vobiscum. Iterum con
sumptis cibis/fames eos premebat/et
dixit iacob ad filios. Revertimini in egyptum
ut ematis parvulum escarum. et ait iudas
Si vis mitte nobiscum puerum/ibimus. Alio
quin non ibimus. Ego suscipiam puerum/de
manu mea/require eum/nisi ego redu
xero eum/ero reus peccati omni tempore vite. et ait
israel. Si sic necesse est/facite quod vultis. Su
mite/de optimis fructibus/nostre terre vobiscum
modicum. s. resine et mellis storacis/et stac
tes/et terebinti/et amigdalarum/et ferte viro
illo munera/pecuniam quoque retulistis
reportate/et aliam ad emendos cibos. Deus
autem faciat vobis virum placabilem/et remit
tat vobis fratrem. Resina dicitur quodlibet gummi ul
quid vel aridum ~~arescit. grece quod est ma~~
~~nare~~ prima preciosior est therebintina/
quam forte exponendo/subdit et terebinti. Se[cund]a
est lentiscina/que venit de chio insula
Tertia pinea/forte balsamum sic vota
tum. Ioseph enim ipsum numquam vigenta balsa
mi posuit/et resinam tacuit. Storacem
quidam dicunt speciem resine. Ieronimus dicit in hebreo
esse neptora/quod sonat generaliter thymiama
et in ysaia. pro domo/nepthora quidam transferentes
tulerunt domus ~~thymiamatis~~/quidam domus
storacis. De ingressu in egyptum cum beniamin. XLIIII

grece quod est manare ... flumen capitis

thimiamatis

De ingressu in egyptum cum beniamin

Igitur filii iacob descenderunt in egyptum
et steterunt coram ioseph qui precepit
dispensatori suo ut introduceret eos
et pararet convivium quod secum comesturi erant
Illi timentes se propter pecuniam inductos
esse/quam secum tulerant/dicebant dispensa
tori se eandem retulisse et eis nescienti
bus in saccis esse repositam. Qui ait pax

par vobis. Deus noster dedit ea vobis pecu
niam quam mihi dedistis ego habeo. Eduxit
que ad eos Symonem. Munera quoque parabant
donec ingrederetur ad eos ioseph in meri
die. Cum ingressus obtulerunt munera ado
rauerunt in terra. et accepto quod saluus esset
pater. benedictoque beniamyn commota sunt
omnia uiscera eius super fratre suo et ingressus cubicu
lum fleuit lotaque facie egressus est
continuitque se et ait. ponite panes. Se
ditque ioseph seorsum tamquam alienigena
et egyptii seorsum ut indigene et fratres
seorsum ut aduene. prophanum enim putant
egyptii edere cum hebreis forte pro dispari cul
tu. Disposuitque ioseph fratres secundum ordinem
etatis eorum sicut in domo patris sedere consue
uerant. datis quoque partibus mirabantur quod
pars beniamin .v. partibus excelleret. Josephus tamen
tamen ait beniamin duplicibus partibus ho
norabat. uelque fratrum stare pars si .v. fuerunt
ciborum impositiones de qualibus duplum dedit
beniamin. Biberunt et inebriati sunt
cum eo id est saciati secundum ydioma hebreum. Precepit
que ioseph dispensatori suo ut impleret
saccos eorum et pecuniam inponeret ut prius
cyphum quoque suum argenteum inponeret in
saccum minoris. factumque est ita. et orto ma
ne dimissi sunt. Tunc dispensator iu
bente ioseph insecutus est eos et illis
apprehensis ait. pessimam rem fecistis.
Ciphum furati estis in quo bibit dominus meus
et in quo augurari solet. At illi dixerunt.
apud quemcumque inuentum fuerit quod queris
moriatur. et nos serui erimus domini tui.
Ille scrutatus est incipiens a maiore
usque ad minorem. Inuenit cyphum in sacco
beniamin. Tunc redierunt ad ioseph.
quod omne genus augurii prohibitum erat. licet ipse sci
uit et non exercuit. ioseph aperte excusatur.
Quibus ipse ait. an ignoratis quod non sit si
milis mihi in augurandi sciencia forte ioco dictum
est non est imputandum. Judas enim plurimum sup
plicabat ut ipsum meliorem pro puero ser
uum teneret. quia in suam fidem ipsum
receperat a patre. Quod ioseph indicauit se

fratribus. xlv

Non potuit se ultra
continere ioseph et eiectis aliis

ioseph indicauit fratribus

foras cum fletu clamauit in quod qui exie
rant audirent. Ego sum ioseph noli
te timere pro salute uestra misit me deus
ante uos. biennium iam famis transiit.
adhuc .v. anni restant. quibus non arari
poterit non meti. exinunia fluuii inunda
cione credit accidisse. et adiecit. festinate
et ascendite (nuntiate) patri meo gloriam meam. adducite ad
me ut pascam uos et pecora uestra ne
moriamini et habitabitis terram iessen. oculi
uestri uident quod os meum loquatur ad uos. id est
unum est quod loquor. osculatusque est ioseph
omnes fratres suos fleuitque super singulos. Audi
tumque est uerbum in aula regis. Gauisus
que pharao dixit ad ioseph. dic fratribus tuis.
Tollite plaustra de egypto ad subuectionem
paruulorum et coniugum. omnia uestra adducite
uobiscum. Dabo uobis omnia bona egypti et
medullam terre comedetis. factumque est ita.
Dedit ioseph binas stolas singulis.
stola dicitur atelon quod est longum quasi talaris
Beniamin .ccc. argenteos et .v. stolas
optimas totidemque misit patri. asinos
quoque .x. qui subueherent ex omnibus bonis egypti
et persistentibus ait. ne irascimini in uia.
Qui cum uenissent ad patrem dixerunt. Jo
seph uiuit et dominatur in egypto. Jacob quasi
de graui sompno euigilans non credebat
eis. Cumque uidisset uniuersa munera que mise
rat ait. sufficit mihi si filius meus uiuit. quasi
de potencia uel gloria non multum curo si uiuit
uadam et uidebo eum prius quam moriar. De

descensu israel in Egyptum. xlvj

de descensu israel in egyptum

Igitur profectus
israel cum omnibus que habebat uenit ad pu
teum iuramenti et mactatis uicti
mis deo audiuit deum per uisionem noctis
dicentem sibi. Noli timere ascende in egyptum
faciam te in gentem magnam et inde re
ducam te. Joseph quoque ponet manum suam
super oculos tuos. Surgens ergo de puteo
iuramenti uenit in egyptum cum omni semine
suo. Cuncte anime que ingresse sunt secum
et egresse de femore eius non quod anime sint
ex traduce sed aperte totum intellige fuerunt lxvi
preter ipsum et ioseph cum duobus filiis suis
qui erant in egypto fuerunt omnes
simul .lxx. Translatores .lxx. transtulerunt .lxxv. et lucas

siliis in actibus apostolorum. Sed per preoccupationem
lex dicitur esse assimilata, et enumeratur cum eis. Sed
v. filios filiorum ioseph. quia illi duo duas
futuri erant tribus. Lucas quidam scri
bens actus apostolorum gentibus non fuit au
sus mutare numerum .lxx. quia eorum vigebat
auctoritas inter gentes. Ipse adhuc ignotus
erat eis. Ipsi et .lxx. in deuteronomio testatum
quod israel ingressus est cum animabus .lxx. Possunt et in
hiis numerari her et onam filios iude qui
tamen mortui sunt intra chanaam, forte
in loco defunctorum numerantur due ancille
iacob, sicut et ille intrauerunt. Sed more scripture
summam numerorum posuit, cum minus plus desit.
Item non sodinia numeratur .lxx. scilicet preter iacob fi
lii .n. lye .xxxiii. filii rachel .xiiii. filii
zelphe .xvi. filii bale .vii. et non cum ioseph
non duos habet, non duos restat, ut beniamin
habet .x. sed in libro non leguntur nisi ix. forte
vitio scriptorum duo nomina scripta sunt pro uno.
Unde magister hugo sancti victoris, asbel tamen
in asa et belam diuisit. Sed non videtur posse stare,
quia in numeris cum familie eorum numerantur
vitiis in aduocatis legitur sic. asbel a quo fa
milia asbelitarum. sed in hebrea veros et
numeros propheti duo nomina sunt que aput nos
in vnum se victa sunt. Forte quia iosephus asbel
posuit asbela, ideo sic diuisit. *Quod ioseph*

xlvij

Premisit ... ad regem. P
autem iacob iudam ad ioseph ut oc
curreret illi in gessen. Alii habent ad
urbem heroum intra ramasse, que tunc
gesen dicebatur, postea thebais dicta est
a qua thebei, quorum legionis prefuit beatus
mauricius. Alii thebei vel thebani. Postea
cum fuerint exercitus, quia ibi eligebantur reges,
dicta est urbs heroum, quia heroes egypti
eius debebant custodiam. In finibus terre
illius postea edificauerunt hebrei cogentibus
egyptiis urbem tabernaculorum que dicta est
ramasse, quia maselinus rex regnauit
in ea et frater eius. quia in nomine fit, post pagarse
euoites, que sonat sum seruus, sic dicta quasi
sum dilectione rex, unde cepit imperare in
egypto. Dixitque ioseph ad omnem domum
patris sui. Ibo et nuntiabo pharaoni vos ue
nisse et viros esse pastores. Cumque di
xerit vobis quod est opus vestrum, pastores sumus
nos et patres nostri. Hec dicetis, ut habitetis
seorsum ab egyptiis in optima terra ges
sen, quia detestantur egyptii omnes pasto
res ouium, quia non comedunt eas, sed colunt
ut hamonem. Ingressus quoque ioseph ad re
gem, ex fratribus suis .i. supremos .v.
viros statuit coram rege. Qui cum se di
xissent pastores ouium, addiderunt:
non est herba in terra canaan, petimus quod
ut iubeas nos seruos tuos esse intra
gessen .i. non separari volumus. Sed commune
facere prius prudenciam. Sic quoque egyptus
tempore inopie habundabat in pascuis. Dominus
quia egyptus contra naturam aliarum regionum
cum habundat frugibus, sterilis est in pascuis, et
e contrario, diuturnior .n. mora fluuius super terram
tempora colendi impedit .v. sata extinguit,
pascua autem nutrit. Post hec introduxit pa
trem ad regem, benedixitque regi. Inquisitus
quoque a rege de diebus vite sue, ait. Dies pe
regrinationis vite mee .cxxx. annorum sunt,
parui et mali, non peruenerunt usque ad dies
patrum meorum peregrinationis dixit, quia sanctus vitam
hanc pincolatum habent, mali dixit, quia sapiens
in principio accusator est sui, quia a deo parui de eta
ut sodes non peruenerunt et est. Dedit ergo iose
ph fratribus suis possessionem in optimo terre
solo ramasen dicitur tamen iose. Concessit eis pharao
ut in eliopolitana urbe commorarentur. Illic
.n. pascua pastores habebant, sciens gratum
esse egyptiis separari a se pastores, et non quia
eorum essent istis dedisse, forte ad territorium
eliopoleos spectabat terra iesseni. *De annone*
I
nualuit fames *quinte partis frugum institutio.*
in egypto. Cumque defecisset pretium emptoribus,
sustentauit eos ioseph anno illo pro com
mutatione pecorum. Sequenti anno cum iam
fame perirent, emit omnem terram egypti
ioseph palmentis, et subiecit eam seruitu
ti pharaonis preter terram sacerdotum, quam dede
rant eis reges, quibus statuta cibaria
ex horreis publicis debebantur, et ideo non
sunt compulsi vendere possessiones suas *et pecora*
Circa finem vero seruitutis ait ioseph ad
populos. En vos et pecora vestra in manu *et terra*
pharaonis sunt. Ecce vobis reddo terram

Zelpha et bala

regis

III

. z pecora

et pecora et dabo semina et coletis ter
ram / regi quintam partem dabitis quatuor reliquas
dimitto vobis in sementem et cibos. Qui di
xerunt / salus nostra in manu tua est / ex tunc
usque nunc quinta pars soluitur regibus egypti / et
factum est quasi in legem. De iuramento quod fecit Io
Instrauit [Creuit] igitur israel in egypto / aucti quoque seph patri.
est nimis / et uixit in ea .xvii. annis. factique
sunt dies sui .c.xlvii. annorum. Cumque uideret
diem obitus sui imminere. uocauit ioseph / et fecit
posuit manum sub femore suo. et iurauit /
quod sepeliret eum in sepulchro maiorum suorum /
quod abrahamium dicitur / et interserendo dixit / ubi
mortua fuerat rachel / quasi se excusans quod non
sepelierat eam ubi uolebat / sepeliri. Causa
fuit sciens sepeliri intra / in qua sciebant
christum resurrecturum ut cum eo resurgerent.
Distat enim abrahamium a caluaria fere xxx
milibus. Cumque iurasset ioseph / conuersus israel
ad lectuli caput / quod erat ad orientem / adora
uit dominum. Quidam codices habent adorauit
super caput uirge eius. uel in capite uirge sue / et ut
quod stare potuit esse senex / et habere uirgam / ut
in hac etate fieri solet / et innixus super eam / adora
uit / uel ceptrum quod gerebat ioseph suscepit /
donec iurasset. Cumque iurasset / innixus super cacu
men uirge non reddite adorauit dominum. Solet enim
credi esse de ducibus / quod adorauit ceptrum ioseph
Ioseph habuit ceptrum regis / quia sedes in regno
pharaonis erat / et ibi impletum quod dixit / sed nunquid a
dorabimus te super terram. De benedictione effraim
Interim nuntiatum est ioseph quod et manasse.
egrotaret pater eius / assumptisque duobus fili
is suis illuc perrexit. Audiens senex ue
nisse filium / confortatus est / et sedit in lectu
lo / uidensque ioseph duos ait. Qui sunt
isti / clare enim uidere non poterat. et ait
ioseph. Isti sunt filii quos dedit michi deus
in loco isto. et ait iacob isti duo mei erunt
sicut ruben et symeon deputabuntur in quas
tribus faciet / reliqui quos genuisti nomine fra
trum suorum / uocabuntur in possessionibus
suis. Applicuit autem ioseph manasen / ad
dextram patris / et effraim ad sinistram / orans
et petens / ut benediceret eis. Iacob uero in spiritu
cancellauit manus minori dextram super
ponens / quod grauiter ferens ioseph ait / non ita

conueniet pater / alter enim primogenitus est. et ille / scio
enim fili mi quod erit in populos sed minor maior
erit / et semen eius crescet in gentes. Hoc
impletum est in ieroboam qui primus imperauit
x. tribubus / et fuit effrataeus / et ait ad effra
im / in te benedicetur in populum / faciat te
deus sicut effraim et manasse / et ad am
bos ait. Deus patrum nostrorum / benedicat pue
ris istis / et inuocetur nomen meum super
eos et nomina abraham / et ysaac et crescat
in multitudine super terram. et ait ad iose
ph. Deus reducet uos in terram uestram
Do tibi partem fratres tuos / sichimam / quam tuli in
gladio / et arcu meo / de manu amorrei
Sane eam emerat .c. agnis / a rege emor /
sed cum perempte sichimitarum / debuerat auferri
sed preualuit / se per eam obtinuit. De benedictionibus
Conuocauit autem iacob .xii. tribuum.
filios suos / et ait ad illos / congregamini
ut enuntiem uobis / que uentura sunt /
in diebus nouissimis / ad litteram de diui
sione terre / et de statu tribuum futuro prophe
tauit / aptissimo uero de utroque / et aduentu
Ruben primogenitus meus. De Ruben.
fortitudo mea id est quem genui in etate
robusta / principium doloris mei / id est solici
tudinis mee circa filios. Unde alii habent capillum
libis meis / prior in donis maior in imperio super
ple esse debueras / effusus es sicut aqua id est in libi
dine. Sed non crescas / quia ascendisti cubile patris tui
uel sic distingue / effusus es sicut aqua / non crescas
quia accupasti ac si diceret / lege primogeniture honor
pre aliis tibi debebatur / et duplicitas in posses
sione. Sed sufficiat tibi / pre omnibus tuo parce
esse ceteris non sed super excrescas / sicut aqua bulliens
et sicut fluuius inundans. De symeon et
Symeon et leui / uasa iniqui .Leui.
tatis / qui in furore suo / occiderunt
uiros. scilicet sichimitas / et suffoderunt mu
ros / in uoluntate sua. Hoc apertius secundum uoluntatem suam fecerunt
sicut id est. Alii habent / subnerauerunt thaurum quod quidam
de filio regis / qui rapuit dinam intelligit.
Quidam de christo. De symeon enim scribe / et de
leui sacerdotes / quorum consilio / christus occisus est
Unde dixit. In consilio eorum non ueniet anima
mea. Hoc plane prophetasse dicitur. Diuidam eos
in iacob / et dispergam eos in israel. ad litteram

.n. leui sortē nō hūit, intra, s; ad mixt9 alijs
ciuitatos hūit/ ad alenda pecora/ sili m̄ symе
on, q2 modic9 erat/ sortē nō hūit, s; recept9
est in sortē iude. Seq̄ de iuda ū̄ ꝓphetat̄ de
regno futō in iuda/ et plane de xp̄o. **De iuda.**
Iuda te laudabūt, frēs tui/ h̄ frm̄ est,
q̄n alijs hesitantib; ꝑm9 p9 moysen ītrauit
mare/ ū ꝛ regnū ꝓmuit/ man9 tua in cer
uicibus inimicoꝝ tuoꝝ ꝛ adorabūt filij
pr̄is tui/ h̄ notat regē futm̄. Catul9 leōis
iudas/ h̄ de capite regni. Dauid .n. minim9
frm̄ suoꝝ/ elc̄s ē in regē/ ad p̄dā ascēdisti
fili mi. q2/ p̄ os plios hostes hūit/ requies
cens/ accubuisti ut leo/ ꝛ q̄si leena/ p̄ea
in pace quieuit/ ꝛ regnauit/ ꝛ maxime
timebatur. Quis suscitauit eū, ad ꝓph
tandū/ q̄s sp̄s solus/ qui direct9 ē ꝛ os/ ul'
de sutessione salōnis p̄ dici. Nō auferet
sceptrū de iuda/ ꝛ dux de femore eius donec ue
niat/ qui mittend9 est a p̄re. s. x̄. usq; ad
trāsmigratione babylonis fuīt reges xx.
de iuda/ ex iū duces us; ad yrcanū ꝛ itm̄ xx
fuīt reges/ cca tp̄a x̄. Defecerūt, utriq;/
ꝛ regnauit herodes. alienigena. ꝛ ipse
erit expectacō gentiū. s. salus expecta
ta nō solum iudeis s; ꝛ gentib;. Tandē
ūtit sermonē ad filiū iuda/ de illo. s. x̄m
itterido/ sic. O fili mi/ ille erit figens pullū suum
ad uineam/ ꝛ ad uitē asinam suam. i.
gentilē ꝛ iudeā s/ q̄ uitis ē associabit
Lauit in uino stolam suā/ ꝛ in sanguine
uue palliū suū. i. carnē passionis san
guine cruentabit. pulchriores oculi ei9 uino
~~ā~~ ꝛ dentes illi9. i. p̄dicatores. Lacte can
didiores/ hebre9 oīa de iuda. sic n̄ auferet
ceptrū. i. q̄dam dūnū/ q̄ ꝑm9 intrauit
mare rubrū/ ꝑm9 obtulit/ fecō tabnaclo/
ꝛ h̄modi/ donec ueniat qui mittend9 ē/
hebreus h̄t/ donec ueiat sylō/ us; ad sau
lem qui est unct9 in sylo/ p9 tn̄ redijt
ad iudā/ q2 eripuit. Joseph de manibus
frm̄ suoꝝ/ erit expectatio gentiū. i. tri
buū. Vn̄ d9. Judas ascendet ꝓ nobis ī
ꝓliū. Ligans ad uineam pullū/ ꝛ ad ui
tem asinam suā. i. tanta erit ei uini
copia/ q2 in una uite honerabit asinus/
et ob h̄/ ꝛ rubitundos dixit oculos/ q2 sic

appet in oculis bibentiū/ in candore dentiū/
copiam diuiti/ ꝛ lactis uocat/ q2 lac come
stum appet in dentibus **De zabulon.**
Zabulon/ habitabit in littore maris/
ꝛ in statione nauium/ ꝑtingēs usq;
ad sydonem. i. trām/ tbus hec mari
tima possedit **De ysachar.**
Isachar/ asinus fortis/ ul' osseus. i. uir ag
cola accubēns int̄ minis/ q2 medi t̄raneum
possedit/ int̄ maritimā ꝛ montes ꝛ uid̄
requiē/ q̄ eēt bona. i. t̄rā fertilem. Vn̄ seq̄
ꝛ t̄rā q̄ optia eēt/ ꝛ supposuit h̄m suum/
ad portandū/ q2 in uehendis merib; ad ma
re laborabat/ q̄ in finib; suis hn̄dabant
frūs q̄ tbutis seruiens. i. nauib; tbuta fe
rentib;. h̄ hebrei/ methaphorice exponūt
d̄ites/ q̄ nocte ꝛ die studendo laborauit
ꝛ iō/ ōs tb;/ ei seruierūt. q. magro dona fe
rentes
Dan iudicabit. **De dan.**
ꝑplm suū/ sic ꝛ alia tb; isrl'/ fiat dan
colub' ī uia/ cerastes ī semita/ mordēs
ungulas equi/ ut cadat assessor ei9 retror
sum. h̄ in sampsone impletū ē. q. d. l; dan
sit minima tb; tn̄ de ea surg; iudex ī isrl'
sic ꝛ de alijs/ qui ad modū colub' uiam ob
seruabit/ ne liceat hostib; uagari ꝑ iudeā
de ꝑplando ut ꝑus/ ꝛ supbiā phylistijm
retrocedere faciet/ s; ipius tant9 sit/ n̄ tn̄
erit ~~antix q2 tot ꝛ tanta dimisit ut cre
deret antix~~. Vn̄ sbdit/ tn̄/ p9 illū salutare
tuū/ expectabo dn̄e/ exponit ꝛ h̄ de anti
xp̄o/ quē/ uenturū de dan assūnt/ q̄ cōf
scōs/ morsu pestifere p̄dicationis ꝛ cornu
potestatis armabit. Multos ē/ qui ascen
derant ad dm̄ culmen ūtitū deiciet rex/ ꝛ tūc
saluator ueniet/ ad iudiciū expectatus
ꝛ sic in sessorem equi deiciet. Alij referūt
h̄ ad iudā/ qui eq̄m. i. carnē x̄/ ꝛ assessorē eius
i. aīam/ morsu p̄ditōis deiecit in mortem
tn̄ saluator expectat9 resurget erit s; iudas
credit̄ fuisse de ysachar **De gad.**
Gad accinctus ul' latrunculi9 ꝑliabit
an̄ eū/ ꝛ ipse accinget retrorsū. Gad
cū ruben/ ꝛ dimidia tribu manasse/
relictis uxorib; ꝛ libis/ ult̄ iordanē/ in fi
nib; suis/ armatus p̄cedebat isrl' ī t̄ram
ꝑmissionis/ s; p̄ xiiij ānos ꝑm9 reuertens

pluu̅ ~~irritauit~~ gentiu̅ adu̅sus suos quos
reliquerat inuenit et fortit̃ dimicauit hostes

De Aser.

Aser pinguis panis eius et prebebit delicias regibus. Sicut
panis et pbebit delicias regibus/
filiis .n. fuit h' possessio / et delitiis
erat affluens. **De Neptalim.**

Neptalim ceruus ul' emissari(us) emiss(us)
dans eloquia pulchritudinis / pro ue
locitate cui signt̃ / uelocitas t̃re
uberioris / q̃ p̃ alys p̃cocos .i. matuos fruct(us)
p̃it. Aly h̃nt ag̃ uirginis / q̃ sc̃ lac ge
nesereth / iordane irrigat̃. ul' i sunt aque
calide / ad ɔmendacõnẽ u̅ eloq̃ / ad monte̅
tabor / qui in finib; ei(us) est / referunt / q̃ eum
pphe icolunt / ul' q̃ de p̃mis ei(us) frugib(us) /
offerebat̃ in pascha / vn̄ fiebat laus dõ /
que ẽ eloquiu̅ pulchritudinis / ad xp̃m tu̅ /
et ad discipulos / ũu(us) refert̃ / q̃ i max̃ doct̃

De morte ioseph.

Filius accrescens ioseph
u̅tutẽ. s. et dignitate / p̃ duos p̃res
i tribubus / filie discucurerunt p muru̅ /
h' notat / q̃ ioseph transeunte egyptu̅ mu
lieres ascendebant muros / ut uiderẽt
ei(us) pulchritudine̅ / exasp̃auerunt ineu̅ / et ob
iurgati sunt / et inuiderunt illi / h̃ntes iacula
inuidie / ɔ̃ eu̅. h' de f̃rib; / ul' de uiris egyp
tiis / qui iaculis inuidie / ɔ̃ eu̅ armati sunt /
sedit in f̃[ortitudine] arc(us) ei(us) .i. in dn̄o / et io dissoluta
sunt uincula brachiorum / et manuu̅ illius
p man(us) potentis iacob .i. d̃s / qui ẽ poten
tia iacob / soluit uincula / quibus ligauerant eu̅ f̃res /
Inde pastor egressus ẽ lapis isrl' / q̃ de eo
ieroboam qui fortit̃ rexit isrl' .i. x. tribus
ul' totus fam[il]ie p̃ris ~~pastor~~ in egypto /
hebreus ~~ut~~ / pastor lapis in isrl' / post cõ
mendatione̅ ei(us) b̃ndixit eu̅ sic. Deus p̃ris
tui erit adiutor tuu(s) / op̃e b̃ndicat t̃ bene
dictionib; celi desup / b̃ndictõib; abyssi /
iacentis deorsum benedictõib; uberu̅ ~~et~~
~~uenit~~ et uulue / ordo ɔu̅sus ẽ .i. p cõceptio
ne / et nutricatione ponit̃ / op̃ .n. rore̅ celi /
et f̃tilitate̅ terre / ubtate̅ lactis / fecundita
tem pectoris. B̃ndictõnes patris tui / cõfor
tate sunt / b̃ndictõnib; p̃rm ei(us) / donec
ueniret desideriu̅ / colliu̅ et̃norum. h' ad lit
teram nich' est expõitu̅. Sic forte p̃ in
telligi. Leg[itur] in hiis Inchiati sunt scopli
arnon / ul' gesserunt / sco arnon / et in p̃s ɔɔ
tes exultauerunt ut arietes / et col. si. agni
ouiu̅. et h' dic̃ desideriu̅ colliu̅ / h' t̃ra ad idem
spectat̃. Ali' colles dicũr tegõm et̃nu. Dicũs
g̃ iux̃ arnon fuisse / asp̃imos ~~montes~~ / et
saxeos / et io dci sunt et̃nu / et quatuor h̃ebat
ceranina .i. cornua ul' catuia / et unde tegom
dci sunt / quorum alia p̃s / incliata ẽ / corã isrl' /
ut facile transirent / et .q. applausit / eorum ad
uentui / et forte / dimidia trib; manasse /
c̃tra montes illos / forte h̃uit / et ẽ s(ensu)s. Sic b̃n
dicet̃ ioseph / donec p colles exultantes / in
traret t̃ram p̃missionis / et ult̃ / q̃ dom̃ inclu
sium ẽ / forte / pphauit de monte effraym
et monte samarie / in quib; regnaũt isrl' / ul' /
de montib; medorum / et psarum / ultra quos / ex
ul. at ad huc effraym / et manasses / et leta
ta est t̃ra / de exilio hostiu̅ / et t̃e / dom̃ exclu
sium ẽ. t̃e .n. c̃iata ẽ gloria isrl'. Ex hebreo
h̃et̃ / h' sensus / donec iungant̃ colles / et̃ni
celo / et ẽ s(ensu)s / b̃ndcõs sit ioseph u̅ q̃ / .i. oi t̃pe
more loquendi / sic .n. solet dici / donec celu̅
et t̃ra coeunt / et hee omnes b̃ndictiones /
uenient in capite ioseph / et in u̅tice na
zarei / .i. sci int̃ f̃res suos **De beniamin.**

Beniamin lupus rapax / mane come
det p̃dam / et uespe diuid; spolia / q̃dã
referunt / ad ierl̃m / que fuit in sorte
beniamin / q̃ dc̃ / lupus rapax / q̃ sangui
nem pphar / fudit ul' bibit / et x̃ / et mane
egressionis / de egypto / p̃dam .i. lege̅ q̃
extorta / adeo accepit / et ad huc / eam co
medit. s; in uespa mu̅di diuid; sp̃m ui
uificantem / a l̃ra / occidente .i. sp̃ualẽ in
telligentiam a l̃rali / q̃ h̃nt iudi / hebrei / ad
altare / q̃ fuit in ierl̃m / referunt / q̃ dc̃ lup(us)
rapax / p̃pt ignis ~~rapacitate̅~~ / in quo ma
ne sacerdotes / ponebant uictimas / ad co
lendu̅ / uespe / int̃ se / diuidebat p̃tes suas /
que de sacrificiis eorum / eos cõtingebant
s; ũu(us) / de paulo intellr̃ / qui fuit de benia
min / qui p̃ / fideles p̃secutus / p(ost) fidelis ẽ
di / et g̃do(us) ẽ / dispensauit / ul' q̃ / trib; illa / mul
tum fuit bellicosa. B̃ndixitq; singlis / p̃p̃is
b̃ndictõib; / n̄ q̃ singlis / bona dixit / s; q̃ be
ne / pphetice dixit / ul' q̃ / ex max̃ p̃te
bon̄ benedixit eis. **De morte iacob. et in[humatione] s[epul]**
latione in ebron.

Hec locutus est iacob / et collegit pedes
suos in lectum suum / et obiit / et appositus
est ad populum suum · i · ad angelos eternam spe
rantes requiem per · mortuum quod quia ad positus est ad ab
raham et ysaac · sed tamen pauci pre dici non
possunt · Joseph vero precepit medicis ut con
dirent eum aromatibus / et custodirent eum
egyptii · xl · diebus · Mos · n · erat egyptiorum
incondita corpora servare · ix · diebus / et sin
gulis diebus plangere et fovere ea aqua cali
da / ut sciretur / utrum anima sopita an egressa
esset / et tunc ix · die solebant petlinis cornibus
clangere / quando suscitabatur corpus et sic pplin
conuocare / quia non habebant alias campanas
Condita vero xl diebus servabant · hebreis mos
erat incondita servare vii · diebus · Condita
xxx · Servaverunt et ipsi iacob · xxx · et in sed
amborum custodia fuerunt dies lxx · fi
deles modo quia mortuos suos fide et virtutibus
conditos agunt · xxx diebus eos plangunt
· i · speciales missas sed vivo tot dierum pro eis ce
lebrant · Quidam tertium diem celebrant / ma
xime pro spiritu et corpore / alii vii quia transeunt mor
tui ad vii etatem quietis / vel pro septenario
anime / et corporis · Significavit autem ioseph pharaoni
per intercessores / quod iuraverat patri de sepultura /
et accepta licentia a pharaone comitatibus fratribus
suis et multis senibus egypti detulit patrem /
ad sepeliendum in ebron · Sed timentes bella
declinaverunt a bitinere recto venerunt que
aream ad ad vero postea populus murmurans /
contra dominum igne est consumptus / et planxerunt
ibi diebus vii et ob hoc indigne / dixerunt locum
illum planctum egypti · Tandem redeuntes
ad viam transito iordane / sepelierunt in
spelunca duplici · Redyt que ioseph in
egyptum / cum fratribus suis et universo comitatu
Timentes vero fratres **De morte ioseph.**
eius / ne mortuo patre fieret murmur
iniurie illorum / dixerunt ei · pater tuus
ad hunc vivens / mandavit nobis / ut hec
verba tibi diceremus obsecro ut obliviscaris sce
lerum fratrum tuorum / nos quoque oramus ut dimittas
patri tuo noxam hanc / et adoraverunt pronum
in terram · Flevitque ioseph et ait · Nolite ti
mere / et consolatus est eos · Vixitque · c · et
xx · annos · et vidit filios effraim usque

in tertiam generationem et de machir filio ma
nasse / nati sunt filii / in genibus ioseph · Dixit
que fratribus suis · Deus adhuc visitabit nos
et reducet ad terram pro qua iuravit patribus
nostris asportate ossa mea vobiscum · Cumque
adiurasset eos sic hic mortuus est / et conditus
aromatibus / repositus est in loculo in egypto non
per ea motus / donec egressi filii israel de e
gypto sunt / Alii fratres sicut ioseph quilibet in obitu
suo deferebatur / et sepeliebatur in ebron /
post translati sunt in sichem · **hystoria exodi**
Hystoria non **in a · quam precedenti · sed eadem continuata ·**
Alia quidem a precedenti sed est eadem continua
ta / sed propter fastidium tollendum in v · parti
ciones distincta est · Quarum quelibet partem
libri sortita est vocabulum et hec v · distinc
te sunt ab hebreis per ut thomos quorum
xii · precesserunt in genesi · hic autem secunda particio exodus
dicitur grece / latine exitus · Odos · n · iter vel via
dicitur agens de exitu israel de egypto / hebrai
ce · n · dicitur eslemohot a principio libri et sonat hec
sunt nomina sicut nos a principiis suis psal
mos nominamus **De servitute filiorum israel.**
Surrexit interea rex novus in egypto · c · i ·
longo tempore post mortem ioseph ab illo
· n · sub quo fuit ioseph / qui proprio nomine
nephres dictus est octavus regnavit amo
nophis / sub quo natus est moyses · Reg
no autem translato ad aliam domum · rex ille · q ·
novus / ~~obii~~ ignoravit beneficia ioseph quibus
cumulavit egypto / et odiebat israel / maxime ut
ait iosephus / quia invidiunt eis egyptii propter virtu
tem ingenii et laboris industriam et afflu
entiam opum et sobolis nobilitatem / et ait rex
ad populum suum · populus israel / fere fortior nobis est
Sapientes opinamur eum / ne ipse multi
plicatus / contra nos insurgat / vel addatur
hostibus nostris / et egrediatur libere · In posu
it ergo eis graves angarias operum / quibus fratres
non vacarent amplexibus / et magistros operum
prefecit eis hebreos / sed magistris operum prefecit
egyptios / ut durius eos affligerent · Coxerunt
ergo lateres / ex quibus edificaverunt regi civi
tates tabernaculorum phitom / et ramassen
civitates quod erant prius sed non tabernaculorum
erant autem in finibus egypti et iam mura
vit eas pharao / ut ibi poneret armatos · q ·

et edificaverunt civitates

in tabernaculis qui excubantes ne posset quis
gredi vel egredi sine rege nutu. vel tabernaculo
rum .i. pauperum plus ... et opere eorum
illas ditavit. vel pontum .i. situs poneret.
Aliud est tamen grande opus quod servile imposuit
eis ut lutum platearum et sordes maris chosinis
exportaret. Situs saccus publicus in quo ex
actores reponebant debitum quod reddi(ba)tur
regibus. De quo legitur. Manethon in chronographi
no servierunt. Tertium est addidit opus
fossionis ut fluvium per multas derivationes
dividerent et circumdarent civitates fossatis
ne fluvii eas mundare valeret et cc
annos in hiis miseriis expenderunt .i.
compleverunt. Quanto magis n. opprimeba
tur tanto plus deo auctore multiplica
bantur.

De dolo obstetricum.

Quod videns pharao excogitavit dolum et
precepit obstetricibus hebreorum sepho
re et phue que preerant multitudini ob
stetricum ut masculos eorum in obstetricando
interficerent et abortum esse fingerent metirent
feminas autem reservarent. tum quia fragi
lis sexus nocere non posset. et libidini egyp
tiorum deserviret. tum quia quidam sacerdos sci
ba regi predixerat illo tempore masculum nasci
turum in israel qui regnum egypti humilia
ret et virtute transcenderet universos. Ti
muerunt vero obstetrices dominum et servaverunt
mares. que cum a rege redarguerentur men
tite sunt dicentes hebree obstetricandi sci
entiam habent et prius quam veniamus ad eas pariunt.
Et quia timuerunt dominum edificavit illis do
mos .i. locupletavit eas cum essent pau
peres. vel fecundavit eas cum essent steriles.
Augustinus. Obstetrices venialiter peccasse ...
... velle quod mortale dicit ... mentes benignitatis
earum potuit in eterna vita retribui
sed pro culpa mendacii in terrenam compensa
tionem declinata est.

De submersione puerorum.

Videns igitur pharao dolos sibi
non prodesse aperte aggressus est eos.
precipiens ut quicquid masculini
sexus nasceretur in israel in flumine proiceretur.
eo tempore multi perierunt submersi. Pro peccato
credidit deus egyptios in hunc errorem
tradidisse ut apim pro deo colerent. Erat
autem apis ut ait plinius qui et testatur se
eum vidisse. Quidam taurus qui ex im
pulso egrediebatur de flumine. habens in humo
dextro signum candidum ad instar lune
corniculate ad quem cum statim confluerent
egyptii omni genere musicorum psallentes
levabatur in aere. et super eos tanquam psal
lens ferebatur et ad motum vel stationem
eius ipsi in terra movebantur et stabant.
et eadem die evanescebat. Dicunt tamen
quidam quod in festo serapis annuatim emer
gebat. Unde et ipsum serapim .i. serapi
consecratum autumant vocatum. Alii tamen per
decennium semel apparere dicunt. Alii tamen tempore
iusti sacerdotis eliopoleos .i. iusti non ... ut quasi
divinitus iusti indicaretur sacerdotium. pro peccato
ergo illius punivit deus errore fluminis.

De educatione et ortu moysi.

Egressus est post hec quidam vir levita nomine amram
vel amramus. Qui accepit uxorem
iocabulem .s. iocabedh. qui nolebat accede
ad uxorem propter edictum malens carere liberis
quam necare. Sed deus per somnium astitit
ut ait iosephus dicens ne timeret uxorem
cognoscere quia puer quem timebant egyptii na
sciturus erat ex ea. etiam de sacerdotio aaron ei
significavit. Tandem accepit mulier et peperit
filium sub silentio eo quod non multum eius dolores
partus institerunt. et videns puerum elegantem
abscondit eum tribus mensibus. cumque celare
non posset sumpsit fiscellam scirpeam .i. modicam
fiscellam .i. saccum rotundam vimineam complexam
et linivit eam bitumine ac pice et ponens
intus infantulum in carecto ripe eum expo
suit ne impetu fluminis raperetur. stante procul
sorore pueri maria et exspectante rei
eventum ex matris precepto. Ecce descendit
termuth filia pharaonis ut lavaret in flumine.
que videns alveolum et afferri sibi iubens
vidit parvulum vagientem. et misera est eius
dicens. de infantibus hebreorum est hic. Sic
enim deus cum ... ut ab hostibus
etiam dignitatem alimento haberet. et cum plures egyptie
ad movissent ei ubera ad lactandum faciem
avertebat. et ait maria vis inquam adducam
hebream forte ubera gentis sue sequitur.
Excepto igitur thermuth abiens matrem

statum

puuli tamquam alienam adduxit. et accessit ad ubera eius puer. Suscepit ergo thermuth alendum puerum. et ablactatum reddidit filie pharaonis. que adoptavit eum. et dixit eum moysen. Egyptii enim moys aquam, ys salvatum dicunt. Quem cum quodam die thermuth obtulisset pharaoni. ut et ipse eum adoptaret. Amminiras rex pro venustatem coronam quam tunc forte gerebat. capiti illius imposuit. Erat autem in ea hamonis ymago fabrefacta. puer autem proiecit coronam in terram. et fregit. Sacerdos eleopoleos. a latere regis surgens exclamavit. hic est puer quem nobis deus occidendum monstravit. ut deterto timore careamus. et voluit irruere in eum. sed auxilio regis liberatus est. et persuasione cuiusdam sapientis. qui per ignorantiam hoc esse factum. Apuo asseruit. In cuius rei argumentum cum prunas allatas rex puero obtulisset. puer eas ori suo apposuit. et lingue summitatem igne corrupit. Unde et hebrei eum impedicioris lingue fuisse autumant. Tante vero pulchritudinis fuit. ut ait iosephus. ut nullus adeo severus esset. quin eius aspectui non hereret. ut benediceret. multique cum currerent per plateam desertis occupacionibus in quibus studebant deserebant.

De uxore moysi ethiopissa

Factum est autem cum adultus esset moyses. ethiopes vastaverunt egyptum. usque ad mephim et mare. Quocirca divini ad divinaciones egyptii responsum acceperunt. ut auxiliatore uterentur hebreo. et vix obtinuerunt a thermute ut exercitum quem paraverat moysen preficerent ducem. pro cuius presentis sacramentis ne ei nocerent. Erat autem moyses vir bellicosus et peritissimus. Qui fluminis iter tamquam longius previdens per terram duxit exercitum itinere breviori. ut improvisos preveniret ethiopes. sed per loca plena serpentibus iter faciens. tulit in arcis papirus super plaustra ibices. ciconias scilicet egyptias naturaliter infestas serpentibus. que rostro per posteria in nullo aliud pergant. castraque metatus proferebat eas ut serpentes fugarent. et devorarent. et ita tutus per noctes transibat exercitus. tandem pervenientes ethyopes expugnans inclusit eos fugientes in civitatem saba regiam. quam postea cambises a nomine sororis sue meroem denominavit. quam [illegible] inexpugnabilis erat. Dum diutius obsedisset oculos suos iniecit in eum tharsis filia regis ethyopum. et ex condicto tradidit ei civitatem si duceret eam uxorem. et ita factum est. Inde est quod maria et aaron iurgati sunt adversus moysen pro uxore eius ethiopissa. Dum autem redire voluisset non acquievit uxor. Porro moyses tamquam vir astrorum peritus duas ymagines sculpsit in gemmis. huius efficacie ut altera memoriam altera oblivionem conferret amoris. cumque paribus anulis eas inseruisset alterum scilicet oblivionis anulum uxori prebuit. alterum ipse tulit. ut sicut pari amore sic paribus anulis insignirentur. cepitque mulier amoris viri oblivisci. et tandem libere in egyptum regressus est.

De fuga moysi et affinitate ietro.

In diebus illis egressus moyses ad fratres suos in terra iessen vidit afflictionem eorum et post factum operis egyptium percucientem quendam de hebreis. et secreto percussum egiptium abscondit in sabulo. et egressus die alio vidit duos hebreos rixantes. et cum argueret eum qui faciebat iniuriam. respondit. Quis te constituit iudicem super nos. Num occidere me vis sicut heri occidisti egyptium. Miratus est moyses quomodo palam factum erat hoc verbum. et timuit. Porro cum audisset pharao verbum hoc et quereret occidere eum. Qui fugiens per desertum venit in terram madian. et ciborum inopiam ut ait iosephus virtute tolerancie superabat. et venit ad civitatem madyan circa mare rubrum sic nominatam a quodam filio abrahe de cethura. seditque iuxta puteum. Erant autem sacerdoti id est principi. quia antiquus sacerdos dicebatur ~~madian~~. vii. filie. qui dicebatur raguel agnomine ietro. cognominatus eneus. que venerant ut haurirent aquam gregibus suis. officium enim gregum alendorum tunc etiam erat mulierum maxime in regione trogloditarum. supervenientes vero pastores repulerunt eas.

[Margin notes:] i. infilium; De uxore moysi ethyopissa; qui ostapant; De fuga moysi et affinitate ie[tro]; madian; no; no

Barbari dicuntur grecis omnes preter iudeos grecos et latinos

Quos prohibens moyses ab iniuria uirginum.
et adaquauit greges earum. que maturius
solito redeuntes rogauit pater ne bene
ficium pegni retribucione pararet. uocatusque
moyses iurauit quod habitaret cum illo. et
accepit uxorem filiam eius sephoram.
que peperit ei gersom. quod sonat aduena. eo
quod in exilio genuerat eum. peperitque alium
quem uocauit eliezer. id est dei mei adiutorium.
deditque ei socer omnem curam gregum
suorum. in quibus omnibus antiquis barbaris
erat possessio. De uisione Rubi. xiij.

Tandem mortuus est rex egipti. et
clamauerunt filii israel ad dominum. et
recordatus est dominus federis quod
pepigerat patribus eorum. Moyses pascebat
ouium greges iethro. Cumque minasset
gregem ad interiora deserti. uenit ad
montem dei syna. qui et in quadam parte
sui dictus est oreb. et apparuit ei dominus in
flamma ignis in medio rubi. Ignis autem
uiriditatem rubi depascebat innoxius.
Erat autem mons ad pasturas egregius.
et herbis habundans. quod pastores illuc ascen
dere non presumebant. tum quia excelsus e
rat. tum quia opinio erat deum ibi habitare.
et ait moyses. uado et uidebo uisionem
hanc magnam. et uocauit eum dominus de ru
bo. et ait. Moises moyses. Qui respondit.
assum. Et ait dominus. Tolle calciamenta
tua. locus enim in quo stas. terra sancta
est. et ait. Ego sum deus abraham. deus
ysaac. et deus iacob. uidi afflictionem
populi mei in egypto. et descendi ut liberem
eum. et deducam eum in terram fluentem
lacte et melle. ad loca cananei. et hethei. a
morrei. pherezei. euei. iebusei. Nomen
autem gentis septime tacuit. scilicet gersei. et hic et
ubique tacetur. nisi in deutronomio. Sed
ueni. mittam te ad pharaonem. ut educas
populum meum de egipto. et dixit moyses
Quis ego sum. ut eam ad pharaonem. et dominus
Ecce ego ero tecum. et habebis hoc in signum
quod ego miserim te. cum eduxeris populum
de egypto. ymmolabis deo super montem
istum. quasi diceret. tunc uidebis quod ego tecum fui. et
eduxi te. hebrei tamen hic tinniunt uerbum.

Hebreus habet quia ero tecum in faciendis signis et hoc signum facies ... signum quod miserim te

quod miserim te. et ait moyses. et si dixerint
filii israel. Quis est qui misit te. Quod
est nomen eius. Cui dominus. Ego sum qui sum.
quasi quod uocor quod sum. et dices eis. Qui est
qui misit me ad uos. dices etiam deus abra
ham. deus ysaac. deus iacob. misit me
ad uos. hoc nomen michi est in eternum. Cum tres
hii testes uiuunt in eternum. Josephus dicit
dixit ei suam appellationem. quam prius homines
non audierant. nec michi fas est dicere.
Vade congrega seniores filiorum israel. et
dices eis quod apparuit tibi in rubo. et misit
te ad liberandum eum. et ingredientes tecum
ad regem egypti. et dices ad eum. deus
hebreorum uocauit nos. Ibimus uiam trium
dierum in sollitudine. ut immolemus deo nostro.
sed tamen quia non dimittet uos. nisi per ma
num ualidam. et percutiam egyptum in mira
bilibus meis. nec exibitis uacui. sed postula
bitis ab egyptiis. cancellaneis uestris. ua
sa preciosa et uestes. et spoliabitis egyp
tum. Dixerunt hebrei postulasse. ut dono da
rent. sed uerius est quod mutuo. Excusan
tur autem per preceptum dei. De signis datis moysi. xiiij.

Ait moyses. non credent michi. Cui dominus. Quid est
quod tenes in manu tua. Respondit. Virga.
Et ait. proice eam in terram. et proiecit.
et uersa est in colubrum. et expauit moyses
ita quod fugeret. et dixit dominus. apprehende
caudam eius. et cum tenuisset. uersa est in uirgam.
In hebreo enim serpentem. genus est coluber.
et ait. hoc signum facies. ut credant tibi. et ad
iecit. mitte manum tuam in sinum tuum. et mi
sit. et facta est leprosa. albida instar niuis.
et iterum ait. retrahe manum in sinum. et retra
xit. et protulit. et erat similis carni relique.
et iterum. si neque his duobus signis credent.
sume aquam fluminis. et funde super aridam terram
et uertetur in sanguinem. et ait moyses. Obsecro
domine. mitte alium. nam impeditioris lingue
factus sum. ex quo locutus es ad seruum tuum. non
etiam eloquens sum ab heri et nudius tercius.
et dominus. Quis fecit os. Quis mutum.
Quis surdum. Quis uidentem. aut cecum.
nonne ego. Age igitur. docebo te. et ero tecum.
Et ille. obsecro domine. mitte quem missurus es.

et do?. q. iratus ait. Aaron frater tuus
eloquens est. ipse egredietur in occursum tui.
gaudens. pone uerba mea in ore eius. et
ostendam uobis quid agere debeatis. uirgam
sume in qua facturus es signa. Venit ergo
moyses ad ietro et ait. Reuertar ad fratres
meos in egiptum. ut uideam si uiuant. Et
cui ietro uade in pace. moram tamen faciens
tamen dixit dominus. Vade in egiptum. Quia
mortui sunt qui querebant animam tuam. pharao
scilicet et complices eius. uel plurale posuit pro singulari
et si solus pharao querebat. De reditu moysi in egiptum
Tulit ergo moyses et dimissione uxo-
uxorem et liberos imponens super -ris
asinum profectus est. cumque esset
in diuersorio. ut comederet. occurrit ei dominus
id est angelus euaginato gladio. et uolebat
occidere moysen. scilicet quia uxorem ducebat
et filios contra uoluntatem dei. essent enim in
impedimento. uel quia puer quem ducebat quia
incircumcisus erat. alterum forte circumci-
derat. iam moyses. Non enim credendum
est hys. Qui dicunt alterum remansisse cum
ietro. cum super asinum ait liberos. tulit ilico sephora
acutissimam petram. et circumcidit preputium
eius filii sui. tetigitque pedes eius. et ait
Sponsus sanguinum tu michi es. et dimi-
sit eum postquam dixerat hoc. ut ait augustinus. locus
iste breuitate obscurus est. ubi ergo ait
tetigit pedes eius. intelligendum est sanguis
tetigit pedes pueri. uel angeli. Vnde irata
ait uiro. Es nobis uir sanguinum. In ceremonia
coniugio tuo tamen scelus teneor agere. ut fun-
dam sanguinem filii mei. et recessit ipsa
ab eo. uel angelus. hebreus ita habet. Tetigit
pedes eius. id est sephora uel moysi. Indignans
enim preputium iecit ad pedes moysi. et ait.
Gener sanguinum tu michi es. id est tu generis
patris mei non factus es ut esses michi. id est
carni mee. in filio ad sanguinem id est ad mortem.
Vel sanguis meus effusus est ad placan-
dum angelum. qui tibi mortem minabatur.
et dimisit angelus moysen. quod in hebreo
patet. tamen hebreus habet. relaxauit eum angelus.
Quem prius usque ad mortem artabat. etiam
hinc uolunt morem circumcidendi petre-
nis cultellis habuisse principium. uel quia cotis
in galgalis. tamen ubi nos hinc petram. hebreus
habet aciem. et dicit acutissimam aciem
nouaculam. Vnde et uidetur nouaculis circum-
cidunt. Fabulantur tamen quidam hebrei
usque ad dauid circumcisionem factam petris.
sed quia in deiciendo goliam ferrea lorica. et
galea cessit lapidi iacto. quasi dans ei locum.
deinceps lapis cessit ferro in circumcisione
Abiit itaque moyses De ingressu ad pharaonem
solus uirgam tenens in manu. Introiuitque aaron domino
iubente desertum synai. et occurrit moy-
si in monte. Dixitque ei moyses uerba domini.
et signa que mandauerat. Veneruntque
simul et congregauerunt seniores israhel. lo-
cutusque est aaron omnia uerba domini. et fecit signa moyses
coram eis. et crediderunt. post hec cum
senibus israel ingressi sunt ad pharaonem. et
dixerunt ad eum. hec dicit dominus deus israel. dimitte
populum meum ut sacrificet michi in deserto.
Et ille. Nescio dominum. et israel non dimittam.
et illi. Ibimus uiam trium dierum in solitudi-
nem ut sacrificemus deo nostro. In quo nec
fictas nec dupplicitas intelligenda est.
Eo enim forsitan ordine populus educeretur.
si pharao populum dimisisset. Tunc moyses
secundum iosephum commemorauit ei que ista fe-
cerat egiptiis oppressis ab ethiopibus et
labores et pericula que tulerat pro eis. et quod
pro hys condignam non accepit retributionem.
preterque que sibi contingant in synai expo-
suit. quem rex deridens seruum suum
fugitiuum uocauit. et proditione eum re-
dixit. Tunc ait rex seruus ille. multus
est populus quanto maior si dederitis ei requiem
ab operibus. et precepit ne ultra darent eis
palee. ad conficiendos lateres. que comminu-
te luto miscebant ut solidiores essent
lateres. uel potius eis lateres coquebant.
pro penuria lignorum in egipto De afflictione
Opprimebant filiorum israel. Ibant
ergo hebrei operibus nocte colligen-
do paleas et die lateres facien-
do. et idem numerus laterum exigebat ab eis.
qui et prius. flagellatique sunt magistri eorum
de filiis israel. qui preerant fratribus suis
operantibus a prefectis pharaonis. Magistrus

noctes colligendo paleas

cum opm hebrei erant / prefcti uo magistris
egipcij / ueneruntque prepositi filiorum israhel / ad
pharaonem et dixerunt. Cur inique agis contra
seruos tuos. Qui ait uacatis ocio / et ideo di
citis eamus / sacrificemus domino. Ite ergo opera
mini / palee / non dabuntur uobis. Cumque
egrederentur / occurrerunt moysi. et aaron /
et dixerunt ad eos. Videat dominus iudicium
uestrum / in nos. et iudicet / quoniam fetere nos feci
stis. i. abhominabiles / reddidistis coram
pharaone. Et ait moyses ad dominum. Cur misi
sti me / ut affligeres populum istum. Cui dominus
In manu robusta / eiciam eos. et adiecit.
Ego sum / qui apparui abraham / ysaac / et ia
cob / in deo omnipotenti. i. quia sum / deus omnipotens. et
nomen meum adonay / non indicaui eis / i.
fortitudinis et potentie / ad quas pertinet he
hy et heloy. uel non / indicaui eis / sicut tibi
Apparuit enim dominus abrahe. sed moysi locutus
est / facie ad faciem. et iterum. Inducam
uos / in terram / super quam leuaui manum
meam. i. iuraui / ut darem eam / patribus
uestris / ergo dominus quod fuerit est hic sicut ego sum
dominus. et est iuramenti species. narrauitque
moyses hec omnia filiis israhel. nec acquieuerunt
propter angustias spiritus. Continuat autem hic hystoria
principes domorum / per familias suas / sed
de tribubus tantum / s. ruben. symeon leui. ubi
autem de solo leui / dicere sufficiet. filii le
ui fuerunt gerson. caath. et merari. ex quibus
tres familie leuitarum / deriuate sunt.
gersonite. caathite. merarite / filii caath
amram et ysuar. filius ysuar / chore
filii amram / de iocabeth. aaron moyses
et maria. accepit autem aaron / uxorem
elyzabeth / filiam aminadab / sororem
naason / que peperit ei nadab. et abiu
et eleazar / et ythamar. Eleazar accepit
uxorem / de filiabus phamuel / que peperit
ei finees. Iste est moyses / et aaron /
quibus locutus est dominus / in terra egypti. hoc
addidit heldras / ut quidam dicunt. Vel
moyses de se tanquam de alio / locutus est.
Verum / locutus est dominus De mutatione uirge
ad moysen. loquere ad pharaonem / in colubrum.
omnia que loquor tibi / ne timeas eum. c. vii.
ecce / constitui te deum pharaonis / i. potentem

in ipsum. et in terra eius / facere signa ad mo
dum dei. aaron erit propheta tuus. i. pro
locutor. non tamen moyses deus. uel aaron
propheta. Ingressique sunt moyses et aaron
ad pharaonem. Moyses erat. lxxx. annorum
Et aaron. lxxxiii. quando locuti sunt ad
pharaonem. Tulit ergo aaron uirgam moy
Nota de hiis uersibus. x. plagas egipciorum posse comprehendere. Prima rubens unda. ranarum plaga secunda. Inde culex tertia. post musca nocentior istis. Quinta pecus strauit uesicas sexta creauit. Post sequitur grando post bruco dente nefando. Nona tegit solem primogenita necat ultima plebs.
sy. et iecit eam in terram / coram pharaone et uersa est in colubrum. Vocauitque pharao maleficos et fecerunt / similiter proicientes singuli uirgas suas. que /
uerse sunt in dracones / sed deuorauit uirga
aaron. uirgas eorum et scitur quod magi oc
culos spectancium deludebant. Vel secundum
Augustinum demones discurrunt per mundum et sibi
to semina rerum de quibus hic agitur / afferunt
Induratumque est cor pharaonis nec audiunt eos.

Et ait dominus ad De plaga egypti. et aque
moysen. Egredere uerse in sanguinem.
in occursum pharaonis. cum egredietur
ad aquas / et dices. In hoc scies quod dominus sum.
percuciam uirga / aquam fluminis / et uertetur
in sanguinem. pisces morientur. et affligentur.
egipcii / et factum est ita / et percussit aaron uirga
aquam fluminis / et uersa est in sanguinem / et
fuit sanguis / in omni terra egypti / in fluui
et riuis / et paludibus / forte non in omnibus sed
in hiis / que manabant de nilo / et in ua
sis domorum. tam ligneis quam saxeis / foderuntque
uniuersi puteos egypcii. per circuitum fluminis /
et inuenerunt sanguinem. feceruntque similiter
magi iannes. et manbres. et dicunt / quod
aqua allata est / de terra iessen / quam non percussit
dominus plagis. propter filios israhel. qui ha
bitabant in ea. tamen Joseph dicit / quia he
breis / erat fluuius potabilis. licet esset
mutatus / Egypciis uero non solum colore sed
etiam sapore amaro. cruorem preferebat /
Vnde potius uidetur / quod alibi quod in nilo
aqua fuit in egypto. et hec est prima plaga / qua
percussit dominus egyptum. vii. diebus de qua dicitur.

Hoc nomen perpetuitatis et sapientie ad quas pertinet

de plagis egypti et aque uerse in sanguinem.

Sed non primum signum. Primo mutatio uirge in serpentem quod fuit unum signum et non plaga. Hec autem fuit in signum et plage.

de mutatione uirgarum in colubros

Josephus quod pharao timens pro ea et hesitans hebreos abire permisit. cumque malum
esset revelatum sententiam permutavit. De ranis

Iterum locutus est dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem. et si nolueris
dimittere populum. dic aaron ut extendat
manum super flumina rivos et paludes.
et fecit sic. ascenderunt rane que operuerunt terram egypti. et ut dicit josephus
orte in brevi moriebantur. et putrescentibus cadaveribus fetor nimius noxius exalabat exagitans. Inmo quedam que domestice in vites domos sepe in cibis et
potibus et lectis inveniebantur. Fecerunt
autem et similiter malefici. Sunt autem
tria genera ranarum. Unum fluviale
et vocale. et aliud minimum quod calamitum
dicitur. quod si pictatus in os canis obmutescit. tercium magis venenosum quod rubeta
dicitur. et vulgo crassantum. Dixit ergo pharao.
Orate dominum. ut auferantur rane a nobis
et dimittam populum. Et clamavit moyses ad dominum. et mortue sunt rane. Videns
pharao quod data esset requies. non dimisit eos. De cinifibus.

Dixit autem dominus ad moysen dic
aaron extende virgam et percute pulverem terre. et sint
ciniphes in omni terra egypti. et factum est
ita. Sunt autem ciniphes musce adeo
subtiles ut visum nisi acute videntis
effugiant. et corpus cui insidunt acrius terebrant stimulo. Feceruntque malefici
similiter. ut educerent ciniphes et non
potuerunt. dixeruntque pharaoni. Digitus
dei est. hic id est spiritus dei. Sicut enim per dexteram filius. sic per digitum spiritus sanctus.
solet accipi. Augustinus querit quare magi defecerint et
non in primis aut secundo. et dicit hoc factum esse ad notandum quod et si philosophi habuerunt noticiam patris et filii non tamen spiritus sancti. Hec tria signa facta
sunt per manum aaron. que sequuntur. vel a
domino tantum quedam. vel per moysen. De Cynomia.

Dixit ergo dominus ad moysen mane
egredere ad aquas ad pharaonem. et
dic ei. quod si nolueris dimittere populum meum. mittam in omnem terram egypti

per hanc clausulam locutus est per hanc quod hic locutus est

omne genus muscarum. faciamque in die illa
mirabilem terram iessen. quod hebraice tranquillitatem. et factum est ita et venit musca
gravissima. in omnem terram egypti. locutus
est. id est multitudo muscarum. et expressius dicitur
est quam si pluraliter diceret. pro quo lxx. posuerunt cynomia. quod in psalmo legitur.
tunc vocavit eos pharao et ait. Ite sacrificate deo vestro. in terra hac. Qui dixerunt
non possumus. abhominationes egyptiorum
immolabimus. Si mactaverimus que colunt
egyptii coram eis lapidibus nos obruent
thaurum enim adorabant. in honore apis.
vaccam ysidi. ovem hamoni. Unde
abhominabile erat. eis occidi vel comedi hec. nisi diis suis. et ait pharao. Ite in desertum
verum ne longius abeatis orate pro me. oravit moyses. et recessit musca. et induratum est iterum cor pharaonis. preter has plagas
dicit josephus quod innumera multitudo pediculorum
egyptiis pullulavit ex interioribus ebulliens quos nec lavacris. nec medicaminibus
unguentis exterminare poterant. Multis
enim plagis quam x. famosis credibile est percussos fuisse egyptios. De morte pecorum

Tunc dixit dominus moysi. pecorum ix.
dic pharaoni. si retinueris populum
meum. ecce inducam pestem gravem. et moventur omnia animantia egypti
nec quicquam de hiis que possidet israhel
moritur. et mortua sunt animantia egypti.
que scilicet erant in domibus quia que in pascuis erant
post grandine perierunt. vel forte determinatum non est. quia sine multo temporis intervallo
forte hec facta non sunt. et potuerunt aliunde sibi habere animantia. preter hec etiam dicit
josephus quod bestiis multigeneris quarum aspectibus nullus occurrit regionem eorum dominus
implevit. quibus et ipsi confundebantur. et terra
agricolis nudabatur. et ingravatum est
cor pharaonis. et noluit dimittere populum.

Iterum dixit dominus ad moysen. De ulceribus et
et aaron. Tollite cineres de vesicis.
camino. et spargat illos moyses in celum coram
pharaone. et erunt in hominibus et iumentis
ulcera et vesice in omni terra egypti. et factum
est ita. nec poterant etiam malefici stare

Hoc est dictum quod hodie omnia plaga quod alia precessi sunt quod forte per quinquennium vel eo amplius vel minus

De ranis. j.

De cinifibus. ij.

Cynomia

quod vitium clamat

minimum

yper bolice

id est musca canina

De morte pecorum

confundebantur

vel

invadentur

De ulceribus vesicis

coram pharaone / p[ro]pt[er] ulcera / que erant in
eis / ex interiori corruptione uenientia.
Dixit quoque dominus ad · De grandine
moysen. dic pharaoni. hec dicit dominus. Id
circo posui te / ut ostendam in te
fortitudinem meam. et narretur nomen meum in omni
terra. En pluam hac ipsa hora, cras gran
dinem. qualis non fuit in egypto usque in diem
hanc. non etiam in partibus hyperboreis. Con
grega que habes in agro. homines. n.
et iumenta. Foris inuenta mouentur gran
dine. Qui timuit de seruis pharaonis dominum
confugere fecit suos et iumenta in do
mos. extenditque moyses uirgam in celum
et dedit dominus tonitrua grandinem et fulgura
et ignis mixta pariter ferebantur. et percussit
grando cuncta que fuerant in agris. et
herbam et lignum regionis confregit. ordeum
um lesum est. quia iam uirens erat. et
linum / quia iam folliculos germinarat. tri
ticum uero et far / quod est genus grani / frumen
to grossius non sunt lesa. quia serotina sunt /
nec adhuc uirentia. que in spicam non dum prodi
erant / tamen in terra iessen / grando non cecidit /
et uocauit eos pharao, et ait, peccaui etiam
nunc. et ait. orate dominum. protendit ma
nus ad dominum. et cessauit tempestas. nec
etiam stillauit pluuia super terram. et
ingrauatum est cor pharaonis. De locustis
Dixit quoque dominus ad moy · x ·
sen. Ingredere ad pharaonem et
faciam signa que narres filiis
tuis. et nepotibus. ut sciatis quia ego dominus
et ingressi dixerunt regi. hec dicit dominus. Ec
ce ego inducam cras locustas in fines
tuos. ut comedant quod residuum est grandi
ni. Dixeruntque pharaonis serui egresso
moyse. usque quo patimur hoc scandalum. dimit
te populum. quia perit egyptus et reuocatis
illis dixit pharao. Qui nam sunt qui ituri sunt
ad sacrificandum. Et ait moyses. Viri. mu
lieres. senes et paruuli cum omnibus et armen
tis. Et respondit cui dubium est quod pessime co
gitetis. non fiet ita. sed ite uiri tantum. hoc enim et
petistis. et eiecti sunt a conspectu eius. et
extendit moyses manum super terram egypti
et induxit dominus austrum die illa et nocte.

Qui leuauit locustas. et sederunt innu
merabiles in cunctis finibus egypti. et deuo
rauerunt omnes uirentes in lignis et herbis. Dicitur autem
locusta. quasi longa hasta. quia longiora retro
habet crura. festinusque pharao uocauit eos. et
ait. peccaui in deum uestrum et in uos. orate
pro tollenda hac peste. etiam in hac uice. et egres
sus moyses orauit dominum. et flauit uentus
ab occidente. et proiecit locustam in mare
rubrum. et induratum est cor pharaonis. nec
dimisit israhel. De tenebris ·
Extenditque moyses manum in celum
et facte sunt tenebre palpabiles.
ut nec uidere nec moueri localiter
possent egyptii. multi etiam mirabiliter compul
si sunt mori. ubicumque autem erat israhel lux
erat. et uocauit eos pharao. et ait. Ite uiri
uersi. oues tantum et armenta remaneant.
Et ait moyses. nec remanebit ex eis ungula.
presertim cum adhuc ignoremus quid debeat immo
lari. et ait pharao. caue ne ultra uideas fa
ciem meam et moriaris. De duobus E
Habuit ergo moy gyptiacis ·
ses ad fratres suos. et ait. dominus adeum
adhuc plaga una tangetur pharaonem
et dimittet uos. Nota quod plures fuerunt
plage in egypto quam · x · quas numerat
exodus sed non fuerunt forte adeo graues
et ideo tacentur. Vnde et quidam dies egyp
tiaci dicuntur. quia in hiis passa est egyptus quorum
duos singulis tamen mensibus uel reuolucio
nibus notamus ad memoriam. cum forte plures
fuerint. nec est credendum quod egyptii licet
astrorum periti deprehenderint dies hos ne
fastos inchoatione operis / uel itineris / uel
municionis.
Tradunt etiam quod quidam egyptiorum time
tes egypti perituram egressi sunt ut cycrops
Qui ingressus greciam urbem condidit
quam uocauit atthe. que postea dicta est athe
ne. Quem quidam grecorum dyfias. Quidam
cecrops dixerunt. Quia deus est diffres /
et est nomen egyptium quod latine dicitur quasi di. hom / uel
bicorporeus uel propter proceritatem stature. Vel propter
mirum in mensitate / uel propter peritiam utriusque lingue
scilicet grece et egyptiace. Sub quo primo
in arce nata est oliua. Creditur dea eadem

de grandine
.i. septentrionalibus
de morte pecorum
q dimitte uos egressa sed moyses ex urbe
de locustis
ypt
hyperbolica locutio est. magis enim tenebre per palpari quam magis tu [illegible] sit tenebrarum
tangam
de diebus egypciacis
phandos
cecropem

tempestate / egressus dyonisii bachus / q̃
et agros excoluit et usum uinee grecis dedit
Hoc etiam diluuium in thessalia factum sub deucali
one. et incendium sub phetonte circa tempora moysi
et sub eo hercules uicit anteum. Erittonius filius
uulcani currum et tilus pater qui dardanum genuit
fuisse fiunt. Egyptus qui prius meftraym post dicta ab
egypto rege sub merso egypto dicta est. lacede
mon filius semeles. lacedemoniam condidit.
xanci triopas lesbos. epydaurus condita est / et
chorint / que prius ephyra. ytis / sed quosdam
ex teleone / epaphus genuit / qui memphim condidit
cum in sedam egypto regeret Sane determinans
dominus plagam que restabat ait. Ingrediar
egyptum et mouetur omne primogenitum. a primogenito
pharaonis / usque ad primogenitum ancille que est
ad molam. etiam primogenita pecorum. Apud uos
non mutiet canis / et petetis uasa preciosa
ab egyptiis et dabunt uobis De agno paschali. et

De die celebrationis XI

Tercio dixit dominus ad moysen. Mensis
sis iste erit uobis principium mensium anni. Hic est aprilis
i. lunatio aprilis que in marcio sepe inchoat.
Hic dicitur ab hebreis nisan / apud egyptios par. mutin
apud macedones xanticus. Voluit quippe dominus
iudeos a ceteris nacionibus differre / sicut reli
gione et caractere circumcisionis / ita et compu
tatione. Romani enim ex dicione nunc populi
primus ponunt ianuarium quia tunc incipit sol ascen
dere post solsticium estiuale et generaliter ab hebre
is uidetur fieri in marcio. in quo et mundus conditus
legitur. In aprili ergo cerimoniali differunt a
nobis. in temporali conueniunt ut nobiscum. et adiecit
dominus. decima die mensis huius tollet quisque per domos
agnum. uel si non poterit agnum saltem hedum.
Quod si non sufficiet numerus domus ad esum agni
assumet domum sue de domo uicina iuxta
numerum animarum que sufficiat ad esum agni et erit masculus
anniculus. i. unius anni sine macula non quidem
uellus. sed corporis

Post decimam lunam innuit
quod agnum qui tollebatur sigrega
bat a decima. Sic enim dicitur luna
quarta die creata quarta decima. i.
pansilenos quia fuerit prima die mundi
undecima et ante mundus decima.
Faciunt quidam .x. capitula etiam in
esum unius agni.

quod in leuitico de
terminatur. Si tertium
fuit et cetera. si factum
tum et cetera. et sumpto
de grege ser
uabitis in do
mo / usque ad quar
tam decimam diem

quare assum et combustum dicitur comedendum ideo
scilicet ut ascenderet fumus super domos / et esset
signum angelo percussori

filiorum israel

et immolabit eum omnis multitudo filiorum israel quisque domus
scilicet suum ad uesperam. et tingetis eum / uasculo
ysopi / utrumque postem / et super liminare
sanguine. edentes carnes illas nocte illa
assas igni / nec coctum quid de eo aqua. aut
crudum. i. semicoctum ex festinacione. et a
zimos panes cum lactucis agrestibus /
quarum amaritudo amaritudinem seruitu
tis memoraret in sempiternum. Caput eius
cum intestinis uorabitis et pedibus. Si quid re
siduum fuerit igne comburetis. quia ut ait ioseph
cremari sursum fumi sonat / et eleuatio ignis /
eleuacio non abeis pestis / que uastauit
egyptios. significat. non comedet incircumcisus ex eo
dem. etiam comedendi ait. renes uestros ac
cingetis calciamenta habebitis in pedibus
tenentes baculos in manibus / os non fran
getis. nec de carnibus foras mittetis. et co
meditis festinanter. Est enim pascha. i. tran
situs domini. Dicta est autem nox illa transitus
quia in ea transiit angelus per egyptum percuciens
primogenita. percuciens ab homine usque ad pecus et
transiuit / super tecta hebreorum / signata sanguine
et aggressus est israel ut ab egypto transeundo
Itera ait dominus. Diem hunc habebitis sollempnem
et in monimentum in generacionibus uestris
cultu sempiterno. vii. diebus azima come
detis. prima dies erit sancta et uenerabilis
similiter et. vii. nichil operis facietis in eis / ex
ceptis hiis que ad uescendum pertinent. pre
cepit medijs diebus poterant operari / etiam ex
hoc patet quod sabbatum erat eis sollempnius
quouis festo. quantum adtinet in quo nec ad
uescendum licet operari. Inde potuit esse
quod mulieres in primo die sollempni pasche
potuerunt parare unguenta ad unguendum
dominum quod sabbato non licuisset. In ezechiele
festum in prima die aprilis. et in vii legitur quod
non habetur. et egressi filii israhel. fecerunt / sicut
preceperat dominus moysi et aaron. et congregati sunt
xiiii. luna in finibus egypti circa ramesse
tum ioseph dicit eos congregatos .x. luna. et iux
ta ea stasse xiiii. De morte primogenitorum xii

Factum est autem noctis medio / per
cussit dominus omne primogenitum egypti. non
erat domus in qua non iaceret mortuus.
quod non forte ita peccante non fuisse domum

Quia pauerat primogenita egypti in sibacie cor
et quod solos et masculos pharao uoluit sibi uolunt
solos offerri masculos dicitur quod non percussit nisi
solos masculos

phase non
phasio ut ce
tus que e
agni habeat
non cessit so
facere me a
in uincta
uos ...
dimisit

Redimebantur enim primogeniti aut oue aut capra aut turturibus. unde beata Maria pro Christo (?) frenulatem columbe redemit filium
Exod. De aliis immundis legitur in numeris quod redimebantur v siclis

absque primogenito. compulsusque Pharao dixit Moysi per nuncios ut egrederentur cum omnibus suis. immo et Egyptii urgebant eos exire. tulit ergo populus farinam conspersam super humeros ligatam in palliis. et petierunt ab Egyptiis uasa uestesque plurima et spoliauerunt Egyptios ex precepto domini. tamen pro mercede laboris quo fraudati erant. tum ut inde fieret tabernaculum. et erant quasi sexcenta milia uirorum peditum absque paruulis et uulgo famulantium eis innumerabili. et duxerunt secum diuersi generis animantia multa nimis. de exitu Israel de Egipto.

Factum est autem quod Nilus preter solitum adhuc inundabat terram usque sepulchrum Joseph. et tenebantur autem ex iuramento asportare ossa eius. tunc Moyses scripsit in lamina aurea nomen domini tetragramaton que super posita aque supernatauit usque dum ueniens stetit super ubi erat sepulchrum et effodientes sustulerunt ossa. que oblata leguntur eis per Pharaonem forte pro difficultate itineris. tamen Hebrei tradunt quod ouis ex impulso afflatu iuxta eos que locuta est ad eos. ostendam quam duxerunt secum per desertum et dixerunt ouem Joseph. de qua ibi quod deduxerat eos uel dicitur ouis Joseph. et in ingressu eorum facto terre motu multa templa Egyptiorum cum ydolis suis corruerunt. habitatio autem filiorum Israhel in Egypto fuit .cccc.orum xxx. annorum. sed nomine Egypti intelligitur omnis incolatus eorum. qui incepit a promissione Abrahe facta in Ur Mesopotamie. a qua usque ad legem datam tot anni fluxerunt. Solis enim .cxl. iiii annis fuit Israel in Egypto post mortem Joseph. quibus expletis eadem die egressa est omnis milicia domini de terra Egypti. quod etiam mirabile a deo factum est. uel forte eadem die qua exiuit Abraham ad pugnandum. et nota quod ii dicit quod die egressi sunt et infra.

Et in benedictione terre dicuntur nocte educti.

Mementote diei huius in qua egressi estis de Egypto. prima die scilicet azimorum etiam supra legitur dictum eis. nullus egrediatur hostium domus sue usque mane. et statim legitur hic. Nox est ista obseruabilis domino quando eduxit eos de terra Egypti. forte intelligitur est nocte eductos. id est ad mane egrediendos ab Egypto. cuius nocte compulsos. profectique de Ramasse in Sochoth nec sunt secuti eos Egyptii sepelientes mortuos suos. Multi etiam Egyptiorum flebant penitentes quod eis fuerant tam (duces et) crudeles. coxeruntque farinam quam tulerant de Egypto fecerunt subcinericios panes azimos ex modico tamen tempore coagulatos. hiisque usi sunt .xxx. diebus non enim ultra sufficerunt que tulerant de Egypto. licet sub necessitate custodirentur. nec eis ad satietatem uescerentur. De sanctificatione primogenitorum. xiiii

Dixitque iterum dominus ad Moysen. Sanctifica michi omne primogenitum masculinum quod aperit uuluam tam de hominibus quam de iumentis. quia percusserat primogenita Egypti in liberatione eorum. et quia solos masculos Pharao sibi offerri uoluit dici potest non percussos nisi masculos uel forte quia primogenita eorum a percussore angelo liberauerat. et hii modo sua erant. uoluitque ut deinceps omnia sua essent. uel quia ex omni fructu primo honorandus est deus. Primogeniti ergo de filiis Leui offerebantur. et seruiebant iugiter domino. primogeniti aliorum offerebantur. aut v. siclis redimebantur. primogenita pecorum apta ad immolandum oblata erant sacerdotum. inmundorum uero non oblata quedam redimebantur ut primogenitum asini mutabatur oue que pro eo offerebatur. Quedam nec etiam redempta occidebantur ut primogenitus canis. et ait iterum. Cum introduxerit te dominus in terram promissam cananeis hic filiis tuis seruanda ritu sempiterno. Eritque hic quasi insignium in manu tua et quasi appensum quid ob recordationem ante oculos tuos. ut scilicet hic liberationis memoria non aliter ueniret in obliuionem quam que manu geruntur. uel ante oculos apponuntur. quod Pharisei ad literam obseruantes in cartis hic scribebant. et decalogum simul et eas sinistris circumligabant brachiis et inter oculos appendebant. quas dominus in euangelio phylacteria uocat a philaxe. et torath. De deserto Egipti. xiiii

Igitur cum emisisset Pharao populum non eduxit eos Moyses per Palestinam continuam propter antiquam Egyptiorum molestiam. et antiquum odium patrum ne insurgerent Phylistei ad

Josephus quod tulerunt ossa Joseph in Sychem et ibi adhuc apparet uestigia sepulture xii patriarcharum in collibus quod omnes predicti xii detulerunt ossa et sepelierunt cum ossibus Joseph quamuis hoc taceat hystoria.

usus eos. sed circumduxit eos per desertum. quod est iuxta mare rubrum. tum pro mandato domini inventis. ut ducerent populum ad montem Syna ad immolandum sibi. tum si penitentes egyptii vellent eos persequi, et grauem molestiam itineris sustinerent. armatique ascenderunt filii israhel de terra egypti. id est muniti. scilicet supellectili muniti. tamen alia translacio habet quinta progenie ascenderunt filii israhel. quod sic intelligitur. quinta fuit a iacob. vel per tribum iude. a phares usque ad salmon .v. fuerunt generationes. hebreus habet .v. ascenderunt filii israhel profectique de socoth venerunt in etam. ciuitas tunc erat desertica in capite solitudinis. que a iosepho ierusalem dicitur. ubi et babilonem postea dicitur cum cambises egyptum uastaret.

De educatione cum in columpna et mari rubro.

Dominus autem ut dux esset itineris precedebat eos per diem in columpna nubis contra feruorem solis. et per noctem in columpna ignis contra tenebras. et ut esset sibi a serpentibus prouiderent. precepitque dominus ut reuersi aliquantulum uersus egyptum castra metarentur in regione phiarioth que est inter magdalum et mare contra beelsephon. Est autem magdalum ciuitas in confinio egypti. ad quam iudei tempore ieremie interfecto godolia post confugerunt et posuerunt castra super mare rubrum. maris aqua rubea non est. sed omnis terra circumstans rubea est. ex qua uitiatur gurges et inficitur. unde nimium acutissimum est. excipitur. quicquid est circa a desertum in fluctibus est in hunc colorem eadem obliquitate gemine rubre inueniuntur que humo involute et inter harenas atre terre colorem habent et maris. hoc mare in duos sinus diuiditur. quorum qui ab oriente est persicus appellatur quia per se horam eius inhabitant. alter arabicus dicitur ubi tamen nos diximus rubrum hebreus dicit cannosum quia canne in litore habundant. Sane ibi coartate sunt filii israel. ex una parte erant montes asperrimi et ineabiles. ex altera parte mare.

De transitu maris Rubri.

Et mutatum est cor pharaonis. tulitque trecentos currus electos et trecentos ab egyptiis et insecutus est eos. Equites quoque duxit .l. milia. et cc. milia peditum armatorum. leuantesque hebrei oculos egyptios post se uiderunt et timuerunt ualde. neque enim fuge facultatem habebant. nec pugnare poterant. quia inermes erant. nec ibi morari poterant propter ciborum penuriam. cumque plurimum arguerent moysen. dixit eis nolite timere. hoc fecit dominus ut hodie uideatis magnalia eius. ipse pugnabit pro nobis et uos tacebitis. egyptios quos uidetis nunc non uidebitis in sempiternum. In hebreo planius est non uidebitis ut nunc uidetis uiuos. sed et orauit moyses ad dominum. Qui dixit ei. Quid clamas ad me. Eleua uirgam et extende manum tuam super mare et diuide illud. ut ingrediantur filii israhel per siccum. tollensque se angelus qui precedebat eos. stetit post tergum inter egyptios et israel. et erat nubes tenebrosa egyptiis lucida hebreisque. cumque extendisset moyses manum. flauit uentus vehemens et vertit aquas in siccum. et diuisum est mare in .xii. diuisiones ut quelibet tribus per terminas suas incederet. et ad vocans moyses singulas tribus secundum ordinem natiuitatis sue hortabatur eos. ut ipsum precuntem sequerentur. cumque timuissent intrare. Ruben. Symeon et leui. iudas post aggressus est iter post eum. Unde et ibi meruit regnum. profecti sunt ergo per medium maris et erat aqua quasi murus a dextra eorum et leua. quod uidentes egyptii uesanos iudicabant eos. sed cum uiderent illesos abire ingressi sunt post eos. Iamque uenerat uigilia matutina. respexit dominus super egyptios per columpnam nubis et ignis. id est intollerabiles imbres et graues tonitruorum coruscationesque lampades iniecit super eos. Unde territi dixerunt fugiamus israhelem. dominus enim pugnat pro eis. filii israel sed iosephus ad oppositam venerunt terram. hebrei uero tradunt quod cum uenissent ad extremum montis porrecti in mare per longum maris uiam eos obliquasse. et circueundo montem ad idem litus egypti redisse dicunt. quod probant sic. natura maris est ut quod perit in eo ad primum litus perferat. Cum ergo mane iacerent egyptii mortui in litore per quod idem erat litus. ex altera montis parte. Non enim in spacio noctis fere equinoctialis. nec hy. nec alii etiam

nota Moyses cum viris precinebat et maria cum mulieribus respondebat ... quidam dicunt ut ... in choro alternatim dicerent. Exod. ... ubi spaciosum est

ad medium maris transcurrissent. Cumque sic starent egyptii domino iubente extendit manum suam moyses super mare. et reverse sunt aque ad priorem locum. et operuerunt egyptios nec unus quidem superfuit ex eis; et tulit israel arma mortuorum. Moysesque canticum domino composuit. exametro carmine. Cantemus domino et cetera. Quod quia prius ceteris legitur canticum dicitur canticorum. nec hoc discredendum esse dicit Josephus cum alexandro macedoni. et exercitui eius datum in sequentem mare pamphilicum divisum fuisse lege deo volente. Per quem regnum persarum delere volebat. Moratus est autem israhel iuxta litus maris vii diebus. et cum tympanis. et instrumentis musicis. et singulis diebus veniebant adhuc et cantabant domino canticum moysi. viri seorsum. et mulieres seorsum in tuitus rei memoriam. vii paschalibus diebus cantando redeunt ad fontes. Et terminatur hic Josephi liber secundus.

De dulcoratione aque. xvi

Post egressi sunt inde in desertum sur. quod hebreus habet. in desertum etham. divisum. Quod per ante mare fuerunt in deserto etham. post mare in deserto sur. post eum in deserto syn. ambulaveruntque tribus diebus per solitudinem. nec invenerunt aquam. donec venerunt in marath. ubi aquas inventas pre amaritudine non poterant bibere. Unde et locum illum dixerunt marath. ab hac amaritudine. vel amaritudine animi; animo enim eum est qui sitit si non invenit potum. quam si inventum gustare non possit; Deus autem ostendit moysi lignum quod cum misisset in aquas dulcorate sunt; Forte lignum erat huius efficacie. forte miraculose factum est, ut in solitudine ubi non erat lignum venirent. hebreus dicit. hoc erat lignum natura amarissimum. et est. et ut mirabilior innotesceret vis divina. amaro additum amaro dulcedinem operatum est. Josephus dicit velle quod aque vitium habebant quia mote sunt ... et vicium ceperunt moveant. Dicit enim fuisse puteum modicum. Sumens autem moyses virgam quam habebat in puteum scidit eam per medium in longitudine in scissionem faciens. et iecit in puteum. et precepit fortibus ut haurirent aquam et plurimam post effunderet ut ultima que remaneret frequentibus effusionibus exercitata et purgata fieret potabilis. Tunc etiam dedit eis iudicia non dicit tamen que sed datur se promisit. si obedire sibi vellent.

De fontibus et palmis helym

Post hec venerunt in helym ubi erant xii fontes. et lxx palme. Et dicit Josephus quod modica aqua erat in fontibus ut si quis circa modicum manibus sumeret. cenosum esset. et inutile. ipse etiam palme non multum eminebant arida quia non sufficiebat humor ad glutinationem humorum. Deinde venerunt in desertum syn. quod est inter helym et synay. ubi plures fecerunt mansiones que in numeris exponuntur.

De coturnicibus et manna xvii

Quintodecimo die mensis secundi tricesimo scilicet ab exitu eorum de egypto quinta scilicet post pascha celebratum defecerunt eis victualia que tulerant de egypto et dixerunt. Utinam mortui essemus in egypto quando sedebamus super ollas carnium et comedebamus panem in saturitate. Cumque oraret moyses ad dominum dixit ad eos. Audivit dominus murmurationes vestras. Dedit eum. et dabit vobis vespere carnes et mane panes in saturitate. Factum est vespere et ascendens coturnix de sinu arabico ubi precipue nutritur. texit medium maris operuit castra. et ad libitum ipsi capiebant. Est autem avis regia quam Josephus ortigiam vocat. grece ortigometra. nos vulgo regulum dicimus accurrendo; mane vero cum oraret moyses descendens illinitus est manibus eius quod prius imbrem suspicatus est; et cum gustasset sensit mellis dulcedinem. et panem promissum datum intellexit et clamavit eos per circuitum castrorum. et erat granum minutum quasi semen coriandri album in modum pruine. et quasi pilo tonsum. Quod videntes filii israel dixerunt man hu. id est quid est hoc. Unde et deinceps manna dictum est. quod quidam indeclinabile putant. alii in pluralis alii indeclinabile neutra ponunt. sicut et pasche. vel paschatis. Et ait moyses. hic est panis datus vobis a domino. Colligite unusquisque gomor per singula capita. et collegerunt alii plus alii minus. mensi sunt ad mensuram gomor. nec qui plus collegerat amplius habuit. nec qui minus paraverat repperit minus. Forte enim calculus

ob recordationem originalis et aliorum peccatorum que per baptismum delentur

Autenticus. [illegible] liber autenticus [illegible] sepe [illegible] in decretis [illegible] [illegible] sapiebat [illegible] non est multum autenticum id est non [illegible] auctoribus biblie [illegible]

in judicium fecerit [illegible] filii israel alia [illegible]

collecta ponebant et ~~tredebat~~ reddebant singulis go
mor quod Iosephus assarium vocat. et est decima
pars ephy. vel forte quantumcumque quis colli
geret. veniens ad propria non inveniebat nisi
gomor. Quod ab aliis comedebat. Collige
bat autem mane. quia cum incalesceret sol. lique
fiebat quod miraculosum erat cum ad ignem
durum fiebat. terebant autem illud in pulverem
et conglutinantes in panes formabant. cuius
sapor erat dulcissimus. propter quod dictum est. Si
milem cum melle et alibi. Sapor panis oleati.
Quod vero dicitur quod sapiebat unicuique in ore de
siderabat non est multum autenticum. dicit Iosephus
quod etiam hactenus rigat locum ille siccus
imbribus. Dixitque moyses ad populum. Nullus re
linquat ex eo in mane. tamen quidam ex eo reser
vabant. et scaturiebat vermibus et computruit.
precepitque moyses ut die vi. colligerent
cibos duplices quia sabbato non veniebat in
agro. tamen servatum in die sabbati non corrumpe
batur. quidam tamen putant. nec etiam vi. die col
legisse. quemquam nisi unum gomor. sed illud per mira
culum multiplicabatur. ut duobus sufficeret diebus
hi inde colligentes quia infra legitur. Ipse tribuit
vobis do die vi. cibos duplices. dixitque dominus
ad moysen. Imple gomor ex eo ut custodiatur
in futuras vestras generationes. id est in tempus futurum
ad memoriam sui vestrique. et fecit moy.
ut iussum fuerat. et posuit illud aaron in urna au
rea. in tabernaculo reservandum. aiunt hebrei
eos prius habuisse parvum tabernaculum in quo dominum
consulebant. de quo infra moyses tollens ta
bernaculum tetendit extra procul castra. vel per pro
lempsim dictum de futuro tabernaculo dictum est. hic cibo
aliti sunt filii israel xl annis usque quo tan
gerent fines terre chanaan. Aqua data in
Igitur profecta est omnis multitudo raphydim.
de deserto syn per mansiones suas iuxta sermo
nem domini et venit in raphadim. non quod verbo
distingueret eis dominus mansiones. sed in dicto
nubis stantis vel precedentis semper sequebantur.
ea stante castra metabantur sibi omnino
eis defuit aqua et murmuraverunt contra moysen.
Qui ait ad dominum. Quid faciam populo huic. Ad
huc pusillum et lapidabit me. et dominus ad eum.
Sume de senioribus israel. Et vade ad petram
oreb. et percuties eam virga. pars est montis
oreb

syna. sic dicta. alia est et alia petra oreb
dicta sic pars oreb qui decisus est in ea. Factumque
est ita. egresse sunt aque et bibit populus.
et vocavit moyses nomen loci temptatio quia
temptaverunt dominum dicentes. Est ne dominus in nobis
an non. Hec postea fuerunt aque contradictionis in cades barne.
Egressus est autem De pugna contra
amalech ut pugnaret amalech.
ad versus israel in raphadym. Scilicet
ait. amalech fuit filius ysmahelis. a quo
amalechite qui et ysmahelite. ipsi sunt sar
raceni. hos dicit Iosephus pugnasse inhabitantes ga
both et petram. et a circumstantibus conductos
ad bellum adversus hebreos. contra legitur in
Genesi quod elyphat progenitus esau. genuit
de concubina amalech. unde supra regum ubi
filius doech ydumei nuncians david mor
tem saul. ait amalechites sum. forte fuerunt
equivoci. et ex his duobus populus. Elegit autem moy
ses Iosue de tribu effraym viros bellicosos. addi
mendum contra hostes. et paucos tradidit
armatos. plurimos ad custodiam castrorum re
tinuit. ipse enim ascendit in montem. habens virgam
dei in manu. ascenderuntque cum eo aaron
et hur marie. tamen secundum paralipemenon fuit
filius caleph et marie. avus beseleel. cumque
elevasset moyses manus ad dominum vincebat israel.
Sin autem paululum remisisset vincebat a
malech. Quo comperto aaron et hur suppo
suerunt ei lapidem. ex utraque parte manus
eius sustentabant. Erant enim graves pre la
bore orandi. et hoc rei figuram Christi orantis
in cruce. nec remisit moyses manus usque ad solis
occasum. fugavitque Iosue amalech in ore
gladii. et ait dominus moysi. Scribe hoc in libro
ob monimentum. ad Iosue. delebo memoriam
amalech de sub celo. quod in diebus saul impletum
est. Et edificavit moyses altare. et vocavit
illud dominus exultatio mea. De divisione magistratuum.
Egressus est autem ad consilium ietro.
ietro. cognatus moysi in deserto.
tulitque secum sephoram et duos
filios eius. cumque intrasset tabernaculum
moysi. narravit ei singula que pro eis fecerat
dominus et universum laborem itineris sui. et gra
tulans illi ietro ait. benedictus dominus qui eripuit
populum suum de terra egypti. nunc agnovi quia magnus est

est deus super omnes deos. Obtulit ergo Ietro hostias domino, et comederunt cum eo Moyses et Aaron et seniores Israel coram domino. Augustinus: Tamen non vult gentilem immolasse domino, sed Moysen. Sed aliam translationem, que est: Sumpsit Ietro hostias de immolatis a Moyse, sumpsit ab eo et comedit. Forte tunc sacrificavit Moyses iuxta montem, sicut preceperat deus. Dicit enim Iosephus Ietro venisse iuxta montem, ubi in rubo Moyses multas viderat visiones. Altera die sedit Moyses ut iudicaret populum, qui assistebant ei a mane usque ad vesperam. Quod attendens Ietro ait: Stulto labore consumeris, ultra vires tuas est negotium. Sed audi verba mea, et erit deus tecum. Esto populo in hiis que sunt ad deum, et cerimonias et viam moribus vel itineris ostendas eis, ad decisiones vero causarum elige viros potentes, timentes deum, amantes veritatem, detestantes avaritiam. Et nota quod in hiis iiii^or^ que dicit consideranda in eligendo iudices, potentia posuit primo, que quidam plurimum valet, si tria sequuntur; alioquin addit oleum camino et gladium veneno. Tamen alia translatio habet sapientes, quos forsitan potentes vocat ad iudicandum. Et addidit: Constitue ex electis quosdam tribunos, id est, cuique tribui unde prepone. Quia a tribu tribunus dicitur hebraice, grece philarchus, latine millenarius, non quod in tribu tantum essent mille, sed certum numerum posuit pro incerto, vel pro multitudine copiosa numerum posuit supremum. Forte quia iam principes habebant, quia tribus suum sub principe voluit esse millenarios, qui tantum preessent mille. Sub millenariis autem monuit constitui x. ecaton tharcos, id est centenarios, vel centuriones. Sub centurione duos pentacontharcos, id est quinquagenarios. Sub quinquagenario quinque decanos. Orta autem lite inter x. stabant ad iudicium decani, cui facile erat lites paucorum diffinire. Si autem non poterat diffinire, ascendebat ad quinquagenarium, et sic usque ad Moysen. Quod tamen rarum erat. Maiora tamen Moysi reservabant, ipsi minora iudicantes. In hunc modum habet ecclesia romana plurimos, in parte sollicitudinis

vocatos: primates, archiepiscopos, episcopos, archidyacones, archipresbiteros, etiam minores sacerdotes, qui leviora peccata et quedam gravia sed occulta iudicant, gravia vero et aperta referunt ad episcopum. Acquievit Moyses, nec erubuit vir deo plenus consilium gentilis admisisse, cognatum suum hebreus vir preponit socium. Et reversus est Ietro in terram suam. **De perventu ad montem Synai. xix.**

Mense igitur tertio egressionis de Egypto, in uno die hac, scilicet iii. kalendis Iunii, venerunt ad montem Synai, fixeruntque tentoria e regione montis, quadragesima vii. die scilicet a phase, in exponendo non septem, sed xxx. dies pro mense ponimus, quia mediam inter lunares et solares menses eligendo, quia lunares infra tricenarium inveniuntur quidam, ultra vero non. Solares vero plures hunc numerum excedunt. A phase quidam xvi. restabant dies primi mensis, fluxerunt preterea xxx. secundi mensis. Restat ergo quod post dies Iunii quadragesima vii. fuit. Sequenti die diluculo ascendit Moyses in montem ad deum. Cui dixit: Hec dices domui Iacob: Vidistis que fecerim vobis. Nunc addiciam ut etiam loquar vobis. Si ergo custodieritis pactum meum, eritis in peculium de cunctis populis. Quod cum retulisset Moyses populo, responderunt: Cuncta que locutus est deus faciemus. Cumque reddidisset ad deum, ait ei deus: Veniam ad te in caligine ut audiat me populus loquentem ad te. Vade, sanctifica populum hodie et cras, id est lavent se, et vestimenta sua, vacent ab amplexibus, et sint parati in diem tercium. Et constitues terminos per circuitum montis. Quos qui transierit tunc, et tetigerit montem, morte morietur. Et manus non tanget eum, sed lapidabitur aut iaculis confodietur, sive iumentum sive homo. Utebantur autem, ut ait Iosephus, in hiis duobus diebus diviciis epulentis et ornamentis decentioribus. **De datione regis [?] dccem[?].**

Iam advenerat dies tercius, et ante solis ortum ceperunt audiri tonitrua, ac micare fulmina, et nubes densa operuit montem, et clamor buccine perstrepebat, et fumabat mons, quia deus descenderat super eum, et fumus ferebatur quasi de fornace, et mons

vel primarchas

Domui

Nota: Augustinus dicit eos xlvii die, scilicet pridie kalendas Iunii venisse ad montem et numerato phase et ita purificatos die pridie et [?] die iii die ascensi, scilicet xl. a phase, data est lex. Ieronimus vero dicit iii kalendas Iunii venisse ad montem ut hic dicitur et secundo die et iii purificatum populum, quinto vero, scilicet a phase quinquagesimo, datam legem.

De perventu ad montem Synai.

De datione legis decalogi.

fulgura

Vnde adhuc in synagogis ~~trementes~~ legentes tremunt capite et corde.

tremuit ut aiunt hebrei. et timuit populus
sed et moysen ira dei percussum putabant.
Tandem levi apparuit moyses. et serenus
aer cum eo. reversus est inter eos.
et ait eis. hodie non audietis moysen fratrem
lui amram et iocabeth. sed illum qui
pro vobis percussit egyptum. qui per mare iter
dedit. qui cibum de celo. potum de petra concessit.
per quem adam destructibus terre co
meditur. noe ex imbribus ereptus est. abra
ham chananeam obtinuit. ysaac na
tus est de senibus. iacob prole ioseph sub
limatus. Fiant ergo verba hec vobis
amabiliora quam filii vel uxores. et edu
xit populum in occursum domini ad radicem
montis. ascenderunt autem domino iubente
te. moyses et aaron ultra terminos. sacerdo
tes id est maiores et populus non transierunt. locu
tusque est eis dominus dicens. ita ut vox nullum
effugeret. et sic quinquagesimo die datur
eis legem. verbo tantum figura. quia datur
erat spiritus sanctus die quinquagesimo Exodi xx.

Non habebis deos **planatio decalogi** alienos coram me. et cetera. quod non
nisi x. precepta dederit omnes sancti
asserunt. sed in distinctione eorum diffe
runt. primum enim et secundum unum. sed augustinus dividitur
in duo origenes. et duo ultima. sed augustinus
colligitur in unum. cui consentit iosephus. preterea
dicit augustinus tria fuisse in una tabula. et
vii in alia. iosephus quinque. et hebrei v.
in utraque tabula. forte quia augustinus tria vo
luit pertinere ad dilectionem dei. et vii
ad dilectionem proximi. pro dignitate potius
quam pro scriptura dixit ea esse prime et secunde
tabule. sicut dicere consuevimus homines
prime classis et secunde. Quocumque vero modo
distinguantur idem est sensus. Non habebis
deos alienos coram me. id est me solum habe
bis deum. et ponitur non habebis pro non
habeas imperative. sed ydyoma hebreum.
Non enim asserit. eum quia fiunt. non
facias tibi sculptile. vel ydolum. alia
littera quod nichil est in mundo. id est nulli
rei naturalis representaneum. ut fic
bat hamon capite arietino. anubis id est
canino capite. neque omnem similitudinem
que est in celo. vel in terra. vel in aquis
vel sub terra. quasi non facias tibi pro deo simu
lachrum. solis et lune. et huiusmodi neque ho
minis. aut huiusmodi. neque draconis
vel reptilis cuiuslibet. que colebat diu
sus hominum error. non coles nec etiam
adorabis eos ea. colere enim est mente a
dorare. adorare autem est si non animo
saltem pro metu vel adulando regibus ado
rare. postea ad inculcandam custo
diam dei et dicendorum addidit incidenter.
Ego sum dominus deus tuus et fortis zelo
tes. visitans peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem
eorum qui oderunt me. et faciens misericordiam
in milibus hiis. qui diligunt me et custo
diunt precepta mea. ~~quod odiunt me. et faciens mi~~
~~in mi. hiis qui diligunt me et cetera.~~ proprie zelus
dicitur invidia dicitur etiam amor sed proprie
amor viri ad uxorem. pro quo sustinere ne
quit alterius accessum ad eam. In hunc
modum dicit dominus ego sum zelotes. id est non pacior
te fornicari te post deos alienos. quod
addidit. se visitare peccata patrum in filios.
aiunt heretici. non est bonus hic sermo. ut
pro peccato alterius quis puniatur. et dicunt veteris
testamentum non esse datum a deo. non enim
sic crudelis est deus. sed e contra sic mitis apparet.
Quod etiam hic nomine visitans in
nuitur. Ex pietate enim visitamus infirmos
et ipse ex mansuetudine peccantem non
statim punit. sed exspectat. usque in ter
tiam etiam generacionem. quam diu solent patres
solent vivere. et si corripietur pater. et vel
filii ipsum non imitabuntur. peccatum. alioquin
qui post longam exspectacionem iuste
punit. et de temporali pena tantum intelligendum
est sicut de achab. et de ieu in posteris
vindictam sumptam legimus. vel pro
exprimi severitas iuste iudicantis. quoniam
enim puniuntur peccatores si filios etiam
videant pro se puniri. et iuste pro exspectatione
cione. dicitur tamen hic intelligit per patres demo
nes. et per positos coadiutores. quos quasi
in peccando non adiungimus. Ut potest
dyabolus primo intravit in cor iude.
ecce pater post accessit ad principes. ut
et ipsi in hoc peccarent. ecce filii post ab illis

Marginalia:

Sidrates [?] in Egipto

exp[licacio] decalogi

nota. Iosephus dicit se vidisse du[as] tabulas legis lapideas quarum utraque continebat duo [?] mandata et dimidium [?] [illegible] exclusus

Primum mandatum

hic est

hoc ydolum Ieronimus

Origenes

ymany chey

id est tem[porali] pena

ieu

vel

i. demonum

esset ad
accepit cohortem et ministros, ecce tertia et quarta generatio. Deus autem non visitat hic peccata patrum, qui reseruantur usque in futuro. modo tamen sepe punit homines. Secundum

Non assumes nomen dei tui in vanum. i. nec falso, nec superflue, nec dolose iurabis per nomen dei tui, nec honorem eius quantum intra est evanescere facias prave sentiendo de eo.

Memento ut diem sabbati sanctifices. Tertium i. festum et statutum habeas. Non facies omne opus, tu et filius tuus et filia tua, servus et ancilla tua, iumentum tuum, nec advena qui intra portas tuas est. i. tecum in domo tua serviens. Quia deus qui requievit die septimo. et nos diem septimum seruamus. et si non hunc quem illi. Philo et Josephus sic ait. quantus sermo ses servandas septimas, cum abdi forent ope cessati, precepta de ope, sicut dominus intelligendum. Quartum

Honora patrem tuum et matrem tuam duplici honore reuerendo. s. et necessaria ministrando. In his enim que sequuntur fere in omnibus aperte totum intelligitur. Unde et dominus docens totaliter intelligendam impleuit legem. Quintum

Non occides manu vel mente vel consensu, non molestam manum inferes innocenti, nec subtrahes auxilium vite cui potes et debes dare. Iudex quidem non occidit. sed lex. Sextum

Non mechaberis. non contaminaberis aliena excepto federe matrimonii. Non furtum facies. nec etiam rapies aliena. Septimum. Octavum

Non contra proximum tuum falsum testimonium dices. hic prohibet omne mendacium. licet quidam male senserint. de eo tacite concessisse mendacium quod prodest si nulli obsit.

Non concupisces domum proximi tui. Nonum aug. hic omnem concupiscentiam rei aliene prohibet immobilis. Decimum

Non desiderabis uxorem illius, nec servum nec ancillam, nec bovem, nec asinum, nec omnia que illius sunt. hic autem prohibet concupiscentiam rei mobilis. sed quod nuncupat est. De altari faciendo.

Videbat autem omnis populus voces et lampades et vocem buccine et montem fumigantem et perterriti et pavore concussi steterunt procul di-
xerunt moysi. Loquere tu nobis et audiemus. non loquatur nobis dominus ne forte moriamur. Stetit autem populus de longe et moyses accessit ad caliginem. Cui dominus ait. altare de terra facietis michi. forte ante constructionem altaris pro tabernaculo voluit hic fieri. vel quod pro tabernaculo tale erat de terra. sicut dicemus infra quod si altare lapideum feceris michi non edificabis de sectis lapidibus. Si levaueris cultrum tuum super eo polluetur. quasi nolo quod instrumento effusionis sanguinis edificabis michi sectum. Inde et nos vivi lapidis altare construimus. forte prohibuit ne super altare hostie occiderentur. et addidit non ascendes per gradus ad altare meum ne reueletur turpitudo tua. forte non utebantur antiqui feminalibus. De iudiciis

Deinceps addidit dominus iudicia ad determinandas lites. Hos quidem non omnia sed quedam persequamur. Si emeris servum hebreum, qui iam s. servus non sit, sex annis seruiet tibi nisi iubileus interuenerit, septimo egredietur liber et gratis. cum quali veste intrauerit. si habens uxorem et liberis exeat. Si dominus dederit ei uxorem, mulier cum filiis quos fecerit erit domini. quod si elegerit servus manere in servitute, offeret eum dominus diis. i. sacerdotibus presentabit et applicabit ad hostium tabernaculi et perforabit aurem eius subula in signum perpetue servitutis, et erit servus in seculum i. dum vivet vel usque ad iubileum. idem intelligendum est de ancilla. De filia. eo qui vendit filiam

Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non in ancillam s. sed in concubinam quod greci moyseten dicunt. Septimo anno non egredietur sicut ancilla sine precio. Dominus enim eam qui illi habitauit dote, uestes et nuptias i. ui... cum videbit precio pudicitie. Quod si autem annui ... duplicauerit ei vendendi eam alii potestatem non habebit, nec pudicie precium negabit.

x. precepta Origenem et Josephum unum preceptum est

XXI

XXII

cum uxore

Aug. dicit super exodum quod in anno septimo seminabant sed non colligebant. In leuitico legitur agrum non seres et vineam non putabis et cedit sponte dari domino et demum eius pauperibus quod sunt in esum sed reponere prohibet.

·uxor cathonis

Quam agnoscavit eam sibi .i. in uxorem duxerit sed quod dicit marita catonis uxor legem uxorem faciet sibi nec sine libello repudii egredietur. Si vero non sibi sed filio emit eam in modum predictum faciet ei pro filio sicut predictum est. Si tria ista non fecerit .i. si nec ipse eam humiliaverit si non agnominacione nec eam agnominaverit vel filio eam acceperit more ancillarum gratis egredietur et absque pretio sibi dato. De eo qui occiderit hominem. Homicida sponte occidit.

vel si eam non sibi duxit

Qui occiderit hominem volens moriatur. Si autem nolens confugiet ad unam de vi. civitatibus refugii et ibi salvabit animam suam ne occidat proximus occisi et erit ibi donec iudices civitatis sue propinquis mortui reconciliet vel usque ad mortem summi sacerdotis. Tunc enim redibit securus. Per industriam vero occidens etiam ab altari evellatur quod de Ioab fecit legitur. Instar harum civitatum nos habemus loca deo dicata [illegible] tamen prevent quod ille salvatur volens homicida. Quamquam fugitivus tamen quidam exceptionem faciunt. Si enim in homicidio facto in eos vel furto vel huiusmodi confugiat ad ecclesiam dicunt eum non debere extrahi et puniri. Addit etiam deus preceptum talionis iubens reddi animam pro anima oculum pro oculo dentem pro dente vulnus pro vulnere livorem pro livore adustionem pro adustione. De bove cornupeta.

mansionem / mutationem / etiam in hijs

Si bos cornupeta servum occiderit lapidibus obruatur nec carnes eius comedentur. Domino autem bovis xxx. siclos argenti reddet domino suo quia generationes egresse sunt de Egypto quod Christus xxx. vendidit. Aiunt hebrei id sic extitisse tempore servi. De decimis.

Decimas et primitias ne tardes dare eris offerre. Tamen agnum vel edum vii. diebus dimittes cum matre sua die viii. vel deinceps poteris reddere ipsum. De septimo anno.

Sex annis seminabis terram tuam et congregabis fruges eius. vii. anno requiescere eam facies. Unde et dicebat anni verse quod in eo et etiam remissionis

Nota. [illegible marginal note in later hand]

nulli licebat exigere debitum aliquid nisi eo tanto et si qui in eo anno ex preteritis fructibus sucrevit in ea comedent pauperes populi et quod residuum fuerit pauperibus comedent bestie agri. Ita facies in vinea et oliveto tuo. Quomodo hoc observatum fuerit ut ait Iosephus in anno vi. intra [illegible] fruges quod sufficiebant ad usum vii. anni et viii. ad sementem. Addidit etiam deus pro pauperibus sollempnitatibus anni in quibus voluit sibi apparere omne masculinum sed non vacuum de quibus infra dicetur. De edo non coquendo in lacte matris.

Non coques edum in lacte matris sue quod Iosephus exponit sic non comedes eum infra vii. dies post ad hoc non differt a lacte. Sed de ipso exponunt sic non occides Christum in die conceptionis sue in lacte matris quia ex tunc in matre [illegible] lactis. Hebreus habet non coques separatum in lacte matris sue et est separatus a carne pentium .i. quod prevalem generationem decepit et editum est non comedes coctum cum lacte vel cum aliquo lacteo caseo scilicet vel cum butiro quod idem est pro quibus non decaruit sed de ovis separant aquas in lacte coctas vel cum lacte comedunt et id de lacte matris prohibitum dicunt quod in alio lacte liceat coquere. Sed quod lac illud patris posset invenire cum alio aliud prohibitum de omni lacte. Quidam tamen que domino offerunt deum esse intelligunt quod non offeratis agnum vel edum infra vii. diem quod non dum est edibilis nec differt a lacte matris quod supra dixerat agnorum et de decimis. Insuper vero iudicium addidit dicens Si feceris hec occidam omnem populum ad quem ingredieris et premittam scrabones et vespas que fugabunt eos .i. timores nominis tui paulatim vero eiciam eos ne reducatur terra in solitudinem et crescant contra te bestie. Ponamque terminos tuos a mari rubro ab oriente usque ad

mare palestinum qd tirrenu d(icitur) et e(st)
ab occidente. et a deserto qd est post beth
quod incipit post thetua usq(ue) ad fluuium
eufrathen que tota regio quondoq(ue) dicta
est iudea. De fede firmato et aspsione sanguinis uitulorum.

Venit ergo moyses et narrauit
plebi omnia iudicia dei et dixerunt
omnes una uoce. Omnia que
locutus est deus faciemus et audiemus
qd preposter et inordinate dictum preffi
gurauit futuros transgressores et in
his uerbis mendaces. Scripsitq(ue) moyses uniuersos
sermones dei preter decalogum et ma
ne consurgens edificauit altare domino
et xii titulos per xii tribus israhel.
forsitan xii altaria quos titulos
dixit. uel potius unum ex xii lapidibus et in
singulis singula nomina filiorum israhel
scripsit. qui titulos tribuum. misitq(ue) iuue
nes. s(cilicet) nadab et abiud qui futuri erant
sacerdotes et imolauerunt domino paci
fica uitulos xii. tulitq(ue) moyses mediam
partem sanguinis et misit in crateras s(cilicet)
uasa tinnea cum ansis actum qd est
contexere dedit. reliquum sanguinis super alta
re. Legitq(ue) uolumen federis audiente
populo qui dixerunt. Omnia que locutus est
deus faciemus. Ipse uero sumptum sanguinem
respersit populum et ait. hic sanguis federis
qd pepegit deus uobiscum. ac si diceret sic
peribit uita eius et sanguis fundetur qui
uiolabit fedus hoc. i(d est) pactum inter uos et
deum. Sane hoc signum ad confirmacionem
federis agentibus qui pactum federis se
delam... sic confirmabant. fedelam... gladium
federis laniatorem. i(d est) uiolatorem. Tamen
et ad signum federis terribilius hunc
uidere ex se effusionem aque qd fecit
iosue et samuel. quia sicut aqua to
ta funditur qd nichil extra remanet in
uase qd non alii liquores. et etiam pit
fusa in terra sic penitus cum stir
pe sua periret qui uiolaret fedus. De ascensu moysi in montem. xxiiii.

Hoc facto ascendit moyses
et aaron nadab. et abiud. et lxx
de senioribus israhel. sed preceptum est
usq(ue) ad radices montis. et uiderunt deum sub

pedibus eius. quasi opus saphirinum et quod
celum cum serenum est. Tamen nec super eos
qui erant in castris misit manum suam
i(d est) non abscondit se ab eis sed uidentes
maiestatem dei. et non ipsi leti epulabantur.
Tunc uocauit deus moysen daturus ei tabu
las lapideas inscriptas decalogo. et assump
to tantum iosue consiuit senuiores dicens sei
oribus. Expectate hic s(cilicet) in castris et usq(ue)
ad senuiores. siquid questionis natum fuerit refe
retis. i(d est) ad aaron et ur. operuitq(ue) nubes
montem. Itaq(ue) dimisso iosue solus ascendit
moyses ad caliginem. Septimo autem die
uocauit eum deus de medio caliginis. In
gressusq(ue) quoq(ue) moyses medium nebule
fuit cum domino xl diebus. et quadraginta noctibus
non comedens neq(ue) bibens. De tabernaculo faciendo. ~~lxv.~~ xxv.

Et ait deus ad ~~eum~~ moysen. Du...
me primicias. i(d est) preciosa queq(ue) a populo
israhel. sed ab eis tantum qui ultro ob
tulerit. aurum s(cilicet) et argentum et es iacinctum
et purpuram. coccumq(ue) bis tinctum. i(d est) serica iacinctum
purpurei et coccinei coloris. et bissum qd est
genus lini egypcii molle et candidum. pilosq(ue)
caprarum et pelles arietum etiam rubricatas
quas peccatas dicimus ... parthi. sic eas co
lorari cogitauerunt et pelles iacintinas et
ligna sethim. Est autem sethim nomen
montis et regionis et arboris. que similis
est albe spine in foliis et est leuissimum
lignum et imputribile et incremabile. oleum
quoq(ue) ad luminaria aromata ~~adunge~~ et thi
miamatha boni odoris et lapides onichinos
ita qd sardonices et gemmas faciant in
scuarium. ita ut habitem in medio eorum. ne sit eis
labor recurrere ad montem hunc iuxta
similitudinem tabernaculi. qd ostendam
tibi facies i(d est) ita. De scematio arche. ~~lxvi~~.

Artham de lignis sethim facies.
que hebraice dicitur hero. Et non qd
moyses hic ordine narrat. prius de hiis
que fuerunt in tabernaculo. secundo de ta
bernaculo. tercio de atrio. Iosephus ... ille
uero secundum ordinem compositionis. et iste secundum
ordinem collocationis. longitudo arche habe
bat duos cubitos et semissem altitudo alie
unum cubitum et dimidium. latitudo cubitum

Marginalia (left margin): uiminea; fusa; delam; de quibus uestigia tractare incrementi
Marginalia (right margin): hoc; uacat; ua; habuerunt; causa; eam; nunquam plenitate moysi; xxv; xxv; ut serica; ad ungendum; inter
Marginalia (below left column): i(d est) aliqua nubes in qua credebant esse deum et

et semissem, et intellige cubitum humanum non geo-
ut in archa noe | metricum. geometricus habet .ix. cubitos humanos.
quod appellatur in altari lateranensi. etiam quo dicitur
archa esse. et Iosephus dicit cubitum habere duos pal-
mos, et dicit archam non habuisse pedes et deau-
rata est intus et foris auro mundissimo.
Fecitque ei supra coronam auream ad modum
labii quod in mensis ~~fieri~~ fieri solet
Scutinys | per circuitum latus longitudinis. erant bini circuli
aurei totum lignum penetrantes. et per eos
vectes de lignis sethim deaurati et in-
trabant quibus archa ferebatur. nec umquam ex-
trahebantur inde. posita est testificatio
id est tabule in quibus scriptum erat testamentum.
A92 | Tamen quecumque ibi reposita testimonia dici possunt.
posita est ibi urna aurea plena manna
in testificationem quod panem dedisset eis de
celo. Tabule in testificationem quod legem illam
sopitam in cordibus suscitaverit in scripto.
Virga aaron in testimonium quod omnis potestas
a domino deo est. Deutronomium in testimonium
pacti quod dixerant. Omnia que dixerat nobis
dominus faciemus. ob hoc dicta est archa testamenti
vel testimonii. Hinc et ob hoc tabernaculum testimonii
dictum est. et ideo quia ~~et~~ post fores eius stare
tabant. De propiciatorio et cherubin.

Factum est etiam super archam propicia-
torium aureum id est tabula aurea eiusdem
longitudinis et latitudinis cuius et ar-
cha, ut archam tegere sufficeret. de spis-
situdine eius non legitur. hoc dicebatur oraculum
quia dominus de loco illo responsa dabat. Vnde templum autem
domini oraculum dicitur. quia orantibus dabatur. dicebatur
etiam propiciatorium. quia exinde loquens dominus propi-
ciabatur populo. vel quia die propiciationis dice-
id est x. die decembris | bat gloria dei se ibi descendere. Ex utraque
parte oraculi in duobus angulis anterioribus positi
sunt duo cherubin aurei et productiles
non scilicet fusiles sed tunsionibus malleorum pro-
ducti. Sunt autem ut dicit Iosephus animalia vo-
latilia humanam figuram que nullo homini est in spec-
ta scilicet angeli. hec dixit moyses
se | in dei se conspexisse figura-
ta. cherubin unus alterum respiciebat versis
tamen vultibus in propiciatorium. duabus quoque alis

Post etiam dicit ad terram iuxta archam positi v. cubitis altitudinem in templo Salomonis duplo maiores erant.

Salomonis actum e postea nisi q...

expansis et mutuo se tangentibus velabant
oraculum. ~~alias~~ alas expansis posito extendebat | a pariete ad parietem
Fecitque autem dominus faciem et mensam. De mensa et corona
de lignis sethim habentem duos ~~corona~~ ~~...~~ xxvii.
cubitos longitudinis et in latitudine cu-
bitum unum et in altitudine cubitum et semissem
et spissitudine tacet et inaurabis eam
ex omni parte auro purissimo. Erat autem
ut dicit Iosephus. hec mensa proxime velud
delfica ~~delfica id est illius insule unde erat illa~~
~~altare~~ habens in pedes qui dum eius altitudo
quatuor ex medietate partis inferioris rotun-
di et tornatiles, pars superior operis quadran-
gula erat. In singulis vero pedibus erat
anulus aureus. singulis erat in pede ubi | id est concavitas aliqua
anulus missus erat. In annulis vero
vectes aurei quibus ferebatur mensa. Erat
autem circa labium productum sicut in archa
et labio affixa erat aurea corona alta
digitis iiii. Itaque medietas eius super men-
sam eminebat ne super posita caderent ex ea
alta eius medietas inferius pendebat ad deco-
rem et erat corona id est celata una parte alta
parte plana. hoc interrasilis id est interpolata celatu-
ris et plano. Erat autem ut aiunt hebrei
celature ille que exigentes regum et prophetie tot fe-
cit exigentes ubi fecit que reges futuri erant
in iherusalem a david usque ad sedechiam. Tamen Iose-
phus uelle non fuisse in circa labium nisi hanc
coronam interrasilem id est reticulatam. huic vero
supposita erat in alia corona aurea minor ista
set quo et quanta ~~et~~ supposita et ampla vel | ampla
interrasilis nescitur tamen aureola vocabatur. | De
mensa panibus propositionis ~~le~~.

Et ponebant super mensam .xii. panes
azimi de simila munda
valde et ponebant senos
alternis se et constabant singuli
de duabus decimis
ephi id est mensura quas Iosephus
duos assarios vocat et singulis
supponebant patenam auream. et super
patenam pugillum thuris. Iosephus
dicit phyalas aureas suppo-
sitas plenas thure. hii diluculo sabbati
recentes calidi imponebantur mense
se et erant ibi immoti usque ad

Vel aurea. visio ezechiel de interrasili ex ungebat ~~p.. quod in proph... sic~~ hebrei dicunt et hanc prophetice ~~ne~~ addita ad presignificandum divisionem regni in duo regna futura .ii. regna israel populosi

Aurea ut prefiguraret dei vel ... ... alterius ... verbat

Nō Nunquam offerebatur hostia sine libamine. Sex autem erant libamina, iiiior arida, scilicet thus, simila, sal, granum ... que semper offerebant[ur] ... oleum que offerebant semper ... sal et vinum ... bando. libare autem ... et ad infundere ... hostias ... oblata a sacerdotibus super altare infundebat super hostiam antequam cremaret

sabbatum sequens, tunc illis sublatis et toto thure incenso super altare panes nouiter alio thure ponebant. sublatis uero soli sacerdotes comedebant. Vnde et sacerdotales dicebantur. Vel ideo etiam quia ut ait Josephus dominus preceperat ut soli sacerdotes panes illos facerent et coquerent et ponerent in mensa et tollerent. Ipsi tamen non obseruauerunt. hii dicebantur etiam panes propositionis quia positi erant coram domino in memoriale sempiternum duodecim tribuum filiorum israhel uel propositi scilicet per totam ebdomadam uel in eternum per successionem ponendi. De uasis libaminum.

Precepit dominus ex auro purissimo fieri iiiior genera uasorum ad offerenda libamina et ab offerentibus sacerdoti ad libandum id est fundendo et post eam super mensam id est acetabula, phyalas, thuribula, ciatos. In hiis quod debebat offerri preuidebatur et probatur ut dignum foret offerri an non sed quia et in colore et sapore uini discernitur quod phiale uitree sunt. unde aphyalum grece uitrum dicitur. sic uocabatur in imo angustior in superiori parte amplior in qua sapor et color poterat agnosci quas hebrei scutellas dicunt. ciathi uero minores et angustiores erant et aurei cum quibus fundebatur uinum super altare pro hostie libamento. In thuribulis que et mortariola uocantur thus precognoscebatur et offerebatur. similiter et in acetabulis acetum sed quia nunquam aut raro occurrit de oblatione aceti quidam dicunt acetabula fuisse scilicet in quibus ponebantur a sacerdotibus que debebant offerri ut farina accepta id est ydonea essent an non. postea sicut diuidit accepta in tria in phyalas in quibus uinum. In thuribula in quibus thus et similia et fumigatur manibus et calices in ciathos in quibus oleum sumebatur in sacerdotes. per hec ... que offerenda erant portiunculas quas in huiusmodi uasis ponebant ad pregustandum quia libando de singulis que libamina moyses dixit officia id est de offerendis sumenda. De candelabro.

Precepit quoque moysi dominus fieri candelabrum ex auro purissimo ductile tamen Josephus dicit fusile, cuius hastile basi infixum erat et ferrum superuestitum. calamus aureus quasi geniculatis ad modum canne. ubi autem capita calamorum inter se iungebant ~~tanquam duo ciphi~~ erant in modum nucis et ex fundo cuiusque ciphi procedebant flores rerum quasi lilia et in ipso fundo inter ciphum et lilia erat sperula uolubilis sicut in capitibus cathedrarum que sunt sperule uolubiles et ita cum in hastili essent quinque calami in hunc modum copulati iiiior erant iuncture quarum quelibet habebat scilicet ciphos duos iunctos et sperulas similiter et lilia et hoc est quod moyses dicit in hastili fuisse iiiior ciphos in modum nucis. tamen hebreus non dicit ciphos sed dicit iungelatas rotunditates scilicet in gello distinctas ex hastili procedebant ex lateribus tria brachia hinc et tria inde ferrea quorum unumquodque superuestitum erat calamus aureus ad modum hastilis et in iuncturis capitis coibant calamorum quasi cyphi in modum nucis cum sperulis et liliis et quia in utroque iii ciphos dicit moyses fuisse unumquodque iiiior calamos habuisse. Tamen quibusdam uidetur spirulas non fuisse in fundo ciphorum ut dictum est. sed in media planicie cuiusque calami spirulam uolubilem suppositam sicut erat candelabrum ex ferro calamus aureus sic inductus si ferrum fusile fuit si uero ductile super hastile ex auro fuit et malleis mirabili artificio fuit in hanc formam productum. Erat autem ut dicit Josephus ex lxx partibus compositum in una base erectum sic in hastili et brachiis erant calami xxix non integri sed ex duabus partibus. In medio ubi partes iungebant erat spirula supposita ne iunctura uideretur et putaretur calamus unus et ita erat calami xxix cum totidem spirulis lviii uero partes in basi. vii lampadum sedes. qualiter uero modo fuit factum in summo uero vii habebat capita equalia super que ponebantur vii lucerne auree. Infusoria etiam vii ex auro erant quibus lucernis oleum infundebatur. Erant ex auro forcipes id est emunctoria ad emungendum uel extinguendum ~~lu~~ ~~cerna~~ etiam uascula ex auro erant ibi ad extinguendum ignes que emungebant ne tetrum redderent odorem id est extinctoria. De pondere eius cum uasis suis habuit talentum auri ad pondus sanctuarii. Tria non habebant ~~talenta~~ iiii l libras

talenta ...

[Marginalia, left: / i. acquirendo / gustando deo et a sacerdotibus domino; agros ad hoc deputatos colerent seminarent metent ... ; i. logo ... ; vasis libaminum; gustando deo acquirendo a sacerdoti domino; ter phyalas aureas; iudicium; que et; fusse]

[Marginalia, right: capita habebat iuncturam et iuncture ad modum ciphi quia cupa ... iungebant tamquam duo ciphi; forcipes infusoria; ...]

Beda de mensuris liquidorum dragme x cyathum faciunt. xii acetabula acci
phalum xv. Sex cyathi sextarium. due libre sextarium quod est sextarii pro congii. iiii^or
Congii modium. Ista omnia per multa percipuum variunt

qd erat institorum modium lxx. qd erat civi
um maximum. cxx. qd erat sanctuarii. tamen Jose
phus dicit hujusmodi mnas c. quas hebrei cytha
res dicunt. greca lingua interpretatum talentum
nuncupat. positum autem erat ad austrum contra
mensam non recte quidem sed oblique.

Precepit quoque deus fieri *de parietibus tabernaculi.*
tabernaculum in hunc modum. Taber *textus.*
naculum erat domus deo dicata qua
drata et oblonga tribus clausa parietibus
aquilonari. meridiano. occidentali. liber
patebat introitus ab oriente. ut sole orien
te radiis eius illustraretur. Longitudo erat
xxx. cubitorum. latitudo. x. cubitorum. alti
tudo. x. In latere meridiano erant ta
bule de lignis sethim stantes. xx. quarum
unaquaque in longitudine habebat cubitos
x. in spissitudine digitos. iiii^or. In latitu
dine cubitum et semissem. jungebantur autem sibi
mutuo incastrature ne rimula ibi esset in
planicies parietis inconsulis et erant in au
ratte ex utraque parte. Super posite vero singule
duabus basibus argenteis perforatis in quarum
foraminibus cardines aurei immittebantur
in utroque angulo tabule erumpentes sicut in
seneis fieri solet. Tamen augustinus videtur velle quod
una basis esset sub tabula et altera ba
sis super pepistilio. sed littera contra est que
dicit. ut bine bases singulis tabulis per duos
angulos subiciantur. Utrum autem tabule
suspense a terra super bases an inter ba
ses ad terram pertingant non legitur. Eodem
stemate factus erat paries aquilonaris. ad
occidentem vero erant. vi. tabule posiles
aliis et eodem modo stantes in basibus. Sed
cum non implerent nisi xx cubitos dimidius
cubitus ex utraque parte vacuus patebat
et id tabula uno cubito lata secta est per
medium et facte sunt due tabule semicubita
les que utrimque sunt posite parte occidentis
aliis duabus compaginaverunt que etiam
singule duabus basibus innitebantur. Ne vero
ventorum impulsu vel quolibet alia causa parietis con
cuteretur. singule tabule anulos habebant
aureos per ordinem vel quibusdam radiis
affixos per quos vectes prosilium parietis in
multitabulata sicut continebant. Erat

autem vectes de lignis sethim in aurati
singuli v^e cubitorum in mittebanturque caput
unius vectis in caput alterius in modum
toroi. id est illius clous ut ex pluribus sic in
nexis. quod unus vectis immense longitu
dinis videretur. sicut in baculo cambutte
pontificalis eburneo fieri solet. Et sane
planum esset nisi deus addidisset quod v.
vectes essent in latere ad aquilonem
et totidem ad austrum
et totidem ad occidentem
quod minus congruum videretur.
Cum enim quilibet vectis v^e
erat cubitorum. v^e protensi in latere uno
xxv. cubitos tamen contingebant. In occiden
tali vero latere duo tamen sufficiebant.
Sunt qui dicunt de his vectibus superflius unum
supraadditum. v. vectibus in latere septentrionali
et alium in australi et sic quod illis deerat ad
impletum est. Tantum sectum in duos qui
positi erant in duobus angulis parietum ut
recuati iunctas angulorum parietum colliga
rent sicut iunctae angulorum in cenus. ~~ininis~~
~~tis serpa~~ lamina ferreis ligari solent. sed
hoc extra contineri non potest. Dicitur ergo intra
esse. v^e vectes immitti per medias tabu
las a summo usque ad summum de altitu
dine parietis intelligi potest. Erat autem
iuxta summitatem parietis supinarum unus
ordo vectium extensus in longum per totum
parietem et iuxta summitatem inferiorem
alius ordo in eundem modum. et in media
planicie tres ordines ut quod dictum est vectes
fuisse in latere uno potest ad numerum ordinum
quam ad vectium referre. Erat itaque in una quaque
tabula v^e anuli et in quolibet duorum
parietum vectes. xxx. quia v^e ordinum quilibet vi
vectes habebat. a latere occidentali. x. vec
tes bini per singulos ordines. Sunt qui dicunt
omnes vectes non eiusdem quantitatis fuis
se sed quilibet vectium v^e qui erant in mag
nis lateribus. Erant. vi. cubitorum et ita
v^e sufficiebant ad continendum xxx cubi
tos et quinque vectes qui ad occidentem
erant singuli duorum erant cubitorum. Et Jose
phus loquens de his vectibus ait unumquemque habente
magnitudinem cubitorum. v^e. *de distinctione ta*
bernaculi et utrorumque velo. textus.

Marginal notes (left): Jucadum. — pondus sanctuarii — i. per incastraturas — i. forma — in angulis occidentalibus — scilicet aquilonari et meridiano
Marginal notes (right): Itaque v^e cubiti illi lateris v^e manebunt intacti — laminis — vectes — tacita

b Hec pars adytum dicebatur vel sancta sanctorum vel sanctuarium sanctuarii vel sancta sanctorum

Tabernaculum hoc in duas partes distinctum erat. Posterior pars ab occidente x cubitis protendebatur et ita quadratum longum erat scilicet et in latum et in altum x cubitorum. Anterior pars ad orientem xx cubitis protendebatur que communis erat sacerdotibus et laicis et dicebatur sanctum vel sancta vel sanctuarium vel prima pars tabernaculi. Huius posterior dicebatur sanctum sanctorum quasi sanctum secretum ut dicitur seculum seculi vel sanctum sanctorum id est sanctissimum sicut dicitur dominus dominorum et rex regum. Ad alterutras vero partes separandas posite erant in medio iiii^or columpne de lignis sethim deaurate capita habentes et bases argenteas. Tamen Josephus dicit iiii^or fuisse tabulas ad modum aliarum compactas. Una tabula erat incisa et cavata in fronte ex una parte et altera tabula similiter erat incisa et cavata ex altera parte in fronte vero coniungebantur equaliter alie invicem distantes. Inter quas tres anguli patebant ingressus. Super capita vero columpnarum superpositi erant duo vectes x cubitorum a pariete in parietem protensi in quibus per circulos aureos in missum dependebat velum ante iiii^or columpnas extensum quadrum ex omni parte prohiberet aspectum interiorem. Erat autem velum factum de bysso retorta quod genus lini candidissimi et mollissimi et iacincto et purpura et cocco bistincto scilicet de filis sericis et iacincti purpurei et coccinei coloris opere plumario compositum. Id est opere acu picto plumarium quedam iunctura acus dicitur hoc genus velum vulgo bisstinctum dicitur. Potest non sit tela tamen acu opere manuali quibus trahitur subsistunt diverse picturationes. Sunt qui dicunt opus plumarium a similitudine avium quibus superaddita est plumarum varietas. Id est etiam opus dicitur polimitum a polos quod est multum pro multitudine picturarum. Hoc autem velum erat pulchra varietate contextum ex vinculis ut dicit Josephus floribus quos gignit humus et aliis que poterant intexere pictores preter animalium formas. In ingressu vero tabernaculi v^que columpne erant de lignis sethim deaurate capita habentes aurea bases vero eneas super quas duo vectes vel unus x cubitorum protendebatur a pariete in parietem. In utroque capite sui utrique parieti insitus ad modum trabis in domo a quo dependebat ad velum per circulos aureos insitum ad modum prioris compactum sed secundum Josephum usque ad medietatem columpnarum dependebat tegens eas per v cubitos reliquis v usque ad terram ad ingressum sacerdotum patebant. Super hoc vero dicit aliam cortinam laneam superpositam usque ad terram pertingentem funibus per annulos eam ducentibus et retrahentibus ut in diebus festis reducta preberet aspectum tabernaculi. In aliis diebus reducta prohiberent aspectum precipue cum nubilum videretur. Textura non fortis erat et facile laborem sustinebat etiam in ingressu templi similem dicit fuisse a pendentem. Erat enim in interiori sanctuario archa cum hiis que in ea reposita diximus et cum hiis que erant ei superposita. In anteriori vero candelabrum ad austrum mensa ad aquilonem. In medio autem velum non longe ab addito altare aureum quod Josephus thuribulum aureum vocat de quo post dicemus.

Tectum tabernaculi. De cortinis et sagis.

Tectum non erat camurum sed planum ad modum Palestine sicut iiii^or operimentis aptatum primum operimentum cortine que etiam vela vel tentoria vel quandoque tabernaculum vocantur que erant facte de iiii^or predictis coloribus et opere plumario longitudo cortine unius erat xxviii cubitorum latitudo iiii^or. Quinque vero mutuo sibi iungebantur et quinque similiter ut quasi due cortine ex quinis compunctis redderentur. Iungebantur enim ansulis iacinctinis que in utroque latere cortinarum disposite altera contra alteram veniebant et bine annulo aureo colligabantur sicut ad ornatum colli fibule auree utrimque horum capitum solent colligare. Dicit tamen Josephus annulis aureis id est circulis et uncinis eas fuisse coniunctas. Sed operimentum. Erant saga cilicina que etiam vela et capillacia quandoque vocantur que de pilis caprarum quos capillos

Margin notes:

erat

ci

cinrea

fili in

Babilonis

stilo x cubitorum ut ex omni parte

F. cypa

q. bisstin

pictura

x cubitorum erant

quia dominus ad decem lane ovium facta erant
de quibus etiam cilicia fiunt. unde et illa
saga ciliciana dicta sunt que pro asperitate
saga dicebantur. unde et quosdam pan-
nos asperos sagias dicimus. vel forte ex
quadratura saga dicta sunt. unde et quadratum
militare pallium agallis invenitur. quod
quadrum erat sagum dictum est. Quod tamen quia
ex asperio fiebat panno contra aeris in
temperiem et potuit dici sagum. Erant autem
saga h. xi. longitudo unius sagi habe-
bat cubitos. xxx. latitudo. iiii. et
erant v. sibi mutuo iuncta ita quod unum
sagum faceret. ex alia vi. que unum
sagum iuncta iungebantur autem anulis
aureis et sericis ansulis contra se venien-
tibus. ut autem singule cortine vel saga
sibi invicem ita copularentur. an v. cor-
tine sibi consute filo in serpentum. in una
cortina iuncte erant. et alie quinque similiter
ad tegendum taberna. culum. Hee due magne
cortine ansulis non eluceret. Quomodo te

Quo vero gehus[?] gradi secundum Bedam. lxvi.
Operiebant tabernaculum prius iudei se-
cundum bedam protendebant. x. cor-
tine sibi copulate protinus totum
operientes tabernaculum et descendentes
platea uno cubito distabant ex omni
parte a terra. et quia sunt iuncte. xl. cu-
bitos implebant longitudinis que erat
xxx cubitorum et quinque cubiti depen-
debant iuxta latus occidentale. alii quinque
descendebant ante apertam que erat
ad orientem tamen ne in opposite penderent
ubique cortine transgredientes duo magna
lata tabernaculi usque ad medium aperte ther-
bant ut inter iungebantur et similiter in latere
occidentis et ita ex omni parte tabernaculi tec-
tum fuit cortinis uno tamen cubito
circa terram ex omni parte non velato super
ponebant saga similiter protinus. sed
quia erant. xxx. cubiti platea descen-
debant usque ad terram et vii. ad occi-
dentem et ita cubitum cortinis non vela-
tum ipsa velabant. et quia ex transversio
xliiii. cubitos habebant cum essent
xi. simul iuncta et unumquodque erat. iiii.

cubitorum longitudinem tabernaculi. xxx. cu-
bitis tegebant de xiiii. qui supererant
vii. descendebant ad orientem. et vii.
ad occidentem. partes vero sagorum que super
erant pendentium iuxta duo magna latera
usque ad terram ex utraque parte reduce-
bantur ad tegendum introitum orientalem sed
quia vii. cubiti ex utraque parte veniebant. In
spatio vero introitus x. tamen erant. secuiebant
sagorum sago. vel forte in summitate eorum
duo cubiti replicati consuebant instar
horarum vestimenti et te ex quo venientia
saga de lateribus in medio introitus copu
labant in eodem loco in quo et cortine
et similiter in latere occidentis propter huius sup-
suturam vel replicationem sagorum dicit
beda post dixisse deum moysi. sextum sagum
in fronte tecti duplices. i. dimidium sa-
gum quod excedit cortinas in mensura sup-
fluens vel replicabis. et post planius addi-
dit deus quod super est in sagis. i. unum
sagum quod amplius est ex medietate eius
operies posteriora tabernaculi. i. latus occi-
dentis. Duplicant autem ita ut in
petus ventorum possent sustinere. et secundum
hanc dispositionem tabernaculum ex omni parte te-
gebatur sagis usque ad terram et nichil
exterius videbatur et tectorium quod erat intus
preciosum in altare ibi erat et cum sacerdo-
tes intrabant tabernaculum. vel necesse erat
attollere saga et cortinas ut sub intra-
rent vel si in medio iungebantur et anu-
lis ad introitum eorum dissolvebantur. Josephus

Alia Josephi dispositio. cui aliter. lxvii.
Assentit aug. et videtur probabilior
ait. n. x cortinas sibi invicem iunctas
ut dictum est a fronte tabernaculi super iunctas
extensas protinus et tegere totum
tabernaculum et descendere iuxta latus oc-
cidentis usque ad terram. In fronte vero non
tegi aliqua parte cortinarum cum propter haberet
velum. Similiter et de sagis totum dicit operiri
tabernaculum excepto introitu. sed quia duo
cubiti sagorum super sunt cortinis ex utraque
parte dicit eos replicari sub cortina ne vete
intrans inter saga et cortinas totum
conderet opimentum propter quo dictum pu

an sibi copulate tamen anulis et
tegebant
quadram
aut
tabernaculi
vncinis
interno

tant sextum sagum in fronte tecti
duplicites sed etiam sed h speciosa et
preciosa plimum ps interiusta tabnacli
no uidebat nec cortinarum quod circa
tabernaculum defluebat frustra ergo tanti
facta videbant quia circa forte econtra pte cor
tine et saga funibus extendebant circa
tabernaculum et paxillis ereis colligabant
funes quam et paxillos huisse dicit taberce. nota
h ut magister addidisse de suo quam in lra
no est. Infra moysi dicet et inmodum tecti
dependentis circumquaque attollebant.
ut et tabernaculum vndique uideri posset. et
circuiri ab ingredientibus sed cortinis De

Quorum modo h duo pellibus supponits. lxxiiij.
opimenta dispoita fuissent dictiquis
duobus no est quod. Sane cum opimen
tum depellibus arietum rubricatis quam
superiora tm tegentes ad lata no de
scendebant funibus et paxillis ereis
affixis terre circumligate. Certum quod
opimentum in eundem modum suppositum erat
de pellibus arietum iacinctinis suppoita
vero duo erant h ps estiu et imbru diff alibi
fusionem. Multos itaque ut ait Iosephus
stupor habebat a longe inspicientes
nam colorem eius in nullo putabant
differre a celo q figabat pdca. lxix.

In hac dispoitione tabernaculi ps dm et no hoiem
sic disposuisse. quam ut ait Iosephus singla
horum ad formam rerum factam repiet siquis ea
h absque inuidia velit hec considerare addit
n quod soli pontifici puiu erat figurabat
celum deo et anglis attributum. Secundarum
vero quod in duplo erat terram et mare supra et aerem
cunctis gressibilia. sic et illa ps diuis erat
sacerdotibus cortine celum empyreum in quo animalibus
sunt angli. celum sydeum. saga aquas que
sunt super firmamentum. pelles rubricate
celum empyreum iacinctine celum superius in quo sunt angeli
vbi deus super omnia. Tum in uiis coloribus
uelorum dicit Iosephus signi uiis elementa perterra
bissum terram quam de terra est. et primo terram
et uidet colorem ht. per pupuram mare quam
ex conchis marinis tingitur. per iacinctum
aerem. procce igniem quam colore ei similat.
pmesa annu vel tempus per panes xij me

ses per coronam uiis digitorum annum solare
uiis tpm per minorem annu coronam
lunare per vij lucernas candalabri vij
planetas per lxx ptes eius de armonia
planetarum forte quilibet planetarum habet
x dignitates vel potestates quinque
nales et quinque accidentes. In quibus
armonice i. proportionalis se hnt. In eadem
labro no quia que sibi ipsis sunt adipoos te
dunt i. motus naturales et effectus ab
eis hnt. Quod etiam ornatus eius notat
Cifi uasa liquores ampule solum spicenum
lilia aerem qui solus uiciatur odoribus.

nota decem x. in ea consonancia
sine concordia m decam
monia i. consonancia ul
concordia planetarum forte

Precep quoque dns de altari holocaustorum. lxx.
Pfieri altare de lignis sethim alta
re hoc dicebat holocaustis holocau
storum et posset sacrificiorum sed ab igne nomen
accepit. Erat autem in longitudine et la
titudine quinque cubitorum s. quadrum et in
altitudine trium cum tamen unius alto
ad horam ministrationis ad apponebat
in quo staret minister quod impleta mini
stratione tollebat altare n grd hre
alibi phibet. Eratque concauum ad instar ar
che sine opimento parietes lingr sed opti
erant ere intus et extra vt licet vri
non posset sicut ii antico vel lingnum
padi quod licet quod utendo fit nudi area
eius arula erea erat tamque fundus
arche super quam fiebat ignis qui pseuestim
que erat in late orientali imponebat in angulus
in uiis ansulis superioribus erat extra uiis
cortina reticula in quibus uiis cathene an
nulis inserebant de quibus dependens cra
ticula erea in modum rethis facta usque ad me
dium altaris intus descendebat super quam
cremanda in odorem dno ponebant qui
ignis per loculos craticule ascendebat de aru
la consumebat circa ii anglos inferiores.
uiis erant annuli erei. In quibus uectes
imponebant de lignis sethim opti ere
ad deptandum altare de h tm altari et cra
ticula eius ambiguitas est no solum
inter nos verum etiam inter hebreos pre
cipue cum hebraica ueritas a nostra
translacione nichil discrepare uideat. Nos
quidem sic hemus. facies craticlam in modum

Nota. Sub spacio intra(?) [illegible] comprehendit loca occupata a columpnis aliter esset cortina plus quam c cubitorum

rethis eneam per quatuor angulos erunt quatuor annuli erei sub quos pones arulam altaris. Eritque craticula usque ad altaris medium. Hebreus vero sic habet: facies ei [illegible] michar, facturam rethis eream, et facies super rete quatuor annulos ereos et dabis illam infundum ares desubtus eritque rethe usque ad altaris medium. Josephus autem sic: cui suberat craticula in modum rethis facta. Suscipiebat enim terra ignem qui de craticula ferebatur quia bases non erant ei subiecte. Cassiodorus tamen senator in pictura quam fecit cum in expositione psalmorum meminit quatuor pedes in utroque altari fecit. Putaverunt quidam non suppositos carbones craticule assandas sed fuisse quasi vas quadratum in quo sederet altare, cuius paries altitudo altare ambiens usque ad medium altaris elevata esset. In cuius angulis sursum quatuor annuli pendebant per quos vectibus insertis altare ipsi insidens portaretur. Altare enim non legitur alios annulos habuisse, sed ut separata esset hec vas reticulatum ab altari ita ut amoveri posset ab altari cum vellent et superponi an de ipso altari opere fusili ita fabrefactum esset ut quasi appositum videretur ambiguum est. Super arulam vero altaris que in medio eius posita dicitur per fenestram ab oriente struem lignorum inponi, et singulas carnes inponi assandas. Vel non erat ibi arula sed super craticulam supposita fiebat ignis quod non velle Josephus. Superdictis verbis aliis utentes ut opinentur nec fuisse dicunt ipsum habuisse, sed parietes tamen terra impletos. Sed quod dominus dixit altare de terra facietis michi. In eius autem superiori fiebat ignis ubi cremanda inponebant et de craticula altari supposita nos sentimus. Arulam vero super quam legitur posita hebreus arcunculam vocat vel sulcum quod in medio parietum altaris fuisse dicitur usque ad quem locum altitudo craticule pertingebant. De situ altaris et vasis eius.

Positum erat altare ante tabernaculum sed non directe ante introitum sed aliquantulum ad meridiem descendens, ita ut ante ipsum immolantes stantes ad aquilonem intra ipsum tabernaculum usque ad sancta sanctorum inspicere possent, et quod stabant ad aquilonem et non meridiem. Unde legitur eos sacrificasse ad aquilonem, quam ad meridiem. Eratque in usus eius lebetes ad tollendos cineres cum habundabant, et deportandos in locum secretum, et mundos reponebant, et forcipes ad emundandum ignem altaris, et fuscinule quibus extrahere carnes de lebetibus et caldariis cocte carnes proferebant, et batilla que facilla auchendo quibus prunae ab hiis que cremabantur in altare non coquebantur. Omnia vero erea erant. Hebreus sic habet: facies eius ollas et eius palas et eius pelves et eius uncinos et eius ignium receptacula.

Erat autem atrium. De atrio circa tabernaculum.

Erat circa tabernaculum in latere meridiano c. cubitorum, et in aquilone c. In orientali vero l. et totidem in occidentali, et sic quadrum erat, sed in forma altera parte longiori. Erantque in latere australi xx. columpne alte quinque cubitis capita habentes argentea cum celatis cum basibus suis eneis spacio quinque cubitorum inter se distantes, super quas annuli singulis inerant. Protendebanturque funes ab annulis usque ad capita paxillorum qui habebant magnitudinem cubiti et per singulas columpnas intrantes valde fixi ut atrium inmobile custodirent. Cortina vero de bisso mollissima c. cubitorum et v. in altitudine et pro columpnis dependebant de capite usque ad basem diffusam ut nichil a pariete differre videretur, nisi forte parietis in tempore quando vento funibus et paxillis traheretur ut libera tamquam sub tecto populus reciperet. In eundem modum latus aquilonis xx columpnis et cortinam habebant diffusam. Ab occidente vero x. columpne et cortina cubitorum l. atrium cingebant. In ingressu vero ad orientem iii. columpne hinc et tres inde stabant et cortine inter has diffuse nichil a prioribus differentes in quantum ad mensuram vel colorem.

Craticule. Vas. altare. Craticula.

Nota. Erat autem altare illud quod interius dicebatur et erat ad modum istius factum tamen in longitudine et latitudine duorum cubitorum. Craticula vero intus et omnia vasa ipsius pertinentia erant aurea. De quo dubium est utrum in sancta sanctorum vel sanctis esset, sed videtur quod esset intra sancta sanctorum.

Ergo si columpne essent alie quantitatis aut spacia eorum mutabantur similiter aperciones aut ortina aliter angulo in angulum protensa habebit plus quam C cubitos

In medio vero latitudinis eius quatuor e-
rant columpne in modum porticus quibus
appensum erat velum de quatuor precio-
sis coloribus contextum opere plumario
vel ad ingressum vel egressum facili-
le attolli et deponi poterat. Videtur tamen in
longioribus lateribus fuisse columpne .xxi.
inter quas erant .xx. aperture .c. cubitorum
et in duobus minoribus .ix. sed propter angu-
lares que erant duobus lateribus communes .xx. ibi
hic vero .x. Et designavit deus primum
columpnarum numerum intercapedinum habebat quoque
utrumque latus magnum .xx. columpnas
i. xx. intercapedines alia lata .x.
columpnas .i. x intercapedines.

Precepit etiam deus **de lucernis .lxxiii.**
Pofferri oleum olivarum purissimum
piloque contusum hoc nam purius est quam
nuceum. vel lineum vel mirtinum vel
raphaninum. ut semper arderet ex eo lucer-
na in tabernaculo testimonii quam accen-
debat Aaron et filii eius vespere et
usque mane lucebat super candelabrum
vii. lucerne coram domino. In die vero
tres tamen lucebant lucerne. Papirus
erat in eis lampas vero tamen ignem dum
aurea. **De his vestimentis sacerdotum .lxx-iiii.**
tem locutus est dominus ad moysen Applica
fratrem tuum Aaron ad te cum filiis suis
de domo filiorum israhel ut sacerdocio
fungatur michi. facies quoque vestem sanctam
fratri tuo ut sanctificatus michi ministret.
De his sanctis vestibus quamquam confuse agat hystoria
ad eundem congruo ordine prosequimur
iiii erant vestes tam minoribus quibus ca-
naneos vocant quam principi sacerdotum
quas arabarchen appellabant communes et post
illas iiii alie quibus arabarches id est princeps
sacerdotum utebatur quibus sed ordinem
hunc induebat. Primo sacerdos induebat manathasim
quod confusorum sonat quod greci brache latine
feminalia dicunt pretereaque de bisso retorta con-
textum ingredientibus per pedibus
ascendebat usque ad lumbos ibique for-
titer stringebat et usque ad genua tamen
descendebat. Nec tamen pontifex qui iugem
xx hic sagandum scandalis pedes tegit. ac si
dicat ei qui lotus est non indiget nisi
ut pedes lavet. Secundo bissina syndone
dupplici vestiebatur quod techonomer id est lineum
dicebat quam nos lineam strictam sive cami-
siam dicimus vel subuculam quam moyses aba-
neth appellavit sed postea a babiloniis
discentes ebrei emissaneam dixerunt. Est
autem descendens usque ad talos et decen-
ter corpori coaptata sed manicis brachiis
valde constringens vestiebatur hinc inde super
humeros capiciumque stringentibus. Hanc stringe-
bat balteo lato .iiii. digitis unus sic texto
tulato ut quasi pellis viperea quam estate exuit
videretur contexto floribus coccineis purpureis
et iacinctinis stamine vero bissino tantum erat
sumens inicium cingendi a pectore circuibat
latibus iterum ante ad umbilicum redibat
ibique modeste stringebat et usque ad tibias
dependebat ad decorem dum sacerdos
nichil operabatur. Cum autem sacrificabat
ne impediret pendentes summitates super
levum humerum reflectebat. Unde et forte
dyaconi nunc casulam replicatam eidem humero
superponunt. Iiiio simplicem tyaram ge-
stabat in capite tyara pontificali
plurimum differentem. Erat autem in modum
pilei calamaucum damaneus est pileum cal-
sus vel cassidis modice medietatem
verticis excedens dicebatque manephe-
thus vittas que involute sepius necte-
bantur ne facile laberetur hunc desuper ad
velamen bissinum usque ad inferiora bar-
be descendens celans pillei ligaturas
et totam capitis superficiem aptatumque
posterius ne laborante rueret sacerdote. **De**
Super has iiii vestibus **pontificalibus indumentis**
induebat arabarches quas postea tunica **.lxxv.**
erat iacinctina poderis vel ypodicis
dea id est talaris quam hebreus methim dicit. Et
ratque de duabus incisionibus facta consuta
super humeros et plata in modum dalmatice
facta manicas eiusdem coloris assutas habens
capicium habens non extra sed retro super scapu-
las sed in longum scissionem habebat a pectore
usque ad medias scapulas cum aperture
ne animeritor turpiter appereret assuta
et recto

De lapidibus preciosissimis omnium et maxime auree colorum chrysopassion quasi chrysopadon i. auri color qui rubre terre similis et vulgo dicitur ... qui nocte dicitur lucere et ... se posita ... auream ... similis ... phantasmati ... achates ... et invenitur in venis ... ab agathe flumine ... Sicilie ubi invenitur coloris nigri fert ... am=

erat tunica que super scapulas hinc inde vasculis astringebat. Habebat autem per fimbrias lxxii tintinabula aurea quibus erant inmixti totidem vasculi quasi mala punica et ex iacincto et purpura et cocco bis tincto ita ut post tintinabulum et malum granatum quasi interscalari modo posita. Ut audiretur sonitus cum sacerdos ingrederetur et egrederetur sanctuarium et non moreretur. Super hanc tunicam nec velle rese attingi pontificem cingulo predicto quo alii sacerdotes super lineam tunicam. Alii videntur ipsum attingi dicunt sed super ephot ut super omnia indumenta ad ultimum cingeretur. Fuit qui diceret duas zonas habuisse pontificem primam ad modum sacerdotum secundam super ephot que due pariter tamen habebantur in cincto. Sexta erat vestis ephot silis super humerale genere de predictis iiii coloribus auroque contextum sine manicis ad modum colobii descendens usque ad renes adeo ut supercingi posset superiorem partem tunice iacinctine tegens inferiorem partem relinquens intacta. hore vero latieno limis et annulis aureis iungebantur. aptatam habens in pectore quadratam ad modum palmi in qua logion inserebatur. In cuius parte superiori super utrumque humerum infibulati erant auro duo lapides onichini sardonices secundum Josephum. In quibus erant sculpta nomina xii filiorum Israel principalibus literis lingua hebrea iuxta ordinem natis eorum. Sex nomina seniorum in humero dextro et sex minorum in sinistro ob recordacionem filiorum Israel. Habebat autem capicium extransuiso super humeros forti bissinis contextum quod legitur Samuelem et David indutos. Ephot autem erat et superhumerale dicebatur et erat lineum istud vero mira pulchritudine erat variatum. Tercium erat ornamentum quod dicebatur ellin grece logion latinus racionale dicitur quadrangulum et duplex ne pondere gemmarum rumperetur mensura palmi habens aperturam super humeralis implere sufficiens. Ex predictis iiii coloribus et auro contextum eodem scemate quo et

super humerale. Erat autem in eo xii lapides auro finiter inclusi per iiii ordines terni in singulis. In primo ordine sardius topasius smaragdus. In secundo carbunculus zaphirus jaspis. In tercio ligurius achates ametistus. In iiii crisolitus onichinus berillus. In quibus erant sculpta nomina xii filiorum Israel iuxta ordinem natis sue singula in singulis ut gestaret sacerdos memoriale filiorum Israhel et filiis Israel in humeris et pectore ob recordacionem tribuum quorum unius propter esset memor. Ipse vero duorum id est ut prior videns nomina patrum suorum satageret ne a virtute eorum degeneraret. Sacerdos vero vitam et fidem patriarcharum meminisset imitari. Meminissetque pro eis patribus orti sacrificiis et oracionibus deo commendare. Appellabatur etiam racionale iudicii quia scripta erant in eo hec duo nomina iudicium et veritas vel doctrina et veritas. Sane ubi nos habemus pones in racionali iudicii iudicium et veritatem. Hebreus habet purim et ruphim. Unde etiam sortes in quibus iudicium veritatis solet inquiri purim dicuntur. Tradunt autem in medio racionali fuisse lapidem ... quadratum magnitudinis digitorum ... sed coloris mutacionem portendebat ut deum ... placatum haberent an offensum. Josephus dicit sardonicem dextro humero gerebat cum sacrificium sacerdotis deo placebat tanto splendore micare quod etiam procul positis radiis eius apparet. Egressuris vero ad prelium si deus eis esset tantus fulgor in lapidibus racionalis apparebat ut omni fieret multitudini manifestum eorum auxilio deum adesse et ob hoc racionale iudicii nuncupatur. Asserit autem Josephus hunc fulgorem sardonicis et racionalis cessasse annis cc antequam ipse scripsisset. Hec cum deus moleste transgressionem legem ferret. Erant etiam in iiii summitatibus racionalis iiii anuli aurei. Et duobus supremis inserte erant due cathene aure sibi invicem coherentes id est obligate in modum catene in medio sibi coniuncte vel post scuram exprimit cathene

In scalario lectulo dicitur tempore ...

Secundum Josephum sex seniorum ...

Sidus in superficie ... onyx ... lingua latina ... onychinus quasi ... ungulis ... colorem purpureum vel violaceum coloris. aquatici coloris. Exod. qui non potest sculpi ut dicit ... [marginal note, partly illegible]

in qua macule maculis coherent / pro quo hebreus habet plexas ope plexo. Josephus dicit fistulas venientes ex caldeo sonat trinitas, i. ad quantitatem spacii in quo protendebantur vel ... que sursum ferebantur usque ad scapulas pontificis super quas inferebantur duobus uncinis aureis super humerali sic muter insertis. duobus vero inferioribus annulis assute erant due uitte iacintine que circa lata ducte duobus annulis aureis inter scapulas inserebantur. quibus sub utroque sardonice in ephot fixi sta stabant ut utraque ligatura ephot et logion super iuncturam firmiter tene rent. Super hoc dicit Josephus zonam ex iisdem coloribus ex auro textam ex utroque latere circumductam et iterum reuolutam ante pectus. In utraque summitate infra pendentem ex aureis fistulis fimbrias miro colore compositas omnis.

Ultimum erat capitis d[e] thyara pontificis ornamentum. quod dicitur tyara vel mitra vel infula dici potest. Specialiter vero cydaris. Erat tyara ad modum predicte facta que communis erat sacerdoti bus. Super quam consuta erat alia tota iacintina que circumdabat auro circulo tribus ordinibus facto. super quam ab occipite stabant flores aurei plantagini similes atque in tempus. a fronte vero super stabat flos aureus similis herbe quam greci vocant uel dicunt iusquiamum magnitudine digiti unius. In superiori vero planitie tyare ex omni parte in circuitu usque ad summitatem eius que in acutissimum deficiebant. Circuitu particulatim plicata erant aurea mala granata cum spinosis extremitatibus suis fabrefacta. Super frontem vero pendebat lamina aurea quam petalum dicunt ad modum lune dimidie facta que arcuationem superius habens et in medio annulum aureum unico auro inserebatur. quam tyare infixus erat in qua scriptum erat ... adonay, i. sanctum nomen dei. scilicet tetragramaton quod ineffabile dicitur

non quia dici non possit. sed quia rem ineffabilem significat. quod his literis scribitur he ioth het ... quod sonat principium vite passionis iste quod passionem huius sacerdotis prefigurabat hic sacerdos vita in adam perdita. Hec vero cum commouetur pontifex ... et lamina facta super ... ligabatur uitta iacintina perpetua celante unum et annulum que circumducta capiti et ligata in occipite dependentes summitates super humerum usque diffundebat. De typo vestium. lxxiii.

Hys vestibus ornatus pontifex ymaginem totius orbis super se preferebat. feminalia .n. linea facta quibus bissina erant terram figurabant. baltheus vero quod significabant circumuo lucem occeanum significabant. tunica iacintina suo colore aera preferebat per tintinabula sonitus tonitruum per malogranata coruscationes significabant. Ephot vero sui varietate celum sydereum quod auri coloribus intextum erat significabat. quia color naturalis penetrat universa. duo sardonices solem et lunam vel duo emisperia. xii. gemme pectorales xii. signa in zodiaco. pulchre quod in medio erat appellabatur rationale. quoniam decet omnia ista sunt rationabiliter in cuncta sunt plena. et terrena adherent celestibus. Immo ... et temperatura caloris et frigoris et dicit in multis speciebus de celi cursu et rore descendit. cydaris celum empireum. lamina supposita deum omnibus presidentem. De altaris ... loco ei. lxxiiii.

Post vestium compositionem locutus est dominus ad moysen de modo consecrationis aaron et filiorum eius. quod usque ad consecrationem tabernaculi distulimus. de altari aureo prosequentes. Factum est hoc altare de lignis sethim. habens cubitum longitudinis. et alterum latitudinis, i. quadrum et duos cubitos in altitudine vestitumque erat auro purissimo cornua habens et craticulam auream et cathenas et annulos et uectes aureos in ...poris. Utrum autem aculam habeat an in circa excipit ambiguum est

Venditi. quia vendicione moysi vendixit non sedit. Ecclesia vocatur hic in no. q. et p. 2 f. vel alia ab eo vendicavit in cuius honore consecratur vel alia

Iose. addit quod per singulos angulos .iiii.
coronas habebat ex auro purissimo et quod significatur
forte dictum est. itaque facies ei coronam
auream per gyrum. hoc altare dicebatur incensi
vel tymiamatis quia singulis diebus
mane et vespere ad consumandum iugem sa
crificium super id incendebatur tymiama
sanctificatum domino. Fuerunt tamen qui dicerent ma
nu solum incensum. i. thus suscipi. Vel
pre vero pro dignitate sacrificii vel optimi ty
miamatis ponebatur. Certum utrum hoc alta
re esset inter sancta sanctorum an in sanctuario cum
candelabro et mensa sicut videntur dubi
tare. nec est putandum indubium vetusse
quin esset in sanctuario cum hebreus hoc dicat
et Iosephus plane post tabernaculi facta a moyse
inveniunt nisi quod paulus ad hebreos thuribulum
aureum ponit inter sancta sanctorum. potuit sane
esse quod in templo ubi omnia ampliata e
rant et multiplicata preter altare aureum
quod erat extra velum ad quod bis in die necesse
erat ingredi erat super additum thuribulum
in adito in quo summus sacerdos prunas
et tymiama que secum ferebat attollerat
[illegible] quando ad interiora
pertingebat ipsum penetrare. De compositione thy
miamatis. lxxx.

De compositione vero tymiamatis sic locutus est dominus ad moysen
dicens. Sume tibi aromata stacten
et onycha galbanum boni odoris et thus
lucidissimum equalis ponderis erunt omnia
et in tenuissimum pulverem contundes omnia.
onica fertur esse ostreola parvula suave
redolens et est magnitudine humani unguis
Unde et onica dicitur quia onix grece unguis
dicitur. stacte est gummi quod fluit de mirra
quod et mirra dicitur. galbanum vero quod succus
dicitur ferule et nascitur in syria optimum
cartilagiosum et minus lignosum. cuius
odore fugantur serpentes. ferula herba est
feniculo in gargano nascitur cuius suc
cus illinitur. thus vero lucidissimum optimum
quod masculum dicitur quia ad instar huma
ni testiculi rotundum est. dicitur et libanum a
libano monte arabie in quo nascitur ar
bor thuris ad dantis similitudinem perplexo
quod in torto femine. Erat ... plus

fiebat tymiamatis sicut perhibuit dominus ta
lem fieri compositionem in usus hominum quod
siquis similem faceret ut odore eius frue
retur peribit de populis suis. Inde est quod odor thuris
benedicti non datur in ecclesia sponso et sponse
inde quod ablato thure benedicto super al
tare si descendat thuribulum ad clericos in
choro vel ad laycos aliud thus sine benedic
tione apponendum est et hominibus offerendum.

De unguento etiam scientie de confectione sic unctionis. lxxx.
Unguentum etiam scientie de confectione sic vitionis de
moysi fiebat aromatibus. aroma
vero dicitur quasi pigmentum quod odore
suo aera inficit. quasi aeroma. Sume
bant quidem liquidi ugliton .p. i. pre
mirre et est mirra arbor que grece
smirna dicitur .v. cubitorum est in arabia
cuius virgulta arabes exurunt ut pullulent
melius et fructificent. Ex quorum odore in
tollerabiles contrahunt morbos nisi fumo
storacis occurrerent. cynamomi et .l. siclii
et calami totidem. cassie vero quingen
ti et est cynamomum unguentum in india vel
ethyopie duorum cubitorum dictum quasi cyamomum
quia in modum canne frutex sotiles habet
calamos et replicatos qui fracti spi
ramentum visibile reddunt. calamus
vero species est aromatica et crescit iuxta
lybanum. Cassia magis nasa crescit
immensum odorem reddit. hec redactam
in pulverem cum oleo olivarum mensura hin
conficiebat opere ungentarii et dicebat
scientie unctionis oleum vel unguentum scien
de cuius usu in loco suo dicemus. Iose
balsamum apponi dicitur. De labio eneo. lxxxi.

Locutus est item dominus ad moysen. Facies
et labium eneum cum basi sua. i. vas
lavatorium quod etiam lutum dicitur. quod
erat inter tabernaculum et altare ho
locaustorum in quo missa aqua lavabant
sacerdotes manus suas et pedes quando
vestes sanctas accepti erant ut sacrifi
carent. Similiter ingressuri tabernaculum
forte de sedibus speculorum eneis factum erat
vel pro eo quod in circuitu labii supremi
circumposita fuerunt specula in quibus sacer
dos videre posset si quispiam vel infa
cie vel in veste maculam haberet ab

Cartilago est quoddam membrum ideo durius carne et ideo mollius osse. et certe sine osse. ut pro cartilago est auris et tenerum narium.

et egressi quod desederent de speculis excubias in inguine vindicti.

Unguent
nydoe
fetore ex
Hinc
docent
magistri
adiecit
dicunt

De redemptione numeratorum. lxxiii.

Iterum dixit Dominus ad Moysen: Dabit unusquisque pretium pro anima sua, ne sit in eis plaga, dimidium sicli iuxta mensuram sanctuarii. Siclus xx. obolos habet. A xx. annis et supra dabunt ab eo, enim tempore ad nomina familie tribuebant. Dives enim non addet et pauper nichil minuet. Et hec pecunia reponebatur ad usum ... in quo vindicatum est. Qualiter fecit quam Deus iusserat.

De electione artificum et dono tabularum. lxxiiii.

Vocavit Dominus etiam ex nomine, id est notatione, elegit huius operis summos artifices Beseleel filium Huri de tribu Iuda et Hooliab socium eius filium Achisamech de tribu Dan, quos implevit spiritu Dei, id est scientia ad excogitandum omnium opere fabrefaciendo. Completisque sermonibus his dedit Moysi duas tabulas lapideas scriptas digito Dei.

De vitulo conflatili. lxxv.

Videns populus quod moram faceret Moyses in monte, dixit ad Aaron: Fac nobis deos qui precedant nos, Moysi enim quid acciderit ignoramus. Excusant se Hebrei dicentes quod eloy non tantum Deus sed etiam deos sonat, et Dominum fecisse duces itineris. Aaron vero et Hur restiterunt, sed indignatus populus sputis in faciem Hur, sputis ut tradunt suffocavit. Quo viso timens Aaron ait: Tollite inaures uxorum et liberorum vestrorum et afferte ad me. Quod hoc erat quod pretiosius et cariorem habebant, putans vero quod consulentes avaritie sue nollent afferre. Quas cum accepisset fecit eis vitulum conflatilem opere fusorio, forte quia non recepissent ... bovem adoraverunt in Egypto. Tradunt quidem Aaron proiecisse in ignem et inde opere demonis conflatum caput vituli tantum, quod tamen quandoque vitulus quandoque caput vituli vocatur, quia in excusatione sui plus legitur Aaron dixisse Moysi: Proieci id in ignem et egressus est hic vitulus. Et dixit populus: Hi sunt dii tui Israhel qui te eduxerunt de terra Egypti. Fecitque altare coram eo et in crastino indixit sollempnitatem. Maneque consurgentes obtulerunt hostias. Seditque populus manducare et bibere et surrexerunt ludere, id est adorare. Tunc ait Dominus ad Moysen: Descende quia peccavit populus tuus, quasi dicat iam non meus. Dimitte me ut deleam eos, faciam te in gentem magnam. Cui Moyses: Queso Domine quiescat ira tua, ne dicant Egyptii: Callide eduxit nos ut interficeret eos in montibus, quasi impotens esset eis dare terram quam promisit. Recordare quoque servorum tuorum quibus iurasti dicens: Terram hanc dabo semini vestro. Placatusque Domino, descendit Moyses ferens tabulas scriptas utraque parte digito Dei. Cui occurrit Iosue, qui forte singulis diebus in occursum eius egrediebatur. Non enim credibile est cum Moyse eum venisse. Et ait Iosue ad Moysen: Ululatus pugne est in castris. Cui Moyses: Vox est cantantium. Et appropinquans vidit vitulum et choros, et iratus proiecit tabulas et confracte sunt, combussitque vitulum et massam redegit in pulverem quem sparsit in aquas et dedit potui ex eo filiis Israhel. Cumque accusaret Aaron quod populus audierat, excusans se Aaron dixit que supra dicta sunt, dicens se timuisse populum quia pronus erat ad malum. Videns ergo Moyses quod nudatus esset populus ornamentis, scilicet vel auxilio Dei vel per ydolatriam quam longo tempore depravat ... tandem manifestaverat, vel forte videns sibi indicatos adeo sceleris auctores per pulverem bibitum qui miraculose in barbis eorum apparuit, stans in porta castrorum et advocans levitas et ait: Si quis est Domini iungatur michi. Ponat vir gladium super femur suum. Transite per medium castrorum, occidat unusquisque amicum et fratrem suum, quos scilicet per pulverem signatos invenerint. Et occiderunt illo die quasi tria milia. Alia translatio habet xxiii milia. De his omnibus que dicta sunt de vitulo tacet Iosephus, et gentis sue tamen opiniones eorum et de mora Moysi narrat. Alii enim dicebant eum a bestiis comestum, alii a Domino translatum, alii sane mentis cum Domino philosophantem.

De prece Moysi et minis Dei

Nota. Alia in Sina precepit Dominus mandata et dimidium in alia similiter ... tabula.

Nota quadruplici modis ... scelus ... manifestus

complevit

Altera die locutus est lxxxvi.
moy. ad p.p.m peccastis peccatum
maximu. ascendam ad dnm si q
vero dm deprecari p uobis. et cum
ascendisset ait. Obsecro dne ut di
mittas eis hanc noxa. aut dele me
de libro tuo quem scripsisti qd dempe
tu ai no de bone dem. Quidam tra
dunt qd ex mag(n)a (con)fidentia in dnm p i
possi.le dem q. dret. sicut inpossibile
est ut me deleas. sic oro no posse fi
q n dimittas noxa. Aug d(icit) a (con)sequenti
[struck] inatoe debere (con)cludi. vt s. qd
seqt pretmittat. sic aut dele me aut
dimittas eis que pont p equipollentia sua
q. si no deles me dimitte eis disiuncta
n (con)uertit in (con)iunctam destructo qd an
cedit et manente qd sequit. Scribi au
vel deli de libro uite d(icitur) quis dupplicit
vel scd presciam. vel scd presentem
iustiam. Cui d(ominus) qui peccauerit michi
delebo e.m qi dret. no te q no peccasti.
Vade duc p.p.lm istum. angs meus pre
cedet te. no. n. ascenda tecu q p.p. iste
dure ceruicis est. Ne forte dispdam te
in uia. Tradut hebrei q deus p(er) se cu
stos eor erat. Deinceps dedit eis
michahele custodem eor p.p.m. Sicut
cete nacoes p.p.s sibi habebant ange
los custodes delegatos. addidit etia
d(ominus) scl ascendam in medio tui. et delebo
te et est (con)minaco captiui(ta)tis babilonice
vel romane. Et no ascensu dupplicit
d(icitur) vel ab inferioribus ad supiora. vel ab
occultis ad manifesta et est s(ensus) manife
stabo me t. i. in malo tuo. De in flatoe porta tab
nacli. lxxxvii.

Audiens h p.p. luxit
et nullus indut suo cultu depo
suerunt q ornamentum suu amote
oreb qd (con)mode de po(n)i tabern(aculu)m eor intellig
qd sibi fecerant. qd ante ip.m uita tra
ret qd eu h usq fuerat in radice motis
vt p.p.inquius esset dno. Volut d(e)o id
ate a moui et tetend(it) id moy ex altera
pte castror et longe a castris. Egre
diebatq moy ad id et ples stabat in p lebs
forib tabern(aculorum) eor suor et adorabat p eul

descendebatq d(ominus) in columba nubis et
loquebat cu moy cunctis vniuersis
facie ad faciem sicut solet loqui homo
ad amicu suu. i. manifeste. qd moyses uid(it)

Orauitq itm moy. ad d(ominu)m p tiora dei. lxxxviii.
Respice p.p.m tuu vel gente hac
vis vt educam p.p.m indica michi
que missur es mecu. Dixitq deus fa
cies mea precedet te. Ecce iam mai
in petiit moy. plus no in facie q in
anglo. Sed quia in facie intellexit moyses
aliq [struck] similitudine deo p.p.inti. addidit si
tu ipse no p cedes ne educas nos de loco
isto. Cui d(ominus) et ub.m qd locutus es facia
te ipm uou ex noie. i. p.p. et spuale mi
chi placuisti. Vocabo in noie d(omi)ni coram
te. i. faciam te vocari deu et duce uiz
ex miraclis que faciam. et no ob ad n
qd uolo q miserbor cui uoluo. Cui moy.
ostende m facie tua. Cui d(ominus) no poteris
uidere facie meam. Non uidebit me ho
et uiuet. Stabis in ruina petre et tu si
bit cora te gla mea q q no sustines po
nam manu mea coram te cuiq p.t.s.io
tollam manu mea et uidebis posteriora
mea qd bone similitudinis dem est. sicut
a tgo uisus ho scit qd ho sit. sed no quis
homo. ita deu esse scimus. sed quid sit
vnde scim et potuit esse qd in tanta cla
ritate ptsit d(eus). q humanus no sustinz
aspectus. Et opposita nubes moy dein
ceps cu longius abesset po. a moys. uidi gla dni
ad tram hebrei tdunt cu uidisse poste
riora homis i occipite q(ua)sdam ligatas xxxiiii

Et ait d(omi)n(u)s ad moy. De. fis in lmaui et gla
precide tibi tablas uult de. lxxxix.
ad instar p or et scribes sup vba
que fuint table qs fregisti. In deutio
etiam d(icitur). Deus scripsisse insequntib tu
d(icitur). scribe uerba h et e. paulo p(ost). fuit moy
cu dno. xl. dieb et e. et scripsit in tablis
uerba federis. x. p(re)ce dici qd auctoritas
scribendi fuit in dno ministeri.m in moy. Cuq
excidisset moy tablas de nocte (con)surges
ascend(it) et transeunte dno cora eo in turbine
p(ro)nus adoras intra ait. Obsecro ut e
grediaris nobe.m Auferas iniquitates

Nota

Hoc modo aut fortes e
sanus. aut fortes est
eger. Sed for no est
sanus. fort e eger &
simili disiunctiu certe
in coniunctivu h modo
ut (con)mittat quod s(ciend)um
et dicat aut dele me
de lib(ro) vite aut dimitte
illis hanc noxa sed
si no deles me de lib(ro)
vite dimitte illis &
si tu no delebis me
& dimitte illis hac
sed noxa. Sanlud p
sequitur scriptus erat
in li. vi i p scia dei
no i presen instia
Iudas scriptus fuit q
aliq bonus fuit sed
no fuit scriptus scdm
p sciam q no erat
predestinatus

nota

No

Hinc vi. qd e
dns postea
cu eis cont
dicebat in ii
plus sciend
ante

nostras et possideas nos. Cui deus breuiter
memorauit quedam etiam que predixerat
diebus sollempnitatibus de oblatione primi
tiarum et progenitorum. et addidit ne gentibus
terre promissionis aliquod haberent participium.
Fuit ergo deus cum moyse .xl.ta diebus et .xl.ta noc
tibus panem non comedit et aquam non bibit.
Cumque descendisset moyses de monte
cum tabulis apparuit facies eius cornuta
et ipse ignorabat. id est radii miri splendo
ris ferebantur de facie eius qui reuer
berabant occulos intuencium quos
gloriam uultus moysi appellauit apostolus.
positumque uelamen super faciem eius
cum loqueretur filiis israhel. Et locu
tus est eis omnia que fuerant sibi im
perata. quamdiu autem durauit et utrum sem
el an pluries hoc acciderit ignoramus.
Tradunt hebrei quod adhuc tercio ascen
dit ad impetrandum eis ueniam fortitudinem
et iterum fuit cum domino .xl.ta diebus et noc
tibus ieiunans. Cumque redisset cum exitu
die ueniebat erat .ix. dies .vii. mensis
et in crastino sollempnitatem agen
tes pro uenia data. afflixerunt animas
ieiunantes et deinceps dicta est .x.
dies mensis huius dies propiciationis. quod
si uerum est potest esse quod etiam ecclesia
tres in anno proponit quadragenas. licet
ob hoc instituta legatur quia tres tantum le
guntur ieiunasse quadragenas. moyses
helyas christus siue fuerit siue non. Post sed
de structione tabernaculi precepit
eis moyses. sed hoc quod a domino acceperat
et premisit de obseruacione sabbati. ne
forte in hoc opere putarent sibi licere
sabbato operari. capitulum de tabernaculi et erectione .lxxx.

Egressa omnis multitudo obtulit
iuxta uerbum moysi mente promptissima
quidquid pretiosius habuit et cum
tanta copia allata esset quod compulsi
sunt artifices uoce preconis clamare
ne quisquam ultra offerret. feceruntque
beseleel et hooliab cuncta que sibi fu
erant. et sicut fuerant imperata. sed postea
Domine tempore ad opus faciendum transiit in
mensibus .vii. Domine auri quod expensum

est in opere sanctuarii .xxix. talenta fuit et
dcc.xx. siclorum ad pondus sanctuarii. fuit preterea
c. talenta argenti ex quibus conflate sunt
c. bases sanctuarii. Demille uero .dcc. et .lxxv
facta sunt capita columpnarum que et uesti
te erant argento. Eris uero talenta
.dcc. duo milia et .cccc. sicli. Obtulerunt
autem a .xx. annis et supra .dc. .iii. milia
et .dl. Igitur mense primo anni secundi
in prima die mensis. erexit moyses
tabernaculum cum lux serena esset
non procellosa sed lucida non tamen apparuit
nubes per quam tegeretur aspectus qualem
decebat presentiam dei sed a nebule
illius eleuatione deinceps mouit
castra et ad depositionem deposuit
et dum stabat ad tabernaculum ipsi
stabant. Eratque ignis in nocte et co
lumpna nubis in die. historia leuitici capitulum .i.

Tercia distinctio hystorie quam scrip
sit moyses grece dicitur leuiticus quia
de electione et ministerio leuitarum
agit. latine offertorius uel sacrificatorius
quia de sacrificiis et de hiis que offe
rebantur in lege tractet. hebraice uero
vagecra quod sonat uocauit. Antiquo more he
breorum qui a principiis librorum nominabant
eos. sicut et nos officia missarum uel
ewangelia. scilicet cum dominus omnia que cantantur
per yson. uel legem. Leuunt singula
in sole et luna. Inchoat enim sic liber
iste. Vocauit autem moysen et locutus est
ei dominus de tabernaculo federis dicens. homo
qui obtulerit hostiam si fuerit ho
locaustum et de armentis masculum offeret.
proprie uaiechra in hebreo et uagecra enim sonat
et greca uocauit. primum distinctio utilis.

Diuidit de doctrina et editione sacrificiorum.
que sequitur quedam prelibanda
sicut in hunc modum. Tria namque consi de
randa sunt in sacrificiis que deo offe
runtur. personas a quibus offeruntur. tempus quando
offeruntur. loca ubi offeruntur. propter
quibus offeruntur. Triplex autem eorum qui
offeruntur occurrit discretio. aut enim erat
oblatio de animalibus et sacrificium dicebatur
nec ante .viii. diem natus poterat offer
ri

net eadem die nũ et fet ꝫ aut fiebat
de sicca m. aut de silã et pane et thu
re et ꝑpe dicebat oblo. aut de liquidis
Vt uino oleo et tẽ ꝑprie libami vel liba
Lig. cio dicebat. ~~ter~~ hys nomĩb ~~scripta~~ scripta
qñz indifferent utat ꝑpe ꝓ offerenti
due aĩa vel synagoga aĩaꝝ uero alia
sacerdos. alia princeps alia priua
ta dieb de quib locis d. H imilr de
i. sīm̃s loc[is] et tꝑib loco suo. Caꝝ etiam tꝑ
erat differencia. Offerebant. n. qñz
neccio. qñz sponte. qñz cau. Neccio au
vel ex uoto. uel ex precepto sane ex
precepto offerebant primicias fru
gum decimas quoqꝫ in sup aiali cons
ꝑgenita ꝗ aliũm et liboꝝ. oblones cañ
ꝗ tum sollempnitat et ẽ inhunt
modi Mel autem et fermentũ nũqꝫ
offerebant dño tm̃ primicie eoꝝ tꝑi
sius offerebant dño sacerdoti Hi n
ex his sup altare ponebat. Coit au
ĩn illo sacrificio sal de esse debebat
et io dicebat sal federis q nõ erat
fas h trãsgredi porro scd ordinem lib
a sacrificiys inchoandum est De holocausto
Sacrificiorum alia holo ꝛ in offendi ꝗ.
causta. alia sacrificia. et primo
de holocaustis uideamus holo
causta dicebant illa sacrificia que
tota incendebant. olon. n. totum ca
uma incendium d. fiebant. n. tꝑ
tm̃ in armentis in pecudib sed tm̃
de ouibus et capris et in auibus
sed tm̃ in turture et columba. De ar
mentis et pecudib sic offerebatur
tm̃ masculus ~~et~~ anniculus. idest v
nius anni vel citr vel supra annũ
nõ poterat offerri. Vnde qñz agnus
qñz aries appellat. Bos. n. supra an
num poterat offerri ut ait Josephus
erat quoqꝫ immaculatus ~~quidem~~ nõ
de macula uestis sed corporis est intellige
dum. idest nõ debile aut fracto mẽb
papillas aut papulas hñs aut scabiem aut cec
aut maculam in oculo hñs et huius
modi offerebatur primo sacerdoti
ad hostiũ atrii ut videret si ydoneũ eet

ad offendum. postea ad hostium taber. di
offerebat dño per manus impositio
nem sup caput. lotis tm̃ ꝓ mari quia
pret mare sacerdotum erant in atrio
duo maria vnũ uiroꝝ alterm mulierum
Vnde et a loco offerendi ab hebreis ho
stia dicebat. Gentiles enĩ ~~a uicens~~
ab hostib hostiam et uictis hostibus victis
uictiam consueuerũt appellare uictiam
ũ hebrey a uincendo dixerunt q uictũ
adducebat ad oblatam sic hostiam oblatum
reducebat sacerdos ad altare holocau
stoꝝ et stans ad aquilonem imolabat
eum eam coram dño ad latus altaris
idest in d. sctoꝝ fundebatqꝫ sanguinez circũ
iux crepidem altaris in circuitu he
breus habet pretem. Josephus lib. forte
labium sup eminens detractaqꝫ pelle
hostie que erat sacerdotis art instruct
scidebat quibus lotis cũ capite et ped
~~diebus~~ et intestinis adolebat omia
sup altare in holocaustum et odorem sua
uem dño. Nec est credendum qd' in odore
carnium delectaret dñs sed ꝓ intre sig
ficata et deuotione offerentiũ. Si au
de auibus fieret holocaustum fiebat
sic. s. vt dño offerrent ut dcm est
ꝓ homo de israhel postea sacerdos
dubiũ est ꝓ ab homine sacerdoti
et postea a sacerdote dño quo ab ho
mine offerebat a uicla tacet hystoria
forte quia eodem modo quo et pec
tm̃ forte sacerdoti offerebatur a pullus
turturis uel columbe. Cui frange
bat sacerdos collum sola manu. n
sacerdoti n. licebat leuare ferrum sup aue
~~sacerdoti~~ ꝛ retorto capite sb ascella
ing cute colli ũ fractum erat rũpe
bat et fuso sanguine circa crepidinez
altaris vesicam gutturis et plumas
proiciebat ad orientem in loco secreto
ubi cineres effundebant confractis q
ascellis manu adolebat eam sup
altare in holocaustum et h erant mino
ra et simplicia holocausta que volũ
tarie fiebat. Erant quedam maiora
quadam necessitate facta que et sacra

quia totū mandebat᷑ et pellis et fim⁹, Leuit.
qᵉ casto(n) et quibus post dicetur ut
de vitula ruffa dᵉ qua nᵐ ing digna

quodam modo ~~minus dig~~ quia sᵉ
altare nō cremebant. nūc de sac
ficiis pactalib⁹ prosequi(m) et volunta
riis. **De sacrificiis pacificis et salutarib⁹. iii.**

Hor(um) quedam erant pacifica que
dam salutaria. que s. p salute
uel data vel danda. vel conseruā
da offerebant. similiter et p pace
vel ad deum. uel ad homines vel p
bono pacis fiebant. cum cuius qd
suū erat dabat᷑ deo. s. et sacerdoti
et offerenti. fiebant autem hec tm̄
de aīalibus de armento tm̄ et pecudi
bus predcīs de auibus vero nō. Ha
ne in modo offerendi ab homie vel a
sacerdote idem fiebat cum hostia ho
causti. sed in h erat differentia q(uia) h
offerebat᷑ masculus vel feīa. s. ari
es vel capra et iuuencula grandis
inmaculata tm̄. ps vero hostie offe
rebat᷑ dnō. ps erat sacerdot(u)m. de ar
mento reliqua offere(bat)ur. Nᵃ offerebat
dnō omis adeps que est inpinguedo
interior. pinguedo. n. supra carnē
aruina vel lard⁹ dicitur. que est mix
ta pinguedo dᶜ. que intestinis adeps
dicitur. Est autē adeps triplex.
adeps uitaliū. idest cordis et renis
et adeps iecoris. i. epatis qᵈ reticlm
dnis qui in voluit᷑ ad mod(u)m retis.
adeps rectū. hos tres adipes duos
renes. i. ylia. et renūclos adolebat
sacerdos sup altare. Eadem etiam
de capra offerebant᷑ dnō. Si vero
de ouibus erat oblo preter pdca of
ferebat᷑ de ea cauda integra qᵃ lib(ri)m
vocant. lxx. pell(is) vero erat sacerdo
tis que offerebant. i(dest) arm⁹ ilo ~~dext~~ dext⁹
qui dicebat᷑ separatonis et pectus qd
dicitur eleuationis. et qᵃ sic dicebat᷑
inf(ra) dicet᷑ cedebant in usum sacerd(otu)m
et lingua cum faucibus ut tradunt.
sed in textu nō memi me legisse. for
te pectori adherebant. et cum pectore
ab aīali tollebant. vnde sufficit notare
de pectus et hys talibus vescebant᷑
sacerdotes in domib⁹ suis cū uxorib⁹

et libis et domo tota et mōi tm̄ etiam
que in domibus imolabant. ea ep(u)lacione
legionis pectus et arm̄ sacerdoti (cedebant) reliq(ui)
erant offerentiū et epulabant᷑ in
coram dnō in locis. s. ad h deputatis
in ipo atrio vel infra. licebat etiam ex
hys tm̄ sacerdotib⁹ qᵃ alys ede duob⁹
diebus. siquid superat in diem tcium
cremebat᷑ et nota qd nullū aīal offe
rebat᷑. uel in holocaustum vel in sac
ficiū sīi libamentis suis. sed de liba
mentis p(ro)p(ter)eᵃ infra erat tractat᷑. **De oblacione sacrificiorum. iiii.**

Pottū manus hominis
sal' in uenire nō poterat offere
bat p salute uel p pace silam fa
rinam. s. delicatissimam fundens
sup eam oleum et dicebat᷑ sila olea
ta. vel oleo fermētata et thus offere
bat᷑ cum ea. Sacerdos autē totū
thus et pugillum plenū sile oleate
adolebat sup altare memōle. i. me
moriam offerentis. ut scilz dnis me
mor esset eius vel sacerdos ad dm̄ re
liq(u)m erat sacerdotis. Tradūt hebrei
nō sic plenū pugillum offerri. sed
p quantitate sile minus poterat off(er)
ri. in tm̄ qd etiam inpleto pugillo
omīs digitos poterat apire sacerdos
pret mediū et illud tantillū qd re
manebat inter illum digit(u)m et volā
sufficiebat. Iose dragm̄ vnam of
ferendam dicit. Si vero sacrificiu(m)
de sila coctum offerebat panes sine
fermento cōspsos oleo coctos in cliba
vel in craticula offerebat et lagana
azima. i. latos panes et tenues nō
cōspsos nō linitos oleo. Quidam tm̄
p lagana panem coct(u)m in aqᵃ intelli
gunt ut sit tcium genus panis a
cocto in clibano et cocto in craticlā.
Si vero coctū in sartagine offerebat
cōspsum oleo. et sine fermento erat et
diuidebat᷑ minutatī. Ex hys oblatis
sacerdos in memōle adolebat coram
dnō de panib⁹ ~~...~~ et de frustis. in m(emoria)
reliq(u)m erat aaron et filior(um) eius ad
edendum cū omi domo sua et eq(ue)

Marginalia (left): Nō. ex inde sacerdotes sumebat ptes. — de carne coctis. — Ipse — moy'.

Marginalia (right): ex media pulsu ve... cu co tepent eo ... ne habeat tactu — vola dᶜ illa co cauitas q in manu uolo min̄ ... plet.

forte dividebat eis. In hebreo preter
clibanum ponuntur tria. marchesilus ma
hebach machar. machesilus sonat co
siliatrix. quia sartagini convenit propter
stridorem et susurrum frixure. nuchar
reche vel ebyn mehebat potest esse
patella ~~forte~~ scaturiens in qua totum
liquida fit. potest esse tertia species sa
crificii a salutari et pacifico pro gratiarum
actione vel pro victoria. vel s. pro alio
eventu inopinato. vel potest fieri
casu. tamen omnia hec sacrificia in
differenter sepe dicuntur pacifica vel
salutaria. De hostia pro peccato .v.

Post hostias salutares precepit
dominus de hostiis pro peccato. et pro
delicto fieri. Dicitur autem pec
catum gravius quod ex industria fit.
est Delictum levius quod fit ex ig
norantia vel e converso. peccatum cum fit
quod faciendum non est. delictum cum non
fit quod faciendum est. Delictum quoque
specialiter peccatum est in deum. i. in sacrificia
ta deo. hoc est delinquere ~~in deum~~ vel in
quere. ~~...~~ delictum peccatum recong[?]
et iuxta personas peccantium erat diver
sitas sacrificiorum. Distinguunt autem
h. q. iiij. personas. sacerdos. synagoga. i. populus
princeps et anima. Si ergo sacer
dos qui unctus erat peccaverat ex
sui peccare faciens faciebat que se
cuntur. additum est qui unctus non
quin omnes uncti erant sed ad differen
tiam illorum qui cum essent de genere
sacerdotali propter maculam corporis nec
~~in~~ ungi poterant nec ministrare. quod etiam
additum est faciens populum peccare forte
generale est quia peccat[?] iuvenilis
sacerdotis trahit in exemplum et est
delictum ~~ad exaggera~~tionis peccati vel specialiter
dictum est cum s. verbo vel aliquo modo
populum ad peccatum provocavit vel sane
sicut in hebreo habetur. Sacerdos qui
unctus est si peccaverit ad culpam populi
i. ita viliter et apte. q. unus de populo
quod valde indecens est. Tunc in quo
offerebat pro peccato suo per manus impositis

No. Crepido. Simus a crepando dicitur et
sunt hec[?] extremitas ripari quia ibi
venti crepant i. sonant. Item po
caverna ubi vie conveniunt ubi
pauperes mendicant. Secundum primum cas
vel extremitas altaris in contra

ad hostium tabernaculi vitulum immolabat
et coram altari immolabat eum hauri
ens quoque de sanguine inferebat illum in tabernaculum.
et intingens in eum digitum aspergebat
bat illum ~~septies~~ contra velum sanctuarii
et de eodem ponebat super cornua al
taris incensi. et egrediens reliquum fu
debat circa crepidinem altaris hostie.
et omnem adipem cum renibus et renunculis
adolebat super altare sicut de vitulo
hostie pacificorum. pelle vero et ossa
carnes cum fimo et efferebat extra in
locum mundum ubi cineres effundi so
lebant et incendebant ea super strue
lignorum. pro peccato synagoge. vij.

Quod si omnis turba per ignorantiam
peccaverit et fecerat quod contra man
datum domini est offerebant senio
res populi ad hostium tabernaculi per manus
impositionem vitulum et fiebat de hoc
vitulo sicut et de priori pro peccato sac
erdotis et orante pro eis sacerdote propitius
erat eis deus. In duobus tamen hic innuit
differentia inter peccatum sacerdotis
et populi. quia s. non dicitur sacerdos
peccare per ignorantiam. non enim licebat
ei ignorare mandata dei. Item quia non legitur
quis orare pro sacerdote quasi perculsus
fuit incantator a serpente quis mede
bitur ei. Item patet differentia inter ho
locausta hec et predicta quia ex hiis nichil
erat sacerdotum totum domino cremebatur
neque membra istorum cum capite pedi
bus et intestinis lotis ponebant super
altare. Generalis enim erat regula
de cuius sanguine ferebat in sanctuarium
nichil ex eo ~~licebat~~ licebat remanere
nec aliquid ex eo super altare adole
batur nisi adeps cum renibus et re
nunculis in modo offerendi et ~~numero~~ numero
sacerdotum offerentium erat differentia
De carnibus holocausti salutaris fie
~~bant~~ viij. partes fiebant quas super
altare ponebant novem sacerdotes
quisque suam et unus non iiij. offerebat
alius s. caput et pedes ceteri et intestina
lota aqua. duo vero sanguinem offerebant

forte s. utrum[?] eius
q. derelictum
Et si quis maculatur
in libro[?] vel ceteris ornamentis
pro peccato sacerdotis .vj.
ad exaggeratoris
septies
sanguinem
fiebat
capitis
Salomon
numero
partes

et ipm̄ ꝑparatoriū vel illud de fmn terre et vsqȝ ad caput domine ꝑparatorum

Nota. Carnes eni ꝗ tangebant sanctificabant, sed reliqua ab eis tacta nō nisi in suo genere. Nota ꝙ hinc forte potest haberi auctoritas in aqua que admiscet aque benedicte facta dicat sicut nō fit in alijs ut in eukaristia et oleo. Nota vi ꝑa sicut ꝑptor in sententijs plenius distinguit ubi que Iosephus dicant

Leuit.

ut omēs simul essent .xij. De pctō pr̄ pctō pn̄ci

pis .viij.

Si peccauerit princeps qui et eliarch⁹ vel tribunus ꝑ ignorantiam et p⁹ intellexerit pcm̄ suū ꝑ se vel ꝑ aliū / offerebat ad hostiū tab̄ ꝑ manus īpositōem hyrcū īmaculatum quo imolato tingebat sacerdos digitum ī sang̃ quo tangebat cornua altaris holocausti reliquū fundens ad basim eius et adolebat adipē renes et reniculos reliqua erāt sacerdotum sed quia erāt hostia ꝑ pctō et de sanguine eius tincta cornua altaris holocausti carnes eius erant scē et sanctificabant que tangebant sed ū qlz immo in genere suo. caro carnez silr̄ sicut panis panem et non uescebat̄ eis nisi sacerdos unctus et indutus et non nisi ī loco scō et nō nisi que eadē die offerebant̄ si qd̄ residuū erat igne comburebat̄. Si uestis polluebatur eius sanguine abluebat̄ ut nullum remaneret ī ea sang̃is uestigiū aliōqn urebat̄. uas testeū in quo coquebat̄ caro statim frangebat̄ ereū desanctificabat̄ et lauabat aqua. De peccato anime

Cum ergo anima peccabat ꝑ ignoranciā de ꝑꝑ terre offerebat capram īmaculatam eo modo quo alij l' agnū et fiebat de eo hostia eodē modo quo et de pctō principis. Si autē non poterat manus eius in venire pecꝰ offerebat duos pullos turturis vel columbe quorū alt' offerebat dn̄o in holocaustū alt' erat sacerdotum tum tamen sanguis ad fundamentum altaris holocausti stillabatur quia pro pctō erat qd̄ si nec ā n̄l ās in venire poterat offerebat silam decimā ꝑtem ephi nec mittebat in eam oleum aut th' q' pro pctō erat. Cuius memoriale sacerdos adolebat sup altare reliquum ipē habebat īmunde. De igne iugi et erectione anime .v.

Nota qd̄ moyses dicit .vi. genera peccatorum anime qd̄ ū sunt in alijs ꝑptō. .vi. sunt genera pctōꝝ in levitico plenius distinguntur ibi in eodem c̄.

Tunc locutus est dn̄s ad moy. Ignis semꝑ in altari meo ardebit. quē nutriet sacerdos subiciens mane ligna per singulos dies et erit ille ignis ex eodem altari. idest nō aliunde sumptus apponet̄. Cum vero cineres sup hn̄ dabāt induebat̄ sacerdos vestibus suis sacerdotalibus qbus pretaxauimus et tollens cineres de altari reponebat in pelvim iuxta altare et depositis vestibus suis indutisqȝ alijs forte ad hoc destinatis vel ꝑ ꝑ ꝑꝑijs offerebat cineres ext̄ castra et in loco mundissimo usqȝ ad fauillā faciebat cō sumi h̄ de oblonibus deā sufficiant. ꝑ esu ꝑ incipis adipis ī sāgs ꝑhebito ne .xi.

Hic in nuīs de oblonibus vij festorum legalium lege. h̄ addendo quod omnis adeps dn̄i erat. nec adipē nec sang̃ oīo comedetis qd̄ de aīabus intellige oblōni assignetis cū ꝑ illum ab oī adipe mdi abstineāt sed illius dn̄s adipem qui solz offeri in esum eis dn̄s ꝑhiūt et etiā noīat adipē ouis bouis et capre adipez uero morticinum l' a bestia occisi cessit eis in usus uarios Sacerdos ū ad lucernas vel ad unctiones extrinsecas. Quid ergo facient de adipe mdi aīalis. nō oblati ū morticini ū a bestia capti si est dn̄i forte ꝑtinent. vel cedant vel alienigenis ad edendum. quō h̄ ul' id faciūt de illo si dn̄i est ꝑhiūt etiam eis dn̄s oēz esum sanguinis. Ioseph dicit aīam et spm̄ esse in sanguine. Nota qd̄ s̄ exposuit. Aug̃. Nē modo moy putauit. in quo nō mdi comedunt adipem mdi aliis. sed qd̄ offerri nō licet cuiusquā alium ut th'. modi adipē q solebat offerri nō edt̄ sed hn̄t in varios usus ad modum apibus morticinum. esus sufficiati tm̄ intelligunt ꝑhibitū mentem ꝑhiūt sanguis esum. ꝙ etiam auem vel feram aucupio l' uenatōne captā uolūt fuso sanguine in terrā et opto comedi et addidit sedes ū anime est in sanguine. De consecratione summi sacerdotis et ministro .viij.

Tunc precepit dn̄s moy ut initiaret Aaron et filios eius. xxi. xxij.

Nec in missa defunctorum d' alleluya nec alia que ꝑ tē ꝑ pās est et ideo in missa ꝑ mortuis ꝙ mors ex pctō est et non fiunt cant. letitie n' cōsulti pacis.

in sacerdotes [et] tunc quidem omnes
filii aaron consecrati sunt sed non posteri [omnes]
de omni genere eius. Cecus et clau
dus sacrificandi vel paruo aut torto [si grandi]
naso si gipposus aut lippus si iugem
scabiem habens vel impetiginem de semine
aaron erat non poterat ministrare [nec] [intrare]
sanctuarium vescebatur tamen panibus qui
offerebantur in sanctuario. Tulit ergo moy
ses iuxta preceptum domini aaron et filios eius
vestesque sanctas et vnctionis oleum
vitulum quoque et arietes duos et cani
strum cum tribus generibus azimorum
torta scilicet panis que et collirida dicitur
lagana et crustula. Est autem cru
stulum panis qui fere in crustam
induratus est et congregauit omnem mul
titudinem ad hostium tabernaculi. In electione
enim pontificis assensus desideratus
plebis. Tradit autem Iosephus quia animos
populi inclinauit ad sacerdotium aaron
in hunc modum. Dixit enim quia ipse seipsum
dignum sacerdotio iudicasset tum pro fami
liaritate quam habuit cum domino tum quod pluri
mum pro populo laborauerat tum quia
quisque naturaliter erat amicus sui. Sed
dominus digniorem aaron iudicauerat.
Cum ergo placuisset populo obtulit
domino aaron et filios eius. Cumque
lauisset eos aqua fontium et aaron [fontes vocat lauatoria in quibus se lauabant que etiam maria dicebant]
specialia induisset vestiuit eum moy
ses aliis vestibus quas prediximus fu
densque super caput eius oleum vnc
tionis vnxit caput eius et manus
ita ut per barbam eius stillauit oleum
vsque ad horam vestimenti eius filios
autem vestiuit lineis et balteis [cin]
gens imposuit eis mitras et manus
eorum osculo sanctificauit. Vnxit
quoque tabernaculum testimonii oleo sancto cum omni
supellectili sua. Cumque aspersisset vel
altare septies aquis [vnxit] illud et omnia
vasa eius labiumque cum basi sua sancti [vnxit]
ficauit oleo. de parte offerendi eis data et accipiendi
Obtuleruntque aaron et filii eius [pro se sacrificio]
vitulum pro peccato suo manus super
caput eius ponentes quem cum
immolasset moyses tinxit digitum suum
in sanguine tetigit ex eo cornua altaris
per girum et fecit de eo quod de vitulo
pro peccato facienda prediximus. Obtule
runt et arietem in holocaustum ho
stiam scilicet salutarem et fecit moyses
de eo sicut de holocaustis salutaribus
fieri preceperat dominus. Obtuleruntque
per manus in posterum arietem
secundum hostiam scilicet consecrationis [(corr.)]
quem cum immolasset moyses sumens de sanguine
tetigit extremum auricule dextre et [cor]
pollicem manus dextre similiter et pe
dis reliquum sanguinem fudit super altare
percutiens adipem vero omnem et caudam
renes cum renunculis et armum dextrum
separauit tollens quoque de canistro colli
ridam vnam et laganum vnum et cru
stulum vnum que simul tradidit aaron
et filiis eius. Quasi diceret accipite partem [tem] [sumendi]
a populo quedam ad offerendum domino quedam
ad vsum vestrum qui cum tenerent ea
in manibus super posuit omnibus pectusculum [moy]
vnde et pectusculum eleuationis voca
tum est. quia in pectore est sapientia quia
omnibus super positum fuit insignium tamen
quod superior omnium est sapientia etiam pro
eleuatione offerentium legitur sic vo
catum. In pacificis enim et salutaribus
armum et pectus prius eleuabant of
ferentes coram domino et post trade
bant sacerdotibus sicut partes eis as
signatas. armus vero dexter dicebatur
separationis. quia in separatione membrorum
et hostie primus ab ea separatur et quia
in partem sacerdotis separauit illum
moyses tamquam ceteris membris digniorem.
Traditur enim quidam quod formatio
corporis animalis in vtero matris ab hu
mero dextro inchoatur. Tenentes
ergo filii aaron omnia hec in manibus
eleuauerunt ea coram domino et tra
diderunt ea moysi qui omnia adoleuit super
altare domino eo quod oblatio consecratio
nis esset. assumensque vnguentum et de
sanguine qui erat in altari ad miscens
eis aquas fontium aspersit eos et super

uestimenta eorum. Cumque sanctificati
essent in hunc modum reliquas carnes
arietis coxerunt ante fores tabernaculi
et ibi comederunt eas cum panibus
qui residui fuerant in canistro et
in crastino quidquid superfuit ex eis igne
absumpsit in eundem modum iterauerat
per que diximus. vii. diebus non
moyses vii diebus non — deposuerunt uestes sanctas neque de
attrio tabernaculi sunt egressi. Quidam
tamen tradunt primo die per ut diximus fu
isse perfecta. vii diebus consecrationis
sequentibus oblationes cotidie iteratas
sed non in unctiones Josephus uero dicit
per sicut in prima die in sequentibus
fuisse **de prima oblatione sacerdotum in igne celitus**
Octauo autem die **de eodem · xiiii ·** . ix.
denunciauit moyses populo sollempnitatem
in qua sacerdotes consecrati
offerre inchoauerant per se et pro populo
et precedentibus enim vii. diebus uice
sacerdotis functus erat moyses et acceperat
ab aaron et filiis eius que pro ea
appositio illi erant accepturi et ministrauerat
altari. Jn die octauo egressi
sunt ipsi in ministerium ad quod fuerant
ordinati et moyses cessauit.
Et tradunt quidam diem hunc viii
fuisse primum diem secundi anni quo egressi
sunt de egypto et obiciunt eis quod prima die
anni secundi dictum est super tabernaculum erectum
dicunt erectionem esse in consummacionem
consecrationis eius preceptumque moysi
igne eterno amoueri ab altari quo usus
fuerat hiis diebus quia ea die apparet
ei deus. Congregatisque filiis israhel
primus obtulit aaron pro peccato suo uitulum
cuius adipem renes et renunculos in
posuit altari igne non supposito reliquum
combussit extra castra. Jmmolauit
etiam pro se hostiam salutarem arietem
in holocaustum et inposuit altari
sed sine igne deinceps oblatus
primo sumpsit ab eis hostias. v. uitulum
pro peccato populi. hyrcum pro peccato principis
agnum pro peccato anime in holocaustum bouem

et arietem pro pacificis tamen inmmo
latione non nisi tres dicunt inmolasse — in holocaustum
hyrcum pro peccato populi et bouem et arie
tem pro pacificis forte quia primus ea nuncia
uerat pro breuitate alia tacuit et quia
separatim de peccato synagoge principis
et anime non agebat. ut primus quia tum pro
peccato populi potuit dici oblatum. augustinus tamen
in probat lectionem que dicit v. tamen sumpta
et dicit cum illis v. sumptum agnum
anniculum in holocarpoma quod sonat
holocaustum fructuosum. Dicebatur
holocarposis holocaustum id est quod
deus aliquo signo visibili ostendebat — aaron
sibi gratum esse. Cum autem inposuisset
ex eis ... super altare que
adolenda erant domino separauit de pa
cificis partem suam dextros armos
et pectora et extendens manum bene
dixit populo. Et ingressi moyses et aaron
tabernaculum et egressi iterum benedixerunt
populo et cum essent oblata super altare
et etiam cum eis iuge sacrificium ma
tutinum egressus ignis a domino deuora
uit que erant super altare et seruatus
est ignis iste perpetuo usque ad transmi
gracionem babylonis nec licuit de
inceps ignem in altari ponere alienum.
Eadem die **de morte nadab et abiu · xv ·** . x.
nadab et abiu arreptis thuribulis
ignem inposuerunt alienum super in
censum offerentes. Egressusque igitur
a domino uel ille qui iam erat in altari
vel alius ueniens de celo et deuora
uit id est extinxit eos et ait moyses
ad aaron. hoc est quod dixit deus sanctificabor
in hiis qui appropinquant michi id est etiam
in hiis qui ministrant michi ab ambo
bus non parcens parentibus eorum. Vocatisque
misahel et elyphan cognatos
eorum ait illis. Tollite fratres uestros
extra castra et exportauerunt eos
sicut erant induti lineis et tyaris
et sepelierunt eos. Et ministri
altaris sepeliunt induti uestibus mi
nisterii sui. Cum autem aaron et reliqui

Nota. Quotidie de communi predicto duo agni sacrificabantur unus de mane et alter in uespere. et hoc non dicitur iuge sacrificium quia aliis cessantibus non cessabat sed cotidie fiebat. vespertinum tamen accepte magis erat.

duo filii eius plangere uellent fr̄es
suos more solito prohibuit moy dicens
oleū scm̄ est sup uos nolite capita
ura nudare uestes noli
te scindere ne forte moriamini ñ
exibitis fores taber. tm̄ Josephus ait qd
qr dum ꝑtarent hostias sup aram
qs nō precepit dns sed quib' primit
utebant subito inflāmati sunt nec
ualuit quisq' eos extinguere. Iussitq
moy p̄rem eorum et fr̄es plantes
eorum cum castrensi honore sepeliri. dixitq
moy. aaron et filiis eius ut tolle
rent partes suas de hostiis saluta
ribus et oblatis pro peccato quorum sang'
nō erat illatus in tabernaculū
ut comederent ea et cū quereret
hyrcū oblat' et p peccato principis ex
ustus inuentus est. Cumq' sup
hiis iratus moy argueret aron et
filios eius excusauit se aaron et
filii eius. dicens michi accidit qd
uides .i. exorbacōne ai scm̄ est. h'

Precepit De discretiōe ciborum. xvi. xi.
dns moysi et aaron ut traderent
filiis israhel legē de discretiōe
ciborum. ad litām dns hoi cibos decli
eis artauit ꝑ castimagiā eorum cui'
sūma sic coprehendi pt. Alia .g. ui
uunt in t'ra alia in aqs a in aere. Et
que in t'ra a reptilia q ~~ē inmūda~~
alia gdientia sup t'ram de hiis ge
neralis est regula inmund est tn̄ qd
ruminat et findit ~~ungulā~~ de pis
cib' quoq' regla est generalis inmd
est tm̄ piscis hns squamas et pinu
las De auib' noiatim expressit q
inde et que inmūde essent h tm̄ ge
neralis de auib' dcm̄ est. Uolatile q
graditur sup iiii pedes inmund est
nisi crura hūit retro longiora sup
que saliat tangens morticina eorum
lauabit uestimenta sua et inmūd'
erit usq' ad uespam. etiam si necesse fuit
non pecc quispiam morticin'. Siq' ce
ciderit quicq' de morticiniis eorum pol

alia latitant ut talpa q de luto nascit et h o in mūda.

nō Ut locusta per hanc de[illegible] decitatione soluta e q̄stio de Jo. baptista q comedit locustas. Locusta enim quauis habeat iiii pedes nō ē inmūda cū habeat posteriores longiores

Ut locusta.

morticina cadit sive morticina morbo. inmūdo corpe amorte et cado. te tor tus. sed qm amorte et cedo corrupi perdidit.

luet tā uas ligneum qr quodq' uesti
mentum ad uespam aq' mdabant. Si
uas fictile intr qd ceciderit confrin
get. clibanum ul cit' pedes qs scpās
dns destruent. fontes uero et ci
sterne et oīs maria et seminis nō dn̄s
deseiatum granū tactu eorum non
polluentur. De purificatiōe puerpe. xvii.

Addidit quoq' dns legem purifica xii
tōnis mul. talem si mulr pepit
masculum inmūda erit. vii dieb'
iuxta dies separatōnis menstrue .i.
eiusdem inmundicie iudicabit cui'
est cum separat ab inmūdis qndo
patit menstruu uirum .n. inmūda est
quia q'cqd tangit inmund reddit
cibū lectum uestem sedem. Unde
nō licet alicui cohitare ei in cibo nec
in lecto. viii die circūcidebat puer.
p' vii dies inquinacōnis manebat
xxxiii dies in sanguine purificatōnis
sue ut omnes dies purificatōnis
fierent .xl. qr tot dieb' dicūt phisici
carnē masculi formari in utero. In
purificacōne .xxxiii. dierum. licebat
ei surgere in domo et ambulare
sed non egredi. et opari. et tangere
donō polluebat et licebat aliis
cohitare in cibis et sede. nō tamen
in lecto accedere ad atriū taber
nō poterat nisi expletis .xl. dieb'
Si uero pareret feminam duplica
bant p' dies inquinacōnis et p'ea
dies purificatōnis ut sic fierent .lxxx.
~~quod~~ qr tot dieb' format femina in
utero. Expletis uero dieb' puri
ficacōnis offerebat p filio uel filia
agnum anniculum in holocaustum et pul
lum columbe uel turturē pro peccato
suo qr in libidine decepat et erat sa
cerdotis qd si nō poterat manus
eius inuenire agnū offerebat du
os turtures uel duos pullos colū
be alterū in holocaustum pro puero
alterū pro peccato suo uel p originali
filie quoq' filio in circūcisione dimissum ca

qr masculi circūcideb oblationes genitali mi fiebant.

Non. Augustinus tamen dicit quod pro puerorum hac exceptione dimissum plerumque tamen dimittebat et legit in ebrige ut faceret secundum consuetudinem

miserat. Hebreus tamen pullos non habere primum tradunt preter hoc dicit Iosephus quod primogenitus redimi v. siclis. De cognitione lepre. xviii. xvii

Legem autem lepre tradidit eis dominus dicens. Sunt autem iiii^or genera lepre: in cute, in capillis, in ueste, in domo. Lepra cutis cognoscitur si fuerit macula albor .i. pallida albedo uel pustule uel cycatrix maxime si fuerit alba uel subrufa ita quidem locus lepre humilior sit carne reliqua uel si mutati fuerint capilli in candorem et solito tenuiores. Lepra uero in capillis allopicia dicitur fluentibus capillis si in caluicio uel recaluicio albus uel rufus color inuentus fuerit plaga lepre est. Adducto igitur leproso ad sacerdotem sine cuius arbitrio non excludebatur si lepra uiuide et perspicua fuerit recludebat eum in domo .vii. diebus quibus expletis si non creuerat
item lepra recludebat eum aliis .vii. diebus quod si nec iterum lepra creuerat mundabat eum .i. mundum indicabat quia scabies erat et lauabat homo uestimenta sua et mundus iudicabatur. Cum uero perspicua erat lepra separabatur ad arbitrium sacerdotis et habebat uestimenta dissuta .i. habilia ad induendum uel exuendum uel solam uestem extrinsecam ut sic cognosceretur et caput nudum ut sic cognosci posset et os ueste contectum ne fetorem loquendo diffunderet et habitabat solus extra castra ita ut mortuo differre non uideretur. patet. Iosephus dicit autem illis irrisibiles qui dixerunt moysen lepra fatigatum et similem eiectorum secum ducem uenisse in chananeam cum eis cum ita quasi immisericors circa leprosos habitus sit qui et maxime munda indicebat. Lepra in uestis lanee uel linee uel pellis erat macula alba uel rufa humilior superficie reliqua quia concauitas est que cum apparebat considerabat eam sacerdos si perspicua erat lepra comburebat uestis si dubia recludebat .vii. diebus si creuerat macula adiudicabat lepre si non creuerat abluebat uestis et recludebat aliis .vii. diebus si adhuc dubia erat rumpebat illam solido si tamen iterum alibi macula apparebat lepra uolatilis erat. et comburebatur uestis Si uero similis macula diuisiua apparebat in domo prius precipiebat sacerdos efferri de domo considerans que uallitulas in domo et pariete pallore uel rubore deformes et humiliores superficie reliqua claudebat hostia domus .vii. diebus postquam si inuenisset creuisse lepram iubebat erui lapides leprosos de pariete et proici extra ciuitatem et domum radi interius per circuitum et puluerem rasure spargi extra urbem in loco inmundo et alios lapides substitui in domo et luto alio liniri domum quod si iterum redit macula perseuerans est lepra perseuerans est et destruetur domus et ligna et lapides et puluis extra opida proicientur in locum inmundum. De purificatione

Quod si leprosus leprosi. xix. xviii

mundabatur reuocabatur ad communem habitationem sic. Veniebat ad introitum castrorum uel opidi homo duos passeres secum uiuos quibus licet uesci erat lignumque cedrinum et ysopum et uermiculum filumque coccineum et aquas uiuas in fictili et occurrens ei sacerdos immolabat passerem unde stillans sanguinem super aquas aliumque uiuum ligans filo coccineo cum ysopo in summitate ligni cedrini quasi faciens aspersorium et tingebat in aquis rubricatis aspergens hominem septies dimittebat atque passerem uiuum auolare in agrum. Cumque lauisset homo uestimenta sua radebat omnes pilos capitis sui et lotus aqua ingrediebatur castra ita dumtaxat ut maneret extra tentorium tabernaculi .vii. diebus. Item die .vii. radebat omnes pilos corporis sui etiam supercilia et lotisque uestibus et corpore die .viii. tollebat duos agnos immaculatos et ouem anniculam et tres decimas simile conspersio oleo

et olei sextiū et offerebat d' ad hosti
um taber. Tunc sacerdos imolabat
agnū un pro delicto et sumens de sang'
ponebat sup extremū auricle homi
nis dextre et sup pollicem manus dex
tre et pedis digitum dextri et de
olei sextario mittens in manū suā
sinistram et intingens pollicem dex
trum in eo spargat septies c' altare
Reliqum olei qd erat in sinistra funde
bat sup extremū auricle hominis
dextre et sup pollicem manus dex
tre et pedis dextri sup sanguinem
qui p' infuderat et sup caput eius
et rogabat sacerdos pro eo faciens ali
quam spalem oronem institutam ad
hoc et p' sacrificiū pro pecto et p'
imolabat holocaustū cū libamētis
suis ponēs illd in altari. Et nota q
h' pprie distinguit sacrificiū pro de
licto cuius sanguine linitus est homo
et sacrificiū pro pecto de quo nichil ei
sctum est. Unde et moyses dixit h' qsi
distinguens ptinere ad sacerdotē
hostiam pro delicto sicut et p pecto
Cum aūt distinxisset ag'm pro delicto
nec distinxisset qd p pecto aliorum et
qd holocaustū fieret in nutu esset
arbitrio sacerdotis de agno et oue
ut alterum pro peccato altim ho
locausto faceret qd vellet. Quod
si manus eius h' invenire posset
agnus tm pro delicto et olei sexta
rium nō minuebat q̄ eius puri
ficabat homo ut p' sed p oue et
agno reliquo offerebat p turtum
aut duos pullos columbaȝ quorum vnū
p pecto alt' in holocaustū fiebat et
decimā simile oleate in sacrificium. xv

De inceps dns addidit d' viro gonorrico
de viro patiente fluxū i. mitte crino
sanguinis qui tūc dicebat collsa xx.
hunc uitosum inficere si pet momenta
adheserit carni et retinuerit sueti
d' humor seminis qd h' nolens effu
dit ex corrupcōne talis homo inmūds
inmundū reddebat qd tangebat lect'm
suū vestem suam sedē etiam sagma
sup qd sedebat i. straturam asini vas
fictile qd tangebat frangebat ligne'm
lauabat qui tangebat lectum aut
vestem aut sedem uel sup qd ipse
saliuam proiciebat lauabat vesti
menta sua et erat inmund' vsq ad
uesperum. Cum autē sanatus fuerat
nūabat vii dies p' mundatōnem
sui et lotis uestib' et corpe in aquis
uiuentib' mundus erat. Die autē
viii offerebat p turtur aut duos
pullos columbaȝ et faciebat sacer
dos altim p peccato et altim in holo
caustum. Eadem lex erat in mun
dicie et purificatōnis. De muliere
patiente fluxum sanguinis ex mor
bositate eiusdem inmūdicie erat mlr
menstruata sed nō purificabat
sollempniter sufficiebat eam cum
vestib' ablui. Morbide n. in mūdicie
pro peccato solent accidere et iō p
eis et p pecto salutare sacrificium
offerebat et nō pro menstruo quia
nāle est. Et nota q accedente ad mē
struatam d' hunc in mūdum vii dieb'
et pūificatōnem et reddit qd de igno
rante accedente intell' est. Infra
n. viiii p'inūd' d' qd dem est si
sciens fiat ex industria. Nec mirū
qd cum etiam lectus cognoscente viro
rem voluit dns lauare uestem et
oīe corp' et esse inmund' usq ad
uesperum et vxor eodem modo d'uiti lanacra

tinlotutus est et hyrto a pompeio Loctus est
dns ad moysen loquere ad aaronem ne
ingrediatur oī tpr sctuarium qd ē
intra uelum ne moriatur q̄ in nube
apparebo sup oraclm nisi fecerit hec
que secunt nō est intell' ut quotiens
vellet intrare faceret hec et intra
ret sed tm x. die septēbris intra
tur erat tm p' faceret hec. hec di
es sollempnissimi isrl' et dicebat pu
riacōnis, pp eam predictam vel quia

Fracelut

exceptis adipi bus ...

ul' tais

Sagma dr ... alios

inmundicie

p'inūd'

x. mensis

sione

agebatur ea die sanctis expiationis sicut dies sancta quos sanctum crisma constituit et pro peccatis totius anni commissis vel ignoratis; eadem die fiebat oblatio. Dicebat etiam afflictionis quia eo die ieiunabant homines et iumenta et pueri septennes et agebatur ea die memoria mortuorum. Dicebatur etiam dies expiationis quia ea die purificabat totum tabernaculum et altare per sanguinis aspersionem a contagiis que contraxerat per totum annum ex peccatis ministrantium. Ea die tollebat summus sacerdos de populo uitulam ruffam integram immaculatam que non traxerat iugum nec tauri semen si quidem uitulus nominetur quia in genere feminino tamen intelligendum est quia pro peccatis fragilitatis offerebatur. Sumebatque ab uniuersa multitudine duos hyrcos pro peccato et unum arietem in holocaustum. Cumque lauaret se induebat lineis tunicis sed uestimentis minorum sacerdotum oblatisque animalibus, facta que oratione pro se et pro domo sua statuebat duos hyrcos in hostio tabernaculi mittebatque sortem super utrumque ut sciretur quis domino et quis populo fieret. Nec est credendum quibusdam qui dixerunt ideo mitti sortes quis domino immolandus esset et quis dyabolo mittendus esset in sollitudinem pro peccatis. Lex enim non nisi deo admittit ymmolare. Sane quem sors exigebat domino offerebat offerebat illum pro peccato populi. Et forte hic dicebatur propicius pro peccato quem sors exigebat populo reseruabat uiuentem ymmolabatque uitulam pro peccato suo et domus sue. Tollebatque de sanguine hyrci et uitule et thuribulum plenum de prunis intusque tolles tymiamatis intrabat ultra uelum tamen quoque imponebat tymiamatis ut nebula et uapor operirent oraculum ne forte uisa maiestate domini moreretur. Aspergebat septies digito de sanguine coram propiciatorio ad orientem et eodem

modo etiam aspergebat pauimentum. Sic quoque aspersione septena expiabat sanctuarium exterius et pauimentum; fundebatque de eodem sanguine super cornua altaris aurei. Aspergebat illud septies digito expians ita totum tabernaculum et altare ab immundiciis filiorum israel et a cunctis preuaricationibus eorum id est a contagio quod contraxerat positum in medio eorum peccantium. Nullusque erat tunc in tabernaculo cum id expiabat. Inquemodum etiam sex manno lauamus altaria nostra vino. Et nota quod hic legitur sacerdotem egredi de oraculo ad altare et sic patet quia erat extra non prius eum dicit egressum ad altare coram tabernaculo tunc

dicatur hic ad altare quod est coram domino. Post hanc expiationem egrediebatur sacerdos ad hyrcum uiuentem ponens que utrasque manus super caput eius confitebatur generaliter omnes iniquitates filiorum israel et potiens imponens eas capiti eius imponens etiam ut tradunt quidam cartam inscriptam pro peccatis populi super caput eius et mittebat eum in desertum ad hoc aptum. Tradunt hebrei quorumdam puerulos tribuales id est secundum tribum pari medicialiter splene sub tracta ut sic expiatus esset populus a peccatis illius anni que per ignoranciam vel negligentiam uel fragilitatem contraxerat que secum ferebat hyrcus, hircus qui emittebatur non redditurus a populo peregrete dicebatur latine emissarius. Cum aaron hyrcum extra castra ferebat redibat ad tabernaculum testimonii. Depositisque uestibus lineis in quibus expiauerat sanctuarium et emiserat hyrcum lauabat carnem suam in loco sancto et induebat uestibus suis id est pontificalibus et preciosis

Nota quod ideo immundi erant qui commorabantur peccatoribus quia peccatum imitabantur et qui peccatorum imitabantur dicitur mortuum tangere usque ad uesperum id est declinante feruore peccati maior est mundus. Ideo uero dicitur peccatum causa peccati dicitur tangens sanguinem tangere et oleum addi coccum. Coccum est filum ruffum cum quo ligatur ysopus et dicitur bisticte quia prius intingebatur viridi colore et postea croceo.

fortes hic sortis

immolari

profusum hyrcum

ruffum

pro homine

quia solebant cum puer erat per artificium quedam splene eius extrahere ne impediret cum emissarius duceret id est cursum quia de splene homines et de risu nascatur de peccato que est peccatum

et offerebat arietem in holocaustum
et adipes vituli et hyrci pro pecca-
toribus cum renunculis. In hunc modum
pontifex ewangelicus in aspersione ba-
silice quam dedicat, qui in expiatione li-
neis et mundis utitur indumentis et
etiam in sabbato baptismali in consecra-
tione fontium et in inmersione cathe-
cuminorum, vel ut transferunt peccata consili-
bus utitur indumentis. Cum autem
hys peractis ad ministrationem accedit
altaris pontificalibus et preciosis ve-
stibus infulatur. Vitulum autem et hyr-
cum de quorum sanguine facta est expiatio
ferebant extra castra et combure-
bant igni tam pelles quam carnes eorum
et fimum proiciebatque sacerdos in ig-
nem qui illa cremabat mutatis postea ve-
stibus et prius resumptis lignum ce-
drinum, ysopum et coccum bistinctum,
que hic purificationibus valebant et tunc
rediens lotis vestibus et carne suas
ingrediebatur castra et inmundus erat
usque ad vesperam. Sed et tercius
sacerdos qui colligebat cineres re-
servandos ad aquam aspersionis non ni-
si lotus intrabat castra et erat inmundus
usque ad vesperum. Ex hys cineribus
fiebat aqua aspersionis qua per totum
annum purificabant inmundos. Unde
difficile est invenire cum hic cinis fie-
ret ad purificandos inmundos cur
illi qui eum tractabant ut dictum est
inmundi erant cum etiam dominus hic sermo-
[sanctissimum] [relionem] [iccirco] appella-
ret sicut qui capram dimiserat in
desertum similiter inmundus erat. De quo tamen
facile erat est invenire racionem et
est quia similiter hos cineres fecerunt annua-
tim ut modo fit crisma. Quidam tamen
hebrei dicunt eos valuisse et durasse
per plures annos nec factos nisi cum deficie-
bat.

xvi Hys cineribus purificabant inmun-
dos in hunc modum. Si quis tange-
bat cadaver hominis mortuum

tabernaculum vel agro occisi aut ipse mortuus
aut sepulchrum eius inmundus erat
vii. diebus. Tabernaculum in quo mortuus est
homo et universa que ibi erant vasa
vasa inmunda erant vii. diebus. Tol-
lebatque inmundus cineres conbustionis
mittens quoque super eas aquas vivas tinge-
bat ex eis ysopum et aspergebat ex
eo die iii.° et vii.° tentorium et omnem
supellectilem et homines huius contagio-
ne pollutos et lotis vestibus et corpore
et tunc mundi erant. Si die tercio
non fuerit aspersus inmundus
die vii. non mundabatur. Si quis autem
non sic expiabatur peribat de medio ecclesie
quia polluebat sanctuarium et anima eius
peribat de israhel quia peccabat et arce-
batur ab ingressu loci sancti. Sed et ille
qui aspergebat inmundos aqua huius quia
tetigerat cineres lavabat vestimen-
ta sua et erat inmundus usque ad ves-
perum. De inmundiciis quibus inmundus
erat homo per diem tantum ut pollutio-
nem nocturnam hys cineribus
expiatum sed ad mundum de inmun-
dicia tali vii dierum quia a die tercio
et vii.° facienda erat expiatio ta-
lis. De expiationibus que fiebant cum
muneribus oblatis ut supra de le-
proso dictum est et super de [spermatico]
viro et muliere sanguinaria quia legitur
eos mundare vii dies et vii purificati
credimus die tercio et vii hys aquis
expiatos.

Tradidit etiam dominus filiis israhel xvii
in multitudine preceptorum recta
planda predicta et super adden-
do nova de quibus non nisi illa perstrinxi-
mus que ad intelligentiam legis sacre scrip-
ture sunt necessaria. Sane prohibuit
dominus ne homo ad domesticam sue carnis
accederet, ne revelaret turpitu-
dinem eius id est discooperiret et intraret
pudenda eius. In primo quidem parentum
coniugio propter hominum raritatem solummodo
exclusit duas personas a coniugio dicens.

pr hi reliquit ho prem et mrem. i. non
filius mri nec pri filia copuletur.
Sub lege vero psones excepit que
sunt fere xii mater nouerca, so
ror nepotis amita matertera uxor
pri uxor fris sed hec determinacoem
recepit, priuig filia priuigni vel
priuigne soror vxoris pauetas tamen
excludit. ut multiplicarent hoies
et replerent terram. Sub gratia
excluduntur plures continencia loc
ht et est hec prohicio duarum a forni
catone cuius omis mlr excluditur.

Coitum quoque cathalogum criminum preceptorum
cum masculis et iumentis sub omnia xxiiii.
cone mortis prohibuit ne etiam
colligerent spicas vel racemos re
manentes, nec gna decidencia sed
relinqunt eas pauperibus terre nec op
mercenarii retinere usque mane
n actipe ps. Digere ait sicut se
prinsit lex xpi pont. Sompnia augu
ria diuinaciones obseruari prohibuit
non agrum seri diuerso semine nec
iumenta diuersi generis coire non
veste ex duobus texta indui nec co
mam in rotundum tonderi non barbam
radi nec carnes suas super mortuo
incidi nec figuras aliquas nec stigma
tanniturne sua fieri. In quibus et
similibus ad litteram sunt intelligendum
est sed ritum gencium et maxime e
gyptiorum quibus habitauerant. Nam
et dd legitur mulam hircus super quem
positus est salon et delatus ad fon
tem gyon ad iungendum i. dos ~~omitigenea~~
venerans monstra deorum in honorem
diuersorum deorum quos putabant talibus
preesse. Diuersa scia magi di
uersas materias in ueste sociabant
diuersos etiam rythmos capitis
diuersis diis sacrificabant. Unde
et in pn horum preceptorum dixit dominus
iuxta consuetudinem terre egypti in
qua habitastis non facietis. Iuxta mo
rem regionis ad quam introducam

vos non agetis. Addidit etiam et
speciale preceptum cum intrarent pro
missionis vt aufferret preputia pre
mitam arborum quas plantauerat. quod quidam
exponens sic dicit poma que germi
nant inmunda erunt et erunt vobis
hic tamen non est in hebreo et uidetur uelle
quod fructus per trium annorum inmundus
esset et abiciendus fructus. iiii anni
sit domino et diuinis pauperibus. Sed in
quinto anno et deinceps domini esset
et esibiles. De tribus generibus panum. xxvi.

Adeuidenciam quoque eorum que
hic in leuitico dicuntur sciendum sacer
dotes hirsutes tria genera panis
panes sacerdotales, s. leuiticos et
laycos. Sacerdotales panes erant
pponis qui de publico sumptu fiebant
quos non licebat edere nisi solis sacer
dotibus. panes leuitici qui et offerto
rii dicuntur quibus soli de genere leui ue
scebantur etiam qui propter maculam non
poterant ministrare et filia familias si
non vxorata uel uidua vel repudia
ta sine liberis rediret ad domum patris sui ut
esset sicut filia familias. hiis non uesce
batur aduena inquilinus mercenarius
sacerdotis. Una tamen uel empticius proprius
vesci poterant. Laici i. comunes quibus quilibet
poterat uesci. De simonia sacerdotum. xxvi.

De simonia sacerdotum agens dominus
primo de minoribus sacerdotibus
tradidit ne contaminarent in mortibus
ciuium suorum non etiam principis populi nisi
tamen super matre et patre et filio et filia fratre
et sorore uirgine ne s. lauarent uel
sepelirent vel plagendo tangerent mor
tuos alios. Nec tamen aliis prohibitas in
dixit uxores sed nec hic concubinas,
nec in vxorem ducere scortum nec cap
tam nec ancillam nec uiduam aut
repudiatam nec eas que de caupo
nibus et paudocibus i. apothecis uenalibus uitam
agunt. pontificem ad nullum omnino mor
tuum ingredi uoluit. Unde et dominus precepit
nullis exequiis interesse. nec uxorem ducere

Marginalia (left): uxor; moy; i. indicas; si inueniente; prept; iungentia
Marginalia (right): transi; idest; i. que sunt sapore grauis uel acidias; xix; finis; qui alienas domos inhitat.; i. cellaris; sed capitulum; xxi
Below text: obsecans

nō Iubileū in quo possessiones distracte possessori reditione et debiti remissione operum quiete et servorum manumissione

nisi uirginem, et tm̄, de ppl'o suo. Sed nec p̲rochia dn̄i pape, muros urb extēdit. In d̄ue uero precepit, ne sacerdos, in dieb' uicis sue, cum ministrare deberet, vinū biberet, aut omne, qd' inebriare potest, ut sciret discernere int' scm̄ et p̲phanum mund'm et inmundū, et doceret filios isrl', legittima terre obseruare, q' locut' erat dn̄s, et ne sacerdos, dū q̄uis in mund' esset, accederet etiā ad tangenda ea, que offerebāt filii isrl'. p̲z, qd' sacerdos ewangelic', qui cottidie, ministrat assiduā dz h're mundiciam. Addid' quoqz do's, de sollempnitatib' legalibus, sed qr, quoqz plenius de eis in lib' numeri, diffinit, et nos ibidem p̲ sequimur. De pena blasphemie. xxvii.

Ecce aut, ingressus fuit fili', mulieris isrl'itidis q' p̲pat, de uiro egypcio, int' grat' cē̄, cū uiro israhelita, blasphemauit, nomē dei, isrl', maledicens ei, quē moyses, recludit in carcerē, donec sup h' consuluisset do'm. Q' ait ad moy, qui maledixerit do suo, omēs qui audierint, manus sup cap̄ eius ponent. q̄ cōtra ip̄m testificantes et educt'm extra castr', lapidab't eum, omis multi', siue ciuis fuerit, siue aduena. De talione

Sub intulit quoqz do's. leg. xxviii. de talione. ut qui lederet hominē, in eundem mod'm, lederet, quo leserat eum, ut s'. aīam pro aīa, oculum pro oculo, dentē p̲ dente, fracturā pro fractura. liuorem p̲ liuore, adustionē p̲ adustione. Nō q' talio nō erat in iniuriis r'r, sed tm̄ in lesione corp̲m, q' furta restituebant', vel dupplū, vel quadruplum. Determinabatq; talio, per necessitem, ut ledens uir'm mulierem in illib' puniebat' mañ, quia uirilia nō h't. Et uir ledens inpregnātem, ut fecerat abort'm, uōd', animatū

reddet

nō Talio de quedam ... (marginal note, partly illegible)

multiplicabat' pecunia. In cetum: añ, utr'm talio, extenderet usqz ad uindictem, uel cita iniuriat'm, tn̄ h'ret loc'm. Qui uero iniuriat', sine iudice, posset ulcisci forte, in h'ei pōt, qd' ad ciuitatē refugii, refugiebat homicida volens, ut nō interficeret a p̲p̲ris occisi. xxv

De obseruatione iubilei. xxix.

Addidit quoqz do's, de ob' qui eb'do'darū annorū sequebat', ad cuius p̄ significationem. vii. annis precedentib', ut tradunt quidam, in singulis neomeniis, clangerent tubis et. vii. dieb' continuis, ante ip'm sollempnizabant, clangentes tubis. In libro numeri, tn̄ legitur, qd' clangerent, mense septimo decimo die, in uniuersa terra. In h' anno, oēs districtiones r'r, ad pristinos redibāt possessores, preter domos que erāt in urbib' muratis, q's tm̄ p̲rimo āno uendicionis, venditor' redimere licebat, exceptis domib' leuitarū, q' in q'z essent loco, in iubileo redibant. eodē anno requiescebat terra, debita remittebant'. Eodē'm anno, hebrei suos liberi, remittebant'. Et cā licent eēt cōtibles, tn̄ uoluit eos do's, seruituti stemate castigare, p̲p transgressiones leg'm. Iose d't, q' in iubileo cōueniebāt venditor agri, et emptor, et reputantes fruct' et expensas in agr'm fc̄as, fructib' exuberasse cōputis, uenditor recipiebat agr'm. si uero expense, trascenderent, h' qd' erat, recipiebat emtor, et a possessione discedebat. hāc cōputacōnem, tn̄ fieri, infra annū iubileum, et nō in p̲p̲o. si uellet, p' reuocare qd' vendidit. Et cā leuitica, uelle n're, cum iux' numer'm annorū, usqz ad iubileum, maiori minori p̲cio iubeat, agrum vendi, ne venditor g'uaret', si modico uenderet, et plimi anni sup essent, usqz dum reciperet, qd' uendiderat, et ne g'uaret' emptor, si multo emeat, qd' in proximo amisi

Septies. vii. ānos. s. ann. xlviii. iubalinetās

Fructo iubilei qui septimus

venditur

sumus erat. Determinata quoque
computatione fructuum et expensarum
infra iubileum addidit quod si uendi
tor quod super erit expensarum reddere
non poterat, haberet emptor agrum usque
ad iubileum. In quo enim omnis uendi
tio redibat ad pristinum possessorem
terram autem sic uoluit uendi ab eis
sub conditione recipiendi quia sua erat
non ipsorum. Alienigenos seruos tamen uoluit
habere et eos in perpetuum possidere.

Talium preceptorum xxiii.
obseruatoribus promisit deus be
nedictiones suas dicens. Dabo
uobis pluuias temporibus suis et cetera. xxx
clausule promissionum inueniuntur.
transgressoribus autem longe plures in
geminat maledictiones. De decimis

In decimatione aliarum et uotiuis xxiiii.
quod Christi ueniebat uel nascendo uel nu
merando sanctificabat domino nec muta
ri licebat in melius uel deterius.
Sed aliquid quod mouebat domino non licebat
immutari. Siquis quod uouerat immuta
ret et uotum et inmutatum erat domini
sed distinguendum erat inter hec nomina
uota. Aliud enim sic uouebatur quod sanctifica
bat domino quod anathematizabatur
illud autem non poterat uendi a sacer
dotibus uel alienari. Quedam non sic
obligabantur uota sed poterant a
sacerdotibus uendi, dedicato precio
sed utilitatem que ex eis poterat
prouenire, sicut animal esset sicut fundus qui
tamen uoto dederat si nolebat idem eme
re extimationem pro quam alii daretur addi
deret quintam eius partem. Quod ideo statu
tum est ne qui uouerat aspiraret
quando prima duceret ne etiam dignio
rem aliis se estimaret in emptione
eiusdem rei quia eam dederat.

Quarta huius
hystorie distinctio hebraice
dicitur uaiedaber quod sonat et
locutus est apud nos tamen et non habetur
nomen grecum non habemus in scriptis
meris nam grece arethmoi dicitur latine numeri
est. liber numerorum uel numeri. Vel dicitur numeri per ex
cellentiam unde et dici solet et legitur hymnus
numeris. Merito autem hoc nomine censetur
quia numeri hic principaliter numerantur
deo primo filii Israel apti ad arma feren
da progeniti leuite qui etiam bis nu
merantur mansiones per quas profecti sunt
sed nec mulieres nec minores xx. annorum
nec uulgus promiscuum nec debiles ad bel
la numerantur ad hanc partem hystorie
sic transit. Postquam moyses precedentem histo
riam legum scripsit sub sina monte mora
retur a domino cognouit et hebreis scripta
tradidit. Cumque cetera legis rationes hec
que sufficere putaret ad exercitium
uite militaris conuersus est nume
rauit primo capita pugnare ualentium
Moyses dicit dominum super hoc sibi locutum fu
isse dicens. Locutus est dominus ad moy
sen in deserto synai in tabernaculo
federis prima die mensis secundi anno
secundo egressionis ab egipto. Et nota
quod premittit hic quedam que facta
fuerunt in primo mense anni secundi scilicet
oblationem xii. principum quas fecerunt singuli
singulis diebus in dedicatione taberna
culi et sollempnitatem pasche que
primo nomine dicitur pascha in deserto et
forte sanctificatione leuitarum de hiis
tamen infra aget per recapitulationem

Prosequentes ergo ordinem libri dicimus
quod moyses et aaron et xii. principes tri
buum ex precepto domini secundo mense secundi
die prima mensis numeratione uirorum
preter tribum leui a xx. anno et supra
sicut certum numerum ponit scilicet usque a l.
annum et numerati per generationes
et familias et domos et nomina et capi
ta singulorum hic autem v. ad multiplicationem
tamen quedam apposita tradunt et hic
et in Iosue. Sed congrue distingui
possunt familias cognationes uocat hic
xii. tribus que ex filiis patriar
charum post descenderunt. Verbi
gratia in una tribu leui fuerunt tres

familie. kaatite. gersonite. merarite
vnaqueque familia multas habebat do
mos in quibus p̄p̄ patres familias erant
quod addens noīa et capita in transitu le
gendum est .i. capita nomina .s. singuli ho
mines in eadem domo fuerunt aut
in summa sexcenta tria milia et quinque
genta.

Precepit etiam dominus vt supponere
tur tabern. in medio castrorum et
filii israhel per gyrum excubarent
per turmas et cuneos quod pro eodem h
accipitur turma .n. proprie .xxx. militum
est et dicitur cuneus. q. coartatio multitu
dinis excubare etiam large h accipit.
Excubie .n. proprie diei sunt uigilie noctis. Cum
tue tribus uel .iiij.or partes tabernaculi
ita tamen remoti ut maximas in medio
plateas haberent erat que ornatus .q. forum
rerum venalium singulis in ordine constitu
tis opifices etiam artium in stationibus
suis erant ita ut urbi competenter e
dificate castra eorum simillima viderent.
Iudas scilicet ysachar et zabulon castra
metabant ad orientem. Ruben sy
meon et gad ad meridiem. Effraim
beniamin et manasses ad occidentem.
Dan aser et neptalim ad aquilonem.
Inter tabern. vero et castra excuba
bant leuite in tabernaculis suis.
propinquiores tamen tabernaculo quam ca
stris. et excubabant similiter per .iiij.or
plagas. Moyses et aaron cum suis ad
orientem reliqui ab hys scilicet caahatite ad
meridiem sub custodia eleazari filii
aaron. gersonite ad occidentem.
Merarite ad septemtrionem et e
rat uterque sub custodia ythamar.

Separauit sibi dominus
tribum leui pro primogenitis
que tunc habebant iumenta le
uitarum pro primogenitis iumentorum quasi commuta
tionem faciens cum prius primoge
nita .n. de te spāle erat sua quo tum
occideret primogenita egypti pepercit
primogenitis eorum reseruans ea sibi

deinceps tamen post id ipsum de primogenita
eorum sanctificauit sibi in perpetuum et maxime
quia primitie quorumlibet fructuum debebant
bant domino pro hys ergo primogenitis
que tunc habebant tribus tulit sibi le
ui et iumenta et post israeliticus semper
dicebat eos leuitas primogenita illa
habuit pro leuitis et iumentis eorum et
ne duodenarius numerus tribuum mi
nueretur tribus manasses cum leuitis insti
tuit effraim vero pro ioseph ne autem
maior uideretur numerus leuitarum
quam primogenitorum et ita esset in equa
commutatio. Ait dominus ad moysen. Numera
filios leui masculos ab uno mense et
supra et cum numerati essent inuen
ti sunt .xxij. milia qui habebant e
tatem vnius mensis. Non tamen si dili
genter attendas in libro numeri
per eorum familias inuenies .xxij. milia et
.ccc. Dicit hebreus quia .ccc. pri
mogeniti in eis erant et ita iam e
rant domini. Item ait dominus ad moysen.
Numera primogenitos masculos
per omnes tribus masculos a mense vno
et supra et inuenti sunt .xxij. milia .cc.
.lxxiij. Tulit autem moyses in precio
.cc.et .lxxiij. qui supra erant per singula
capita .v. siclos ad mensuram sanctua
rii. et dedit eos aaron et filiis suis
iuxta verbum domini
Item que dominus ait ad
moy. Numera leuitas a .xxx. anno
usque ad .l. vt seruiant michi in duobus
hys in tabernaculo portando et collo
cando enumerati in sedendo et cum
numerati essent inuenti sunt .viij.
milia .d.lxxx. .lxx. tamen dicunt .xxv. quem
numerum annorum in ordinatione sa
cerdotum etiam nos obseruamus.
Isti deferebant tabernaculum in hunc
modum quia non licebat ea que erant
ultra uelum nuda uideri primo in
trabant sacerdotes et inuoluebant
archam propiciatorium et cherubim
post uelo quod ante appendebat et post

Tunc intrantes kahathite sorte sanctuarii omnia hec involuta deferebant et altare holocausti simul cum utensilibus suis ut quibusdam videtur. Num

pallio iacinctino etiam candela
brum aureum altare et mensa
cum utensilibus suis ut quibusdam [vasis quibus utebant]
ut. Gersonite ut ut dicamus de
ponentes tabernaculi tectum mol
lia ferebant in curribus cortinas
saga pelles rubricatas et iacinc
tinas tentorium quod erat ante ta
bernaculum cortinas atrii et funes et
vasa ministerii que ad altare eneum
pertinebant. De altari atrii potest tunc
dici quia vasa eius ferebant ger
sonite ut in libro habetur. Ipsum alta
re cahatice propriis humeris ferebant
Merarite ut ut dicamus de uten
silia tabernaculi de vet atrii que du
ra erant tabulas bases vectes co
lumpnas paxillos ferebant ea curribus

enim levite non serviebant sic in opere sed posito tabernaculo sedebant custodes.

Sed quia mundabant tenere de quod cahatice altare holocausti portabant et vasa eius post dici potest quod gersonite ferebant vasa ministerii altaris non altaris vasa forte aliquando in quibus ponebant ea quod portabant primo vice ad altare illa vasa ponebant super

v.

Tunc precepit dominus per manum sacerdotis a castris eici leprosos et semine fluentes et feminas ita addidit quoque de reddicione aliene rei ut fieret cum v capitulum preterea sed in exodo non contrarium dicere. I. ut in quadruplum redderet non hic usque di stulimus ut hic solveremus quoque domus quoque aliene rei possessio. Aliquando fiebat ex industria furto vel rapina. Aliquando ex neglegentia aliquando ignorantia. De re sublata frequenter in exodo legitur quod re stituatur si superat res. Quod si extabat in duplum si ibi legis v. boves pro uno. Alia est sublatio sed quosdam et quod in quadruplum vero dicatur ex tribus zachei probatur. De sublata ignoranter etiam agitur ut reddat caput vel v.

post delictum. Vel de re furtiva dicit si penitet latet et fur penitens sponte confitetur et reddit. Si vero non esset qui reciperet redderet domino et esset sacerdotis pro pretio vero furti vel neglegentie fiebat aliquid oblatio sed quantitatem rei. Iosephus dicit aurum et argentum reddi in duplum. Iumenta in quadruplum solum bovem in quintuplum quoque quanto possidet ceteris utilius tanto amitti ceteris dampnosius.

Addidit quoque

Ad de lege zelotipie. Zelus proprie dicitur amor pro uxore quo vir sufferre non potest ut alius misceatur. Unde vir dicitur zelotes zelotipia quandoque dicitur mechia et zelotipus adulter. Solet namque zelotipia dici sola suspicio adulterii de qua legitur hic in hunc modum. Si spiritus zelotipie concitaverit virum contra uxorem polluta est sed non potest probare vel quia falsa suspicione appetitur ducat eam ad sacerdotem et offerat pro ea assarium farine ordeacee quod est x pars sati non infundet oleum nec thus imponet. Sacerdos autem statuat eam coram domino et ponet in manibus eius in vase fictili aquas vivas et oblationem farine pugillum cum thuris incendet super altare et mittet in aquam paxillum pulveris de pavimento tabernaculi et nudabit caput eius scribetque in membrana ut dicit Iosephus dei nomen faciet que eam iurare quod nichil viro suo nocuerit in hiis que sibi obiciunt quod si viro hic non sufficiat subdet sacerdos maledictiones scilicet scriptas in membrana et dicet si polluta non es desto viri thoro non te noceant aque iste amarissime. Sin autem declinasti a viro ingrediantur aque maledicte in ventrem tuum et quoniam tumescere faciant et putrescat femur tuum dextrum et dicet mulier amen amen et delebit sacerdos omnes membranas scriptas in aquis et dabit ebibere. Et tollet sacerdos de manu eius sacrificium

De iudicio zelotipie

tetragramaton

amarissime

holocausti hec liberi ... pro sacrificio

prima

no

pro

in quadruplum

zelotipie et eleuabit illud coram domino et ponet super altare. Quod si rea erit adulterii, mulier putrescet femur eius et uterus intumebit et ydropisi non statim tamen sed usque ad x. menses. Mulier si polluta non erit, innoxia erit et in modum deficiet et pariet masculum mense x. Hee aque dicebantur sancte propter nomen domini diluti in eis et dicebantur maledicte propter maledicta congesta in eis et amarissime propter effectum qui quandoque sequebatur cordis contristi. Sicut promissus est libellus repudii quia parati erant ad effundendum sanguinem.

tetragrammaton

Hec autem lex pro ... esset lex ... durauit ...

Et de samonie nazareorum

Locutus est dominus ad moysen de lege nazareorum. Nazareus sonat sanctus uel florens uel germinans dicebanturque nazarei quidam qui ex uoto obligabant se samonie usque ad certum tempus uel in perpetuum ut samuel et abstrahebant se domino et separabant se a communi uita hominum sicut quis in pannum uel pedulos ... ut in hospitali ierusalem. Sanctitatis eorum hec lex erat. Omni tempore separationis eius nouacula non transibant super caput eius. Vnde forte quidam pingunt apostolos et christianos non intec... sed pro sanctitate. Nichil quod inebriare poterat bibebant, et non edebant quicquid ex uinea quod esset ab una passa usque ad acinum. Ad nullum mortuum ingrediebantur. Quod si mortuus esset subito quispiam coram eo polluebat caput consecrationis sue et ylico radebat caput suum et rursum die vii. offerebat turtures aut duos pullos columbarum quorum unum faciebat sacerdos pro peccato alterum in holocaustum. Dies quoque hos quos fecerat prius ex pro nichilo reputabant quia irritos fecerant et uoti sui samoniam iterum incipiebat forte non pro quolibet mortuo sed pro ... coram eo polluebat. Completis autem diebus uoti sui offerebat agnum anniculum in holocaustum. Ouem anniculum pro peccato arietem in hostiam pacificam. Et non quod ita simpliciter ponatur aries quod hebreus dicit ad minus duorum annorum eum debere esse. Canistrum quoque diuersorum panum azimorum exceptis hys que sponte offerebant iuxta potestatem facultatis sue que oblatio dicebatur corban i. munus et offerebat minus xxx. siclos si poterat aut l. Sin autem ad arbitrium sacerdotis pauper offerebat cumque immolauerat hostias sacerdos ritu suo radebat nazareus ad hostium tabernaculi ponebatque sacerdos crines eius in ignem sacrificii et sic ad communem hominum uitam reddire poterat.

ex uoto

apte

Nota. Voti est si aliquis uouit ire ... et uenerit usque ad mare et ibi ceciderit a ... iter iterare a ...

Et locutus est dominus ad moysen. Aaron et filii eius inuocabunt nomen meum super filios israhel et ego benedicam eis. Inuocabunt sic. Benedicat nos dominus et custodiat tibi det tibi pacem et ostendat tibi faciem suam.

Factum est autem in die qua unxit moyses ... tabernaculum et sanctificauit id, obtulerunt xii. principes tribuum in altaris strenationem, ut hebreus dicit sex plaustra tecta cum xii. bobus singulis boue unum et binis plaustrum unum et data sunt duo plaustra gersonitis ad ferenda onera eorum de quibus supra diximus et iiii. data semaritis. Postea singulis diebus obtulerunt uasa altari necessaria xii. n. diebus sollempnitas dedicationis protelata est. Prima die obtulit naason de iuda acetabulum argenteum cxxx. siclorum hebreus habet scutellam fialamque argenteam lxx. siclorum. Vtrumque plenum simila. In fiala thus ponebatur. Mortariolum quoque aureum x. siclorum plenum incenso in hoc uase aroma terebant hebrei ...

et p(ri)ma die s(e)c(un)di anni unctu(m) taberna
culi, xii die, f(ini)ta dedicacione,
xiiii die celebrabant phase. p(ost)
tunc dic(itur) hanc oblacione(m) xii
dier(um) factam ... con
net per recapitulacionem dic(tum). Num(eri)

q(uod) s(cilicet) thus in thuribulum ponebat.
boue(m) quoq(ue) et arietem, agnu(m) anni
cl(u)m in holocaustum, hyrcu(m) p(ro) pecc(at)o,
et in sacrificio pacificor(um) boues duo(s),
arietes .v. hyrcos .v. agnos anniculos
v. eiusdem mo(d)i uasa et easdem ho
hostias ob | Sec(un)d(u)m hebreum bos di
tulerunt alii | cebat(ur) adm(odum) tau(rum) et arie(tem).
principes die suo et sic tota | bim(us)
est dedicacio xii dieb(us). patet per
recapitulacionem q(ue) dic(it): Septima
n(am) die mensis primi, s(ecun)d(u)m q(uo)d littera
uidetur sonare, inchoata est dedi
cacio. vii. n(am) p(ri)mis dieb(us) eiusdem
mensis, consecrati sunt sacerdotes,
et inunctum est taber(naculum). si uero ita
est, tunc consecracio sacerdot(um) et de
dicacio tabernaculi protelate sunt
xviii dieb(us). Itaq(ue) non fecerunt eo
anno phase t(em)p(o)re suo s(cilicet) die xiiii, q(uo)d
tamen preceptum fuit eis a d(omi)no p(ri)ma
die eiusdem anni. Ideo quidam di
xerunt, ut predixem(us), vii dies con
secracionis sacerdotum fuisse t(er)mina
les primi anni, nec p(er) recapitula
cionem hec dici. Quod uero legit(ur)
ea die inchoatam s(cilicet) unctum est ta
ber(naculum) eadem s(cilicet) pro consil(io) q(uia) sicut .vii. al(ias) viii
die primi mensis unctu(m) est taber(naculum)
ita et eadem die s(ecun)da mensis inchoa
ta est huius oblacio et sic vii p(ri)mis
dieb(us) anni tam sacerdotes et taber(naculum)
consecrata sunt

Tum locutus est viii
d(omi)n(u)s ad moy(sen): tolle leuitas de medio
filior(um) israhel et s(an)c(t)ificab(is) michi eos
ita s(ecun)d(u)m preceptum d(omi)ni leuite p(ri)us
aspersi aq(ua) lustracionis rasisq(ue) o(mn)ib(us)
pilis carnis sue u(bi) n(on) includu(n)tur
capilli capitis lotisq(ue) in dumetis
steterunt coram | plane dici potest
d(omi)no ad hostium | q(uo)d eadem die inchoata
taber(naculi) conuocata om(n)i | ta s(ecun)t ... uices
multitudine po | sacerdot(um) et tab(ernacu)li
nentesq(ue) manu(s) | et oblacio p(ri)ncipu(m)
eius sup(er) eos filii | et cucurrerunt p(er) vii

sic dies p(ost) q(uo)s | israhel obtulerunt eos
secuta e(st) oblacio | aaron munus d(omi)no ut
v. dieb(us) ex xiii | fuerunt d(omi)no in ministerio eius
die consecrati sunt | obtulerunt ... le
leuite et h(ec) tota | uite boues duos quor(um)
ante phase. | alteru(m) fecit aaron pro
pecc(at)o alteru(m) in holocaustu(m) et sic separati
fuerunt d(omi)no a filiis israhel exinde
sunt in usus ea que d(omi)ni erant de de
cimis n(am) uiuebant et hys contenti e
rant. Sacerdot(ibus) n(am) erant sacrificia
primicie et primogenita uota s(e)c(un)d(u)m
o(mn)ib(us) uescebant(ur) cum domo sua mundi
tam preter oblata p(ro) pecc(at)o q(ue) sacerdo
tes soli p(ro)p(ri)a ... comedebant. Deci
ma(m) decimar(um) suar(um) dabant leuite su
mo sacerdoti et de melioribus dabat
q(uo)d sortem no(n) h(abe)nt in terra q(ui)a et me
lius eis cesserat. Tunc n(am) ta(m)en xii p(ar)
tem bonor(um) terre h(abe)rent modo habebat
decimam Q(uod) a(lia)s ... plus facit phase q(uo)d primo

Locutus est Moyses faciat s(ecun)do xi. ix
d(omi)n(u)s ad moy(sen) anno s(ecun)do mense
primo hic plene determinat
p(er) recapitulacionem q(uo)d dicit: Faciat
filii israhel t(em)p(o)re suo phase xiiii die
mensis h(uius) ad uesp(er)um et fecerunt
phase. Erant aute(m) quidam inmundi
sup(er) a(n)i(m)am hominis id est sup(er) ho(min)em
qui a(n)i(m)a d(e)c(e)ssit cuius cadauer tetigerat
qui non poterant facere phase et
dixerunt ad moysen q(ui)d fraudam(ur)
ne offerre ualeamus inter filios
israhel forte indig(n)os quia talis
inmundicia est nec(essari)a. q(uo)d eciam co(n)
suluit moy(ses) sup(er) h(oc) d(omi)n(u)m. Cui respo(n)dit
homo degente nec(essari)a qui fuerit inmundus
sup(er) a(n)i(m)a hominis siu(e) in uia procul fa
ciat phase mense s(ecun)do xiiii die o(mn)em
ritu(m) phase obseruans. Si uero h(ui)us
modi s(ecun)t causis t(em)p(o)re suo no(n) fecerit pha
se exterminatur a(n)i(m)a eius de p(o)p(u)lo suo. peregrin(us)
quoq(ue) et aduena si fuerit ap(ud) uos
faciat phase d(omi)ni. Si queratur si t(ame)n
in mense s(ecun)do p(ro)pter inmundicia(m) no(n)
posset facere phase q(ui)d faceret p(ost)

dici qz in modo faceret quia qd in
vno dem est sic in alys datur istis
vel forte si demceps eo anno nō fa
ceret nō peccaret De tubis clangentib. Et in
tm locutus est dns De clangendi i eis .xij.
ad moy. Fac tibi duas tabulas tubas
argenteas ductiles quib; conuocab
multitudinē. has tubas hēbant in
iiijor usus ad conuocandam multitu
dinem. ad mouendū castra. ad bella
et ad festa. et erat ut d. Jose tuba
fistula tantatorum pen magnitudīe
cubiti callamo capacior. prebens qz
in pn latitudinē que conueniebat ori
ad susceptionem spc que hebraice
asura d. In conuocatione uero multi
tudinis aliq erat diuersitas ad con
uocandum oēs principes sil clange
bant simplr ad conuocandos solos prin
cipes sed clangebant qd dupplr in
tellig. i. vna tm vno impulsu etiā
ut addit Josephus sed clangebant
si princeps primum sum quib; mettia
sua conuocare uolebat uel moy primum
per ceteras. Ad castra vero mouen
da nō simpl sed concise prolixe tubis cla
gebant et in pmo sonitu mouebant
castra. tres trib; que erant ad ori
entem in sedo que erat ad meridiē
in iijo que erat ad occidentē in iiij q
erat ad aquilonē. mod; uero clagē
di in bellis nō distinguit qz forte
sicut ap alias nationes fiebat ita
qd ap eos quz etiam habebant
sollempne epliam et dies festos et
Has clangebant. sed nō est de tali
mod; sacerdotes aūt clangebant

Anno sedo De recessu isrl a monte syna .xiij.
mense sedo .xxe die mensis
sedi eleuata est nubes de ta
bernaclo federis et pfca sunt de
monte dni tria dierum Dnt hebrei
qd archa precedebat eos tribus
dietis sup qm nube stante qui ad
certum locum conueniebant paulati
quidam. citius quidā tardā. sed me
lius est ut de h itinere tm dica
mus quando egressi sunt de syna et
precessit eos nubes nec quieuit pos
per tres dies et noctes. Unde stati
murmurauit pro labore itineris qz
nec noctib; castra posuerant et
tunc recubuit nubes in sollitudi
ne pharam. idest in pa mansione
quā fecerunt in pharam. Est n.
pharam max solitudo quā saracē
ni modo inhitant quia ergo anno
primo mense tercio pa die mensis
venerunt ad montem dni ab eode
egressi sunt anno sedo .xx. die m
sis sedi pz quia in hac mansione
que .xij. fuit sederunt fere pannum
fere d. quia .x. dies sup erant.
D. Jos. quia pannū et .iiijor dies
ibi fuerunt qd difficillimū est i
venire nisi forte fuerit annus
embolismal. pt tn dici qd eadem
die q legem acceperant reuoluto
anno legittimo recesserunt. Cū
autem uenissent in Kl' Junij ad mō
tem et .iij. die legem accepissent
si eadem die .iij. reuoluto anno
recesserint pz qd iiijor dieb; et āno
sederunt ad montem et in tercio
mense anni legittimi. die iij recces
serunt. Tn n nos uerum est qd sedo
mense anno sedo .xx. die egressi st
Tripl n. accipitur annus ab eis
preter istem. Annus usualis. annua
riuatoq; hz conuem. ub est in contrib
fixus et negocys suis conuib; agendis
Quarto autem mense huius anni qrta
die egressi sunt n legitur. Est ap
eos legittimus quo utunt legittimis
q agūt h ut diximus tercio men
se et die qrta egressi sunt. Est etiā
ap eos annus emergens. In me
moriā n. liberacionis sue ceperunt
annos suos numerare ab exitu
de egipto sicut greci a polipiade
Romani ab urbe condita xpiani
ab incarnacione dni et h annu

Tercius an[n]us ... annus ... an usualis ... mod; ... Tercius annus emergens.

Martis .i. festo hiu[s] ... po monte ... tale fest[um] celebrabant.

Inter pascha et penth. ... lunationes ... et inter pascha et pascha et inter penth. et penth. xij sunt lunationes i. ccc. liiij dies. Solaris uero uel naturalis annus ccc. lxv habeat et quadrantem et ita excedat lunarem xj diebus nisi embolismalis ...

Computa istum annum a phase in phase post ... xvj dies primi mensis et iunge cum xiiij diebus mensis ... sequentis ... habebis ... Item ...

pe xvj dies qui remanet de maio et iunge cum xiiij diebus iunii et habebis xx dies secundi mensis a phase et sic vera erit utriusque computatio anni scilicet legitimi et egentis sicut in textu ...

Num.

sedo mense xx die egressi sunt ... n. annus a phase usque in phase unus transierat, et de secundo phase f. fluxerunt dies l. ergo mensis unus xxx dies et ... iam fecerat xx dies. hec est annorum distinctio in multis locis necessaria est. In hac mansione medietas ... exodi, et totus leuiticus et numerorum precepta ... dicta descripta sunt. Duxit autem moyses secum ... abram uxoris sue qui nouerat in quibus locis per desertum castra commode poni poterant promittens ei de optimis que traderet eis deus. Sane cum eleuabatur archa dicebat moyses. Surge domine et dissipentur inimici tui et fugiant qui te oderunt a facie tua cum deponeretur dicebat. Reuertere domine ad multitudinem exercitus filiorum israhel.

Impossibile est quod per annum nullum et iiij dies i. sunt f. l. sola die a pascha ... quia numquam dies pasche ... anni precedentis et sequentis ... pasche anno et anno tamen ... i. futuri et preteriti ... concurrunt simul numquam ... dies h. Non ... a beo die quo data ... lex reuoluto anno naturali egressi sunt sed cum ueissent ad montem ... luna iunii reuolutis lunationibus usque ad lunam primam iunii quando ei luna sunt egressi ... l dies. a xiiij. luna aprilis. ... nota cum pascha

Ortum est autem interim murmur populi contra dominum dolentis pro labore et accensus ignis in ira domini, deuorauit extremam partem castrorum illos. scilicet qui longe retro erant. Orauitque moyses ad dominum et absorptus est ignis, uocauitque ... nomen illius loci incensio. tamen non fuit hoc nomen mansionis. In eadem quoque mansione uulgus promiscuum erat quod ascenderat cum eis i. et serui et ancille egiptii et multi de israel pariter cum eis flagrabant desiderio carnium nomine carnium non solum sed aliorum

ciborum etiam habundanciam intelligimus. Unde nec in querela eorum de carnibus legitur cum dixerunt recordamur piscium quos comedimus in egipto gratis in mentem ueniunt nobis cucumeres et pepones porrique et cepe et allia. anima nostra arida est nichil uident oculi nostri nisi manna. Audiuit moyses populum flentem et intollerabilis res uisa est ei quare et abeo escas petebant, et ait ad dominum. Cur imposuisti pondus huius populi super me. Numquid ego concepi et genui omnem hanc multitudinem. Obsecro ut ... alio prouideas aut interficiens me. Cui dominus. Congrega michi lxx. uiros de senioribus israhel, quos meliores nosti ad ostium tabernaculi ... et auferam de spiritu tuo tradamque eis ut sustentent tecum onus populi et populo dices. Dabo uobis carnes usque ad mensem dierum etiam usque ad nauseam et de large nausea prouomitu ... non est uomitus ille qui excitatur fetore sentine. Ablatio quidem spiritus moysi et traditio aliis non est intelligenda diuisio spiritus eius per partes uel in minutos sed illuminatio aliorum ad regendum populum per eandem spiritualem gratiam per quam et moyses illuminatus est. Sicut de igne unius lucerne multe illuminantur sine sui diminutione. Electos lxx uiros duxit moyses ad ostium tabernaculi preter duos qui in castris remanserant non ex contemptu sed quia se indignos iudicabant quorum unus uocabatur eldad alter medad et erant ut aiunt hebrei fratres moysi ex matre sed non ex patre. Ideo dicit ex patre non ex matre quia per legem ... man- dante misit ... matrem suam quia amita eius erat et duxit aliam, de qua suscepit hos duos et sed hi non dum nati erant ... Descenditque dominus per nubem ... et quieuit spiritus in eis qui stabat cum moyse et prophetabat

et si hoc obiciat ... hoc quod dicit ... expresse ... ex matre ... fratres moysi et ... potest dici ... lex esse accepta a moyse ... in ... tempore ... forsan xxx uel xl annos ... ista ... septuaginta

Margin notes:

Pro ... cum ... ualia ... mirabilis ... nobis ... in ... annis ... sedule ... simus.

Non perit auferam atque de eodem eis dabo

arida

alie

ablato

inimico

Solo moyse xl annis ante quam legem daret ... habuit et ... patrem suum rogauit ut matrem suam repudiaret ergo isti erunt xl. annorum.

super palipom ... accepta

moysi

contra ... cum ... numer ... fuit

.i. si ea propter aliquid offensa obiecta reprehendisset; hec enim erat mos absconditum ... in fine eius species

.i. obscura allegoria

sed etiam duo qui remanserant in castris prophetauerunt nec postea siluerunt .i. semper deinceps uocati sunt prophete et reddyt moy cum illis ad castra

F. secedens ... carnium et ... desiderium ...

Uentus vero egrediens a domino arreptas transmarine in insulis ortigys cornices detulit in castra per circuitum castrorum itinere diei unius volabantque a terra altitudine duorum cubitorum surgensque populus congregauit sibi coturnices duobus diebus et siccauit eas qui parum habuit x. choros et fuerunt coturnices ut tradunt non modice que aput nos sunt set ille maiores que regie dicuntur quas ... attendo uocamus non defecerat cibus etiam furor domini percussit populum plaga magna nimis ... plage non deteriatur sed in ... quod fuerit ignis sepultus est ibi populus qui carnes desiderauerit. unde ceterique locus ille uocatus est cabroth quod sonat desiderium sepulture uel sepulchra concupiscentie

potest dici lex esse data accepta a moyse progressionibus aliquanto tempore ... dationes.

Egressi autem de sepulchris concupiscentie xi. venerunt in asseroth ibique irati sunt maria et aaron contra moysen propter uxorem eius ethiopissam quam rixantes cum comparauit ei quod reginam ethiopissam uxorem duxerat uel ductam dimiserat uel propter uxorem eius sephoram que rixata fuerat contra moysen madianite quidam uocati sunt ethiopes ut legitur in philosophia et indignando dixerunt. Nonne et nobis locutus est dominus ac si diceret. Certe uult moy pre esse nobis quia locutus est ei dominus. Et iratus dixit dominus. Egredimini uos tantum tres ad tabernaculum. Cumque starent descendit in columpna nubis. vocauitque aaron et mariam ait. Si quis fuerit inter uos propheta, loquar ei in visione vel per sompnium vel per enigmata et figuras servo meo moy qui etiam in domo mea fidelissimus est; ore ad os loquor. ut ergo detraxistis ei. Vos eius prefiguratis ... et recessit nubes et ecce apparuit maria leprosa. Et ait aaron ad moy. Obsecro domine ne imponas nobis hoc peccatum. Orauitque moy ad dominum. Deus obsecro sana eam. Cui dominus. Si pater eius spuisset in faciem eius non debuerat saltem vii. dierum rubore confundi. Separetur vii. diebus extra castra quasi diceret. Si pater suus uiuificasset eam pro aliquo crimine suo deberet aliquo tempore uerecunda esse. Exclusa est itaque maria extra castra vii. diebus nec populus est motus donec reuocata est.

Egressus xii. autem populus de asseroth fixit tentoria in deserto pharam non est pharam nomen mansionis sed sollitudinis plures mansiones continentis ut in katalago mansionum manifestabitur. Omnes enim continet mansiones ab asseroth que fuit xiiii. usque ad asion gaber que fuit xxxii. quas omnes tulerunt in anno sexto. Designat gaber. misit moy xii. uiros de singulis tribubus qui considerarent terram quam possessuri erant quorum precipui fuerunt caleph filius iephone de iuda et osee filius nun de effraim. Vocauitque osee iosue. hic erat minister moy bene quidam dicunt quod dictus est iosue per anticipationem hoc demum esse quia nunc propositum est ei ... et etiam dici quod moy illis tamen et salutem aliorum repromisit. Cumque vocaret osee uel iosue que nomina saluatorem sonant tunc primo hoc nomina ei appropriauit saluatorem aliorum eum instituit preceptique moy ut considerarent qualitatem terre et hominum et urbium et afferrent de fructibus terre. Erat que tempus quando prematura ...

de xii. exploratoribus

ex precepto domini

pretorum uitis comedi possunt. Qui ascendentes, explorauerunt terram et uenientes in ebron uiderunt tres uiros de genere enach uel enathei, id est de semine gygantes, quales etiam uiderant in cham ciuitate egipti, que et athan thanes dicti sunt. Erat autem ebron, vii. annis edificata ante urbem than. Unde et ab ebron semen gygantum in egyptum descendisse creditur. Descendentes quoque ad torrentem, et uallem uberrimam tuleruntque de malogranatis malogranatus arbor, mala granatum fructus, et de ficis loci illius palmitem quoque cum uua absciderunt quem pre magnitudine tulerunt in uecte duo uiri, ob hoc appellatus est locus ille usque hodie nehel escol, id est torrens botri. De lapidatione colligentis

Reuersique sunt ligna in sabbato xviii. post dies xl. uenerunt ad populum suum in cades. De xxxiii. mansione statim egressus erat populus et morabatur in xxxiiii. Tamen quidam tradunt, quod de cades missi sunt exploratores, et ibi eos exspectauit populus. Hanc mansionem uocat Josephus conuallem iuxta cananeorum terminos existentem, et ad habitandum sibi difficilem. Et commendantes terram uiri quam uiderant, et hoc addiderunt. Sed cultores fortissimos habet, urbes grandes, et muratas. Stirpem enach uidimus ibi, quibus nos comparati, quasi locuste uidebamur. Terra quam lustrauimus, deuorat habitatores suos. Quod sic exponit hebreus terra infirma est, nec habere inualidos homines potest, uel quia nulli genti licebat diu in ea habitare, propter frequentes inpugnationes superuenientium. Unde propheta, Cum felicitatem populo mandi illi terre polliceretur, hoc opprobrium ab ea auferendum dicit quod non uocabitur ultra terra habitatores suos deuorans. Post tamen

et commendationem terre dicunt quod adeo bona sit ut nullus ex ea uelit peregrinari, sed qui in ea nascitur in ea moritur. Igitur audiens hoc omnis turba fleuit dicens. Utinam mortui essemus in egipto. Nonne melius nobis est reuerti in egiptum quam cadamus gladio, et uxores, et liberi ducantur captiui. Constituamus nobis ducem, et reuertamur in egiptum. At uero iosue, et caleph sciderunt uestimenta dicentes. Nolite rebelles esse contra dominum, quem cum mendacem esse in promisso iudicare, quia sicut panem possumus terre huius deuorabimus. Cumque clamarent in eos, alii et qui terruerant populum et omnis multitudo lapidibus uellet opprimere eos, gloria apparuit domini super tectum federis. Et ait dominus ad moy. Quousque non credet in dominum populus hic, feriam eum peste, faciam te in gentem maiorem. Cui moyses obsecro domine ne fiat hoc, ne forte insultent tibi egiptii, et dicant non potuit inducere populum in terram quam promiserat. Cui dominus. Iuxta uerbum tuum dimisi. Attamen uiuo ego, nullus eorum, qui uiderunt signa que feci in egipto numerati sunt, scilicet a xx. annis et supra, et iam per x. uices temptauerunt, uidebit terram, pro qua iuraui patribus eorum preter Josue et caleph, et quoniam amalechites, et cananei habitant iuxta uos, ne super ueniant uobis cras mouete castra, et reddite in solitudinem iuxta numerum xl. dierum, quibus terram considerastis, xl. annis recipietis iniquitates uestras. Locutusque est moyses, omnia uerba hec ad eos, et luxit populus nimis. Et ecce, mane surgentes, dixerunt ad moy peccauimus, desperantes parati sumus ascendere ad locum, quem dominus promisit. Et moy ad eos nolite ascendere. non enim dominus est uobiscum. At illi contenebrati, sine deo, posse uincere putantes,

iuramentum est domini.

id est multotiens.

Intellige per semetas aliquis fuit de illis [illegible]

penitens

De lapidatione colligentis ligna in sabbato

ascenderunt. Archa cum moy et
leuitis remanente in castris, per-
cussitque eos amalechites et cha-
naneus usque ad locum, qui ob hoc uoca-
tus est horma. i. anathema et reddi-
erunt ad solitudinem. De scismate chore
Factum dathan abyron et plaga eorum. xix.
est autem cum essent in sol-
litudine, inuenerunt hominem
colligentem ligna in sabbato, quem reclu-
sit moy, donec consuleret dominum, deinde
dixit dominus. Moriatur homo iste, extra
castra, obruetur lapidibus et factum
est ita. Quidam putant hunc
fuisse salfaad, quia et filie eius
postea dixerunt. pater noster pro
peccato suo in deserto mortuus est. Ibi-
dem etiam precepit eis deus, ut per
quatuor angulos palliorum fimbrias pone-
rent iacinctinas, ob recordationem
etiam mandatorum preceptorum dei, ad ob-
seruandum. has magnificauerunt
pharisei in tantum, ut et spinas in eis
ligarent, ut frequenti eorum punctione
ad memoriam iugem preceptorum domini
excitarentur. quadratis utebantur
iudei palliis, et adhuc in anglis
uestis quadrate in sinagogis sic
habent fimbrias iacinctinas, ob recor-
dationem de celo legis date, hoc autem
faciebant, ut a ceteris gentibus
habitu decernerent. De excusatione Moysi
Ecce autem chore fi... extincti per aaron
lius ysuar. xxi. xvj
fratris aaron, cum uidisset fratres
suos honoratos, alterum sacerdotio,
alterum ducatu populi, inuidia murmurans
contra moy et aaron, complices secum
habuit CC. L. de leuitis maioribus, quos
etiam indignos sacerdotio pre-
ferebat, adiunxeratque sibi dathan
et abyron, potiores rubenitarum, quibus
principatum populi deberi dicebat, quia
fuerunt de ruben primogenito, quibus
moy ait. Tollatis uestrum thuribu-
lum singuli, hausto igne super po-
nat thimiamata et aaron nobiscum
et quem elegerit deus, ipse sit sanctus. Misit
autem moy mane, ut uocaret da-
than et abyron, qui dixerunt non
uenimus, et uocata omni multitudine
dixit moy ad chore et ad ceteros L. uel
tollite turibula uestra, et ponite thy-
miamata super ea, et state coram domino.
Illis autem sic stantibus, descendit moy
cum senioribus populi ad dathan, et aby-
ron, ut eos uocaret. Dathan et aby-
ron, ut dicit Iosephus, excepto leuita erat.
Illi autem stabant, cum uxoribus suis,
et liberis, et omni frequentia domus sue
in introitu papilionum suorum, parati potius
ad resistendum, si uim inferre uellet
eis moy, quam obediendum. Quod
uidens moy, orauit, ut insolita morte
perirent, et sic planum fieret, quod
deus ipsum miserat. quo orante et
flente, tremuit terra, expauit quoque
populus grandique strepitu, pilloram tabernacula
excitata, scissa est terra sub pedibus
eorum, et aperiens os suum, deuorauit
eos, cum omni substantia eorum, et descenderunt
uiui in infernum. i. in patulum terre hyatum
et reducta est terra, quod nec uestigium horum factum
esse uideretur. Sed et ignis egres-
sus est, de thuribulis chore, et complices
eius tantum combussit, nec de terra pro-
latus, uel concursione fluctuum, aut
uiolentia spirituum, uisus est umquam exi-
lire, et deuorauit eos aaron illeso
stante. Tulitque eleazar thuribula
eorum ex precepto dei, igne huc illucque
disperso, et produxit eas in lamminas
formans quasi ex eis coronulas, affixitque
eas altari eneo, ad commonendum alios
israhel, ne quis, nisi de semine aa-
ron accederet, ad offerendum incen-
sum domino scilicet ne similia pateretur, tamen
et sic factum erat, quod ibi stabat
ad decorem. De uirga aaron quia nocte frondiuit
et floruit. et de hoc per ipsum inuentum. xxii
Dicitur sequenti murmurauit populus contra
moy et aaron dicentes. Altum
xvij

De scismate chore dathan et abyron et plaga eorum

Nota. Ysuar et aram fratres erant. ysuar ante primogenitus erat. [illegible] et filius eius chore [illegible] quia ipse post primum sacerdotium quam moyses filius aram uigebat [illegible] et hic idem uoluit persuadere dathan et abyron de dignitate [illegible] quia potentiores erant rubenitis.

uos interfecistis populum domini. Cumque vellent eos obruere lapidibus, fugerunt ad taber[naculum] et operuit eos nubes. Apparuit eis gloria domini et egressus ignis a domino et egressus ignis a domino devoravit populum. Dixitque moyses ad aaron. Tolle thuribulum et hausto igne de altari ponensque thimiama pergensque cito ad populum ut ores pro eo. Accelerans que aaron cum thuribulo stansque inter vivos et mortuos oravit dominum et plaga cessavit. Fuerunt autem post xiiii milia et lxx.

Est tamen

[E]uidens cessauerat tumultus super sacerdotio aaron. Dicebant enim quia et si non predictos leuitas elegerit deus, poterat esse quod aliqui de aliis tribubus digni esset sacerdotio. Et forte de omnibus tribubus vellet dominus sacerdotes, ne tanta ministerii dignitas uni domui et tam paucis traderetur ministeriis. Accusabantque moy[sen] de deserti inopia eo quod eorum negotiaretur in operam. Utilitas eius viderentur esse auxilio. Tulit igitur moy[ses] ex precepto domini virgas xii principum et scripsit nomina que nomen tribus sue. Scripsit autem in virga leui nomen leui aaron et preter has xii sumpsit unam seorsum cunctas familias continentem. Ut probaret utrum de omnibus vel quod deus tribubus huic sacerdotes quas cum posuisset in taber[naculo] coram domino, sequenti die regressus invenit germinasse virgam aaron et folijs dilatatis amigdala protulisse. Sane hic tam certo deo ordinante aaron sacerdotium firmissime possedit. Nam et in signum rebellium precepit deus virgam aaron seruari in taber[naculo].

In psalmo.

[F]uerunt

Itaque filij israhel longo tempore in solitudine. Multoque tempore sederunt in cades barne et diu circuierunt montem seyr. Et redierunt fere usque ad mare rubrum et circa fines synai et prostrata sunt cadauera eorum in deserto. Tandem. Tandem post multos labores et annos xxxviii venerunt cades unde miserat exploratores, vel inde redierunt ad eos ut dictum est quod est in deserto sin, nec est illud desertum ad quod uenerunt viii mansione ut dicit Io[sephus]. Prior enim sin scribitur per samech et in prima vel in alio, sin vero ubi est cades hic que est cades scribitur per sade et in prima madatayin vel sca[thia], et est ut quidam volunt post deserti pharam. Infra igitur xxxviii annum a finibus synay venerunt in cades xl diebus et potuit esse quod tamen xl diebus irent tamen cito quod diu postea [illegible] erant. xxi via mansionibus cardo vel per aliam viam. Redierunt ergo filij israhel quadragesimo anno mense primo in desertum syn et manserunt populus in cades et sic xl mansiones. Et ii mansiones aliqui quibus leguntur post sunt abegipto usque campestria moab iuxta iordanem tribus annis tamen completi sunt xii. Abegipto usque ad montem sinay primo anno tercij die mensis primi usque ad diem mensis tercii. Deinde anno ii xxi mansiones expleuerunt infra annum, sed in quo spacio anni non est determinatum sicut in primo xxxvii annos per errantes et prostrati. In xl anno redierunt in cades eo anno reliquas viii mansiones transegerunt quas invenies xli anni. Mansiones. Scito quod inter has non numeratur cades repetita.

Mortua est in

[M]

in cades domini quadragesimus explesset annum ut dicit Josephus quo egyptum dereliquit. In mense mensis aprilis xx qui et nisan secundum lunam dicitur, et sepelierunt eam in monte quo

Nota

Non est distinctum in mansionibus sicut in annis quantum tempore steterit inter unam mansionem et aliam stando in mansionibus primi anni

In annis tamen non legitur quod gesta fuisse nisi xii et intelligendum de singularibus. scilicet excepta generali quas cum

Marginal notes:

De virga aaron que nocte una floruit et peperit nuces

reliquiis

aliis

vel populi principis

de redeuntibus in cades xl anno

alias xxxviiii anni

[illegible]

xx die mensis primi a synai usque ad cades

ad eandem

De morte marie et aquis contradictionis. xx.

vocatur sin. Translatis ergo xxx
dieb fletus moy ppli purgavit h
modo vitulam ... totam rubeam
extra castra combussit et prosequitur
Jose ordinem tinu lustrationis quem
do die xiiii mensis septenbris fi
precepit et nunc velle nunc post combusti
onem h amoy factam. Unde etiam
sibi dicit hic venturos servare prece
pit. Et potuit esse quod huc usque im
pediti distulerunt quod nec phase
Iterum celebrasse legitur. Cum autem in
trarent terram promissionis sed
precepto do legittima sua pstituti
sunt etiam h dicit Jose ante tempus red
dirent me a cades eos venisse ad ter
nuncios ram ydumee et misisse nuncios ad
edom regem pro libertate tran
situs per terram suam. M d cum
prohibuisset moy inde recessit in de
sertum iter faciens. hystoria nui dicit
post mortem ... misisse ad edon nec
est liquidum utrum Jose anticipa
tionem an liber numeri per reca
pitulationem h dixerit. Nos sequen
tes ordinem historie dicimus quod moi
... indiguit pp aqua fraudem seditione
in pro contra moy et aaron. Orave
runt ambo ad dom quibus do ait.
Tollite virgam congregate ppm ad
petram et percussa dabit vobis aquas
floruit et utrum virga que fronderat an
alia usus est moy h est dubium tamen quia
minus legitur virga que erat in
domo ... fuisse virga que erat in archa
et congregata multitudine ante petram
dicit moy audite rebelles et incredu
Aug. li numquid de petra hac poterimus
aquam eicere h est malus fiducia
...egisset moy et aaron ... mur
murante pp diffidenter egerunt.
Mo dno manifestante cognitum
est non n. ex ope eorum vel verbo
h ppendi potuisset nisi forte moy
n. dubitans dixit. Numquid pote
est c. quia in ... est affirmationis pote

No. d. Augustinus ... in qua macula fuit ... et petram percussit ... ipsum fuit duo ligna ... adhuc ... manat ... ibi ... ticidens ...

rat dici q. poterimus vel negationis
quia direct no poterimus. Cum ergo percus prius
sus virga silicem quia desperabant
no manaverit aqua. Secundo vero ictu
egresse ita largissime ut biberet
pp et iumenta. Et dixit do moy
et aaron quia no credidistis michi non
introducetis pp hos in terram
eorum h est aqua contradictionis quia
etiam electi desperaverunt de pro
missis et pp dei. ... contradicentes
promittenti. De cetu ydumee

Misit moy
nuncios de cades ad regem edom dicentes
frater tuus iacob mandat
h tibi. Obsecro ut liceat nobis
transire terram tuam. Non ibimus
per ta loca via publica gradiemur
no declinabimus ad dexteram vel
ad sinistram. Si biberimus aquas tuas
quod erit iustum dabimus tibi. Respon
dens dixit no transibitis per me.
Timens ne transiret egressus
est obviam ei in manu forti quem do
rem diverterit ab eo israhel maxime
quia deus preceperat ei. Non pugnabis
adversus fratrem tuum. Circuivit y
dumeam egrediens de cades me
dens per desertum arabie per transiens
archi metropolim arabum que et
petra dicitur venit ad montem hor qui est
in finibus terre edon. De morte aaron

Item locutus est
do ad moy pergat aaron ad pp suos
non intrabit terram promissionis
eo quod incredulus fuerit sermoni meo.
Tolle aaron et filium eius cum eo et
duces eos coram omni pp super montem
hor. Cum nudaveris prem stola
pontificali indues ea eleazar filium eius
pontificatus ptatem suscepit et fecit
moy quod preceperat ei do et mortuus est
aaron in monte hor. Inde tradit
museum loci sepulture aaron qui
usque hodie monstratur in montis vertice
pp vero flevit eum xxx dieb. Mortu

est a .xl. anno egressionis eum esse
c .xxiiij. annorum eodem anno quo et in
mense .v. qui apud hebreos dicitur sedach
bat apud romanos augustus prima die
mensis secundum lunam. de uictoria populi contra regem xxi
Cumque audisset anathematus .xxvij.
Chananeus qui habitabat
ad meridiem venisse illuc
israhel pugnauit cum eo et obtinuit
et duxit ex eo predam. Israhel autem
vouit domino quod si traderet eum dominus
in manu suas ciuitates eius ana
thematizaret quod fecit et vocauit
nomen loci illius horma. id est a
nathema forte hic est locus qui supra
per anticipationem vocatus est hor
ma. Anathema dicitur ab athine. idem
sursum ponere quod est deuotare
i. uoto deorsum ab usu nostro separare
cum .l. res et uota et reddita sursum
in templis ponebant. Et nota quod
olim generaliter populus terre promissio
nis dictus est chananeus. Unde et
hic nomine generali vocat eos qui
erant in meridie. Tunc .n. v. y
populus propriis uocabantur nominibus in ea
et ille parte dicebatur chananeus
qui habitabat maritima. de serpente
Profecti de monte eneo contra serpentes igitur
hor venerunt. xxviij.
in salmona ibi cepit populum tedere
itineris et laboris dum circuirent
terram edom. murmurauit contra moy
sen et deum. Immisit dominus serpentes igni
tos in populum qui dicebantur igniti quia
minimi et veloces erant ad modum
scintillarum. uel ut alii tradunt tac
tum hominem veneno inflamabant usque
ad timorem igneum. rogauerunt
moysen ut oraret pro populis. Cui dominus
ait. Fac serpentem eneum et pone
in pertica eminentem in medio populi
et quicumque percussus fuerit a serpen
te respiciet eum et uiuet et factum est
ita. Hunc quia serpentem habuerunt alii israhel
magnifice repositum est in templo. Tandem

obtentum sed ecclesie quia ei populus exhibebat ezechias
diminuit .xxiiij. in puluerem rex iuda. de
Inde profecti. scopulis torrentium qui gestierit. xxix.
sunt ab alias mansiones venerunt
ad torrentes zareth quem transierunt
siccis pedibus ut mare rubrum quod velin
quentes castra metati sunt contra
arnon. qui ut ait Iosephus fluuius est a mon
tibus arabie descendens et per desertum
fluens in stagnum asfaltitem erumpit
diuidens moabitidem et amoriticam
Quidam voluerunt ciuitatem esse que
est in deserto et prominet in finibus
amorei. De hoc transitu israhel per
mediam terram illam profecit le
uiticus liber ... in hunc modum.
Unde dicitur in libro bellorum domini sicut fecit
in mari rubro sic faciet in torrentibus
arnon. scopuli torrentium inclinati sunt
uel gestierunt ut requiescerent in arnon
et recumberent in finibus moabitarum.
hunc locum sufficienter expositum
non memini me legisse. Augustinus dicit forte
fuisse librum sic uocatum apud cal
deos unde egressus erat abraham
vel apud egiptios apud quos sapientiam di
dicerat moyses in quo de hoc transitu israhelitarum
fuerat ut autem fines in duas gen
tes constituerent bello actum fuisse
putant quod propter magnitudinem sui
bellum domini vocatum est quod bellum
liber iste conscripsit. Quidam dicunt
historiam totam deesse israhel dicitur li
ber bellorum domini quia frequenter dominus
pro eis pugnasse et maxime
dicunt hebrei in terra illa amor
reos potenti manu hebreorum
fuisse deletos. Vel hic legitur dicitur
predicet quia etiam in hebreo ita est.
Super hic dicetur retractatio in bel
lorum domini et legitur .l. Unde .i. de arnon.
Dicitur .i. dicetur .i. et fiet memo
in libro bellorum domini .i. in hystoria ista
cum legetur a posteris. Fiet a mentio
de castalis. sicut fecit dominus in mari
rubro persequendo egiptios sic faciet

in torrentibus arnon pendendo amorreos Moyses dixit fatiet. Nos dominus
preteritus sic fecit dominus. Quod etiam
sequitur scopuli arnon inclinati sunt
etc. Sic ambigue exponitur.
Tradunt hebrei innumeram multi
tudinem armorreorum in torrentibus
et convallibus et scopulorum arnon po
suisse insidias israelitis ut transeun
tes perimerent incautos. dominum lati
tantes oppressisse lapidibus hinc inde
inclinatis ita ut labentia scopulorum
extenderentur in arnon ibique rege
rerunt idest fluxerunt. Fuerunt qui
dicerent describi situm arnon quia cum sco
puli prorupti et altissimi sint in de
serto quod paulatim inclinabantur
humiliando donec requiescant. idest
finiantur iuxta arnon. potuit esse ut
aliqui scopuli montium inimicorum coram
israelitis inclinati sunt ut de facili
transirent quod forte predictum erat
in benedictione Joseph ibi donec
veniret desiderium collium eternorum
et forte de eodem dixit david. Mon
tes exultaverunt ut arietes. et colles sicut agni ovium.

Exeo loco **de puteo. xxx.**
capitulum

Eis puteus. i. ex hoc loco vene
runt ad locum alium in quo mirante domino
foderunt puteum. Unde subditur. Pu
teum hunc puteum foderunt prin
cipes duces multitudinis in da
tore legis. i. in deo. hoc tamen in hebreo
non legitur et ascendit aqua de puteo
donec superredundaret forte in
signum quia exinde pugnaverunt et
hostes in hunc modum supergrede
rentur. et obruerunt omnes quo
usque cecinit israel carmen istud. Ascen
dat puteus etc. **de morte seon regis amorreorum**

Egressus populus **et og regis basan. xxxi.**
inde per has mansiones pervenit
usque in bamoth nec est nomen
mansionis sed est vallis in regione
moab in vertice phasga iuxta mon

tem illum vel forte mons ille ad
modum magnus est quod etiam in vertice habet
colles et valles. Inde misit israel nun
tios ad seon regem amorreorum
ut ei transitum per terram suam
concederet. qui noluit immo cum ex
ercitu suo egressus est ei obviam
in deserto et pugnavit cum israel et per
cussus est in ore gladii. idest in in
stantia. Josephus dicit plurimos ex eis sitti
perisse alios ruentes in fluvium
iaculis terre affixos fugientes
ad menia fundibulariis prevectos
occisi sunt. Seon occisus est. Tu
litque israel omnes eius civitates ab
arnon usque ad iaboch inter quas caput
regni erat hesebom et habitavit
in eis. Dicit iosephus ~~ad iaboch~~ hanc
terram inter tres aquas sitam. quasi nimium
insule habentem et opulentiam. arnon
fluvit a meridie iaboch a septentrione
qui in iordanem descendit. cum etiam
nomen tradit iordanis ab occide
te. Cumque transiret israhel flu
vium iaboch et ascenderet per viam
basan. occurrit ei og rex basan
in edray quem percusserunt cum populo
suo usque. i. internecionis ad internitionem
et possederunt terram eius tamen
terra hec quam habuerunt ultra ior
danem non fuit de terra promissa
quod patet quia moyses intravit hanc
profectique castra metati sunt in cam
pestribus moab ubi transiordanem
iericho sita est. **de itinere balaam et legatis**

Videns autem **et de asina. xxxii.** xxxi.
balach filius qui tunc rex
erat in moab que fecerant
amorreo timuit et accitos senio
res madyan proximi regni et amici
eius erant consuluit quid facto opus esset dicens.
populus hic delebit nos sicut bos solet car
pere herbas usque ad radices. Misitque
consilio eorum ad balaam filium beor
ariolum qui habitabat iuxta flumen ter
re ammonitarum ut veniret et malediceret

ps huc audierant. n. qd bndictus
esset cui balaam benedixet et ma
ledictus cui maledixet. Audierat
qd israhel no vincebat in arcu et
gladio sed orone fusa ad dnm suu.
visumqz est eis simodum esse exercito
bus stra orones dimicare. Cumqz
venisset ad balaam seniores mo
ab et madyan ferentes diuina
tionis in manib3 causamqz vie ex
posuissent. Dixit eis balaam.
et nocte
Manete hic ut videam quid dicat
michi ds. Domini. n. prophetam se in
ciebatur licet in sacrificando s
suluerat demones. forte demone
qui sibi loquebat dnm vocavit.
Dixitqz dns ei nocte curam ps
sui gerens. non eas cu eis. no ma
ledices pplo quia benedictus est.
Mane surgens balaam dixit
se phib'm a dno. Rursumqz mi
sit plures ad eum balach et ho
ratores. muneraqz maiora et
ampliora pmisit si maledixet
ps. quib' ait balaam. Si dederit
michi balaach domu suam ple
nam auri no potero mutare ubm
di. Obsecro manete hic etia nocte hac
Et ait ad eum ds nocte. Surge
vade cum eis ita dumtaxat ut qd p
cepo tibi facias. Mane. n. strata
asina pfect' est cu eis. et ira
tus est ei ds. Stetitqz angelus eva
ginato gladio in via stra balaam
mutaverat. n. propositum suum et
capt' cupiditate promissor. dispo
nebat quo maledixet ps qs ius p
hiberet dns. Ipse no velle ds vocat
qd yronice dixerit ei vade cu eis
ipseqz non intellexerat obstitit
ei angelus. Cum aute asina vi
deret angelu qd tu no videret ba
laam timens devavit in agru
qd cum verberib3 reduxisset ba
laam ad semita. iterum stetit an
gelus in angustiis maciar. quib3

vinee cingebant. timensqz asina
iunxit se parieti et attrivit pede seden
tis. at ille verberavit eam. Item
stetit angelus in loco angusto ubi
nec ad dexteram nec ad sinistram pote
rat declinare. timensqz asina et ce
cidit sub pedib3 sedentis. qui cum ve
hementius cederet fuste lata ei
apuit os eius dns et ait cur pcu
tis me. Ecce iam tercio. Cui respondit
illusisti michi. Ut haberem gladium
ut percuterem te. Affictus monstris
iste ad vocem asine no expavit.
protinus apuit ds oculos balaam vidit
angelum in via stantem cu gladio
et adoravit eu cui ang' perversa
est michi via tua et [illegible] asina de
clinasset occidissem te. Cui balaa
peccavi et nunc si via mea est t
contraria revertar. Cui angelus vade
sed cave ne aliud qm precepo t
loquaris. Qui ergo venit balaam
occurrit ei balaach in extremis
finib3 moabitar' magnificeqz su
scipiens eum dedit ei munera. cui
contestatus balaam ait. Non po
tero loqui nisi qd posuerit dns i
os meum. Ascenderuntqz [illegible] excel
sa t phasga montis. Unde extre
mam ptem ps intuebantur.
Aberant aut ab exitu domini lx
stadiis. Dixitqz balaam ad balach
Edifica hic vii. aras et pa totidem
vitulos et eiusdem numeri arietes
Cumqz imposuissent ambo vitulum
et arietem sup aram dixit bala
regi. Sta iuxta holocaustum tuum [illegible]
dam forte occurrat michi domi
et qd iusserit loqr tibi. Cumqz ab
isset posuit ds verba in ore eius
qui rediens coram omnib3 assump
parabola. vel in tempus sone sua ut
hebreus ait. Quo maledicam
ps cui benedixit ds. habitavit sol'
inter gentes et no reputabitur
i. singlaris erit prae omnib3 et in

R. De ariolatione balaam et eius prophetia.

Nota maceria dr ubi e contra lapides inmunti coniuncti absqz cemento sicut fieri cupis.

numerabilis. Moriatur aīa mea mō
te istoꝝ et fiant nouissima mea hō
silia. Contristatus balach ait. Quid
est qđ agis. Duxitqꝫ eum ad aliud
locum excelsum montis phasga
unde aliam ptem pp̄ uidere possꝫ.
Sedm errorem gentium putans oī
locis melius et tpib; et dm̄ sicut ho
mines posse mutari. Cumqꝫ iux
modū predcm̄ statuisset ibi. vij.
aras et inposuisset holocaustum
iterum dđ uerba in ore eius et reuer
tens ait. Non est ydolum i iacob n̄
simulachrum in israhel. dn̄s deus ei'
cū eo est. augurium in iacob. et qsi leo
nō accubabit donec deuoret pre
dam. i. terram chananeorum.
Tunc ait balaach saltem nō bene
dicas nec maledicas. Iterum dux
eū sup montē phegor statutis vij.
aris inpositis holocaustis per sin
gulas aras nō abiit balaam sicut
ante ut augurium quereret. sed eleuās
oculos uidit israhel commorantem
in tentoriis ptib; suas et irruente
in se spū dei loquens de se dixit. ba
laam filius beor. cuius obturatus est oculus
auditor sermonum dei. qm̄ pulchra
tabernacula iacob. hebreus ht̄ et cancella.
cuius oculus reuelatus est. tn̄ idem
sensus est quia dum dormiret in
sompnis uidit hec que dicebat. Vn̄
et obturatus est carnis oculus
reuelatus est oculus mentis. Vn̄
et sequitur qui cadit et sic aperiuntur
oculi eius. hebreus planius ht̄ qui
ponit. idest qui collocat se in lecto
Addidit etiam aptam de saule p
phiam. s. Tolletur pp̄ agag rex
eius et aufferetur regnum illius. qđ
factum est sauli. quia pepcit agag re
gi amalechitarum. et postea dixe
rit uerba ad pp̄m. qui benedixerit
tibi erit et ipse benedictus. et qui
maledixerit in maledictione repu
tabitur. Cumqꝫ irasceretur balach

dixit qđ in discessu suo daret ei csi
lium quid faceret ad ultimum pp̄m hunc.
Iterumqꝫ assumpta parabola ait. Orietur
stella ex iacob et consurget uirga. i. man
ex israhel. idest xp̄s. et percutiet du
ces moab et uastabit omnes filios
seth. qsi dicet uastabit omne genus
humanum. qđ s. carnales in bonis
cōuerteret et malos perdet. De seth
n. totum genus humanum est de quo
fuit noe. filii n. cham diluuio pierunt.
sed hoc uaticinium dic̄ⁱ magos ue
nisse in iudeam uisa stella et tunc
extitisse apud eos scđm balaam sup
hac re. pphauit quoqꝫ qđ israhel
ydumeos et amalech qui fuit prin
cipium gentium pugnantium ctra eos
subiceret sibi. pphauit etiam qđ ter
ram suam assirii uastarent ~~et uint~~ etiā
cyneos qui erant de fortissimo ge
nere. s. de iethro. Addiditqꝫ ueni
ent in trieribus. i. nauibus ~~trib;~~ exercitib;
de ytalia et superabunt assyrios ua
stabuntqꝫ hebreos et ad extremum
ipsi pibunt. Monarchiam predixit
hic romanorum et in fine tpr̄m de
structionem eorum. Dicit iosephus eum
pphetasse adhuc totum orbem fu
turum eorum habitaculum in eternum etiā
insulas et eum ꝑ ꝑphie sit ipleta
reliquum proterto dicebat in plenis.
Surrexit de morte mulierum madianitarum et
balaam isti beelphegor. xxiiii.
ut rediret in locum suum. xxv
Cumqꝫ in finibus madyan uale
diceret balach et suis consilium dedit
eis ut uirgines qrum specie castitas
illudi posset et filiis israhel cum
~~xeniis~~ uenalibus mitterent. que iu
uenes ad se declinantes in tm̄ alli
cere sibi laborarent ut eos trāsgre
di leges prias facerent et deos col
lerent alienos. ut sit deo suo eis ira
to uel ad modicum tpe humilarentur
deo eis propicio. nec bella n̄ pestis
aliquid eis corrumperent. Fecerunt sup

popinet

Non est
ydolum in
israhel surgit ut
leena

Dixit

origenes

exem

madyanite. Tu et de moabitis
virginib' misse sunt sed pauce q'
naturalr' sunt deformes. Eo t'p'e
morabatur isr' in sethim et for
nicat' est cu' filiabus moab que vo
cauerunt eos ad sacrificia sua
et comedebant ydolatica sua et
adorauerunt d'os earum. Et
initiatus est israhel. idest consecra
tus beelphegor. ydolo madiani
tarum. s. tentiginis quem greca prepu
tarum. Iratusque est d's dixit ad
moy. Tolle cunctos principes p'pli et
suspende eos contra solem in patibu
lis ut auertatur furor meus a
isr'l. forte q' subditos isr' no' corripi
ebant duces tribuu' vel pon' principes
ide' auctores huius ydolatrie.
Unde statim moyses dixit moy ad iudi
ces israhel. Occidat unusquisque
proximu' suu' qui initiati sunt
beelphegor. De zelo phynees

Tradit .xxxv.

Iose q' princeps de tribu
Symeon zambri filiam cui
dam potentis madianitarum.
duxerat que dicebatur cozbi.
Qui in uxore iubente in q'dam sol
lempnitate cu' alijs ducib' d'o no'
immolauit. Nam ob rem cum
moy eciam congregasset et eos
culparet non noiati' tu' quia turba
erat in ea. Ille coram omib' pro
fessus est se alienigenam duxis
se ydola coluisse nec tirannicis legi
b' q's ipse moy' s' posuerat obnoxiu'
esse. Quib' sb figmento leg'um
et dei grauiori seruitute p'plm
premebat q'm egypcy. Cu' p'p'm
iudicandi auferebat imperium et discedens
coram o'i turba que flebat ante
fores taber intrauit taber uxo
ris. Mirabant' q' omnes q' mortu'
no' fuerat. Surgens au' finees
f' eleazari de med' multitudinis

et arrepto pugione ingressus e'
post eum in lupanar et cum inve
nisset eos coeuntes perfodit ambos in lo
cis genitalib' cessauitque plaga et
occisi sunt .xxiiii. m' forte ad no'.
per plagam aliqu'm precedente'
que tunc cessauit. Sed Iose nu'
velle q' plimi iuuenes zelo fi
nees accensi mil' q' p'p' percusserunt.

Ocu
tus e'
d'ns ad moy. hostes vos sen
tiant madianite percutite eos. sic
fc'm est postea cum moy misit
exercitum et percussit madia
nitas. Vel forte sicut per cussi
fuerant filij israhel. voluit etia'
tunc d's mulieres occidi que subuer
terant eos. Sed' numerus bella

Postquam tor'. xxxvi.

Puero noxiorum sanguis ef
fusus est dixit d'ns ad e
leazarum et moy. numerate
sumam filio' israhel a xx. annis
et supra per domos et cognaciones
suas cunctos qui ad bella possunt
procedere. Fecerunt q' ita
et inuenti sunt sexcenti m' et sep
tigenti et. xxx. inter quos nullus
fuit eorum qui numerati fu
erant sb moy et aaron preter
iosue et caleph. et ait d'ns istis
diuidetur terra. plib' maiore'
partem dabit et paucioribus mi
norem. q' no' est distinguend'm
de tribub' et familijs sed d'oibus
terram n. eque diuisa secund'm
sortes data est tribubus etia'
q' tribus sorte partes equales ded't
familijs. familie vero iuxta numer'm
capitum domib' diuiserunt mi
nores et maiores porciones sorte
distribuenda eq' diuidenda sint
ne si mequale forte sors daret plib'
minorem parte' et eos numerati

Margin notes (left): volunt suspendi — No' subm telligunda e pena aliqua vel plaga a d'no prouta q' explicam ... — contra... — xxvi

Margin notes (right): finit' ordo pugnatur cu' madianitis — xxvi

No' sup' hunc locu' glosa sicut nu'o... tribus maiori spacia t'ra ... ad ... et capita ... — Forte distingue ... diuidenda ... ne si forte meq'le sors daret plibus minore' p'te' terre. — por

quoque sunt levite a mense uno
et supra .xxiii. milia generis mascu
lini. De iure successionis hereditario.

Domus .xxxvii. xxvii
Autem salphaath quia non
reliquerat filium nuntiata non
est. Audientes autem quinque fi
lie eius quod numeratis daretur
terra, steterunt ad hostium tabernaculi
coram moy et eleazaro et tota
multitudine et dixerunt. Pater
noster mortuus est in deserto pro peccato
suo nec habuit filios mares. Cur
tollitur nomen eius de familia.
Date nobis possessionem inter
cognatos nostros. Quarum causam
retulit moyses ad dominum. qui ait.
Iustam rem postulant filie sal
phaath. Ad filios autem israhel
homo si mortuus fuerit absque filio ad filiam
transibit hereditas. quod si nec
filiam habuerit transibit ad
fratres suos. quod si nec fratres habue
rit ad patruos transibit. quod si nec
hos habuerit ad eos qui proximi
sunt transibit. De sublimatione

Dixit quoque Iosue .xxxiiii.
dominus ad moysen. Ascende in
montem abarim et contem
plare terram quam daturus sum
filiis israhel. et postquam videris eam, apponeris ad populum
tuum. Non enim intrabis eam.
Cui moises. Provideat dominus deus
spirituum omnis carnis hominem
qui sit super omnem multitudinem
hanc. ne sit populus domini sicut o
ves sine pastore. Cui dominus.
Tolle iosue et statue eum coram
eleazaro et omni multitudine.
et pone manus tuas super caput
eius, ut audiat eum sicut au
divit te omnis sinagoga filiorum
israhel. Fecitque moyses ut dominus pre
ceperat. Cognovitque universa
multitudo quod Iosue post mortem
moysi antecederet eos. Utrum autem
tunc vel post moyses ascenderit
videre terram certum non est. quod sed certum est
ascenderit et partem terre potuit videre.
quod si totam videret miraculose
factum est. De libaminibus .xli.

Pre xxviii
cepit quoque dominus moysi de iugi
sacrificio et sacrificiis lega
lium sollempnitatum. Sed quia non
offerebantur hostie sine libamen
tis suis, de eis breviter preter
mittendum est. Libamen vero
vel libamentum erat silago oleo conglutinata
et vinum que cum hostia adolebatur
~~conglutinata est~~. ut quasi panis et
vinum et caro domino offerebatur.
Cuiusque vero hostie proprium libamen de
terminatum erat. pro agno simile decima pars
ephi, vini quarta pars hin. Erat autem
ephi et chorus mensure aridorum,
hin et bathus liquidorum. pro
vitulo de simila tres decime. de vino media
pars hin. et forte tres integre erant
decime. de tribus ephi vel de uno ephi post
tollebatur decima. Iterum nona pars de
cimabatur et totum reliquum decimabatur.
et sic erant .xiii. unius ephi. pa tres decimas
riete de simila due decime. de vino tercia pars
eadem hin. Erant libamenta hyrci. Si quando
legas pro agno dari de simila decime
decime, intelligendum est de con
sueta decima decimandi, que decima decima
tionis vel decima decimantem. vel
ipsa decima ephi iterum decimabatur.
et hec decima decies dabatur pro agno.
sed quosdam vel super eas est decima
decie que est decima ephi. decima chori. est enim ephi decima pars chori
De iugi sacrificio .xl.

Pri chorus ... xxx
ante
de iugi sacrificio videamus.
Iuge vel indesinens cotidie fiebat
de sumptu publico. Mane offerebat
agnus anniculus in holocaustum
cum libamentis suis ut tota die cre

maretur in odorem suauem domino
quo imposito super altare sacerdos
cum prunis et thimiamate et lot[us]
intrabat taber[naculum] ponebat[ur]que prunis
cum thimiamate super altare
incensi et hoc uocabatur con[sum]p-
tio sacrificii. tunc etiam uicinior de
vii lucernis mortificabat. In
vespere siliter ponebatur alter agnus
in eundem modum et intrans cum
thimiamate sacerdos accende-
bat omnes lucernas et sic erat to-
ta nocte in altari suauis odor do-
mino. Vespertinum sacrificium meli[us]
erat et pingui[us] matutino quia sepe
in die preter illud plura imponeban-
tur et inde dicebatur illud domino grati[us]
quia pingui[us]. non domino gratius quia mor-
tem domini in uespere figurabat. hos ag-
nos quidam tradunt de sumptu com[m]uni
sacerdotum. Iosephus vero dicit de publico
qui etiam cottidianam de sumptu
sacerdotum oblationem describit
Offerebat enim sacerdos in diebus ui-
cis sue assarium farine oleo mixte
et modica de cottione dante medie-
tatem mane et medietatem ves-
pere super altare. In modum hunc est
mane et vespere offerre deo laudes
et ad completorium. vel potius in prima
et completio offerre confessionem ad mu-
tuo orandum tanquam iuge sacrificium
quia sacrificium nostrum non est deo
spiritus contribulatus et humiliatus.

De sabbato et oblationibus eius. xli.

Sollempnitates legales erant. vii. Sab-
batum neomenia phase pentecoste
festum clangoris. festum propicia-
tionis et scenophegia. Sabbatum
interpretatur quies et dicitur festum domini
quia cum alia festa instituta et no-
minata sint ab aliquo euentu vel opere
eorum. hoc dicitur sabbatum quia deus in eo
quieuit. Unde est forte quia priuile-
gratum est in duobus quia in eo non
licet et cibum parare nec ultra mille
passus ire. Dicitur autem hoc
festum legale non quin et ante
legem etiam ab exteris quibusdam
nationibus obseruatum fuerit sabbatum
Sed quia sub lege prius obseruatum
est ex precepto. ea die preter iuge
sacrificium offerebantur duo
agni anniculi immaculati cum liba-
mentis suis in holocaustum.

De neomenia. xlii.

Neomenia sonat
in nouo lune. neos enim
nouum mene luna interpretatur quia
iudei in legittimis suis lunaci-
ones pro mensibus habebant ex
lege diem lune noue vocabant
kalendas legales et erat dies feriatus
aput eos. ea die offerebant duos
uitulos arietem unum agnos
anniculos. vii. cum libamentis
suis per singulos hircum vero pro
delectione peccati cum libamentis
suis in holocaustum omnia hec of-
ferebant.

De phase. xliii.

Quarta x
die primi mensis aprilis
ad vesperam comedebant
agnum paschalem et nox illa dice-
batur pascha. id est immolatio.
Sequenti die inchoabat festum
azimorum quod protelabatur. vii.
diebus. quorum dies prima et
ultima sollempnius erat et fe-
rialis ab omni opere seruili. Ezechiel
addidit de festo primi diei aprilis
et alibi de x. die qua tollebatur
agnus unus. Unde etiam pri-
mus mensis solet comparari. vii. in
sollempnitatibus forte moyses causa
breuitatis pertransiit. vel
multa ad ampliandum cultum dei
super addita sunt que ezechiel pro-
sequitur sicut in sabbato de prelatorum
oblatione et de precepto principis pro

pasch. diem sollempnem .i. xvi. lun. torrebant igni spicas recentes et grana manibus confricata in modum farris fractis offerebant domino assarium unum et pugillum vel dragmam unam super altare adolebant reliquum erat eius. propter hanc autem oblacione quidam putauerunt hoc festum non solum azimorum dici. sed etiam festum nouorum errantes quia legunt nysan quoque uocari mensem nouorum ab hac xvi. die dicit Josephus numerari. vii. ebdomadas post quas statim erat pentecostes. alii dicunt eas numerari ab altera die sabbati quod erat in diebus azimorum quia littera historie sic uidetur sonare. alii ab ipsa prima die azimorum ne plures quam l. dies. Ita inter pascha et pent. inueniantur. Certior sententia est a prima die azimorum incipere. In hys diebus vii per singulos dies offerebantur in holocaustum eedem hostie que et in neomenia cum libamentis suis. De penthecosten. xliiii.

Pentecosten pronunciat Josephus pentecosten .n. id est hebraice asarta penthecoste quinquagesimus dierum quibus completis quinquaginta ultimus dies dicebatur festum pentecosten. idest completis l. dierum fiebat autem in memoriam date legis l. die ab exitu de egipto data est. ~~pent. sed pentecosten in qua offerebantur panes noui sicut in secunda die azimorum grana et in duos dies l. leguntur numerari.~~ eadem sollempnitas dicebatur festum ebdomadarum quia sic putatis ut dictum est. vii. ebdomadibus ab altera die sabbati azimorum fiebat. Quod si nolumus sequi Josephum sabbatum dicemus hic pascha die sollempne azimorum dicebatur etiam festum primiciarum quia tunc domino offerebantur de nouis frugibus duos panes duorum assariorum de alphita siccata farina secundum Josephum et fermentati et ideo nichil ex hys ponebatur super altare et ideo eis due agne in esum tamen sacerdotum et nichil ex hys in cremacionem reliqui permittebantur. Erat hoc festum vii. dierum et singulis offerebant eedem hostie que in neomenia et in diebus azimorum cum libamentis suis. Tamen non uidetur uelle Josephus tunc immolari uitulos tres arietes duos agnos xiiii. De festo tubarum. xlv.

Prima die mensis. vii. duplex erat sollempnitas neomenia et festum clangorum vel tubarum. Unde imperatum. bucinate in neomenia tuba in quo bucinabant cornibus arietinis quia ea die liberatus est ysaac ne immolaretur ariete substituto pro eo. Dicebatur et festum septiorum vel sabbatum mensium quia hic mensis vii. totus fere erat sollempnis ea die preter oblationes neomenie offerebantur in holocaustum uitulus unus aries unus agni anniculi vii. hircus pro peccato cum libamentis suis. Tradunt quia sic introductum est a iudeis de cereis non per ignem ymolationem ysaac paratam significaret. Item a modernioribus translati sunt cerei ad xam diem que est pro mortuis forte propter erroris.

Decima die eiusdem mensis semper erat festum propiciacionis. De festo propiciationis. xlvi. quia ea die redyt moyses ad eos referens eis dominum placatum super offensam uituli conflatilis eadem die ieiunabant homines et iumenta a uespere usque ad uesperam pro memoria mortuorum. Unde dicebatur etiam

quinquagena

gelia

dies afflictionis . dicebatur quoque
dies expiationis quia ea die sang(uine)
vitule ruffe expiabatur taber(naculum)
et altare ut predictum est et
fiebat cinis ad expiationem in
mundorum et ipsi expiabantur
a peccatis illius anni permissione
hirci a populo . erat autem oblatio
illius diei vitulus unus aries (unus)
agni anniculi . vii . hircus pro
peccato cum libamentis suis . de sce
Quinta decima nophegia . xlvii .
Quinta die mensis eiusdem semper
erat scenophegia quod sonat fixio
tabernaculi in quo per . vii . dies habitabant
sub umbraculis in memoriam . xl . annorum
quibus fuerant in deserto . Unde
et festum tabernaculi dici solet prote
labatur ante . vii . diebus . quarum prima
et ultima erant sollempnes . viii
etiam erat sollempnis non quia es
set de scenophegia quia ea die conve
niebant ad faciendam collectam for
te in usum pauperum vel alios usus
communes . Unde et scenophegia quandoque
legitur esse festum . viii . dierum . sed
preses non servierunt . i . viii . ogdoa
di . Tradit quoque in iiii. diebus
interpositis a die x . usque ad hanc
hebreos servare ieiunia . Tradit
Iosephus quod in hiis . vii . diebus fere
bant in manibus ramos mirti et
salicis et summitates palmarum et
virgulas mali persici . fiebat de
cunctis fructibus terre oblatio domino
in graciarum actionem . oblatio
vero . vii . dierum hec erat . primo
die offerebantur in holocaustum
vituli . xiii . arietes duo agni an
niculi . xiiii . et hircus pro peccato
cum libamentis eorum . Eadem
oblatio arietum et agnorum ~~et ari~~
~~etum et agnorum~~ . et hircorum
fiebat per singulos dies sequen
tes sed numero vitulorum unus

subtrahebatur in die . In secunda . xii .
in tercia . xi . in iiii^ta . x . in quinta
ix . in sexta . viii . in . vii . septem .
In octavo qui etiam erat sollempnis
offerebatur vitulus unus ari
es unus agni anniculi . vii . et
hircus pro peccato cum libamentis
eorum . Forte in . vii . diebus festi est
subtractio vitulorum ut in summa
fierent lxx . in memoriam quod in lxx
animabus intraverunt egyptum . hec
sunt oblationes holocaustorum in
vii sollempnitatibus et fiebant
de publico nec propter hoc cessabat
indesinens sacrificium nec hostie
spontanee vel necessarie . et nota quia
ille tres sollempnitates que . vii
diebus protelabantur precipue
dicebantur quod interveniebat
in illis diebus sabbatum sabbatorum
quasi sabbatum festorum . alias festivi
tates adiecerunt hiis hebrei
propter varios eventus sicut en
cenia et purim . idest festum hester
sed non sunt legales . i . non sunt in
lege institute .

Tres pascha pentecostes scenophegia

Vota sollempni
tates decimas elemosinas ate
reis . idest altaribus . vel a
carie et mene quod est defectus
quia tunc debent sordes in nobis
deficere qui sunt in die vel a tare
do munus . idest officiis servilibus quasi
carinus . De votis mulierum . xlviii .

Addidit
Quoque dominus de votis mulierum .
Vidua vel repudiata quicquid
vovit vel in quo iuramento se
obstrinxerit implebunt . filia fami
lias vel uxor tenetur ex voto
vel iuramento . nisi pater vel vir
dixerit statim cum audierit . Si non
~~etiam statim non~~ contradixerit
irrite sunt pollicitationes eius
si postea tacuerit et post contradixerit

No. hodie uero taxatum est tempore principis ... die et annum ex quo ... sciuerit ... reuobit

Liber

nisi forte de continentia ipse uo
peccatum portabit qui contradixit in
ante omne uotum aut iuramen
tum implebit nisi forte de contin.
terum locutus De destructione madian
est dominus ad moysen in ultione a diuisione
Ulciscere filios
israhel a madianitis et sic col
ligeris ad populum tuum. Armauit
autem moyses de singulis tri
bubus mille uiros electos. xii
milia. prefecitque eis finees filium
filium eleazari. Vasa quoque
sancta. idest tubas ad clangendum
tradidit eis. Qui perfecti hostes
uicerunt. v. reges eorum. et
omnes uiros occiderunt. urbes
uiculos castella flamma combus
sit. Balaam quoque interfece
runt gladio. mulieres et paruu
los. pecora et omnem supellectilem
induxerunt in predam. Dum
autem redirent. Moyses et eleazar
et omnes principes sinagoge e
gressi sunt in occursum eorum
extra castra. uisisque mulieribus iratus
moyses dixit ad eos. Cur mulieres
reseruastis. Nonne ipse sunt que
deceperunt filios israhel. Inter
ficite omnes que nouerunt uiros
et omnem masculum. uirgines tantum
reseruate. Fecerunt sic. et reserua
te tantum uirgines. xxxii milia. Et ait mo
yses. Quia peccastis eritis immun
di. idest qui occidistis et tetigistis
mortuos. eritis extra castra. vii.
diebus et purgamini. tercio et
septimo die aqua aspersionis. Preda
etiam quam tulistis purgabitur
igne aurum et quicquid transire potest
per ignem purgabitur. quod autem ignem
non potest sustinere. aqua expiatio
nis purgabitur. Dixit quoque
dominus ad moysen. Tolle summam
eorum que capta sunt ab homine
capta

usque ad pecus et diuides predam
ex equo inter eos qui pugnauerunt
separabis domino unam animam de quingentis
et dabis eam eleazaro. Ex media
parte uero multitudinis accipies
quinquagesimum caput et dabis leuitis. Quo facto
principes exercitus accesserunt
ad moysen et dixerunt. recensuimus
numerum pugnatorum quos dedisti
nobis nec unus defuit. Ob hanc rem
offerimus in donariis domino quod in preda
auri potuimus inuenire periscelides
armillas et anulos dextralia
murenulas ut deprecetur dominum pro nobis
Susceperunt autem moyses et eleazar
et tulerunt illud in tabernaculum. De sorte
Filii autem duarum tribuum et di
Ruben et midie. 2.
gad et dimidie tribus manas
se habebant pecora multa nimis
et uidentes amorream et iazer
et galaad aptas pecoribus alendis
rogauerunt moysen ut terram hanc
eis concederet. Existimans autem moyses
ob timorem pugne et laboris hoc
eos dixisse. eos malignos appella
uit. eo quod tribubus in terra promissionis consisten
tibus uellent ipsi delectari. Ipsi uero
polliciti sunt quod urbes et paruulos
in locis tutis ordinarent et cau
las ouibus et stabula iumentis fa
bricarent. Ipsi uero armati fratres
suos precederent donec introdu
cerent ad loca sua. Sic hac itaque con
dicione terram seon regis amo
rreorum et og regis basan susce
perunt. Porro filii machir filii ma
nasse obtinuerunt galaad non to
tam. Iayr uero filius manasse
occupauit uicos eius et uocauit
eos Anoth iayr. idest uillas iayr.
Ponitur catalogus mansionum xl.ii
hic catha
logus mansionum ab exitu de
egipto usque ad ingressum terre promissionis

missionis fuerunt ante transit⁹
maris rubri, iiij. ramasse sochot
etham. phiarioth a mari rubro usque
ad sina. viij. marath helym iasu
ph. quod sonat mare rubrum vel
carpeti. Iam enim mare rubrum
suph sonat quod carpus interpretatur
et potuit esse latus carpeus quem
hebrei quartum agrum congrega
cionem vocant mare per iasuph
desertum sin raphidin solitudo
sinay et a monte sina usque ad
cades. xxi. sepulchra concupiscentie
asseroth rethma thares lepna
rasse celata mons sepher. arada
matheloch. tahat thare meltah
esmona. moserot bane iacham
mons galaad gethab atha ebron
asiongaber cades. a cades usque
campestria moab. noue mons
hor. salmona phyon oboth gea
barim dibon. gad. helmon. deba
thaim montes abarim campe
stria moab. De urbibus leuitarum et
terrum locus suburbanis. lij. xxxv
Locutus est dominus ad moysen et distinxit
terminos terre promissionis ab ortu
et occasu a meridie et aquilone
et nominauit principes tribuum
qui transito iordane cum Iosue
et eleazaro terram diuideret
precepit leuitas in omnibus tri
bubus dispersos habere xlviij ciuitates
ad habitandum et a muris forin
secus per circuitum terram mille
passuum obtinere in qua suburbana
essent ad pecora eorum alenda
ex quibus ciuitatibus vi esset refu
gij. iij. ultra iordanem iij. citra
de quibus in deutero dicetur. De mat xxxvi
Accesserunt modo connubium. liij.
autem filij machir ad moy
et dixerunt filie salphar
fratris nostri nobiscum habent sortem
ex precepto domini. Si ergo nup

serit uiris tribus alterius ex filijs earum
sequitur tribum patris minuetur he
reditas nostra et sorcium distributorum
confundetur in iubileo. Occasione
ergo filiarum salphar lex hec
promulgata est a domino per moy.
Omnes uiri ducent uxores de tri
bu et cognatione sua ut heredi
tas permaneat in familijs ne commi
sceantur tribus sed maneant ut
a domino separate. Deuteronomij. i.
Quinta
et ultima huius hystorie di
stinctio hebraice dicitur
elleaddabarim quod sonat hec sunt uer
ba. grece dicitur deutronomium
id est secunda lex. Deutro enim secunda
nomia lex. Ex hoc nomine quidam
errantes dixerunt duas esse
leges. Unam datam a domino que
in libris precedentibus continetur.
Alteram datam a moyse que in
hoc libro addentes in assertionem
sui erroris quod de illa lege legitur sic
locutus est dominus ad moy. De ista
dicitur locutus est ~~dominus~~ moyses ad omnes
israhel. Ad hec dicebant quod multa
leguntur que non supra immo quasi quedam
contraria quod non fieret si hoc esset
predictorum repetitio. Verius scias esse
quod hec penthateucus non est nisi lex
una que etiam ab apostolo et alijs sed
sepe uocatur lex moysi quia lex dei
hebreus etiam vocat hos quinque
libros thorat id est legem. nec ob aliud
liber hic dicitur secunda lex nisi hic
quia predicta iterantur quasi lex
iterata. Iterantur autem hec tria
tribus de causis pretermissis et eminet
ad commendacionem memorie et
ipsorum confirmacionem beneficia dei
ad roborandam dileccionem dei
in illis flagella que sustinuerunt
murmuraciones ad timorem in
cuciendum. Si vero in hoc iteracione

tur, a predictis inesse contrarie
tates, in superficie uerborum, in i
tellectu tamen nulla est. Fuerunt
etiam, qui dicerent hunc librum factum
a iosue transito iordane, quia
legitur in principio, hec sunt uerba que
locutus est dominus moyses trans iorda
nem, plurimum enim terre, per ut inscriptum.
Sacra, dicere consueuit, ultra ior
danem, uel citra iordanem, dicitur
tamen liber moysi, quia quod moyses uer
bo tradidit, iosue redegit in scriptis.
Videtur etiam Ieronimus uelle quod iosue, mag
nam huius libri scripserit partem.
Verius uidetur tamen esse, quod scriptus
sit a moyse, et quod hic in principio, apposuit
esdras, sicut et in fine de mor
te moysi, presertim, cum circa fi
nem libri legatur, scripsit moyses
legem hanc, et paulo post, postquam
scripsit moyses uerba legis, et loquitur
de se tamquam de alio, huius in uo
lumine precepit leuitis. Tollite
librum istum, et ponite in latere
arche federis legis, quod longo
tempore post in ierusalem deutronomius, in
archa inuentus sit. Epilogus cum

Quadra additionibus a decima
gesimo tionibus .ii. · c. i.
anno, ab exitu filiorum
israhel de egipto, xi° mense, primo
die mensis, uidens moyses diem mor
tis sui imminere, locutus est ad omnes
filios israel, et precepit legem ex
planare, congregans eos, secundum
Iosephum, ad iordanem, ubi nunc
ciuitas abiadal est, locutus quoque
palam. Sane recapitulationem
moysi prosequentes, que supra obmitti
mus, supra addita dicemus, que
dam que uidentur contraria monstrabi
mus. Deterians do itaque per re
capitulationem, ait moyses. Dixi
uobis in illo tempore non ualeo solus,
uestra sustinere negotia, date ex uobis,

uiros sapientes, et ponam eos
tribunos, centuriones quinquage
narios, et decanos, hoc uidetur contrarium
predictis. Supra enim consilio iectro,
dixit hoc factum esse. Utrumque uero
factum fuit, primo enim ad consilium
soceri faciendum, secreto dispo
suit, postea autem et assensu populi
compleuit. Quod etiam hic dicit
moyses. Dixistis michi, ut mitta
mus uiros, qui considerent ter
ram. Supra uero legitur dixisse dominus
mitte uiros, non est contrarium,
quia ad suggestionem populi moyses
consuluit dominum, ad pusillanimita
tem quoque confortandam eorum dixit
iterans. De uictoria og regis
basan, qui extiterat de stirpe ge
nere gigantum, et in argumentum
magnitudinis eius monstrabatur
lectus ipsius ferreus, in rabath fi
liorum amon, viiii cubitos habens
longitudinis, et iiii or latitudinis.

Separauit De ciuitatibus refugii
moyses tres trans iordanem .iii.
refugii ciuitates trans ior
danem, bosor in tribu ruben, ra
moth in galaad in tribu gad, golam
in basan in tribu manasse, horum
usus hic erat. Siquis nolens ho
minem occidisset, confugiebat ad
aliquam harum, et ibi a consanguineis
occisi tutus erat. Si enim extra fines,
alicuius harum, inuenirent eum qui
ultor sanguinis effusi esset, debebat
impune percuteret homicidam.
Erat autem in ea homicida, usque
ad reconciliationem cum propinquis,
uel usque ad mortem summi pon
tificis, mortuo, omnes fugitiui huiusmodi
redibant securi ad propria, tamen si propin
qui occisi uolebant illum impetere
quod uolens occidisset, et totam ei
ius urbis, hoc probarent, tradebatur eis
ad occidendum. De dilectione dei .iiii.

Addidit quoque dixit moyses hi-
dus. Diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo, et ex
tota anima tua, et ex tota mente tua,
Addidit quoque cum de manna ite-
raret, non in solo pane uiuit ho-
mo et cetera. Panem uocauit omnem
cibum hominum consueuit enim scriptura
panem pro cibo ponere, et est sensus
Nolite mirari, si cibum insolitum
dedit uobis dominus quia non in solis
usitatis cibis uita hominis sta-
bilita est apud deum sed solo uer-
bo potest creare noua ex quibus uiuat
homo. Addidit quoque inter beneficia,
quod per xl^ta annos in deserto uestimen-
ta eorum non defecerant uetus-
tate nec calciamenta attrita erant
et quod euaserant serpentes fla-
tu urentes circumstantia quos
ob hoc forte supra diximus ignitos
et scorpiones et dipsades, que
latine situle dicuntur quia perimunt ho-
minem siti et adeo parua sunt ut
cum calcantur uix uideantur
Cuius uenenum ante extinguit
hominem quam sentiatur nec tamen
sitim sentit moriturus. Dicitur
autem situla potatorium. Vas
enim aufert sitim quod dicitur situla
id est affert sicut pharetra que in-
fert mortem feretrum fert et dicitur
quasi ferens ante id est mortem, uel
quod aufert mortuum ut etiam
ostenderet que necessitas in cumbet
eis obseruandi precepta domini in
terra promissionis addidit quia non
erat terra illa sicut terra egipti
que beneficio fluuius fecundabatur
ubi portos aque diriuentur ir-
rigue sed erat montosa et campe-
stris de celo pluuiam expectans et
idest plurimum est colendus deus ut
daret eis pluuiam temporibus suis tem-
poraneam id est in autumpno uel in hyeme

ac serotinam lactis seu nutriendis et serotinam
ad maturescendum uere uel estate. Addidit
quoque de finibus terre promissionis dominus
dicens. Omnis locus quem calca-
uerit pes uester uester erit a deserto quod
est in meridie et libano quod est in
septentrione et fluuio magno eufra-
te. Qui est in oriente usque ad ma-
re mediterraneum occidentale erunt termi-
ni, hoc est mare quod tyrrenum dicitur,
Addidit quoque quod benedictiones et ma-
ledictiones scriptas in libro hoc tran-
sito iordane in ingressu suo dicerent
in hunc modum Sex tribus maiores
natu ascenderent in montem gar-
rizim cum sacerdotibus et leuitis
et vi minores montem ebal ex re-
gione et qui erant in garrizim
omnes benedictiones dicerent super
legis obseruatores et qui in ebal
ruderent, autem postquam ascenderent sa-
cerdotes et leuite cum aliis mino-
ribus sex tribus in ebal et omnes
simul has maledictiones imprecarentur
transgressoribus et qui in garri-
zim erant responderent amen.
Et nota cum enumerat gentes quas
eicerent de terra promissionis fere
ubique vi. nominat. Cananeum.
Amorreum, ferezeum, iebuseum, eueum.
etheum. In hac iteratione uero
numerant. vii^em gergeseum. Item
non quod abrahe promissum est,
quod x. delerentur que tunc reuera in
erant. Sed cum illuc filii israel
uenerant iam tres erant dele-
te filii loth deleuerant gigantes
filii esau horreos capadoces pre-
tem eueorum. De dignitate sa-
cerdotum. xii.

Addidit
quoque moyses quod non liceret
eis ~~quod liceret~~ eis de-
cimam in opidis suis nec primo-
genita pecorum nec primitias
laborum nec uotiua nec sponte

dns eu elegisse i locum in quo dat homnib' tribui

oblata sed tm coram dno in lo
co q̄m elegerit ds sibi comederet,
cum vxore et liberis seruo et
ancilla et leuita qui in castella
neus esset eorum in quo precepto
viderentur fraudari leuite
quib' premissa debebantur p
inde quidam dnt ysrl fem. e p'
terram obtinuert. Tunc enim ob
tulerunt predcā dno et dein
teps reddiderut ea leuitis. Sz
h' nichil est. Sed non dum dns
elegerat sibi locum, interea pmissionis
inde Aly dnt quia singulis an
nis h' fiebant sic primam pte
decie totius vt primā qelimā
qm, pmā q dcam vini et olei,
separabat sibi his qui deciam da
bat leuitis et illam modicam
pte deciar' ferebant secū in
irlm et epulabantur inde corā
dno et h' inde dicebant quia h'
deciā precepit poni in cartallo
qd' vas modicum nec vam ca
peret deciam. Sed hy de pri
mogenitis et primicys et vo
tis et spontaneis nichil deciāt.
Vnde uior est h' traditio hebre
orum. Singulis annis in dei
faciebant duas deciaciones bor
suorum primam leuitis sepa
bant de h' dem est. De sudz
elia e in manu e donec in ve
nias iust' eui des .i. illum eui
debes. Item reliqs ptes .ix. de
ciabant et hanc scdam deciaz
sibi reseruabat et ex ea ter i
anno cum ascendebant ~~ter in~~
~~anno~~ in irlm obl'ones et eplās
sibi et domui sue faciebant et
leuitam de castellaneū inuitabat,
qui cū eis ascenderat in cons
vel sibi reseruabant scd' aial'
p' primogenit' qd' d' scd' pri
mogenit' et sic p' primicias
tm sibi reponebant qi has
primicias. Qui autem am
pliora in illis trib' festis expē
dere volebat de bonis suis ad
h' separabat, et cum predcis re
seruabat, vouens illa dno. pre
terea quidam etiam in illis sol
lepnitatib' preter ea que di
ximus sponte quedam expen
debant ad honorem di et hec
scdaria precept' moy fieri, a dlo
cum seiz, et comedi coram do
tn remocioerib' licebat ista vē
dere in loco suo et ferre preci
cium et emere sibi in irlm qd'
desiderabat anima sua preter
tertio anno duab' decimis so
latis vt diximus tertiam itz
faciebant sibi deciacionem i
vel pauprm et hnc reponebāt
apd se vt hrent unde darent
pegrino et aduene pupillo et
vidue egentib' et etiaz leuitis
si indigerent. Inul' vero pios
ex h' nichil impendebant et
de hac dem est omi potentiue
tribue. De punitione ydolor' vi

Addidit quoque qd' si etiam frater
suus aut vxor filius aut
amicus spālis persuaderet
aliquem ad cult' idolorum for
te pter affluentiam que se
sequebatur, gentiles nō occidit
rent eum sed dnet' vel desse
sum p' lapidib' obrueret eū
et ille cui psuaserat primus
poneret manus suas sup eū
Eodem modo ciuitas sup ciui
tatem si psuaderet recedere
a cultura di. Incisuras n. et cal
uitiū sup mortuū fieri prohi
buit qd' est sanguinē suū fū
dere et capillos tondere et
facere mortuus vt ethnici faciunt

gehinna .i. decima vel minus plus a gehinna et sic de suis et maius sic de suis. Scilicet gehinna pedib' minutis eq' ligata.

elemosina

epulas

i siis

insurgere et delere eam

prohibuit quoque mortuum comedi.
Sed addidit quod sibi in munda
possent dare, aut vendere pe-
grinis et aduenis, quia natio
nes alie licite multis vescuntur,
que inter dicta sunt iudeis. Sep-
timo quoque anno quietis terre ne cre-
ditor exigeret debitum, a debi
tore hebreo dumtaxat, a pe-
grino poterat exigere et ob
hoc vocauit annum illum remissi
onis, non tamen tamen eius, cuius fuit
iubileus. In iubileo dimittebant
debita, in hoc differebant parte.
prohibuit quoque in primogenitis
arare bobus et vellera primoge
nitorum tonderi, per quod innuit non
de primogenitis debere simul
fieri in usus proprios, quia leuitarum
erat. quod si maculam haberet pri-
mogenitum poterat comedi in lo
co suo, sed non coram domino.

Repetens. ~~de penthecoste. vii.~~
Repetitio de festo pasche
Repetens quoque de festo penthecostes ait. Septem
ebdomadas numerabis tibi, ab ea die
qua falcem in segetem miseris et
celebrabis diem festum ebdomadarum
domino deo tuo. Hoc ut dicit Ieronimus hebrei
~~vero~~ non ad litteram, nec ad spiritum cu-
stodiunt. Tunc enim non eodem
die fieret penthecostes, quia alii tar
dius, alii citius metunt, secundum
statum regionum suarum. Fue
runt qui dicerent, quod quique agrico
lam a prima die missionis sue
l. dies computasse et eodem die
sibi et suis sollempne epulum pa-
rasse, et diem festum egisse, non
quidem penthecosten legalem, sed pro
collectis omnibus quam diem agebant
sollempnem. ... dicit Iosephus:
quia xv. luna phase die scilicet sol
lempni azimorum, offerebant
gelima confricata domino, et hec erat
prima missio falcis in segetem
et a xvi. luna numerabant
vii. ebdomadas, post quas faciebant
penthecosten. Quidam tamen dicunt a die
dominica que est in festo azimorum
debere numerari vii ebdomadas
quia legitur in exodo, vel leuitico, ab altera die
sabbati numerabitis. De appellatione
ad summum sacerdotem. viii.
Precepit quoque iudices ciuitatis
sedere in portis qui iudica
rent intrinsecus et extrinse
cus de finibus ciuitatum et ut
in ore duorum vel trium testium
periret, qui interficeret aliquem
et quod manus testium prius fieret
super illum. Quod si contingeret
iudices illos ambigere de causa et ascen
derent ad summum sacerdotem et
quod iudicaret ille fieret. Quod
si quis eius sententie non obediret in
terficeretur. De hiis iudicibus
ciuitatum dicit Iosephus vii. eligeban
tur in singulis ciuitatibus uir-
tute et studio iustitie ~~accepti~~.
Unicuique vero eorum dabant
duo viri ministri de genere le
uitarum. Testimonium mulierum non
admittebant, propter leuitatem
nec seruorum, propter ignobilitatem
animi, pro quo deficerent, vel pro timore
potestatis corrumpi vel pro lucro ~~posset~~.
In appellationibus non licebat pon-
tifici iudicare sine propheta et se
nioribus loci illius quem elege
rat dominus. De iustitia regis. ix.
xvii
Addi
dit ~~dominus~~ etiam quod si quis regem sibi crearent
non alienigenam sed con
tribulem qui sine consilio pon
tificis et seniorum nichil ordina
ret. In otio semper deuterum le
geret. Uxores sibi non multi
plicaret ne auerteret cor eius. Argento
regis autem ... pondera operam non

multiplicaret ne potencior
fcūs seuiret in sbditos. Ter
minos terre vel pp^e vel alie
ne nō mutaret. Non .n. pro
cul est ut leges transcendat
qui metas terrarum trans
mutat. hꝫ preceptū plimum
transgressus est Salon qui
glatus est qd tm̄ reliquerat
in iel'm auri et argenti qntū
in venerat eris et ferri tand
inde periuit vt tradunt ut
postea dicetur. De maleficiis abi
Jnterdixit etiā aciendis .x.
here ariolos. idē xviii
inspectores fibrarum circa aras
p cognoscendis futuris et dicto
res sompniorū et augures .i.
gestus auiū vel garritus at
tendentes. maleficos idest imo
lantes pos demonib' vel sal
tem lustrantes. qui homines
intuentur et fallūt incanta
tores. idest prestigios qui in
tuentes fallunt. phitones .i.
ventrilogos qui pspm malignū
loqūtur a phiōo. idest apolline
sic deos. sinos. idest aurispi
ces. idest astrorum inspectore.
Nigromanticos qui carminib'
vel sacrificiis euocant mor
tuos et pham suscitaret eis
do ut eum audirent de gēte
eorum. De talione legis .xi.
De talione xix
quoqꝫ legis et accusacōe
falsi testis apposuit ut
si diligentissime pscrutantes
deprehenderent falsum testē
redderent ei qd cogitauerat
facere suo proximo cor pcord
aiam pā dentē prodentē oculum
pro oculo pedem pro pede. xx
Addidit de timidis et sollicitis re
qs dūs monendis ab exitu .xii.

de exercitu progressuro ad bellū
ut primo sacerdos exercitū
amoneret ne timerent hostes
et sparent tm̄ in dnō nō in ar
mis et robore suo. Deinde qꝫ
princeps turme sue loqetur et
dicet quis ex uobis formidolos'
ē reuertatur ne pauere faci
at fr̄es suos vel perterritos
etiam sollicitos pro negociis in
pfcis que reliquerat reuerti
pcipet. Specificauit tria nego
cia quibus maxime affectus te
netur hūanus dicens. Quis
est homo qui edificauit domū
nouam et nō dedicauit vel ini
ciauit eam reuertatur ne forte
moriat' in bello et al' dedicet eā.
Quis est homo qui desponsauit
vxorem et nō accepit eam re
uertatur ne forte moriatur et
al' accipiat eam. Quis homo
qui plantauit vineam nec d'm
fecit eam cōem de qua omnibus
uesci licebat reuertatur ne for
mo et al' fungatur eius officio.
Qd sic intellige. Si nouella vi
nee plantacio ante quartum annū
fructus faceret inmundi erant
quia preter tpe iii fecisse uide
batur nec ex eo primicias deo
offerre aut quempiam edere lice
bat. Quarto autem anno uide
miabat dnō. Omnem .n. fructū
huius anni deferebat homo ad
urbem scām iel'm cum decia a
liarū frugum vt epularetur ex
eis coram dnō. Quinto autē
anno fiebat homo dns uinee et
uindemiauit eam sibi. De sexto
anno et deinceps erat qs omib'
cōis sed eorum talem cōsuetudinē
inter agentib' licebat intrare vi
neas et pomeria et tamqm de
ppo saciari sed ext portare fas

non erat neque uindemiantes de
hys que ad torcular portabant
gustare prohibebant sibi occur
rentes. Alia translatio plana
est. Quis est homo qui planta
uit uineam et de nouella eius
non bibit. de prohibitione federe cum genti
bus. xiij.
Addidit quoque ne cum gentibus
terre promissionis federa
inirent sed penitus extirparent
in quo postea frequenter peccauerunt
cum finitimis et gentibus essent
pacifici quantum possent etiam
federati essent. Addidit quoque ne
in obsidione succiderent arbo
res fructiferas ad faciendas
machinas et etiam de occiso in uento si
de quo nescitur. Seniores de
propinquiori urbe occidunt iuuencam et
lotis manibus super eam coram sa
cerdotibus iurabant de innocentia
sua. Egressi vero ad pugnam si
in numero captiuorum mulierem quis
uideret et pulchram uirginem
seu iam nuptam et voluerit
eam habere in vxorem non prius cu
bile eius ascendat donec illa
raserit caput et circumcidat
ungues et lugubre scema su
scipiens defleat parentes et ami
cos quos amisit in bello. xxx.
i. forum luctus — diebus ut tandem luctu saciata
ad epulas nuptiales conuertatur
Tunc liceat uiro eam humiliare.
Quod si saciatus fuerit et non ce
debit animo eius, dimittat eam
liberam. Non enim licet ei aut
reuocare eam in seruitutem
aut vendere alii. Maledictus est qui
suspensum in patibulo eadem
die iussit deponi et cadauer
eadem die sepeliri quia maledictus
erat omnis pendens in ligno.
i. sufficit ad penam quod turpiter est

maledictam suscepit mortem ne
ulterius pena tenderetur. Abho
minabile quoque dixit apud dominum
Si aut mulier veste uirili aut
uir veste feminea uteretur.
Addidit. De hiis quibus fas non erat
quoque ecclesiam dei. xiiij. xiiij.
de ecclesia ingredientium
ecclesiam dei. Non intrabit eunu
chus attritis vel amputatis testi
culis et absciso uerecundo idest pelle
in genitalibus ecclesiam dei nec mam
zer usque ad decimam generationem. Am
monites et moabites et post x. genera
tionem non intrabit in eternum quia
hii noluerunt pro quibus hebreis exeun
tibus de egipto occurrerunt eis
cum pane tamen cum sciuerent eos la
borare siti in deserto et conduxerunt
aduersus eos balaam filium beor
Post ingressus in ecclesiam dei ingres
sus in matrimonium iudeorum a quo excluebant
quidam intelligunt. quidam ad tempus
scilicet vel usque aliquem terminum dicendi fieri de quibus alibi vel usque ad terminum
successionum de quibus hic agitur. he
breus uerius dixit dicens ingre
di ecclesiam dei esse de filiabus israel
vel ducere in uxorem et sic inseri et
in genere suo fieri de populo dei. Tamen
sed hoc frustra non esset premissum
de eunucho. sed ut si uellet ille v
xorem de israel ob pecuniam uel he
reditatem vel ob aliquid huiusmodi eam tamen ei
non liceret forte quia solum mam
zerem non autem non excludebatur
alienigena spurius vel nothus. Manzer autem
est de scorto progenitus. Spurius
de stubina pro specie in distinc
tione. nothus qui habet adulteram. Verum cum
non sit verus esse de matrimonio
filius sicut et nothos febres dicimus febres
que fere quartane aut huiusmodi
uidentur non sunt tamen. Manzer autem non
to pluribus filiabus israel nec filius eius
etiam de legitima nec nepos usque

ad x.m successorem. h' poterat in
trare ecclesiam. quia penitus e
rat memoria antiqui ob pbry
extincta. Cetera, nō solum ma
seres, sed et spurios excludit ab
ordinib' dei qd' prohibiti sunt
predem duo pp' intrare Aug'
d' quia in x. generatione po
terat intrare. preter ruth moa
bitidam que intrauit deni genu
it obeth quia generationem ruth
nescimus ab abraham conpera
neo moab. x. numeramus gnō
nes, usq; ad matrimonium ruth.
Qd' autem additum est. In p
hibitione in eternum pph quod
ibidem premissum est, debet ex
poni s. nisi p' x.am generationem, vel
quia dixit amonites et moabi
tes que nomina sunt masculi ge
neris nec dixit amonitis et amoa
bitis de ueris fca prohibitio, nō
de mulierib' quia forte, nec mu
lieres occurrerunt hebreis in
deserto. De prohibitione fornicationis
addidit. xv.

Aquoq; nō erit meretrix
nec scortator in isrl' nō
offeres mercedem prostibuli nō
pretium canis in domum dn̄i dei tui.
Quia ut dicit Iose mercedem p
coitu canis venatici vel custo
dis gregum, nō licebat offerri, qz
ex hys que de contumelia proce
dunt, diuinitas nō delectatur.
Item nō uenabis pecuniam ad
usuram. nec fruges nec aliqd
ad fratri tuo sed alieno. Sed qd
dictum est qd de alieno p'missio,
sicut et p'missio fuit qd' seqr
de libello repudy. Vir autem
ap' quem uxor sua nō inueni
bat gratiam, p aliquam feditatem,
que multimode proueniunt
scribebat, qd numquam conueniebat

sathsq nō concordare posset nec comi
nere

cum ea, et causam ob quam displice
bat ei mulier, ne conueniret, et de
bat libellum, in quo scripta erant hec
mulieri, ut coram sacerdotib'
legeretur et cum iurasset verum
esse qd scripserat, licebat utriq;
aly copulari. Qd' si ingrede
retur mulier ad alterum qui iterum
daret ei libellum repudy priori
uiro, nō licebat eam recipere.
quia abhominabilem fecit eam
coram dnō. modo pro nulla fe
ditate uxor excluditur, nisi ob so
lam fornicationem. Neq; sic etiam
licet eos migrare, ad secundam uota.
Tamen quedam ecclesie modo de no
nouo introduxerunt lepram
quia morbus serpens est, et conta
giosus. Item, qui nup accepit
uxorem nō ducetur ad bellum
nec ei quicquam necessitatis publice
iniungetur ut uno anno letetur
cum uxore sua, post autem in illi
iste, nuptialis annus, nō usualis
x. s. mensium tantum iuxta quem nimi
dicitur annus luctus. Quia mor
tuo uiro nō licet uxori, transire
ad alium, ante x. menses quia
forte concepit de p'o et posset fieri
dubium cui uirorum ascribendus
esset partus prohibuit quoq; ne li
beri ancillas ducerent uxores.

Item si uiderit De plagis que maior xl.
iudex, reum dignum xvi. xxv. c.
num plagis tantum psternat eum
coram se. faciet uerberari eum
p mensura peccati et erit plagarum
modus, ita dum taxat ut quadra
genarium numerum nō exce
dat, sic et penitentes excommunica
tos plagis cedimus secundum numerum
versuum alicuius psalmi, qm dicimus cedi
mus cantamus. Iose dicit. xl. plagis
una minus habent publica. ver i. publi flagello
berandus, libm aut hominem turpissimum

Quod paulus a iudeis quinques quadragenas una
minus accepit

Boos filius salmon
Abraham genuit ysa
Nō ac ysaac genuit
Jacob Jacob genuit iudam
Judas genuit phares
qui esrom qui a
aminadab qui
naason. qui salmon
mon

Nō Nō' ... ...
... alia ...
... moabite
et amonite ...
... generatione
... non
intrabit ecclesiam dei
... ...
... ...

Nō

De hoc precepta est
de libello repudy

erat penam huius sustinere De su
Itaque si fili scitatione seminis. et
is auiro fu in dissolucionem .xviij.
erit relicta,
accipiet eam frater eius et primo
genitum ex ea filium fratris mort
anumerabit. idest filium fratris de
functi non suum vocabit et nutriet.
hereditatis successorem, quem
suscitauit. Quod si noluerit frater
suscipere relictam que sibi debe
tur ex lege interpellabit mulier
iudices sedentes in porta et absito
eo si accipere eam noluerit mulier
coram eis tollat calciamentum
de pede eius. et spuet in faciem
eius et dicetur domus eius do
mus discalciati. vel obprobrium sempi
ternum miseri. Alibi legitur quod
qui ducturus erat eam alius discalcia
bat illum quod secundum Io. dixit Non sum
dignus soluere corrigiam calciamen
ti eius quod forte fiebat si presto
erat. Alius ducturus erat et si frater re
pudiaret eam. Quandoque enim nullus
ducturus erat eam et tunc mulier
discalciabat eum. Quandoque etiam
frater non interpellante muliere pro
fitebatur iudicibus se nolle habere
eam. et tunc ipse se ipsum discal
ciabat. Vnde alibi legitur, quod no
lens suscitare semen fratris seipsum
discalciabat. Item si mulier ap
prehenderit virilia viri eius
alterius rixantis cum viro suo
abscides manum eius, nec flecteris
super ea aliqua misericordia. Item non habebis
pondus et pondus mensuram et men
suram. idest maiorem cum emas.
et minorem cum vendas hoc enim est ab
hominabile domino. De permixtione di
Addidit quoque uersorum seminum cauenda .xix.
moy. de quibusdam permixtioni
bus rerum diuersi generis cauen
dis dicens. Non seres vineam tuam altero

semine genus scilicet vel leguminis ne et
sementis quam seuisti et que nascuntur
ex vinea pariter sanctificentur. ne scilicet
primam decimam, et singulares pri
micias des hominum de uno agro cum
de vtroque fructu separatim dande sint
vel ne habeat occasione, velles primicias
sementis vel vini non dare quia simul
non sanctificantur. Nam sementis primo
anno vinea uero. Facta est autem
altera sanctificatione forte putares
sufficere ad vnius agri
sanctificationem alia littera habet ne pa
riter sufficentur quod est vere. Iosephus
velle dicit hunc coniunctionem prohibitum esse
quia dissilium coniunctione natura non
letatur. Item non arabis in boue
simul et asino cuius sensum ponit
Iosephus bobus scilicet tantum terram arandam
esse ut nomine asini quelibet alia
animalia exclusa intelligamus
esse. hebrei tradunt ob hoc deum
quia noluit deus seruili iumento
idest asino regem iumentorum co
pulare. Quatuor enim quasi regia
alia ostendit deus ezechieli. homo
enim rex omnium animalium. Sed quo
leo rex est omnium ferarum. aqui
la rex est auium. bos est rex no̅ bn
iumentorum Quidam hebrei
pullulus exponunt. scilicet quia cum
bos ruminat putaret asinus
ipsum comedere et fame afficeret,
et deficeret. Non indueris vestimen
to, quod ex lana et lino est contextum
quia dicit Iosephus hec vestis solis sacer
dotibus concessa est. hii usque ad
obseruabant in diuersis pelles, nec lineam aliquam
vestem nisi filo laneo consuebant
Tradit quoque. Iosephus iumenta di
uersi generis prohibita commisceri
ne in iuria hoc transiret ad homines
vt pecudibus commisceri licitum
putarent. Multa enim in minoribus
prohibita sunt ne ad maiora prosilie

fieret accessus. **De electione amalech. xx.**

Precepit dominus ut cum dominaretur
in terra promissionis, dele
rent amalech de sub celo quia ipsi
transeuntibus per desertum primum
nocuerunt, extremos scilicet agminis,
idest fessos, et leprosos, et semi-
fluentes eos scilicet quibus non erat
fas ingredi castra, interficien
tes. et sic dixit dominus, hunc precep
tum ne obliviscaris. Quia ma-
gis quod transgressus est Saul, trans
latum est regnum de domo eius.
Item cum intraveris terram pro
missionis, tolles de cunctis frugibus
tuis primitias, et pones in car
tallo vase scilicet vimineo ibique ad
locum illum quem deus elegerit,
et facta oblatione, stans exadver
so altaris, gratias agens deo,
coram sacerdote quia liberavit
patrem tuum iacob assiro, cum per
sequeretur scilicet laban, et filios eius
de egipto et tandem dedit tibi ter
ram lacte, et melle manantem.
Hoc sic fiebat quidam tradunt, in
ingressu terre, sed singulis an-
nis tradit Iosephus. has gratiarum
actiones agendas in scenophegia
immo bis in die et vespere, et mane
iugiter esse testificanda ab eis,
dona dei dicit. Item cum transieris
iordanem. Edificabis altare
domino de lapidibus, quos ferrum non
tetigit et offeres hostias domino
et scribes super lapides, omnia verba
legis huius, plane et lucide.
Item prophetando enumeravit moyses
benedictiones, observantium
legem, et maledictiones trans
gressorum. in fine maledictorum prophetando
ait. Reducet te dominus classibus
in egiptum ibi venderis, hostibus tuis
in servos, et ancillas, et non erit

qui emat. In alexandria ut
dicit Iosephus, multa iam iudeorum sunt
vendita, et vix habuerunt em
tores. In hac recapitulatione ponit
Iosephus ne venenum aut mortiferum
quid nullus israelitarum habeat, et apud
quem inventum fuerit, moriatur.
Hoc faciens, quod ille secundum quod prius contin
prohibas parte. **De traditione deutro**

Fecit ...**nomii. xxi.**
recapitulatione,
tradidit moyses deuteronomium levitis,
ut ponerent eum in archa domini
ut in vii. anno remissionis le
geretur universis utriusque sexus
audientibus in diebus zenophegie a sum
mo sacerdote in edito, ut dicit Iosephus. [scenofegie] [i. in pulpito]
Itemque ait moyses scio intentionem
tuam, et cervicem durissimam.
Adhuc me vivente vobiscum semper
contentiose egistis, contra dominum. Multo
magis, cum mortuus fuero. Ideo
tamen moneo vos ne faciatis. Iam
vero quia in testimonium huius canonis [invoc]
nominavimus hominem deus est michi testi
monium ~~aut~~ in utile esset, quia
mortales sunt in mortalia elementa
in testimonium invoco. Locutusque
est moyses universo cetui, audiete
verba carminis huius. Audite [testes deo] [tios testimonii]
celi que loquor audiat terra verba oris mei. ~~Eum~~
~~sunt~~ hec verba, tamen ad litteram expo
nimus. Constituit terminos populorum
iuxta filios dei israel, idest, secundum numerum [numerum]
populorum que intraverunt egiptum
posuerat deus nationes linguarum.
hebreus sic legit. Constituit deus
terminos populorum secundum terminos filiorum israel.
constituit iuxta numerum, quem dederat israel [terre]
tanquam ~~est~~ numeravit alios quasi
viles, nunquam non distinxit. Illa e
dictio hec iuxta numerum angelorum dei. [xxxiii]
De ... Canticum testimonii. xxii. [De morte moy.]
Locutus
est dominus ad moysen eadem die.

vt resinnatur Constituit terminos etc. Iacob
in Septuaginta animabus descendit
in Egiptum, et tot sunt genera linguarum

Nos qui ita exponunt dicunt idest numerum salvan-
dorum prendit deus parem futurum numero
angelorum.

ascende ad montem abarim in
monte nebo. idest pillu transi
i ist.m et uide terram canaan et
moyse. Sed antequam ascenderet
moy, benedixit filios israhel. Bnd
eorum vero interpretur in mod.m hunc.
Dominus de syna venit et de seyr ortus
est nobis. Apparuit de monte pharan
ran, et in dextera eius lex ignea.
Tradunt hebrei, quod deus misit an
gelos suos ad ydumeos, et hys
mahelitas in pharam, et obtulit
illis legem suam quam cum recipere
nollent. venit ad iudeos in montem
syna cum multis milibus angelorum
datis benedictionibus omnium tri
buum. Ascendit moy super nebo | mōtem
usque in verticem ipsius, qui dicitur
vasga et ostendit ei dominus
omnem terram promissionis usque ad
mare novissimum partem australem
lem et latitudinem campi iericho.
que alio nomine dicitur civitatis pal
marum, usque segor. Mortuus est
autem ibi moy in terra moab,
domino iubente et sepeliuit eum
dominus in valle terre moab
et non cognouit homo sepulchrum
eius usque in hodiernum diem. quod ideo fecit
autumant hebrei ne ipsi moy pro
deo colerent quia proni erant
ad ydolatriam. Moy. cxx annorum
erat quando mortuus est nec dimi
tum caligauerat oculus eius nec
dentes eius moti sunt. et defleuerunt
eum filii israhel. xxx. diebus

Et
non
surrexit ultra propheta in xxxiiij
israel quam nosset dominus facie ad faciem.
idest adeo familiariter. Hoc capitulum
finale, ut asserunt, apposuit es
dras sicut ab illo loco, ascendit
moy, usque ad hunc locum, fertur
Iosue apposuisse. Hec verba que

locutus est moy. ad omnem israel idest
quibus corripuit israel. de x. tempta
tionibus quibus temptauerunt deum.
Vnde in numeris. et temptauerunt
me iam per x. vices. bis tempta
uerunt propter penuria. De prima
in exodo legitur. Ait populus ad moysen
Da nobis aquam, ut bibamus. De
secunda legitur, ut in numeris. Hec est aqua
contradictionis. et et has. ii. notauit hic.
cum dixit in solitudine. Bis etiam
temptauerunt in manna. Scilicet cum
seruauerunt in alterum diem. Vnde
in exodo. Nullus relinquat usque mane.
Secundo, cum collegerunt in sabbato, de quo
prius in exodo. venit die vij. et egres
si de populo ut colligerent, et non in
venerunt. has duas notauit cum
ait. Inter pharam, et tophel,
et laban. pharam interpretatur onager,
tophel stultitia, laban album
quasi diceret, dicant siluestres, et stul
tiberiu, temptauerunt deum, secundo albo
Dicat enim, ut legitur, manna quod se
men coriandri album. Due sequuntur
temptationes, carnium. De pri
ma in exodo. vespere comedetis
carnes, et mane saturabimini.
De secunda in numeris adhuc erant car
nes in dentibus eorum, et ecce furor
domini, concitatus est in populo, et et has
duas notauit, cum ait et assaroth,
que urbs iuxta sollitudinem in eius
territorio facta est secunda temptatio
in qua prima, sed intellige. nisi alie
temptaciones fuerunt singule,
nec ordine facte sunt sed nos post
diximus binas deinde singulas,
quarum vna fuit in campestribus,
quod mare rubeum. Vbi non crediderunt
moy dicenti. persecuturos egiptios se
post eos, sed sequi timuerunt. De hec
dicitur, patres nostri, non intellexerunt
mirabilia alia nominatur, nisi ait. v.
xi diebus de choreb, per viam montis

seyr. hebreus h3 .xi. dierum it(er) de
oreb, ad montem seyr. Tot .n.
dieb(us) a loco ydoli venerunt ad
montem. M(oyses) v(er)o cu(m) ascendisset
moy repetente, chananeus et
amalathites, p(er)cusserunt eos
usq(ue) horma. Unde moy in deut(eronomio).
Egressus amorreus p(er)cussit
nos, sicut solent apes, p(er)sequi,
et cecidit de seyr, usq(ue) ad horm(am).
Ultima n(ost)ro ubi ait, usq(ue) ad ca
des barne, ubi p(o)p(ulu)s uoluit in
egyptu(m) reddire, corripuit ergo
eos moy. de hys que fecerant
in solitudine et in campestribus
c(ontra) mare rubrum et c(etera). Incip(it) lib(er)

Liber yosue. cap(itulum) p(ri)mu(m).
Josue, a nomine (auctoris) cen
setur, q(ui) et ihesus est
Nam Josue, et ihesus
(idem) nomen. Congno
minatus est (autem) aut(em)
ap(er)te f(ilius) naue, vel iosue ben nun .i. fi(lius) naue
filius nu(n), q(uo)d id est. Congnomina
tus autem sic adderam i(n) filij
syrac p(ro)nepote i(esu) magni sacer
dotis, qui sc(ri)psit ecclasticum. Et
n(ota) q(uo)d sec(undu)m hebreos, h(ic) incipit
ordo ueteris testamenti q(ui)
distingunt vet(us) in tres ordines
p(ri)mu(m) vocant legem sec(undu)m p(ro)ph(et)as
3(ertium) agiographa. In lege, ponu(n)t .v.
libros moy. In p(ro)ph(et)is .viij. Josue,
iudicu(m) samuel, malachim, ysa
iam, ieremiam, ezechielem, .xij.
p(ro)ph(et)as. In agiog(ra)phis ponu(n)t .ix. li
bros veteres, qui sunt hy
d(icu)nt(ur) agiog(ra)pha. id est sc(ri)p(tur)e sc(ri)pta.
M(oyses) v(er)o nomen d(icitu)r est omnibus
sacre sc(ri)pture libris et quia hy
nouem, n(on) habuerunt eminen
tiam preceteris, sed q(uo)n(iam) agno
minaretur g(e)n(er)ali no(m)i(n)e contenti s(un)t
sicut h(ic) nome(n) c(on)fessor g(e)n(er)ale est
om(n)i(u)m sc(ri)p(tu)r(arum). T(ame)n quidam illor(um)

No(ta) Job, dauid, iij(or) lib(ri) salomonis, daniel, pa
lipomenon, esdras, hester
alij que supersunt, d(icu)n(tu)r
apocryphi scilicet liber
judith, machabeor(um) lib(ri),
sapie(ntia), ecclasticus, que
d(icitu)r c(om)posuit a ihu filio
sydrach et liber thobie,
et pastor hy d(icu)n(tu)r apo
c(r)ifi, quia eor(um) auctor ig(no)
ratur. S(ed) q(uia) (con)stat de v(er)itate
constat, ideo, ab ecc(lesi)a re
cipiunt(ur).

sed eminencia aliq(ua)m, q(ui) h(abe)nt,
alijs nominib(us) censentur. D(icu)nt(ur)
alij ap(osto)li, alij m(a)r(tir)es, et huiusm(od)i.
In hunc etiam mod(um), ultimus
ordo angelor(um) c(om)mu(n)i nomine om(n)i(um)
nu(n)cupatur. Orig(enes) aut(em) sec(undu)m grecos, origines
in primo ordi(n)e .vij. ponit libros
addens, p(en)tatheuco, Josue, iudic(um)
et uocat ordinem illum, eptatic(um).
abepta q(uo)d (est) septe(m), et theucos
q(uo)d (est) volumen. In quocu(m)q(ue) aute(m)
ordine, sit liber h(ic) historia non
mutatur. De Josue .i.

.i. c.
Factum
est, p(ost) morte(m) moy. et que
scente luctu p(o)p(u)li p(ro)p(ter) eo locu
t(us) est dominus ad iosue filiu(m) nu(n) dicens.
Moy. seruus me(us) mortuus est.
Surge et transi iordane(m) hu(n)c
tu et omnis isr(ae)l tecu(m) sicut fu
tum moy. i(ta) ero tecu(m) et eadem q(ue) et fuerat ei
q(ua)m moy(ses) promiserat, p(ro)misit ei. dei, ybis
Et n(ota) q(uia) cum dixit mortuus
est moy, sigillauit errorem q(uo)
rundam, dicentiu(m), moy raptum
esse, cu(m) elya et enoch q(uia) nullu(m)
uestigiu(m) mortis ei(us) relictum est
M(oyses) v(er)o addidit, seruus me(us)
destruit et alior(um) errorem, d(icen)tiu(m)
moy. da(m)pnat(um) eternalit(er), p(ro)pter
aq(uam) c(on)tradic(ti)o(n)is. M(oyses) v(er)o dixit, sur
ge. loco est, et n(on) s(ed)
dena est sedisse, ut (in)stituisse eu(m)
loqueret(ur) ei dominus. Tunc
precep(it) Josue, p(o)p(ul)o p(er) p(re)cones
p(ar)ate uobis cibaria q(uonia)m p(ost) die(m)
terciu(m), transibitis iordanem.
q(uo)d de cibarys alijs, intelligendu(m) est. a(nno) manna
q(uo)d in terciu(m) diem, reseruari n(on)
poterat. h(ic) de humano c(on)silio, dix(it)
Josue. N(am) .n. transierunt ior
danem, usq(ue) in .vij(m) diem. Ex
ploratores .n., quos tunc misit,
p(er) triduu(m) morati sunt p(ost) reddit(um)
quor(um) triduu(m) exspectauit p(o)p(ulu)s.

diminutionem agrum et preparavit
sibi cibaria, iuxta mandatum Jo
sue. Permisit autem dominus
ut sic aufferrare Josue ne de
inceps, sicut et ipse, sine domino consilio ag
grederetur, presertim cum dixis
set dominus moysi in electione eius
Josue succedet tibi. Pro eo si quid a
gere voluerit, eleazar consulet
dominum. Quod autem erraverit
patet. Ignorabant enim utrum in tercium
diem nubes attolleretur, sine cuius
motu non moverent castra. Qui
dam tamen asserunt hic participa
tionem deesse, nec mandatum esse
a Iosue, donec redirent nuncii.

De exploratoribus et Raab. ij.

Misit ergo Josue duos exploratores
de sechim in iericho. Ipse vero
itaque movit castra, et metatus
est ea spatio xl stadiorum
a iordane. Exploratores autem
sub simulatione cativitatis, diligenter
consideraverunt urbem, et in muni
ta loca eius invenerunt, declinaverunt
ad domum raab meretricis que
iuncta erat muro, et parte civi
tatis munitatum est autem regi
iericho venatum viros explora
tores adesse. Qui cum misisset ad
raab, ut educeret eos, abscon
dit eos in stipula lini, quod sic
cabat super murum, mentiens eos
egressos, dum clauderetur porta.
Dixitque nunciis, persequimini
eos per viam iordanis, et compre
hendetis. Tunc ascendens
ad viros, quos operuerat, di
xit eis. Novi quod dominus tradiderit
terram hanc vobis, que au
divimus facta pro vobis, a domino.
Iurate ergo michi per dominum,
ut quomodo ego feci vobis misericor
diam, sic et vos faciatis michi
et cum universa domo patris mei,
ut salvetis animas nostras et
universa que possidemus. At
illi iuraverunt. Tunc dimisit
eos mulier per funem coctineum de
fenestra domus que herebat muro
et ait eis latitate in montanis
tribus diebus, donec redeant qui
vos persecuntur. Qui dixerunt
ei non tenebimur iuramento,
si non collegeris, cum capietur
civitas, omnem domum tuam intra
et ligaveris hunc funem in fene
stra, ut hoc signo domum tuam
cognoscamus. Itaque post dies red
dierunt exploratores ad iosue,
narrantes omnia que sibi ac
ciderant. Josue vero, et elea
zar, et maiores populi ratum habuerunt
iuramentum eorum.

De transitu Jordanis. iij.

Postea tribus diebus evolu
tis, dixit iosue ad populum
sanctificamini, cras enim faciet
dominus inter nos mirabilia.
Diluculo vero, ait ad sacerdotes
Tollite archam, et precedite populum
spatium duum cubitorum milium,
ut videri possitis ab universis.
Cumque intraveritis partem ior
danis, state ibi ad instar pavi
menti. Cumque precederent
sacerdotes cum archa, seque
batur universa multitudo, par
vulis et mulieribus in medio col
locatis. Precedebantque ruben, gaad,
et dimidia tribus manasse, sicut
quod preceperat moyses, et erant xl
milia armatorum. In paralippomenon
legitur tamen lx, in quo multa scrip
torum vicio depravata sunt.
Recedentes autem ad iordanem,
reperunt eum in messem plus
in tribus annis, tercie solito exce
verat. Tamen per solutionem nivium in motibus

iordanis

ca. iij.

res.

quicunque exierit hostium
domus tue, sanguis eius
super caput eius erit, et erimus nos
alieni.

.i. in libris residuorum
que in libris regum deficiunt vel collecta sunt

fcã, tũ ꝓ ymbrem serotinum
datũ noviter. Cumque intumu-
erunt sacerdotes aquã steterũt
aque descendentes, ad instar
montis intumescentes. Appa-
rebant procul usque ad montem q̃
dicitur Sarthan. Inferiores
vero aque descenderunt in ma
re mortuum. Sacerdotes vero
stabant in medio fluminis cũ
archa, donec universus populus,
pertransiret alveũ. Et
elegit Josue .xii. viros singulis
tribubus, qui tulerant de loco, ubi
steterant sacerdotes .xii. lapi
des, iuxta numerum filiorũ isrl
in signũ. De sicco vero retulerant
in alveũ alios .xii. in actũ me
morialem transitus eorum. et
sunt ibi usque in hodiernum diẽ.
Dñe ... Ad quos & creditur demonstrasse
cũ dixit potens est dominus, de
lapidibus istis suscitare. Tũ ad il
suscitare filios abrahe — los, sicut nõ legitur, quos Josue — Jos et illos
transferre fecit de iordane. Cũ
transisset populus et archa post eos
reverse sunt aque in alveum
suũ. Ascendit de iordane pri
mo mense .x. die primi mensis
tollentesque secum .xii. lapides
fluvii, et castra metata sunt
in galgala, vel per .x. stadia a ie
richo ad orientem. l. vero stadiis
a iordane. Josue vero construxit
altare de lapidibus quos tulerãt,
et super illud postea sacrificavit
deo. Et nõ quia sicut legitur
in cronicis eusebii, sed hebreos,
ille annus erat iubileus et erã
quinquagesimus primus, inter
iubileos. et qui fluxissent ab ĩtio
mundi anni .ii. d. l. Singulis iubi
leis, per quinquagenos annos depu
tatis. Sed .lxx. vero longe plu
res anni fluxerant ab initio

mundi. Beda quoque in cronicis
suis, ponens numerũ annorũ,
sed hebraicam veritatem probat
predicta summa annorum .xii. annos
defuisse. De circumcisione galgalis

Eo tempore .iiii.
Ex precepto dñi circumcidit
Josue populum secundo, cultris lapideis
tũ hebreus sit novaculis acutis
ut intelligitur est, quod idem homo, iterum
circumcideretur. Sed parvuli qui na
ti erant in deserto per .xl. annos
incircumcisi erãt. Illi vero ex
mandato domini. Illi ex neglecta
parentum. Illi autem ex eadem
cautela, ne forte mox circumci
sis attolleretur nubes, et nõ
haberent progredi. et sic periclita
rentur parvuli. Facta autem circũ
cisione dixit dominus ad iosue
hodie abstuli a vobis opprobrium
egypti, id est prepucium, quod apud he
breos opprobrium erat in mũ
dicie gentiũ. Ob hoc vocatũ est
nomen loci collis preputiorum. vel
galgala, id est revelatio, quia si
gnificatio, sed illud facta est iudea
sanctificatio eius. potest tũ dici
opprobrium ablatum a vobis ser
vitus egypti, et labor deserti, quod
congruit, sed aliam nominis inter
pretationem. Interpretatur galga
la libertas. porro mansit populus
in castrorum loco, donec sana
rentur. et fecerunt phase .xiiii.
die ad vesperam in campestribus
iericho quod nõ dum [illegible] fecerant
fuerat. Primo in finibus egypti
scilicet ramasse. Secundo ad radicẽ
montis sina. Secundo anno egres
sionis. Exinde intermissum
fuerat, cũ circumcisione, usque ad
terram promissionis. et come
derunt, deficientibus terre, die
altero azimos panes, et polentã.

eiusdem anni. Est autem polen
ta, grana tosta, et manibus con
fricata, ad modum grani pilo tusi
et dicitur polenta. quasi pilleta
Quidam tamen tradunt polentam
esse pultes, de purgatissima fa
rina factas et dictam polentam,
quasi pollentam, a pollinе, quod est pur
gatissima farina statimque de
fecit eis manna, quo alti fue
rant xl. annis. De eversione ieri

Eadem nocte cho. vi.
te, cum esset vj.
iosue, in agro iericho ad
explorandum vidit virum contra
se stantem evaginato gladio,
et ait noster es, an adversariorum
Qui respondit nequaquam sed
princeps exercitus domini ego sum et
nunc venio et docuit eum angelus,
de modo capiendi civitatem et
quod eam, et universa illius fa
ceret anathema. Cumque adorasset
eum iosue, pronus in terram, dixit
ei angelus. Solve calciamentum
de pedibus tuis locus enim in quo stas
sanctus est quod intelligendum est,
sanctificatus est. Quia enim pollutus
erat in habitatione gentium ad
presentiam domini, per angelum,
sanctificatus est porro per nudita
tem pedum in huiusmodi locis
sanctis, et in penitentibus, potest non
ri innocentia, que talibus congruit
Sanctificantur supientes, iudicio di
luculo ante civitatem consilium angeli,
vij. sacerdotes. vij buccinis clan
gebant ante archam omnisque
exercitus armatus precedebat
archam et reliquus vulgus seque
batur eam. Circuierunt civita
tem, primo die azimorum semel et
in silencio, et redierunt in castra
sic fecerunt vj diebus. Die
autem vij. septies circuierunt et

in circuitu vij. dixit Josue ad populum
vociferamini et ascendite sicque civi
tatis anathema. preter aurum.
et argentum, es et ferrum quod cum
servabitur domino et primicias
opum necnon sola raab, cum suis
salvabitur. Igitur vociferante
populo, et clangentibus tubis muri
funditus corruerunt et ascendit
quisque per locum, qui contra se erat
et interfecerunt omne vivens
in ea et combusserunt eam, et omnem
suppellectilem in ea in tumulum
domino septimum. Raab vero ho
neratam muneribus cum omni domo
sua, receperunt in israhel in perpe
tuum. Quam procedente tempore,
duxit Salomon in uxorem princeps
in tribu iuda. Tunc im
precatus est Josue dicens maledictus,
qui reedificaverit iericho in primo
genito suo fundamenta illius ia
ciat, et in novissimo liberorum ponat por
tas eius quod impletum est ut post
liquebit. De lapidatione achor

Peccavit achor. vij.
Pro achor vel acham, filius charmi,
de tribu iuda tulit aliquid
de anathemate, clamidem cocci
neam, contextam auro hunc autem
secundum Josephum auri massam .i. cc siclos
tulitque, totidem siclos argenti
regulamque auream mille siclorum
Misitque viros Josue de iericho qui
exploraverunt civitatem hay,
que est iuxta bethel. Qui rever
tentes, dixerunt. Non ascendat
omnis populus. Sufficiunt enim iij milia
ad capiendam urbem. Josue tamen direxit
xxx milia. Qui cum ascen
dissent, terga vertentes per
si sunt a viris urbis hay, et cor
ruerunt ex eis xxxvi viri. Josue
vero scidit vestimenta sua, et
iacuit pronus coram archa, usque

Nota
Amgenuit boos. dum
illius qui genuit obeth
tres enim sunt
pater filius nepos
de se fuit boos et
ideo matheus tamen iiii
ponit

vel singulam

pro indignatione

ad vesperam. et senes populi cum
illo, saccis induti et liquefactum est
cor populi. Verebantur enim, ne ti-
mor eorum, qui invaserat chana-
neos, transiret in audaciam ad eos,
ut in impetum facerent in ipsos.
et dixit dominus ad iosue. quia
pollutus est populus anathemate,
nec ero cum eo, donec mundetur.
applica tribus populi ad te. et fac
sortem per tribus et familias,
et domus, et capita. et quemcumque
sors invenerit comburetur
igni, cum omni substantia sua. Quo
facto, invenit sors, tribum iude.
deinde familiam zare. tandem
domum charim. ad ultimum caput
achor. et dixit ei Josue. Fili da
gloriam deo, confitendo quod feceris.
Quo confesso, missi sunt nun-
cii, ad tentorium eius, qui pre-
fatam pecuniam, reconditam
in terra invenerunt, et retule-
runt ad populum. Tollens itaque Jo-
sue illum, cum universa domo eius
et iumentis, et universa sup-
pellectili, duxit eum in vallem
profundam. lapidavitque eum,
omnis israel. et cuncta, que illius
sunt igne consumpta sunt cum
illo. fecerunt super eum altum
acervum, qui permanet usque in pre-
sentem diem. Vocatumque
est nomen loci illius, vallis achor.
Nec putandus est populus neglexisse man-
datum domini, quo preceperat
eum comburendum. Nam in scrip-
tura sacra, ignis pro vehementi
pena accipi solet. ut in fornace
ferrea egipti. putant tamen dominum
precepisse, ipsum lapidari. et alia
que lapidibus obiri possent. cetera vero,
que non lapides sentirent, igne
cremanda. Tradit autem tamen Jo-
sue, fecisse hoc quadam consideratione,

quia videlicet penituit achor, et sic non
dignus igne iehennali. et sic
noluit eum exurere. qui dignus
igne non erat. vel si non penituerat
et dignus erat igne eterno. re-
servavit domino, penam ignis.
punivit quoque eum alio genere
pene, ne videretur punitus bis in idipsum.

De incendio hay. viii.

Postea surrexit Josue, et omnis
populus, cum eo, ut ascenderent in
hay. et premisit. xxx. milia virorum
inter bethel, et hai, ad occidentem.
Qui dimissis in loco insidiatoribus,
v. milibus. redierunt ad exercitum,
qui erat ad aquilonem. Rex
autem hai, festinans mane egredi,
cum omni populo suo, ignorans quod
post tergum, laterent insidie. Jo-
sue vero fugiens cum longius
pertraxisset eos, ab urbe, elevavit
clipeum, quem gerebat. Quo
viso, surrexerunt qui erant
in insidiis, et intrantes urbem,
incenderunt eam. Quibus egres-
sis post hostes, et Josue impetum
facientem in eos, ex utraque parte
cedebantur adversarii. et inter-
fecerunt omnes, a viro usque ad
mulierem, xii. milia hominum. predam
vero sibi diviserunt. suspenden-
tes regem hai in patibulo usque
ad vesperam. Tunc deponentes
eum, proiecerunt eum in introitu
civitatis, congesto super eum acervo
lapidum. succendentes quoque omnino
urbem, fecerunt eam in tumulum
sempiternum. hic preoccupat historia,
de altari illo, quod factum est, inter
garizim, et hebal. super quod scripsit
Josue deuteronomium, in benedictionibus
et maledictionibus factis super mon-
tes illos, de quibus suo loco, dicetur.

Convenienter dixit liba-
vit cum dominus de fornace
ferrea egipti.

Gaabonite [De dolo gaabanitarum. ix.] vero audientes quod fecerat Josue duabus urbibus, et quod ex mandato domini nulli parceret habitantium intra terram promissionis, nec amicitias faceret, callide cogitaverunt. Unde ad castra Israel miseruntque nuntios, qui de longinquo venientes, in argumento longi itineris ferebant veteres sotulares et pictaciis consutos, et vestes, et panes in sitarciis suis, qui erant duri et mucidi, et in frusta comminuti. Cumque venisset in Galgal, dixerunt ad Israel: De terra longinqua venimus, que est extra terram promissionis, que vobis sorte debetur. Servi vestri sumus, fedus inite nobiscum. Crediderunt eis filii Israel, et os domini non interrogaverunt. Initoque cum eis federe, iuraverunt Josue et Eleazar et omnes principes multitudinis. Post triduum cognovit se circumventum vero Israel a Gaabonitis. Moventesque castra venerunt ut everterent civitates eorum. Egressique sunt Gaabonite obviam eis, et ait Josue: Cur nos imposuistis nobis? Qui dixerunt: Timuimus valde, et de consilio providimus animabus nostris. Facite quod vobis bonum et rectum videtur. Tunc acclamavit populus esse fraudem iuramenti, quod per surreptionem factum erat, presertim cum dominus inhibuisset talibus confederari. Maiores vero quia iuraverant, pro religione iuris iurandi servanda, et pro iniuria populi sedando, sibi dispensaverunt, ut non haberent eos socios, sed servos aquarios, et qui sunt Nathinei, et lignarios, qui ligna cederent et aquas comportarent in usus altaris, in loco quem dominus elegisset. Quo facto reddiit Israel in Galgalis.

[De quinque regibus suspensis. x.]

Eo tempore regnabat in Jerusalem Adonisedech, qui interpretatur dominus iustus. Forte sic vocabantur reges Jerusalem, ut Salem et Melchisedech regem iusticie sonat. Qui cum audisset Gaabanitas confederatos Israel, timuit valde, et convocavit quatuor reges secum, et ascenderunt illi v. reges Amorreorum, et obsederunt Gaabaon. Obsessi autem miserunt ad Josue dicentes: Ascende cito, et libera nos. Qui tollens exercitum, irruit repente super eos, scilicet hostes, et conversi sunt in fugam per descensum vel descensum Bethoron, et dominus misit grandinem super eos, et plures occidit grando quam gladius. Videns autem Josue solem descendentem ad occasum, et lunam ascendentem, timens beneficio noctis evaderent hostes, clamavit ad dominum dicens: Sol contra Gabaon ne movearis, et luna contra vallem Haialon. Steteruntque sol et luna spatio unius diei. V. vero reges absconderunt se in spelunca urbis Maceda. Precepitque Josue sociis suis, et ait: Volvite saxa ad os spelunce, et apponite custodes. Vos autem persequimini hostes, ceciditque adversarios magna plaga. Reddiitque exercitus ad Josue in Maceda, ubi tunc erant castra sana et integro numero. Et ait Josue: Producite v. reges de spelunca. Quibus eductis, dixit ad principes exercitus: Ponite pedes super colla regum istorum, ne timete. Sic faciet dominus cunctis hostibus vestris. Quo facto, suspenderunt

Nota. Nec ante fuit nec postea tam longa dies. Sub Ezechia enim addite sunt x. hore, iste vero omnis dies.

reges in patibulis, depositos que
ad vesperam, proiecerunt eos in
speluncam, in qua latuerant, et
posuerunt super os eius saxa in tu
mulum sempiternum. Eademque
die percussit Iosue Macedam, et
regem eius, more Gabaon. Postea
vero vastavit Libnam et Lachis,
Eglon, quoque et Hebron, et Dabir,
et reversus est cum omni Israel
in Galgala. de xxiiii regibus l. v.
Quod suspensis .xi. XI
Quod cum audisset Iabin rex
Asor, misit ad omnes re
ges circumstantes. Congressique
sunt xxiiii reges cum turmis
suis habentes secum ccc milia armatorum
et x milia equitum et xx milia curruum et convenerunt
et convenerunt ad aquas Merom, et pugna
verunt contra Israel. Dixit dominus ad
Iosue: Ne timeas eos. Cras tradam
eos tibi vulnerandos, et eorum equos
subnervabis, et currus igne combures. Factumque
est ita. Percusseruntque omnes fi
lii Israhel preter eos qui se in
civitates munitissimas receperunt,
fecerant enim sibi Chananei plures
munitiones, paludes, adire, quia audie
rant egressionem Israel de Egypto, adver
sus que nec eas, nisi longo tempore, et
cum dolore labore obtinuit Israel.
Vastavit tamen universam terram
regionem, nulli etati hominum
parcens, aut sexui, ditatusque est quodam
modo ex hostium preda.

De altari in Ebal et prima distributione terre

Quinto anno XIII
iam transierat,
et transtulit Iosue a Galgalis locum
castrorum in Silo, et ibidem transtu
lit tabernaculum cum omni ornatu suo pro
loci et opportunitate, et inde pro
cessit in Sichem cum omni populo
et construxit in monte Hebal altare
domino, de lapidibus impolitis, ob

tulit super illud holocausta, et pa
cifica, scripsitque super illud deutero
nomium, quod quidam intelligunt man
data tantum deuteronomii, vel mediam partem.
Posuitque mediam partem populi super
montem Hebal, cum sacerdotibus,
et levitis, illamque mediam partem
in montem Garizim, cum sacerdo
tibus, et levitis, et acclamaverunt
sibi alternatim benedictiones et
maledictiones, sicut mandaverat
illis Moyses. Porro Iosephus tradit
Iosue maledicta, et benedicta in al
taribus scripta reliquisse. Quo facto
redierunt in Silo. Concessit autem
Iosue montana ad meridiem, que iam tribui Iude
acquisierant, et non sorte tradidit.
Effraim quoque cessit montana ad
aquilonem inter utrasque mediam tribum
Manasse collocatis. His tribubus
commisit terram aliis incastrum fina
nentibus cum quia bellicose erant,
tum quia digniores. Sciebat enim
inde regnum esse primum, et Manas
se, et Effraym. Benedixisse Ia
cob, beneficio Ioseph, patris eorum.
Sed tribus quoque Iosue, effracta erat,
et ideo dedit extra sortem, alium agrum
Sichem, quem dederat Iacob singula
riter filio suo Ioseph, et sepeliunt
ibi ossa Ioseph. Ieronimus tamen testa in Sichem
tur se vidisse sepulchra aliorum
xi patriarcharum, et credibile est
quod quaeque tribus sui patriarcham in
suam retulerit sortem. quod Ebron
Accessit. data est Caleph. xiiii.
autem Caleph, XIIII
filius Iefone ad Iosue, coram
omni populo, et ait: Nosti que locutus
est deus de me et de te ad Moysen, et
quod iuravit michi Moyses in reditu
de exploratione, dicens: Terra quam
calcaverit pes tuus, erit pos
sio tua in eternum, pollicitusque est
michi dominus terram, anni enim

quas x. p[r]ius acceperant in amorrea, de reliquis xxxviii [illegible]

enathim et audiente xl annis et v sunt ex
quo locutus est dominus verbum hoc, hodie lxxxv annorum,
sum sic valens, ut eo tempore valebam.
Benedixitque ei iosue, et tradidit ei ebron in
possessionem et quievit terra a preliis. Quomodo Josue divisit eam per sortem xii tribubus.
Tunc convenit iosue, et catervam in sylo, et ait.
Usquequo torpetis ignavia, ut terram quam promisit vobis dominus segete dividatis? Assumpsit de singulis tribubus tres
viros industrios, ad considerandum terram, dedit
eis x viros metiendi peritos, qui per artem
geometrie, quia latet, mandans eis, ut non solum
quantitate terram metirentur, sed secundum estimationem felicitatis terre, et quomodo esset ydonea. Nam sepe sunt
plus x iugera, quam c, et quod in septem redigeret
terre divisionem. Viri autem circueuntes terram, et estimantes vii partes, ad eum reversi sunt ad castra in
sylo, proiectis quibus sortibus, prima sors, angustissima
fuit, propter terre fertilitatem. Tulerunt autem iericho
et ierusalem, beniamin; ephraym vero medietati manasse;
vi(a) ysachar, vii zabulonitis, viii asari
tis, ix neptalim, ultima danitis. Et nota, quod
hic concessionem terre per fratrem, duabus tribubus et
dimidie, et traditionem per eam fratrem, secundum sortes, ix tribubus et dimidie, varie quidam legunt
auctores. Et non quod in [i. m.] das habuit terram, sine
sorte, et quod obtinuit ierusalem potius in etate iebuseum.
Non de concessione data sibi alibi legitur, quod beniamin
possedit ierusalem quod de dirime dein est. Et hic iosue
iosue, locutus est vii tribubus: usque quo torpetis
ignavia date iii viros, qui dividant terram
vobis. Cum hic omnibus dixisset vii tantum legitur dixisse, quia due tribus et dimidie, terram concessam
quam totam possidebat. Item quod hic nominem in
vi, divisis in ois accipiunt quidam dicunt iudam totam
terram promissionis et secundum auctoris dicitur, secundum quod
dicitur postea, iudam tributariam fecisse. Quidam
iuda tamen regnum iuda. ut in antiquitatibus iosephi,
quod archelaus regnaret in iuda. Quidam per
sola sorte iude in iuda. et ierusalem et sors
iude et beniamin. Si igitur et hic sit oblique videntur
auctores de tertia sors, secundum terram concessam, vel
traditam. Nam et iudas, et effrahim parte
maiore terre habuit concessam, quam traditam.
Soli autem duo, quia privilegiati, sine sorte terram
habuit ebron. Josue habuit thamata
vel tabinasara et etiam sichem, sed ioseph
hanc partem elegit sibi iosue post distributionem
omnibus fratrum tamquam bonus dispensator,

sed et levitis separavit xlviii civitates ad
inhitandum. Constituit civitates refugii:
hebron de iuda, sychem de effraim, cades de
neptalim. Tunc locuti sunt filii ioseph ad
iosue. Cur dedisti nobis quam possessionem unius
funiculi, cum simus tante multitudinis.
Dixitque iosue ad effraim, et manasse: populus
multus es, non eris contentus una sorte, sed transibis ad montem ultra tios precede et parate
locum. De irriguis que dantur a patre. xv.

Eo tempore ascendit caleph in terram sibi
traditam, et percussit in ebron, tres filios enach, et ascendentes inde obsedit civitatem
dabir, qui prius vocabatur cariatsepher, id est
civitas litterarum, quia ibi scriptores erant.
Dixitque caleph, qui invenisset multam, ait. Qui percussit hanc urbem et cepit, dabo ei axam
filiam meam in uxorem cum ea, et accepit eam
othoniel filius cenez, frater caleph iunior eo.
Erat autem, ut inquit frater tamen. Nam ille filius
iefonne, iste vero filius cenez dicitur, nisi forte pater eorum
binomius fuit. In paralipomenon
Dedit igitur caleph fratri
suo, filiam suam axam
in uxorem. Que cum pergeret
cum viro suo, admonita est a viro ut peteret a
patre suo agrum in convallibus. Suspiravit
que et flevit, ut sedebat in asino, cui caleph. Quid habes inquit at illa
sic hebron chariatarbe
id est civitas quatuor scilicet
cariathbaal id est civitas
muscarum vel civitas
idoli. Quod caleph maluit non
vanitate vocis suum
quod legem quam videt esse
nova cum filia fratris
nisi forte lex intelligatur de filiabus expresse
da mihi benedictionem: terram
arentem dedisti michi iunge et
irriguam. Dedit ei caleph irriguum superius et
inferius, et irriguum inferius, id est agros irriguos a
civitate ab oriente, et occidente. De reditu
duarum tribuum et dimidie.

Eodem tempore cum iam xiiii
transissent anni, dixit iosue ad rubenitas et
gad et dimidie tribui manasse fecistis
que precepit vobis moyses, famulus domini. Quia
dedit dominus fratribus vestris quietem, revertimini ad
terram possessionis vestre in qua dominus traxit, ut custodiatis legem domini, et colatis non eatis
post deos alienos quas arthem et tab non
fecistis, fratres sumus et sui unius domini,
in tecto flumine seperemur. In multa substantia redibitis, dividite cum fratribus vestris, qui remanserunt.

runt. Qui reuertentes uenerunt ad tumu
los iordanis. Sic enim dicitur est locus per quem
transierunt isti, alii per quem transierant filii is
rahel. dicitur uada iordanis. et iuxta iordanem
altare infinite magnitudinis, uocantes il
lud hoc nomine testimonium nostrum quod deus ipse
deus uelle iosue quod altari fuit — scep
sisset illud. Cumque redisset ad penitenciam est
iosue et his qui remanserant de edifica
tione altaris et arbitrati sunt eos erexisse
illud, ut immolarent diis alienis, si eo uicti
mas quod non licebat nisi super altare quod statue
rat deus ante tabernaculum. Cumque arripuissent arma
ut eos delerent, de consilio dimissus est ad
eos finees et x honorati cum eo. Qui dixe
runt ad eos. Que est ista transgressio. Cur reli
quistis deum israel et cultum eius edificantes
uobis altare sacrilegum. Et illi responderunt. Absit
a nobis hoc scelus. alioquin ipse deus quem uidi
cet. Sed timuimus ne cras dicerent filii uestri
filiis nostris quid uobis et nobis. Quid uobis et
domino deo israel. Terminum posuit inter nos et uos
quem ob rememorationem hic ereximus in signum
quod fratres uestri sumus et deum colere uobiscum. His
auditis placatus est finees et cum retulis
set omnia uerba hec ad omnes populus laudauerunt
deum. Hoc uero quibusdam fuit esse quod legitur in iu
dicum quod angelus transiuit de galgala in locum
flentium. Sed quia post uiri aggo fuit esse hoc post
mortem iosue. Non enim audent filii israel eo
uiuente aperte recedere. aduos tamen suo lo
co explicabimus. De sede quod statuit populus ad
[margin: edificauerit] *[margin: est uidere]* *[margin: holocausti]* *[margin: augustinus]*

Euoluto autem in sto domini. xxviii
tempore congregauit iosue omnem israel in
sychem et ait. Ego hodie ingredior
uiam uniuerse carnis et scio uos pronos
ad irritandum deum. Eligite hodie quod pla
cet cui potissimum seruire debeatis utrum diis
quibus seruierunt patres uestri in mesopotamia an
diis amorreorum in quorum terra habitatis.
Ego autem et domus mea seruiemus domino et ait
populus domino seruiemus absit ut ab eo recedamus.
et dixit iosue. Testes uos estis quia hodie
elegistis uobis dominum. et responderunt testes su
mus. et ascenderunt in sylo ut staret coram
domino percussit que populus in die illa federa cum
domino. et in signum federis effudit iosue ter
aquam. sicut tradunt hebrei, mos erat gentibus in signum et ro
bur federis, ut sanguinem suillum effunderet quasi di
ceret sic effundetur sanguis illius qui uiolauerit hoc fedus.
hebrei uero aquam fundentes, auctorem penam uio
latorem uiditabant. aliter enim liquores non effun
duntur de uase quin aliquod sui uestigium fundit re
maneat. Sola aqua liquor prius effunderetur.
Quod faciebant hebrei in fede inito cum domino
quasi diceret. Non solum uiolator huius federis peri
bit, sed et alii cum eo, ut nullum uestigium
eius appareat super terram. Scripsitque iosue in die
illa uerba hec in uolumine legis dei et illud
hoc tulit pergrandem lapidem posuitque sub
quercu, que erat iuxta sanctuarium domini, et ait
en lapis iste erit uobis in testimonium. So
lebant enim ueteres huiusmodi memorabilia erigere
sub dilatione posteris initium federis in memoriam
reuocarent. dimisitque iosue populum singulos in
possessionem suam. De morte Iosue et eleazar. xxix

Post hec mortuus est iosue cum esset c x
annorum, lxxxiii annorum erat cum acces
sit ad moy. et xl annis fuerat ei
in deserto. ex quo colligitur quod xxvi annis
rexit populum trans iordanem et sepelierunt eum
in thannasara que sita est in monte effraym.
hy et eleazar filius mortuus est et sepelie
runt eum in gabaa ciuitate que est finees et fi
nees filii data est et in monte effraym qui succes
sit patri in sacerdotio.

Temporibus iosue erit
tonius primus quasi
grecia uixit ingreciam
erat quippe apud alio
neuces luxuriis ty
rannice exercuit in
hospites. phenix
et cathinus ethebeus

Quod omnis noluerunt eum
pati regem et ipse fi
lias suas fructibus
impium tradidit et con
silio suo omnis mor
tificauerunt preter solum
linum cum ypmestra
pepercit. Post super dan
omnis contepanei io

egyptios in syria profecti in regione sue
tyri et sydonis regnauerunt. Sed cathino te
dente in grecia terra aphenice phem
cea dicta est. europe filii phenicis iupiter
mixtus est. Danaus pater l. filias et l. filios egi
sti fratris sui interfecerunt uno tamen seruire quod
regnauit post eum. Incipit liber Iudicum.

Liber iudicum, hebraice sophetim dicitur qui
iudices hebreorum describit usque
ad hely sacerdotem et obliquus dicitur iudi
cium, tamquam annalis uerum tamen quibusdam ab
auctoribus sic notatur. Ut quod emite seri

bendo, quibus iudic. tpe suu, in actis re
digit. Quis aute in unu copegit, dubiu est.
Dixit qui, samuel. alii quod esdras. Visi sunt
ut, quod ezechias qui parabolas salomonis et libe
res in unu collegit. Sic quoque, que moy. et iosue
int iudices n annectit, dicens quod no solu iu
dicauerunt ppl'm. sed et rexerunt, cum u nil uris
i ppo haberent n' ipe in tribulationibus suis consilio,
et prudentia eor ppl's utebatur. *Qui iudas pugnauit contra cananeu.*

Et factum est post mortem iosue
consuluerunt ppl's dnm per phinees. .i.
Quis ascendet ante nos contra cha
naneu, et erit dux belli. et dixit dns iudas
non persona sed tribum demonstrans. Credo tamen
caleph prefuisse ppl'o, sed pro modicitate temporis
nec rectoribus nec iudicibus annumeratus est. Et
ait iudas symeoni, ascende mecum in sorte
mea, et pugna contra chananeum et ego
pergam tecum in sorte tua. Non legitur n. sim
eon ppl'us propria sorte habuisse, sed adhesit iude
ut adimpleretur quod predixerat iacob dispergam
eos in iacob et dispergam
gam in isr'l ascenderuntque symeon et iudas
in bezeth et percusserunt decem milia uiroru co
prehendentesque adonibesech adonay n
dnm sonat inciderunt summitates ma
nuu et pedum eius hebris tamen sermo non sana
re pollices quibus abscisis non est ydoneus
homo ad arma ferenda. et ait adonibesech
Merito hoc patior. idipsum n. feceram .lxx.
regibus qui colligebant sub mensa mea ciboru
reliquias. et ascendentes in ierusalem percus
serunt eam tradentes in incendio et reliquerunt
ibi adonibezeth et mortuus est non in illo
est quod filii isr'l ceperunt ierusalem in ditione sua,
expulso iebuseo hoc n. factum non est usque ad
tempora dauid qui expulsis iebuseis, sed in ea
et transtulit eam de beniamin in sortem
regum. Hic uel a quibusdam recapitulando dicitur,
et factum uiuente iosue, an distribuerem sor
tium concessam est iudas hebat ierusalem et to
tum recapitulando dicitur est usque ibi. Et surrex
erunt alii qui non nouerunt dnm. Alii tra
dunt eo ordine dictum esse quo factum est. et
ibi demum inchoat recapitulatione. Di
misit ergo iosue ppl'm et c. ascendit et cale
ph hebron. s. ciuitatem gigantum et percus
sis hostibus plenius possedit eam. et re

capitulat hic hystoria, quod supra dixit, factum esse
in chariathsephar. cepitque iudas gazam,
et ascalon et accharon cum finibus suis.
non potuit delere habitatores uallis, quia falcatis
curribus habundabant. *De tyneis et fugitivis moysi.*

Filii autem ietro cynei cog
nati moysi, ascenderunt de ciuitate
palmarum cum filiis iuda in deser
tum, sortis eius, quod est ad meridiem. Isti sunt filii
obab fratris sephore uxoris moy. qui re
licto patre et patria secuti sunt moy. et de
inceps habitauerunt in medio filiorum isr'l. Ci
uitas autem palmarum dicitur hic engaddi uel quia
sic iericho solet appellari forte de camp
pestribus eius uel erant cum beniamin trans
tulerunt se ad iudam. Beniamin post
iudam ascendit in ierusalem. Hic quidam pu
tant eam fuisse eandem non potuit et eicere
iebuseum. sed passus est eum habitare secum
sub tributo. effraim quoque ascendit
in betel que prius luza uocabatur.
Videntesque egredientem hominem de obses
sa ciuitate dixerunt ei ostende nobis introi
tum ciuitatis et faciemus tecum misericordiam.
Quo ostendente percusserunt eam hominem u
et domum eius dimiserunt. Qui transiens
in terram ethim edificauit ibi ciuita
tem et uocauit eam luzam. Nec dele
uit effraym chananeum sed passus
est eum uiuere sub tributo sibi et alie tribus
cum essent confortate maluerunt eos habere
tributarios quam delere transgredientes
mandatum dni et iunxerunt se ad agni
cionem. Qui ad delicias se tradentes
peregrinas et libidine tam in bellis factis
conuersatione legum integri non erant. *De loco flentium.* .iiij.

Angelus autem dni ascendit
in galgala et dum co
uenissent ad eum de finibus suis tran
tulit se ad aliud locum et insecuti sunt eum.
Cumque exprobrasset eis deus per angelum benefi
cia que eis contulit addidit. Cur ista fecis
tis cum habitatoribus terre huius et aras eorum non subuer
tistis et noluistis audire uocem meam. Quam
ob rem dii eorum erunt uobis in ruinam. Hoc ange
lo loquente eleuauerunt uocem suam et fleue
runt uoce et uocatum est nomen loci illius locus
flentium agnoscitur est ab euentu. sic et

filii israhel.

Nota. In regum ubi incipit agere de Saul. Dixi forsitan volente ob hoc quidam putant geminum quasi dyamine i. duplicem

galgala tollentes preputiorum immolaverunt que
ibi hostias domino. Pero hic recapitulatio de
iosue historia ad continuandum ordinis
seriem. V. Dimisit ergo iosue populum et abi
erunt filii israel unusquisque in possessionem
suam serviericque domino cunctis diebus iosue
et seniorum qui post eum vixerunt et noverant o
pera domini que fecerat cum filiis israel. Mortu
us est iosue et omnis generatio illa seniorum congre
gata est ad patres suos. De othoniel. V.

Et surrexerunt alii qui noverunt dominum
i. non viderant virtutes eius quas
fecerat cum eis in exitu de egypto
in deserto et ingressu terre. Contraxerunt que
coniugia cum alienigenis. Quam ob rem
indignata divinitas non delevit gentes
deinceps coram ut essent eis in scandalum et
laborem. Et tradidit eos dominus in manus
chusam regis athan regis mesopotamie
et sirie. Servieruntque viii annis et clama
verunt ad dominum qui suscitavit eis libera
torem othoniel fratrem caleph quem iosephus
cenez vocat. quod equivocum patri vel dicere
nez quod cenez a loco. Et fuit dominus cum eo
et pugnavit adversus chusam rasa
thaym et oppressit eum et quievit terra xl.
annis et mortuus est othoniel. Hic de iose
omissionem fratrem per uxorem levite quos
ponemus sequentes ordinem libri. Et
non quod hebei(?) secundum hic tantum comprehendunt an
nis servitutis et quietis et sic secundum a
uditoribus aliter si staret hystoria. De Aiot et sangar

Audierunt autem
filii israel ma
lum in conspectu domini quia
confortavit adversus eos
eglon regem moab et
copulavit ei filios is
rahel amon et ame
lech qui transiens ior
danem percussit filios
israel et possedit eam in
galgal et fecit sibi do
mum in urbe palmarum
i. iericho. Et servie
runt ei filii israel xviii
annis et clamaverunt
ad dominum. Qui suscitavit

Iudicibus othoniel. VI.
chatinus regnavit
tebis ex cuius filia se
mele natus est dyo
nisius liber pater. Bri
tannia condita est a phe
nice quem scribitur quod
dicta tradidit literas ad
scribendum invenerim
instituit. Iste et co
lor ille fenicius dictus
est quia prima mutata
litera dicitur est puniceus.
villa ephyra que
nunc corinthus dicitur a si
sipho condita est. Suscitavit

Nota. In regum ubi incipit agere de Saul...
tavit eis salvatorem
aioth filium iera filii
gemini qui utraque manu utebatur pro dextera.
Minimus quidam dicunt fuisse quendam virum de
beniamin qui patris sui sepe legis imperat
ob ignaviam. Hebei tradunt hunc fuisse beniamin
et qui per aphereses in nostris positum geminum ia
min ponitur. Quod sonat dextrum vel dextrale. La
tine geminus dicitur pro quia generatus cum ti
hente non geminus a iamin per i. consonantem
scriberet. Dicitur autem aiamin dextera sic a
dextera dexterius. Miseruntque filii israel per aioth
munera eglon regi qui fecit sibi gladium an
cipitem longitudinis unius palme i. manus
et accinctus est eo in dextro latere vel femo
re subter sagum quod est quadrate forme mi
litare indumentum. Erat autem eglon cras
sus nimis erat. Cumque obtulisset ei mu
nera precepit est sociis qui cum eo erant et re
versus ad regem ait. Verbum secretum habeo ad
te o rex. Egressis que omnibus qui cum eo erant
accessit ad eum aioth et ait. Verbum dei habeo
ad te quod intelligendum est de somnio ex manda
to dei. Qui surrexit de trono extenditque
aioth manum sinistram et tulit sicam de
dextro latere et infixit eam in ventre eius
valide ne eduxit eam sed reliquit in ventre
et corde. Ipse vero clausis diligenter hostiis ce
nacli per posticum egressus est et aufugit. Servi
regis post longam moram intrantes invene
runt eum mortuum et iacentem in terra. Re
nitque aioth in sarath et insonuit buc
cina in monte effraym et descenderunt
cum eo filii israel ad vada iordanis que trans
mittunt in moab et volentes transire moa
bitas percusserunt circiter x milia virorum et humilia
tus est die illa moab sub manu israel et qui
evit terra lxxx annis et mortuus est aiot. Et sa
de philisteis volentibus intrare terram israel
sangar occidit dc viros vomere uno et
ipse quoque defendit israel et eodem anno vita
finivit. De debbora et barach. VII.

Post mortem aioth ad
diderunt fi
lii israel facere malum
in conspectu domini qui tra
didit eos in manus
iabin regis chanaan

Iudicibus hayot a tenecetas
condita est in libia. Thepho
lomus longam navem excogita
vit veniens frumenta in di
stribuit. Tempore pistrina re
periit rex molossorum orch

Margin notes (left):
Quomodo israel 3 afflictus ab cusan et liberatione
Pro impietate fecerunt quod malum in conspectu domini et servierunt baal et astaroth dyis eorum illius
Rasathaim
in Beniamyn
primo servientes et postea gentes quomodo affligerentur eos eglon et liberati sunt
ydola

Margin notes (right):
beniamin
venter
Debbora
barach VII
iiii
iiii
iiii
Porro

qui regnauit in asor
et habuit ducem exercitus
sui zyzaram. ipse autem ha-
bitauit in asseroth gen-
tium que sic dicebatur
quasi ab uno populo sed
a mixtis collectis gen-
tibus inhabitabatur. et op-
pressit filios israel per xx.
annos. Qui clama-
uerunt ad dominum. Erat
autem delbora prophetes
uxor lapidoth que
posuerat tentorium suum
in monte effraym sub arbo-
re palme que dice-
batur palma delbore
et ascendebant ad eam
filii israel in omne iudi-
cium. Hec uoca-

Cum ingens canis cer-
berus proserpinam deuora-
uit. qui cum theseo
ad raptum proserpine
uenerat. sed et theseum
deuorasset nisi fructus
hercules eum liberasset.
Finxerunt et helles insidias
nouercales euasisse
in naui et in signe fu-
isse. Iudam etiam reg-
num [illegible]
ca fecit. perseus gorgo-
nem occidit. meduse que
ob nimiam pulchritu-
dinem spectatores suo
intuitu in lapides redde-
bat. dyonisus indiam ui-
cit et a suo
nomine eam appellauit.

uit. Vocauit barach filium abyonee de ce-
des neptalim. Israel. n. iterum ad pluuiam ug-
cauit uirum suum qui dictus est lapidoc. Dicunt
enim fuisse barach et lapidoth. sed eadem est u-
triusque nominis interpretatio. Interpretatur enim utrumque co-
ruscatio. Delbora uero hebraice in tempore apis. Mo
dixit ad eum. Precepit dominus israel tibi. Duc exercitum in
montem thabor x. milia de neptalim et zabu-
lon. Ego tradam zizaram in manu tua iuxta
torrentem cyson. Cui barach. Si uenis mecum
non pergam. Quae ait. ibo. Sed uictoria fiet
in manu mulieris. Nuntiatum est zizare quod as-
cendisset delbora et barach in monte tabor
ad pugnandum. et congregauit exercitum ad
torrentem cyson. ccc. milia armatorum. ut ait Iose-
phus. et x. milia equitum. et nongentos currus falcatos.
Et alii currus. quia in c. Et ait delbora ad barac.
descende. dabit enim deus cysaram in manus tuas.
Et descendit cum x. delbora stante in monte
ad orationem. et perterruit deus zisaram et uniuer-
sam multitudinem eius. Venientibus grando mixta
et pluuia irruebant in facies eorum. ar-
cus et fundibula inutiles eis fiebant.
plurimi de equis et curribus suis excussi ce-
debant. Sicque conuerso in fugam exercitu cy-
sara descendens et fugiens peruenit ad
tentorium iahel uel iabel uxoris aber cynei.
Aber cum omni domo sua recesserat a filiis

suis qui habitabant ut diximus in sorte iu-
de. et tetendit tabernaculum suum in ualle sennim iuxta
cedes. Et erat fedus inter regem asor et domum
aber cynei. Porro iabel suscepit fugientem
rogantem ut celaret eum. et petenti poculum
dedit ei lac. ut grauius dormiret. Illa
uero dormienti clauum ferreum percussit malleo
leo per utrumque tempus. et misit usque ad ter-
ram. Et barac post paululum ueniens osten-
dit eum intra domum fossum. et sic impletum est quod
dixerat delbora quod mulierem triumphus ac-
cideret. Barac uero agens exercitum super asor
obuiam uenientem iabin interfecit. autem ciui-
tatem funditus deleuit. ut ait Iosephus. Ce-
cineruntque delbora et barac canticum
domino. in quo hortatur uictores ad bene-
dicendum dominum. rememorando beneficium
quod fecerat dominus israeli cum daret legem. in
terremotu et pluuia et tonitruo. et in quo
peragar ut diximus quieuit hostes assi-
duitatis israel. et quomodo defecerat fortitu-
do israel. donec surgeret delbora quam noua
bella elegit deus. ut mulier de uiris tri-
umpharet. Quod sequitur in cantico. Surge del-
bora et loquere canticum. sic est in hebreo. Addi-
dit quod de amelech uicto in raphidim ab
effrahim. Et ait osiree effranta et prophetau-
it de eo ueniendum perauit ex beniamin.
et commendauit eos quia de manasse et ysa-
char et zabulon et neptalim cum eis ue-
nerant ad plurimum. uituperans eos de ruben gad
dan et aser qui noluerunt cum eis uenire.
Quod autem dicit ruben contra se diuisum. id est quia
separauit se a pugnantibus. uel quod rubenite inter
se ipsos diuisi erant. quibusdam uolentibus uenire
ad plurimum aliis dehortantibus. Quod autem dicit
pugnasse eis in tanach iuxta aquas mage-
do. in uillo est regnum est secus cyson qui pre-
fluit mageddon. hebreus habet in tanach ezeche
quod in tempore super altitudinem campi. et signat
quod in campo non preliatum est. hostibus superiores
facti sunt. quod autem sequitur stelle pugnauerunt aduer-
sus cysaram. sic mathematice intelligitur quod
fatales constellationes hi secundum fuit. Sed quod coru-
scationes et fulgura in de solummodo fiebant in
eos. ac si stelle ruerent. et e yperbolicos. Deinde
torrentes cyson traxit cadauera eorum. sic torrentes
in mare rubrum cadauera tempore antiquorum. et po-
[illegible]

[margin notes:] dibus; Sennim; .v.; ide; prima uictoria; hortantibus; uia; primo; delbora; baraci; vii; iiii; l. xvii; planord

supple terit cadauia egyptior retinuit
in tpr antiqs et ponit pmari rubro
eo q antiqua ibi fca s miracla. Q
sequi acta aia mea robustos. vox e p
se se adhortantis. Deq maledicite tre
meroth dix angls dni. meroch fuit
un de pncipibz chanaan. Delbora u
scripam dix anglm dni ul' michael
qui pcerat dix ut malediret meroch
qd sonat anathmu. t. angls apostati
tis qui aduersabant ei in marthano
pca bndix iabel q fortit egit et qe
uit terra p xl annis. Defectione regni ap a
rgos. ad. vij.

In margin: Inaditu

Eo tpe regni defec
ap argos et trslatu e i mice
nas obiit lib pt cui sepulchr
e ap delfos iux apolline auteu ping
git u mulieb corpe q milites mi
litates cu uiris huit ingetitu ylui
aby lo codit eius miles edita est. vj.

In margin: a uyletho / P' de Gedeone / Qu gedeon subiectit / baal z i ctc / libanit isr'l

Fecerunt itm filij isrl malu cora
dno qui tradidit eos i manu ma
dian. vij. annis. ascendebat. n.
madian et ameleth singlis annis i
isrl uastantes segetes eor et inuil
sa uinita trahentes i pdam. Cuq
clamasst isrl ad dnm misit eis uir
pphet pque expbauit eis bnficia q
eis contulerat et tn noluint audire
uoce ei. Venit au angs dni sedit sb
qrcu que erat in effra. h e uir q mi
serat dns. lapis au sr q sedebat et
agr et qcq ptinebant ad ioas prem
familie esri. t. honorabiliore int
alios illi familie. Gedeo u fili ti
mes hostes qui irruerat sup trram
i occlto excutiebat frumta in torcla
ri ut hret una uictitu ad fugam.
Joseph dr h imac finisse dine ppriia
conis i uinu q tt uiet torculari p a
rea. futur. n erat peu ut aree reple
rent et torclaria. et ait angls ad eu
dns tecu uiror fortissie. Cui gedeo
si ds nobiscu e qre apphendunt nos
h mala. Et respex ad eu dns i anglo
et ait. Vade e mitto te. In hac fortitu
dine q.s. ego confero tibi respiciendo l'
mittendo partes madia q uirum

unu. Cui gedeon. Si gram i ueni co
ra te ne recedas donec reuitar et coxit
gedeon edos duos positisq carnes et
azimos panes i canist et misit sub
follam offens ea anglo. Cui angls
pone carnes et panes sup petra et
ius desup funde. Quo fco tetigit
illa angls summitate uge qm gerebat
et ascendit ignis de petra et consupsit oia.
angls au dni euanuit ab oculis eius.
timens q gedeon ait. Cui angls ne
timeas no morieris. Eade nocte ait
dns ad eu. Destrue ara baal q erat pr
tuus et nem q circa ea succide et occide in
tauru q sacrificabant ydolis. Aliu u
tauru septenem q ciues dedicauert
ydolo offeres in holocaustu in sup al
tare qd edificab in summitate petre sr
qm an posuisti sacrificiu. Gedeon ti
mens prem et ciues cum x suis oia
nocte compleuit et uocauit altare
pax dni et latuit. Incrastino ciues
dixerunt ad ioas. Educ filiu tuu ut
moriat qm fec h. Quibz ille ait. Nu
quid ultores estis baal. Si ds e baal
uindicet se. Exin dcs e gedeon ierob
al. t. fortitudo baal qi fortis ct baal.
Igr madian et amalech trsito iorda
ne sedunt i ualle iesrael qi latuiste.
Spc au dni induit gedeon fortitudie.
et uocauit dom ei abiezer cui famu
lus erat ipe et misit nuntios ad manas
se et aser et zabulon et neptalim. Q
occurrerit ei. xxxij. Et pecijt a dno ge
deon signu uicto in uelle posito i aera
si nocte illa uell rore compluet area
sicca remaite et sctm e ita. Ex pssio uel
le rore concha ipleuit. Sequti nocte ne
casu sctm putaret pecijt signu mrriu
ut area irrorat et uell siccu eet q sctm
e. Venit au gedeon cu suis ad fonte q
di arad et ait dns ad eu. pp mlt est
tecu. ne dicat isrl mis uiribz liberatus su.
Clama ad pplm qui formidolosus est
reuitat. tn intllo e alia tra q manda
uit dns clamanda i pp eu no tacuisse
que moy. dix in deutio. Qui edificauit
dom et no dedicauit ea reuitat. Si supla

In margin: Hon in ... / ... / angelus

In margin: t exulto / fais

In margin: Gezet

dni ... q

tavit vineam et non dum fecit eam communem
et qui desponsavit uxorem et non dum accepit eam.
Et reversi sunt de populo xxii milia virorum et tantum x milia re
manserunt. Et ait dominus ad Gedeon: Adhuc
populus multus est. Duc eos ad aquas in calore meri
diei. Eos qui lambuerint aquam manu et lingua
sic canes estimabis magnanimos separabis.
Et inventis ex eis tantum ccc viris, et ait dominus de
his ccc tradam Madian in manus tuas.
Quibus assumptis et cibariis pro numero et tu
bis, Gedeon se castris dedit. Eadem nocte dixit
dominus ad Gedeon: Descende in castra Madian
tu et puer tuus Phara tecum et audies quod
loquuntur et confortabuntur manus tue. Dis
solutum enim erat cor eius. Qui descendens
stetit in parte castrorum ubi erant vigilie. Et
audivit quendam narrantem sompnium
commilitoni suo in hunc modum: Videbam
mihi quod panis ex ordeo subcinericius et in com
sibili descendebat in castra Madian. Us
que ad tabernaculum regis et subvertit illud et fere
funditus coequavit. Et ait is cui loquebatur:
Vile est ordeum inter genera et inter gentes
Israel vir abiectus et Israele vilis est familia
Gedeonis. Non est hoc aliud quam gladius Gedeonis. Tra
didit dominus in manus eius Madian. Quod audiens
Gedeon adoravit et reversus ad socios
ait: Eamus, tradidit nobis dominus castra Ma
dian. Et divisit eos in tres partes et dedit
tubas in manibus eorum dextris, lagenas quoque va
cuas et lampades ~~in medio lampadorum~~
in medio lagenarum in sinistris. Et ait: Quod me
facere videbitis facite. Et ingressi sunt per
girum castrorum in tribus locis in vigilia noc
tis medie et fregissent ydrias tenuerunt lam
pades in manibus et insonantes tubis cla
maverunt: Gladius domini et Gedeonis. Sui ipso
se. vacuas quoque pharetras portaverunt quibus
sub explosis terribilis audiebatur sonitus.
Mox subito hostes excitati turbati sunt nec
cognoscentes se se plurimi mutuis vul
neribus se occiderunt. Aliis in fugam conver
sis usque Bethsetha. Viri autem de Neptalim et
Aser et Manasse qui redierant conclaman
tes persequebantur Madian. Effraym
quoque descendit in occursum fugientium
et occupavit Iordanem usque Bethbera et
occidit duos reges Madian Oreb et

exulto fitis

Bezetha

Zeb. Oreb in petra quadam, Zeb vero in torcula
ri. Et vocatum est nomen loci illius torcular
Zeb et nomen alterius petre Oreb. Quorum mo
dito capite lesere diffinient a nomine Oreb un
que fluxerunt per manum Moysi. Et forte est
dicta in inspiratione et portavit Effrahim
capita regum ad Gedeonem et irascentes dix
erunt ad eum: Cur contempsisti voca
re nos ad pugnam quam agis. Ne forte in
dignaremini. Sed melior est racemus Effraym
vindemiis Abiezer. Sed in manus vestras
dati sunt reges Madian. Quid tale fa
cere potui. Quod audito requievit spiritus eorum tumens.
Iuitque Gedeon Iordanem cum ccc viris non
potant persequi fugientes pre lassitudine
et ait ad viros Socoth: Obsecro date nobis
panes ut possimus persequi Zebee et Sal
mana. Qui negaverunt et insultaverunt
eum. Idipsum responderunt et viri Pha
nuel petenti panes ab eis. Zebee autem
et Salmana in valle quiescebant nichil
adversi suspicantes cum xv milibus de residuis de
exercitu ccc. Gedeon autem repente irruit super
eos et turbato exercitu eorum duos reges
comprehensos secum reduxit et revertens appre
hendit puerum de Sochot et consuluit virum
seniorum Socoth descripsit et pueri lxxvii
viros quos principes et tribules commi
nuit tamquam auctores porte sui sanna
tionis terre quoque Phanuel subvertit occisis
habitatoribus civitatis. Cumque rediisset in Effra
regionem dixit ad Zebee et Salmana: Qua
les erant viri quos occidistis in Tabor?
Qui dixerunt: Similes tui. Et ait eis: Fratres
mei erant uterini. Et ait primogenito suo:
Interfice eos. Qui non eduxit gladium timens
quia puer erat. Surgens Gedeon occidit
eos. Et dixerunt omnes viri Israel ad eum:
Dominare nostri tu et filius tuus et filius fi
lii tui. Quibus ille respondit: Non dominabor
vestri nec filius meus sed dominus dominabitur vestri. Unum
postulo a vobis: date mihi inaures aureas
de preda que dederunt. Et erat pondus auri
mille dcc siclis. Et fecit ex eo Gedeon ephot
et posuit in civitate sua Effra. Et forni
catus est omnis Israel in eo et factum est Ge
deoni in ruinam et omni domui eius. Per
ephot quod est dignum indumentum pontificis.

cum

pmote

Quomodo Gedeon occidit Sebee et Salmana

mille septigenti

intelli qd gedeon fecit omia indumenta
pontificalia et fec in ephra tabernacu
lum et altare sic qr erat in sylo et
fcs est sacdos et imolauit sup hos
tias dno. Qm obrem offensus ds
oem dom ei fc deleuit. habuit n. lxx li
bos de uxoribz. et unu filiu abime
lech de concubina droma quem habuit i
sychem hic occidit fres suos omis pt
unu et quieuit tra p xl. annos qui
bz pfuit gedeon. Qui mortuus e i sen
tute. i. in pma bona et sepultus in se
pulchro pris sui in effra. Incidencia.

Tempibz gedeonis mirurus inuenit
siringas trahens hic nom a si
ringa uxore chatmi armonica
que pp zelu armonie a uiro suo
suo recesserat. Inuenit eciam liram
hoc m. Repit chonca testudinis mor
tue et putrefce cui nui arentis et ex
tensi i ore thonce ad aure tenue sibilu
reddebat. Incertu e quis fuit iste miru
rus ut mines an trimegistus phs an
mirurus minor tres. n. legu fuisse p
iose. Tir condita an templu iros a
nis cc xl. Dedalus aues fec metal
linas qs uolare fec artificiose spu
incluso. Dr e fecisse silat se moue
tia ppm hom pedes statuaz ase in
uice sepauit alys conctim eos fab
cantibz. Qui cu filio icaro fugi
ens pp iuestigabile fugam pennis
auolasse estimatus e argo nautaz
hysto fca e orpheus clarus hitus est
cuius discipls fuit muse lin magr
herculis clariut. Mynos creticis coe
legem dedisse qr plato negat ydra
u caldissimu fuisse sophistam as
serit plato. De abymelech. v.

Post mortem gedeonis filij
isrl fornicati st cu baalim nec
fecerunt miam cu domo ioba
al. ascendit tam abimelech in sichem
ad omez cognacoem matris sue.
loquimini ad omis uiros sichen et
au. cusidate qr os urm et caro ura
sum. Quid ub melius e ut dnentur
uri lxx uiri filij iobaal an dnetur

unus uir. et locuti sunt ad omem pplm
de eo et inclinauit cor pp ad eu et in
traunt et omis i phano baal. Qm ob
rem deinceps uocat e ydolu baalbe
rith. berith. n. iuracone sonat et tol
lens de phano lxx. ponda argenti et de
derunt ei. Qui conduxit ex eo uiros pfu
gos et uagos et ascendit in ephra oc
cidit omis fres suos sup lapide unu
excepto iohathan. Tunc omis sichi
mite constituunt abymelech rege iuxta
quercu in sichen. Sic ergo quo saul primus
dr rex isrl p dei hic e pp regnu uniusa
le hic a tam in sichimis. Qd cu nuciat
eet ioatham stetit in uertice montis ga
zirim et exclamauit ad omis sichi
mitas qui conuenant ad diem festum baal. au
dite me uiri sichen. Ierunt ligna siluaz ut
ungerent regem sup se et dixerunt oliue
impa nobis q noluit desere dulcedine
fructus sui. Idipm dixerunt ad ficum
qe noluit desere uinu qd letificat dm
et homine. Dixerunt ad ramnu impa nb.
Qui rndit. uenite g et requiescite sb
umbra mea. Alioquin egrediet ignis
de ramno et deuoret cedros libani. Est
au ramnus gen rubi qd uulgus urticam
ul sentice appllat aspu nimis et a
culeatum sicut sentes iose d. hinc inter
ligna hre ns igream pfengi. Et posuit
eis padigma dicens inficistis filios
iobaal et filiu ancille constituistis eu
regem sup uos si recte egistis cu eo
domo iobaal recte sit uob. Si au p
uise egrediat ignis de abimelech qui
deuoret ipm et uos hic cu dixisset aufug
cum e qu cu reg. De supbia gaal.
Fnasset sup sichen tbz annis abi
melech dedit eis dns spm ma
lu aduersus eu expulunt eu abur
be et atribu qui exercebat latius sup
eos agens pdas exeis. Tpe u uindemi
aru intruit gaal cu fribz suis in siche
quo defendente eos descendunt sichi
mite ad uineas uuas qz calcaunt et
ingressi fanu dei sui inter eplas et po
cula maledicebant abimelech. Gaal qz
dicebat. Quis e abimelech ut suia

Id ipm dixerunt ad uiteam que noluit
desere uinu.

Marginal notes:
mynus
Abimelech occidit filios gedeonis i. fres exceptio uno s. ioatham
lapides
asperum
abymelech

perhaps in cmi^{ce} dam incitavit omnia abymelech. sumvero ex abymelech cum exercitu nocte — Judic

filius

m^{9} ei. Numquid n̄ e. ioboal yronice
dein e. qui n̄ e. s. spurius et addidit. Vt da
ret^{s} ppls h. i manu mea ut auferem abi
melech de medio. zebul n̄ que fecit abi
melech cu exercitu in nocte et tetendit
insidias iux^{a} urbem. Egressus q. gaal
mane et zebul cu eo steterut ipta. Cu
q. descendisset abimelech cu exercitu dix.
Gaal ad zebul. ecce de montibus multitu
do descendit. Cui zebul umbras mon
tiu uides. q. hoim capita et h. errore
decipis. Rursusq. gaal. Ecce pp^{s} qui de u
blico tre descendit. ait zebul u nc e os
tuu quo loqbaris contra abimelech.
egrede et pugna contra eum. Qui pg
navit et uictus e. et fugiens recep se i
urbe. zebul au expulit eu et socios ei^{s}.
Sequenti die expugnauit abimelech ur
bem in ffias hitatoribus eius eamq. destr
uxit ita ut salinea dispgeret hitatores u
intuitu sichimorz. Ingssi e. phan di sui
q. locus munit^{s} erat. Jose tn d^{t} p fugos
p pruinciam ogregatos sup petra mu
nitissima et nitebant eam murare.
Qd uidens abimelech ascendit i mo
te selmo et pcisum rami fens dixit
sociis facite q. e. Qui tollentes ramos
et psidiu circudantes succenderunt i
et igne et fumo pierit ico m^{e} uiri pt
mulieres et puulos et recedens iii abi
melech obsedit opid tebes. erat aut
turris quedam i medio ui q recepant se
thebite. Et nō q. ethe egyptios dr
thebei a thebi gcoz tebani. a thebe uid
oz thebite. Cuq. abimelech expugnet
turrim et suppon e igne mulier^{s} mtee
mlr fragm mole de sup iaciens fregit
cebr eius. Qui tait armigo suo pcu
te me ne dicar mlr a fesq. Qui i
terfec eu. hac pesteo d^{t} iose accisse alf
tis eo q iurgati s cu iedone ngis iorda
Eo tpe chor^{s} inuet^{a} iuady. nis.
e ingreccia. qui istrm d^{t} strab pelle
ee cu duabz cytutis p altam i spi
rat palsam reddit sonum. et scbz s qda
si aspiratoe puace asi cantu et insura
et imito e. c haspirato e. De thola. x.
Post abimelech iudicavit isrl thala

de ysachar filius phua patri abimelech n^{o}
moueat te phua et ioas fres ee. cu alt
de ysachar et alt de manasse fuit. Filij
n sunt uni^{s} mris et duoz prin de
duiss tribubz. h iudicauit isrl i samir
xxiij anis et mortu e. De hercule patre — Inade
Eo tpe hercules uicit antheu i ludo
in palest. et yliu uastauit. bellu
fuit int lamphitas et centauros
quos palifos in libro de incredibilibus
nobiles fuisse scribit equites tessaloz.
pam^{s} laomedontis regnauit in tria. and
ge athenis dominicit. theseus iago
ne minotaurz occidit. pp q. athenienses
piu tributarii a pena libati sut. fuit
au minotaur^{s} uir quida i humanis et ua
lens i palest. magrat minoys. vn sic
ds e q^{a} minoys taur^{s} i. minoys carifex.
Post tholam iayr galaa. De iayr.
tites de tribu manasse iudicauit
isrl. xxij anis. hns. xxx. filios quos fec
pnteps. xxx. ciuitatu quas uocauit
noie suo anotayr. i. opida iayr et mor
Eo tpe teseus. iadenca. tu^{s} est.
rapuit helenam quam rursu
receperunt castor et polux fres ei^{s} cap
ta mre thesei eo pegre pfco. philistijs
scribit auctoribz tyrus zoro et cartagi
ne conditam fuisse. carmtis ny phala
tinas lras iuenit. tm filij isrl siuerut
ydolis custantiu a genuit et
tradidit eos ds i man^{s} philistiu et a
mo et afflicti sut uehemt^{r} xviij anis
ppue oms q hitabant trasiordane
infra amorei. amonitesq. iordane tra
missd uastabant. judam et beiami
et effraym. qui afflicti clamauerunt ad
dnm. Qui e dure indiliz eis dicens.
Ite iuocate ds quos fecistis. pieciunt
oma ydola de finibz suis et doluit ds
sup miserias eoz. Congregatiq. s i ma
phat a amonitas qui fecerant tentoria
in galaad. fuit eo tpe ipe galaatites
uir fortissim^{s} pugnator s fili^{s} met
tis. h huit uxore de galaad. de qua susce
cep filiu. qui cu adolevisset eiecerunt
eum tamqm spuriu dicites. No potis
ee heres in domo patru meorz. et abi
it

filios

in terra thob. et congregati sunt ad eum viri in-
opes et latrocinantes et eum quasi principem
sequebantur. Descenderunt ad eum maiores
natu de galaad dicentes. esto princeps noster
et pugna contra amon. Qui ait. Nunquid
estis vos qui odistis me et eiecistis me.
Qui dixerunt. non odimus te. nunc venimus ut
preesses [illegible] te sed ut sequamur te. Et ait iep-
te. Iurate michi ergo. et iuraverunt ei. et ascen-
dentes cum eis in masphat humiliavit se
coram domino et factus est princeps populi. et misit
nuntios ad regem amon. in hubal [illegible] detines
terram meam. Cur vastas eam. Qui respondit
abstulit michi israel terram meam cum ascenderet
de terra egypti et recepit eam. Cumque iepte
diceret eam iure belli acquisitam et multo
tempore possessam. id est ccc annis. noluit acquies-
cere amon ut exiret. et ait iepte. Iudi-
cet hodie dominus inter israel et amon. et factus
est spiritus domini super iepte. et ingrediens ad pug-
nam votum vovit domino dicens. Si tradi-
deris filios amon in manus meas. Quicumque pri-
mus egressus de domo mea occurrerit michi eum
holocaustum offeram domino. et percussit iepte
filios amon plaga magna nimis et
humiliati sunt coram filiis israel. Revertenti
autem iepte in masphat occurrit ei unigenita
filia eius cum tympanis et choris. qua
visa scidit vestimenta sua et ait. Heu fi-
lia decepisti me. et decepta es. aperui enim
os meum contra te domino. Filia vero non doles
incantum. Pluriorem patris ait. fac in me quod
pollicitus es. hoc solum presta michi. ut
duobus mensibus circueam montes et plangam
virginitatem meam cum sodalibus meis. et
ait pater vade. et expletis duobus mensibus
rediit ad patrem suum et fecit ei sicut vo-
verat. et exinde mos increvit in israel ut
annuatim convenirent filie israel et plan-
gant filiam iepte. iiii diebus. Arguit iose-
phus iepte quod obtulit holocaustum nec legiti-
mum nec deo carum. Quod si tamen obviam ha-
buisset immolasset eum domino. fuit ergo in vo-
vendo stultus. in solvendo impius. potuit ei
autem votum esse bonum. quia irruit spiritus domini su-
per eum. et erat pro voto bonum. Nam et apostolus
ponit eum in cathalogo bonorum. quidam
tamen excusantes eum familiari consi-

... non
fortè timebat manu
ledere legis per [illegible]
[illegible] domini male-
dictus.
excivit

accinctus

dominum
lio spiritus sancti domini eum hoc fecisse. Et venientes
ad eum effraym dixerunt. cur contempsi-
sti nos vocare ad pugnam. Incendemus do-
mum tuam. Qui ait vocavi vos et venire
noluistis. et vocatis viris galaad pug-
navit contra effraym. occupaverunt galaadite
vada iordanis. Cumque venisset ad eos
quidam fugiens de effraym obsecrans
ut permitterent eum transire. dicebant ei. Num-
quid effrateus es. Quo dicente non sum. interro-
gabant eum. Dic ergo scibboleth quod interpretatur spi-
ca. Qui respondit theboleth. eandem litteram spi-
cam exprimere non valens. statim iugulabant
eum et ceciderunt eo tempore de effraym
xlii milia. Et nota quod effrateus potest dici per effy-
ta. effrateus proprie dicitur bethlemita. Et iu-
dicavit iepte israel vi annis et mortuus est
et sepultus in civitate sua sebeth que est in
galaad. hic ab etate moysi usque ad se computa-
vit supputari ccc annos. hic annus ad quin-
decim annum afflictionis que precesserunt
Eo tempore hercules se iniecit in ignem **incidentia.**
flammis. nam in morbum inciderat pes-
tilentem. **de abessan. xiiii.**
Post iepte iudicavit israel abessan. vel
esebon bethlemita de iuda septem
Eo tempore agamemnon **incidentia.** annis.
imperavit in micenis. menelaus lace-
demonie. **de haylon. xv.** Post abessan hay-
lon zabulonites iudicavit israel x annis.
hic cum annis x simul in lxx non habentur in supputa-
tionibus. pro quorum dampno supplendo euse-
bius iosue filio nun. samueli et sauli
quorum annos scriptura tacet non dubie plures quam
nos quos in iosue legebat annotavit. quia
totum ab egressu israel de egypto usque ad edifi-
cationem templi. cccc. lxxx annorum sum-
mam quam scriptura predicat haberet
Eo tempore alexander elenam **incidentia.**
rapuit. bellum decennale surrexit.
metrum et amazones primo tulere **de abdon**
auxilium. Post haylon abdon the- **xvi.**
rabites de effraym iudicavit israel viii
annis. Sub hiis iudicibus non recessit israel
a domino et quievit terra. et ideo nichil memora-
bile fecisse leguntur. Tamen quidam tradunt
sub abdon cladem factam in beniamin
pro uxore levite.

annis

vii

micenis

in iudicea

Huius anno iii capta est Troia et fluxerunt
usque ad primam olimpiadem anni ccc
vi. Tunc greci ad gloriam victorie ceperunt
annotare tempora sic: anno a captivitate Troie. In-
cepta olimpiade deinceps annotaverunt tempora
sic, usque numerum olimpiadum. Tandem roma-
ni florentes annotaverunt tempora sic: Anno ab
urbe condita. Ultimo christiani annotant:
Anno ab incarnatione domini. Capta Troia Me-
nelaus et Helena venerunt ad Thurim regem
Egypti, quem Homerus Polibium vocat. Anno iii
a captivitate Troie vel v ut quidam volunt reg-
navit Eneas tribus annis in Ytalia, in qua
prius regnaverant Ianus, Saturnus, Picus, Faunus,
Latinus annis circiter cl. De Sampsone. xvii. xiii.

Rursum filii Israel peccaverunt coram
domino qui tradidit eos in manus phy-
listinorum xl annis. A qua servitute
non est liberatus. Fuit vir quidam de stirpe
Dan nomine Manue habens uxorem pul-
chram sed sterilem. Cui sepe oranti pro sua
sterilitate amovenda apparuit angelus
domini et ait: Concipies et paries filium. Ca-
ve ne deinceps comedas aut bibas ni-
si iuxta legem nazareorum. Filius enim tuus
erit nazareus dei et ... et de-
inceps et ipse liberabit Israel. Alia littera habet in-
cipiet liberare Israel. Que cum omnia
indicasset viro suo et commendasset angeli
pulchritudinem contristatus est vir quia zelo-
tes erat et ut mitigaret irrationabilem vi-
ri tristiciam consuluit ut ambo orarent
dominum ut iterum veniret ad eos angelus domini
et instrueret utrumque de puero. Et apparuit angelus
uxori. Que cum vocasset virum ait ad eum
Manue: Tu ne es qui locutus es de puero?
Cui angelus dixit: Sum. Cui Manue: Quid
vis ut faciat puer? Et ait angelus: Naza-
reus erit omni tempore vite sue. Attulitque Ma-
nue edulum et panes et ait angelus: Non comedam,
tamen si vis offerre offer illa domino. Et ait Ma-
nue: Nomen tuum? Cui angelus: Cur queris no-
men meum quod est admirabile? Et obtu-
lit Manue que tulerat super petram domino
qui facit mirabilia. Et ascendit angelus in
flamma nec ultra apparuit ei angelus. Et in-
telligens Manue angelum esse domini ait:
Morte moriemur quia vidimus dominum. Cui mulier:

Nota quod in veteri testamento iiii^or homines nomina per angelum
vocata sunt, scilicet Ysmahel, Ysaac, Josias et
Sampson. In novo testamento duo, Jhesus et
Johannes.

Nequaquam. Non enim accepisset dominus holocau-
stum a nobis et indicavit futura. Natumque fi-
lium vocaverunt Sampson quod sonat robu-
stum. Crevitque cito puer adeo ut iam futurus
propheta agnosceretur. Cepitque spiritus dei esse cum
illo in castris Dan, id est in exitu tribus sue vel lo-
cus est in quo prius habitavit Sampson et
est dictus castra Dan per anticipationem quia ad
eum tribus Dan postea habebat sortem. De Sampsone occidente leonem. xiiii.

Descendit ergo Sampson in Thanatha
de philistinorum ut videretur solemp-
nitate que ibi agebatur et visam ibi virgi-
nem concupivit. Aitque patri et matri: Accipi-
te mihi queso uxorem thanateam que complacuit
oculis meis. Qui dixerunt: Cur negligis
filias fratrum tuorum et transis ad filias in-
circumcisorum? nescientes quod res fieret a domino.
Cumque descenderent cum eo apparuit catulus
leonis in vineis oppidi et irruit in
eum. Sampson in spiritu domini nichil habens in
manu et laceravit eum frustratim quasi
edulum caprarum et hoc parentibus non indica-
vit. Desponsataque sibi uxore cum post
aliquot dies rediret ut acciperet eam de-
clinavit ut videret cadaver leonis et ec-
ce apes erant in ore leonis et favus
mellis quem sumptum comedebat in via. Dedit-
que patri et matri et comederunt. Preterque sponsa
se contradidit. Cumque thanatei cives
essent in epulis nuptiarum timentes robur iu-
venis dederunt ei xxx iuvenes robustos,
sermone quasi socios, opere vero custodes, ne quid
forte vel in comitibus crescente conviviorum
satietate. Quibus ait Sampson: Proponam vobis
problema quod si solveritis mihi intra vii dies
convivii dabo vobis xxx sindones et to-
tidem tunicas. Alioquin vos dabitis
michi totidem. Qui dixerunt: Propone. Et ait
Sampson: De comedente exivit cibus et
de forti egressa est dulcedo. Alia littera ponit
ubera. Qui cuncta devorat cibum generat
de se suavem licet ipse sit insuavis. Nec po-
tuerunt per tres dies solvere. Cumque adesset
dies vii. dixerunt sponse: Blandire
viro tuo ut indicet tibi problema et
indicabis nobis, alioquin incendimus te
et domum patris tui. Que sollicitans adulterum
flendo dicebat: Odisti me et ideo expo-

apud deum sed qui vii diebus flevit

nis mihi. vii. quia diebus flevit, cum sedem
sic. vii die venisse ad eam iuvenes
p. dici. Cumque adesset dies vii. i. cum
ad esset dies inter vii primus. quod io determina
tum ne putaretur post dies tres venisse
de quibus predictum erat quod si potuissent propo
nem solvere per dies illos post dici alit. Cumque
adesset dies vii. i. appropinquaret. Et non
dum esset ut dictum sit adesset quasi iuxta
esset. Et post tres dies inquisitionis eorum
quarto die venit ad eam et locuta est
uiro. Quod autem dicitur vii diebus flevisse non
hoc est intelligendum aliquos dies in vii die
bus flevisse non per illos vii. Quidam tamen cor
rigunt. Cumque adesset dies unus quod vero
scriptoris error fuit qui videns vii tabu
latum estimabant legendum tandem die vii
cum et molesta esset exposuit. Que statim
indicavit civibus suis. et illi die vii ante
solis occasum dixerunt Sampsoni. Quid
dulcius melle quid fortius leone. Qui ait.
quid dolosius muliere. Si non arassetis in vi
tula mea non invenissetis propositionem
meam et irruit spiritus domini in eum. et des
cendit Ascalonem et ibi percussit. xxx
uiros quorum ablatis uestes dedit pro
nubis suis et iratus Sampson uxorem
reduxit in domum patris sui uxor autem. xv.
eius nupsit uni de pronubis suis. De Sampsone mac
[marginal gloss:] dicitur galee pro quinque

Cumque dies tritice messis instaret
uenit Sampson uisere uxorem
suam ferens edum. Cumque cubi
culum eius uellet intrare prohibuit pater.
Putaui quod odisses eam. et tradidi il
lam amico tuo. Sororem autem hic que
pulcrior est illa sit tibi pro ea uxor. Cui Samp
son ab hac die non sit culpa in me contra
philisteos faciam uobis mala. et cepit
ccc. uulpes et iunxit caudas caudis
et faces ligauit in medio quas igne
succendens dimisit eas discurrere. Et in
cenderunt segetes philistiorum intantum
ut uineas et olueta ignis consumeret
palestini scientes opus esse Sampsonis
uxoremque eius et parentes eius combusserunt tam
quam mali huius auctores et ait Samp
son. ad hoc expetam ultionem ut quies
cam. et percussit eos plaga magna ita ut
[left margin:] ex Tobie

ponentes
stupentes suram femori imponerent.
Et dicitur in percussit alienigenas Samp
son tybiam super femur quod ad poporem se
sum reducitur. i. tam mirabiliter ut stupe
tes tybiam unius pedis super femur altius
ponerent tamquam in tibiis incedunt et
super femur sedentes. Quod autem exponit sic per
cussit tibias super femora i. pedites pariter
sedentes in equo et habitauit Sampson
in spelunca petre ethan. que in loco
munito. Capitulum Sampson interfecit philisteos. xxx.
[right margin:] et maxilla asini

Tunc ascendentes phylistei in
terram Iuda et castra metati sunt in
loco qui postea dictus est lechi. i. max
illa et dixerunt ad eos uiri Iuda. Qui
uir sunt. Cur ascendistis aduersus
nos. Qui dixerunt. ut ligemus Samp
sonem. et ascenderunt iii de Iuda ad Samp
son et culpantes eum dixerunt. Nescis
quod phylistei imperent nobis. Venimus ut
ligemus te et tradamus phylisteis. Qui
ait. Iurate mihi ne me occidatis et iu
rauerunt et permisit se ligare duobus no
uis funibus. Qui cum traherent eum et uo
ciferarent phylistei pergaudio irruit spiritus
domini in eum et dissoluta sunt uincla eius ut
lina. i. ut stuppa line ad odorem ignis.
Tollensque mandibulam asini iacentem in
terra interfecit inea mille uiros aliis in
fugam conuersis et exultans Sampson
cecinit metrice. In maxilla asini in ma
dibula pulli asinarum deleui eos et per
cussi. M. uiros hebreus habet. In maxilla
asini fecit hemor quod sonat cumulum
de cumulis. hoc est in maxilla asini feci cu
mulum de cadaueribus mortuorum et proieci
mandibulam et uocauit nomen loci ra
mathim uel ramathleb quod sonat ele
uatio maxille. Rama enim excelsum so
nat et sitiuit ad mortem quod sicut
tradunt hebrei quia sibi dedit gloriam
et non deo et clamauit ad dominum. Obse
cro domine en morior et incidam in manus
incircumcisorum et aperuit dominus molarem
dentem in maxilla asini et egresse sunt
aque. quibus haustis uires recepit
et mutato nomine posteri. Deinde est nomen
loci fons inuocantis de maxilla. Cum

quia non timeret phylisteos abiit in gazam
et vidit ibi mulierem meretricem et ingressus
est ad eam. Quo cognito palestini posue
runt custodes in porta civitatis ut exeun
tem mane occiderent. Sampson vero media noc
te surgens ambas fores apprehendit cum
postibus et sera in humeris portavit ad ver
ticem montis. quo tandem deceptus fuit. xvj.

Post hec amavit dalidam que erat in
monte soreth. et est soreth locus palu
stris et venerunt ad eam .v. satrape phy
listinorum dicentes. Disce ab eo in quo habeat vi
res et quomodo valeamus eum victum affligere. et
dabimus tibi singuli .M.C. argenteos quod est .v. milia
d. Quidam tamen distinguunt. id est dabimus tibi sin
guli. et blandita est dalida sampsoni. Qui
respondit in dolo. si vij. nerviceis funibus et ad
huc recentibus ligatus fuero ero sicut ceteri ho
mines. Quos iosephus palmites vinearum re
centes dixit. et attulerunt ad eam vij funes
quibus dormientem quasi ebrium colligavit la
tentibus apud se philisteis. et clamavit
mulier. philistiim super te sampson. qui ru
pit vincula quasi stuppam ~~et percussit~~ eos id
est ipsum secum est secundo de vij novis funibus.
Cum autem tertio vij crines capitis eius colligatos
licio et clavo fixe in terram excitatus ab
ea sampson extraxit clavum cum crinibus et
licio. Cumque molesta esset ei dalida et defi
ceret anima eius usque ad mortem aperuit ei veri
tatem dicens. Nazareus sum ab utero matris
mee. Si rasum fuerit caput meum recedet a me
fortitudo mea. Tunc dalida revocavit sa
trapas ut venirent cum pecunia quam promise
rant. at illa dormire fecit eum super genua et
per tonsorem rasit vij crines eius id est omnes vel se
ptem novacula ascendat super caput eius. et post solis
vij rasis dominus recessit ab eo. Tunc dalida
abiecit eum mulier. quem cum apprehendissent phi
listiim eruerunt oculos eius et circum
dederunt eum pt eum pedicam et aput
gazam clausum in carcerem molere fecerunt
quasi ope fuit eum affligentes. hebetatum
dicunt. Vero philistei coegerunt eum dormi
re cum mulieribus robustis ut ex eo robu (sobolem)
stam conciperent. crescente vero tempore cum ca
pilli eius renasci cepissent et cum ad celebritatem
publica festivitatis ingressi sunt fanum

principes ut immolarent magnifice dago
on deo suo quia tradiderat inimicum in manus
eorum. Cumque letarentur convivantes ad
ductus est sampson ut ante eos luderet
et eis illuderet. Stabant autem inter duas
columpnas quibus domus innitebatur
et ait puero suo regenti se. Sine me
ut tangam columpnas et paululum quie
scam. et apprehendens utramque colump
nam ait. moriatur anima mea cum phi
listiim. et concussis columpnis cecidit domus
super omnes et multo plures interfecit mo
riens quam vivens. et perierunt ibi preter
convivas circiter .iij. milia utriusque sexus
que ludentem expectabant de tecto. Tu
lit eum universa cognatio eius et sepeli
erunt eum in sepulchro patris sui et iudicavit
israel .xx. annis. Actius sub iudicum tempora
signat huius annos .ccc.xx. et iudices xix.

Eo tempore ascanius
albam condidit
secundus rex latinorum pa
leffatus in libro credibi
lium tradit ulixem ci
renorum fugisse in silla
vatem spoliatam hos

Nota quod invenitur in veteri testamento iiij or
hominum nomina prenunciata sunt hysma
hel et ysaac samp
son et ezechias in te
stamento novo duo homines
iohannes et ihesus.

pites solutam. Syrenes quoque meretrices fu
isse que decipiebant navigantes.

Sequitur hystoria de ydolo miche
habet autem eventum et alterum de uxore
levite dicit Josephus contigisse post mortem
iosue et eam cum plurimum peccas
set israel coram domino et tradidisset eos in
manus cananeorum. Qui abstulerunt in
ascalonem et acharon et multas urbes
in campestribus et ipsos danitas expul
sos in montes fugere compulerunt. Eo tempore
fuit vir de monte effraym nomine michas qui sur
ripuit matri sue .M. argenteos votivos et
fecit ex mandato matris ex eis ephot et
theraphin id est vestem sacerdotalem et ydola
et separavit eis ediculam in domo sua
et implevit manum unius filii sui scilicet fra
tris miche et factus est ei sacerdos et investivit
eum de sacerdotio per positum in manu eius
vel implevit manum eius id est sepe obtulit
ei tamquam sacerdoti. In diebus illis non erat
rex in israel sed unusquisque quod sibi rectum vide

Primum

Nota. Tyberius ... ordine ... (marginal note, partly illegible)

De mycha
xvij.

Effraym

batur faciebant. Fuit autem iuvenis
bethleemita cognatus miche et erat leuita
sed pauper qui voluit peregrinari ubicumque commo
de repperisset. Cumque declinasset in domum miche cog
nati eius vite eius constituit eum sibi sacerdo
tem instituens sibi per singulos annos
x argenteos et vestem duplicem et victum.
Tribus. In diebus illis dan querebat sibi possessionem
et miserunt v viros ut explorarent ter
ram in qua possent habitare et intrantes do
mum miche requieverunt in diversorio le
vite. Cumque considerasset vestes et ydo
la abierunt et venerunt lachis et viden
tes locum uberem et magnum populum et ha
bitantes in ea sine timore et sine bellis reversi
sunt ad fratres suos et dixerunt. Eamus et pos
sideamus terram quam vidimus nullus enim est
eis labor. Profecti sunt de danite dc viri ar
mati, et mansunt in cariathiarim
iude qui locus ex eo tempore dictus est castra
dan. Alius eodem nomine dictus est de quo diximus
in sampsone. Tercius eodem nomine dictus est
ubi ieroboam fabricavit vitulos. Cum
que transissent iuxta domum miche intraverunt
v predicti viri ut tollerent vestes et ydola.
Cumque sacerdos acclamaret dixerunt ei: Veni
nobiscum. Melius est tibi ut sis pater sacerdos in
una tribu quam in domo unius viri. Et abiens
cum eis ferens secum omnia. Cumque sacerdos
insequeretur eos michas cum omni domo sua
videns eos fortiores et minantes ei
mortem reversus est. Illi vero cum mulieribus et par
vulis et iumentis et universa supellecti
li sua venerunt ad populum lachis et percusserunt
eos et urbem incenderunt et struxerunt
sibi civitatem non procul a libano et iuxta
fontes iordanis contra maximum campum
sydonis in regione roob et appella
verunt eam dan cum prius lachis vocabatur. Po
suerunt que sibi in dan ydolum miche toto tempore
quo fuit domus dei in sylo. Ionathan au
tem filium gersam filii moysi et filios eius
de gente moysi descendentes statuunt
sacerdotes in tribu dan usque ad diem
captivitatis sue. Cumque replicet hystoria
In diebus illis non erat rex in israel iuxta con
sentire Iosephus qui ait hoc factum et quod
sequitur circa tempora contigisse. De uxore leuite. xxii.

uxor leuite xxii

Fuit vir leuita habitans in latere
montis effraym habens uxorem
de bethleem que irata viro suo re
diit in domum patris sui in bethleem. Secutus
eam vir suus cum puero et duobus asinis
reconciliatus est ei. Quarto autem die cum regre
di vellet tenuit eum socer usque in crastinum.
Quinto die sumpto cibo circa meridiem egres
sus est ducens secum duos asinos honu
stos et concubinam. Dicit Iosephus uxorem dictam et vi
rum velle Iosephus. Luna vero infaustum iter
arripuit. Cumque transissent iuxta iebus die decli
nante noluit ingredi oppidum gentis
aliene et transivit in gabaa que est in tri
bu beniamin et nullo eum recipiente se
debant in platea. Et ecce senex rediens
de agro qui erat de monte effraym et ad
vena habitabat in gabaa qui introduxit
eos in domo sua et cenantibus illis veni
entes viri civitatis filii belial dixerunt
ad dominum domus. Educ virum qui ingressus est
ad te ut abutamur eo. Tradit Iosephus de veris
se per eos sed ut raperent uxorem eius. Cum
autem obtulisset eis senex filiam virginem
et uxorem viri pro viro eduxerunt
uxorem viri. Qua cum tota nocte ab
usi essent dimiserunt eam mane. Que re
diens ad hospitium viri expiravit ante
ianuam. Et ferens vir cadaver in asino rediit
ad domum suam et concidit ea in xii partes
misit in omnes tribus israel. Et clamaverunt
singuli: numquam sic factum est in israel ex quo as
cenderunt patres nostri de egypto. Et ingres
si sunt omnes quasi vir unus in masphat cccc. m
pugnatorum et dixerunt: non redibit quis
piam in domum suam donec ulciscamur
in gabaa et elegerunt viros ut decem
qui portarent cibaria et miserunt ad
omnem tribum beniamin dicentes: Tra
dite nobis flagiciosos de gabaa ut mo
riantur qui noluerunt immo dederunt eis in
auxilium xxv milia de beniamin. Erant ga
baa lxx viri tam sinistra ut dextra pre
liantes et sic fundis lapides ad certum
iacientes ut capillum quoque possent
percutere. Et ascendens exercitus israel in sy
lo ut consulerent dominum. Quis ascen
det primus princeps contra benia

mi. et rsidit dñs iudas/ h forte ur
facere p iosepho de tpe hui9 cladis &
ascendentes iñ expugnauerit gaba
a/ et pa die egressi s filij beniamī de
gabaa pstrauerit de isrl. xxij. Sequti ũ
die xviij. Tertia ũ die p insidias cap
uenti ceciderunt gabaite/ et incenderit
urbem filij isrl occidentes uiros et p
uulos et mulres. Idipm facientes
alijs ciuitatibz in beniamī/ de omni
nũo beniamin soli dc remāserunt
qui sederunt in petra remon/ & plaxe
runt planctu magno. unde insibus
et uirauerunt filij isrl et in masphat qd
nullus eox daret filias suas uxores
filijs beniamī. Tande pnitentes de de
letione tribz uni9/ requisierit quis de
isrl ñ ascendisset cum eis nec uira
uerat/ et inuenti s iabes galaad ñ
interfuisse certamini/ et pstrauerit eos
gladio usqz ad mulieres solis quadri
gentis uirginibz reseruatis/ et adducē
tes. dc uiros de petra remon reddide
runt eis sortem beniamī. & cccc. illas
uirgines dederunt eis in uxores/ et con
silio inito de dandis uxoribz cc q
remanserant/ dixerunt eis. Ecce sol
lempnitas dñi in sylo et ascendent
filie isrl ducentes choros/ et uos la
tentes i uineis exite et rapite sigli
siglas uxores/ et fcm ẽ ?/ et restitu
ta ẽ tribz beniamī. In diebz ill nõ
erat rex in isrl/ s unusquisqz qd sibi
rectu uidebat faciebat. Eadem ẽ
ead clausula que ẽ sup. Ideo forte
ut qd ĉta eo tpe utriusqz fcm fuerat.
Post sampsone. De Ruth. xxiij.
P
iudicauit isrl hely sacdos/ q
ñ tm iudex. s sacdos ad ignoiox
potiss nominat9 ẽ/ et translato sacer
dotio a filijs eleazar. h pm9 de filijs
ithamar accepit sacerdotiũ. In diebz
eius fca ẽ fames in terra/ et surrex
elimelech de bethleem effrateu9 ẽ
uxore sua neomi et cũ duobz filijs
suis malaa mahalon et chelion
et ingressus ẽ regionem moabi
tide ut pasceret ibi. Qui mortuo filij
eius duxerunt uxores moabithidas
orpham et ruth. Iose tñ dc q pr acce
pit filijs suis uxores et manserut
ibi x annis et mortui sunt ambo sñ
liberis. Noemi uõ uidua et orbata fi
lijs surrexit ut rediret in patriam/ a
audierat. enim qd dñs dederit pp suo
escas et comitabantr eam nurus sue.
Q ait ad eas. Reutimini filie in domũ
pris mei. Nõ enim ultra potestis spa
are uiros ex utõ meo. Et nõ qm sp
moabithas seruabat. lex de semine
suscitando/ et ac
quieuit orpha
et reuersa ẽ. Ruth
uõ sequebat eam/
cui noemi. Audi
filia ñ ẽ ds nr s
ritu gentiu uiuit/
expedit tibi ut
redeas ad pplm
tuũ et ad deos tu
os/ et ait ruth/ pp9 tuus ds meus/ p fce

Sup palysp. dc Io
q in diebz elimelech
sol stetit ad terendos
transgressores legis
s q ñ timuerunt dm
tanta fames inua
luit ut potior in
tribu iuda fugeret
cũ uxore et libe
ris suis.

qz sunt sic et uenerunt in bethleem
que prius dicebat effrata ab uxore
caleph/ h fuit mr soror moysi/ scdm q
dam translata ẽ de hẽ mo . . que pri post
qm pcussa est lep agnoiata ẽ effrata
. i. furore uidit. i. iram di ex pmito cog
nouit/ ul in tpr specim/ q plaga eius
omibz posita ẽ in ex. Iex tñ dc q a ca
leph suscep de effrata ut uxe in et
mia auũ beseleel/ s et p pp ineredi
bilem ubtatem sibi redditam cepit
uocari bethleem/ et dicebant. h est
illa noemi q ẽ pulchra. Quibz illa
ne uocetis noemi qd ẽ pulchra s uoca
te mara qd ẽ amara. Egda sum ple
na et uacua me reduxit dñs/ et ama
ritudine plenam/ et tũc pmo ordea
metebantr. Erat aũ ibi potens uir
et opulent9 booth cosanguine9 elime
lech. Intrauit itaqz ruth agros illi9
de uoe noemi ut colliget spicas p9
metentes. Ascendit aũ ut egredetur
booth ad agrum et ait messoribus
dñs uobiscum. et rñsunt aue eet. h p
uella et dixerunt h illa moabitis q
est

Margin notes (left): enoch; viii; Nõ q Ruth liber est pse s in Sachalo co ... iudicum ab ebreis.

Margin notes (right): Sy genere nec ... nostre ... diny; ppls meus/ deus tuus deus meus; viiij ul alias sup. c. e. s. v. ij et viiij; . x est dom9 panis pebuit fama i betleem

uenit cū noemi et ait booz ad eam
filia ne uadas in agrū alienū nullus puero
rum molestus erit tibi et si sitis uade ad
sarcinulas bibe et hora uescendi ueni
huc et comede et intinge bucellam
in aceto reddat tibi deus mercedem quā
confugisti sub alas eius. pueris quoque suis
dixit proicite de manipulis nostris de indu
stria ut absque rubore colligat. Cumque
comedisset ruth ad latus messorum come
dit polentam quam iosephus alphitam uocat
et consiliabat eam socrui. In uespa
que collegerat uirga excutiens inue
nit ordei .q. ephi .i. medios tres. Cumque
redisset ad socrum indicauit ei quid fecit
ei booz et ait noemi propinquus noster est ho
brides sit homo. Ideo ipsum fecit ruth se
quitibus diebus usque ad aree uentilationem.
Mos erat in israel quod dominus aree grande con
uiuium plus suis parabat et messoribus
et dormiebat in area. et quasi sollemp
nizans abstinebat ab amplexibus. Ideo
faciebat in fusione domum. Si post iu
dennas fiet non legi. Et ait noemi ad
ruth. lauare filia et unge et indue
cultioribus uestimentis tuis et ascende
in aream cum alijs non te uideat ho
mo nec inebriatus fuit. Cumque obdor
mit, pones te apte pedum eius et ibi
iacebis et fer omnia que sibi socrus im
perauerat. Et ecce media nocte. Iso eu
gilans expauit dicens. Quis es ad illa.
Ego sum ancilla tua expande palli
um tuum super me quia propinquus es. Cumque
indicasset ei booz in talibus de rogacionibus
castitatem esse seruandam addidit alius
me propinquior est. Si te noluerit iure pro
quitatis bene res acta est. Alioquin ego te sus
cipiam uiuit dominus. Surrexit itaque booth
de loco ubi iacuerat uxore arthonum uiri
plorans aliquam homines mitti se cogno
scerent et impleuit pallium ordeo .q. vj mo
dijs et rediens ruth ad socrum misit a in
dicauit ei que dixerat sibi booz ascen
derat booz ad portam et sedit cum iu
dicibus et uocauit x de senioribus ciuita
tis et aduocans propinquum propinquiorem
illum de quo dixerat ait ad eum partem

agri elimelech disposuit uendere noemi
nos duo soli propinqui sumus sed tu propinquior
es me. Eme quo si placet at ille ego emam.
Cui booz quo non ex media parte oportet te
legum memor habere. has sit necesse est cum
agro relictam maalon ut suscites nomen
propinqui at ille ait. Cedo autem propinq
tatis. Tu utere priuilegio meo. et ait booth.
Tolle quo calciamentum tuum ut firma sit
concessio. Io. dicit tu. Booth itaque testificans
seniores iussit mitti ut eius calciamentum
solueret secundum legem et in faciem eius
spueret. Iohannes uero ait. Cuius non sum dignus
corrigiam calciamenti soluere. Ex hijs habe
conuincitur quod secundum diuersos casus quia ipse
repudians soluebat sibi calciamen
tum. quia uero mulier soluebat ei. quia uir
qui suscipiebat eam. Sed cum iam fieret
in obprobrium repudij contra legem
domus eius dicebatur domus discalciati et
ait booth astantibus huius rei testes estis.
Qui dixerunt testes faciat dominus hanc
mulierem tibi sicut rachel et lyam que
edificauerunt domum israel. Accepit itaque bo
oth ruth in uxorem et post annum natus est
ei filius quem posuit noemi in sinu suo
nutricis et gerule fungens officio. Et dix
erunt ad eam uicine congratulantes.
Ecce habes qui nutriat senectutem tuam
et sunt tibi plusquam .vij. filij obh uo
cauit nomen eius obeth quod hebraice uo
catur seruiens. hic est pater ysay patris dauid.
Liber regum. de regum in primis.
Liber regum in quatuor uoluminibus apud nos dis
tinguitur. Secundum hebreos in duobus.
et dicunt primum samuel a nomine auctoris.
Secundum uocant malachym .i. regum a ma
teria quidam uocant malacoth quod sonat
regnorum sed uiciose. agitur enim in eo de regno duo
rum tribuum et de regibus eius sed in duo di
uisum fuit. Septuaginta est cum cronice liber iste
de singulis regibus qui compactus est in uno
uolumine ab esdra quod exemplar sed ideo est finis
huius libri et mirum. samuelis ad commendationem
cuius samuel premittitur. commendatio eius patris in hunc
modum. Fuit. De parentibus

Ramathym sonat
excelsa duo .q. d.
de tribubus excelsis fuit
helchana. Saph
in tempore speculatorum .1.

R. De parentibus samuelis

samuelis u uir de ram .i. sophar locus
thay sophy de mote effray et nom ei
helcana effrateus. v̄ eni po nō p̄feru
s p uigore uirtutū. Nec uir de nūo s
p relionis singlaritate p alys. Dr̄ aū
ciuitas eius ramathay q̄ ieiu dr̄ ari
mathia. ai iosepho dr̄ ramath q̄ i excel
so sita erat. Zophy u speculato in sup̄
et ē ibi gti casus ac si diceret de ram
thay speculaconis q̄ ex ea ciuitate
regio longe uidi poterat. Ac traduit. Sor
aly distinguūt sic de ramatha in sophy
nō ē a mōs effray nom montis s regio
nis. vn in seqntibz ubi legr de xy p̄tis
regionū qui ministrabant saloi p singlos
meses po ibi de char p̄fcs motis effray

Fuit aū ~~de duabz uxoribz helchane. ij.~~
~~uir~~ iste elcha leuita nos x aleui. xx.
descendens abea p caath ↄ ysuar
et chore. vn p̄z qd samuel nō fuit aaro
nita et dr̄ effrate .i. bethleemita. Fuit
eni scdm carnem de tribu iude. vn samu
el posuit postea unū de filys suis iu
dicem in bethleem tamqm int ↄ ciues
suos et nota quida tria noia distin
gunt sic effrate ab eff ym scribunt
p duo eff. ephrate ab ephrata p ph.
eufrate ab eufrathe qd est frugifer
p̄ai et ē ut dicit ieronim iudee iuxta
eufratheum. ~~de fenenna. iij.~~ De orone anne i sylo

Fuit autem helchana duas uxo
res nom uni ana et nom sc̄e fene
nna et cū debuit dīse alteri de dua
bz dix fene i nutes q̄z pares cent i na
mie uxorio tn̄ h̄ scda erat mag i amo
re uiri. Erat aū anna pulthra sed
sterilis femina u fenenna et ascendebat
uir ille tribus statutis diebz scdm lege
in sylo adorandū. Erant autē in sylo
duo fily hely sacerdotis. Offni et phi
nees sacerdotes. Cū immolasset helchana
dedit femine et filiabz eius p̄tes. Sūas
anne aū dedit unam tris. Quidam
putant dicti h̄ ēē de uestibz nouis q̄s
distribuebat uxoribz et libis indie
festo. Sz mag putandū est dicm ēē de
ptibz sacrificiorz que contingebant of
ferentes quas tamqm scōs leuite de

tis distribuebat hebre. unō ut ma
gis sonare dedit a uemissioem una
duplice. q̄ equipollente duabz. porro
āna erat tristis p̄ sterilitate nō sume
bat cibū et egssa ē ad fores tab. ut o
raret hely sedente aū postes ut qntes
consuluit patu cū inuocaret et flens
anna uouit dn̄o. Dn̄e exercituū si de
dis michi sexū uile dabo tibi eū na
zareum omnibz diebz uite ei et at
tendes hely mot labiorz ei. uocē q̄z
non audiens estimans temulentā
ait. Dige paulisp uinū q̄ madēs.
Q q̄z omis q̄ sine temīe erat scdm
legem maledca iudicabat. Rn̄ nequa
qm dn̄e s mlr infelix ego sum uīz
ad huc. Ora parcilla ēēt intelliges
eam hely sterilem ait. Dz tibi ds isrl
peticonem tuam. hebrus tn̄ ht dabit
vn mlr ex p̄missione sacer totali se
cura abyt. uultusq̄z illi n̄ sunt am
pli in diuersa mutati .i. estim eius n̄
est deinceps i uarietates distributus. uel

et tū fcm ē ut ~~de ortu. iiij.~~
Conceperet filiū et uocauit nom ei
samuel .i. postulato dī q̄z a dō
postulatū susceperat. nec ascendit mlr
in sylo cū uiro donec ablactaret filiū
et cū ablactatū dux in sylo cū uitulis tribz
et tribz modys farine. hebre tn̄ ht i modio
farine. et anfora uini q̄ ē mensura tum
modorz. nec attulit uinū et siliam ad liba
dū tm. Ut i lybamibz uitlorz pauciora
sufficent. Post cum non nisi unū ui
tlm obtulissent. Sz intelligendū ē qd
residuū domui dedit sacerdotū. porro
nus. ut ē puum bim uel trim quasi
nouit ablactatū adductū ēē admi
strandū coram dn̄o in tabnclo. Apta qui
dam dicit tres ēē ablactacones. pma
a lacte mamille q̄ fit tcio anno. Scda
a lacte infancie q̄ fit .vy. ui. alacte
pueritie que fit xy. et sic amouetur
puer a nutrice .i. a pedagogo a timore
Dicit g quida eū adductū p̄ sam ab
lactacone attribuendū lris. vn inse
qntibz legr qd p singlos annos mit
tebat ei mr sua tunicam puuam. fily

Marginalia: fuit; hic; sophy speculato .i. sophar locus; cccia de; Sophyn (?); vna pte; Dicens; gnā; Distinctus .i. uarietates di..., uiolo; .i. maxie; tum; ptem .i. dolēs; ano tcio, anno .vii., .i. āno .xy.

No. Ebrei aut auctumant hunc vir esse phynees que et heely esse pruant et hec dicunt fuisse heely ante tempus samuelis et ob honorem samuelis sic dicta

dit quod post tantam ablactationem qui iam ydoneus administrandum. Unde statim sequitur puer autem erat mister intus domini. Cum obtulisset heli puerum ait anna. Vivit anima tua domine. Ego sum mulier infelix. pro qua orasti et ecce filius quem dedit michi deus. Quasi diceret vere sicut vere est anima tua et per confirmatione. quasi diceret palam tuam domine sic est. Quidam tamen per execrationem quia dicit putant ut ibi vivit anima tua rex sinon eum. Et oravit anna ad dominum et dixit. Exultavit cor meum in domino. Canticum tamen est prophetie non oratio et continet tria. Hoc canticum primo est gratiarum actio pro beneficiis sibi prestitis. Secundum est invectio in superbos occasione fenennē. i. fenene noli te multiplicare loqui. Tertio prophetie de regno christi ibi dominus iudicabit fines terre. Quod autem legitur in cantico donec sterilis peperit plurimos et que ... i. f. e. hebreus habet per plurimos vii et per infirmata est. infirmata est. et traditur quod singulis anne filiis nascentibus singuli fenene filii moriebantur et v. filii anne. Duos filios samuel connumerat ut sint vii. Redyt helchana in domum suam et samuel ministrabat ante hely et deus cum ipso anno xii pleno prophetasse. De

P orro filii hely filius hely v. n.
Nescientes dominum partem sacerdotalem de sacrificiis antiquam adolerent adipe tollebant ob offensionem crudam ut lautius sibi sapiebant et mittebat puer sacerdotis fuscinulam in ollam et quidquid levabat fuscinula sacerdotis erat quod non erat porro sed rapina. Samuel autem ministrabat ephot accinctus lineo non sacerdotali sed prophetico et tunicam parvam offerebat ei mater singulis annis et visitavit dominus annam et habuit tres filios et duas filias. hely autem erat senex valde et audivit peccata filiorum quia dormiebant cum mulieribus excubantibus ad hostium tabernaculi et eas que venerant ad purificandum polluebant. Quidam tamen volunt quod non miscebantur mulieribus sed corrupti pe-

cunia dabant mulieribus licentiam commiscendi viris suis infra dies purificationis. Unde et pater dixit eis. Transgredi fecistis populum dei et tepide arguebat eos. Venit autem vir dei ad heli angelus dei secundum hebreos et ait ad eum loquens locutus sum ut domus patris tui ministraret michi in eternum absit hoc a me. Sed honorantes me honorificabo et contempnentes me abiciam. Ecce precidam brachium domus patris tui. i. auferam sacerdotium de domo tua pro quo debeatur et armus dexter et videbis emulum tuum in templo. Quod factum est in diebus salomonis cum sadoth qui fuit de eleazar factus est sacerdos eiecto abiathar qui fuit de ytamar. Quidam tamen dicunt mortem translatum esse sacerdotium ad samuelem qui non fuit aaronita. Sed nec legitur samuelem fuisse sacerdotem nec aaronitas amotos a sacerdotio usque circa tempora machabeorum. Quod autem addidit vir dei magna pars domus tue morietur forte impletum est in primo quando occubuerunt filii eius in bello vel quando saul interfecit sacerdotes nobe et in signum future ultionis perdidit et una die filios eius mortuos. Porro in diebus illis sermo domini erat preciosus i. rarus quia non vocavit deus

E t factum est autem cum hely samuel vi. n.
iacebat in loco suo et oculi eius caligaverant nec poterat videre lucernam domini antequam extingueretur. Quo minus uncionis est aliquis ad dicendum quando clarius videat lucernam ardentem quam extinctam presertim cum cecutientes oculi clarius videant ad lucernam quam ad diem. Quidam sic distinguunt nec poterat videre lucernam dei antequam extingueretur. Samuel autem dormiebat et super hoc dicit. Huic sensui consentit veritas hebraica qui distinguit i. non poterat videre et sic virgo lucerna domini non extinguebatur et sic consequenter sequitur. Samuel dormiebat in templo. i. in

Hebrei autem dicunt hunc virum fuisse phinees qui et helyas et putant et hoc dicunt fuisse hely ante tempus samuelis sed ob honorem samuelis hoc dictum est

No. omnes silicet quantum ad tribum et quantum ad familiam ... large accipiatur ... tempore machabeorum cessavit.

No. vel ita nec poterat videre idest sicud lucerna magis fumat extincta sic ille magis videre potuit vel illi extincta erat quia alys lucebat ... non poterat pati affectum lucerne ... ceteris peccatis ... non adeo

thalamo uix tab dni u sol cu hely sa
cerdote dormiebat. Vn cu uocasset eu
dominus cucurrit ad hely dicens. Vocasti
me. Filius dixi. Z no est intiuit et ait hely
dicens no uocaui te reuertere et dormi
et fcm fo sic. Non eni samuel sciebat
dnm. i. no hebat cosuetudine audi
endi dnm. Cumqz uocasset eu dns 3°
ite abiit ad hely. et intellexit hely qd
uocasset eum dns et ait. Si deinceps
uocauit te dices. Loqre dne qz audit
suus tuus. Cumqz uocasset eum dns
dormiente dixit loqre dne et indicauit
ei eandem comiacoem in dom hely
qm prius fecerat dns p uirz di. si tn pu
tandu e irrita fuisse pmissionem
quam fecerat dns aaron de sacerdotio
sempiterno. pmissionibz eni huiusmodi sp ad
denda e condicio qz posita. Si custodie
rint fily tui et c. vl uelle iose io ter
dnm uocasse samuelem ut pfigaret
tres ipius dignitates futuras. Fuit enim
ppha qd ab hac uocatoe dr eu huisse.
Fuit quoqz iudex. obtulit. q. sacerdos
eo p q puulus eet ychaboth nepos
hely. Mane adiurauit hely samuele
ut indicaret ei oma uba dni et uni
uersum sermone et indicauit ei oma
et ait hely dns e (qd bonu e in ocls
suis faciat. Creuit au samuel et cogn
uniusus isrl qd fidelis samuel ppha
eet dni et cosuluit eum omis pple
iuxta ubu dni. Pcepat eni dns ut
abicerent diuinos et ariolos et magos
et hi mol et sciscitaret a filiis suis
uerbu dni. De morte hely et filior et captiue

Et fcm est conuenerunt phyli archae. viij.
stei i pugnam iusset qui de loais
ptinens ad iezrael que uocat
iose ciuitate ampheleonites. Isrl uo
egressus e i pbu iuxta lapide adiutory
qd p plepsi dr. i. p anticipacoem postea
patebit. et uictus e isrl et ceciderunt de
eo qs. iiij. milia uiror. Dixerunt seiores
assumam de sylo archam dni sedentis
sup cherubin. qd io dcm est sic et in
ps. Qui sedes sup cherubin. qz i gla
dni appelat. Et tulerunt archam et

et uenit cu ea duo fily hely. s. ofni et
phinees. Nam et phinees iam funge
bat offo pris sui et acceperant manda
tum ab hely ne ad eu redirent sn archa
et timuerunt phylistym et ait pugnauit
et fugit isrl et cesa e ex eo. xxx. peditu
et archa dni capta e et duo fily hely
mortui sut. Cucurrit a pu beniamita de
acie et indicauit in sylo q fcm e in bel
lo. hely aut sedebat circa uiam q ducte
bat ad castra spectans. i. assistans. Iam
enim cec erat ut tradunt hebrei et
no ceciniens. Qui audita strage p et
morte filior alecuit. Cum au audis
set archam captam cecidit retrorsu
et fractis ceruicibz expirauit. Nurus a
eius uxor finees pgnans erat et p do
lore incuruauit se et pepit filiu. vij. m
siu. ut dr iose et uocauit eu ychaboth
i. inglo. i. sini gla. uel dicens. translata
e gla dni de isrl. porro hely iudicauit
isrl. xl. annis. Cui cocordat iose. lxx
u et paliporn dnt xx. p dici
q p sampsone fluxerunt. xx. anni.
su iudice qui aggati sunt annis qui
bz iudicauit hely. Quida tn dnt. xx.
annos quibz iudicauit samuel ag
gandos annis hely magri sui. Si uo a
ni samuel cu annis saul ascribitur. Sa
ne potuit fi ut hely fcs e iudex tiu sult
sacerdotiu de domo eleazar. Eleazar quid
successit finees. cui successit ebiezer cui
successit buzi cui successit osi. et transla
tu est sacerdotiu ad hely.

In diebz hely z rex latinos. Fuit silui p cum
fili enee et lauine aquo deinceps la
tini reges siluy denoiati sut. hic ascani
heredem reliquit adhuc puulo filio suo
nilio aquo nilior familia n origine
traxit et nom hectoris fily ylui recepit
expulsis postis uestoris. De remissione arce. viij. b.

Atulerut au phylistim archa do
in ezotu et statuerut eam iux
dagon et quasi trapheu et sur
gentes diluculo inuenerunt dago pstra
tu infra an archam et qs adorante
ut dr iose et restituerunt eum in locu
suu. Rursum mane seqnte iuenerunt

Sub vij ee methey
cus artes et vij li
brales ad litteras s.
in grammatica geometri
ca proiectua ydolia
tiam ermentia ce
uidinatia ouiuo
maneia dr ab ouius
om inortupullor et
dr ab onyx q e mag
nus pullus et ma
te qd e diuiacio eru
nis apo abatere et
uitante cerimonia
domacto i sermo.

viij. lucerne poste erat i templo et prima luce si posset uidere donec extinguebat usque ad uesp...

Nota p veneratione ar
che ss in p... uictoria
sic ... ipi dagon
lassenbere ... ane
toriam.

De remissione archa ... ary

eum in locum suum pristinum caput uero et ma
nus eius abscise a trunco iacebant super
limen. Ob hoc ingredientes templum in azoto cal
cant super limen usque in hodiernum diem.
et aggrauata est manus domini super azo
tos et percussit eos in secretiori parte natium
et computrescebant prominentes extales
eorum. Quod iosephus dicit factum ex crudeli passio
ne dissenterie in ut putrefacta egerent in
testina et mures ebullientes de agro
corrodebant extales eorum. et conuocatis
satrapis dixerunt ad eos. Quid faciemus
de archa. Qui dixerunt. Circumducatur.
Quocumque autem circumducebatur periclitabant omnes
posterioribus et fecerunt sibi sedes pelliceas
et conuenientes principes v. urbium trac
tabant quid facturi essent. Et erant
qui dicerent causam passionis fuisse archam
alii preclarum alii per corruptiones aeris et
fructuum terre. Dixerunt autem sacerdotes
et diuini. Cur aggrauatis cor uestrum sicut pharao
et egiptus. Remittite archam sed non
uacuam. Reponite in capsella iuxta
archam v. anos . v. postea aureos et
v. mures aureos pro numero ciuitatum que percus
se sunt. Josephus tamen dicit v. similitudines hominum et eam
ponentes archam super plaustrum nouum.
Cui iungetis duas uaccas fetas habentes
fetus quibus non est impositum iugum et ui
tulos earum recludetis domi. et si recto iti
nere ascendit contra bethsames ipsa fecit nobis
hoc malum. alioquin casu factum est. et ibant uac
ce mugientes in directum nec declinan
tes ad dextris nec ad sinistris per uiam que ducit
bethsames et hec erat ciuitas sacerdotalium sita
in tribu beniamin. est alia bethsames
in tribu neptalim. porro bethsamite
metebant triticum et uenit plaustrum
in agrum iosue bethsamite et stetit ibi et
posuerunt archam super lapidem grandem
quem putant hebrei fuisse aram edifica
tam ab abraham et capsellam que
iuxta eam erat et conciderunt leuite ligna
plaustri et uaccas posuerunt super ea in
holocaustum domino. Viri autem bethsamite ob
tulerunt holocausta et uictimas in die
illa. Asserunt quidam v. tantum esse ciuitates
phylistinorum et ideo tantum misisse v. anos

bethsames

aureos et v. mures. Sed in sequentibus
legitur sichelech fuisse ciuitatem phylistinorum et
verum melius uidetur quod dicit ysidorus v. fuisse tantum me
tropoles et que obtulit anum aureum
et murem alie solum mures obtu
lerunt usque ad abel id est super lapidem grandem
abel magnum super quem posuerunt archam
domini et uidetur hec littera sonare quod abel sit nomen
lapidis super quem posita fuit archa. Alii
asserunt ciuitatem que nunc bethsames
dicebatur postea dicta abel quod interpretatur luctus
propter luctum bethsamitarum qui secutus est. et ad
ditum est magnum ad differentiam alterius abel
que in sequentibus abela dicitur uel sapiens
mulier exclamauit ad ioab. Qui inter
rogant interrogent in abela et sic legitur
super quem posuerunt archam id est iuxta quem
et percussi sunt de bethsamitis lxx uiri et l
plebis eo quod uidissent archam nudam.
Creduntur autem illi lxx deposuisse archam
cum non essent sacerdotes. Si queritur quare
ingrati non sunt philistei quod et ui
derunt archam. potest dici quod non peccaue
runt uidendo quibus fas erat prohibitum
uidere. Timentes autem bethsamite mise
runt uiros chariathiarim ut reducerent
archam ad se. Qui reduxerunt eam
et intulerunt eam in domo aminadab
uiri iusti et eleazar filium eius instituerunt
sacerdotem in custodie arche
et fuit ibi xx. annis usque ad viii an
num regni saul quo tempore tulit eum in ca
stra. Mansit autem apud philisteos vii men
sibus et sic quieuit omnis israel post dominum.

Videns attendens ~~Congregate samuel ad israel~~
samuel et uidens eorum fiduciam in
domino esse ascendentium in masphat
uictore prius. Cumque as
cendissent in masphat
effunderunt aquam coram
domino inquit maledicta
congesta erant quam sibi
bat ydolatria labia eius
adherebant sibi inseparabi
liter forte in signum
federis sicut fecit iosue et
iudicauit eos id est samuel id est docuit eos
iudicia dei. Quidam tamen asserunt samue

De cariathiarim tu
lit eam samu
el in masphat post
ipse et saul in gal
gala post saul no
be post dauid domino in do
mum obeth post in
syon post salomon
in templum quod fecerat.

lem quoddam ydolum redisse in pulverem et
mixtum dedisse populo ad bibendum. et in bar
bis eorum iudicasse reos ydolatrie a non reis.
Sic quondam fecit moyses. audierunt phyl
stiim congregatum in masphat et inierunt
et ipsi armati ascendunt adversus eos
et timens israel dixit ad samuelem. Clama
pro nobis ad dominum. et obtulit samuel agnum
lactentem in holocaustum. et dum clamaret
samuel ad dominum intonuit dominus
fragore magno super phylisteos et mo
ta est terra. et plorata persequebat hyat. et
phylistei in fugam versi cesi sunt a filiis
israel. Qui persecuti sunt eos usque ad terminos
terre sue. Tulit samuel lapidem et po
suit eum in finibus et vocavit nomen loci
illius lapis adiutorii. nec apposuit ul
tra phylistiim ut irruerent in fines israel
dum viveret samuel. Iudicavit itaque sa
muel populum in bethel et galgala et masphat
circuiens per singulos annos. et revertebat
in ramatha et edificavit ibi altare
domino sed ibi iudicavit israelem. tres il
le civitates famose erant. Bethel propter
sopitum iacob. et galgala propter circumcisione
suam. et masphat propter frequentiam iosue.
et ascendebat ad eas samuel in illis
in tribus sollempnitatibus ebdomada
rys et iudicabat ibi populum. aliis vero die
bus ascendebat ad eum populus in ramatha
ad iudicandum. Quod israel petivit regem

Factum est autem cum senuisset samuel, posuit
filios suos iohel et abya alterum
in bethel. alterum in bersabee ut in
sedentes iudicarent populum. Qui declina
verunt post avaritiam et perverterunt iudicia. populus
non ferens populus dixit ad samuelem. Da nobis re
gem ut iudicet nos sicut et cetere gentes
habent. quod audiens tulit samuel populum in ipsa
sibi iusticiam et ita odium regis. Cumque
consuluisset dominum ait ei dominus. Audi vo
cem populi nec te tamen abiecerunt sed me ne
regnem super eos. Verumtamen predic eis ius
regis super eos. et ait samuel ad populum
hoc erit ius regis. filios vestros faciet. filios
suos et equites et pastores et agricolas
et fabros armorum. et filias vestras unguen
tarias et cocistrias et panificas. Servo

...non ideo est quia iniustus erat vel quia de iure
peterent... indignabatur quia erat
et quod deus et ...

rvos et ancillas et iumenta ponet in
opere suo. optima quoque vestra dabit servis suis.
vos eritis ei servi. et ait populus. Non audi
emus. sed rex erit nobis qui pugnet pro
nobis. et ait samuel. Ite ad propria. Convenite vos
vocabo cum aliquid adversum evenerit. dabis eis
vobis regem. De vocatione Saul et electione. xi.

Et erat vir de beniamin nomine Cys
de tribu gemini. Cui erat filius Saul
et non erat vir melior eo in
israel. Cumque perissent asine Cys dixit
ad filium. Tolle unum de pueris et quere asi
nas. Cumque transisset per montem
effraym et terram salisa et terram be
niamin et non invenissent. et venis
sent ad terram suph qui fuit patria
samuelis ait saul ad puerum. Revertamur
ne forte pater meus sollicitus sit pro nobis.
Cui puer. Ecce vir dei in civitate hac qui ab
sque ambiguitate loquitur. eamus ad eum si
forte indicet nobis de via nostra. et ait
saul. Quid feremus ad eum. panis de
ficit in sitarciis. et sportulam non habemus
et argenteum in sportula erat. Respondit
ut iosephus ait putans prophetam munera
accepturum. tamen nec saul legitur obtulisse
nec ille accepisse. Cui puer. Ecce inve
ni in manu quartam partem stateris argenti.
et ascenderunt in ramatha in qua erat
vir dei. et dixerunt puellis egredientibus
ad aquam. Numquid hic est videns. Que
dixerunt. Est. hic hodie sacrificaturus
in excelso. Cumque ambularet in medio
urbis apparuit eis samuel. Cui predixit
ait dominus. Cras hac hora mittam ad
te virum de beniamin quem inunges ducem
super populum meum. Cumque samuel aspe
xisset saulem dixit ei dominus. Ecce vir
quem dixeram tibi. et ait ad saul. Ego
sum videns ascende ut comedas me
cum. cras dimittam te. et que sunt in cor
de meo indicabo tibi. et de asinis ne
sis sollicitus quia invente sunt. possit videri
saul hinc esse sollicitudine in corde
suo pro asinabus non hoc dixisset propheta. Vel
a iudeis habetur saulem vidisse per sompni
um se collocatum in cacumine palme
quod est signum regnaturi. et inde sollicitus

erat et ob h⁹ dix̄ ei samuel. Qui ei
optima que misit sine te. Et ascen
derunt in excelsum | asi templum. n̄
iubebat sacrificare in excelso. Cumque
recumberent in triclinio dedit ei samuel
locum in capite xxx uiror qui fuerant
inuitati et posuit ante eum armum que
ptem regalem que inducta seruauit
ei. Cumque mane surrexissent et egre
derent ciuitatem dix̄ samuel antecedat
nos puer et tu sta paulisper ut indicem tibi u
bum dni. Tulit aut samuel lenticulam
olei quod e uas fictile quadrangulum ca lu
tatis foratum in latere et effudit ᷾ o sup
cap eius et osculatus e eum et ait. Vn
xit te ds in principem sup hereditatem
suam et h tibi signum. Cum recesseris a me
inuenies duos uiros iuxta sepulchrum
rachel. Qui dicent tibi. Inuente sunt
asine. Cumque ueneris ad quercum tha
bor nom e hominis non montis inue
nient te tres uiri. un⁹ portans tres he
dos. et al⁹ tres tortas panis et al⁹ lage
nam uini. et accipies de manu eor
duos panes. post h uenies ad locum qui
dr statio phylistinor eo quod quondam
ibi phylistei castra metati s. et hebr
obuium tuum ex phis descendentium
de colle dni psallencium in instrumentis
et prophetantium. et insiliet in te sps dni
et prophabis cum eis. Et nota q samuel
pus instituit conuentus religiosor
iugiter psallencium domino. et dice
batur conuent⁹ eor cuneus qi canneus
et dicebant prophetare. i. iugiter dnm
laudare. et forte quia aliqui ex eis p
phabant. et addidit samuel cum ueneris
h signa scias q dns tecum e. et descendes an
me in galgala qr ibi conuenient⁹ cum aps
fuit. Ego quippe descendam ad te ut
offeras oblationem. vii diebus. In consecratione
eni sacerdotis et regis tot diebus fiebat
oblatio sedm quosdam. et addit. Expec
tabis donec ueniam ad te et ostendam
tibi que facies. tn quidam vii dies refe
runt ad expectationem ut sit sensus. vii
diebus expectabis donec ueniam quod pecca
ex plicabitur. Cumque uenisset saul ad

cuneum prophetar prophauit cum eis. dicit
hebreus cuneum prophetarum de gog ciuitatibus et
magog et pinys et depeius malor
et amurantes qui nouerant eum. Dixe
runt. Numquid e saul inter prophas et cys pr
eius. q. d. cum non sit degenere prophetar.
Alia littera sic. et quis pr ei⁹ sb eodem sen
su. vel .i. et quis pr eor qui dicat solus
ds e pr eor prophetar. et sps domini ubi uult
spirat non tm in filios prophetar. Exin u
sum est in prouerbium. Numquid et saul inter
prophas. Quod forte de solo saule dicebatur
uel de q̄lq repente sublimato et intrauit ad
ner patruum suum. Qui cum quesisset ab eo de
libro regni regni tacuit. cetera indicauit.
Vocauit aut samuel populum in masphat et
ait. State coram dno et faciemus sor
tes per tribus et familias et capita. et iue
nit sors tribum beniamin. et descendit
usque ad saul filium cys. et credit samu
el temperasse sortes iuxta cor suum.
Sciens aut saul quod quereretur latuit qu
nolens suscipere principatum. Quem inuen
tum statuerunt in medio. et fuit alti
or uniuersis ab humero et sursum. et
ait samuel. Ecce quem elegit dns. Non
e similis ei in omni populo. exclamauit omnis
populus. Viuat rex. Et scripsit samuel legem
regni et legit uniuersa audiente populo
et rege. et reposuit libellum in tab quod
adhuc erat in sylo cum altari. et re
dierunt ad propria et saul abyt in domum
suam in gabaa. Quidam uero despexe
runt eum et saul dissimulabat. De

xi. Factum e qsi p⁹ me naas 7 uictio
sem naas amoni ria saul. xii.
tes obsedit iabis galaad. Cu
que petissent obsessi fedus ab eo
ait. In hoc feriam uobiscum fedus ut eruam
omnibus uobis oculos dextros. eis. n. qui bel
lo capiebat dextros oculos eruebat ut
sinistros scutis celantes ad bellum fo
rent inutiles. et rnderunt ei. Concede nb
vii. dies et mittemus in oes fines isrl. et
si non fuerit nb defensor egrediemur ad te.
Venerunt nuncii in gabaa saul.
et cum retulissent h fleuit populus. et ipse saul
ueniebat de agro sequens boues. et p

eis in amerlim et iussit aliquos corr
dicatu itineris susumere et dimeris Ps. 1·

et ait saul no mesiaret

misit. iabites se ?tra die uentim· i spi
ratus sad' utriusque boue i frustra et co
misit? e in os nos isrl' dicens· Qui no
exierit p? saulem et samuele sic fiet
bob3 ei? et egssi sut ons q· ü un? ccc· m
uiroz et costituit saul pp'm in ts ptes
et egressus e cast in uigilia matutina
et pcussit amo plaga gndi· et ait pp
ad saul· Quis e qui dix no regnabit
saul in nos? fecit hodie quispiam quia
fecit ds salm in isrl· et ait samuel· Ea
m? ingalgal et inouem? ibi regnu·
et unxerunt saul i rege in galgala co? a
ait samuel· Ecce rex qde aute uos· Me
abiecistis et dnm· et h uob signum
erit qd dedit dns uob rege iura· Ecce
messis triticea e hodie· In uocabo dnm
et dabit tonitra et chorusca?ones et
grandinem et pluuiam et sic fcm est
statim contra naturam tre illi? et times
pp' ait ait· Ora p seruis tuis addidim?
eni pctis nris malum ut peteremus
nob regem· et ait samuel peccastis·
Nolite deinceps recede a dno· et uiue xiij
tis aliqui pibitis uos· et rex ur· q samuel
Filius uni pelix saul d? instator regni·
anni erat saul cu regre cepis ·xiij·
set· i· huius tamquam puu
lus duob3 a ann? regnauit
sup isrl· h e iuste rexit pplm i reliquis
annis regni· q· tyrann? fuit et non
rex· Quidam h legut de ysboset filio
ei? Nd au huius filio eius dntes eu a
nuclm ee i pn regni prim et deeodem
dcm e qd duob3 anis regnauit i isrl·
Nd au duob3 annis regnauit ysbo
sed um e· Nd a annites eet cu regna
re cepiss pr ei? stare n pot· Saul a
citer xx annos regnauit· ysbosed u
regnans p? prem p duos annos iq
quadragenari? erat· Nd tn ipi dena
re conant dntes saulem regnasse
p? hely et pont in regno saul sings
samuel· hebreus sic ht fili? uni? ani
saul cu eet in regno· et duob3 annis
regnauit· Elegit sibi tria m uiroz
i isrl· i· cu regnasset p annu unum
et p? duos q p? tres anos elegit

Et erant· ij· m cu saul i ma
chinas et in bethel· m? au cu ionatha
in gabaa beniamin que fuit urbs fine
es filij elezeari et pcussit ionathas
stationem phylistiiz que erat in gaba
a· i· locu munitu in quo posuerut phy
listei custodes tamquam dntes in isrl·
Et erexe se isrl aduersus phylistym·
Quo audito philistei cogregati e ad
pugna cont isrl· xxx m in? et vij eq
tum uulg? inumabile· et ascendens
saul in galgala couocauit pplm et sa
muel ad 9sulend dnm· Expectauit sa
muel· vij· dieb3 uix codictu dilapsus
e ab eo pp? et timentes absconduerunt
se in speluncis et i abditis et i antris·
hebrei quoque transiert iordanem· Q
dam erant in isrl sic appato nomie
dci qui p timore crediunt descendisse
in castra philistum ad ob sequendum
eis· Cumque uidiss3 saul moram sibi
dampnosam· vij die obtulit holocau
stum et pacifica· Cuq3 expleret ecce sa
muel ueniebat et arguens saulem
ait· Quid fecisti· Rndt saul pp? se
fugebat et tu n uenias iux placitos
dies et timui ne hostes ascenderent ad
nos pus qua placarem faciem dni
et ncitate copulsus obtuli dno· Vr
saul peccasse q sin samuele obtulit
holocaustum ad 9sulend dnm· Vn q
dem ut sup dixi? vij· dies qs dix sa
muel n ee expectacois· s3 oblonis in
cosecracione reg et dnt nuq ee offen
dum sn eo ad 9sulendu dnm Vnde
ut oblacoes· vij· diez fieret sacerdote
iusto leg p rege u n legisse me memi
ad h ualde mirandu e cu iam bis in
unctus eet saul in regem q i neutra
illaz fca fuit tal oblo p rege et so di
ci p? samuele sic mandasse ut cu
saul uell3 imolare ad 9sulendu dnm
citaret ipm ut ostenderet ei quod facte
eet· et p? cita?oem si moram faceret
expectaret eum· vij· dieb3· Saul u d
diem cita?onis annuauit in hys vij
et n expectauit eum nisi vj dieb3
et addidit samuel· Nequaquam reg'm

tuum ult' cosurget sed quesiuit sibi
dominus uirum iuxta cor suum ut regat
ppl'm eius. Abijt ergo samuel in gabaa
beniamin et egressus saul cu ppl'o obui
am philisteis nec erant cu eo nisi dc ui
ri et ionathas filius eius. porro fa
ber ferrarius no erat in isrl'. Cauebant
enim phylistei ne facerent hebrei
gladium aut lanceam. Igitur descende
bant isrl' ad philistum ut exacueret
acies omni ferramentorum usque ad stimulum
corrigendum .i. quo bos e ad corrigendum
sub aratro boues. Cumque uenisset dies
prelij non e inuentus ensis uel lancea
in manu totius ppl'i excepto saul et iona
tha. et fecit saul archam domini affer
ri in castra et achias filius achitob
fr'is ychabot portabat ephot. De cla

emendandum et exacuendum ferrum ad stimulum

De clade philistinorum .xiiij.

Accidit autem de philisti. xiiij.
quadam die ut exiret ionathas
cum armigero suo ut exploraret sta
tionem philistinorum patre suo ig
norante. et uoluit transire ionathas
ad philisteos per uallem prerupta sco
pulis hinc inde eminentibus in modum dentium.
et ionathas ad ppl'm suum. Cu apparue
rimus eis si dixerint manete donec ue
niamus ad uos stemus. Si dixe
rint ascendite ad nos ascendamus
quia tradidit eos dominus in manus
nostras. hoc erit nobis signum. Cumque philistei
dixissent ascendite ad nos ascendit
ionathas reptans manibus et pedibus
et armiger eius post eum et exterruit eos
dominus ante ionatham et percussit io
nathas cu puero circiter .xx. uiros in me
dia parte iugeri. conturbata sunt castra
et diffugiebant mutuo se perimentes
et indicauerunt speculatores sauli fu
gam hostium. Cumque quesisset quis abi
it ex nobis repertum e abesse ionathan et
armigerum eius. et ait ad achiam ap
plica archam domini .i. ephot ad consulen
dum dominum. Cumque tumultus incre
uisset in castris ait ad sacerdotem. attra
trahe manum tuam et exclamans
saul cu ppl'o cepit persequi fugientes.
Sed et hebrei qui transierunt ad castra
philistinorum reuersi sunt ut essent cu isrl'.
omnes quoque qui absconderant per montes redierunt
ad ppl'm et iam erant cum saul .x.
.x. Videns quoque saul moram dampnosam si co
mederent adiurauit ppl'm dicens. Maledic
tus .i. dignus erit morte qui comederit
panem usque ad uesperam donec ulciscar
de inimicis meis. Cumque ppl'us per saltum
ingressus esset
appruit mel fluens et nullus ex eo gus
tauit. Ionathas qui no audierat male
dictum patris tinxit uirgam in fauo et cum
gustasset illuminati sunt oculi eius .i. fa
cies exhilarata e et resumpte uires quasi forte
fame perierat. Dicunt quia tanta copia mellis
ibi erat in cauis arborum et cauernis petrarum
et abditis terre quod plures reperiant fauum
sup terram decidentes. Dicit iosephus ionatham
inuenisse apud ... cubicula in quo erat
in sorte beniamin. Cumque indicasset ei
quidam maledictum patris edere cessauit
non approbans dictum patris. Nam si man
ducasset ppl'us cibum maior plaga fuisset in hostibus.
In uespera uero ppl'us fessus nimis et per famem
moram non sustinens pecora mac
tauit in terra et comedit cum sanguine. Hoc e quod
non occidit et coxit eam qui sanguis bene
dilueretur no dum purgatis carnibus uel
genus ... secundum morem patrum gutta aut
lauauit et eliquauit sanguinem.
Dicunt quidam quod depredatio hostium uenit et
cebat esse donec imolaret uictimam do
mino alij edens quasi in sanguine edebat. et
ait saul ppl'o peccastis uolumte ad me
saxum grande et precepit ut omnes sup illud saxum
et coram ipso secundum morem patrum pecudes
mactaret ne forte quis oculte aliter faceret.
Tunc primum edificauit saul altare do
mino sed quod no sup recens altare iam bis
obtulerat in galgala. putant tamen quidam
cum quotiens quisque obtulit nouum altare
construxisse. Hoc uero dicunt primum quod no plenius
omni diei placitum obtulit. Cumque nocte uellet
irruere sup hostes ait sacerdos consu
lamus dominum. Sed consulenti non respondit ei dominus in illa die.
hoc e nec nocte nec die sequenti. et ait saul.
Tacitunitas hec causa est latentis peccati per prouiden
tem dominum et si per ionathan filium meum e absque
retractatione morietur. Et statuit ppl'm

impte una. et se et ionathas ipte alta et
cecidit sors sup ionatham. et ait saul. Quid
fecisti. ait ionathas. Gustans gustaui in sum-
mitate virge que erat in manu mea paululum
mellis. et ecce ego morior. Et ait saul. Moriens ionatha. Hec
faciat michi deus et hec addat.
et ait populus ad saul. Ergo ionathas morietur qui fecit
salutem hanc magnam in israel. Hoc nefas est. Vivit dominus. si ceciderit
capillus de capite eius in terram. quia cum deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus ionatham ut non moreretur.
Recessitque saul, nec persecutus est philistiim. porro philistiim abierunt in loca sua.
Et saul confirmato regno super israel. pugnabat per circuitum adversum omnes inimicos eius.

impte una. et se et ionath^a ipte alta et
cecidit sors sup ionathā. et ait saul. Quid
fecisti. ait ionathas. Nichil in consci^a fui^m.
nisi q^r eri nesciens maledcm pris m^l co
medi. Et ait saul. Moriens ionatha q^r
nisi h fecero h faciet michi d^s et h addat.
et ait pp^s. Ergo ionathas morietur qui fecit
salutē in isrl. Viuit dominus. i. puidēcie
diuīn. ul' sic ds est uiuens. et non dy ge
ciū. si cecidit capillus de capite eius in t̄
ram apoypesis ē. ul' si p n lesi et erpue
runt ionathan armamils ptis et redie
runt ad ppa. Saul u cōfirmato^s in reg
no et quo q^z se u^ttāt supabat hostes
isrl et pcussit quā amalech plenpsis ē.
ul' forte pius pcussit quā deleret ex man
dato dni. Fuit aū filij saul ionathas et
iesui et melchisua s^tus tacet ysbos^z ta
quā p^u et n^odu militans ul' tamquā
inept^s. filie uo eius michol et merob et
uxor eius achinoē et pnceps militie
abn^r fili^s n^r patel eius. Nam cys et n^r
fres fuūt filij abiel. leg^a tn in palippom
mō quā fuit pr cys. ad petate dein est
et quia nutriuit eum. ḡd saul uicit amala XV

Tunc ait samuel ad saul. lech. xv.
h d^c dns demolire amalech et
uniūsa eius q^z restitit isrl c̄
ascenderent de egypto. Iuxta q^
dem uoluit dominus inflici ut nec in
aliquo memori^a amalech fieret. Sed qui
debent illos maleficos fuisse et in pecu
des seuiendi huīsse piciam et io ne
s fo^r pecudis euaderet etiā pecudes pi
isse. et recensuit saul cc. peditū. et x. ui
roz iuda. Et no^a q^z fere dhr uiri iuda
tamq^a potiores ceris. uñ alibi catulus
leonis iudas. Cumq^z intrasset saul in
amalech dix cineo. Recede ab amalech
ne inuoluam te cū eo. q^z tu fecisti miiz
cum isrl. Ietro enī qui et raguel et cineus
dcs ē bonum asilium dedit moysi. c^q
dom^s hitabat in amalech pter filios g
ualle et c̄si s cinei et de intēps hitauit
in isrl. ex hys ortus est recab sic in palip po
mō leḡ. hy s cinei qui de calore uenūt
domus pris rechab rechabite h^emite
fuit. Tunc pcussit saul amalech in ore

gladij. i. in uastatōe. i. in instantia. q. de
uoratōne. ul' ē locu^s in gladio et pep
cit saul agag regi amalech et optimis
armētoz. et ait dominus ad samuel. pe
nitet me qd fecim saul rege. Iratusque
samuel ad dnm p eo tota nocte. Cūq^z
pcepisset qd saul erexerat sibi fornicem i. tytulum
triumphalem in carmelo ut^e supbiā carmelo
gentium que faciebant arcū de uictis
et palmis et oliuis insigni uictorie descen
dit ad eū in galgala. et obtulit ei saul.
Cumq^z culpasset eum qd ppi^s reseruas
set de amalech. dicebat in excusatōnem
sui ppl'm reseruasse optima ad offerend
domino in gratiaz actōne. Cui samuel.
Melior ē obia q^z uictime sup bonos delecta
tur ds et nō sup sacrificia. p sertim si
obtulint que decreuit dns pire. et ait
saul peccaui sed hac incepta pccm me
um. i. ora et satisfita p me uel dimit
te michi. Cui samuel. pieciit te ds ne sis
rex sup isrl. Cūq^z uellz abire samuel
apphendit saul summitatem pallij ei^s
que scissa ē et ait samuel. Sic scindz
domin^s regnū a te hodie tuū. i. p^stita
te. Cumq^z sic adorassent dnm pcep
samuel adduci ad se agag regem et
oblatus ē pinguis et tremens et dix
samuel ad agag. Sicine separat amara
ta mors. q. d. uellz ē qd sic te cōcutit
mors et separat a rm tua a te. Quidā
dnt duas cōnes separat et supplet ad
ipsum te. ul' scdm aliā l^am dixit agag.
Sic me separat amara mors. q. d. :· + dixi^t samuel sicut fecit absq^z liberis mulieres gladius tuus sic absq^z liberis erit int^r mulieres mr tua
Mors que separat me a meis. amara
rissime separat me ab hominib^z. et con
cidit eum in frusta et abyt in ra
matha. Saul u descendit in domū su
am in gabaa et non uidit samuel
ultra saulem. in hitu. f. regio d' unctōe. dd. XVI. + unctōe dd i domo XVI
Samuel. autem luge i domo. xvi.
bat saul et ait dominus ad s^uz
quo tu luges saul cū ego pie
cerim eum. Imple cornu o
leo et uade ad domū ysay ut in un
gas in regem unū de filys eius. et q^z
times saul. fer uitulum. q. ad imolan
dum. Cumq^z uenisset in bethleem dixe

impte una. et se et ionath^a ipte alta et

Left margin notes: in uī carnit / tribu iuda

No^a. Calore feruoris sponte paupertas sectus ē Rechab in filios suos fec^t heremitas

et precepit eos sancti-
ficari i. abstinere ab
spurcitie ab immundis

runt seniores ad eum. pacificus est-
ne ingressus tuus. Timebant .n. ne
s[ecundu]m aliq[ua]m correptionem misisset eum rex
vel q[uia] forte offensus regi fugisset et non
auderent eum recipe[re]. Qui cum dixis-
set se venisse ad ymolandum. Intrau[it]
dom[um] ysay. et sanctificauit ysai. et filios
eius et statuit eos coram altari et vi-
dens eliab primogenitu[m] p[ro]cerit[ate] optimu[m]
estimauit futuru[m] regem et ait domi-
nus ad eum. Ego non corporis pulchritu-
dinem aspiciens facio regalem s[ed] an[im]i vir-
tutem. In hunc reprobauit dominus
alios. Statuerat .e[ni]m ysai. vij. filios
suos coram samuele. Secundu[m] Iosephum et
natham ad optatum filiu[m] samaa
filij sui. Et ait samuel ad eum. Num-
quid completi sunt filij. Qui respondit reliquus
e[st] paruulus adhuc et pascit oues et iube-
te samuel adductus est dauid ruf[us]
.i. rubicundus et pulcher et unctus est i[n]
medio fr[atru]m et directus est sp[iritu]s d[omi]ni i[n]
dauid a die illa et deinceps et recess[it]
sp[iritu]s d[omi]ni a saul et exagitabat eum
sp[iritu]s nequam missus a domino. Dicit Iose[phus]
dauid tunc accepisse sp[iritu]m propheticu[m]
sic et ille quidem cepit prophetare sancto sp[irit]u
sup[er] se veniente. Sed q[uia] dicitur e[st] sp[iritu]m
recessisse a saul et directum in dauid
uir q[ui] de eodem sp[irit]u dicat .i. de gr[ati]a sp[iritu]s
qua hucusq[ue] saul victor hostium
extiterat. Tunc dixerunt ad saul servi
eius. Sp[iritu]s malus exagitat te adhi-
be t[ibi] psallere p[er]itum in cythara et le-
uius feras. Tradunt phisici q[uo]d
armonia letum reddat letiorem
tristem tristiorem. Tradunt mathe-
matici quod multi demones armo-
niam ferre n[on] possunt et quidam nul-
li et indicatum est regi q[uo]d dauid esset
sciens psallere et vir bellicosus. Cumq[ue]
misisset rex ad ysai. pro filio eius. Tu-
lit ysai. asinum plenum panibus
et uinum et edum et misit ea re-
gi per manum dauid. erat autem asinus
plenus .i. sufficienter honeratus. vel
forte sit ex boue et hyrco fiunt utres
ita de asino fiebant sacci ad aliqua
funda. Igitur cum sp[iritu]s arripiebat saul dauid
psallebat in cythera et leuius erat ei
et quasi recedebat ab eo sp[iritu]s. Cumq[ue] ali-
quandiu cessisset sp[iritu]s ad saul remissus xvij.
e[st] dauid ad patrem. De morte Golye. xviij.
Factum est ut congregarent phili-
stiim aduersus isr[ae]l in pr[e]lium
porro saul et isr[ae]l castra me-
tati sunt in valle terebinti sub qua
iacob abscondit ydola. Et egressus ver
e[st] spurius de castris philisteorum goliath
gethe[us] de semine gyganteo altitu-
dinis .vi. cubitorum et palmo. Iste
spurius dicitur e[st] q[uia] de ignobili p[at]re .i. vi-
dua natus e[st] vel erat spurius et ibi de-
dit ignobilis ex p[at]re sunt mazer et no-
tus ex matre. Hic exprobrauit isr[ae]l q[uo]d sui essent
philisteorum et proponebat eis mono-
machiam ita ut quorum uinceret singula-
re certamen athleta serui essent aliorum. He-
brei autem stupebant et metuebant
eum nimis. Sic dicebat golyas .xl.
diebus. Erant autem tres maiores fratres
dauid in exercitu et misit eis ysai p[er]
manu[m] dauid ephi polente et .x. panes.
et tribuno sub quo militabant .x. for-
mellas casei .i. x. paruos caseos recen-
tes hebrius h[abe]t .x. sectiones casei .i. x. ge-
nera et diuersitates casei ut preciperet et ut
secum afferret pignora fr[atru]m .i. libel-
los repudij. Mos erat euntibus ad bella vel libel[los]
los repudij darent uxoribus ut si ca-
perentur nec redirent usq[ue] ad tres annos
liceret uxoribus nubere cui vellent. Cum-
q[ue] uenisset dauid ad locum certaminis
egredie bantur enim singulis diebus ali-
qui preliantes. ecce ascendebat goli-
ath exprobrans ut heri et nudius ter-
tius. Et fugerunt isr[ae]lite a facie eius.
et admirans dauid a p[ro]ximis audiuit
uir qui percusserit istum ditabit eu[m]
rex et dabit ei filiam suam. Cum-
q[ue] audiret eum eliab frater eius talia
sciscitantem increpauit eum times
ne pugnaret et occumberet. Et respondit
dauid. Quid feci. Numquid non verbum
est. Supple dignum correptione. q. d. Cur
pro solo verbo increpas me vel ita uel

tum est et si res .i. si ratio pugnandi. sed di-
co secl ut rem sciam. Nunciata sunt uba
dauid ad saul et ait ad regem. Ego
seruus tuus pugnabo aduersus phi-
listeum. Cumque phiberet eum saul
quia puer esset addidit. Ego seruus tuus
interfeci leonem et ursum cum inuasis-
sent gregem meum. Ergo michi hic incir-
cisus quasi unus ex eis. dominus me liberan- 18
te. Tunc induit eum saul armis
suis et deposuit ea dauid. quia non habebat
armorum consuetudinem. et tulit in ma-
nu baculum pastoralem. et elegit de
torrente .v. lipidissimos lapides pla-
nos et uolubiles et misit eos in peram
pastoralem .i. uas quo lac mulge-
bat uel panem ferebat. et fundam in
manu tulit et processit aduersus phi-
listeum. Qui contempsit dauid et ait.
Numquid ego canis sum quia tu uenis
ad me cum baculo tuo. Cui dixit dauid. Tu
uenis ad me cum armis. ego autem uenio
ad te in nomine domini. ut sciant hodie uni-
uersi ecce hic quia non in gladio saluat dominus.
Cumque iecisset lapidem unum funda
percussit eum in fronte. hoc est ubi percus-
sit eum in eodem loco et ratio actu
deiecit eum. et accurrens eduxit gla-
dium illius et precidit caput eius. Hic fa-
bulantur quidam iudei quod fracta galee et
lorice obsequium prestitit domino lapidi
locum ut infigeret ad hominem occiden-
dum. et ob hoc deinceps circumcisio facta
est cutello silicis que prius fiebat petino.
Fugerunt itaque philistei et israel persecuti
est eos usque ad portas acharon. dauid autem
caput et gladium posuit in tabernaculo suo longo
tempore post tulit ea in ierusalem. hebrei non habent
suo obsidente quod trophaeum posuit ea
in tabernaculo domini. unde postea abimelech acce-
pit gladium. Cum autem redisset dauid
a prelio ait saul ad abner. de qua stir-
pe est hic adolescens. forsan uolens sci-
re cui datus esset filiam suam. nec re-
cognouit eum saul quia pluribus diebus ab-
sens fuerat. et alteratus et peragra-
tionem spiritus fere erat obliuiosus et la-
bilis memorie. Et dixit abner. Viuit anima

tua rex si noui eum .i. puta tuam — nota: quasi dicat dica uel deserviat me vita tua si novi eum
non noui eum uel per execrationem
tuam. Hebrei sepe nominant mala
astiis eorum ut ibi. Benedic domino et
morere. Cumque quesisset saul a dauid quis
esset ait. Filius sum serui tui ysai. et statim
anima ionathe conglutinata est anime dauid
et fecerunt fedus. et dedit ionathas dauid — hoc est usque
uestimenta sua usque ad cluniculum et hic
gladium et archum et balteum. Quod saul
persecutus est dauid. xviii. xviii.

[F]actum est autem cum
redirent triumphantes et dauid
deponeret fratre caput golye in
ierusalem. Nam ut ait iosephus hic secum
habebat sed hastam iam dedicauerat do-
mino. Egrediebantur mulieres ex urbibus uniuer-
sis et cum musicis instrumentis preueniebant
milites dicentes. Saul percussit mille. et — virgines
dauid .x. Audiens saul tam iniquo attribu-
dauid quam sibi dolens intra se ait.
Quid ei super est nisi solum regnum. et ti-
muit ne a domo sua regnum transferret.
Inuidebat dauid nec iam rectis ocu-
lis respiciebat eum. Post dies paucos — nota
inuasit eum spiritus malignus. et qui propheta- — idest more arreptitii
bat et missa lancea quam tenebat dauid — verba futura proferebat
psallentem putabat configere parieti. dauid — et aliena
autem declinauit ab eo secundo. Postquam ei recesse-
rat bello imminente. Postea statuit eum — Saul
dauid tribunum. et ait. filiam in-
merob dabo tibi tantum esto uir for-
tis et preliare bella domini. Tractabat
enim aput se. Non sit manus mea in
eum sed manus philistinorum. Cum autem
merob dari deberet data est adrihel — et adriel
malathite. Dilexit autem dauid michol
et placuit saul et ait ad eum. In duabus
rebus gener meus eris hodie. quod est in dua-
bus filiabus meis. Nam alteram habuisti spon-
sam alteram habebis uxorem. uel ita in dua-
bus rebus quia strauisti gigantem .i. interfecisti
philisteos. et dabis .c. preputia. sed non sig-
nificauit ei saul per suos suos. Non habet
rex necesse habere sponsalia .i. munera et do-
nationes pro nuptiis nisi .c. preputia
philisteorum. Et abiit dauid ad acharon
cum uiris quorum erat tribunus. et per-
cussit de philisteis .cc. uiros et attulit

rens spiritu eorum (?) muauit et regi. Jose
tamen dicit absciders. x. capita uenit
ad regem et nuptias exigebat. et de-
dit ei saul filiam suam. Et intuitus est saul
quia uideret eum ap(ud) d(omi)n(u)m et homines ap-
placitu(m) timuit et tractabat de morte
eius nec iam mens celare ualens dix(it)
ionathe et suis suis ut occiderent dd.
Qd indicauit dominus ionathas dd.
dicens absconde usque mane cras loq(uor)
patri pte. In crastinum locutus e(st) iona-
thas ad patrem. Cur peccas in sanguine
innoxio qui fecit salutem israel. i. uictori-
am quam sp(er)h(a)t in hostibus et opa eius
tibi ualde sunt necessaria. et cuius morte filia
tua uidua uexabit. et placatus saul
iurauit uiuit dominus quia non occidetur.
et introduxit ionath(as) dd ad regem et ste-
tit coram eo sic prius. q(uod) michol d(e)posu(it) dd. p(er)
Rursum initio certamine p(er) fenestra(m). xix.
cussit dd philisteos plaga m(a)g-
na et iuidit saul et iterum de- xix.
mon exagitauit eum et dd
psallente uoluit p(er)forare sic prius et
fugit dd in domum suam. Misit autem
saul satellites nocte circa domum ut eum
dientem mane occideret. Qd cum pre-
sensisset uxor eius michol deposuit eum
per fenestram et aufugit. Michol autem se-
uit lectulum quasi egrotantis in quo
posuit statuam et pellem caprarum ad
caput eius similitudinem capillorum
exprimens et sagis supposuit iec(ur) cap(re) q(ua)si
spirans exprimens anhelantem. Cumque
saul deprehendisset se illusum dixit ad
michol. Cur dimisisti inimicum meum.
Q(ue) R(espondit). Timui. Dixit. n. michi dimitte
me alioquin interficiam te. dd autem fugi-
ens uenit ad samuelem in ramath(a)
et indicauit ei omnia que fecerat sibi
rex. et abierunt ambo in naboioth q(ue)
e(st) collis in ramatha ubi erat cuneus p(ro)- dd
pharum. Qd cum accepisset saul misit lic-
tores in naboioth ut raperent dd. Qui
cum uidissent p(ro)ph(et)as et samuel sta-
tem sup(er) eos factus est in illis sp(iritu)s d(omi)ni et
p(ro)phabant. Misitque saul sic et alios nun-
tios qui et ipsi p(ro)phauerunt. et iratus
saul abiit p(ost) eos et ipse cum uenirent in na-
boioth. egrediens p(ro)ph(eta)bat. et q(uas)i amens
factus e(st) exutus ueste regia tota die et noc-
te cum ceteris canebat dd et samuel cla(m)
uidentibus. Q(uod) e(st) g(ratia) qd sup(ra) legitur non ui-
dit samuel saul usque in diem mortis
sue. q(uia) non uidit eum in habitu regia ut
sup(ra) dictum e(st). Fugit autem dd inde et uenit
ad ionatham et conquerebatur ei. Cui io-
nathas non morieris. Nichil enim faciet uel
parum faciet pater meus quin non indicet michi.
Cui dd. Scit pater tuus qd diligis me
et dicet nesciat hoc ionathas. Viuit a-
nima tua tantum ut ita dicam gradu
ego et mors diuidimur. gradum dicit
unum parietem domus sue quo interposi-
to euaserat manum appitorum. hebrei hic
uno tantum passu e(st) inquit nimium interual-
lum erat inter me et mortem. Fac ergo
obsecro qd dicam. Cras erunt kalende
et e(st) absconditus in agro usque ad uesp-
am tertie diei. hebrei tradunt dd ideo
non comedisse nec apte legitur hic qd
comedit. Si requisierit me rex quia ad
latus eius sedere consueui iuxta eum
aduescendo dices ei. Rogauit me dd
ut iret in bethleem quia uictime sollep-
nes sunt ibi omnibus contribulibus
suis. forte erat neomenia aliqua
sollempnis p(ro)p(ri)a domui. Qd si dixerit
tibi rex bene pax erit seruo tuo. Si au(tem)
fuerit iratus completa est in me malitia
eius. et ait ionath(as). Egrediemur
in agrum. Cumque essent egressi iu-
rauit et ionath(as) quod qd sciret mali uel bo-
ni inueniret ap(ud) patrem indicaret
ei. et iniuint sibi mutuo fedus in-
ter se et inter semen suum. et addidit
ionathas deierare. i. plurimum
iurare. Qd autem interpositum est
et requisiuit dominus de manu
inimicorum. hoc de suo addidit ion. In
die qua operari licet. i. p(ost) die kalendarum
ut quidam uolunt sed melius e(st) ut de
die sequenti intelligatur. Egredieris
et sedebis latens iuxta lapidem ezel
et uenies ad te p(ost) sollempnitatem
iaciam tres sagittas iuxta eum

Jos. d(icit) duas res fuisse sponsas q(uas) p(ri)us dedit rex p(ro) merob. et cet. q(uas) p(ost) dedit p(ro) michol.

q(uo)d michol deposuit dd p(er) fenestram xix

q[uas]i exercens me ad sign[um]. Si dixero ad
puer[um] qui tollet eas. ecce sagitte int[ra] te
est, me et tolle. pax tibi e[st] ueni ad
me. Q[uod] si dixero sagitte ultra te s[unt]
uade. dominus sit inter me et te
usq[ue] in sempiternum. porro p[ost] die
sollempnitatis apparuit locus d[avi]d
uacuus. et siluit saul estimans
d[avi]d non esse purificatum. altera die
requisitum a rege excusauit eu[m] ion[athas].
et iratus saul dix[it] ad eum. fili mu
lieris ultro uir[um] rapientis. scio q[uia] in
confusionem tuam diligis filiu[m] ysai.
Non stabilieris eo uiuente tu nec
regnum tuu[m]. Adduc eum ad me q[uia]
filius mortis e[st]. et ait. Jonathas. Q[ua]
re morietur. et arripuit saul lancea[m]
ut perc[u]teret eum. et declinauit. Jon[athas]
ab eo contristatus. n[on] comedit pane[m]
in die illa. et egressus i[n] agr[um] fecit sic[ut]
q[uo]d dixerat d[avi]d. et cu[m] dixisset puero
ultra te sunt sagitte. remisit pue
rum in ciuitate[m] cum arcu et sagit
tis. et surgens dauid de latibulo ad
orauit. t[er] d[eind]e ... ul[tra] ip[su]m ion[athas] et fle
uint ualde et ait ion[athas]. Q[uo]cu[m]q[ue] iura
uim[us] stent i[n] sempiternum inter
nos et semi[n]a n[ost]ra uade in pace. Et

Et fuit d[avi]d i[n] *fuga dd in nobe. xx.* xxi.
nobe ad abimelech sacerdote[m]
fr[atr]em achie. Iero[nimus] d[icit] ip[su]m fuis
se achiam filiu[m] achitob fi
lii finees filii hely. Qui cum mira
retur q[uod] q[ua]si solus uenisset gen[er] reg[is]
ait ad ip[su]m d[avi]d. Secretus sermo reg[is]
urgebat me et ... plus nullu[m] et
in nullum locum. Nunc si q[ui]d habes
ad man[um] saltem .v. panes da michi.
Forte ex n[ost]ro pa[n]i intelle[xit] n[ost]r[u]s sociu[s]
nec e[nim] tentit[ur] d[avi]d. Non enim animo fal
lendi h[oc] dix[it]. Et [res]p[ondit] sacerdos. Non h[ab]eo
panes laycos ad manu[m] s[ed] pane[m]
s[an]c[tu]m. s[cilicet] panes p[ro]positionis. Si mundi
sunt pueri et maxime a mulieribus ma[n]
ducent. q[ua]si d[icat] necessitas no[n] h[abe]t lege[m].
Si t[ame]n immundi sunt p[er]iculu[m] nec in[te]ntate
dabo eis. et ait dauid ad eum. co[n]
tinuimus nos ab heri et nudius ter

et fugerunt uasa puer[orum] s[an]c[t]a. i[d est] cor
pora in quib[us] continent[ur] anime l[ue]
ipsi pueri. porro et uia h[ec] polluta est.
sed ipsa sanctificabitur hodie in ua
sis q[ua]si dicat. forte inuia hac aliquid
i[m]mundicie co[n]traxim[us] s[ed] mundicia corporis
sufficit ad eam mundanda[m]. hebre[us]
h[abe]t sunt uasa puer[orum] s[an]c[t]a et d[icun]t d[e]ue[n]
sis mundis lic[e]t tibi posse panes i[n]gros
sis. Sequit[ur]. porro uia h[ec] layca e[st]. i[d est] intro
gacio tua laycalis e[st] q[ua]si d[icat]. Cur q[ue]ris de
i[m]mundicia cu[m] eciam si mundi e[ss]ent uesti
no[n] deberent. S[ed] et ipsa hodie s[an]c[t]ificab[itur]
in uasis. i[d est] in s[an]c[t]ificatis ut[ensil]is. Sensus
q[uia] necessitas excusat nos. et q[ui] s[an]c[t]ificat.
et dedit eis panes p[ro]positionis qui sublati
fuerant ut statim ponerent[ur] calidi. Ex
h[oc] p[re]pendi[tur] q[uo]d sabbatum erat. Cumq[ue] q[ue]
sisset d[avi]d ab eo arma dedit ei gladiu[m]
golye. Iose[phus] dicit lancea[m] que i[n]uo
luta erat pallio in tabernaculo. Erat
e[ni]m ibi tunc grecha cu[m] aliquo suo in
tab[ernaculo]. Et considerauit omnia hec doech y
dumeus potentissim[us] pastor saul
qui erat obligatus uoto. *de fuga dd ad achis*

Fugit d[avi]d in *de simulatione furoris xx.*
die illa ad achis regem geth
et indicauerunt sui sui regi q[uo]d
q[ua]si rex esset israel qui latebat
ap[ud] eum. et deuicino hostem recipe
ret si saluu[m] eum s[er]uaret. et timuit
d[avi]d p[ro]sertim q[uia] miserat saul ad achis
ut redderet ei seruum suum fugi
tiuu[m]. Cumq[ue] traheretur ad regem simula
bat furorem. et i[m]pingebat in hostia
p[or]te. q[ua]si p[er] clausam portam ingredi
uolens. et q[uas]i furiosi sunt agebat
ut fidem regi u[er]e passionis ostenderet
et ait rex. Non ingredietur h[ic] arrepti
ci[us] in domu[m] meam. et dimisit eum
et abiit inde d[avi]d et latuit i[n] spelunca
odolla non t[ame]n statim. s[ed] p[ri]us uenit
ad naas regem amonitar[um] ut dicit
Iero[nimus] i[n] sequentib[us] in quadam glo[sa]. et
conuenerunt ibi ad d[avi]d omnis cogna
tio eius. S[ed] et alii quib[us] autem odi
um aut timor saul erat ul[tra] qui
here premebant alieno conuenerunt

ad edendum quasi di[cat] in uasis

in sacrificiis

no[ta]

Hebrei tradunt dd non ymmo dixisse ... apte ... medeatur

reuerti ad adorandum

de fuga dd ad achis et sue furoris xxi

fuga in nobe xxi

supple ex[s]p[e]ctate me

ad eum. et fuerunt cum eo quasi .ccc.
armati. et prophetas est in david cum eis
in masfat que est moab. Erat enim al
tera in iuda et deposuit apud regem moab
patrem et matrem suam et manserunt
apud illum quamdiu david fuit in
presidio. i. in expeditione in qua sibi spe
rabat munitiones ad manendum. de morte ab
Et mortue gad propheta ymelech et sac.
ut inde recederet et iret in terra xxii.
iuda venit in saltum areth.
et audivit saul quod apparuisset david
et cum esset saul in nemore quod est in rama
tenens hastam dixit ad suos. Numquid
ditabit vos omnes filius gemini filius ysai.
Non est ex vobis qui doleat vicem meam.
et ait doech ydumeus. vidi eum in
nobe. et ait ad eum. Cur coniurasti
adversum me cum filio ysai. dedisti
ei panes et gladium. Qui respondit.
absit hoc a me. Non fuit res huius in uni
versa domo patris mei. Nescivi quod a te
fugisset. et ait rex emissariis. Irruite
in sacerdotes. Qui noluerunt exten
dere manus in christos domini. et ait rex ad
doeth. Irrue in eos. et trucidavit in die
illa .lxxxv. viros vestitos ephot line
o forte tunc erant induti. ut prohibiti
religionis moveret animum regis. Aiunt
hebrei non omnes fuisse sacerdotes nec
indutos ephot. sed omnes dignos esse. percus
sit quoque saul nobe urbem sacerdo
tum et viros et mulieres et iumenta. Sed
quod deus hely prophetaverat patrem eius radici
tus evellendam. Solus abiatar sacer
dos filius abimelech evasit et fugiens
ad david ferens ephot secum quod fecit moy.
et declaravit ei interitum patris et suorum.
et ait david. Ego sum reus omnium animarum
patris tui. Mane mecum. Qui querit ani
mam tuam querit et meam. Et annun
ciatum est david quod philistiim expugna
rent ceila et diriperent areas annone
de areis vel quod vastarent segetes.
Consuluit ergo david dominum. vadam et
percutiam philisteos et salvabis. Cum
que timerent viri eius ire cum eo rur
sum consuluit dominum et accepit responsum
ab eo quod et prius et abiit david et per
cussit philisteos plaga magna et
intravit ceilam. Quod audiens saul
ait conclusus est david in urbe. et con
gregavit exercitum ut obsideret david
et viros eius. Quod cum audisset
david consuluit dominum per abiathar sacer
dotem. Descendet ne saul et viri ceile
se tradent me in manus eius. et ait
dominus descendet et tradent te.
Quasi diceret hec est voluntas regis et illorum
que deum latere non potest. Et egres
sus est david et viri eius cum eo
quasi .dc. et vagabantur incerti. Quod
cum accepisset saul dissimulavit exi
re. transivit autem david in monte
solitudinis ziph. et abiit ionathas ad
eum in locum silve que vocatur
vana et confortavit manus eius
in deo et ait. Tu regnabis in israel et ego
tibi secundus. Sed et pater meus scit hoc
et innovaverunt ius iurandum
federis inter se coram domino. i. co
ram gad propheta et abiathar. de ziphis xxiii
Ascenderunt autem quomodo david latuit in spelunca xxiiii.
cyphei ad saul in gabaa dicen
tes david latet apud nos in colle
achile. veni et tradamus
eum in manus tuas. et benedixit eis
saul et ait. Considerate curiose ubi sit
pes eius. et renuntiate mihi et sequar
vos. david autem et viri eius in deserto ma
on. Cumque egressus esset saul ad que
rendum eum ascendit david ad pe
tram in locum munitissimum. ut
dicit Jeronimus. vel quasi sibi essent omnia repo
sita et versabatur david in deserto maon
in monte opaco. porro viri saul in
modum corone cingebant montem.
Cumque desperaret david se posse eva
dere. venit nuntius ad saul dicens. Fedi
festinus quia infuderunt philistei super
terram et desistit saul persequi david per
gens in occursum philisteorum ob
hoc vocavit locum illum petram di
videntem eo quod ibi separatus esset
saul a david. ascendit ergo david inde et ha
bitavit in locis munitissimis engadi

[Left margin notes:]
civitas regis
de morte ymelech et sac. xxii
apud abymelech filium achitob qui consuluit dominum pro eo et dedit ei cibaria et gladium Golye et iratus rex occidit Abymelech et octoginta quinque sacerdotes qui erant in nobe
ad pretium
... ceyla

[Right margin notes:]
... cum ... hebr...
et saul persequitur david

ubi tres sunt alia que rupibus caderaq
se coruibus excipiunt ... ubex est quod
pes ... ybis ... ybis vel ybi
ces ... silvestres capre

hic est opidum in quo erat uinea balsa-
mi. Assumens autem saul tria milia
electorum insequebatur david et super abru-
tissimas petras que solis ibicibus peruie
sunt. et intrauit speluncam ut
purgaret uentrem. porro david et
uiri eius in interiori parte spelunce lati-
tabant et dixerunt uiri david. Tradidit
eum dominus in manus tuas. et
precidit david horam clamidis saulis.
et rediens ad uiros percuciens cor
suum in methonomitos id est metono-
mia .i. pectus suum in quo conti-
netur cor vel momordit eum conscientia
sua de eo quod fecerat. Cumque murmu-
rarent socii aduersus eum timens ne
irruerent in saul ait. Viuit dominus
quia nisi dominus percusserit eum in obi-
tu aut in prelio apoyopesis est quasi dicat
de cetero non peccem et propicius sit mi-
chi dominus .i. hanc miseriam faciet me-
cum ut non mittam manum meam
in christum domini. Et confregit uiros su-
os hys sermonibus. porro saul egressus
ibat cepto itinere et egressus david
post eum clamauit domine mi rex. Cum-
que respexisset saul adorauit david in
terram et ait. Quare audis dicentes
david querit mala aduersum te. Cognosce
horam clamidis tue in manu mea.
Quam cum preciderem pepercit tibi oculus meus.
Quem persequeris canem mortuum
aut pulicem unum. hys auditis fle-
uit saul et ait. Iustior me es reddat
tibi dominus. Scio quod regnaturus sis
iura michi in domino ne deleas se-
men meum post me. et iurauit david
sauli. abiit ergo saul in domum suam. david
autem ascendit ad tuciora loca in an- de mor-
gustias massath. te samuel et nabal. xxiiii

Mortuus est samuel et fle- xxv
uit eum uniuersus israel singu-
li ... lugentes. et sepelie-
runt eum in ramatha. Cer-
tum est itaque quod ab hoc loco usque ad finem se-
cundi libri non scripsit samuel. Licet sub
nomine eius intitulantur hy duo
libri. quia reliqua scripsit unus pro-
phetarum de discipulis suis. aut opus
prescribit magister. Quidam tamen dicunt
nathan scripsisse sequentia. Descendit
autem david in desertum pharan oppi-
dum est in arabia. Erat autem uir in
ciuitate amam in solitudine maon et
et possessio eius in carmelo mons est
in sorte iude. alter carmelus est in confinio
palestine et phenicis ubi helyas oc-
cidit prophetas baal et hic erat de genere
caleph. Impalipon ita legitur. Caleph
genuit archam. archam gezien. hunc
ut uidetur putant nabal. Cumque ergo au-
disset david quod nabal attenderet ad ton-
dendos greges misit ad eum .x. iuue-
nes ut mitteret ei aliquid in benedictione in die
bona. Exultabant enim et epulabantur
uidetur in tonsione ouium ob memoriam
primorum suorum qui fuerant pastores oui-
um. Et ait nabal nunquid david non
mittam. Quis est filius ysai. hodie in-
creuerunt serui fugitiui. Nescio eos. Cumque
audisset david quod impugnaret ei nabal ac-
cinctus est gladio cum .cccc. uiris et
ait. hec faciet dominus inimicis meis
et hec addat si reliquero ex omnibus que ad
eum pertinent etiam mingentem ad parie-
tem .i. saltem canem vel infirmum. por-
ro abigail uxor nabal formosa et
prudens hec ignorabat et indicauit ei ...
tas ouium quanta presidia tulit ei in deser-
to. Festinauit ergo abigail nec in oc-
cursum david et tulit panes et uini et coctos
arietes .viii. et sata polente et liga-
turas uue passe et massas carice. Et
cadens david ait. In me sit domine mi in-
iquitas .i. condona michi hanc iniqui-
tatem uiri vel ita. Si putas esse iniquita-
tem nisi deleas eum qui iratus es michi
imputet. porro fecit uir meus ... sed non secundum nomen su-
um. Nabal .i. stultus. cum constitu-
erit te dominus ducem super israel non debes fun-
dere sanguinem innoxium. Michi .i.
tibi nocuit sed tibi sua non dedit. et erit
anima tua custodita quasi in fasciculo uiuen-
tium. hebreus in uinculo uite quod est .i. in
collegio sanctorum alia littera habet in fasciculo iu-
ncti .q. d. Sic custodiet dominus animam

tuam ad multiplicandū sic̄ fasciculis uiuū custodit in aqua ad cuspla
lis uiuū custodit̄ in aqua ad cūspla
candum. et ṙ. dd. Bndcs ds qui mi
sit me hodie inoccursum meum
uade inpace audiui uocem tuam
in uirtutem. f. remittendo et honorau
faciem tuam. excenia demanu tua
recipiendo. Cum g° indicasset omā
h abigail uiro suo emortuum est
cor eius p̄timore. Timuit. n. ne for
te dd uellet deicerare et mort⁹ ē p⁹
dies. x. Quo audito dd ait. Bndcs
ds qui custodiuit manus meas ī
noxias asanguīe h⁹ et reddidit ma
liciam nabal incap̄ eius. et uoca
uit abigail et dux̄ eam inuxorem.
Saul autem dederat michol falti
degalli — de gadicat. siccēp quoq₃ dd terciam
uxorem achinoem de iezrāl. d fuga dd.
Venerunt annunciauerunt ad regē achis. xxv. xxvi.
ziphei ad saul ecce dauid abscondi
tus est in colle achile et abijt saul
p⁹ eum. c. u. uiroꝝ electoꝝ et descendit
dd nocte ad castra saul ducēs secu — ducens
abysai filium saruie sororis sue
hui⁹ fuerunt tres filij ioab et abysai
p fodiam et asael nepotes dauid.
Cumq₃ clam transissent tentoriū
regis cunctis dormientibꝫ dixit aby
sai p fodiam saul lancea interim.
et phibuit dd dicens. Quis extendꝫ
manū suam inxp̄m dni ꝫ erit in
nocens. Sz tolle hastam que ē adca
put eius fixa in terra et uas aque
et eam⁹. Et egressi s̄ nullo euigilante
q₃ sopor dni irruerat sup eos. Cum
q₃ transissent torrentē. et stetissent inu
tice mōtis unī posset audire. exclamauit
dd ad b abnē et ad ppl'm filij mortis
uos estis q₃ nō custodistis dnm ur̄m
xp̄m dni. Ingressus ē quispiam ut inf
ficeret eum. vide ubi sit hasta regis et
cyph⁹ aq̄ et agnoscēs saul negligentiam
suoꝝ. et bn̄ficiū dd. Quid ṙ. Exclama
uit nūq₃ uox tua fili mi dd. Qui ṙ.
Cur p seq⁹ dns seruū suum. Quid feci.
Si dominus incitat te aduisum me
odoret̄ sacrificiū. i. placari eū or sac

ficio et p̄ce ut ostendat nob' sup h q̄
uelit. ul' ita. Tu ipse occidas me. Q
erit quasi sacrificiū do inodorem sua
uitatis. Quidam autē ita legunt.
Odoret⁹ sacrificiū. si dns incitat te
aduisum me. i. sacrificatis p bem⁹ — tce
iudicio dei. si dominus h facit. Si aū
filij hominū incitant te maledicti s̄
qui cogunt me transire ad ydolatri
ne suiam do isrl'. Et ait saul peccaui.
ui. reuitere fili mi. Non ult⁹ malefa
ciam tibi. Et ṙ. dd. Judicet dns int⁹
nos. Ecce hasta regis. ueniat qui tol
lat eam. Cui saul. Bndcs tu fili mi.
et quid faciens facis et potens potis.
i. tu potes face q̄ uis. Pu dd. Non
frustra dnt ad fontem uasda ua
dunt. Tociēs p⁹ me iste q̄re donec ī
ueniet. et saul reuersus est inlocum.
et dix dd incorde suo. Alīq inci dam
in uiia die inman⁹ saul meli⁹ ē ut
saluer inter philisteos. Abijt g⁹ dd.
et dc. uiri cū eo ad achis filiū maoch
regem geth. Iste fuit filius s̄ dci achis
cui⁹ mr dicebat maoch. et erāt cū
dd due eius uxores achinoen et abi
gail. Et dix dd ad achis. Nolo ēe hono
sus regi. det michi rex locū inquo
habitem. et dedit ei achis sicheleth que
exinde fc̄a ē regum iuda. et habitauit
dd in ea iiij mensibꝫ et xx. diebꝫ. et
agebat dd p̄das deuictis philistioꝝ
circumstantibꝫ qui nō erant so p̄
tate achis uiꝝ et mulierem aducebat
captiuum ne forte loquerentur ad
ūsus eū. Cumq₃ q̄reret achis quos
percusserat. aiebat deppslatū ēe habitan
tes ad austrū iude et in campestribꝫ. De
Factū ē eo tpe. facta de samuel. xxvi.
congregati sunt philistei. — xxviij.
ad p̄lium. cōtra isrl' et ait a
chis ad dd. Mecū egredieris
ī castris tu et uiri tui. Ego custodē
capitis mei pono te p̄cunctis. Cō
gregauit et saul uniuersum isrl' et
uenit ingelboe. Samuel aū mort⁹
erat. h' io repetit⁹ h' ut ondat⁹ sam
el recitt⁹ mort⁹ qui inprimo erat

ut ondat⁹ angustia saul⁹ ī q̄ p̄lium
cēt ei mortuus samuel. Vel—

d fuga dd ad regem achis xxv
l' faciende valde

suscitando. Tradunt phisici neminem posse
suscitari arte phitonica nisi recenter mor
tuum et adhuc integris vitalibus. Timuit
itaque Saul et consuluit dominum. qui non respondit
ei nec per sompnia nec per prophetas. id est per discipulos
Samuelis nec per sacerdotem hebreorum. hic
nec per doctrinam. id est per ephot. scilicet in quo erat
doctrina et veritas. et ait Saul servis suis.
Querite michi mulierem habentem phito
nem. Ipse enim occiderat magos et ariolos
et phitonicos. unam tradunt Iudei tantum reserva
tam que erat mater Abner. que latens
habitabat in endor. phitonem quidam
tradunt esse artem suscitandi mortuos
quam phisici adinvenerunt. quod dicitur quaerite in
muliere peritiam artis illius quod hebreus
in quo legitur muliere balaoph. Bala enim
interpretatur domina. oph est nomen artis illius
mutavit itaque Saul habitum suum et venit
ad mulierem nocte cum duobus viris. et
ait. suscita michi quem dixero tibi. Que respondit. Nos
ti quanta fecit Saul magis. quare ergo insidi
aris anime mee. Quidam tradunt Sau
lem obliquos eos delevisse quia pronuntiabant
David futurum regem. Iuravit autem
ei Saul quod propter hanc nihil mali pateretur et
dixit ut suscitaret Samuelem. videns
autem mulier Samuelem conturbata est et ait. Quare
imposuisti michi. Tu enim es Saul. Hoc enim
ei Samuel indicaverat ut ait Iosephus. Qui
dam [illegible] fabulantur mortuos a magica su
scitatos a pedibus primo moveri et surgere nisi
quando rege suscitante suscitatur. Tunc
enim a capite surgit. Filii dicunt prophetam
non posse suscitari nisi rege suscitante.
Tunc indicavit Saul Saulem se esse et
ait noli timere. Quid vidisti. Que respondit.
virum senem et gloriosum amictum pallio sa
cerdotali. et intelligens Saul quod Samuel
esset adoravit eum et ait anima Samu
elis ut dicit Iosephus. Quare inquietasti me. Cui
Saul. Coartor nimis. philistei pugnant
adversum nos. dominus non respondit. Obsecro
dic michi quid faciam. Qui respondit. Quid
interrogas me postquam dominus recessit a te. Fa
ciet tibi dominus sicut locutus est. Tol
let regnum de manu tua et dabit illud David.
Cras autem tu et filii tui mecum eritis

in numero mortuorum sicut est suum. Putat quidam
dicit in numero. de hac suscitatione dicunt aliqui
quidam quod spiritus malignus apparuit in specie Samu
elis vel fantastice ymago eius apparuit
que dicta est Samuel. Tradunt quidam quod deo permit
tente anima ipsius tantum consilii causa ei apparuit
induta. Alii vero quod corpus tantum suscitatum
est spiritu vivifico anima in loco suo quies
cente. Hec audiens Saul prostratus est in
terram pre timore nec comederat panem
die illa. et coegit eum mulier et servi eius
ut comederet. Cumque comedisset rediit
ad castra per noctem. Noluit enim sciri
quod consuluisset phitonissam. Capitulum quod David vicit xxix.

Congregati sunt Amalech xxvii
ergo philistei in affeth et israel castra
metatus est super fontem qui erat
in iezrahel. Satrape vero philisteorum videntes
David et suos esse cum Achis dixerunt. Rever
tatur hebreus iste in locum suum ne for
te cum incipiemus prelium fiant nobis adver
sarii. In capitibus nostris mereantur se
reddi gratiam domini sui. Tunc ait Achis ad
David invitus et dolens. Bonus es in oculis meis. sed
satrapis non places. Surgite de nocte et ab
ite diluculo. abiit autem David cum suis. in
siceleg die tercia. Amalechite vero in terminum
pertransierunt in siceleg et succenderant
eam et captivas duxerant mulie
res et parvulos et universam predam
planxit ergo David et populus qui erat cum eo
donec deficerent in eis lacrime et volebat
eum lapidare quia in multam reliquerat
urbem. Confortatus autem David in domino con
suluit dominum per Abiathar dicens. persequar
latrunculos hos et comprehendam. Qui respondit perse
quere et comprehendes et reduces predam.
abiit ergo David et sexcenti viri cum eo et venit
ad torrentem besor. et ibi ducenti constitue
runt lassi ad sarcinas ex mandato David.
Cumque [illegible] transisset invenerunt puerum egyp
tium fame deficientem quem reliquerat
dominus suus vir amalechita cum egrota
re eum vidisset et dederunt ei cibum
et reversus est spiritus eius et ait ad eum
David. potes me ducere ad cuneum istum.
Qui ait. Si iuraveris michi quod non oc
cidas me. nec tradas me in manus

quando

vel brevi [illegible] quod de [illegible] me [illegible] in finem [illegible]

quod David vicit amalech xxx

sui

b Augustinus super hunc locum plane asserit quod malignus spiritus deo permittente suscitavit Samuelem et fecit eum redire ad corpus [illegible] et ipse dei filium portavit de deserto

ydolo₄ et in ꝑplis et posuerunt arma
eius i teplo astaroth caput do in te
plo

dni met ducam et ivit cum eis dd. et
eo ducente irruerunt in hostes epulan
tes. et qsi festum diem celebrantes. et
percussit eos dd a vespe usque ad vesp
am alti diei. Soli .cccc. adolescentes
evaserunt i camel. Eruit g° dd omia
que tulerant amalechite ab homie
usque ad pecus. Dr qr in hac victoria
pbuerant illi auxiliu. ix. principes mi
litum de manasse qui cofugerant ad
eum dum rediret in siceleth. pterea
venerant ad eum tm de iuda et benia
min. porro cum redissent ad .cc. viros
qui lassi substiterant salutavit eos dd.
pacifice et indignati sut quidam qui
cu eo erant dicites. Sufficiat cuique ux
or sua et filii. de pda nichil dabimus eis
et ait dd. Non audiet vos quisquam
fres mei in sermone h. Equa erit ps des
cendentis ad plm et remanentis ad
sarcinas. Jos ait. Non ait dd qui las
si manserunt qr lassis nl debet dari
de pde pcio. et fcm e ex die illo et deincep
qs lex in isrl usque ad diem hanc. venit
g° dd in siceleth et misit dona de pda
senioribus iuda primis suis et reliqs
cum quibz comoratus fuerat ipse et vi
ri eius. De morte saul et filio₄ eius. xxviii. xxxi

Orro philistei pugnabant
adversus isrl. Saul autem
sciens et prudens festinavit
ad morte et ideo dimicabat.
Soli quippe magnes sut cotemptores
mortis h. magnanimitas maxime
convenit regibus quos parvulo pri
cipatus no solu malos no licet ee c
ca subiectos. Sz nec mediocriter bonos
ee. Fugerunt aut filii isrl a facie philisti
no₄ et ceciderunt i monte gelboe et p
cussi sut tres filii saul. Jonathas aminada
dab melchisua ysboseth aut domi erat.
Cumque gravit esset vulneratus saul
dix ad armigerum suum pcute me gla
dio tuo ne forte incircumcisi isti illudant
michi viventi. et pr inficiant me et
noluit armiger et irruit saul sup
gladiu s. arg. eni defecerat qd non
potuit se transverbare. Q viidens armi

ger suus irruit et ipse sup gladium su
um. h fuit doech ydumeus ut ait he
breus qui timuit ee testes sauli ppr dd
et mortui sunt omis domestici eius
qui erant cum eo. Videntes aut filii is
rahel qui trans vallem iordanis erant
strage suo₄ egressi de civitatibus fuge
runt altera die venientes philistei ut
spoliarent interfectos. expoliaverunt saul
armis suis et filios ei et pcisa capi
ta eo₄ cu armis miserunt in tram su
am pcircuitu ut anuntiaret h. i tem
plo dagon ut i paralipo legitur. Cadaver ei eius
et filio₄ suspenderunt i muro bethsan.
qui i ocul isrl. Est eni civitas philistii
in tris isrl. Viri a de iabis galaad quos
liberaverat saul ab amonitis ambulaverunt
tota nocte et tulerunt cadavera de mo
bethsan et cobusserunt ea igni et sepeli
erunt ossa i nemore iabes et planxerunt
eum ieiunantes vii. diebus. No qr i pa
lipo legitur. mortuus e saul ppr iniquitates
suas. et addit qr intumulu pcti sz i
sup phitonissam cosuluit ppr qd occidit
eum dns. huius pcti magnitudinem
multi no attendunt. Et regnavit saul
vivente samuele. xviii. annis et eo mor
tuo duobus annis. ho₄ annos scriptura
sacra tn n denotavit. A samuele pphe
incipiunt tpa nominato₄ pphaz sicut
a saule tpa regum isrl. Incidencia.
Diebus istis ap latinos iiii regnavit sil
vius eneas fi postumi. alia tn hysto
riarum ponit silvium latinu ultimum
frem postumi. et vm silviu enea. hys tpi
bus homer quidam fuisse dicit de quo
magna dissonantia e ap veteres. Cra
tes ponit eu ante discensum eracleida
rum i peloponensium urbem. Eristo
tenes e ano a captivitate tie. Aristar
cus et philochorus tpe emigrationis io
nice apollodorus atenisis .cc. xl ano
eversionis ylii. alii modico tpe antequam
olimpiades inciperent. De planctu dd sr saula

Actum e post morte saul. ionathan. xxix. xlii.
adolescens fugiens de plio ve
nit ad dd in siceleth et adora
vit eum. Cumque indicasset ppm victu

ydoneus ... fuerunt quor iuvenes laudis
et cupiditate accensi patr relinquerunt ut alie
acquirerent ... male morantes quo deue
runt nescit

et saul cu filijs suis mortuu ait dd
misiceleth et adorauit eum. Cumq; in
dicasset. vn scis q mort' e saul. et io
th fili' suus. Qui s vidi saul i cum
bente sup hastam sua et hostes appi
quabant ei. Cumq; quis nam eem
q'sisz et dixissem amalachites su ait.
interfice me q psclut' es ne occidat me
in cucisium et occidi eum q sciue
no poterat et tuli dyadema q erat
i. ee solebat in capite eius et armil
lam de brachio eius et attuli ad te
dnm meu. H. dicut hebrei hc fuisse
filiu doech ydumei. Cui pr suus p'
quam utueret sup gladiu tradi
dit insignia regis que custodiebat
ut ferens ea ad dd redderet eum sibi
placabilem. Nec obuiat qd pr ydu
meus fili' amalechites dr. Cum
amalechite ydumei sit amelech fi
fili' eph eliphat filij esau. qui fuit
fili' eius in ydumeis dnr. Dauid
q' et uiri cu eo erant sciderunt uesti
menta sua plangentes et ieiunantes
usq; ad uesperam scdm legem. et a
dd ad nuntium. Quare non timuis
ti manu tuam mittere in xpm dni
Os tuu locutu e cont te et iubente
dd un' de pueris eius occidit eum. ⁊
pcepit dd ut pres doceret artu. i. ar
te sagittandi eo q audierat ipsum
a sagittarijs interfectum sic scriptum in
libro iustorum. h lib' n hr sic nec pli
mi quorum mentio fit inueniri testantur
quos combustos dicit a babilonijs fu
erit qui dicunt. huc libr dici libru
iustorum eo qd de iustis agit. i. samu
ele et dd. filij dicunt pentateucu libr
iustorum ubi inuenit p' arte sagittandi
utilem ee. q dicit iacob se tulisse
agnu de manu amorrei que ded
filijs suis in gladio et arcu. Qui
da legunt iustorum neutralit et dicit
libr iustorum q ait de hijs que iusta
sunt. f. q. libr iustor ut sit sic. sic
pcepit dd arte illam seruandam
sic seruat qd iussu e in libro iusto
rum. Tunc plangit dd planctu lu
gubre sup saul qd iussu e i libro
iustorum et ionatham et tredz mere
trice compositu fuisse et e continua hui'
carminis inpticia p' agit de loco ubi fea
e strages in parat ei. Montes gel nec
ros nc plu. Jd comendat saul et ionatha.
Tcio spalr comendat ionatha offices
q' dilexerit eu. Nec ob e si alij plr alij
sigilr de eodem monte loquatur. Est. n.
un' mons plos hes colles. v legitur
nec ros nec pluuia ueniant sup uos.
Qui au dnt sup te lram sic legen
tes. Montes gelboe su arid ut ubi pcta
in fuerit. nc ros nec plu. ne sup uos
Montes hij ut dnt pus uberrimi fuint
et i pcatur eis no ariditate sed stili
tatem qr aridi eent. vn sic arid' nec
sit sic uos agr primiciarum. i. fructuu
optiorum sic pri'. Alij dnt in tacite
montis nec an nec p' pluisse sed p
maledictione confirmatu. Alij dnt pphi
am ee que impleta est in diebz he
lye. plangit itaq; dd saule eo qd uisi
infirmis eet. z unctus eet oleo et sibi au
di tam hi' nec a sanguine interfector
et adipe forti no sagitte ionathe ⁊ c. dei.

Post h ex i n so ultione dd i rege xxx. .ij.
dni ascendit dd in ebron ⁊
habitauit ibi cu duabz uxoribz
suis ⁊ cu omni domo sua. viriq; eius
manserunt in opidis ebron. Ho uene
runt uiri iuda q; in regem sup tbu iuda.
Hic i choat. iiij. etas p uno reg' iudeorum
ut quida uoluit q te inthoasset a
saule. z p innouatione pmissionis q
patribz olim data erat de regno xpi no
qd prefiguratu e in dd uiuente dno
dd uitate destructu uentis eius sessu
ro sup sedem sua. Nunciatu q e dd
q iabite sepelisset saul. et nunciauit
is. d. Bndci uos a dno qui fecistis
miam cu dno uro. Retribuet uob
dns. z et ego retribua ne timeatis
q no hntes rege q unxit me dom' super
iuda in regem S. D regno ysboseth. xxxi.

Abner a princeps saul tulit ysboseth
et circumdux eu p castra u q dux
psius erat exercitus et creauit

ortum est in textu bellum inter ebreos porro egressus est

eum regem super reliquas tribus. vel perficit
intellige manaim locum munitissimum in
unxit eum in regem. Erat autem ysboz
eth .xl. annorum et duobus annis regnavit
super isrl. dd autem vii. annis et vi. mensibus
regnavit in ebron super domum iuda.
Eo tempore abner et pueri eius descendit in ga
baon. et ioab autem et pueri eius occurre
runt eis ad piscinam gabaon et con
venit inter eos quod xii. tantum ex utraque
parte pugnarent in medio exercitum. et
apprehenso unusquisque capite corporis sui
defixit gladium in latus eius et cecide
runt simul. Ob hoc dictus est locus ille ager
robustorum. Iosephus tamen vult velle quod pueri dd
superstites occiderunt corpores suos. Ibi or
tum est bellum inter reliquos. et fugit
abner cum suis. Erant autem ibi cum ioab
duo fratres eius. quorum asahel velocis
simus qui unus de capreis persequebatur
abner instantissime. Cui abner. Noli
me persequi. ne compellar confodere te.
et non potero levare faciem meam
ad ioab. Ille vero noluit declinare et percus
sit eum abner in inguine versa hasta. id est cum
ligno posteriori in cuius mucrone haste. id est
versa ad eum hasta persequentibus autem ioab
et abysai fugientem abner sol occubuit.
et venerunt ad collem aque ductus inter
sumitate congregati sunt ad abner filii
beniamin in cuneum unum et ait abner
ad ioab. Numquid vis sevire usque ad
deletionem finem tuorum. Ignoras quod in
gratis mortis in gulo qui provocat ho
stem. Cessavit ergo ioab et omnis isrl
persequi eos. porro abner cum suis nocte
illa transiens iordanem venit ad ysboseth
in manaim. Ioab vero et viri eius tule
runt azael et sepelierunt eum in sepulchro
patris sui in bethleem et redierunt ad dd
in ebron. De filiis dd. xxxiii.
Facta est ergo longa concertatio inter hos
reges et dd crescente alter decres
cebat. Natique sunt filii dd in ebron
primogenitus amnon de achinoe. Secundus caleph de
abygail. 3us absalon de uxore gentili
maacha. scilicet filia tholomei regis iessur.
iiii adonyas filius agith. v saphatiath filius abigail. vi iectraan quem iose
vocat nathan de egla uxore sua. quem
hebrei aiunt fuisse michol que sola
dicitur uxor eius quam in adolescentia primam
sortitus est uxorem. Quia vero ut posse
stare cum insequentibus legatur michol ste
rilem sibi fuisse dd. Et vere quia non est ei
natus filius de dd usque in diem mortis
sue quia in ipso partu obiit. vel potuit
fieri ut vicina partui de urbe descenderet
in ebron ut ibi pareret tamquam in primo
tuo loco regni. De infestatione abner. xxxiiii.
Eo tempore factum est quod abner intravit ad
concubinam saul respham pscim ry
mis. Ob hoc obiurgatus est a domino
suo ysboseth pro stupro domus
sue et timens ne forte cum concubina
usurparet sibi regnum et iratus ab
ner ait ad eum. Numquid caput canis
sum ego hodie adversus iudam propter
te. q.d. propter te iudas habet me quasi caput
canis mortui. vel ita propter te factus sum caput
canum. id est princeps in robustis latronum
contra xpm domini. Et misit abner ad dd
nuntios dicentes. Cuius est terra. q.d. Nonne
terra est in manu mea. Fac mecum ami
citias et reducam ad te universum
isrl. Qui ait optime faciam tecum ami
citias. sed non videbis faciem meam antequam reduxeris
michol. sed et ysboseth mandavit dd.
ut remitteret ei uxorem suam michol
Tulerat ergo eam a viro suo faltiel qui
sequebatur eam plorans usque bau
rim. Non enim cognoverat eam eo quod
illa diligens dd semper tristis erat. Aiunt
hebrei quod hic peritus legis non cognovit eam
timore dei et ideo nomini eius addit
nomen dei el quod est deus et dicitur faltiel. id est
custodiens a deo. et locutus est abner ad
seniores et marie ad beniamin
ut transiret ad dd quem elegerant dominum.
et ascendit abner ad dd in ebron et
susceptus est ab eo magnifice et ait.
Surgam et consurgere ad te universum
isrl. Cumque abisset in pace. ecce ioab
et pueri dd redierunt cesis latronibus
cum preda magna nimis et dictum
est ioab de adventu abner et de pace

Quia provocavit eum persequendo.

faciem meam

faciam

Nota. Aiunt ebrei quod hic phaltiel peritus erat
in lege et ideo nolebat uxorem alterius
violare. propter hoc nomine eius ex ipso addit
nomen dei el. et dicitur phaltiel quia
timore et reverencia dei et legis ab
stinuit.

Iste falti doct⁹ erat in lege ꝛ io nolebat uxorem
alti⁹ uiolare ꝛ ꝑꝑ h̄ nōi suo addit ē .l. qꝛ ē nō in dō
ꝙ ꝑ timore et reuerencia dī et legis abstinuit.

cū rege. Qui cū teptasset imutare a
nīū reg̃ dicens i fuit abn̄ ut deciperet
te et n̄ acquieuisset rex. misit nun
cios. nisitos p⁹ abn̄. q. rege uocante
eum. et occurrit reuertenti ad duxit eū
seorsum. q. secretius locutus. et pcussit
eum i igūe et mortu⁹ ē. q. i ultōne
fr̄is sui. Sʒ ū⁹ est qꝛ timebat ne fieret
qͥ scd̄s a rege. Qd̄ cū audisset dd̄. Mū
dus ego sum et regnū meum a sag
uīe abn̄⁹ et ueiat sup cap̄ e ioab. n̄
defitiat de domo ioab semē flueng.
et lepsus et tenens fusum. i. effemia
tus et cadens et indigens pane.
Scd̄m h̄. q̄ uident et i ꝑcari. semi
fluxū. et lepm̄ et emitacōnē et stra
gem i bello et mendicitatē. Quidā le
gunt ꝑ uno lepsus tenens fusum. i.
bene uetilazz qd̄ fit de folys palmaꝝ
et uoluit int̃ digitos instar fusi.
Scidit igr̄ dd̄ uestimenta sua et fleuit
sup abn̄⁹ et omnis pp̄⁹ qui erat c̄ eo
et in die omībʒ ieiunū usqʒ ad ues
pam et ait. Nescitis qm̄ princeps
maxī⁹ cecidit hodie in isrl̄. ego aut̄
delicat⁹ rex. q. d. cū sim nouus rex
indigebam max̄e auxili isti⁹. porro
filii sarue m̄ dī ē. D̄ morte ysboz. ꝛ iiij

Cumqʒ audisset sa. uictē d̄ s̄r oī isrl̄ .xxxv.
ysboseth de morte abn̄ disso
lute sunt manus eius et
omis isrl̄ ꝑturbat⁹ ē. Duo aū uiri
erant ~~eum~~ ysboseth princeps latro
nū baana et recab. qui irati recel
serant ab ysboseth. et uenerant ad
misibo sʒ filiū ionathe ut facerent
eum regem q̄ noluit imo ꝑdixit
eoꝝ cōsiliū. Quidā u tradunt qd̄
ysboseth offensus erat eis eo qd̄ di
cebant misibo sech regē ēē cū fili⁹
ēēt ꝑgenituꝛ saul. erat iste misibo
seth claud⁹ utroqʒ pede. Quīqʒnniu⁹
eni erat qn̄ nūciatum est et de mor
te saul et ionathe. et tollente eū
nutrice ut fugeret cecidit. et cōfract⁹
est. porro baana et recab ingressi
sunt domū ysboseth ferentes spicas tri
tici. q. ꝑmitias regi. hostiaria aū

domus obdormierat et iuenientes
ysboseth dormientē i meridie interfe
cerunt eum. et attulerut cap̄ eius
ad dd̄ in ebron dicentes. Ecce cap̄ uiri q̄
querebant aīam tuam estimantes
se mūa accepturos a dd̄. et ait dd̄ ad
eos. interfecistis uiꝝ i nocuū. Sang⁹
dni uri fudistis. et io auferam uos
de t̄ra. et ꝑcisis manibʒ et pedibʒ suspē
derunt eos sup piscinam uł spineꝫ
in ebron. cap̄ u ysboseth sepelierūt
in sepulchro abn̄. et uenerūt seniores
isrl̄ ad dd̄. et pcussit cū eis fed⁹ et unxe
runt eum in regem sup omēꝫ isrl̄ p⁹
q̄ unctus ē in signū regni. Scd̄o in re
gem sup iudam. filii⁹ .xxx. anoꝝ erat
dd̄ cū regnare cepisset sup iudam fili⁹
ydiomate hebreoꝝ. et .xl. annis reg
nauit in ebron. vij. annis ꝛ vj me
sibʒ sup iudam scd̄m audi spalit. Nam
si statī p⁹ ysboseth regnauit i isrl̄ nō
nisi duobʒ annis regnauit i iuda.
Sʒ aut̄ hebrei eū regnasse in ebron
aliquibʒ annis adhuc uiuente saule
qꝛ dominus iuda iam affectabat eū
regem et ipse mittebat eis mūa ta
q̄s suis. Inirlm̄ aūt̄ regnauit .xxxiij.
annis sup omem ꝑplm. Si queratur
quare dcīma regni sbtrahantur .vj.
meses aūt hebreus dd̄ egrotasse .vj.
mensibʒ et nich̄ dignū fecisse rege.
uł qꝛ absolon ꝑsecutus est eum .vj.
mensibʒ et sic. q. nō regnauit dd̄. q. dd̄.

Postea expugnauit irlm̄ ꝛ muniuit .xxxvi. ꝭ.
dd̄ collecto exercitu ascendit irlm̄
ut eiceret iebuseum. Qui po
suerant cecos et claudos. Scd̄a inuitꝫ in de
risione dd̄ dicentes si ingredieris hc̄
nisi abstuleris cecos et claudos. Qs
d. ad urbs fortis ē fortiū auxilio
nō indigemus. Alii dicūt eos posuisse
se ymagines sup muros quas dixe
runt cecos et claudos. i. nich̄ agen
tes. q. d. ꝛ nobis nil agentibʒ intrare
si poteritis. uł se ipsos dixerunt ce
cos et claudos qͥ debiles et sines hīs
reputabat eos dd̄. Deinꝫ in puer
bium dcm̄ ē. Cecus et claudus nō

ē i regem sup isrl̄
de lyne ductoribʒ h̄co
i pe dno illmato

qd̄ dd̄ expugnauit irlm̄
tenuit.
.xxxvi.

intrabunt in templum ad offendiculum
presertim visum, prouerbium forte cum iani-
tores arcerent inmundos dicebant enyg-
matice: Cecus et claudus non intrabunt.
ponentes cecitatem et clauditatem pro quo-
libet inmunditia. Porro ciuitatem in-
feriorem obtinuit david tradente eam
sibi orniam iebuseo. Cumque arcem
syon obtinere non posset, posuit in
premium principatum milicie illi qui pri-
mo percuteret iebuseum, et tangeret doma-
tum fistulas, id est tectorum canalia per que
defluunt stillicidia. Alii dicunt fistulas
cuniculos subterraneos per quos erat
ascensus usque ad tecta. Multis itaque
festinationibus ioab preuenit uniuer-
sos et clamauit ad regem exigens
milicie principatum. et obtinuit david ar-
cem expulsis omnibus iebuseis, et ter-
ornatam et edificauit per circuitum eius et
intrinsecus incipiens a mello et pre-
illam ciuitatis uocauit ciuitatem david.
Reliquas urbis partes extruxit ioab. Mello
autem erat principium et quasi quedam
profunda uorago uallis. Porro ipsa
ciuitas david presertim uocata est mello. et
edificauit david in ea domum yram rege
tyri ferente sibi auxilium mittendo
ei ligna cedrina et artifices. Porro
david accepit alias uxores et nati sunt
ei filii xi in ierusalem, inter quos enutriuit
nathan propheta quem sibi david adoptauit
post mortem patris. Et nota quod ierusalem usque
ad melchisedech dicebatur iebus, a quo dicta
est salem. Postea a david dicta iebusalem. Sed post-
ea mutata b in r sic dicitur ierusalem quasi munitam
salem. Jero enim hebrayce munitio
dicitur. Tradit iosephus quod hanc litere mutatio-
nem ab omonimo fecerunt quidam putant
postea dictam esse a salomone ierosolimam
et tandem per syncopam iosolimam. quod david
Audientes autem phili- uicit philisteos. xxxvi.
stei david regnare super israel ascen-
derunt uniuersi ut quererent
david. et castra metati sunt in
ualle raphaim non procul a ierusalem et egres-
sus est ad eos david ex iussu domini et percus-
sit eos in ore gladii et diuisit eos hac
et illac in fugam. ob hoc uocatus est
locus ille baalpharasim, id est uirorum
diuisio. uel quia ibi fugientes relinquerant
ydola que tulit david secum et conflauit
ea. et addiderunt adhuc philistiim ut as-
cenderent in uallem raphaim. et posuerunt y-
dola sua sub arboribus pirorum. et ait
dominus ad david: Non ibis obuiam
eis sed gira post tergum et uenies
ex aduerso pirorum. hebreus habet flentium,
id est ydolorum que digna sunt fletu et
cultores suos ad fletum exitum trahunt.
Cumque angelus domini incedens super cacu-
mina pirorum sonitum faceret irruit in
eos david et percussit eos usque ad gazar. De
Porro fecit david reditu arche in israel. xxxvii.
tabernaculum iuxta domum suam respondit
archam. et posuit in eo quasi quan-
dam deuectam cortinis tablas uero
et columpnas et basas priores reseruauit.
Et descendit david cum xxx uirorum et po-
suerunt archam super plaustrum nouum
et tulerunt eam de domo aminadab qui
erat in gabaa, id est in colle iuxta cari-
athiarim. nec est hic gabaa nomen urbis
uel loci. Sed secundum interpretationem su-
am collem sonat. Duo autem filii a-
minadab minabant plaustrum. Agioth
precedebat et oza sequebatur. David
autem omnis israel psallebat coram ar-
cham multis instrumentis. Cum
uenisset ad aream nachor calcitra-
bant boues et inclinata est archa. et
extendit oza manum suam et tenuit
eam et aruit dextera in qua archam
ferre debuit sicut preceptis iusserat et
expirauit et uocatum est nomen loci illius
percussio oze. dicit Josephus eum percussum quia
tetigit archam cum sacerdos non esset.
Alii dicunt quod posuerant archam super
plaustrum cum humeris portare debuis-
set. hebrei tradunt quod ea nocte dor-
mierat cum uxore sua. Timuit enim
david archam ducere ad se et posuit eam
seorsum in turbio in domum leuite obed fi-
lii edon gethei. et fuit ibi tribus men-
sibus. Et benedixit dominus domui obed. Quo
audito abiit david ut adduceret ar-

Margin notes: caniales · Ascensus · principium · precipicium · id est dicta est · Hic uno · quod david iterum percussit philisteos · quod david uicit philisteos · baalpharasim: pars a baal et phares diuisio, id est diuisio · No · vi. · No · vii.

No. Aut obey? uxores et concubine eius et illum (?) pererunt ... ... dicitur ... (marginal note, partly illegible)

cha in civitate cum gaudio. David accinc-
tus ephot lineo psallebat coram archa
in organis armigatis .i. ad armum liga-
tis. vel secundum quosdam genus organi
quod fit cum aqua. et vidit eum psallentem
Michol per fenestram domus et despexit
eum in corde suo. Cumque deposuissent
archam in loco suo obtulit David holo-
causta et pacifica et benedixit populo
et partitus per singula capita collyridam
panis unam et assaturam bubale
carnis et similam frixam oleo. Cumque re-
diret David in domum suam salutavit
eum Michol dicens. Quam gloriosus fuit
hodie rex Israel nudatus quasi unus de scur-
ris. Et ait David. Vivit Dominus ludam et hu-
milior fiam ante Dominum qui potius elegit
me quam patrem tuum. Quam ob rem Mi-
chol non est natus filius usque in diem
mortis sue. Quod inclusive legendum
est .i. donec ipsa occubuit vel exclusi-
ve quod est numquam. Quod vero Iosephus qui
dicit eam de David filios minime procreas-
se, sed de viro cui eam pater suus ablatam
a David .v. filios huiusmodi qui intelligen-
di sunt adoptivi. Mortua enim
Merob sorore sua .v. filios eius ad-
optavit sibi in filios. De victoria David .xxviii.

Factum est cum sederet rex in domo
sua .v. filios hiis requiem
ab hostibus suis dixit ad Na-
than. Vides quod habitem in domo cedri-
na et archa Domini posita sit in medio
pellium faciam ei domum. In Paralipomenon
legitur quod ea die constituit David filios
Asaph cantores et ipsum precentorem
et qui cantabant psalmos ex di-
versis psalmis compactos. Et ait Na-
than fac quod vis quia rex est nesciens quid
diceret. Eadem nocte factum est verbum
Domini ad Nathan. Dic servo meo David.
Non edificabit mihi domum quia vir sangui-
narius est. Sed filius eius succedens ei
in regno faciet domum nomini meo et sta-
biliam tronum eius usque in sempi-
ternum et ego ero ei in patrem et ipse
erit mihi in filium. Ex hac promis-
sione convincit quod salvus sit Salomon

hijs auditis gavisus est David de suc-
cessione regni. et exiit precipue gra-
tias egit Deo addens ista enim est lex Adam
Domine Deus .i. lex hominis ut sit solli-
citus de successione filiorum vel ut gratias
agat Deo de beneficiis. Factum est autem viii.
post hec percussit David Philisteos et abstu-
lit frenum .i. potestatem tributi quam ha-
bebant misit de manu eorum. Et percussit
Moab et mensus est eos funiculo .i. cui
voluit dedit hereditatem coequans
eos terre .i. valde humilians. Et mensus
est duos funiculos unum ad occidendum
et unum ad vivificandum .i. ad arbitrium
suum quos voluit occidit quos vo-
luit reservavit. et factus est ei Moab tri-
butarius. Et percussit Adadezer regem
Soba. Cum iret ferret presidium Syri et
Damascus percussit ex eis .xxii. milia. Et po-
nens in Syria presidium Ier. vero archum
triumphalem fecit eamque tributa-
riam. Audiens autem Thou rex Emath
percussum Adadezer hostem suum misit
ad David filium suum Ioram cum muneribus et
gratiarum actione quod hostem suum percusse-
rat. Cumque rediret David a Syria occur-
rerunt ei Ydumei in valle Salinarum et
percussit ex eis .xii. Ieronimus corrigit .xviii.
et in Gebelem percussit usque ad .xxiiii. et
ponens in ea presidium fecit eam tri-
butariam. Tunc impletum est quod dictum est
Rebecce. Maior serviet minori. Et re-
tulit in Ierusalem aurum et argentum mul-
tum nimis quod sanctificavit Domino in fa-
bricam future domus. Es quoque com-
tum sanctificavit de quo fecit Salomon ma-
re eneum columpnas et altare. Porro
Ioab erat super exercitum. Iosaphat
erat commentarius .i. scriptor gestorum.
Scribebant enim singuli reges cro-
nica gestorum. Sadoch
et Abiathar erant
sacerdotes. Sala-
ria autem scriba .i. can-
cellarius. Banayas
autem erat super Cere-
thi et Phelethi qui e-
rant custodes ca-

In Chothio fuit templum
ydolorum ex ere argento
et auro quo combusto
metalla confluxerunt et
commixta sunt et quia maior
pars erea generali nomine
vocata est talis commixtio
es Corinthium dicitur. De
quo fecit Salomo mare eneum columpnas
et altare

Quia filii Esau .i. Ydumei facti sunt
tributarii filiis
Jacob et

chorato

Nota contra salute Salon

Nota. Domus est ad David ... natum cum completi fu-
erint dies tui dormies cum patribus tuis suscitabo
semen tuum post te ... de Salomone ... non potest ... vinc-
te ... regnum ... inde ... expectando ... complendum

pitis dd hy dnr fuisse · lxx · iudices
ut i moy · elegit lxx · vii ceteri sonant
extigatores phelethi admirabiles · filij
au sacerdotes erat · i · digniores ptere
ris p⁹ regem sic d᷒ ietro fuisse sacer
dos madian · De mysiboseth · xxxviii · ix.

De mysiboseth xxxviii

R Ecordatus ē dd federis qd fe
cerat cū ionatha et ait · Num
sup ē aliquis de domo saul cū
quo faciam miam p ionatha · Cum
qȝ accepisset sup ēe mysiboseth filiū
ionathe debilem pedibȝ uocauit eū
et restituit ei oēm possessionē suam
saul aui sui et cōstituit eum comensa
lem suū tamqm unū de filijs suis pre
ter siba pū saul cui erant · xv · filij et
xx seruj ex mandato dd excollebat trā
et referebat fructus ad mysiboseth in
ierlm · Erat aū mysiboseth filius mich.
F Actū ē ut moreretur naas rex amonita
rum et regnaret p eo amon fili⁹ eius.

De morte naas Regis

Misitqȝ dd nūcios ut cōsolarent eū de
morte pris monens ut amicicie qs cū
pre eius hebat pmanerent · Cū enim
dd fugisset a facie saul cōtre fuero
ris a pre istius benigne collectus fuerat · prin
cipes aū amō excecauerunt regem suum
dicentes · Nescis quia misit dd ut uideret
ingressum et exitū tuū ut pcuteret ter
ram [illegible] et ciuitatem tuam · Tulit itaqȝ amon
suos dd et rasit dimidiā ptem barbe
eoꝝ et pcidit uestes eoꝝ usqȝ ad nates.
Videntes aū amonite qȝ irritassent
dd cōduxerunt milites de syria sobal et
a rege naatha et a rege istob · Misitqȝ
dd ioab et oēm exercitum aduersus eos.
Stabant aū amonite aū in gressu ciuita
tis et syros exercitus erat in campo · Ioab
qȝ diuisit exercitū et ptem tradens ab
ysai fri suo ptē sibi retinuit et irruens
in syros fugauit eos in ore gladij · Q
uidentes amonite terga dederunt et ipi ab
ysai et receperunt se in urbem · Ioab aū
rediit in ierlm cū triumpho · Videntes
igitur syri qm corruissent coram isrl col
legerunt iterū exercitū ampliorē · dd qȝ
cōtrax · Omēz isrl et transiens iorda

excecauerunt

[illegible] prohibuit eos dd a confusione sua donec creuisset eis barba [illegible] eorum mos erat tonsare barbas

nem direxit aciem aduersos syros et
pcussit ex eis curr⁹ et equites · xl · et
sobal pncipē milicie · Timueruntqȝ syri
deinceps auxiliū pbē filijs amō · fecerunt
qȝ pacem cum isrl et seruierunt eis · De
morte urie cap · xl · x.
F Actum ē anno
uertente uno tpe cū solent regē
ad bella pcedere misit dd ioab et
uniuersum isrl ut uastaret filios amō.
et obsederunt rabath · dd aū remansit
in ierlm · Accidit aū ut surgeret dd de stra
tu suo p⁹ meridiē deambularet i sola
rio · Viditqȝ ex aduerso bersabee uxorem
urie filiam helye filij achitofel lauan
tem se aqua frigida · Cui⁹ spē inspira
tus ad se uocatā cognouit · statimqȝ sā
ficata ē ab immundicia sua · i · p⁹ coitū la
uit se · vl' cōtep et cessauit menstru⁹ sang
qȝ n̄ d᷒ resumere p⁹ cōceptū i talionibȝ
fet⁹ · Quidam tradunt eam tc men
struatā ēe et ad tactū regis cessare m
struū · d'c epiphani⁹ · qd cū uocasset dd
bersabee cognouit h nathan in spū · festi
nabat ad dd ut phiberet eū aliqm uerȝ
mulier et i pediuit eū belyal · Nam i uia
iuenit hominem occisū nudū iacentē
et mortem fet ibi · Eadem nocte i pleu
rex pce⁹ et luxit nathā · Cumqȝ accepis
set eam dd cōcepisse reuocauit uriā
armigerū ioab sedm iose ab expeditione
ut ingrederet ad uxorem et ptus ei asc
beretur · Quesiuit qȝ dd de statu belli
monens ut intraret ad uxorem et
paululum recrearet se · Nō acquie
uit urias · sȝ dormiuit cū suis regis ·
Quā obrem uocauit eū dd iterum
et statuit eum secū i mensa i ciuitate
eū ad pocla usqȝ ad ebrietatē · sȝ nec sic
cōcitatus est nisi desidio uxoris · et ait
archa domini et isrl' habitant i papili
onibȝ et dns mis ioab manȝ sup faci
em terre et ego ingrediar in domū
meam · p salutem tuam rex nō fa
ciam hanc rē · Cert⁹ g̊ dd qd n̄ intrȝ
scripsit ad ioab · q · deliquisset in eum u
rias ut poneret ipm in meam ptem bel
lum qua pcussus interiret · Cumqȝ tu

Urias

Euanl' gratia zenonensi gratia balgarensi tamen dena bona est

lisset urias epistolas mortis sue secundum
mandatum regis interijt. porro Bersabee
accepta morte viri sui luxit eum. transac
to quoque luctu vocavit eam David et facta est
ei uxor et peperit ei filium. Tunc misit dominus
nathan ad David qui proposuit ei paradigma
de divite habente oves plurimas qui pau
peri viro rapuit oviculam unam quam
habebat. ut ex ea pararet cibos hospiti
qui supervenerat. et indignatus rex in ho
minem illum dixit. vivit dominus quia
filius mortis est qui hoc fecit. Ovem reddat
in quadruplum. Et dixit nathan. Tu es
vir ille. uxorem urie tulisti. et ut occul
tares adulterium interfecisti eum gla
dio filiorum amon. Quam ob rem hoc dicit dominus
non cesset gladius de domo tua usque
in sempiternum. Ecce suscitabo super
te malum de domo tua. hoc ultimus vero
filium est qui persecutus est eum absalon.
primum vero in divisione regni post salomonem.
et ait David ad nathan peccavi domino. Et de
scendens de throno consistorii sedit in terra
et tamquam vir dicola coram omnibus
confiteri peccatum non erubuit. et ait na
than ad eum transtulit dominus peccatum tuum
nequaquam morieris nec regnum amittes. verum
tamen filius qui natus est tibi morietur quoniam
blasphemare fecisti inimicos nomen
domini. Dixerunt enim ydolatre vel
deos potuit non est iustus deus qui saul
arguit a regno et substituit David cum
David gravius quam saul peccavit. post hoc dominus
puerulus usque ad desperationem vite
deportatus est. David pro puerulo dominum et ieiu
navit et iacuit super terram et noluit
consolari. accidit autem ut die .vij. mo
reretur infans et videns David suos mussitan
tes intellexit quod mortuus esset. Quo ac
cepto lota facie et mutata veste in
travit ad dominum et oravit. et exhila
ratus comedit. et admirati sunt
sui quod contra consuetudinem egisset. et
ait ad eos. Cum adhuc viveret pu
er flevi et oravi. ut viveret. eo mortuo
quare flerem. Numquid potero revo
care eum. Ego vadam ad eum. ipse
vero non revertetur ad me. Hoc autem agebat David
ut consolaretur Bersabee quia dilige
bat eam. et procedente tempore genuit ex
ea filium quem vocavit salomonem. misit
que eum in manu nathan qui voca
vit eum ydidaym. id est amabilem domino.

Igitur pugnabat ioab contra *[rubric:] De David capiente rabath .xlij.*
rabath et expugnabat eam misit
que ad David dicens. veni et cape civitatem
ne nomini meo ascribatur victoria. et con
gregavit David omnem populum et profectus cepit
urbem et vastavit eam. et tulit dya
dema de capite melchon quod sonat rex
eorum. et erat ydolum amonitarum et erat
in dyademate gemma preciose et auri talen
tum quod conflavit David et formavit ex eo
sibi dyadema. in medio gemmarum statu
ens sardonicem in capitalem. porro
reliquias civitates amonitarum vastavit
et multos de populo serravit vehiculis
ferratis et plures divisit cultris et traduxit
in typo laterum *[rubric:] De thamar quam amon oppressit .xliij.*

Factum est post hoc suscitavit dominus malum
in domum David. in hunc modum. Amon
primogenitus eius diligebat tha
mar. sororem absalon ex utroque paren
te. ita ut deperiret in ea et egrotaret. Hic
erat cognatus et familiaris ionadab
filius semaa fratris David prudens valde quem
iosephus ionathan vocat. hunc arbitrantur fu
isse nathan. Sed absit ut propheta flagi
ciosum dederit consilium. hic ait ad amon.
Quare sic attenuaris macie fili re
gis. quasi dicat qui debes succedere regi in regnum.
Et dixit amon diligo thamar super modum.
Qui dixit simula languorem. Cumque ve
nerit pater tuus ad te visitandum dic ei.
veniat oro thamar soror mea et fa
ciat mihi pulmentum ut comedam sum
ens de manu eius. Cumque venisset
thamar missa a rege coxit in oculis
eius sorbitiunculas vel secundum iosephum colli
ridas frixas. Et eiecit amon a se uni
versos. Cumque intulisset thamar ci
bos in conclavi apprehendit eam et ait.
Cuba mecum soror mea. Que dixit. Noli frater
opprimere me. Loquere ad regem et non negabit me

non quia David penituit melior fuit quam si
[illegible] peccavit [illegible] quod nichil
est inter penitens et emendans quam
qui peccat et non emendat

vade et facie obprobrium quasi unus in israhel
Sed loquere

fratres tuos

per diversas pecias

De thamar quam amon oppressit .xliij.

.xv.

i. figura lateris que fit
figulus lateres di
versis modis facit
primo ad solem postea
ad ignem decoquit
vel scindit vel vesti
ducta apponebat
et cruciabat hostes
captos suis diversis
penis vel aliter
hec typum peccatoris interpretatur
David est lateris forma
hic latus nos et ita
in typo laterum idem
in fossionem fecit corpora
per [illegible] eos

De morte Amon et fuga Absalon et reditu xliiii

tibi. Hic aiebat ut sibi confingeret manus eius.
Non enim fas erat secundum legem ut quis ux-
orem duceret sororem ex patre. Tamen quidam
hic detractant, si fuerint ambo eiusdem
patris, hic dicentes esse. Hec autem fuerat de matre genti-
li, scilicet Maacha, quam David ceperat in prelio et de-
calvatione et unguibus precisis secundum legem
duxerat eam in uxorem. Et tradunt il-
los potuisse fieri coniuges. Noluit autem
acquiescere Amon et oppressit eam et sta-
tim exosam habuit eam magis quam
ante dilexerat, et eiecit eam a se roga-
tem ut apud eum maneret et esset ei ux-
or. Cumque eiecissent eam pueri Amon,
aspersit cinerem capiti suo et rupit tu-
nicam talarem qua utebantur filie
regum virgines, quam Iosephus vocat co-
lobium manicatum, et impositis manibus super
caput ingressa est ad Absalon fratrem eius
eiulans. Cui frater ait: Tace soror, frater tuus
est. Et mansit in domo Absalon lon-
go tempore sustinens viduitatem.

De morte Amon et fuga Absalon et reditu eius.

Factum est autem post biennium ut ascenderet Absalon
ad tondendas oves, et ait ad
regem: Veniat oro rex cum suis ad con-
vivium pueri sui. Cumque abnuisset ne gra-
varet eum Absalon: Veniat saltem,
obsecro, frater meus Amon, et filii regis cum
eo. Et abierunt cum Absalon. Cumque
recubuissent, pueri Absalon ex precepto
eius interfecerunt Amon temulen-
tum. Et ascendentes filii regis mulas
suas fugerunt, et pervenit fama ad David
dicens: Percussit Absalon omnes filios
regis. Et scidit rex vestimenta sua et ce-
cidit super terram. Ionadab autem, quem
veritas non latebat, ad regem ait: Ne
timeat dominus meus, solus Amon
mortuus est, quem oderat Absalon a die
qua oppresserat sororem suam. Et ec-
ce apparuerunt filii regis et fleve-
runt cum rege planctu magno ni-
mis. Porro Absalon fugiens abiit
ad Tholomaium filium regem Gessur, et
fuit cum eo tribus annis. Rex autem conso-
latus super Amonis interitu cessavit vel-
le persequi Absalon, quia sciebat eum flagi-

tiosum et dignum morte fuisse. Quod
intelligens Ioab qui dilexit Absalon
misit ad regem mulierem sapientem
de Thecua, que putabatur pacis amor-
e plena. Et posuit Ioab verba in ore eius.
Cumque ad regem fuisset ingressa mulier,
adoravit dicens: Serva me rex. Mor-
tuus est vir meus, et erant mihi duo filii,
et interfecit alter alterum in agro, et consur-
git universa cognatio adversus an-
cillam, querentes animam illius pro anima oc-
cisoris. Dicunt Hebrei sic rem gestam
fuisse, quam vertit mulier in parabolam, et
querunt extinguere scintillam meam super
terram. Hec mulier posuit se in persona David et fi-
lios suos in persona Amon et Absalon, et
cognationem suam in persona aliorum fi-
liorum David. Et ait rex ad eam: Vade in pace,
ego iubebo pro te. Quod cum non sufficeret
mulieri, ait ad regem: In me sit, domine, hec
iniquitas et in domum patris mei, rex autem
sit innocens. Quasi dicat: Si putas iniquum pre-
occisori mihi imputetur et domui mee.
Cumque iterasset rex promissionem nec
sufficeret mulieri, instantius rogabat regem.
Qui ait: Vivit dominus, quia non cadet
de capillis filii tui super terram. Tunc ex-
ponens ei mulier similitudinem ait: Reducat
ergo dominus meus abiectum suum. Non enim
vult animam perire Deus, et omnes dilabimur
ut aque que non revertentur. Quasi dicat: Mortu-
um filium non potes revocare ad vitam,
consilium est ut revoces viventem, quia al-
terum vindicando utrumque perdas. Et ait rex:
Numquid manus Ioab tecum est in istis?
Ipsa respondit: Ipse verba hec in ore meo. Ut inte-
rem similitudinem sermonis huius. Et rex
ad Ioab ait: Revoca puerum Absalon.
Cumque reduxisset Absalon in Ierusalem,
ait rex: Non videat faciem meam donec
novero eum, ne eo viso renovaretur
in me dolor filii mei Amon. Et mansit
Absalon in Ierusalem duobus annis et fa-
ciem regis non vidit. Porro Absalon
erat decorus nimis, cuius cesaries secundum
Iosephum erat ut vix octo diebus tonderi po-
tuisset. Quam semel in anno tonsam ponde-
rabat ducentis siclis. Forte huius ponderis

erat tonsura eius vel hec pretio eme-
bant eam mulieres ut sub ornata-
rent crines suos. Natique sunt absa-
lon filii tres et filia una nomine
thamar. Misit quoque septies ad ioab ut
intercederet pro eo ad regem. Qui
noluit venire ad eum. Misitque ab-
salon servos suos ut incenderent
segetes agri ioab. Quo facto venit
ioab ad eum dicens. Quid fecerunt
servi tui. Qui. Quod aliter te habere non
potui. Obsecro intra ad regem ut
faciem eius videam, alioquin inter-
ficiat me. Et ingresso ioab ad regem
vocatus est absalon et osculatus
est eum rex. Quomodo absolon persequitur est david. xlv. xv

Tunc cepit absalon aspirare
ad regnum. Nam caleph autem
eum genitus vel iners erat
vel mortuus. Fecitque sibi currum et equi-
tes l. qui precederent eum et mane
consurgens stabat in porta et blan-
diebatur ascendentibus ad regem iudi-
cium dicens. Bona est que dicis sed non
est qui te audiat constitutus ab
eis a rege. Quis constituet me ut
iuste iudicem. Et inclinavit ad se cor-
da virorum. Post iiii. vero annos rever-
sionis ait ad regem. Dum essem in ex-
ilio vovi. Si reduxerit me dominus
in ierusalem sacrificabo domino in ebron.
Vadam ergo et reddam vota mea.
Et ait rex vade in pace. Alia littera
habet post xl annos reversionis. xl. enim an-
ni ex quo occisi sunt sacerdotes no-
be fluxerant qui ponitur hic ut monstre-
tur divina ultione suscitari super
david eo quod abimelech sacerdotem fefel-
lit. Abiit ergo absalon in ebron vocans
consilio achitofel gilonite qui fuerat
consiliarius david. Et egressi sunt cum eo
militi de ierusalem rem ignorantes. Cumque
immolasset victimas facta est coniura-
tio valida et augebatur populus cum
absalon. Quod cum accepisset david
ait suis suis. Egrediamur cito ne
veniens absalon occupet nos et
percutiet civitatem. Et egressus est rex

et universa domus eius nudis pedibus di-
mittens x. concubinas ad custodien-
dam domum. Et precedebant regem ce-
rethi et pheleti et dc. viri pugnato-
res qui secuti fuerant eum de geth.
Isti creduntur beneficia prestitisse david
quando latuit in geth et in retributione
dederat eis locum in ierusalem. Iosephus dicit
illos dc. electos cum eo qui quon-
dam astiterunt ei in persecutione sau-
lis potuit autem fieri ut hii et illi cum eo erant.
Et ait rex ad ethai gethenum filium
achis qui primus erat inter dc. vi-
ros. Reduc fratres tuos in ierusalem et habita
cum rege absalon. Heri venisti et ho-
die compelleris exire. Vivit
dominus nec in morte nec in vita dereliquam
te. Et transgressi sunt universi cum re-
ge torrentem cedron flentes et levi-
te portantes archam deposuerunt
eam donec transiret populus et ascen-
dit abiatar ad consulendum. Qui non
fuit et. Ideo quia inconsulto domino archam
exportaverunt. Et ideo ait david ad sadoch.
Reverte in civitatem cum archa. Ego
abscondar in deserto. Achimaas fi-
lius tuus et ionathas filius abiatar
sit vobiscum per quos veniet ad me
sermo a vobis. Et redierunt cum ar-
cha. Cumque ascendisset clivum oli-
veti occurrit ei chusi consiliarius eius
arachites et ait david recedite et esto
cum absalon et dissipabis consili-
um achitofel. Et quod audieris in do-
mo regis indicabis sacerdotibus qui di-
rigent ad me filios suos. Et venit
chusi ad absalon in ierusalem. Cumque
paululum processisset david occurrit ei
siba cum duobus asinis onustis pane
et uva passa et massas palatarum
id est ficuum que inter tabulas quas pa-
las dicunt presse compunguntur. Et ait
siba ad regem. Asinos duxi ut in-
sideant domestici regis. Et tuli cibaria
ut alantur in deserto. Et ait rex.
Ubi est mifiboseth. Qui respondit remansit
in ierusalem dicens. Hodie restituet mihi
dominus ultionem patris mei. Et ait

rex sibe· tua sit omīa q̄ fuīt mifi
boseth· Qui fuit filius ionathe·
quē cōstituit dd̄ ꝯmsalē suū pp̄
fed⁹ inītū cum ionatha· venit g̃
qd̄ usqꝫ ad baurim· Et egressus est
ū de cognatōe saul nomīe semei·
piciens lapides et lutū· Maledice
bat regi dicēs· Egredere uir sangui
nū ecce ꝑmūt te mala que fecisti
in domū saul· Q3 cū uellet ꝑcutere
abysai ꝓhibuit eū dd̄ dicens· Filius
uteri mei q̄rit aīam meam· q̄nto
mag̃ filij gēnu· Misit eum dn̄s ut
maledicat michi· Respiciat dn̄s
hanc afflictōem meam· Fabulant
hebrei hūc semey fuisse nabat pa
trem jerobaam et noīe aui eius
gemi et descendit dd̄ usqꝫ ad iorda
nem· De cōsilio cusi ꝛ morte architofel· xlvij· xlvij·

De consilio cusi ꝛ morte architofel xlvij

Factū ē aūt qd̄ chusi ueniens
ad absalon adorauit eum
dicens· Salue rex ad quē
absalon· Q̄re nō iuisti cū amico
tuo· Qui ꝯ· illi⁹ ero quē dn̄s ele
git et omīs isrl̄· Cui siuiam sine
filio regis· Sic parui pr̄i tuo sic
pebo tibi· Tunc ingressus ē absalō
coram omībꝫ ad concubinas pr̄is
de cōsilio achitofel· ꝛ sic intelliget
omīs isrl̄· qꝛ ex animo ꝑsequere
tur prēm et roborarentur cum eo
p⁹ h̄ dixit achitofel· Eligam m̄· xij
uiroꝝ ꝛ ꝑseq̄r ac nocte dd̄· ꝛ ꝑcu
tiam eum qꝛ fessus ē et redibunt
ad te uniuersi· q· un⁹ homo· et ait
absalon· vocem⁹ chusi et cōsula
mus eum· et ait chusi· Nō ē bonū
consiliū hac uice· Nosti prēm tu
um et uiros ei⁹ fortissimos· Si m̄
ꝑcusserit ab detuis quicūqꝫ audier Cunde cit
dicet· facta ē plaga in ꝑplo qui seque
batur absalon et timebūt ēē te
cū· Sꝫ h̄ ē ē cōsiliū bonū cōgregetur
ad te omīs isrl̄ et irruamus sup
eū ꝛ ubicūqꝫ fuit opprimamus eum et
placuit omībꝫ cōsiliū chusi et dix
chusi sacerdotibꝫ ut ānūciaret dd̄
ne maneret in deserto nocte illa

tr baug+

sꝫ transiret iordanē· Et abijt ancilla
ad filios sacerdotū qui latebāt iux fon
tem rogel· q· ad abluendū pannos ferens
et indicauit eis uerbū chusi· Vidit aūt
eos quidā puer filius ancille ut d̄r et
indicauit absalon· Jose tm̄ dic̄ quos
dam equites uidisse eos et nūciasse
absalon· Qui misit p⁹ eos ut cōprehē
derentur· Sed illi ingressi sunt ī bauri
domū mulieris rogantes ut celaret
eos que dimisit eos ī puteū et expan
dit uelamē sup os putei q̄si siccans
tipsanas· i· ordeū et tipsanā et sic res
latuit· Cumqꝫ recessissent qui missi
fuerant· illi ascendentes de puteo nūcia
uerūt dd̄ que tradita eis fuerant· et trā
siuit dd̄ iordanē cū suis p⁹ quā dilu
cesset et uenit ī manaym porro achito
fel sciens regnum reditum ad dd̄ et timēs
incidere ī man⁹ eius descendit ī domū
eius in gilo et laqo se suspendit· De morte
Absalon· xlviij· xlviij·

Absalon aūt collegit
exercitū et transiuit iordanē ꝛ sta
tuit amasā sup exercitū ꝓ ioab
hic erat filius abigail filie naas ꝛ
ysai sororis dd̄· quā iosephus abigeā uo
cat et erat cōsobrin⁹ ioab· porro uiri
trans iordanē et maχ ꝛ bezellai galaati
tes obtulerunt dd̄ de cibaria multa cu
mus ꝛ stratoria et tapecia et uasa fic
tilia porro dd̄ diuisit ꝑplm qui cū eo erāt
in tres ptes· vnā dedit ioab alteram
abysai· tertiam ethay getheo qui pu
tabatur fuisse fili⁹ achis amicus dd̄·
Cumqꝫ uellet egredi rex cū eis ad pug
nā dixerūt sibi nō ibis· Te solum
q̄runt alios nō curāt· Cūqꝫ egrede
rentur cunei ad pugnā· circiter· vij· sta
bat rex iux portam et ait seruate m̄ pu
erū absalon· Et factū ē p̄liū in die il
la iux saltū effraym et fugit exercitus ab
salon cesis ex eo· xx· et plures ex eis inter
fecerunt bestie salt⁹ quā gladius· fu
giens qꝫ absalon sup mulū uenit
ad quercū cōdensam et intercepto ca
pite eius ramis mulus ptransijt eo
suspenso· Q3 cū quispiam nūciasset
ioab ait ad eum· Quare n̄ ꝯfodisti·

eum. Qui respondit. Non mittam manum meam
in filium regis statim cum audierim eum dicen-
tem. Servate michi puerum absalon. et infixit
ioab tres lanceas in corde absalon. Quem
adhuc palpitantem interfecerunt armigeri eius ioab
et proiecerunt eum in foveam grandem in saltu et compor-
taverunt super eum acervum lapidum ut du-
plici morte periret tamquam facinorosus.
Israel autem fugit in tabernacula sua. porro ab-
salon adhuc vivens erexerat sibi titulum
in valle regia que duobus stadiis distat
ab iherusalem in monimentum nominis sui. erat nomen
tituli manus absalon. hunc titulum putant
quidam fuisse arcum triumphalem in quo
sculpta fuit manus absalon. Josephus dicit
statuam fuisse marmoream. Tunc achimaas
[illegible] ad ioab. Curram et nuntiabo regi. Qui
respondit. Nolite hodie nuntiare filius enim regis
mortuus est. Et ait ioab ad chusi. Vade et
nuntia regi que vidisti. Et cucurrit chusi.
Currens quoque achimaas per viam compen-
dii transivit eum. David autem stabat inter duas
portas speculator vero in fastigio porte exclamavit
vidit hominem currentem solum et ait rex.
Si solus est nuntius bonus est. Et iterum ait specu-
lator. Apparet michi alter currens solus.
dixitque rex. et iste bonus est nuntius. et venit
achimaas. et adoravit dicens. Benedictus
dominus qui conclusit homines levantes se
contra regem. Et ait rex. estne pax puero
absalon. Sed ille noluit indicare. Chusi
vero superveniens indicavit. et contristatus
rex ascendit cenaculum porte flens operto ca-
pite. et clamans fili mi absalon. ab-
salon fili mi quis michi det ut ego mo-
riar pro te fili mi absalon. Quod audiens .xix.
populus timuit ingredi civitatem. Et ingres-
sus ioab ad regem. Confudisti hodie vul-
tus omnium. Qui salvam fecerunt animam tuam
diligis odientes te et odio habes diligen-
tes te. Procede et alloquere servos tuos ali-
oquin nec unus remanebit tecum hac noc-
te. et erit hoc malum tibi super omnia mala
que umquam passus es. Sedit ergo rex in porta
lota facie et venit ad eum omnis multi-
tudo et benigne locutus est eis. Reditus David.

xlviii Porro qui secuti in ierlm. xlviii.
fuerant absalon mutuo se horta-
bantur ut revocarent regem memo-
rantes beneficia eius in israel. David vero
misit ad sadoch et abiathar sacerdo-
tes ut loquerentur ad viros iuda. Hec dicit
rex. Os meum et caro mea vos. Quare
te novissimi reducitis reducitis regem
q. d. videte ne tardiores ceteris sitis. et
per eosdem iuravit amase quod principem
milicie eum constitueret pro ioab. Et
miserunt viri iuda ad regem ut re-
diret. Et venit rex usque ad iordanem et oc-
currit omnis iuda in occursum eius in
galgala. Semei quoque festinavit et des-
cendit cum eis habens secum mille. In-
vitos de beniamin. Siba quoque et filii eius
et servi transgredientem venerunt ad eum
ut traducerent domum eius. Isti secundum io-
sephum fecerunt pontem iordanis ut faci-
lius rex transiret cum exercitu suo. Cum-
que transisset rex. adoravit semei dicens.
Ne memineris domine iniuriarum suarum tu-
i. Saul enim patrem meum. et ideo hodie ve-
ni in occursum tuum prius de omni do-
mo ioseph scilicet que habitavit in sorte effraim.
Cumque diceret abysay semei occiden-
dum. dixit david. An ignoras me hodie factum
regem super israel. quasi ne hodie interficietur
vir in israel q. d. Illos occidam qui me
hodie fecerunt regem super se. Timebat
quoque si occideret semei. quod reliqui sibi
qui regem offenderunt nollent eum sibi
facere regem. et ait ad semei non mori-
eris. Miffiboseth venit in occursum
regis illotis pedibus et intonsa barba.
Barbam et vestes non lavat a die qua
egressus est rex. hebreus habet infectis pe-
dibus quod sibi fecerat ligneos pedes. et
ait rex ad eum cur non venisti mecum.
Qui respondit. Servus meus contempsit me nolens
in sternere asinum ut irem cum rege in super
et accusavit me apud te. Tu autem qui
iustus es fac quod tibi vis. Et ait rex. Fi-
xum est quod locutus sum. Tu et siba dividite
possessiones. q. d. uterque vestrum [illegible].
Sed quia uterque totum habere non potuit vos di-
vidatis. Dicunt quod david immemor iuramenti cum
ionatha iniuste iudicavit. et ideo ro-
boam et ieroboam diviserunt eius regnum.

David plus dilexit amasam quam ioab quamvis uterque fuisset filius sororis sue.

Qui misit lutum in faciem David.

Siba non fuit servus miffiboseth.

Berzellai quoque qui prebuerat regi alimen-
ta descendat cum eo. et ait rex ad eum: Veni
mecum in ierusalem et honerabo te.
Cui ille: Octogenarius sum hodie non indige-
o hac uicissitudine. Chanaam filius
meus uadat tecum: fac ei quod tibi uidetur.
Et ait rex: Veniat et faciam ei quod tibi
placuerit. Et rediit berzellai in locum
suum. Tunc concurrerunt ad regem omnes
uiri israel et indignantes dixerunt: Quare
te furati sunt fratres nostri uiri iuda. id est quia
uenerunt ipsi tibi in occursum absque nobis
et traduxerunt te sine nobis. Et ille uir iudas:
Quia propinquior mihi est rex. Et ait israel: Decem
partibus ego sum maior. ideo magis ad
me pertinet dauid quam ad te. Consorti cum
progenitus ego sum. Cumque diu responde-
rent uiri iuda siba filius bochri geni-
ui tecinit buccina et ait: Non est nobis pars
in filio ysai. Reuertere in tabernacula tua
israel. et recedentes a dauid secuti sunt
sibam. Viri autem iuda reduxerunt re- .xx.
gem suum in ierusalem. De morte amase et sibe.
Rex autem .x. concubinas ad quas xlix.
ingressus fuerat absalon re-
clusit in custodiam uiduita-
tis nec est ingressus ad eas. id est non cogno-
uit eas quia non licuit postquam filius
suus cognouit eas. Et ait rex amase
qui princeps militiae: Congrega mihi uiros
iuda in diem tercium. Abiit ergo ama-
sa et moratus est extra pallacium re-
gis. Et ait rex ad abysai: Fratrem suum
non ad ioab quem iam amouerat a prin-
cipatu. tamen ioab eum dixisse ad ioab.
Tolle seruos domini tui et persequere sibam
ne effugiat nos. Et egressi sunt cum eo
omnes robusti de ierusalem et occurrit eis a-
masa ueniens iuxta lapidem grandem
qui est in gabaon. Porro tamen ioab uesti-
tus erat tunica stricta. iosephus tamen lorica
et accinctus erat gladio fabrefacto qui
leui motu egredi poterat et arte qua-
dam siliens qui cecidisset gladius et re-
cepisset eum dextera manu tenuit
mentum amase. qui osculans eum et si-
nistra percussit eum in latere et effudit
eius intestina. Ioab autem et abysai
persecuti sunt sibam et consistebant uenien-
tes ad mortuum in uia. Vir autem quidam
amouit eum in agrum et operuit eum ne
consisterent transeuntes clamans quod iuste
occisus esset quia in dolo moram faceret
redire ad regem. Ioab uero cum exercitu
obsedit sibam in abela et moliebatur
destruere muros urbis. Et clama-
uit ad eum mulier sapiens de ciuitate.
Sermo dicebatur in prouerbio: Qui interro-
gant, interrogent in abela. quia quasi hec est urbs
consilii ab antiquo. Quare quaeris euertere
matrem ciuitatum israel? Quare precipitas
hereditatem domini. id est cur non seruas legem
inscriptis que sumpta est in alienigenis
postea legit hebreus quod inpositum est ad ca-
mendacem urbis sed prope ex ponte. Et
ille ioab ad eam: Non quero euertere urbem sed sibam
filium bochri qui leuauit manum suam
contra dauid. Et locuta est mulier ciuibus sapi-
enter. Qui absalum caput sibe proiecerunt
ad ioab. Tunc reuersus est exercitus in ierusalem
ad regem. et restituit rex ioab super
exercitum et alios ministrales in officiis
suis sicut erant ante adonias quia aduram sta-
tuit super tributa colligenda. et ad
yram fuit sacerdos dauid propius. De .vii. uiris
Facta est quoque suspensio .i. xxi.
fames in diebus dauid tribus annis
iugiter et consuluit dauid dominum.
Cui ille: hoc fit propter saul et domum eius qui
occidens gabeonitas quasi pro zelo filiorum
israel irritum fecerat iuramentum iosue et
seniorum. Et ait dauid ad gabaonitas: Quid
faciam uobis ut benedicatis hereditati domini.
Qui dixerunt: Virum qui attriuit nos
dele debemus ut ne unus quidem re-
siduus sit de stirpe eius. Et quia dauid hoc
facere non poterat propter iuramentum quod iura-
uerat ionathe. temperauerunt petitionem dicentes:
Dentur nobis .vii. uiri de filiis eius ut cru-
cifigamus eos domino. Et percepit quod rex misi-
boseth filio ionathe. et tradidit eis
duos filios saul quos peperit ei respha
isti adhuc paruuli doech occidit sac-
erdotes nobe et postea gabaonitas
dedit etiam eis .v. filios michol ad
optatos quos genuit merob ad

hebreus ... est ... Sermo dicebatur ... lege. id est ... in lege ut ... offerret pacem hostibus ... agredi eos. Quare precipitas ... domini.

id est resign[...]

zahel. Gabaonite vero crucifixerunt
eos in diebus messis prime .i. in messione
ordei. Induens autem resfa cilicium strauit sibi super petram cubans iuxta eos
die ac nocte ut amoueret ab eis aues et bestias a principio messis donec
stillaret super eos aqua .i. donec irroraret eos
celum. Tunc enim in terra illa post messem
pluuia descendit. Hanc autem resfam
quidam nostri putant fuisse orpham
nurum noemi. Audiens autem david que fecerat resfa deposuit eos de patibulis et
tollens ossa saul et ionathe de iabis
galaad et ossa eorum qui affixi fuerant,
sepeliuit in sepulchro cys patris eorum. Post
hec reddidit deus ubertatem terre. De iiij. preliis david .li.

Factum est iterum prelium
philisteorum aduersus israel et
pugnabat david cum suis aduersus eos cumque se defecisset david
pugnando, iesbi benob qui fuit de
genere arapha nisus est percutere david
et interposuit se abysai et occidit philisteum. Hunc tradunt hebrei fuisse
de semine gyganteo arapha quem dicunt
fuisse orpham nurum noemi que peperit
uiro getheo .iiij. gigantes qui hic
memorantur iesbi benob, sephi, goliam
et quartum habentem senos digitos in manibus et pedibus. Tunc iurauerunt uiri
david dicentes: Iam non egredieris nobiscum
in prelium ne extinguatur lucerna in
israel. Occasione huius ultimi prelii
epylogat hystoria hic tria superiora prelia david notata non tamen eo ordine quo
gesta sunt. Quorum primum fuit in gob, ubi
est que interfecit, in quo percussit sobachai sephi de genere gygantum. Aliud
quoque simile prelium fuit in gob in quo
secundum iosephum apparuit vir fortis ephrom
cognatus david qui suis in fugam
conuersis solus plurimos hostium peremit
et alios in fugam conuertit. Tercium ubi
regum in loco ponit prelium david contra
golyam in hunc modum. In quo percusserat adeodatus filius saltus polimitarius bethleemitas goliam
getheum. His .iiij. nominibus expremitur david. Et dicitur adeodatus quia ad libacionem israel datus est a deo in regem. Filius
saltus quia depascitus et saltu assumptus
de post fetantes accepit eum. Est et polimitarius quia debeseel polimitarius fuit
matris eius. Vel quia multis modis amplificauit cultum dei. Bethleemites dictus
est a patria. Memoratur quoque et aliud
prelium in quo ionatha filius semaa fratris
david percussit uirum habentem digitos in
manibus et pedibus. Expeditus ita
que david a preliis locutus est domino uerba
carminis huius in die qua liberauit
eum dominus de manu omnium inimicorum suorum et manu saul et ait. Dominus
petra mea et cetera. In psalmis secundum translacionem nostram ita legitur. Diligam te
domine fortitudo mea dominus firmamentum
meum et cetera. Et titulum supposuit esdras ex
his supra dictis: In die qua liberauit eum
dominus et cetera. Iosephus hic dicit: Quia cum david pace altissima frueretur psalmos et ymnos composuit alios trimetros alios vero pentametros diuersa
facies organa in quibus leuite psallerent
sabbata et alias sollempnitates ymnos
dicentes. Et ponit iosephus differentiam inter psalterium et nablum et est psalterium sonora cythera .x. cordis composita que cum plectro
percutitur. Nablum vero .xij. sonos habens digitis percutitur. Post carmen supradictum
addidit david loquens de se tamquam de alio.
Hec sunt uerba nouissima que   dixit david
filius ysai. Dixit uir cui constitu   tum est .i. promissio facta de christo dei iacob. Hebreus habet .i.
Dixit uir leuatus super christum dei iacob .i.
christus super alios exaltatus et uictus a deo
Propter hic uerba quidam dicunt precedentem psalmum
nouissime scriptum a david. Sed tutius est ut dicamus nouissima uerba david que secuntur. Spiritus domini locutus est per me et cetera. Et est
forte psalmus nouissime scriptus nec
alius est. Similitur. Catalogus fortium david .lij.

Porro cunctorum david erat fortissimi
omnes quorum insigniores fuerunt .xxxvi. Insigniorum tamen
precessis fuit david sedens in cathedra sapientissimus et ita erant .xxxvii. annumerato david. Porro de illis vij post david qui erant

sup · xxx · ts erat fortissimi aly ts nō
adeo fortes · s̄ tn̄ fortiores reliquis xxx
ut qͥ dc̄e possint · xxx · erat fortes
ts ū reliqui fortissimi · et h̄ expōnē ca
cholog · xxxvij fortiū incipit · Ibi pn
ceps int ts ipe tenerim̄ ē qͥ lignū u
tmcls qui dcīt · interfec impetu uno
Iose d · xc · impalipon · ac · Iste uir n
nominat · s̄ ab hysto palipo · uocat
eum iesboam · Iose eusebium · Bede le
g ū h̄ fcm fuit n q h̄ cōmemorat
p huc erat fortissim eleazar fili
pruy dd qui pcussit philisteos don
deficeret manus eius et obrigesceret
cū gladio · p huc erat semaa ara
rites q Iose semeiam uocat qui cū
fugisset uentis pp solus stetit in ag
et pcussit philisteos et fec salute i
isrl · hys trib Iose attribuit delacto
nem aq de bethleem cisterna · hysto · ūo

Q̄ cū defecisset aqua in irlm cōmen
dauit aquam bethleemitar̄ stati
isti tres irruperunt cuneos hostium
et ei aqm tulerunt dd ū cū uidisset eos
aqm tulisse cū tanto pclo noluit
bibere · regū refert illō ad tres seqntes
quos fortiores diximus · quoz pus erat
abysay sup ioab ipē ē qui leuauit
hastam suam cōtra · ccc · q̄s interfecit op
tim quidē s̄ usq ad ts pmos nō p
uenit · p hunc erat banayas qui pcussit
duos leo nes moab · i · pncipes
quos pa lipō · d arietes · Ipē qͥ i
terfecit egypciū · uiz · i · imitatorem
egypcij blasphemante dm̄ q interfec
moy · huc ebrei dnt fuisse semei q
p interfec absalone alutiq uirū egyp
ciū interfec dignū spectaclo altitu
dinis · v · cubitor̄ hntem imanu
hastam ad quē uenit banaias
in uirga et extorsit hastam de manū
eius et occidit eū hasta sua · Iero tn̄
d h q diximus de alio egypcō · i · de sem
qui hūit hastā imanu · i · legē dei ·
quā si meditatus fuisset pmanē
in irlm n pireret · Idem occidit leo
nem in hūc modum · tpe niuis lap
sus ē leo in cysterna qui nullū ui

dens egressu cōrsitū · in cysterne niue
dapnatū erat · Q̄d audiens bana
nias dum iter ageret descendit ad eum i
baclo manus eius pstituit · Tam de for
toribz nec regū nec Iose ponit l̄s s̄ re
currendum ē ad sobathai de quo in
primo dcm ē · Isti tres qͥ fecerūt
magnificum q̄d sequitur · philistei qnda
posuerant castra i ualle raphaim usq
ad ciuitate bethleem et erat penuria
aque in irlm dd aūt ascenderat in ar
cem ad cōsulendū dnm et cōmda
uit coram astantibz aqm de bethle
em et pcipue eam que erat i puteo
iuxta portam · Tūc isti tres it pmedi
um hostium facientes uenerūt ad
bethleem et haurientes aqm deuoto
ad regem p eoz reuersi sunt · i · ut pa
lestini fiducia eoz obstupentes ad
imitatoē cessarent · Delata siquidē
aqua noluit rex bibe dicens · Num
quid sanguinem et aīaz pclm bibā
et effudit eam tamquā libamen
dnō · de salute uiroz grās agens · Sr
locū istum d · Ier · in palipon · Nō
qd uinū q offerebatur dnō aqua
mixtum erat ab hac cōsuetudine for
tiū hebrei dissentit nūs tm̄ · xxxvij ·
fortes et in trib pmis quos fortis
simos diximus nūat ipm dd · sic dd · sedēs
in cathedra sapientissim pnceps int
tres · Ipē ē tenerim ligni uermicls · i · c ·
q nō mutat · i · d cū multos occidisse
impetu uno q pro pctō q in petuose
fec in bersabee multi occisi s · Cōpa
tur autem dd uermiclo ligi q tecto
ul tebella dr qui mollis durz lignū
pforat dū tagit nr mollis illo qui
tangit n durus sic i pssuris · i · comi
tia sc̄ rectos mitior fuit ceteris · In ceco
et ca hostes nullus eo acutior · Et
cōmdat h dd ab tribz · In sapia et hu
militate · i · fortitudine · Porro reliqui ·
xxx quos fortes diximus per enuat
int qs n enuat ioab ul q pnceps
ē alioz ul q indignus pp mortē ab
ner et amase

xxiiij

Dauid ip̄ altari erecto dd · liij · F cit ē au p fam p imissa ad

addidit furor domini irasci contra israel
furorem domini id est quasi ex persona paralip
omenon dicit consurrexit David adversus israel et incita-
vit David ut numeraret populum et ait rex ad Ioab
perambula omnes tribus israel et numera popu-
lum ut sciam numerum eius. Intelligens autem
Ioab quod de elatione hoc diceret ait ad eum
augeat dominus populum tuum. Et quid sibi vult
dominus meus in hac re, quasi dicat: vide ne offen-
das deum. Sed nunc noluit rex mutare
positum suum. Egressus rex et principes mi-
litum numeravit populum, et redierunt post novem
menses et viginti dies in Ierusalem. Qui descriptione
redacti in scriptis et numerata sunt de
israel octingenta milia virorum fortium et de Iuda
quingenta milia pugnatorum. In paralipomenon longe plures le-
guntur: mille milia et centum milia. Et credo Ioab
regi retinuisse partem. Percussit autem cor David in
duobus quasi sibi numeravit et quia numeratores
non reddiderunt pecuniam domino, scilicet medium sicli
argenti, sicut scriptum est in lege domini.
Quod attendens David ait ad dominum: Obsecro
domine transfer iniquitatem servi tui quia pec-
cavi nimis. Diluculo misit ad eum dominus
Gad prophetam tres supplicii conditiones por-
tantem. Qui ait: Aut septem annis veniet
tibi fames in terra tua, aut tribus mensibus fu-
gies adversarios tuos, aut tribus diebus
erit pestilentia in populo tuo. Et ait David
coartor nimis, quasi dicat: Si famem eligo pa-
rum erit supplicium et non divitum. Si vic-
toriam hostium, supplicium erit exercitus
et non meum quia tutus habebor fortissimis.
Eligam hanc plagam quae communis est regi et ple-
bi. Melius est enim ut incidam in manus dei, multe enim
sunt misericordiae eius, quam in manus hominis.
Misit igitur dominus pestilentiam in israel de ma-
ne usque ad tempus constitutum, id est usque ad ho-
ram prandii secundum Iosephum, vel usque ad ho-
ram sacrificii vespertini secundum alios,
et mortui sunt de populo septuaginta milia
virorum. In paralipomenon legitur fuisse et erat
Hebrei ibi positum numerum plebis hic
autem numerum nobilium. Porro cum extendis-
set angelus percussor manum ad Ierusalem
ut disperderet eam, et staret iuxta are-
am Areuna Iebusei qui et Ornan
dicitur, vidit David eum stantem gladio evaginato

et clamavit: Ego sum qui peccavi,
isti oves sunt quid fecerunt? Vertatur, obsecro,
manus tua contra me et contra domum patris
mei. Et misit dominus angelum. Suf-
ficit, contine manum tuam. In illa die
dixit Gad ad David: Construe altare domino
in area Areuna Iebusei. Et ascendens
David dixit ad Areunam: Vende mihi are-
am tuam ut edificem ibi altare do-
mino, et cesset interfectio. Qui dixit: Accipiat eam
dominus meus. Habeat hic boves in holo-
caustum et plaustrum et iuga boum
in usum lignorum. Et ait rex: Nequaquam,
sed emam pretio et non offeram domino
holocausta et pacifica gratuita. Emit
ergo David aream sex centis siclis et edificavit,
autem ut in paralipomenon legitur, et boves quin-
quaginta siclis, et edificavit ibi alta-
re domino et obtulit ibi holocausta
et pacifica, et propitiatus est dominus terre. Hic
est mons Moria, ut aiunt Hebrei, in quo
Abraham voluit offerre filium et obtu-
lit arietem. Pro ea tempestate tabernaculum
tulit et altare quod fecerat Moyses erant
in excelso Gabaon, licet archa
esset in Ierusalem. Sed nunc propheta Gad tem-
plum ibi futurum decrevit, David vo-
lens ut illic vocaretur area populi. Explicit Samuel secundus. ‖ ·i· eo tempore
Incipit secundum Hebreos Malachim liber quartus. ‖ ·1· Regum iiij
Malachim quod sonat regum quia licet in prece-
denti opere actum sit de duobus regibus ‖ Iuda habuit duas tribus
Hebreorum non fuit regnantibus, tamen in isto
opere agitur de regibus qui sunt regnaturi
in Iuda et israel mixtim regnum decem. Et
rex David senuerat. Cumque operiretur vestibus
et non calefiebat, et invenerunt ei Ab-
isaag Sunamitem, puellam pulchram
nimis, que dormiebat cum rege et ca-
lefaciebat eum et ministrabat ei. Rex autem
non cognovit eam. Adonias autem filius Ag-
gith David cum esset primogenitus inter superstites
tes filios regis, fiduciam habuit regni
dei, et fecit currus et equites nec corripu-
erunt eum pater suo, et erat cum Ioab et A-
biathar sacerdote. Alii autem ministrales re-
gis et robur exercitus non erant cum eo. Fa-
cit autem Adonias sollempne convivium
in orto regali iuxta fontem Rogel, et

Qm erat de gñe hely adhuc tenebat p̄matū qui de ythamar ūs

uocauit filios regis ⁊ suos · Solu
stos autē s · nō fauentes · et salomē
nō uocauit · Nathan autē monuit
bersabee ut intraret ad regem ⁊ po
suit uba sua in ore eius · Ingressa
ad regem ait · Dñe mi tu iurasti
ancille tue salomō filius tuus regna
bit post me · ⁊ ecce nunc adonias regnat
te ignorante · Cumque alijs uocatis
ad conuiuium filiū meum nō uo
cauit · Ideo cum dormieris cū pri
bus tuis · ego ⁊ filius meus erimus pecca
tores · i · iudicabimur morte digni · Ego
ut adstat · ille ut adstabat filius · Adhuc
ea loquente nathan intrauit ⁊ ait · Do
mine rex dixisti tu adonias regnet
post me et michi suo tuo nō indica
sti · et ait rex ad bersabee · uiuit dñs
qui eruit animam meam de omni an
gustia · quia sicut iuraui tibi sic faciā
hodie · et dixit ad sadoch et nathan
et banaiam · Tollite uobiscū suos
dñi uestri · et inponentes salomē filiū
meū sup mulam meā · et ungat eū
in regem sadoch et nathan ad fontē
gyon · et canentes ponite eū sup soliū
meū · et ex · banaias ait · Sumpsitque
sadoch cornu olei de tabernaculo et
inunxit eum et cecinit buccina ⁊
dixit omnis pplus uiuat rex salomō · et
insonuit terra a clamore eorum · Et
sedente salomonem sup thronū · adora
uit dd̄ in lectulo suo dñm qui dedat
ei sedētē in solio in oculis eius · porro
adonias et inuitati ab eo · Cum esti
maret tumultū ortum in ciuitate
uenit ad eos filius abyathar i dicas
eis q̄ facta fuerant · et abijt unusquisque
in domum suam · adonias autē timēs
salomē abijt in tabernaclm · et tenuit
cornu altaris tymiamatis dicens
se nō egressurū nisi rex iuraret ei de ui
ta conseruanda · et iurauit ei salomō
dicēs · uade in domū tuam · hic totum ca
put sumptū ē de iosepho · D · ij · unctio salōis
Olens autē dd̄ · i regem · l · x ·
ostendere pplo regem se filiū fe
cisse conuocauit in irlm pn
cipes uniuersos sacerdotes · ⁊ leuitas ⁊
inuncto item salomone et confirmato
ab omnibus · precepit salomon de legum custo
dia ⁊ iusticia et de pietate et precepit
ut edificaret templum deo dicens ·
se iam preparasse et auri · c · talenta ar
genti ij · c · m · et eris nō numerū la
pidum quoque et lignorum maximam copiā ·
Leuitas quoque diuisit in tres ordines
in caruenitas quoque diuisit p generatio
nes et inuenit de eleazar · xvj · ⁊ de tha
mar · viij · ⁊ elegit ex quibus illarum unum pon
tificem · precipiens ut singuli ministraret
a sabbato in sabbatum sa | palipon ut uelle
doch tamen et abiathar · | achimelech filiū
precepit uniuersis et | abyatharia nimee
pieciunt sortes coram | collegam sadoch ·
rege de ebdomadibus ordinandis ·
de leuitis uero instituit cantores fabri
ce templi · xxiiij · hij dicti sunt nathinei ·
Iudices autē ppli ⁊ scribas vi · can
tores autē domus dei · iiij · milia et toti
dem qui ymnos canerent uel dicerent ·
postea diuisit exercitum in choortes · xij · q
habebant choors · xxiiij · Omnes precepit ob
seruare salomē per certos dies · moyses eta
ut aliquantulum honorauit · fecit
enim eos custodes thesaurorum dei ⁊ uasorum q
reges deo dicare contigerint · et collecte eis
omnem disposicionem suam indicauit · de
poscens filios suos ut non contenderent
unquam inter eos sollicitudinem quia deus sit man
dauit · sic ⁊ ipse uiuit inter fratres in
unitate fidei · descripcionem omnem ⁊ consti
tucionem edificij templi omnibus
sacientibus salomoni tradidit · Sed et ob
lonis primicias · iij · talentorum auri ob
tulit · ad ditum ⁊ turrim de faciend
inquam et cherubin esset sub quibus consituerent
archam · principes uero ⁊ sacerdotes et se
niores ppli obtulerunt auri talenta · v
⁊ stateres · x · argenti ij · x · ⁊ lapides
preciosos plures quorum custodia habuit p
nepos moy · iabus ·
Appropinquauerunt autē dies dd̄ ut
moreretur et iterauit salomonem man
data de dei cultu et lege suan
da et de pietate et iusticia circa suos

yburim uni ⁊ coloquius curtū sub quo
archa et cherubin essent ut fit
i talibus locis sup arcam inactum

Qd erat dd̄ qui uidit filiū
suū salomē sedē i solio
et regnare hic ē qd dicit
in oculis suis.

Sa unccio salomōis in regem ·l ·x·

et filius bergellay de semei dicens. nosti que fecerit ioab p̄ industriā abner et amase

memorās p̄missione dī factam de se
mine suo iugiter regnaturo. Si aut̄
todierint filij tui testamentum meū ⁊
testimonia q̄ docet eos. Tria ū sup
addidit de ioab p̄ iudiciam abn̄ et a
mase et effudit sanguinē belli ī pa
ce. i. sanguinē qui nō deberet fundi n̄
in bello fudit t̄pre pacis et eorum cum
quibz hebat et posuit cruorē filij ī
balteo suo et ī calciamēto suo. i. nō ē
respsus cruor sup arma sua q̄ cū eis
non dimicauit. s; sup uestes eius qui
pacifice eis loquebat. et ē sic. Sicut s; do
lo occidit eos. Vl' alit̄ uiri bellatores ī
signia op̄m suorū ī armis suis differe
bant ad ostensionem glīe sue. Sz cum
ioab h̄ tamquā facinora publice osten
tare nō auderet saltē im balteo ⁊ in
calciamēto descripsit. et addidit dd̄ fa
cies facies et iuxta sapiam tuam ne
descendat pacifice ad infos. Sz ⁊ fili
js berzellai reddes grām ⁊ erunt con
uiuales tui. Semei quoq; gemeui q̄
malerit michi. n̄ patieris ī noxiū ēē.
Et mortuus ē dd̄. et sepultus ī ciuita
te ī mello cū xl ānis regnass; circa tu
mulū ei' fecit salon. vij. loculos thesaurorum
quorum unū ul' duos p' ī ccc. ānos apu
hyrcan' pontifex. et aliū herodes sic
infra dicem'. alij ū nōdū manifesti s
mechanico in conditi de morte adonie ⁊ ioab.
Sedit salon sup samei. lvij.
Sedit salon sup thronū pris sui ⁊ p̄cedente
tpe adonias supplicauit bersa
bee ut impetret arege sibi dari abi
sag sunamitē ī uxorē. q̄ cū istis adre
gem positus ē ei tron' adsin' ad dextrā
regis puula peticoem depcor ait ait ne
me confundas faciem meā. det abysag
sunamites frī tuo uxor. et indignatus
rex ait. Cur postulas h̄ mr̄. postula
ei et regnum. Ipse. n. ē frr meus maior
et h̄t potentes abyathar et ioab et ab
ysag ē. q. regina et potens contra cū
meum meam locutus ē adonias et
ī obp̄brium p̄ris. viuit dns q̄ hodie
occidet'. et interfecit eū p̄ manus ba
naie filiū ioiade. abyathar quoq;
sacdoti dix rex uade in agr̄ tuū ne
amplius ad faciem meam ingredi
aris uir mortis es. s; h̄ te liberat q̄ cū
p̄re meo sepe laborasti et portasti archā
coram eo. abiecto g̃ abyathar. translatum ē sacerdotiū ad sadoch de domo y
thamar ad domū eleazar sic samuel
heli p̄dixerat. fuerunt aū p' phinees
filij eleazari p̄uati sacerdocio. v. Joseph
qui genuit ionatham qui merioth
qui alophi qui achitobi achitobiā
genuit sadoch. porro ioab fugit in
tabnaclm dni et apphendit cornu
altaris ⁊ misit rex banaiam ut ad
duceret eū et ait ioab. Non egrediar s;
moriar h̄. Qd cum renūciasset regi ba
naiā' dix ei rex fac ei sic locutus est
et interfecit eū banaias ad cornu altaris
et sepultus ē in domo sua in deserto. Et
constituit rex banaiam p̄ eo sup exercitū.
Vocauit quoq; rex semei. et ait. hita in
irlm et nō egredieris inde. quacūq; die
transieris torrentē cedron scito te interfi
ciendū. Qui ait. Bonus ē sermo regis.
sic faciam. et hitauit ī irlm tribz
annis. Factū ē p' ut fugerent serui semei
ad achis regem geth. ⁊ descendit se
mei in geth ⁊ reduxit eos. Qd cū nū
ciatū eēt salomoni dix ad eum. Cur
n̄ custodisti iurandū regis ⁊ mandatū ei'
transgressus es. Reddidit dns maliciam
q̄ fecisti p̄ri meo in cap tuum. ⁊ in
terfecit eū rex p̄ manum banaie
et confortatū ē regnum ī manu sa
lomonis de sompnio salomonis. lviij.
Porro salon dux in uxorē filiā
pharaonis regis egypti decē
ut aiunt hebrei genuit filiū
q. ex nāam. cū adhuc agēt. xi ānum
ut quidā dicūt. et indux eam in ciuita
tem dd̄. Nondū. n. fecerat sibi domum
dno ⁊ domū suam. et ambire irlm mu
ro triplici. ut ī p̄mo ambitu eēt te
plū et mansiones ebdomadariorū. domus
quoq; regia cū mansionibz domesti
corū. In scdo hitarent potentes uiri ⁊
p̄phe. vn̄ infra legit' de p̄phetissa q̄ hitabat
in scda. Inti' opifices. p' h̄ ascendit sa

mansione

Dicamerit aūt eam Rex dd̄ p̄ sermone suo

patrem

sua

porro nō posuerit de primis domū.

p̄ curio regni obliuisci esse sobrie

de sompnio salomonis lviij

lon in gabaon ut imolaret in ex
celso. et credit hi ppu nom loci. sz ap
pellatm et ingens coll excelsus. Jose. n.
dicit eu ascendisse in ebron et obtulit
ibi hostias et holocaustu sup altare
qd fecerat moy. et apparuit ei dominus
in nocte p sompnium dicens. postula quod uis
ut dem tibi. Qui ait. Dne ds ego su
puer paruulus et ignorans ingressum
et exitu meu. Da g michi cor docile
seruo tuo. ut possim iudicare ppl'm
tuum. et discernere inter bonos et ma
los. et placuit smo coram dno. et
ait ad eum. Quia no postulasti uice
sibum hoim addiciam tibi dies mul
tos et diuicias multas et aiam inimi
cor tuor feci tibi scdm smones tuos.
Dedi tibi cor sapiens quod nullus an
te silis tui fuit. Sz et hec que no e
postulasti dedi tibi. Si tn ambulaue
ris in uijs meis sicut pr tuus. Et
euigilans salon intellexit qd eet sop
nium. et reuisus sopniu. i. reuelato
nem p sopniu et reuersus e in irlm
coram archa dni gras agens obtu
lit holocausta et pacifica. De iudicio
Tunc uenerunt due meretricum. lx.
mulieres meretrices ad regem
salomonem quaru una ait. E
et mulier hec habitabamus
sole in domo una. Cumque peperisse
tcia die post pepit et hec. Mortuus aute e
filius eius que noctis silencio posi
in sinu meo et filiu meu uiuente
collocauit in sinu suo. Mane que
diligentius intuens deprehendi illu
no ee meu qui mortuus e. Meus aute
uiuit. Cumque mens hoim in huius
rei discrimine hesitaret. rex soluit
eam in opinanter et allato gladio ut
ait Jose precepit utrumque infante diui
di. ut utraque mr medietate uiuj ac
mortui reciperet. Qd audiens mr
uiuentis commota e uiscera sup fi
lio suo et ait. Obsecro dne date il
li infante uiuum. Sufficit michi
si uideam uiuere. Altera dicebat. Ne
quaquam sz diuidat. Et cognoscens

ij uxorem hunc unus de religionibus aliam
habet filia salomonis. Erat aut cibus
salonis.

rex uoce intimisque de ii cordis fonte
platam. ait. Date huic infante ui
uum. hec e mr eius. et attendens ois
isrl diuina in rege ee sapiam timuerunt
eum et admirati sunt assessores eius
qui prius sciam q. ab adolescente pla
tam deridebant. porro banaias
erat sup exercitu. Zadoch aut sacerdos. iiij
et azarias filius nathan sup custodes
regis zabud filius nathan sacerdos
regis. i. cancellarius. et ysaar ppositus
domus. i. procurator. sadiram sup tri
butum. De pfectis salonis et uictione exor
Habebat aut salon cissimorum. lx.
xii pfectos sup omem isrl qui
p singlos menses singli pbebat
nnia regi et domui ei quor unusre
liquus pridebat. s. achimaas hns be
samath filiam salonis p dies singu
los xxx. chori sile. et lx. farine. x. bo
ues pigres. et xx boues pascuales.
et c. arietes excepta uenatione ciuor
et campestrium bubalor et auium altiliu.
Sz et pisces cotidie ab alienigenis
portabant. et erat summa pax in irla.
Et hebat salon xl. equor curruu. et
xij. equitum quor medietates regi in
irlm obsequebatur reliquos uero p ciuita
tes dispsi manebant. pfectis uero il
le qui ministrabat expensas mense
et equis ordeu et paleam ministrabe
deuehens omnia ad locu ubi rex erat. omes
orientales. et egyptios. et hebreos. et
iiij. filios mol nominatissimos. ema
et ethan calcal et dorda. et scripsit iii
libr decanticis et modulacionibz in uno
uolum. v. parabolas quoque scripsit. iij. et
disputauit de ii arbor et hbar a ce
dro usque ad ysopum. De ii oim ani
mantiu philosophatus est. e quod geni ge
nus pabulum dices. Excogitauit eci
am carectes que inscribantur gemis q
poite in naribz arreptitij cu radice sa
loni monstrasset eum a demonibz li
auit. hec scia plurimu ualuit hebreor. et
maxime necessaria erat an aduentu. xp.
sepius hoies a demonibz uexabantur.
Excogitauit et coniuraciones quibz

qui curiales dicebantur qui portabant
aqua et carnes et alia necessaria

egritudines solent mitigari. Alias quibus
demones eicerent, et alias quibus
obstricti non redirent. Iosephus quoque tes-
tatur se uidisse quendam Eleazarum exor-
cistam coram Vespasiano et filiis eius
id est nobilibus et tribunis in hunc
modum curantem uexatos a demonibus.
et ut probaret eis demonem egressum
per nares per spiritum anhelantis uas aque
ponebat in medio et imperabat demoni
egresso ut euerteret in argumentum sue
egressionis. et ita fiebat. De preparatione templi.

Misit autem Salomon ad Yram regem Ty-
ri. dicens. Volo edificare tem-
plum domino sicut ipse locutus est patri
meo. Precipe ergo seruis tuis ut precidant
michi cedros de Libano et mercedem
eorum dabo tibi quam pecieris. Et scripsit ei Y-
ram dicens. Serui mei deponent lig-
na de Libano usque ad mare et deferent in
ratibus usque ad locum quem signaueris michi
et tu deportari tolles. Plebis quoque necessaria in
cibos domus mee. Itaque Yram dabat
Salomoni ligna cedrina et abiegna que
habundant Sydoni. Salomon autem supplebat
inopiam eorum in cibis prebens Yram per sin-
gulos annos choros tritici .xx. et to-
tidem ordei et totidem bathos olei ean-
dem quoque uini mensuram. Porro Salomon ele-
git operarios de Israel proselitos. de israelitis
neminem fecit seruire. et erat indictio .xxx.
uirorum id est summa eorum quibus hec indicebatur.
Vel forte indictio est dicta collatio ho-
minum. sicut chors et legio. et mittebat
eos in Libanum cum seruis Yram .x. per sin-
gulos menses uicissim. ut duobus mensibus
reuertentes ad propria requiescerent.
ut .iij. mense priores ad labores denuo
remearet. et preerat Adoniram huic in-
dictioni. Statuit Salomon .lxx. lathomo-
rum id est lapidum cesorum in monte quibus prefe-
cit de israelitis .iij. milia .ccc. qui precipiebant
operariis. Porro lathomi in lapidici-
na lapides grandes et preciosos id est marmo-
reos scopolabant et quadrabant quod
adeo grandes fuerunt in fundamento ut
dicit Iosephus quod multi ex eis habebant in lon-
gitudine cubitos .xx. in altitudine .v.

in latitudine x

Quadratos quoque lapides dolauerunt
cementarii Salomonis et cementarii Yram
dolatos uero preparabant Biblii polientes
et sculpentes non solum lapides sed et
ligna. Est autem Biblos ciuitas Phe-
nicis de qua Ezechiel. Senes Biblii et pru-
dentes eius. Et sic extra urbem omnia
dedolata et perfecta sunt quod malleus et se-
curis et omne ferramentum non sunt au-
dita in domo domini cum edificaretur. Fuerunt
autem equi omnia portantes .lxxx. milia. In parali-
pomenon legitur fuisse de proselitis .lxx. milia qui
humeris onera portabant et tacetur
de equis. In regum legitur de equis et
tacetur de uiris. Fabulantur iudei ad eru-
dandos id est diuidendos lapides celitus
fuisse Salomoni sanguinem uermiculi qui
thamir dicitur quo aspersa marmora faci-
le secabantur quod inuenit hoc modo.
Erat Salomoni strutio habens pullum in-
clusus est pullus in uase uitreo quem cum
uideret strutio sed habere nequiret de de-
serto tulit uermiculum cuius sanguine li-
niuit uitrum et confractum est. Videns quoque
Salomon causam motis mora angus-
tum deiecit illud et in aream spatiis
amplioribus diffudit. De edificatione templi. lxij.

Factum est autem post .cccc. et lxxx. annos
egressionis Israel de Egypto anno
.iiij. regni Salomonis mense .ij.
qui ziu apud hebreos dicitur apud nos maius
cepit Salomon edificare domum domino de
marmore candido quod pium dicitur. Iosephus tamen
dicit anno .d.xcij. egressionis de Egypto de-
scribens etiam annos etatum prece-
dentium dicens ab Abraham fluxisse
annos [illegible] a diluuio .iij. cccc. ab A-
dam .iiij. milia [illegible] et ij. Habebat autem domus in
longitudine cubitos .lx. in latitudine
uero .xx. pars autem anterior que sancta dicitur et
erat ab oriente .xl. erat cubitorum in lo-
ngitudine. Reliqua pars ad occidentem
.xx. cubitorum erat et dicebatur sancta
sanctorum. Porro in altitudine .xxx. cubitos
habebat usque ad primum tabulatum super
quod secunda mansio erigebatur .xxx. cubi-
tis usque ad secundum tabulatum. Tertia uero
mansio erat .lx. cubitorum usque ad tam

polientes ezechiel

No

Vj. De edificatione templi lxij

Lxxx

i. appelle

iiij milia cc

tabulatum

tablatū q erat tectum domus · et
sic tota templi altitudo ī cxx · cubi
tos ascendebat. Josephus tn̄ in totum
n̄ facit nisi de duabus mansionibus
uniuscuiusque · lx · cubitos ascribens · s;
duas inferiores mansiones sb uno
corpore h̄. Et porticus ante faciem templi
hns mensuram ꝛ latitudinē cubito
rum surgens in altum ut dicit Jose
usque ad celsitudinē templi ꝛ fecit
in templo fenestras obliquas · i · exte
rius angustas et interius obliquitate
diffusas. has excogitavit salomon. Tra
bes autem posuit in medium per circuitum
pro loca in summitatibus tum man
sionum ad longas ut forinsecus ca
pita earum premeret ex utraque parte et
edificavit super capita forinsecus
prominencia tria tablata ad deam
bulandum circa templū que in evangelio
pinnacula templi dicuntur que quomodo fa
cta essent in utroque latere satis elucet. Quo
modo autem fuerint in fronte orientali
et occidentali non memini me legisse.
Nec michi sup h̄ scopinare aut libet
aut licet. Nec quod ibi fuerint lego. Cur
ut velle iosephus cum ait de subversio
ne templi. latitudo vero tablatorum
differens erat. Tabulatū vero quod erat
subtus · v · cubitos habebat latitudinis
et mediū · vi · cubitos ꝛ tertium · vii · Quod
ad litteram quidam tradunt factum
ut in superioribus tablatis manentes
n̄ impedirent ad aspiciendū ī finis
per obstaculum inferiorum. hebreus tra
dit tria tabulata parem habuisse
latitudinem · ut si assumo usque ad i
mū plumbata cementarij dimitteretur
eorum pendentur equalitas. Unitam
inferius tabulatū · v · cubitorum erat
in latū. Mediū vero · vi · quia murus supi
or arctior fūs · quia per cubitum erat re
tractus. Ultimum vero tabulatū · vii · cu
bitos habebat pro retractione muri sili
ter. Fuerunt qui dicerent inferius ta
bulatū · vii · fuisse cubitorum et me
diū · vi · ut ascendendo artarent
tabulata sic et murus et corrigunt

litteram per subtus ponendo super · vel etiam
legunt subtus dicentes. Tablatū quod
subtus erat non loco sed nūo. Nec · ii · al
tū dr̄ et pfundū et suppmū sic q
subtus dr̄ loco quod infra positū e. Sub
vero numero ad quod ascendit nūando
h̄ autem tablata sic erant coniuncta mu
ro ut eam hirent · i · muro infixa nō
essent porro in extremitatibus eorum q;
tabulati ut deambulantes ab iniuria
lapsus defenderent edificavit luri
culas tamquam appodiaciones que
in tegum latera vocant · i palupp
cancelli de quorum altitudine nescitur · n
de supmo quod habuit in altitudine · v
cubitos. **De ornatu interioris domus · lxxii ·**

Porro murus mansionis infi
oris intrinsecus undique opertus
erat tabulis cedrinis. Ta
bulis vero solarij affixa erant lacunaria
cedrina pavimentū vero domus tectum
erat tabulis abiegnis. Tabulata
vero laterum et lacunaria ebur et pavi
mentū tabulis aureis quia singulis erant
· i · clavorum. Nichil quod erat in illa inferiori par
te templi quod auro nō tegeret ut
vultus ingredientium faceret auri
luce resplendere. porro iuncturas ta
bularum fecit anaglipha · i · tornatu
ras vel celaturas in iuncturis fabre fus
ne locus iunctes deprehendi possit. In
medio vero table erant ymagines
prominentes · s · cherubim et palme. Hec
quidē in tablis cedrinis celata erant
sed auro tecta vel in ipsis tabulis au
reis. Oraculum autem quod dr̄ sancta sanctorum ha
bebat · xx · cubitos longitudinis · et · xx ·
latitudinis et · xxx · in altitudine. Intra
tamen habuit · xx · cubitos altitudinis quod in
telligendū de pariete intposito inter
sancta et oraculum. Nec · ii · in tabernaculo co
lumpne interposite fuerunt quibus ap
pendebatur velum sic in templo inter
positus erat paries cedrinus nō as
cendens in altū nisi per · xx · cubitos et
x · cubitos qui sup erant usque ad
lacunaria intactos relinquens ut
fumus aromatum ascendens de alta

Anaglipha dr̄ ab ana quod est sursum
et glipha quod est scriptura
inde anaglipha quasi
[illegible] scripture
vel picture

ri p aptam supiore libe intret ora
clm. Erat au tot pies tectus auro
hns anaglifa cherubi et palmas
ad mod pictura. huic pieti appsiq
erat uelu de. iiij. colorib. Cu iter
erat cherubi tante tenuitatis ut p
ietis no phibent aspcm qd totu pie
tem opiens forte usq ad laquearia
ascendebat q legr in eav sallum fuis
se a sumo usq deorsum de iferiori sce
ritate supior mansionu no legr n q
dum osumaret edificiu posit e la
pis in anglo supiori non sui gran
di hoim amiratoe. Cu ei edifican
tes i fundamto et i muro eu loca
re uellent no ē inuent locus ei
donec in anglo supiori et p titulu omi
couenientissime posit e sedm qd
pdixerat dd. lapidem que reppbaue
rut edificantes hic fcs e i cap anguli
7c. In sumitate u muri pgyrum
i fixa erant aurea fila uerua ad (ul' vela)
magnitudine hois ppanes abige
das ut delonge aspicientib q silua
aurea aspicet. pgyru u muri erat
labium eri asuro dependebat gn
des uue aure cu pampinis aureis
ad fabrefacus ut sursum aspicien
tib q ad aura sepe moui uiderent.
porro iuxta tram hostiu lateris me
dij in piete erat dom dextre. i. me
ridiane et p cocleas ascendebat in
mediu cenaclm et a medio i tertiu
hic e pascensu tortuosu qui uitis
uulgo d qui sic e ad similitudie
coclee testudineu. Iose tn describit
ascensu fem p mediu muri ab
sconditu facilem et secuu. Impte
muri exterioris sufficient fenestra
tu hostiolu p ascensus d fuisse iux
tram in anglis anteriorib utriusq
muri u sus orientem. Fec au i inti
tu templi postes de lignis oliuaz
quadranglos et duo hostia de lignis
abigetinis alt inser et utrumq hostiu
duplex erat et se iuite tenes apie
bat. et sculpsit in eis cherubin et
palmas. et celaturas ualde eminetes

al' palmi ...

i. hostiu qd erat in medio late...

i. apertu se iuicem tenebat

i. in dextro piete dom meridiano
scilz no in medio sz in angu
lo primus in parte orien
tali iuxta terram pbat
bernhardus super
hunc locum.

et opuit oia lamis aureis ope
qua ds ad regulam. Fores iste tan
te uenustatis erant ut etiam dd
pphans de templi destructoe eas no
minatim expsserit dicens. Excide
runt ianuas eius. et ut ait. Iose
phon erat in eis lignum maius pal
mo qd nomiat in regnu cu dz ope
quadro ad r... et erat altitudo ea
rum. xx. cubitis sedm altitudine
inferioris cenacli. Hz qd d latitudie
eaz. xx cubitis ee ut tam qd erat (tamen)
latitudo templi q ab origente no
erat murus. sz in regu est declaratio. v.
dz hostium duplex erat et se iuice
tenes apiebat. Erat quippe latitu
do muri. x. cubitoz et aptura i qua
fores erant sic. x. 7 i in muro orie
tali alt insecus sup erant. v. cubiti.
In apta u erant. iiij. fores due ex tri
secus. 7 due ex trinsecus quaz una
q hebat latitudiez. v. cubitoz et sic
erant artificiose posite ut clause
q otinuu parietem facerent int 7 ex
apte sibi in medio muri spissitu
dinis obuiabant et totam eius la
titudine tegebant et sic artificiose
sibi adherebant ut qui claudebant
exteriores claudebant 7 sil interiores
nllus eni in templo remanebat nocte
qui clauderet eas intus. Cumq api
ebant exteriores apiebant sil et in
teriores. ppta dem e hostiu duplex erat (intrinsecus et extrinsecus)
et se inuice tenes apiebatur. por
ro i piete oracli fec duo hostiola de
lignis oliuaz et postes anglor. v.
ut i. v. anglo medio cardines affixi
staret circa quos hostiola mouebat
et erant hostiolis anaglifa cheru
bin et palme. Quida tn dicit poste
angulor. v. sc quinq cubitor erant
In oraclo au erat archa et ppitia
torium et cherubin que fecerat
moyses in deserto. De duobz cherubin. lxxiij.

Erat au salon cherubin duo
de lignis oliuaz. x. cubitoz
altitudis stantes sup pauimentu in lateribz arche. 7 hinc pe

Ne innueris mirari si non con
sonat Io. hic libro re
gum nam iste alium templum
loquitur quod destruc
tum est a Romanis primum
templum Salomonis de
structum a Caldeis.

De duobz cherubin lxxiii

des obliq̄tos · q̄ ad iubilādum et
eleuatos optos auro p̄ssimo h̄n
tes alas aureas singulas · v · cubi
toꝝ · quaꝝ due extendebant̄ sup
archam et obuiam sibi uenien
tes coniungebant̄ sup eam tegen
tes sciue aũ infra se positum · alas
aũ duas extendebant · alt̄r sectus
ad prietes ita ut ala uni⁹ tangeret
prietem · et ala alti⁹ priete alteꝝ ꝑ
to ex prietem mensa posuit mensam
ad aquilone candelabꝝ ad austrũ
inter q̄ mediũ erat altare aure
um q̄ fecerat moyses in deserto ·
Sꝫ p̄ter illud candelabꝝ posuit x
candelabra aurea eiusdem scema
tis sed maioris quantitatis · v · hīc
v · in · Sūt cū mēsa quā fecerat moy
ses posuit alias · x · mēsas eiusdem
stematis sꝫ maioris q̄ntitatis · v ·
hīc · v · in · Int⁹ h aũ posuit altare
tymiamatis et uestiuit illd cedro
q̄ etiam dr̄ altare oraculi · i · coram
oraculo · p̄s intelligi fuisse aliud
altare quam q̄ edificauit moy ·
Illud enim erat de lignis sethim et tec
tum ex omni pte auro · Istd aũ erat
uestitum cedro · p̄s intelligi h altare
fuisse de lapidibz q̄ sectum nō tect
git et erat optum p̄cautũ tabul
cedrinis sꝫ et ille opte erant ex omi
pte lamis aureis cui⁹ q̄ntitate n̄
memini me legisse · Illd ũ modicũ
altare q̄d fec moy · in desto forte repo
situ erat in mēsa scōꝝ si ad usus singula
res q̄n sel' in anno ingrediebatur sa
cerdos cū sang̃ h et me p⁹ ꝑpendi q̄d
dic ap⁹ mensa scōꝝ fuisse thuribulũ
aureũ ꝛ h ornat⁹ templi interioribz

cotidianos ty mamatis sꝫ ad alios usus.

In facie ũ templi erat d porticu · lxv ·
ptitus que meio dr̄ uestibulum tēpli
h̄ns columpnas ereas in longitudine
sui depositas in medio quaꝝ due erāt
mirabiles cetis posite aũ fores templi
h̄ntes in medio sui spaciũ · x · cubitoꝝ
scdm latitudinem pte templi quaꝝ
talis erat cōpositio · Stilus ul' stipes
columpne h̄ebat · xviij · cubitos alti
tudinis n̄ plan⁹ ul' uallitulatas h̄ns
in circuitu canales caniatonis · iiij · di
gitoꝝ et erat fusil' et linea · xij · cu
bitoꝝ ambiebat illum · Siquis uelꝫ
rotunditate̅ scire | xxxv cubitoꝝ altitu
ul' forte in medio dinis ut legi in palip
columpne linea o sꝫ sic̄ credo illa
pe fusili conducta erat epistiliũ ũ co
lumpne sup q̄ locandũ erat capitellũ
lati⁹ erat stipite et rotūd opere reticula
to celatũ · capitellũ aũ sup positũ epi
stilio fusile erat · et v · cubitoꝝ altitudi
nis in sup'ma pte erat liliatũ · latia u°
ipiꝰ ex omni pte in mod retis cathena
rum erant ꝯtexta adeo artificiose ut re
cia et cathene magis uiderentur appo
sita quā insculpta · ul' q̄ solida nō erāt
p forata undiqꝫ fusa sunt ut conexio
nes retis formã exp'merent · Septena
u̅sũ reticula erant in capitello uno · i ·
vij · ordines h̄ntes eandem celaturam
totum circuitum capitellum ꝑgyrum
occupantes ul' ab inferiori pte capitel
li usqꝫ ad sup'ma erant isti · vij · ordines
ascendendo dispositi · Sup capitellũ u°
erat · q · funiculs sup quē in duobz ordi
nibz positũ erat reticulum tegens ei⁹ su
mitate · et descendens aliquantulũ
circa latera capitelli in circuitu intui⁹ ex
tremitate dependebant in duobz ordi
bz · cc · malogranata · In epistilio q̄
columpne sup q̄ sedebat capitellum
dependebant malog̃nata · leg̃ · ei q̄ capi
tella erant sup summitate malo g̃na
toꝝ eiusdem cōponis erat altera colup
na de cōpone ũ basiũ nō legi hee due
columpne ꝑpris nōibz uocantur tũ ꝑp sui
magnificenciã tũ ꝑp futuroꝝ mistica
p̄figuratione · dextera dicebat iachim dexon
· i · firmitas · Iose ũ uocat eam thala
mũ iachi · Sinistra dca ē booz ul' beth
q̄d sonat robur ul' in robore · de reliqs
columpnis uestibuli modicum agit hy
storia dicens · Capitella a q̄ erant sr
capita columpnaꝝ · q · ope lilij fabrica
ta erant in porticu · iiij · cubitoꝝ · Et
rursum alia capitella in summitate co
lumpnaꝝ desup iuxta mensuram colup

d porticu lxv

mirabiliores

Et magis dr̄ q in li° re. le. re quo
ỳram) colectos Columpnas duas et
malogranata etc. aliq ibi sunt xl. in
duob; vecianlis sed in Jerem dr̄
xcvi et loq̄r de uno illoz ui. ordi
malor granator s; forte tpe eius
inuenerunt

xiiij

cont̄ reticla erant. porro de copo sic de columpnaz tacet. Capitella u' eoz mi nora d'c i cubito p̄oris capitelli. de sce mate eaz tm̄ dic q erat uliata et hebant reticla sup pōita. Qd aute sequit' malo gnatoz ducenti ordines erant in circuitu capitelli scdi am biguu ē ut' h̄ dcm̄ sit de capitellis mīorib; ante capitulando dcm̄ sit de capitellis p̄orib; has columpnas fudit yram tyri plenus sapia ad faciendu omē opus ex ere filius mulieris ui due de tribu neptalim. p̄re u' tyrio. Et omia uasa tēpli ei et quidq in eo de ere fcm̄ ē fudit iram tyrius in capestri et regione iordanis i tra argillosa int' socoph et sathan. Nec te moueat q alibi de ere alibi de auricalco dr̄ fca qd idem ē cui' splendoz pulch tudo similis erat auro ut dic Jose. In hoc uestibulum ascendebat ab atrio sa cerdotu. xii. gradib; s' Jose. Quidā tn̄ dicit. vii. s' uisionem eze. Dont n' i mul tis concordare spone templi mal' cu spone templi spual' q' uidit ezech.

Et edificauit salomon d' domib; q erat in circuitu templi circa templu. lxvi

Et edificauit salon p' uestibulum. xxx. puulas domos que sua complexōe totu tēpli spaciu ex trib; lat' ambiebat. har singlē hebant. v. cubitos latitudis et totidem longitudis et. xv. i altitudine. Ingressus eaz ita fec ad iuicē ut ex alia ingrederet' ad aliam aliquo spa tio interposito. ut sup eas edificate erant alie equales eis et mensura et nūo ita ut latē templi ca p'cuitu tegent' domiclis usq ad primu tabu latu exti'. Reliq' u° ps templi supi' ce camindata non erant s; libe uide potant. No sunt hee domicle posito fo ris ul' exedē ut quidam putant de quib; postea dicem'. s; fuert cubicla et cenacla eb condidoz ad gasofila cia uasoz et uestiu templi d' atrio iniori

Et edificauit qd erat sacdot. lxvii.

Et edificauit atrium inti' trib; ordinib; lapi du politoz et uno ordine lig noz cedri porro pla sunt atria circa templum. ut ip̄e leg'. Qui sta in domo dni in at' etc. De inferiori tm̄ atrio mito fit mencu de eodem et de scdo tractat Jose. S; p't' h duo sunt alia duo ibi. Ig atriu erat inti' platea gradis et ex omi pte circa templu dif fusa p quadoz q p forib; templi ad orientem plurimum extendebatur. q ibi erat altare ereu ut luces. et uasa ibi ministrabat leuite et sacer dotes coram dno. Circa u' utrumq la tus templi h atrio diffusa erat ab occidente u' sectoz pauimitu eius ua rio marmore stratu erat et diuer sis ymaginib; uenustatu. h atrium cingebat mur' breuis. in altitudine tm̄ triu cubitoz. et erat cubitus unus lapidu uni' coloris. scds la pid alt' coloris et tercius. q'q colorus. Int' aū uestitus erat cedro et posita erat est p gyrum in extremitate hui' atq ut cetos aministris ab ingressu atq p hiberet adhuc appodiabant se psal lentes et suti ad ipsum sup huc in clinati loquebant'. In eodem muro stabant columpne equis intuallis disposite ipsm extra stante ad legē scimonie pmonites alie lris hebis sep te alie grecis alie latinis. et i tractu in locu scm phibentes. h quib' mur ip' noie uocabat' gidlat. uo catellus ygon latine lgri' ui solu hebat introitu ab oriente et porta templi hns aptam. xxv cu bitoz sine forib;. usq ad introitu as cendebant uiri et mlres deferentes oblōnes suas ad ministros sibi occur rentes nec licebat eis ulti' p gredi n iniquib; da causis et ascendebat ad ipsm p. xiiii gradus h atriu dicebat atrium interi' ul' atrium sacerdotu q ead illi qui erant aronite. s; qui p maculam aliqua offerre no poterat no intrabant s; de sacrificioz ptib; alerent' De atrio exterioz. lxviii

Post istud atrium et infra ipm i p'celini late motis positu erat scdm atium qd dicebat scm

atriu exterior longi° fuit ccc lx. cubitoz et lati. xx. iiii huc ambitus triu murorum) fuit c. xl cubitos ad q ambiendu suffecerunt domuncule xxxvi qua quinques xx viii fiunt c lx. Credendu ē aut q' scdm quatitas templi fuit int' muros interius et atriu' fuit xl cubitos latitudinis ergo longi° exterior fuit lxx. Tamē fuit et inde latitudo occidentalis xl que fiunt c lxx. cubitos ad quos splendius necessitate erant xxxvi domuncle si continue essent. s; forte viii cubitos erat int' una et alteram

·i· lege alios edantes

qd iose uocat aulā ul' basilicam
grande. Erat aute diffusum p'cau
tū cca atrium intus longe tñ maiꝰ
eo et pauimētū uario marmore.
Erat aute cāuseptū muro ī altitu
dine .xxv. cubitor intꝰ. Extꝰ ū al
titudīs .xl. cubitor scdm decliuitate
collis et lz sic eēt altꝰ nō ascendebā
tñ usq ad fabricam tēpli n' ipiꝰ aspec
tum phibebat. Erat aū murꝰ iste
ad occidente simp' et nullam hns ptā.
In utroq ū latere et ī fronte orientali
hebat ptic' cōtiacentes ī star clau
stri monachor in quibz erant co
lūpne singlor lapidū diuisi colore
cum basibz argenteis. Camīa uō
ptīcui et laq̄aria cedrina erant
latitudo ū porticꝰ .xxx. cubitor. In
latere meridiano erant .iiij. pte
duplices ualuas hntes q̄ laminis au
reis et argenteis miro ope erant
decorate eusdem mū et eī de scema
tis erant porte in latē septētnali
in hys sedebant ianitores ut arcēt
ī mūdos ab ingssu h' atij. porro in
orientali fronte erant pte que di
cebatur speciosa hns ualuas de ere
charīto fcās. In anglis hꝰ frontis
erant due pte modice p q̄s ascen
debant mulieres ad offerendum
ul' forte mistri descendebāt ī occur
sum eāz ibi ad suscipiendas eāz
oblones phas ptās quas durīnꝰ
ascendebant undiq uiri mōdi ī atiū
scdm ut orarent scdo tēpe sēni
tatis sb porticibz tpe tēpestatis. In
platea orientali huiꝰ atij uēdeba
tur aīalia et uolucres ad offerendū
et mēse nummulariorz stabant ibi
quas euertit dns. In porticibz aute
iuxta portam stabant gazofila
cia diuisi gentis ad recipiendas oblō
nes ingredientiū. In porticibz late
rum latīn erant pastofora .i. loca
sepata ad comedendū in quibz sa
crificantes de ptibz sacrificior que
eos cōtingebant uescebantur corā
dno. Quidā tñ uolunt qr ibi tñ

a foris uenientes de tribz isrl' cōme
debant et ob hoc dici pastoforia q̄si lōm
bz. In eisdem ptibz erant cathedre
et subsid' et exedre .i. tāq gesta sedilium
ut ait ysid'. In cathedris sedebant
doctores in gignasijs. In sinedris au
ditores sedebant in 9sisterio et dice
bant' sinedria q̄ cōsessus. In exedris
sedebant assessores cū dn̄e qn sēcti'
aliquid tractabāt. q' in locutorio.
et dicebant exedre q̄ assessus. licet
exedre sumat ꝑ legatꝰ ꝑ thalomo. h' at
num scdm sepe inew' de templum
ubi de qo oues et aīalia uendebant
in templo et c' ī hnt modū et qo ihc
docebat in templo De atrio mudo lxix.

Porro sb h' atrio erat et aliud atriu
sibi interius late montis posi
tū eidem spaciis cū sō et ita
te uenustatis nec tam sumptuose ornatꝰ
in h' orabant mlres mūde tm. De atrio
Infra atrium h' erat et aliud in q° mundorum
orabant uiri in mōdi et mlres ī mūde
et gentiles. cui' murꝰ exterior ī tradite
collis posit' erat et ascendebat .xxx.
cubitos usq ad uerticē tm collis ī
quo templum erat situm et ī murator
ī nullis phibebant aspectū tēpli
nec eoz qui ministrabant ī atrio in

Porro De altari i maī lxx. teriori.
in atrio interiori erat altare ene
ū scm ex lapidibz ī politis c'
qū tectum ex omī pte ere longe ma
ioris quantitatis quā illud ptati
le qd fcm fuit in deserto .xx. cubitor
longitudīs et totidē latitudīs .x.
altitudīs et erat sb eo fouea gran
dis in qua p foramen ī medio alta
ris positū cines fundebant. Et sags
qui ad crepidinem altaris fundeba
tur influebant in eā. Qz ū mū
dabatur fouea p fenestram que
erat ad oriente. Altare ū qd fecerat
moy. ꝑ tessenatum sui in alia pte
atij reseruatū ē. Qd quidā tradunt
ibi pmansisse usq ad euersione
templi fcam p romanos et tm not
ecciam postea cū gentiles hitaue

pastofori

no

hec habebant da
nea anneas ad
collū appisas
ut si forte q'
uiolenter
uellet ītr
re cito clam
derent

sed

cca

uiij. xiij
Corba sacerdotū apu
sac regn Gazamā
tū. Rex. apusac
fisul corbam regis
adimena Gasam

et dentes elephantorum simias et pavos
et gemmas et ligna tyina multa
nimis de quibus fecit rex fulcra
et edificia ... et sedilia domus domini et domus regis
... cytharas et lyras cantatoribus
... et nabla ex electro constituit
... argentum

se ultimus regum egypti dictus est pharao
quod interpretatur regnans. Que cum admirare-
tur opera salomonis precipue considerabat
domum saltus et sacrificia et frequentiam
levitarum circa ea. Porro de filiis israel nul-
lum fecit salomon servum. Sed erant viri
bellatores et ministri eius ex quibus e-
rant super omnia opera salomonis prepositi.
Alios chananeos a monte libani us-
que ad civitatem amath fecit sibi ser-
vos tributarios. Classem quoque fecit
rex salomon in ysula quadam egypti pugnata
rubri maris que dicitur asiongaber et na-
vigabant cum servis salomonis viri nauti-
ci de tyro que est ysula fuit de ophir
aurum multum et ... yndicam et ita-
liam post elapsum tempus referebant
salomoni auri .cccxx. talentorum et argen-
tum in diebus eius. Nam et sedilia pro
foribus domorum plurima in ierusalem argen-
tea erant. Sed et ligna cedrina que sycho-
mori habundabant inter ea. De regina saba.

Ad hanc incredibilem opinionem re-
gina saba excitata venit septa-
te cum in ... et ingressa
est ierusalem cum comitatu multo et divitiis in-
estimabilibus. Est autem saba quasi nomen
regionis. Sed hic est civitas regalis ethio-
pie. Huius nominis significationes apud hebreos
distinguuntur per apices litterarum syn et sameth.
Herodotus et Iosephus qui ... dicunt
fuisse reges egypti omnes pharones quod so-
nat regnantes quibus successit nicau-
la regina egypti et ethiopie quam putat
iosephus venisse ad salomonem. Que ingressa
ad salomonem locuta est universa que habe-
bat in corde suo. Nec fuit sermo qui re-
gem lateret sed docuit eam in omnibus his
que proposuerat et admirans non habebat
ultra spiritum dicens famam regis minorem
esse veritate. Verum inter precetera mira-
batur domum saltus etiam super templi
fabricam. Ordinem quoque et frequenti-
am ministrantium in templo suo ordi-
nem et distinctionem servientium
regi in mensa. Nam et proprie sibi cultu
et distinctio ab aliis ornabant. Sunt
et pani latores et dapiferi ut tanta

multitudine ministrorum nullus dubita-
ret quis cuius rei ministerio fungeretur. Dedit
autem munera regi .cxx. talenta auri et
gemmas preciosas et aromata quanta et
qualia visa non fuerant in ierusalem. Dicit autem
Iosephus eam dedisse regi radicem balsami unde
propagate sunt in engadi vinee balsa-
mite. Cui et salomon multa redonavit
nichil que fuit quod postulanti non preberet.
Que regia gratis suscipiens ad propria
remeavit. Tradunt quidam eam
respexisse salomoni quod pre tali ei dicere ti-
muit se vidisse in domo saltus quoddam
lignum in quo suspendendus esset quidam
per cuius mortem regnum iudeorum periret et
... hoc regi indicavit. Qui timens
salomon in profundissimis terre visceribus oc-
cultavit ... Sed quomodo circa tempora christi
se enatavit incertum est et creditur fuis-
se hoc lignum crucis. De adversariis salomonis.

Procedente vero tempore amavit rex
salomon mulieres alienigenas contra
legem et posuit maculam in
gloriam suam et scisma in semine suo. Fuerunt
que ei uxores quasi regine .dcc. Iosephus tamen dicit
.ccc. et concubine .ccc. que averterunt
cor eius cum iam senex esset et secutus est
deos alienos ne delicias suas contrista-
ret. Et edificavit in excelsis contra ierusalem
templa fanorum ydolorum vel astaroth dee sydo-
niorum et moloch deo. Sed et chamos ydolo
moabitarum vel amonitarum cuius fanum
statuit in monte oliveti e regione
templi quod plurimum deo displicuit. Unde
et postea locus ille dictus est offensionis.
Venit igitur ad eum propheta missus a deo na-
than vel achias dicens hec dicit dominus quia scidisti
pactum meum scindam regnum tuum et da-
bo servo tuo non tamen totum sed tribum
unam preter tribum iude dabo filio tuo
propter servum meum david. Propter quod non faciam
hoc in diebus tuis. Porro cum vixisset
salomon in summa pace circa finem vite sus-
citavit dominus adversarium adad
ydumeum de semine regio qui in tempe-
state illa qua delevit ioab ydumeos pu-
er fugit in egyptum. Cui postea rex
egypti dedit uxorem sororem uxoris

... quando

Fuere hoc ...
... de pharaone
... xii ...
et ydumeus
...

sue. que peperit filium genebath. Cum
que audisset adad david et ioab mortuos
esse et salomonem infatuatum egressus est de
egypto et infestabat israel. Suscitavit et
quoque dominus adversarium zaron principem
latronum in damasco. Jeroboam quoque
filius nabath effrateus servus salo- *De zareda.*
monis levavit manum suam contra
regem. Sed in salomon edificavit mello
montes et addidit voraginis extollens
ut coequaret eos civitati david. Videns
quoque salomon Jeroboam bone indolis et industrium *Jeroboam*
statuit eum prefectum operis et deinde con-
stituit eum super vectigalia universe
domus ioseph. Quadam die dum
egrederetur ierusalem invenit eum in *Jeroboam*
via achias propheta salonites opertus
pallio novo quod scidit in xii partes et
ait ad ierusalem. Tolle tibi x scissuras. Hec
enim dicit dominus. Dabo tibi x tribus
et eris rex super israel. Filio autem salomonis
dabo unam ut remaneat lucerna david
coram me in ierusalem quam elegi ut esset
nomen ibi. Quo audito ieroboam in- *meum*
tumens dominus suadebat sibi ut recederet
a salomone. Quam obrem salomon interficere *voluit eum*
eum. Tunc Jeroboam fugit in egyptum ad susac
regem egypti usque ad mortem salomonis. Reli-
quum vero verborum salomonis et omnia que
fecit scripta sunt in libro verborum dierum sa-
lomonis. Hunc librum quidam existimant
paralipomenon. Sed nec in eo scripta sunt reli-
qua opera salomonis. Unde putandum est hunc
librum non superesse. Dormivitque salomon
cum patribus suis et sepultus est in civita-
te david. Cum regnasset in ierusalem xl an-
nis. Quod autem in ratione dicitur sa-
lomon senex cum modicum ultra l an-
nos vixisse legatur. Roboam autem *premisse*
mortuo patre xli annorum erat quem sa-
lomon cum xi esset annorum genuisse probatur.
Pleniusque super illum locum de
iosephus ita mortuus est salomon valde longe-
vus qui regnavit annis lxxx. vixit
autem xciiii annis. Scriptura tamen scripturarum
eos tantum annos exprimit quibus reg-
navit antequam prevaricaretur. In
diebus salomonis fuit vi.

rex latinorum silvius albe silvius enee
filius. De Roboam et divisione regni. lxxxi.
Post mortem salomonis succes-
sit ei roboam et erat mater eius
naama amonites. Porro Jeroboam
audita morte salomonis reversus est
de egypto et venit in sichem ad robo-
am cum omni multitudine israel que vo-
caverat eum. Cumque vellent roboam
constituere regem dixerunt ad eum. Immi-
nue paululum de gravi iugo quod
imposuit nobis pater tuus et serviemus tibi.
Hec est intelligendum de iugo tributi et vec-
tigalium in expensis. Qui dixit. Ite
et redite ad diem tertium. Interim consu-
luit senes sadoch scilicet et banaiam et
ioiada et reliquos principes salomonis.
Qui dixerunt si hodie audis eos
leniter eis loquens servient tibi in
eternum. Post hec consuluit adolescentes
non etate tantum sed moribus. Qui dixerunt
populus iste durus est non serviet tibi nisi in
manu valida imperiose loquere et com- *imperiose*
minando et timentes servient tibi.
Et redeunte populo in die tertium dixit *humiliter*
ad eum. Digitus meus minimus grossior
est dorso patris mei. Pater meus cecidit vos
flagellis ego cedam vos scorpioni-
bus. Quasi diceret. Ego sum potentior patre meo.
et maiora faciam super vos. Est enim
scorpio virga aculeatus. vel flagel-
lum virgarum nodosum. vel scutica
habens in summitate flagella equorum glan-
des plumbeas. Et indignatus populus ait.
Que nobis pars in david que hereditas in filio
ysai. Quasi diceret. Quelibet tribus suam portionem
habet hereditariam adeo quod necessitas est
ut ex una eligat qui regat alias.
Quelibet tribus regat hereditatem suam et
recesserunt x tribus ab eo. Porro roboam mi-
sit post eos aduram ut revocaret
eos qui erat super tributa et lapida-
verunt eum. Tunc timens roboam
fugit in ierusalem. x vero tribus constituunt Jeroboam
regem super se. Iudas vero et beniamin
secute sunt roboam et fuerunt cum eis
levite propter templum quod erat in ierusalem. Et
sic separata est monarchia regni iudeorum

in duo regna. Nam amplius redyt
ad unitatem. Et decem est regnum x.
tribuum regnum israel pro multitudine
sui nomen iacob patris sui sibi retinens.
Decem est et regnum effraym quia Jeroboam qui
de effraym primus eis imperavit. quia
et primo impleta erat unctio super
effraym. Alterum vero regnum decem est
iude ob dignitatem tribus regie. De
utroque regno prosequitur quomodo israel
salmie. nunc de hoc nunc de illo loquens.
Quod diligens lector de facili deprehendet.
hystoria

Venit roboam de roboam lxxxi.
collegit exercitum c.lxxx.
virorum electorum ut pugnaret
contra israel. et misit ad eum dominus se-
meiam prophetam dicentem. Hec dicit dominus. Non
pugnabitis contra fratres vestros. a me e-
nim est verbum hoc. quod de cismate regnorum
intelligendum est. et quieverunt a prelio.
Jeroboam autem dixit in corde suo. Si as-
cenderit populus iste in ierusalem ter in anno
convertetur cor eius ad dominum suum robo-
am interficient me. Tunc ex cogitato con-
silio fecit duos vitulos aureos quos iose-
phus vocat vitulas. et construxit utrique fa-
num. alterum in dan alterum in betel et dixit
ad populum. Ecce dii tui israel qui eduxe-
runt te de egypto. quasi diceret. omnis locus
habet deum. Non habetis necesse ut ascenda-
tis ad hostium civitatem ut ibi veneremini
deum. Feci vobis vitulos equivocos deo ut
in eis adoretis deum. et constituam ex
vobis sacerdotes et ministros ne filiis
levi egeatis. Cumque imitaret sceno-
pegiam constituit eis diem sollempnem
mense viii. xv. die mensis forte timu-
it festum deesse. vii. in viii. vel luna
cum septembris desecerat in octobre.
Tunc ascendit cum populo in bethel ad
diem festum. Dominus autem misit prophe- XIII
tam de iuda in bethel qui in palli-
pon nominatur addo. vel a quibusdam
creditur fuisse gad qui rege stante se-
cus altare super altare ad immolandum
exclamavit. altare altare. hec dicit
dominus. Nascetur filius domui david iosias
nomine qui comburet super ossa sacer-
dotum vestrorum eruta de tumulis suis
et ad populum ait. Dabo vobis signum quod
locutus sit in me dominus. Ecce altare
scindetur per medium et effundetur ob-
lo quod est in eo. Tunc rex extendit
manum suam precipiens eum ap-
hendi et statim aruit manus eius
cum brachio. altare autem scissum
est et effusa sunt omnia que erant
in eo. et timens rex prophetam ait. Ora
pro me ut restituatur manus mea
michi. Quo orante reversa est manus re-
gis ad eum. Cumque dixisset ei rex.
veni ut prandeas mecum et dabo tibi
munera. Respondit. Non possum. Sic enim precep-
it michi dominus. Non comedes panem
neque aquam bibes neque reverteris per
viam qua incedis. Egressus itaque
de bethel reversus ad israel in ierusalem
per aliam viam. Erat autem in bethel
propheta quidam senex et iacens iacebat
in lecto cui cum indicassent filii sui que
viderant et audierant dixit eis. Ster-
nite michi asinum et ascendens
abiit post virum dei et ait ad eum. Veni me-
cum ut comedas. qui respondit non possum.
quia prohibitus eram. At ille propheta sum sicut
et tu. et dixit dominus. Reduc eum tecum
ut comedat. et ita seduxit eum et re-
duxit. Cumque sederent in mensa
factus est sermo domini ad prophetam qui induxerat
eum et ait in spiritu. quia non custo-
disti mandatum domini. non inferetur
cadaver tuum in sepulchrum patrum tu-
orum sed leo occidet te. quod prenuntiavit vi-
te locutus est. quod eodem ore propheta pe-
nam accepit unde culpam acce-
perat. Cumque rediret vir dei post pran-
dium occidit eum leo in via. asinus
stabat iuxta illum et leo custodi-
ebat cadaver nec asinum tangens
nec illud. Quem cum accepisset ille senex
propheta retulit cadaver eius et posuit
in sepulchro suo dicens filiis suis.
Cum mortuus fuero ponite ossa mea
iuxta ossa eius ut parcatur ossibus
meis. pro eo quod fiet verbum domini de cre-
matione ossium super altare. Jero-

Et regnauit abyas filius eius p[ro] eo

Jeroboam a uia non e reuersus ativa sua pessi
ma. Nam senex ille propheta psuade
bat non fuisse verum phetam quem dominus oc
cidat. et dextram eius plarore sacri
ficandi obstupuisse et cum requie
uisset ad n[ost]ras p[ro]p[ri]as remeasse. altare uero
per omnis impositorum ruptum fuisse are
bat. De morte ieroboam abya. lxxxij.
In diebus illis egrotauit filius ieroboam
et ait rex uxori sue comuta habitu[m]
ne cognoscaris uxor mea et uade
in sylo ad achiam prophetam qui quondam
michi locutus est de regno. Ipse indica
bit tibi quid euenturum sit huic puero
et ascendit mulier ad achiam qui ui
dere poterat p[re] senectute. Sed p[rius] instruc
tus a domino ait. Ingredere uxor ieroboam quare
te aliam simulas. Vade et dic ieroboam
hec dicit dominus. Exaltaui te de
medio populi et tu me proiecisti me post
tergum tuum. et fecisti tibi deos
alienos et conflatiles et ego percutiam
de ieroboam mingentem ad parietem et clau
sum. i. incarceratum et nouissimum in
israel. i. delebo de domo eius etiam uilissi
ma que p[ro] sui uilitate negligenda
putantur et dabo cadauera eorum
canibus et feris. Tu autem reuertere
et in introitu tuo morietur puer qui
solus de domo ieroboam inferetur se
pulchrum. Et rediit mulier in thersa ciuitatem
et mortuus est puer et sepelierunt eum.
Reliqua uero ieroboam scripta sunt
in libro uerborum et dierum regum israel
et mortuus est ieroboam cum regnasset. xxij.
annis. De morte roboam. lxxxiiij.
Porro roboam regnauit in
iuda. xl. et unius anni erat
cum regnare cepisset et xvij annis
regnauit in israel irlm. Sed et iudas
peccauit coram domino et fecit sibi a
ras et statuas et lucos super excelsa.
Sed et effeminati fuerunt in terra. i. cul
tores idolorum curati uel actu sic
legitur de iophantis. Offensusque dominus
suscitauit contra iudam susac regem
egypti anno. v. regni roboam. Qui
ingrediens irlm pactis precedentibus

sedem non suscitauit. Sed diripuit thesauros do
mus domini ex magna parte. et domus
regie. Scuta quoque aurea que fe
cerat salomon pro quibus fecerat rex robo
am scuta erea. Huic autem roboam
uxores. xviij. concubinas uero. xxx. et
nati sunt ei filij. x. xviij. filie uero. lx.
Reliqua roboam scripta sunt in libro
uerborum dierum regum iuda. Opera eorum
prima et nouissima scripsit semeias propheta
et mortuus est in ciuitate dauid. Jadonia.
In diebus roboam latior rex. vij. fu
silinus athis sum libru[s] egyptus. Re
fert erodotus susac regem egypti mul
tas gentes sibi subiugasse et quasdam
sine prelio cepisse. Insuper in signatione quod
in stantius eorum que triumpham p[ro]
ferebant genitalia mulierum insculpsit.
Refert quoque etiopas et phenices
ab egyptijs didicisse circumcisionem.
Igitur in. xviij. anno ieroboam De abya. lxxxv.
regnauit abya super iudam tribus annis
in irlm. nomen matris eius maacha fi
lia thamar filie absolon. Et ambu
lauit in omnibus peccatis patris sui. Et fuit
et prelium inter ieroboam et abyam in loco qui
uocatur mons amorreorum et abyt
abyas et cepit ieroboam in estima
bilem. et mortuus est abya et sepe
lierunt eum in ciuitate dauid et regna
uit asa filius eius pro eo. In anno
xx. ieroboam regnauit asa super iudam et
xli anno regnauit in irlm nomen
matris eius. aine maacha. Et non quia
roboam. i. ie. dicitur conregnasse. xvij.
annis. Et postea abya conregnauit. Jeroboam
tribus annis et sic impleti sunt. xx.
anni. regni Jeroboam. Non enim. xx. anno
Jeroboam cepit regnare asa ut dictum est. Sed
post in xxi. quod sinodochice dictum est. Dicitur
enim abya regnasse tribus annis eo
quod regnauit duobus annis et parte que
dam tercij et in reliqua parte tercij eius
dem anni cepit regnare filius asa in
xx anno regni Jeroboam. Huiusmodi contrarietates
sepe occurrunt in sequentibus quarum
quedam excusantur per sinodochen uel quia
conregnauerunt quia filij patribus ut p[re]

Abyas uidit in spiritu
templum conculcante
uitulum bouem et p[ro]
dicit sacerdotes con
culcandos a populo
et salomon p[re]dixit quod
culcendus esset a mulier
ibus et sepultus est
uix ylice filio.

Postquam mortuus est roboam
sed quia incepit tractare
de ieroboam exequi
tur eius statum.

ubi erat sedes
regni

dicemus que n̄ deceri n̄ possint. de xv
unto scriptorum ascribunt. Asa et regibus israel nadab
Igitur asa fecit rectum coram baasa thela.
domino sicut david pater eius et abstulit lxxxvi.
effeminatos de terra et sordes ydolorum et
maacham matrem suam amovit ne
esset princeps in sacris priapi et sub-
vertit specum eius et fecit turpe
conbussit in torrente cedron. ex celsa
ti non abstulit. porro nadab filius
ieroboam regnavit Hunc Iehu reci co
super israel anno secundo asa minuisse ydolum i
regis iuda. Si quis querat pulverem et asa
Rex in parali. xxiv. anni sparsisse in torrente
regni sui mortuus est. cedron. sicut quidam
hic enim annus fuit secundo ut palam fieret
regni asa et regnavit ex aqua ignis
super israel. ii. annis. i. in processit a deo et
non uno et in parte al consumpsit omnia.
terius anni. Nam quidam pars anni vocatur
annus per sinodochem. Sicut in evo de dimidio
Christi predicasse tribus annis et dimidio
ii pars dicti anni vocatur dimidius
annus. Sepe et fit etiam ut tota summa
temporis nomine partis sue vocetur per sino
dochen. ut ibi cum ingr[editur] ... quorum
genuit semen tamen esset noe . d. annorum
et duorum secundum dictum singdoche plus octo
erat in sequitur ex sicut dictum suffitiant.
Nadab uero ambulauit in uiis patris
sui quibus peccare fecit israel. Qui cum
obsideret gebethon urbem philisti-
norum insidiatus est ei baasa et occidit
eum et regnauit pro eo anno tertio asa
regis iuda et percussit omnem domum
ieroboam iuxta uerbum achie silo-
nites et regnauit in thersa. xxiiii. annis
non tamen completis. Et erat bellum inter
asa et baasa cunctis diebus eorum. porro
asa. x. anno regni sui percussit re-
gem ethyopie plaga grandi qui irru-
erat in terram iuda et redeunti asa
auctoris occurrit azarias propheta
dicens uictoriam sibi a deo concessam
tessam ut legitima eius suadebat.
Tunc septa asa in omni ... ut
omnis legittima diligenter obser-
uaret. Baasa autem rex israel peccauit
coram domino ambulans in uia ierobo-
am et ultimus. Et uenit ad eum iehu
propheta filius anani dicens. Hec dicit dominus.
Exaltaui te de puluere. tu autem ambulasti
in uiis ieroboam et in multis peccatis
te fecisti populum meum et ideo demetam post
teriora tua et faciam domum tuam sicut
domum ieroboam pro his tamen non quie-
uit baasa. sed ascendit in iuda et edi-
ficauit rama. xl. stadiis a iherusalem. Cum
que uideret asa rex iuda se artatum tol-
lens aurum et argentum de domo domini
et de domo regia misit per pueros ad
benedab regem syrie in damasco
dicens. fedus fuit inter patrem meum
et patrem tuum. et inter me et te post
to ut irritum facias fedus quod habes cum
baasa ut recedat a me. Et quiescens
benedab misit exercitum in ciuita-
tes israel. Quod audiens baasa inter-
misit edificare ramam et reuersus est
in thersa. Rex autem asa misit omnem
iudam dicens nemo sit excusatus
qui ueniat. Et tulerunt lapides et ligna
de rama et muniuit de isdem rex
asa gabaa et masphat. Et ueniens ad eum
iehu propheta uel ut quidam uolunt
ananias pater iehu arguens eum quod in re-
licto domino spem posuisset in rege sy-
rie. Et misit eum rex in neruum. Tempore
ipse senectutis sue doluit pedes et
mortuus est et sepultus in ciuitate david et
regnauit iosaphat filius eius pro eo.
Sub asa fuit. viii. rex. sadoch
latinorum silui? capitis. uerum
adhuc eo uiuente descendit
secundum quosdam iehu propheta ad baasa
regem israel arguendum et occidit eum baasa
rex israel ... et sepultus est in ther-
sa. Mortuus est ut dicit iosephus in agone anni
... et regnauit pro eo filius
eius hela anno. xxvi. asa regis iuda
et regnauit super israel duobus annis. i.
anno et parte anni. Qui dum recumberet
in domo arsa prefecti sui percussit eum
temulentum zambri seruus suus. Baasa
Anno. xxvii. asa zambri regnavit diebus quindecim
regis iuda regnauit zambri lxxxvii.

asa

Amri
Baasa duo medie partes ... percussit quasi ... Baasa ... uerbum ... propter ...

i. genus tormenti

i adeuas

h. tempore Abdias propheta

thersa · vii · diebus porro exercitus israel ob
sedit gebethon. Qui cum audisset za
ri occidisse regem constituit sibi re
gem amri qui erat princeps militie
in castris · anno · xxvii asa. Ascendit
ergo amri et omnis israel cum eo · et obse
dit thersa. Videns autem zamri et fu
git in domum regis et succendit se cum
ea. Tunc divisus est populus israel media pars
sequebatur tebni et media pars amri. et
duravit hec contentio tribus annis. et post
ea amri et israel est tebni anno · xxxi
asa regis iuda regnavit amri plene
super israel et · xii · annis regnavit ab
sua electione in thersa · vi · annis regna
vit. et emit a somer ii talentis argen
ti montem in quo erat civitas
mareon somer et reparavit eam et im
posuit ei nomen grece samareon · quasi
a somer et mareon que grece dicitur se
ra. et in ea posuit sedem regni que
prius fuerat in thersa · et fecit amri. et
mortuus est et sepultus in samaria. et reg
navit achab filius eius pro eo · anno
xxxviii · asa regis iuda · hec prima sunt
scriptorum. Regnavit enim amri pater ach
ab · xii annis ut dictum est et cepit
regnare anno · xxxi regni asa. Qui
vixit · xli · et in asa mortuus est ad hunc am
ri vivente. Unde est autem quod dicitur iose
phat regnante iosaphat filio asa cepit
regnare achab tunc deteriatorem quam hic
solet in fine regnum ponem. de achab et hechar iezabel

Et regnavit achab bel · lxxxviii · xvii
super israel · xxii · annis sed iose
ph · xxii similibus nec suffecit a
chab ut ambularet in viis iero. sed in
troduxit ydola gentium in israel. et duxit
uxorem iesabel filiam methabel re
gis sydoniorum et edificavit in sama
ria fanum et aram altare baal et
adoravit eum. In diebus eius edi
ficavit hayel de bethel iericho. Cum
que poneret fundamenta eius mor
tuus est segub novissimus filius mu
ret mortuus est segub novissimus filius
eius iuxta in pacem iosue. Et mi
sit dominus heliam thesbiten

de habitatoribus galaad ad achab. Qui
ait ad regem vivit dominus deus
israel in cuius conspectu sto si erit annis hys ros
et pluvia nisi iuxta oris mei ver
ba a poyopolis contra israel ponit super pnó
et querebat achab animam helye
Qui fugit ex precepto domini et latuit
in torrente charith qui est contra ior
danem. Corvi autem deferebant
ei panes et carnes mane et sero
vel vespere et bibebat de torrente. post
dies autem exsiccatus est torrens.
Non enim pluerat super terram. et ait
dominus ad helyam. Vade in sarep
tam sydoniorum precepi enim mulieri vidue
ut pascat te. et erat sarepta urbs mo
dica inter tyrum et sydonem. sed et
silva iuxta urbem dicebatur sarepta.
Cumque venisset helyas ad portam ci
vitatis apparuit ei mulier vidua colligens
ligna. Cumque petisset ab ea pocu
lum aque addidit etiam ut afferret
etiam bucellam panis. Que respondit non
habeo nisi pugillum farine in ydria
et paululum olei in lechito quo co
quere eam panem ex ea faciam comedet
cum filio meo suo. sed post deficiente
cibo tabescent. ad quam helyas ait.
Noli timere fac michi primo sub
cinericium panem. tibi et filio tuo fa
cies postea. hec enim dicit dominus ydria farine
non deficiet nec lechitus olei minuetur
donec pluet super terram. fuitque helyas
apud viduam tempore. post hec mortuus
est filius mulieris. Que dixit ad helyam.
Cur ingressus es ad me ut videres ut
rememorarentur iniquitates mee. i. ma
gis apparent ex visio equitatis tue. et
ideo interficeretur filius meus. Et po
suit helyas puerum in lectum suum
in cenaculo superiori et expandit se
super eum tribus vicibus et clamavit
ad dominum et revixit puer. Que recipi
ens mulier ait. Nunc cognovi quoniam
vir dei es tu. hunc puerum tradunt
hebrei fuisse ionam prophetam de reedificatione

Post tertium annum arche · lxxx ·
ariditatis et famis dixit dominus ad

quasi iam regnabat et finaliter cum et

malum coram domino super omnes qui fuerunt ante eum.

regnaverunt

de achab et helya et iezabel lxxxviii

abiram filius eius primogenitus patris inmunct mortuus est

aliqui xoc

de sareptana

et facit xvii. helyas

helyam. vade ostende te achab ut dem
pluviam super terram. Erat autem
fames in samaria vehemens. Vocavitque
achab abdiam dispensatorem domus sue. Abdias
autem timebat dominum valde. Nam cum
interficeret iezabel prophetas domini tulit abdias
c. prophetas et abscondit eos quinquagenos et quinquagenos in speluncis
et pavit eos pane et
aqua. Dixit ergo achab ad abdiam. Vade in terram ad uni-
versos fontes aquarum et in universas valles si forte
possimus invenire herbam et salvare equos et mulos et non penitus iu-
menta intereant. Diviseruntque sibi re-
giones ut circuirent eas. Achab ibat per viam unam et abdias per viam alteram seorsum. Cumque esset abdias
in via occurrit ei helyas. Qui cum cognovisset eum cecidit super faciem suam et ait.
Num tu es domine mi helyas. Cui ille respondit Ego. Vade dic domino tuo. Adest helyas.
Et ille. Quid peccavi. inquit quia tradis me servum tuum in manu achab ut interficiat me. Vivit dominus deus tuus quia non est gens aut regnum quo non miserit dominus meus te requirens. Et respondentibus cunctis. Non est hic adiuravit regna singula et gentes eo quod minime reperireris. Et nunc tu dicis mihi Vade et dic domino tuo. Adest helyas. Cumque recessero a te. spiritus domini asportabit te in locum
quem ego ignoro. et ingressus nunciabo achab et non inveniens te interficiet me.
Servus autem tuus timet
dominum ab infantia sua. Et dixit helyas.
Vivit dominus exercituum ante cuius vultum sto quia hodie apparebo ei. Abiit ergo abdias in occursum achab et indicavit ei. Venitque achab in occursum helye. Et cum vidisset eum ait. Tu ne es ille
qui conturbas israel. Qui ait. Non ego
turbavi israel sed tu et domus patris tui.
qui dereliquistis mandata domini et secuti estis
baalim. Verumtamen nunc mitte et congrega ad me universum
israel in monte carmeli et prophetas baal
quadringentos quinquaginta. prophetasque lucorum quadringentos qui
comedunt de mensa iezabel. Misit achab ad omnes filios israel et congrega-
vit prophetas in monte carmeli.
Accedens autem helyas ad omnem populum ait. Usquequo claudicatis in duas partes. Si dominus est deus
sequimini eum. Si autem
baal sequimini illum. Et non respondit ei populus verbum.
Et ait rursus helyas ad populum. Ego remansi propheta domini solus prophete
autem baal quadringenti et quinquaginta viri sunt. Dentur nobis duo
boves. Et illi eligant sibi bovem unum et in frusta cedentes ponant super ligna ignem autem non
supponant. et ego faciam bovem alterum et imponam super ligna ignemque non supponam. Invocate nomina deorum vestrorum et ego
invocabo nomen domini mei et deus qui exaudierit per ignem
ipse sit deus. Respondens omnis populus ait optima propositio.
Dixit ergo helyas prophetis baal. Eligite vobis bovem unum et facite primi quia vos plures estis
et invocate nomina deorum vestrorum ignemque non supponatis. Qui cum tulissent bovem quem dederat eis fecerunt et invocabant nomen baal de mane usque ad meri-
diem dicentes. baal exaudi nos. Et non erat vox nec qui responderet. transiliebantque altare
quod fecerant. Cumque esset iam meridies illudebat eis helyas dicens. Clamate voce maiore. deus enim est et forsitan loquitur aut in diversorio est aut in itinere aut certe dormit ut excitetur. Clamabant ergo voce magna et incidebant se iuxta ri-
tum suum cultris et lanceolis donec perfunderentur sanguine.
Postquam autem transiit meridies et illis prophetantibus venerat tempus quo sacrificium offerri solet nec audiebatur vox neque aliquis respondebat nec attendebat orantes dixit helyas omni populo. Venite ad me. Et accedente ad eum populo curavit altare domini quod destructum fuerat. et tulit duodecim lapides iuxta numerum tribuum filiorum iacob ad quem factus est sermo domini dicens israel erit nomen tuum. et edificavit de lapidibus altare in nomine domini. Fecitque aqueductum quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris. et composuit ligna divisitque per membra bovem et posuit super ligna et ait. Implete quattuor hydrias aqua et fundite super holocaustum et super ligna. Rursumque dixit. Etiam secundo hoc facite. Qui cum fecissent et secundo ait. Etiam tertio id ipsum facite. Feceruntque et tertio. et currebant aque circum altare et fossa aqueductus repleta est.

---

obsone sanguis humani. et illu
debat eis. Ex altate clamore forte
deus nunc dormit aut cum alio loquitur aut
diversorio est. et dixit helyas ad populum.
Accedite. et accedente populo curavit alta
re domino quod destructum fuerat. i. destructum
altare illorum et mundavit locum. ut
ibi faceret altare novum coram domino.
Et tulit. xii. lapides iuxta tribuum
numerum filiorum israel. et edificavit ex his
altare in nomine domini israel. Fecit aqueduc
tum in circuitu altaris per duo loca
et ligna super posuit et membra bo
vis. precepitque aquam afferri forte
de mare vicino et effundit super holo
caustum et super ligna. et facta trina
effusio aque usque ad impletionem aque
ductus ne forte putaret arte ma
gica de vicis terribus fore suscitasse ignem.
et exclamavit helyas ad dominum in
auribus populi. Domine deus patrum nostrorum exau
di me hodie ut discat populus iste quia
tu es dominus deus. et descendens ig
nis de celo vorauit holocaustum
et ligna et lapides pulverem et aquam
que erat in aqueductu lambens. et adora
vit populus et ait dominus ipse deus. Et
mandante helya apprehenderunt omnes
prophetas baal et duxerunt ad torren
tem cyson et interfecit eos ibi helyas
ascende civitatem et comede quia descen
sum pluvie. et comedente achab he
lyas ascendit verticem carmeli et pronus
inter cam capite inclinato in genua
orabat. et ait ad puerum suum. Vade et
mare si ascendat nubes. Erat enim
aer serenissimus. et ait puer. non est quicquam.
et misit eum septies. Septima autem
vice ascendebat nubecula de mari
excrescens usque ad hominis quantitatem.
et ait helyas ad achab. descende ci
to in iezrael ne te occupet pluvia. Et
ecce obtenebrati sunt celi et nubes
et ventus et pluvia facta est grandis. Fesin
navit achab in iezrael et facta est ma
nus domini super helyam. et curre
bat ante achab donec ingrederetur ur
bem. Cumque accepisset iezabel que

ferat helyas ꝓpheta suis i digitā
misit nuntios ad helyam dicens.
h faciant m dij et h addant h cras
hac hora morieris et animam tu
am posuero sic tu posuisti aīam u
nius ex illis. De fuga helye et vocatione helisei.
Et timens helyas fugit. lxxxv. xix
in bersabee et dimisit ibi pue
rum suum ionam ut tradit
quidā. et solus intrauit desertum
uiam unius diei et sedens subt' unā
iuniperum orauit ut moreret' dicens.
se non ēē meliorē. i. digniorem ui
ta patrib3 ut ille potius ipse uiueret ex
operatē et ꝓiciens se obdormiuit.
Tunc angelus dn̄i tetigit eum di
cens. Surge comede et ecce ad cap
ut eius erat subcinericius panis et uas
aque et comedit et bibit et rursū
obdormiuit et suscitauit eū ange
lus scd̄o dicens. Comede grandis. n. ti
bi uia restat. Iosephus dicit anglm
nō excitasse eum s3 aīam et comedit
helyas et ambulauit i fortitudine
cibi illius. xl. dieb3. et xl. noctib3 us
q3 ad montē dei oreb in quo appauit
dominus moysi in rubo et mansit
ibi helyas in spelunca. et ait dn̄s
ad eum. Quid hic agens helya. Q̄
r3 zelatus sum aduersus isrl' ꝓte
ctam altaria tua destruxerunt ꝓ
phās tuos occiderunt et relictus
sum ego solus et quirunt aīam me
am et aufugi et ait dn̄s ad eum.
Egredere et transibit dn̄s coram te. tā
tam prius uisibilr transierunt inquibus
nō transiuit dn̄s. primo transiuit uentus
fortis cōterēs petras. s3 n̄ i uento erat
dn̄s. scd̄o transiuit cōmotio. s3 n̄ i ea dn̄s.
tercio transiuit ignis s3 n̄ i igne dn̄s. ui
transiuit sibil' aure tenuis et ibi eo
dn̄s. et operuit helyas uultū suū
pallio et stetit in hostio spelunce
et dn̄s transiens dixit ad eum. Q̄
hic agis helya. R̄ et sic supra et
dn̄s ad eum reuertere ꝑ desertum et
uade i damascum i multos. unges re
ges azael regem sup syriam et iehu

filiū nanzi regē isrl'. helyseū filiū
saphat de abela unges ꝓpham ꝓ te
et isti tres interficient ydolatras
de isrl'. alios azael alios iehu ali
os helyseus et relinquā michi i isrl'
vij. uiros quos genua nō curuata
ante baal nec osculati sunt manus
eius. Et nō q' helyseus si alr' unxit aza
el nisi q' spirit' helyseum eū regē
futurum. Iehu uo nec ipse nec hely
seus inunxerunt s3 unus ꝓphaz mis
sus ab helyseo. helyseum u' nō unxit
nisi q' palliū suum posuit sup eū.
Non enim i lege ungebatur nisi
rex et sacerdos. ꝓfectus g° helyas inuenit
xij. uiros arātes in xij. iugis boum
quorum unus erat helyseus et posuit
pallium suum sup eum et stati
ꝓphauit helyseus ut ait iosephus. et c
rens post helyam ait. Osculer te patrē
meum et matrem meam et seqr te.
et reuersus mactauit par boū et
coxit i instrumentis aratri et dedit eā
contribulib3 suis et surgens secut'
est helyam et ministrabat ei. De obsidione
Porro benedab samarie. lxxxvi. xx
rex syrie obsidebat samarī ha
bens scil3 xxxij. reges et misit
ad achab in samariam dicens si uis
ut recedam a te. tuas ecce hora mit
tā ad te suos meos. et omē qd' pla
cuerit eis et tollent de domo tua
et domib3 seruorum tuorum etiam uxores
et liberos. et i'st achab cōsuluit cum
senioribus. Qui dixerunt. nō acquies
cas illi. Et dixit achab nuncijs benedab.
Dicite dn̄o meo. Omnia que misi
sti facere i initio faciā si possum fa
cere. hāc aūt rem facere nō possum.
s. de uxoribus et liberis et indignatus
benedab remisit ad eum dicens
h faciant michi dij et h addant.
Si nō suffecerit pulius samarie pugillis
omnis populi qui seqr me. Samaria
habebit uiros tantam penes uos equa
lem et ē s'. Tanta mult' ē multitu
do ut singuli lapidem unū ul' stipi
tem. ul' cespite cōportauerit tm ex

truet agmen qui equabit numerus sam
et terre mee ex parte et in exequo pugna
bimus uobiscum. Et ait rex israel. dicite ei.
Non glorietur eque accinctus ut discinc
tus. et est sensus. adhuc es accinctus armis et
res in pendulo. Noli ergo gloriari quasi iam
uictor sis. et discinctus armis depositis
quasi dicat. Non prius gloriari sic preliator sicut
uictor. Vel secundum aliam litteram. Non glorie
tur accinctus sicut discinctus. quasi dicat. an uicto
riam non pro gloriari accinctus multitu
dine. nec discinctus. id est carens multitu
dine quia sepe pauci uicerunt multos. Por
ro benedab cum regibus suis bibebat
in umbraculis et ait suis suis circunda
te ciuitatem. Cumque expugnarent ci
uitatem timuit achab nimis. Et ecce
unus propheta confortauit eum micheas
ut quidam tradunt. et ait. Hec dicit dominus.
Ego tradam omnem hanc multitudinem in
manu tua hodie ut scias quia ego sum
dominus et ait achab per quem. Qui ait. per pedi
secas. id est filios principum prouinciarum et ait
achab. Quis erit dux eorum. Qui ait. tu.
et inuenit achab filios principum. ccxxx
ii. et egressus cum illis. Cumque nuntiatum
esset benedab quod egressi essent de samaria
misit in occursum in occursum eorum
uiros dicens. Siue ad pacem siue ad pre
lium uenerint apprehendite eos uiuos.
Filii uero principum percusserunt eos unus
quisque uirum qui contra se ueniebat et fu
git exercitus syrorum. Et egressus israel per
cussit equos et currus israel et syria pla
ga magna. Tunc accessit propheta ad ach
ab dicens confortauit te dominus ui
de quid facias et. Anno sequenti ascendet rex
syrie contra te dicens necesse est ut dimi
[illegible]. Tunc dixerunt serui benedab
ad eum dii montium sunt dii eorum et pugna
uimus cum eis in montibus et ideo uicerunt
nos. pugnemus ergo in campestribus ubi dii
eorum nichil possunt et obtinebimus eos
Tu autem fac uerbum hoc amoue ab exer
citu reges qui inertes sunt et pone prin
cipes pro eis et instaura numerum pugna
torum quos prius habuisti. De uictoria achab
Igitur post annum uenit benedab. lxxxvi.
cum exercitu in affec quod est in campestri
bus porro filii israel castra metati sunt
contra eos. quasi duo parui greges capra
rum syri autem repleuerunt terram. et
dixit unus uir dei ad achab. Quia dixe
runt syri deus montium est dominus et non
uallium. tradam eos in manu tua
et direxerunt acies ex diuerso. vii.
diebus. vii. autem die percussi sunt de syri
is c. milia peditum et reliqui fugerunt
in affec et cecidit murus super eos qui
remanserunt. Benedab fugiens ingressus
ciuitatem latuit in cubiculo quod erat intra
cubiculum. Serui autem eius timentes ne super
ueniret achab et nemini parceret. et scien
tes regem israel clementem accinxerunt
lumbos suos saccis et ponentes fu
niculos in capitibus uenerunt in occur
sum achab. dicentes. Seruus tuus bene
dab dicit. uiuat te oro anima mea.
quasi dicat. Quamuis multa imposuimus suscipi
am eam pro anima mea. Qui ait.
Si adhuc uiuit frater meus est. id est faciam
tu eo fecerit. Qui rapientes uerbum
ex ore eius. quasi pro homine festinantes
adduxerunt eum ad achab et leuauit
eum in currum suum secum. Et dixit ad
eum benedab. Ciuitates quas tulit
pater meus a patre meo tuo reddam tibi.
Fac tibi plateas et damasco. id est fora
rerum uenalium sicut fecit pater meus in samaria.
Cumque federati essent redierunt ad propria.
Tunc micheas dixit ad socium suum
in spiritu percute me et ille noluit. Cui
ait. Quia non audisti uocem domini cum re
cedes a me percutiet te leo quod factum est.
Inueniens quoque alterum uirum dixit ad eum
percute me in capite. Qui uulnerauit
eum. Tunc propheta mutato uultu asper
sione pulueris et sanguinis clamauit
ad regem in uia. Cum essemus in prelio
adduxit michi unus captiuum suum dicens
custodi istum qui si lapsus fuerit
erit anima tua pro anima illius. uel eris
michi siclus pecunie aut talentum argen
ti in appendes. Cum autem uerterem me
huc atque illuc subito non comparuit. et ait rex
Iustum est iudicium tuum quod ipse decreuisti

d uinea naboth lxxxxij

ti. altitudinem nocte e facias et. Tunc cito
facie agnit qui ipsum ex prophetis esset.
dominus quia dimisisti uirum. Blasph
ti dignum morte erit anima tua
pro anima eius. i. ipse te interficiet et
iratus rex prophete iussit eum clausum
custodiri et uenit in samariam.

De uinea naboth. lxxx

xxi

Post uero naboth iezraelites .iij.
habebat uineam iuxta domum
regis et dixit ad eum rex. Da
michi uineam tuam ut faciam in ea
ortum olerum dabo quam tibi pro ea uine
am meliorem uel precium. Qui dixit. pro
picius sit dominus ne dem hereditatem patrum
meorum tibi. q. d. Non possum. hereditas
relicta est michi a patribus meis ut re
liquam eam posteris et contristatus
rex proiecit se in lectum et nolebat co
medere et confortauit eum iezabel uxor
sua dicens ergo ad eo esto ego dabo tibi
uineam naboth et scripsit secreto litteras
ex nomine achab et anulo eius signa
tas ad iudices iezrael misit. ut conue
tum facerent et ieiunarent tamquam
iudicium dei facturi. et summitterent testes
aduersum nabot qui diceret benedixit
naboth deum et regem. i. maledixit
secundum ydioma hebreum et iudicantes
eum reum maiestatis et lapidarent
et factum est et lapidatus est extra ciuitatem
iezrael. Cum ergo accepisset achab de mor
te naboth. descendebat in uineam ut
possideret eam. et occurrit ei helyas thesbi
tem dicens hec dicit dominus. Occidisti insuper
et possedisti. hebreus habet occidisti post
hec hereditabis. In loco hoc in quo lixerunt
canes sanguinem naboth lambent quoque
tuum sanguinem. i. uicarie regione. Non
enim intelligendum est in eodem loco singu
lariter. Qui dixit. Non inuenisti me inimi
cum tuum. i. Nec inimicaris michi. et ait
helyas eo quod uenundatus sis deus ut
faceres malum coram domino propterea dominus de
metet posteriora tua et dabit domum
tuam sicut domum ieroboam et baasa. Sed
et de iezabel dicit dominus. Canes comedent ie
zabel in agro iezrael. achab ergo timens
ualde scidit uestem suam et operuit

se cilicio et dormiuit in sacco et am
bulauit dimisso capite. et ait dominus
ad helyam. Qui humiliatus est achab
coram me non inducam malum hoc in di
ebus eius sed in diebus filii eius. forte dimi
sit ei penam pro presentem iusticiam. Trans
sierunt tres anni sine bello inter syriam
et israel pro fedus quod inierant

De morte achab lxxxi

xxij

In anno autem tercio descendit iosaphat rex iude
accepit uxorem filio ioram athaliam
filiam achab et iezabel et per affinitatem
confederati sunt rex iuda et rex israel. Et
descendit rex iuda ad regem israel in domum.
et eo presente dixit achab seruis suis iusta
est ramoth que est in galaad. Cur ne
gligimus eam tollere de manu regis
assiriorum. et ait ad iosaphat. uenies
ne mecum ad preliandum in ramoth gala
ad. Qui dixit. Sicut ego ita et tu populus meus
populus tuus. Sed queramus hodie obsecro
sermonem domini et acciti sunt prophete. ba
al circiter. cccc. Quibus rex ait. Uado in
ramoth galaad ad pugnandum an
quiescam. Qui dixerunt. ascende et
dominus dabit eam in manu regis. et ait
iosaphat. Non est hic propheta domini. Cui ach
ab. Remansit unus micheas filius
hyemla. sed odi eum quia non prophetat michi
bonum putabat reliquos occisos a ie
zabel uxore achab et petente iosaphat
uocatus est micheas et hortabatur nuncius
ut bona regi diceret sicut et alii. Qui dixit.
uiuit dominus quia quecumque dixerit michi dominus hec
loquar. porro in pendere prophetis erat
sedechias. ferens cornua ferrea di
cens hec dicit dominus. his uentilabis sy
riam donec deleas illam. i. hoc signum
dabo tibi quia uentilabis syriam. Tunc
consuluit achab a michea id ipsum quod consu
erat ab aliis. Qui dixit. ascende et tra
det eos in manu regis. sed tamen dixit quos
uel cuius regis. Cui achab. adiuro te
ut non loquaris michi nisi quod uerum est in
nomine domini. Tunc micheas uidi israel
dispersum. sicut oues sine pastore et ait
michi dominus. non habent isti dominum. reuer
tantur et intelligens achab quod pre
diceret se ei moriturum dixit ad iosaphat.

uide si non prophetat in bonum. Tunc
addidit micheas. Vidi dominum se-
dentem et angelos assistentes ei a
dextris, malos a sinistris et ait. Quis
decipiet achab et cadat in ramoth
galaad. Hi enim exigebant merita eius.
et dixit unus a sinistris. Ego ero
spiritus mendax in ore omnium prophetarum
eius. Cui dominus. Decipies et pre-
ualebis. Tunc sedechias percussit
micheam in maxillam et ait. Me-
ne dimisit spiritus domini et locutus est
tibi. Cui micheas. Videbis cum ab-
scondis in cubiculo tamquam depre-
hensus in [illegible]. Et uidit sedechias
regem hesitantem et confortauit eum
secreto dicens. Sed si esset propheta arguisset
manus mea sic manus ioban. Sed
et locutus est contra helyam qui pre-
dixit te moriturum ubi mortuus est
naboth. Tunc precepit rex incarcerari
micheam usque ad reditum suum. Ascen-
derunt ergo duo reges cum exercitu in ra-
moth galaad et iosaphat erat in stola
regali. Cui achab deferens honorem
se erat in habitu militari. uel ne cognos-
ceretur a syris. Rex enim syrie preceperat
principibus belli ut reliquos non cu-
rantes solus achab quererent sanguinem
et prea impetu facto pugnabant contra iosa-
phat. Qui cum clamasset conuocans
suos intellexerunt syri non esse achab
et cessauerunt ab eo. Unus autem dirigens
sagittam in incertum percussit achab inter
pulmonem et stomachum et fluebat
sanguis in sinum. i. in interiora currus
et per preones reuocatus est exercitus a
bello. Mortuus autem est achab et delatus in sama-
riam et sepultus ibi iuxta domum eburneam
quam edificauerat et dum lauarent
currum linxerunt canes sanguinem eius iuxta
uerbum helye. et regnauit ocho-
zias filius eius pro eo. Iosaphat occurrit
iehu filius anani arguens eum quia impio
prebuisset auxilium. De iosaphat.
Iosaphat regnauit in ierusalem et xxxv
annorum erat cum regnare cepisset. et
xxv annis regnauit. cepit autem regna-
re anno. iiii. achab regis israel. Sed et
hic oritur questio de coll[illegible] annorum quos
per librum regum distinximus se-
paratim. et ambulauit iosaphat in
uiis asa patris sui. Anno. iii. regni
sui precepit principibus et sacerdotibus
ut peragrantes singulas ciuitates docerent
populum legem moysi. Porro moabite
amonite et arabes irruerunt in iu-
deam circa engadi. et orante iosa-
phat in templo confortauit eum ut
legitur in paralipomenon iaziel filius zacharie
propheta dicens. O iuda et ierusalem nolite
timere cras egredimini et dominus
erit uobiscum. et egressus percussit ho-
stes et fugauit. Cumque diriperent uel
[illegible] diebus tribus. dixit locum illum con-
uallem benedictionis et fuit deinceps io-
saphat cor rectum cum domino. Sed
et reliquias effeminatorum abstulit de ter-
ra. Veruntamen excelsa non abstulit et
adhuc seruiebat edom regi iuda in tri-
buto. Misit quoque iosaphat classes
in ophir pro auro que confracte sunt
in asion gaber. hanc confractionem predixe-
rat ei eliezer propheta filius dodan fu-
turam eo quod iosaphat et sepultus
in ciuitate dauid et regnauit pro eo ioram
filius eius. Incidentia.
Sub iosaphat x. latinorum rex
fuit siluius carpentus. x. siluius
tyberinus a quo fluuius dictus est ti-
bris qui prius albula uocabatur. xi. si-
luius agrippa. De ochozia rege israel.
Porro ochozias filius achab
regnare cepit in samaria anno. xvii.
iosaphath et duobus annis
regnauit [illegible] patris et matris
sue et preuaricatus est moab in israel. i.
recessit a tributo eius. Cecidit ocho-
zias per cancellum cenaculi sui et egro-
tauit et misit nuntios qui consule-
rent beelzebub deum acharon de in-
firmitate sua. Iosephus dicit. Misit ad deum
acharon muscarum et misit dominus
helyam in occursum nuntiorum. Qui
ait eis. Numquid non est deus in israel ut
eatis ad deum acharon. Quam ob re-

Fecerunt foedus cum ochozia et mortuus est iosaphat

nō cōsurget ochozias sed morietur.
Cumque redissent nuncii ad regem et
dixerunt se redisse propter talem prophetam, phitone
consulunt ab eis de habitu viri qui ap-
paruerat eis. Qui dixerunt: vir pilo-
sus est et zona pellicea accinctus. Qui
ait: helyas est. Et misit quinquagena-
rium cum suis, i. armatis, ut voca-
rent helyam vel invitum traheret.
et ait quinquagenarius helye sedenti
in vertice montis: homo dei, rex precepit ut
descendas. Qui respondit: Si homo dei sum, des-
cendat ignis qui devoret te et tuos.
et sic factum est. Misit quoque rex alium quin-
quagenarium cum suis. Qui similiter lo-
cutus est, et similia passus. Desti-
navit quoque tercium quinquagenarium,
qui credebatur fuisse abdias. Qui cur-
vatis genibus coram helya ait: Obse-
cro ut misereris anime mee et suorum meorum.
et ait angelus ad helyam: descende cum
eo, ne timeas. Qui descendit cum rege
et ait: Quia misisti ad beelzebub
quasi non esset deus in israel, morieris. Et mor-
tuus est ochozias et regnavit ioram
frater eius pro eo anno secundo ioram filii io-
saphat. Et tunc equivoci fuerunt rex israel vel et
et rex iuda et affines. De raptu helye.

Factum est cum levare vellet dominus
helyam per turbinem in celum,
venerunt helyas et helyseus
in galgal. et ait helyas ad helyseum:
mane hic, quia misit me dominus
in bethel. Qui ait: vivit dominus et
vivit anima tua, quia non te relinquam.
te. Sciebat enim in spiritu eum esse tollen-
dum. et occurrunt eis filii prophetarum qui
erant in bethel, et dixerunt ad eum
secreto: Nosti quia hodie tollet dominus
tuus a te. Qui respondit: Novi, silete. Et
ait helyas: Mane hic. Qui noluit.
Cumque venissent filii prophetarum qui e-
rant ibi, et voluit helyas ut ma-
neret ibi, sed noluit. Cumque veni-
rent ad iordanem, et L. filii prophetarum
a longe specularentur, involvit he-
lyas pallium suum et percussit aquas,
que divise sunt et transierunt per sic-
cum. Cumque transissent, dixit hely-
as ad eum: postula quod vis ut faciam
tibi antequam tollar a te. Qui respondit: Ob-
secro ut fiat spiritus tuus duplex in me.
Qui respondit: rem difficilem postulasti. tamen
Si videris me quando tollar a te, erit ita,
si non videris, non erit. Spiritum duplicem habuit
helyas, i. ad vaticinia prophetarum et ad miracu-
la. Eundem duplicem spiritum fuit in discipulo
helyseo. et ita non peciit discipulus esse super
magistrum. Quidam tamen distin-
guunt ita: fiat spiritus tuus duplex in me,
i. duplicetur in me, quod ita impletum
esse credunt. Nam helyseus vivens
mortuum suscitavit, sed mortuus
suscitavit mortuum, quod non helyas fecit.
Quidam latrones occiderunt quemdam
et idem proiectus est in foveam que facta fuit
helyseo, et ita mortuus suscitatus
est a mortuo helyseo. Cumque pergerent,
ecce currus igneus et equi ignei di-
viserunt utrumque, et ascendit helyas
et ferebatur in celum per turbinem. Legitur
quod sabacha pater helye, nondum nato,
vidit in sompnis viros candidatos se
salutantes. Quod cum nunciasset in ierusalem,
responsum est ei: puer hic iudicabit israel in igne
et gladio. Helyseus autem videbat et
clamabat: pater mi, pater mi, currus
israel et auriga eius, i. sustentator
et rector populi. et recessit ei helyas pal-
lium suum. Tunc ille scidit vestimen-
ta sua vel pro dolore vel abiciens vestem
suam ut deinceps uteretur veste helye.
et rediens ad iordanem percussit aquas
pallio helye, et sunt divise. et ait hely-
seus: ubi est deus helye etiam nunc? percussit
iterum et divise et transiit. Quod videntes
filii prophetarum dixerunt: Requievit spiritus
helye super helyseum. et occurrentes
adoraverunt eum, et eo licet renitente
miserunt L viros ad requirendum helyam
eum, si forte proiecisset eum dominus
in aliquo montium vel vallium. Cumque que-
sissent per tres dies eo non invento redie-
runt. De sale eliseus

Tunc dixerunt viri iericho ad
helyseum: Terra hec optima est, sed aqua
Turbo ventus validissimus rapuit heliam
in celum aereum, unde et volucres celi, et
in secreta quadam regione terre recepte
illum deponit, ubi in magna quiete
cum enoch vivet quousque in fine
mundi mortis debitum persolvet

De raptu helye

Iericho viri dixerunt eliseo

fontis pessima t̃ra sat sterilem · qⁱ asiu
mens nouū uas fictilem misit i i° sal
et egressus ad fontē misitq; sal illum
et orasset ait · h d° dñs · Sanaui aquas
has et nō erit in eis mors ult̃ neq; sterilitas
forte morbosa erat bibentibꝫ aū sterili
tate et sanate sunt aq̃ usq; ad diem hanc
Cum ascenderet in bethel illudebant
ei · xlii · pu̅i dicentes calue et maledixit eis
ī nomine domini · i · p nom dñi · uł in
uocato noīe dñi · Egressiq; sūt duo ur
si de saltu et deuorauerunt eos · Cumq;
transisset p montē carmeli rediit in · iii ·
samariam et habitauit in ea. De tribꝫ regibꝫ q obsi
Oꝛro ioram filius derunt regē moab ·
P achab regnauit ī samaria ā
no · xviii iosaphat et · xii · annis
regnauit in samaria tulitq; ydola ge
nui q̃ pr̃ suus introduxerat · Vitulos au
tem aureos ieroboam nō recessit · Quem
cum redargueret micheas occisus est
ab eo Stapito ut dicit ephanius epc sa
lamine ciuitatis et sepultus est ī morast
ti solis iuxta sepulturam senachim cui
dam potentis · Alius fuit p° micheas
sub morasthites · vs · xii · pphas · Porro
rex moab soluebat tributa regi isrł ·
agnos c m̃ et totidem arietes cū uelle
ribꝫ suis · i · uellibꝫ suis · Sꝫ mortuo acha
recessit a tributo · Quā ob rem rex iora
ascendit et cum ipsum · et habuit sec iosa
phat regem iuda · Sed et iosaphat sec duxit
regē edom · Cumq; iuisset p desertum
ydumee · vii · diebꝫ nō erat eis aqua ·
et ait iosaphat · Ē ne hic ppha dñi · Et r̃
quidam · Est hic elyseus qui fundebat a
quā sup man⁹ helye · et steterūt tres
reges an̄ helyseum · Qui dixit ad regē
isrł · Quid m̃ et tibi ē · i · tu cū sis ydola
tra · cur uenis ad pphām dñi · Nisi pp
iosaphat respicerem te psaltē · Cumq; ca
neret psaltes p armoniā excitatus
ē spc eius · et sc̃s ē sup eum spc dñi ·
et ait · Facite ī alueo torrentis huius
excitate fossas hᵘt hñdantur sup uene
tis aq̃ retinē possint · Dabit enim d⁹
aquā uob sine uēto et pluuia ī hyda
riam in sup tradet dñs moab ī man⁹
uras urbes electas precidetis ligna fru
ctifera succidetis · fontes obstruetis agros
egregios operietis lapidibꝫ · Factū ē mane
in hora sacrificii irruerunt aque p al
ueum torrentis · pluuiat · cū uehement
tribꝫ diebꝫ ut dicit iosephus in supmis ptī
bꝫ ydumee · porro moabite stabant
in finis terre sue ut phiberent hostes
ab ingressu · Qui cum mane surrexisset
ex aduerso aquas turbidas torrentis
sole repercussas suspicati sunt infectas sang
et dixerunt · Surgamus ad p̃dam mu
tuo cesi sunt hostes · Quiq; irruerunt p
cipites pcussit eos isrł et fugerunt · Expulsa
tus est isrł moab et fecit illa · iiii · que
dixerat helyseus et ceciderunt ciuita
te ubi erat sedes regis q̃ a fundibularijs
ex magna pte pcussa ē et despans rex
moab tulit secum · dcc · electos ut irrū
perent p pte exitus ubi erat rex edom et au
fugeret · sꝫ hostes repulerunt eum ī ur
bem et necitate compulsus filium qui
regnaturus erat p eo coram hostibꝫ sup
murū obtulit eum ī holocaustum ut
d⁹ eum liberaret · Reges aū uidentes
hᵒ factū ex necitatis ex humana compas
sione recesserunt ab eo · et rediit iosaphat
in ir̃lm et occurrens ei iehu ppha fi
lius anani culpabat eum qd homi
ydolatre solatium pbuisset · De ppha bini
M ulier aū ē a q° quedā mulier de mūtā olei · iiii ·
de uxoribꝫ pphār uxor · s · abdie
qui ī domo achab multos pauca
pphas clamabat ad helyseum dicens ·
Vir meus mortuus ē et pssus ere alieno
pp alionem pphār · Et ecce creditor
uenit ut tollat duos filios meos
ad seruiend sibi · Et ait helyseus · Quid
hēs in domo tua et illa · Non hēo nisi
parū olei quo ungar · Qui ait pete
mutuo uasa uacua nō pauca et clau
so hostio cum filijs tuis mitte in ea
ī uasa dum infunderet mulier crescebat
oleum et ī pletis uasis stetit · i · crescē
cessauit · Qui cum accepisset helyse⁹
ait ad eam · Vende et redde creditori ·
Tu aū et filij tui uiuite de reliquo ·
De suscitatione filij sunamitis ·

Factum est autem cum transiret helyseus
per sunam ciuitatem et ibi erat mulier
magna non tamen corpore quam sapi
entia. Que intelligens uirum dei esse
tenuit eum ut comederet panem. Cumque
diuerteret frequenter ad eam helyseus sua
sit mulier uiro suo ut faceret et cena
culum paruum et poneret in eo lectum et
mensam et sellam et candelabrum et re
dyt helyseus et quieuit ibi. et ait ad
giezi. Voca sunamitem hanc et loquere ad
eam. Quis uis ut faciat tibi dominus. uis
loquetur pro te regi uel principi milicie.
Que ait. In medio populi mei habito q.d. ciuita
uilla tamen sum propinquus et nullus
me inquietat. Cumque quereret helyseus
quid uellet. dixit giezi ad eum filium non
habet et uir eius senex est et ait ad eam
helyseus in tempore isto et in hac eadem hora
anno reuoluto si uita comes fuerit ha
bebis in utero filium. hebree sic habetur in tempore
isto cum tempore uite s. audi adhuc erit tibi
habebis et c. Que ait. Noli queso domine mentiri an
cille tue. Concepit tamen mulier et peperit iuxta
uerbum helysei. Cumque creuisset puer egres
sus est ad patrem ad messores et egrotauit.
Cumque clamasset caput meum doleo. remi
sit eum pater ad matrem suam et mortuus
est et collocauit eum mater super lectum
uiri dei. et clausit ostium et uocauit
uirum suum ait. [illegible] ad uirum dei et re
uertar. Qui ait. hodie si kalende nec sabbatum
est ibis. Istis enim diebus prophete et doctores
querebantur et audiebantur. et tollens
mulier unum de pueris secum sedens in asino
uenit ad uirum dei in monte carmeli. Qui
cum uidisset eam ait ad giezi. Ecce suna
mites illa. occurre ei et dic. Recte ne
agitur circa te et uirum tuum et filium
tuum. Que ait. recte. Et nota quod semper hely
seus uocat hospitam suam suna
mitem. Non enim tantam familiari
tatem habuit cum ea ut nomen eius
proprium sciret et procidit se mulier et tenuit
pedes eius. et ait giezi uolens eam
amouere. Dimitte illam in amari
tudine est et dominus celauit a
me. Et ait mulier. Numquid pe
tiui filium a te q.d. mihi non petenti dedis
ti filium in penitentie meam. Numquid non
dixi tibi. ne illudas me. Illusionem
uocat dari filium a domino tam cito au
ferri. et ait ille ad giezi tolle baculum
meum et uade et ne facias moram uel aliquem
salutando uel respondendo salutanti et
pones baculum super faciem pueri. Cumque abi
isset ait mulier ad helyseum. Viuit
dominus non dimittam te et secutus
est eam et reuersus est helyseus in occur
sum eius dicens non surrexit puer. et
ingressus helyseus. helyseus incubuit super
puerum contrahens se coaptauit membra
sua membris pueri. et cum orasset calefacta est
caro pueri et oscitauit puer et aperuit ocu
los. Qui cum redisset matri uiuentem reuer
sus est in galgala. hunc locum sepe frequen
tabat helyseus tum pro religione loci
tum quia ibi natus est. et in ortu eius ui
tule contigit ubi prodigium ut una ex ui
tulis aureis acute mugiret. Quo au
dito in ierusalem sacerdos diuino nutu ait pro
pheta natus est in israel qui sculptilia eorum
destruet et fusilia. De Colloquintidis

Porro fames erat in terra et filii
prophetarum conueniebant ad helyseum.
Qui dixit uni de pueris. Coque
pulmentum filiis prophetarum. Qui egressus
est ut colligeret herbas agrestes et inuenit
quasi uitem agrestem et collegit ex ea collo
quintidas nesciens quid esset et concidit
in ollam pulmenti. hee sunt agrestes
cucurbite amarissime minores hiis que
in hortis nascuntur. uel ut dicunt quidam
herba est que uitis diffundens in sepibus
fructum modicum aureum et rotundum cum
maris est. Cumque gustassent recumbentes
de coctione hac clamauerunt mors in olla
homo dei. i. amaritudo que in morte uel
mortifera. et allatam farinam misit in
ollam et dulcorata est esca. Vir autem
quidam detulit uiro dei panes pri
mitiarum duos farreos et .xx. panes
ordeaceos et frumentum nouum in
pera. i. grana confricata. Non est intelli
gendum de panibus primitiarum qui
offerebantur in pentecosten. nec de po

lenta que offerebantur in pascha. Sed quia fa-
mes erat in terra, festinanter decimo
ad hoc recisse fecerat iste panes, quos
fecit helyseus apponi populo. Qui cum dixisset
c. viris quia minister dixit: quid est hoc ut ap-
ponam coram c. viris? Et ita intelligendum
est: ut apponam coram c. viris non dum prius
vel forte duos panes primitiarum appo-
suit c. viris dicens: hec dicit dominus: co-
medent et super erit. Et factum est ita, mira-
culo se iuxta verbum domini. De Naaman

Naaman princeps milicie Syro

regis syrie vir dives et assiduus
sed leprosus; et latrunculi de syria cap-
tam duxerant puellam de israel que erat
in obsequio uxoris naaman. Que ait
ad dominam suam: utinam esset dominus meus
in samaria ad prophetam, profecto curaret eum
a lepra sua. Tulitque naaman aurum
et argentum multum et mutatoria ve-
stium, id est x. paria vel novas vestes que sic
vocantur a permutatione vestium. Tulitque
secum litteras regis syrie ad regem israel in hec
verba: Scito quia misi ad te naaman
servum meum ut cures eum a lepra. Et audi-
ens rex israel blasphemiam scidit vesti-
menta sua et ait: Numquid ego sum
deus ut curem hominem a lepra? occasiones
querit adversum me. Et misit ad eum hely-
seus dicens: Cur scidisti vestimenta tua?
veniat ad me et sciat prophetam esse in israel.
Stetitque naaman et equitatus eius ad
hostium helysei. Qui misit ad eum
dicens: Lavare septies in iordane
et mundaberis. Cumque abiret naaman
indignans quia si tetigisset eum invocans
nomen domini super se. Dixerunt ei
servi sui: Si rem grandem dixisset tibi
propheta, numquid facere debueras? quanto ma-
gis quod modicum est. Descendit ergo et lavit se
in iordane septies et mundatus est. Et re-
diens stetit coram helyseo et ait: Scio
quod non sit alius deus in universa terra nisi in
israel. et obtulit ei benedictionem. Cumque
teneret ut faceret, ait helyseus: Vivit
dominus non accipiam. et ait naa-
man: obsecro ut tollam onus duorum
burdonum de terra hac super quam stas.

Et autem burdo ex equo et asino. Sed in quan-
dam tulit terram ut sterneret eam in tem-
plis ydolorum, ut stans super eam adora-
ret deum deum terre israel, ne offenderet dominum
suum si preter non adoraret cum ipso. Sed verius
vel quia ex ea fecit altare domino ad ymmo-
landum, unde et subdit: Non faciet servus tuus
ultra holocaustum vel victimam
diis alienis nisi domino. Unum est quod mu-
tare non possum. Cum ingreditur rex sir-
manum et adorat in templo remmon
oportet me similiter adorare. Ora dominum ut non
imputet michi hoc. Et abiit naaman
electo tempore, id est cum elegisset terram ad
portandum. Hebreus sic habet: abiit aliquan-
to spatio terre. Eadem ambiguitas in gene-
si: Eratque vernum tempus et ingrediebatur
effrata. Hebreus habet: adhuc spatium ter-
re erat et ingrediebatur effrata. Et in-
terpres latinus posuit electum tempus
vel vernum pro spatio. Cucurritque iezi
post naaman ut aliquid acciperet ab
eo et ait: Dominus meus misit me
ad te dicens: venerunt ad me duo a-
dolescentes ex filiis prophetarum. da eis
talentum argenti et vestes dupli-
ces. At ille dedit ei duo talenta et
vestes duplices, etiam tradidit ei
pueros qui deferrent ea. et abscondit
ea in domo. Cumque in vespere staret co-
ram helyseo ait: Unde venis gezi?
Qui respondit: Non ivit servus tuus quo-
quam. At ille: Nonne fuit cor meum
tecum quando reversus fuit homo in oc-
cursum tuum? Accepisti argentum
ut emas possessionem. Sed lepra naa-
man adherebit te et semini tuo usque
in sempiternum. Iezite dicuntur accipien-
tes symoniaci dantes. Et egressus
est ab eo leprosus. Non legitur ad litteram
gezi filium huiusmodi leprosum nec poste-
rorum. Certum est de gezitis quia lepra
symonie respersi sunt. De securi et [illegible]

Factum est cum esset helyseus Syriorum
cum filiis prophetarum incidentibus
ligna ad iordanem ferrum unius
securis in aquam cecidit. Cumque eiulas-
set ille, misit helyseus lignum in aquam

ubi ceciderat ferrum et natauit et
tulit illud. Porro rex syrie pugna-
bat contra israel. et sepe ponebat latrones
suos in insidiis quas cauebat rex israel.
helyseo sibi manifestante abscondita
syrorum. Et conturbatus rex syrie
ait filiis suis. Quis uestrum est proditor
mei apud regem israel. et ait unus.
Nequaquam sed helyseus indicat re-
gi israel quecumque loqueris in conclaui.
Qui ait mittam et capiam eum.
Cumque accepisset eum esse in dothaym
misit illuc robur exercitus. Qui uen-
ientes nocte circumdederunt ciuitatem.
Mane puer helysei uidit exercitum.
territusque clamauit heu domine
mi quid faciemus? Qui respondit. Noli ti-
mere plures sunt nobiscum. et orante
helyseo aperuit dominus oculos pueri et
uidit montem plenum curribus igne-
is. id est agminibus angelorum. Cumque ingre-
derentur ad eum orante helyseo percus-
sit eos dominus cecitate non omni-
quidem sed aorasia ne eum agnos-
cerent. et dixit ad eos helyseus. non
est hec uia nec ista est ciuitas. id est non est
hic mansio helysei. Sequimini me
et ostendam uobis uirum quem queritis. et
duxit eos in samariam. et orante
helyseo aperuit dominus oculos
eorum. et uiderunt se esse in medio
samarie et hostes circumstantes. Et
dixit rex israel ad helyseum. percutiam
eos pater mi. Qui respondit. Nequaquam.
dominus enim adduxit illos. sed prebe
eis hospitalitatem sufficienter. Quo
facto redierunt syri ad propria nec ultra in
diebus helysei uenerunt latrones syrie
in israel. De secunda obsidione samarie. vij

Factum est post hec benedab rex syrie
obsidebat samariam. et facta
est fames in samaria ut uen-
deretur caput asini. lxxx. argenteis
nummismatis. et quarta pars cabi ster-
coris columbarum. id est grana collecta de
columbis in uesiculam uendebatur
quinque nummis usualibus. id est argen-
teis. sicut ait iosephus. comedebant alios

psale. Tradunt quidam nomine sterco-
ris uesiculam columbe in qua recon-
debatur grana deforis allata. Cumque
transiret rex israel per murum et considera-
ret custodias suas. clamauit mulier ad
eum. Salua me domine mi rex.
Qui suspicatus peteret aliquid cibi
eo et comederet respondit. Non saluet te dominus.
unde te possum saluare de area aut de
torculari. Que respondit. Nequaquam domine
mi. Quia ego et mulier ista condixera-
mus de filiis nostris comedendis. et come-
dimus filium meum. hec abscon-
dit filium suum. et contristatus est rex
uehementer et scidit uestimenta sua. et
apparuit cilicium quo indutus ad
carnem erat. et ait. Quid amplius mali
ex peccato possum addere. hec faciat mihi
dominus et hec addat si steterit caput
helysei super eum hodie. hic enim malum
imputabat helyseo qui conquestus su-
os non liberauit cum posset. Cumque
misisset speculatorem. preuentus
sequebatur eum. helyseus autem sedebat
in domo sua et senes cum eo. quos
dicit discipulos suos esse. et ait helyseus.
Nescitis quod filius homicide. qui scilicet oc-
cidit naboth misit ut precidatur caput
meum. prohibete intrare nuncium do-
nec ueniat rex qui prohibebit ei quod
iusserat. Cumque peruenisset rex ait
helyseus. Cras in hac ~~erat~~ hora e-
rit in porta samarie modius simile
pro statere uno et duo modii ordei statere.
et irrisit eum unus eorum super quorum
manus rex incumbebat dicens.
hoc est impossibile. Cui helyseus. Vide-
bis et non comedes. Porro quatuor lepro-
si erant ad introitum porte fame
deficientes. qui uespere uenerunt ad
castra syrie et neminem ibi repererunt.
Fugauerat enim dominus syros sonitu
exercitus magni irruentis super
eos. fugeruntque animas suas sal-
uare cupientes. et intrantes lepro-
si comederunt et tollentes de preda
iuxta cor suum nunciauerunt portar-
ys urbis ambysse. Suspicatus

e autem rex isrl' syros sillasse fugā
et latere/ misit duos in equis qui ex
plorarent omnia usque ad iordanem.
Qui cum reuersi nunciassent syros
fugisse/ egressus pplus diripuit castra
et uendebatur sila et ordeum iuxta
uerbum helysei. Dux autem qui ir
riserat eum a rege constitutus ad
portam/ oppressus est a turba et mort'. viij.

P Ost hec autem de suscit. filii induc. est.
helyseus locutus est ad mulierem
cuius filium suscitauerat. Vade
cum domo tua peregrinari ubicumque uol
ueris uel poteris/ uocabit enim domin'
famem super terram .vij. annis/ i. angustiam
positurum famis/ uel est locutio de fame.
Ambiguum est enim utrum precesserit p
dictam obsidionem uel secuta sit/ Igitur
mulier intrauit terram philistiim et
contribules occupauerunt bona eius
q finita fame regressa est ut interpella
ret regem pro domo sua et agris/ et et
loquebatur rex cum gezi querens a beo
magnalia helysei. Qui uidens mulierem
ait. Domine hec est mulier. et hic est filius ei'
quem suscitauit helyseus. Que cum
narrasset regi seriem rei. restituit ei
rex cuncta que amiserat a die qua re
liquerat terram. De morte benedab.

P Orro benedab rex syrie au
diens quod deus amouerat eum
ab obsidione et non contri
stat' egrotabat. helyse'
autem ueniebat damascum/ et
misit rex in occursum eius azael
cum muneribus ut consuleret eum
de infirmitate sua. Cui querenti.
respondit helyseus/ dic ei sanaberis/ nec dixit
sanabitur quia mortuus est rex. Sed ut
diceret ei sanaberis. postea traxit aza
el in partem unam dicens. Ostendit
michi dominus quia morietur et tue
ris rex syrie. Quod impletum est
quod dixerat dominus helye. aliter
enim non surrexit helyas aza el n
quia p helyseum spirit eu[…] fu
turum regem. Et sicut […] hely
seus. uidens in spiritu mala que fut'?

cet azael filiis isrl. Que est indica
uit illi/ et reuersus azael ad regem
dixit sanaberis. Altera die tulit stra
gulum et infudit aquam et ex
pandit super faciem eius. Stragulum
proprie est stratorium quod lectulis sedili
bus supponitur. et dicitur quod azael pannum p
fusum aqua imposuit super eum
ad refrigerandum/ hebreus hic et
expandit super faciem suam stra
gulum non azael sed ipse benedab hec fe
cisse intelligatur/ et tamen mortuus
est/ et regnauit azael pro eo. Quidam
tamen exponunt de obsequiis mortui di
centes quod azael mortuum lauit aqua
et expandit stragulum super faciem
mortui. Iosephus plane dicit quod azael al
tera die infuso laqueo strangulauit
eum. Ad hoc sensus predictam literam refin
dentes/ quod azael ueste madefactam po
suit super faciem eius simulans refrigera
cionem. Sed statim effudit aquam in
os eius donec suffocaret eum. De iora

P Orro anno rege iude.
v ioram filii achab regis
isrl' in quo congregauit ei
iosaphat rex iuda. regnauit ioram
filius iosaphat in ierusalem. viij. annis
Qui ad consilium uxoris fecit ma
lum coram domino secutus deos
alienos. tamen dominus non disperdi
dit iudam propter dauid seruum suum. Tunc
recessit edom ne esset sub iuda. Nam
et regem suum [...] occide
runt ydumei nouum statuentes/ qui
non teneret tributa reddere. Cumque
ioram .vj. fratres occidisset et compelleret
israelitas etiam ydolatrare. tulit ad eum
helyas quidam propheta epistolam correc
toriam cum comminatione pene. Imple
ta est autem comminatio in hunc modum.
Arabes irruentes in iudam uasta
uerunt prouinciam et domos regias
et uxores regis abduxerunt filiosque
quos occiderunt preter othoziam/ et ipse
tandem cecitatem incidit egritudinem
intestinorum corruptione uiscera effun
dens/ et cottidie per .q. perire sentiret

et mortuus est et sepultus i ciuitate
dd· si tn ut ait iose in sepulc prim
suor s; puati tumulum sn regali
b; exeqys traditerunt ei; et regnau
ochozias ul' ozias ul' azarias filius
eius p eo | hunc regem et alios usq;
ad oziam pmittit mathe⁹· Regna
uit aute anno· xij· ioram fili; acha
xxij· annor erat cum regnare cepis
set· et ano uno regnauit in ir'lm·
et ambulauit i uijs acab aui sui
abyt q; cum ioram filio achab auu
culo suo ad pliandum contra azael
regem syrie in ramoth gala ad uul
neratus e ioram et relicto exercitu
in obsidione sb iehu pncipe descen
dit in iezrael ut curaret | et descen
dit cum eo azarias d filius iphsaph ix
Helyseus aute misit unum
de filijs cum lenticla olei ad
exercitum i ramoth galaad
ut iehu eu iret impter em
et i ungeret sup in rege sup isrl· Q
cum i uenisset iehu sedentem cum
pncipib; · Vbum michi e ad te opn
ceps· et ait iehu ad quem· Qui ai
ad te· opnceps | forte no cognoscens
iehu h· q· ptagium i m'e sua ipm
ee qui prius respondisset· Cumq; i
duxisset eum in cubiclm fudit oleu
sup caput eius· et ait h dic dns unxi
te regem sup isrl' pcuciens omem
dom achab i ultonem sanguis suo
rum meor gezabel· Quo fco citis
sime aufugit pha· Cumq; regss⁹
eet iehu ad suos domini sui dixe
runt· Quid uenit i sanus iste ad
te· q· in sanos reputabant oms
filios pphar | ul' q; fugerat cu insie
qi in sanus· et ait iehu recte uidi
cstis· Nam iba uesana locutus e
dicens | h dic dominus unxi te rege
sup isrl· festinauerunt itaq; tolle ues
tes suas et sbstne ei i similitudine
tribunal· et canentes tuba dixerunt·
Regnabit· Coniurauit g⁹ iehu ctra
ioram et ait· Nullus h anuciet in
iezrael s; oms ascendamus sil'· Cumq;
ascenderet speculator in iezrael ait· video
globum uenientem· et suspicatus e
ioram ul' capta ee urbem ul' pace
factam misit nuncium i occursum eor·
Qui ait h dic rex pacata s oma· Et
ait iehu· Q⁹ tibi et paci· q· d· quid ad
te· Sequere me· ul' forte h qi regi· s·
q· d· Quid qris de pace qui pacem et
terram conturbas | et ad helis nuncı⁹
eis· Misit et ioram scdm nuntiu qui
sic no e reuersus ad eum· Et ascendes
ioram rex isrl' et rex iuda cum eo | egs
si sunt in occursum eius usq; in agr
naboth iezraelite· Et ait e ne pax ioram
iehu qui ·S·· Q⁹ pax ad h fuget for
nicatones mris tue· q· d· Q pax p⁹
ee inter nos cum iugiter offenda
mus dm p ydolatam mris tue·
Et fugiens ioram ait ad nepotem
suu· In sidie sunt h azaria· Tunc
iehu pcussit ioram inter scaplas
et egressa e sagitta pcor eius et cor
ruit mortu⁹ | et ait iehu ad ducem
sue ptis militum | pite cum i agru
naboth· Memento qd ego et tu seque
bamur achab prem hui⁹ | qi co
minat⁹ e ei dominus p helyam q
redderet ei in agro naboth p sang
naboth et p sanguine filior eius·
Tn supra de filijs naboth fca e mco atta
s; q; ibi tacitum est hic suppletur
forte canes lixerunt sanguinem iora
iuxta dictum helye· Lixerat eni sag
uine achab cum lixerunt sanguine filij
eius | azaria uo fugiente insecutus
e iehu et uulnerauit eum i ascensu
gab⁹ Qui uulneratus fugit in magedo
et mort⁹ e ibi· et tulerunt eum in ir'lm
et sepultus e in ciuitate dd· p⁹ h in
trauit iehu in iezrael· porro iezra
bel erat i iuitre et depinxit oclos
suos stibio· et ornauit cap suu ut
uenientib; pulchior appareret | et p fe
nestram ait ad iehu· Numquid pax
pt ee zari qui interfecit dnm su
um· q· d· Tu occidisti dnm tuu
sicut et zari et eadem pena pu
niendus es· Tunc dix iehu duob; e

Marginal notes: filius iphsaph; Quid yesu venit t⁹ fuit i regem; iphsaph; ait; iesu; iezrahel

nuchis qui circumstabant eam. Preci-
pitate eam. et precipitaverunt eam et con-
culcaverunt eam ungule equorum. Cumque
sederet iehu ad mensam ait filiis suis.
Ite et sepelite maledictam illam quia fi-
lia regis est. Cumque venissent ad eam
non invenerunt nisi calvariam. i. sum-
mam cellam celebri et pedes et sum-
mitates manuum. Quod audito ait
iehu. Sermo domini est per helyam. d. lxx. filiis achab. x.

Erant autem achab. lxx. filii
in samaria et scripsit iehu ad
nutritios eorum et ad optimates
civitatis dicens eligite que multis
de filiis achab et constituite regem super
vos et pugnate pro domo domini vestri. Qui
presciti sunt ei. Hic tui sumus faciemus quod tibi
placet. et scripsit eis secundo. Si mei estis tol-
lite capita filiorum domini vestri et venite
ad me cras in iezrael et sic factum est.
et tulerunt capita in cophinis ad iehu.
Qui mandavit ne introducerentur ad
eum sed iuxta introitum porte ponerent
ad duos acervos usque mane. Cumque in-
tulerunt capita dixit ad populum. Iusti estis
quia non nisi ioram et iezabel meam
occidistis vel potius samaritas qui eos
occiderant commendavit. quasi diceret iuste fe-
cistis implendo verbum domini quod ut-
velle tra sequens addidit ei. Si ego
interfeci dominum meum quis percussit istos
et ergo dominus fecit quod locutus est
in manu helye. Tunc percussit iehu omnes
reliquos de domo achab et iezabel et
optimates eius et notos et sacerdotes
et ibat in samariam. Invenit ei obvia-
vit. xlii. filii ochozie regis iude qui
descendebant ad salutandos ioram et
achias cum nescientes quod occisi erant.
et occidit eos iehu. Tunc egressus est
invenit ionadab filium re-
chab et benedixit ei. et pulcione domini quem
fecerat. quem imposuit currui suo dux
iehu ad samariam et percussit omnes
qui reliqui fuerant de achab usque ad inter-
Congregavit ergo iehu populum samarie
et ait in dolo amplius volo colere
baal. Vocate omnes prophetas eius et sacer-
dotes quicumque defuerit non vivet. Sacrifi-
cium enim grande est michi baal. et
venerunt omnes servi baal nec unus de-
fuit. et repleta est domus baal. et ait
iehu hiis qui erant super vestes date
vestes omnibus servis baal et dederunt.
Cumque perscrutatus esset iehu diligenter
nequis de eis vel ne aliquis inesset dixit
militibus suis. Ingredimini percutite
eos nullus evadat et percusserunt eos
statuamque baal comminuerunt et destrux-
erunt templum et fecerunt pro eo latri-
nas i. subterraneos cuniculos ad mun-
dandas vias urbis et delevit iehu
baal de israel. verumtamen a peccatis ierobo-
am non recessit. et ait et dominus.
Quia fecisti que in corde meo erant
contra domum achab. filii tui usque ad
quartam generationem sedebunt super thronum
israel. Mortuus est iehu et sepelierunt in
samaria cum regnasset. xxviii. et reg-
navit pro eo filius eius ioachaz.
Vero athalia. d. athalia i ioas. xi

Pvidens mortuum filium suum et
volens regnare interfecit omne
semen regium in israel. Erat iosaba so-
ror athalie ex patre et uxor ioiade sum-
mi sacerdotis que furata est ioas filium
ochozie latentem ne interficeretur et ab-
scondit eum vi. annis in domo domini.
in cubiculis cum dromedariis. Anno autem
vii. convocavit ioiada centuriones et prin-
cipes leviarum et milites et ostendit eis regis
filium regis et coniuravit omnis populus
contra athaliam et quod populum in sabbato
constituerunt regem et fecerunt in hunc
modum. xxiiii. erant summi sacerdotes
quorum unusquisque in ordine vicis sue
habebat secum in ministerium. xxiiii. mino-
res sacerdotes et totidem tangeres et
totidem ianitores. Dilucido in sabbato
pontifex qui ministratur erat in-
grediebatur cum turma sua. Tunc autem
ioiada pro amplianda exercitu retinuit
egressuros et recepit ingressuros fa-
ciens ex eis duos turmas. Adiunxit
quoque tertiam turmam de ceteris
levitis quos convocaverat et mittens

iezrahel

domum saltus et domum armorum
dedit singulis arma et precepit egres
suris ut circuistarent regem in atrio
interiori et custodirent. Ingressuris
vero dixit descendent ad domum regi
ne sue regine egredientes contra im
pedirent unctionem regis. Sed hanc
turnam divisit in tres partes precipiens
ut una observaret excubias regis
id est porticus domus regie. Alia obser
varet portas seyr per quam ascende
batur tecaulitate ad domum regiam.
Tercia pars observaret domum messa
que dicitur porta scutariorum id est custodum regis
per quam de domo regis ascendebat
in templum. Terciam vero partem quam
collegerat de centurionibus et levitis
posuit ad custodiam atrii domini excom
pte. Tunc ipse cum reliquis sacerdotibus
et levitis et senioribus produxit filium
regis. et unxit eum in regem et po
suit super eum dyadema et dedit ei
tenendum in manibus testimonium id est
legem domini ut cum ipso situ regni disci
plina legis dei committeretur servanda.
Athalia vero accurrens scidit vestimenta
sua. clamans coniuratio coniuratio.
Et eduxerunt eam centuriones extra
septa templi per portam equorum et in
terfecta est ibi. Deduxeruntque regem per
portam scutariorum in pallacium et se
dit super thronum regis et letatus est
populus terre. Et absulsat dominus quippe
cum ne multi regnaret super eos. et destrux
erunt templum baal. arasque et yma
gines que fecerat ioram et athalia.
mathan quoque sacerdotem baal occi
derunt coram altari. Et erat vij. an
norum ioas cum regnare cepisset anno
vij. iehu regis israel et xl. annis regna
vit in ierusalem. et fecit rectum coram do
mino omnibus diebus ioiade sacerdotis.

Erant autem De gazophilatio. xij
in domo domini ruine non solum
pre vetustate et negligentia. sed etiam
que fecerat athalia et desistentis fece
rat domum baal. precepit itaque ioas
sacerdotibus ut instauraret sartatec
ta domus recipientes oblaciones pro
devotione et que offerebant pro precio
anime. v. siclorum pondus quod dabat
tur ad precium numerandi. Oblacio etiam
pro delicto et pro peccato sacerdotum erat.
Non cum suscepissent sacerdotes usque
ad xxiij. annum ioas regis non tamen
instauraverunt sartatecta templi. et
iratus rex prohibuit sacerdotes ultra
accipere pecuniam. Iosephus tamen dicit ut per omnes
regionem sumerent sacerdotes per ca
pite dimidium sicli. Non videns io
iada populo non placere cessaverunt et propter
hoc non fuerunt instaurate ruine.
Tunc ioiada fecit gazophylacium
in ...tum aptum desuper foramine.
et posuit illud ad dexteram ingredien
cium domum non longe ab altari.
Cumque appareret plurima pecunia in
gazophilacio. scriba regis et ponti
fex effundebant eam et dabatur hiis
qui preerant cementariis domus domini
et non fiebat cum eis ratio. sed in fide tamen
tractabant eam. Nec fiebat cum
eis ex pecunia illa vas aliquod in domo
domini nisi de eo quod erat residuum
sartatectis ut legitur in paralipomenon.
Et mortuus est ioiada Omnis filius zacha
sacerdos qui solus rie in eo lapida
legitur post moysen. cxxx. annis ti sunt preter uni
vixisse et sepul primum qui pecca
tus est in civitate david eo dixit est zacharias.
quod genus david reparavit imperium. Et mor
tuo eo ioas a legittimis dei declinavit
cuius exemplo etiam optimates vitiati
sunt. quos cum argueret zacharias
filius ioiade fecit eum lapidari inter
templum et altare. Et sicut dicit epi
phanius non accessit populus ioab. sed sic
in templo manifeste sicut prius nec ex
dabyr nec ex ephot. Sed ... non mul
to post penas exsolvit. azael vero rex
syrie ascendit in ierusalem cum expug
nasset geth. Ioas autem misit ei thesauros
domus domini et domus regie non de ab
sconditis tumulorum et recessit ab eo.
Cumque incidisset ioas languorem pessi
mum eo quod divinos honores sibi vole

de gazo philacio

negligentia

L

bat impendi ut dicunt hebrei. Duo
servi eius percusserunt eum et mortuus
est et sepultus in civitate David non
tamen in monumentis regalibus. Et regnavit
pro eo filius eius amasias. De obitu helysei.

Anno xxiii ioas regis iuda
regnavit ioachas filius ie-
hu in israel xvii annis. Et am-
bulavit in viis ieroboam. Et iratus
est dominus contra israel, dedit eos in manus
azael et in manu benedab filii azael,
et ita sunt deleti ioachas de populo nisi l equi-
tes et x currus et x milia peditum. Clamavit
ioachas ad dominum et misertus dominus
dedit pacem in diebus eius. Et mortuus est et
sepultus in samaria
et regnavit ioas filius
eius pro eo. Anno
xxxvii ioas regis iuda
et xvi annis regna-
vit in israel, et am-
bulavit in viis iero-
boam non tamen adeo
quia prophetes eius helyseus

Sub ioas xii rex latino-
rum silvius aremulus
qui presidium albanorum
inter montes ubi nunc ro-
ma est posuit. Huius filius
fuit iulius proavus iu-
lii proculi qui cum romu-
lo romam contingens
fundavit iuliam gentem.

cum egrotabat. Et descendit ad eum ioas
rex israel et auriga eius. Et ait helyseus:
affer arcum et sagittas et pone ma-
num tuam super arcum. Quo facto super-
posuit helyseus manus suas manibus
regis et ait: aperi nunc fenestram orientalem
et iace sagittam. Et iecit. Et ait helyseus:
sagitta domini est contra syriam et percuties partes sy-
rie que est in maffec donec consumes eam.
Et sublato arcu cum sagittis dixit helyseus
ad regem: percute terram iaculo. Cumque per-
cussisset eam tribus vicibus et stetisset,
iratus vir dei dixit ei: Si percussisses usque
septies totiens percussisses syriam. Nunc
autem tribus vicibus percuties eam. Et mortuus est
helyseus et sepultus est iuxta abdiam
porro latrunculi moabite intrabant
eo anno. Quidam autem sepelientes
hominem videntes latrunculos et timentes
proiecerunt cadaver in sepulchro helysei.
Quod cum tetigisset ossa helysei revixit homo.
Iosephus tamen dicit latrones proiecisse in sepulchro
helysei mortuum quem ipsi videbant
interfecisse. Mortuus est autem azael rex

syrie et regnavit pro eo filius eius bene-
dab. Cum quo dimicavit ioas rex is-
rael tribus congressionibus et vicit eum et
tulit de manu eius civitates quas tu-
lerat azael de israel iuxta verbum helysei.

Anno ii regis ioas. De amasia. xiiii
israel regnavit amasias filius
ioas in ierusalem. xxv annorum erat
cum regnare cepisset et xxix annis
regnavit. Nomen matris eius ioadan de
ierusalem et fecit rectum coram domino iuxta ea
que pater eius ioas nisi hoc tamen quod ex-
celsa non abstulit. Sic audiendum est ut
quidam eorum. Nec enim ioas excelsa abstu-
lit sed ut littera sonare et interfecit servos
qui interfecerant patrem suum. Filios tamen
eorum propter legem moysi qui dicit:
Non morientur patres pro filiis nec filii pro patribus.
Collegit autem exercitum ut amalechitas
ydumeos expugnaret et conduxit a
rege israel c milia armatorum c argenti talen-
tis. Et cum esset in procinctu sua sit ei propheta
ut dimitteret israelitas quia ydola colebant
et deus daret ei victoriam. Et abiecit. Et
gravius ferret eo quod mercedes israelitis pre-
buerat. Et percussit edom in valle salinarum
x milia et apprehendit petram nobilem arabie
civitatem et vocavit eam iezechel quod
sonat auxilium domini. Iosephus tamen dicit
vivos quos ceperat ad excelsam petram
arabie cum adduxisset et illos ex ea
precipitavit. Id ipsum quod dicit in paralipome-
non sed in omnibus consonant. Tamen deos
quos tulerat de amaleth pro eis adora-
vit quia audivit eos dantes responsa. Id de-
prehendisse amaleth quia negligentes fuerant
in cultu eorum. Pro quo tali pena percussus
est. Elatus est in superbiam scripsit ad ioas
regem israel. Sint mihi sic patres tui sive
runt david et salomoni. Alioquin veni et vi-
deamus nos quod dicitur pugnemus. Et rescripsit
ei ioas in enigmate: Carduus libani
misit ad cedrum dicens: Da filiam tuam
filio meo uxorem et indignantes bestie
saltus conculcaverunt carduum. Elevavit te
cor tuum percussoria. Cur provocas ma-
lum ut cadas tu et iudas tecum. Et non
acquiescente amasia congressi sunt iuxta

Quis petiit helyseus ut duplex spiritus helye esset in eo et in factum est quia helyseus suscitavit in vita mortuum et mortuus suscitavit eum. Hoc patet ad locum illum ubi sepultus est helyseus.

et flens dicebat: pater mi pater mi currus israhel et

hac ete Amos ppha
Simul et Jonas

beth sames et fugit iudas coram isrl.
et ligatus est amasias et minabat
ei mortem rex isrl nisi redderet ei
ilrm. Qua tradita irrupit ioas
murum ilrm apud effraym que dr
porta uallis usque ad portam anguli. cccc.
cubitis et tulit aurum et argentum
et uasa que inuenta sunt in domo dni
et in thes regis et obsides et rediit in
samariam. et facta est coniuratio amasiam co
niuratio in ilrm. at ille fugit in lachis
et miserunt post eum in lachis et interfe
cerunt eum ibi et retulerunt eum in ci
uitate dauid. Tulitque uniuersus populus fili
um eius oziam uel azariam annorum an
nos natum .xvi. et constituerunt eum regem.

Sub amasia .xiiii. rex. Inadentia.
latigor filius anetini et ideo mo
te qui nunc ps urbs est mortuus est et
sepultus certum loco notabiliori dedi.

Mortuo inter de ioboa rege isrl. et
mortuus est ioas rex amos ppha. xv.
isrl et sepultus in samaria et
regnauit ierobo am filius eius pro eo anno
.xv. amasie regis iuda et regnauit in
isrl .xli. anno et ambulauit in uiis ieroboam
ipse restituit fines isrl ab introitu emath
que est antiochya usque ad mare solitu
dinis quod est mare mortuum iuxta uer
bum domini quod locutus est per seruum
suum ionam prophetam qui erat de geth
que est in opher uel ofir ad dram ge t
quod est in palestina et est nomen regionis.
Opher enim est nomen turris nebulose
que non longe erat a templo. hanc uas
tationem syrie per ieroboam factam non
legimus in iona. sed post conuersionem ei
sionis niniue ciuitatis quam predixerat
et sepelit eum iose eum predixisse quod post
breuissimum tempus asye perderet principatum
quod factum per ieroboam inchoatum est sed postea
consumatum est cum monarchia assyriorum
translata est ad medos. hac felicitate
ieroboam elatus fecit malum coram do
et missus est propheta amos de pastora
libus ubi pascebat gregem in samaria ut
prediceret euersionem domus ieroboam
et calamitatem populi dicens. Et dicit dominus. Con

surgam super domum ieroboam in gladio
et rursus Venit finis super populum meum
isrl. Quod cum significasset amasias sacer
dos bethel ieroboam regi isrl ex mandato
regis prohibuit amos ne ultra propha
ret in regno .x. tribuum. Cum autem
amos nollet cessare dicens se non esse
prophetam sed pastorem missum a dno. fre
gerunt? afflixit eum amasias plagis.
Tandem filius eius ozias frequenter eum
increpans uecte per tempora transfixit et se
miuiuus relatus est in terram suam ibi
mortuus est. Ieroboam et regnauit pro eo
filius eius azarias. De ozia rege.

Anno .xxvii. ieroboam regis isrl
regnauit ozias in ilrm .lii. an
nis. Ideo tamen super osee dicit eum cepis
se regnare anno .xxvii. ieroboam et fe
cit quod placitum erat coram domino.
Verumtamen excelsa non abstulit. Qui cum
hostes debellasset et amonitas fecisset
sibi tributarios reedificauit muros
ilrm quos destruxit ioas rex isrl. Erat
quoque studiosus terre cultor. et circa planta
tiones et sata fructuum diuisorum. Cumque
ditatus esset sua mortalitas cor eius immor
tale agere uisus est. Nam in festiuitate propicia
cionis indutus stola pontificali intra
uit in templum ut incensum poneret
pontifice azaria cum .lxxx. sacerdotibus
prohibente eum. et factus est terre motus
et claritas solis ualde effulsit et iradiauit
in faciem regis et percussus est lepra in fro
nte. Ante ciuitatem scissa est media pars
montis ad occidentem et deuoluta per .iiii.
iura stadia clausit et regios ortos opprime
ret. et habitauit seorsum extra urbem p
riuata degens uita. Joatham uero filius
eius gubernabat pallatium et iudi
cabat populum terre et mortuus est osias et se
pultus in ciuitate dd. Iose tamen dicit eum
deregibus solum sepultum in ortis et
regnauit pro eo filius eius ioatham. Sub
ozia rege iuda et sub ieroboam rege isrl
cepit prophetare ysayas de quo plenius pos
ea dicetur et osee de tribu ysachar genitus
in bethlemoth prophetauit an .xc. tem
pauta deducibus locis et prophetauit hy

et sepultus est
Cathedra
locus iste super di
cebatur augustin
a monte
a ioboam rege isrl a amos
ppha
et sepultus
ioboam
et mortuus est
assyrie

Hoc tpe pphauit osee et ysaias in diebus ozie ioathan achaz et ezechie regum

Anni

stolis uideos in ultio tpe ad xpm reu
suros. Tertiu quod diem eius dnice
p dixit hic in terra sua quiete placi
da sepultus obdormiuit. H autem
ut ait io. pnuncians dedit signu. ue
niet dominus in terra sio. quis h in
sylo e. et c. qd no legit in scptura ei
scdm editionem nrm forte q io. dix
signu epiphani dixit pdigium di
cens de osee. et dedit pdigium dicens
ueniet in terram sit quis dns q e i sy
lo. q ex semetipsa in xij. fuit ptita
q fee sunt xij. querc. Sb eisdem qz
pphauit iohel de tribu ruben natus
in agro betheron qui descripsit terram
duaz tribuu. Eruca bruca locusta
rubigine uastadam. pdix quoqz effu
sionem spc. s. futura sup filios et fi
lias dei. Q factum e die penthecosten.
hic i betheron i pace sepultus e. Sb
eisdem regibz pphauit abdias ut q
dam tradunt. h scdm hebreos ui e
q an eos pphauit. Nam mortuus
est an helyseum. Relicta uxore. nec
p filiu helysei liberata e a creditoribz
oleo sup habundante. fuit autem de terra
sichen de agro bethamar quinquage
rii. n. ille cui peperit helyas qui tene
to obsequio regis. helye discipls fcs
e. Cuius sepulchrum usqz hodie cum
mansolo helysei et iohis bapte i se
baste uenatone habetur. Sb ioboam
rege isrl pphauit ionas filius uidue
sereptane p qui reditu an siue tpe
fauus assumpta in se gentium i cola
fcs e. Nam et erubescebat in terra su
a e dicens. Sic auffertur obppium me
um eo q pphans contra niniuem me
dax repertus sum. Qui transacta
fame redit in terram iuda et defun
ta e mr eius et sepeliunt eam iuxta
balanum q e genus palme de bo
re hic pdixit signu euersionis irlm.
Q cum uiderint lapidem lucuose
clamante ppe sit finis. et cu uiderint
in irlm gentes uniuersas tc tota ciui
tas illa irrecuparabilr euertetur. Mortuus
e et sepultus in spelunca unius iudi

cis isrl cuius sepulchru mostratur in una
urbium geth i uicso iuxta sephor sub
ozia rege iuda. et finita e monarchia
assyrioz. Nam et sardana pallus
ultimus monarch uictus ab arbace me
do seruz ipm cotremauit. et tc arba
ces monarchiam ad medos transtulit.
fuit tn reges asyrii sine monarchia
tn potentes usqz ad subuersione niniue
q pphauit nau. Eo tpe xiij. rex la
tinoz siluius pcas
p q xv. rex latino
siluius amulius.

Anno xxxviij. Azarias filius

Anno xxxviij. osie regis iuda regnauit filius io
boam zacharias sup isrl mensibz vj.
qui fecit malum coram domino sicut
pres ei. et pcussit eum palam sellu
filius iabes. et regnauit p eo. et translatum
e regnum isrl de domo iehu in que
nacione iiij. iuxta uerbum domini et reg
nauit sellum i i samaria. Nam ma
nae filius gaddi de thersa pcussit eu
i samaria et regnauit p eo. qui pcus
sit thersam et fines eius eo q cotiues
siu noluerant ei pere. Anno xxxix.
osie regis iuda regnauit manaen
sup isrl x annis et ambulauit i uiis
ierobo am. In diebz ill ascendit phul
rex assyrioz in thersam et dedit ei ma
naen m talenta argenti ut retineret
ab eo. et. et cet ei in auxilium. Supsit
au manaen l siclos argenti a pote
tibz et diuitibz fce p singlos. Int h mu
nera tradunt hebrei misisse mana
en uitulos areos qui erant i dan et
i bethel. h n uos. Sacerdotes enim dolo
sustulunt uitulos aureos et absconde
runt et fecerunt ereos deauratos siles
illis. Quos misit manaen regi assy
rioz. Qua fraude p ea pcepta reges
asyrioz plurimu exarserunt contra is
rl. et mortuus e manaen et regnauit
p eo filius eius phaceia anno l ozie re
gis iude et duobz annis regnauit in
isrl. Nam phacee filius romelie aliar
chus eius interfecit eu i samaria i domo
cum l uiris et regnauit p eo anno
lij. ozie regis iude et regnauit xx annis
i isrl.

sardanaballus

spe no sine re.

et zacharia et sellum cum nacione

j mense

Micheas propheta

De initio captiuitatis .x. tribuum.

In diebus phacee .x. tribuum.
theglat phalsar rex assur ascendit
in isrl et ē ambiguum an iste fuit
phul uel alius et uastauit omnem
regionem transiordanē et captas duxit
duas tribus ad dimidiā uastās terram ga
lilea zabulon et neptalim et mul
tos transtulit secum in assyrios qui
possent dimidie tribui cōparari. Vnde sepe
legitur quod tres tribus isrl captiuauit. ⁊
hoc fuit initium captiuitatis .x. tribuum.
Porro osee filius hela interfecit phacee regē
isrl et regnauit pro eo. **De ioatha rege.**

Anno secundo phacee regis is
rahel regnauit ioatha filius ozie
in irlm .xxv. annorum erat
cum regnare cepisset et
.xvi. annis regnauit. Nomen matris eius
ierusa filia sadoth et fecit bonum corā
domino. Verumtamen excelsa nō abstulit.
Ipse edificauit portam domus dn̄i su
blimissimam quam quidam putant
turrim gregis. Hec est que in actibus apo
stolorum speciosa dicitur. Ab hebreis portam
ioatham. Hec sola remansit excisione
facta per caldeos. Hic deuicit amonitas et
inposuit magnum tributum eis talenta
argenti .c. ⁊ .x. milia choros tritici et to
tidem ordei. In diebus huius rasin rex
syrie et phacee rex isrl ceperunt in
festare regnum iude. Sub ioathan ex
orsus ē propheta naum de helcesi de tri
bu symon contra niniuē. Hic dicit com
ad niniuē exterminabo te et nequa
quam pergredietur extē inpabunt
in eo. Iosephus super naum dicit sotoniū dixis
se sub uersam niniuē a rege medorum
tempore iosye. deuersione quoque finali
niniue predixit naum que facta ē in huc
modum. Psalmus cudebit eam super mun
dauit eam secundum ꝑit. terre motu et
igne de celo immisso de qua inun
datione uel scripsisse in libro suo. ibi
inundans nō faciet in notēte dn̄s. In
tempestate et turbine uie eius.
tum secundum aliam literam legitur in inun
das nō faciet in notēte dn̄s ē ubi
suum scripsit post captiuitatē .x. tri

Nota dicebatur labia eius immunda ⁊ seraphin calculos sumptos
de altari supposuisse ⁊ sic labia eius mundasse tangendo.

buum sub ezechia dum uastaret ab as
syriis terra iuda in qua plenius prophetauit
destructiōe assyriorum in cōsolationem gen
tis sue. Qui tamen mortuus ē in terra
sua in pace et sepultus ē. Sub ioatha
uidit ysayas dn̄m sedentē et seraphin mun
dauit labia eius. Sub eodem exorsus ē
prophetare micheas et mortuus est iōthan
rex iuda et sepultus in ciuitate dd et xvi.
regnauit pro eo filius eius achas. **De rege**

achas.
Anno .xvii. phacee regis
isrl regnauit achas in irlm. an
norum erat cum regnare cepisset xx
et .xvi. annis regnauit et ambula
uit in uia regum isrl. Nam et unum de
filiis suis consecrauit ydolo faciens
eum per ignē tophet in uallem beemon
nom a theldemach. fuit enim filius enim
quidam cuius uallis illa erat. et io dicta ē
uallis beemon. id est filii enon. Tunc as
cendebat rasym rex syrie et phacee
rex isrl in irlm et obsiderunt eam per
ut aut iose. et agressus ē cum eis achas
uictus et occisus ē filius eius zachari
as et multa milia cum eo et captus
ē princeps militie dichan. Cumque
rediret uictor rex isrl in samariā cum
magna multitudine captiuorum occurrit
ei quidam propheta abdias uel obeth. di
cens eos nō uicisse uiribus propriis sed per iram
dei contra achas arguens eos eo quod tribu
les suos traherent captiuos quos nisi remit
terent paratus erat eis repentinus interitus.
Tunc ad consilium baracthie qui mag
nus erat in isrl rex isrl exhibuit captiuis
hospitalitatem magnā et liberos re
xix misit ad propria. Porro anno secundo obside
runt irlm syrie et rex isrl. Cumque
timeret nimis achas confortauit eum ysaya
dicens. Ne timeas ab hiis duabus cau
dis titionum fumigantium scilicet nō cre
didit ei achas nec uoluit querere
signum a domino et misit nuntios
ad regem assyriorum theglat phalasar
dicens. Seruus tuus sum ego. ascen
de et saluum me fac de manu regis
syrie ⁊ regis isrl. Et iterauit rex as
syriorum syriam et uastauit eā et re

testa[illegible] phala zar

.x. ca

ioatha rex

xc

psalmus cudabit eam
[illegible] fundauit

dyt rasim i damascu. Rex au assyri
orum cep dap in mascu et interfecit rasim et
damascenos transtulit in cyrenem que
e usus ethiopiam. Est enim alia cy
rene in affrica et occurrit ei achaz
rex iuda cum muneribus i damascum. Cumque
uidisset altare damasci. misit ad u
riam sacerdotem in ierusalem exemplar eius
ut extrueret ei consile. Quo facto cum
redisset achaz altare eneum transtu
lit a facie templi ad aquilonem et fecit
altare nouum obtulit holocausta
et pacifica de altari non eneo. ut tra
dunt quidam fecit id consilio urie sacerdo
tum de quo ysaias dicet et precepit sacer
dotibus et deinceps sup altare nouum
offerrent. deposuit luteres et mare e
neum sup pauimentum ut eo illius
uteretur. Musach quoque sabbati et ingressum
regis reclusit in templo domini. ut cum templo
ea prophanaret ut sic placeret regi as
syriorum. Est autem musach gazophila
cium regum sic carbona sacerdotum.
Ingressum uero regis quidam dicit locum
in quo rex adorabat. uel portam per quam
ascendebat ad adorandum quam omnino
obdurauit achaz et clauserat tem
plum ne intrarent sacerdotes. Anno eo uid
ysaias honus babylonis glosa x. vidit scilicet
ezechias. Mortuus est autem achaz et se
pultus i ciuitate dauid et regnauit pro eo fi
lius eius ezechias. Incidentia.

Sub achaz roma condita est i monte palatio. xi. kl. may a ge
mellis remo et romulo anno
ab urbe condita. iii. remus rastro pasto
rali occisus est a fabio duce romuli.
Consularibus ludis uirgines mulieres sabi
ne rapte sunt et pulchrima uirgin
thalomoni sorte data est duci ro
muli. unde quia ubi ceciderit illi locus
nuptiarum extitit dictus est thalamus. xvij

Anno .xii. achaz regis De captiuitate
iuda regnauit osee sup rex .tribuum.
israel .ix. annis fecitque malum
coram domino. sed non sicut priores sui.
Tradunt enim dedisse licentiam israelitis
ut ascenderent in ierusalem ter in anno. Co

tra hunc ascendit salmanasar rex
assyriorum. et factus est ei osee tributarius.
Cumque deprehendisset rex assyriorum quod
osee rebellare niteretur propterea quod regem egypti sua (ł Sua rege)
ti aut muera misisset obsedit eum et uinc
tum misit in carcerem i niniue et obsedit
samariam tribus annis. et cepit eam
anno .ix. osee. et vi. ezechie. et transtulit
israel in assyrios. scilicet vii. tribus que remanserant
et posuit eos iuxta fluuium gozam
ultra montes medorum et persarum. In prima pma
captiuitate trium tribuum credunt cap
tiuatus fuisse thobias et mansit in Tobias
niniue uel forte cum rege osee ductus
i niniue cuius ystoria consummata est sub manas
se filio ezechie. sed nos eam tractabi
mus post finem libri. Porro rex assyri
orum de diuersis regionibus adduxit colonos
i samariam paucos post sed postea assaraddoch
implauit terram et habitauit in urbibus eius.
Cumque essent de v. regionibus. v. ydola
portauerunt i samariam quia regio fluuium- q3
et omnes populus uocati sunt cuthei a qui
busdam potioribus inter eos qui uenerunt potioribus
de regione persida que dicta cutha ad quo
dam flumine. Greci uero dixerunt eos sa
maritas qui i ebreo samaritani dicuntur. he
brei uocauerunt eos iacobitas. quia suppla
tauerunt israelitas a finibus suis. Qui cum
uenissent in terram israel. i misit dominus i
eos leones et interficiebant eos et nuncia
tum est regi assyriorum quod perierunt coloni eius
quia ignorabant legitima dei terre illius.
et misit eis unum de sacerdotibus israel
et legem moysi i scriptam literis antiquoribus.
et habitabat sacerdos i bethel et suscep
unt circumcisione et legitima de israel. Fic ethn…
tionis tamen colebant deos suos i excelsis
ubi et hebreos quos dicunt sibi propinquos
cum ubi erat hebreis. Cum autem male facient
dicebant nil esse sibi cum israel. Migrauerunt a
x. tribus de iudea post annos .cc. et xl. vii. nogetae
ab exitu de egypto a diuisione uero regni fuerunt
cc. xl. et menses. vii. et dies. vii. secundum Iose.
Multi autem ex israelitis fugerunt i terre … regum
gnum iuda. Multi absconderunt se in
abditis et latuerunt in gentibus circum
stantibus qui post regressum regis assyriorum

⁊ Naum pphat

rediert ad ppria ⁊ habitaūt cū samaritanis. De Ezechia. xviii
Anno .iii. osee reg isrl' regnare cepit ezechie in ierlm .xxv. annorum
erat cū regnare cepisset ⁊ .xxix. annis regnauit. nom matris eius abisa de ierlm
filia zacharie pphete. Prima, pphetarum de q
p⁹ mortem alit⁹ nascitur zacharie
lapidati sunt. Qui conuocatis sacerdotibus et leuitis apuit templū p anno et
regni sui et uasa ei⁹ repauit et restituit sacrificia intermissa. Ipse de consilio sacerdotū fecit phase .ii. mense in
tpe suo q nō potuit p⁹ p mense in ierlm
nec sacerdotes purificati erant. tn tanta
fuit multitudo qd multi n purificati
comederunt pascha et tanta copia uictimarum q in multis leuite sibi pleuerunt
officium sacerdotii ⁊ p⁹ pascha sollempnizauerunt alijs .vii. diebus. hic
dissipauit excelsa ⁊ cōtriuit statuas
et lucos succidit et confregit serpentē eneum quē fecit moy. cui usque ad tpe
filij isrl' adolebant incensum ⁊ puluerem eius sparsit in torrentem cedron
et uocauit nom ei⁹ noestam q in tpe
dis eorum. Qi. d. Dicebatur deus ꝫ n erat.
Scripsitque filijs isrl' ut redirent ad
cultum dei quorum quidā nuntios eius
neglexerunt. Quidā uero quosdā occiderunt. Vn ⁊ pcia ut predictum ē meruerūt
captiuari. Recessit quoque a rege assyriorum ne seruiret illi. Ipse percussit philisteos usque ad gazam. et omēs terminos eorum
a turre custodum usque ad ciuitatē munitā
.i. ad presidia ciuitatis. Anno .xiiii. regni
ezechie ascendit senacherib rex assyriorum in terram iudā et misit ad eum
ezechias in lachis dicens. Recede a me
⁊ q imposueris michi feram et indixit ei
rex assyriorum .ccc. talenta argenti ⁊ .xxx.
auri et iurauit q nō noceret ei. Cumque
inuenisset ezechias hanc summā talentū
continet .lx. libras in thesauris dom⁹ dni
et suis et recepit lamnas auri quas affixerat ualuis templi. cumque misisset
regi assyriorum predictam pecuniam iuratū
fecit senacherib periurandum et misit

ad obsidendū ierlm tharthan ⁊ rapsacē
et castra metati sunt iuxta aque ductū
piscine superioris que ē in uia agri fullonis et abstulerunt ciuibus aquā piscine
exterioris. Cumque uocasset regē ad colloquium noluit exire sed misit ad eos eliachim pontificem et sobnā scribā et ioachem a commentaris et loquebatur ad eos
rapsaces hebrayce. erat enim samarites
ut quidam uolunt. Sunt qui dicunt
eum filiū ysaye qui transierat ad assyrios ⁊ susceperat ritū gentiū et sic ē
cybaris. ⁊ ait h dicit rex magnus assyriorum ad te o ezechia. In quo confidis ut
audeas rebellare. Si confidis in rege egypcio innitis baculo arundineo. Si spē ponis
in deo tuo. nūquid dij gentium ⁊ isrl' liberabit uos de manu mea. Si ponis
spē in populo tuo. dabo tibi .ii. equorum n⁹
potes apud ire uenire assessores. ⁊ rogauit nūcij rapsacē ut loqueretur eis
syrice n iudayce audiente populo qui
erat supra murum. Tunc exclamauit
rapsaces ⁊ ad populum h dicit magnus rex
assyriorum. facite q uob utile ē ne comedatis stercora uestra et bibatis urinas
uestram. Egredimini ad me ⁊ utimini bonis
uestris donec ueniam ad uos et transferam
uos in terrā que ē sicut uestra. h dicit ezechias dies hic dies ⁊ tribulationis nostre
⁊ increpationis dñe et ora pro reliquijs
isrl'. Si forte deus audiat blasphemiam
rapsacis et iudicet ⁊ siluit. Cumque retulisset nūcij comminationes istas ad ezechiam scidit uestimenta sua et opertus ē sacco
⁊ ingressus ē domū dñi ⁊ misit principes
sacerdotum ⁊ senes de sacerdotibus opertos saccis ad ysayam. h dicit dñs ezechie. Noli
timere. Ecce ego mittam regi assyriorum
spiritum ⁊ audiet nūcium ⁊ reuertetur in terram et deiciam eū gladio in terram suam. ⁊ recessit rapsaces ab ierlm ⁊ inuenit regem assyriorum expugnantē lobnā. Transiuit autē rex ad egyptum
expugnandā ut triumphans rediret ad re
uertendā ierlm. Cumque obsedisset pelusiū audiuit tharacam regē ethyopie
cū multo exercitu uenire in auxiliū

egyptiorum. Et turbatus rex dixit tharaca
de sacerdotem vulcani et scito non dimica-
ret cum eo et rediit in iudeam et obse-
dit ierusalem. Herodotus tamen aliam causam re-
ditus sui facit. Orante namque rege egyp-
tiorum ad dominum multitudo soricum in una noc-
te comedit cordas arcuum intactis ceteris
et facti sunt assyrii inermes et dicit rap-
sacen cum exercitu remansisse circa ierusalem
et senacherib redisse ad eum de egyp-
to in iudeam. Unde reditum senacherib
de egypto in iudeam hic fecimus. De signis trium
annorum que predixit ysaias.

Cum ingrederetur
senacherib iudeam ut transiret in e-
gyptum misit ezechie litteras
terribiles comminationis plenas dicens
quod deus israel non posset eum liberare de ma-
nu sua. Tunc ascendit ezechias in do-
mum domini et expandens litteras coram domino
oravit dicens. Domine deus israel audi ver-
ba senacherib quibus exprobravit te nobis.
Salva nos obsecro de manu ipsius. Et
misit ysaias ad regem ezechiam significans ei verba
domini ad senacherib in hunc modum. Sprevit te se-
nacherib virgo filia syon movebit caput post
tergum tuum cum fugies. Exprobrasti sanctum israel.
Viribus tuis ascripsisti quod vastasti iudeam
sed ex diebus antiquis ego plasmavi illud
et nunc adduxi. id est ego qui ab eterno dispo-
sueram quod sic flagellarem peccantes
nunc implevi. ego auctor fui tu minister.
Ponam itaque circulum in naribus tuis sic-
ut bubalo et chamum in labiis tuis sic-
ut equo et reducam te in terram tuam.
Tunc addidit verba sua ysaias ad ezechiam
dicens. Tibi autem ezechia hoc erit signum liberatio-
nis tue. iii. anno recedet ante non redi-
turus. Ego autem predico tibi quid facturus
es hoc anno et quid secundo ut videns impleta
scias verum esse quod predixi. De tercio comedes
hoc anno que reperis vel secundum ysaiam que
sponte nascuntur vel secundum lxx. interpre-
tes que prius severas. Imminente mes-
sione irruerant assyrii et vastaverant
segetes vineas et olivieta sed
quedam inter ungulas equorum calcata
evaserunt. Unde dicunt lxx. Comede que
prius severas et de reliquiis quedam
sponte nascuntur. Et cum processissent ad
adventum senacherib. Congregaverant mu-
cumque victualia et reposuerant apud se in
ierusalem de quibus dicit liber ii. Comede quod
reperis. porro secundo anno comedes que spon-
te nascuntur vel secundum ysayam pomis vel
te quod idem est. Secundo non anno moretur se-
nacherib in egypto quia defuerant eis predicta
victualia multiplicavit eis dominus
habundantiam que sponte gignit humus.
porro in iii. anno fugato hoste secu-
ri seminate metite et comedite et tunc
de ierusalem egredientur reliquie et quod sal-
vatum est de monte syon quod reliquum
est de domo iuda mittet radicem deorsum
et faciet fructum sursum per similitudinem ar-
boris loquitur que quanto profundius mit-
tit radicem tanto copiosius et altius
facit fructum et est sensus. Multitudo populi
que fugit de iudea ante faciem hosti-
um et recepit se in ierusalem ut salva-
retur. fugato hoste rediit in terram
suam et replevit eam. Hoc audito gavi-
sus est ezechias et de consilio ysaie et sa-
pientum obturavit capita fontium
extra urbem et exitus aquarum in iudea
ne redeuntes assyrii invenirent aquarum
habundantiam. Tunc autem obdura-
vit ezechias fontem superiorem aquarum
gyon et avertit eas subter ad occidentem
urbis ut influeret piscinam inferiorem.
fecit et ante fontem syloe quasi stagnum in
quo colligerentur aque et reservarentur ci-
vibus in usum obsidionis et secundum
epiphanium ad preces ysaie copiosius
solito egresse sunt aque de fonte syloe
hoc autem stagnum in ewangelio vocatur natatoria sy-
loe.

De fuga senacherib.

Factum est autem post annum rediit senacherib
ab egypto. et cum vastasset iu-
deam tandem obsedit ierusalem. Et in
eadem nocte angelus domini percussit in
castris assyriorum c. m. lxxxv. et timens
senacherib fugit cum x. viris tantum ut
aiunt hebrei. et rediit in ninive. Cum-
que adoraret in templo nesrach vel
numen domini suum adramelech et se-
rasar filii eius percusserunt eum

Nota sicut dicitur cum rediit caput
et barbam eius rasum ab
angelo in [?] et implevit
illud ysaye Die illa ra-
det dominus novacula conducta
in rege assyriorum ca-
put et barba.

ante

ezechie

De fuga senacherib

nesrach

gladio et fugiunt ī ararath ī ptē ar
menie cāpestrē et uberem ad radicē
montis tauri p quam fluit araxes
et regnauit p eo filius eius assaradon.
Indignati erant filij maiores ī p̄rem
qd filium minorem natu p̄fecerat
eis ī regē eo qd mag diligeret mrēm
illius quā ipor. In h aū offensus ē se
nach nequior ꝑplo qd p̄sidio filio
rum reseruatus ē. porro isrlite uidē
tes stragē hostium egressi s̄ ꝫ spolia
uīt castra. Spolia ū mortuor tollē
tes ex cusserunt eis plurem tḡ. Sic
ignis dm̄ latenter cor cadauā inci
nerauit. De regressu sol'. xx.

Ezech p̄ sopi
nablē ꝫ ītre
dibilem triū
phum b scdm iose
cum ꝑpls eo hostias
ī molasset nō digne
tn̄ grās egit. Nam ꝫ
animo elatus ē et
canticū nō cātauit.

Auit hebrei cap
ꝫ barbam ei ra
sam ab anglo ī
igniū ꝫ ī pletū
ē illd̄ ꝑ phetiū
ysaie. In die il
la radet dn̄s cōducta
nouacla ī rege
assyrior caput
et barbam.

Sic in h̄ face cōsurrexerant p̄res ꝫ ꝑpa
egrotauit usq ad mortem et uenit
ad eum ysaias et ait h dic dn̄s. Dis
pone domui tue qr morieris et nō
uiues. contristatus ezech eo qd filiū
nō h̄ret in quo domū relinqret de
solatam. Vl forte ne frustraret ī eo
p̄missio sc̄a dd̄ de. x. qr desemie dd̄ fi
d. x. et auslus ad parietē fleuit amare.
forte ut secreti oraret. ꝫ ne astātes
lacrimas eius uiderent ul' forte ad pi
etē parit templi iuxta quā cubabat
et qr impotēs ascendē n̄ poterat eo ad
orandū. saltem ad faciem eius orauit
dicens. Obsecro domine. memento quō
ambulauerim coram te ī ueritate. q.
d. ꝫ si nc peccaui pce ne pereant ap
te q̄ feci coram te. porro antiquā egr
deret ysa. mediam ptem atrij dixit
ad eum dn̄s. Redi ꝫ dic ezech. h dic
dominus deus pris tui. Audiui orō
nē tuam et uidi lacrimam tuam.
Ecce sanaui te die. iij. ascendens in
templū. diebz tuis addā. xv. ānos

et de manu reg assyrior aū. redituri ti
mes liberabo te et urbem hanc ꝑp
me ꝫ dd̄ seruum meum. hic appz qr
manases nō dū natus erat. Qui p̄
morte pris cū regnare cepisset. xij erat
annor et ait ezech qd dominus sa
nabit me. Cui ysa. uis ut ascendat
umbra. x. lineis in orologio. aut ut
totidem reuertatur gradibz. Erat. n.
hō diei. x. ꝫ umbra gnomonis desce
derat p. x. lineas. Dedit regi optionē
signi utrum uellz qd sol staret p spa
cium. x. horar ī mobilis ul' rediret
ad orientem ꝫ sic ī cohare die. Q'z
aū istor fieret addens x horis diei. x.
hore. huic sensui cōsonat hebre' di
cens. Vis ut stet umbra. x. lineis an
ut reuertatur. In ysa. qr de reditu sol'
ad ortum tm̄ agr ꝫ non ascensu si
bre. Vincm̄ sup librū regū expo. Vis
ut ascendat umbra. x. lineis p cede
te sole sup terram. p boreales pla
gas uersus oriente sic cotidie p nac
tem sub terra pcede solet. sic cōpletis.
x. horis statim redeat ad locum ū
nc ē ꝫ p ficiat diem istū. Et elegit
rex ut rediret sol ad oriente. Si. n. sta
ret aliquis ē illi posset ascribi. ul' for
te iam ī tpe sc̄e fuisset sicut sb iosue
signū ī auditū elegit. ꝫ statī sol stās
in oriente reuersus ē itm̄ p. x. lineas
p quas iam descenderat. Tunc fecit
ysa. afferri massam ficuū ꝫ catha
plasmauerunt sup ulc' eius. hebre'
mag pp̄ h̄t. sup ulcus eius. Quida
suspicantur fuisse apostema c' sanie
in cartis supficiē puocatur situla
bz ficus tulit. porro aquila symac
et theodocius regiū morbū fuisse
dnt. Cui qr pulsta ul' supta ul' apo
sita putant. sīa ꝫ ita di potia mi
rata est. cum pres ngras sanitas
restituta ē et conualuit ezech et
die tertia ascendit in templum ꝫ
ait. Ego dixi domine. i. dum egro
tarem penes me cogitaui ī dīdio
dierz mor uada ad ptas infi. i. n
dum suscepta ple quā expecta

bam descendam ad inferos et dum hec co-
gitarem orando consecutus sum a te residuum
annorum meorum ut prius me velles
presentem [illegible] quam animam privari. Hunc
canticum ezech(ie) premittit. hex. titulum ta-
lem oratio ezech(ie) regis iude. Sed melius est
in ysaia scriptura ezech(ie) regis iude. Ysa(ias)
in hoc cantico narravit tantum ea que cogi-
taverat vel oraverat dum egrotas-
set et non oravit in eo nisi duobus ver-
sibus tantum in fine. Unde primo et in fine
domine salvum me fac. De morte Ezechie.
In illo tempore misit merodach balada(n)
qui erat filius balada rex babilo-
nis litteras et munera ad ezech(iam) petens ut
eius socius esset et amicus. Nam eo
tempore rex medorum et babyloniorum rebel-
laverant ambarth(a) assyriorum sub assora-
dac ne essent sub eo. Papias tamen cum lega-
tionis hic credit hic fuisse. Caldei vige-
bant in astronomia nec poterant in-
venire secundum artem suam quare dies
sit in duplum protracta fuerat et tandem
audierant quod pro rege illorum factum esset
et miserunt ad eum ut salutarent
et veritatem. Preterea caldei adorabant so-
lem et miserunt ut honoraret hominem
quem honoraverat deus eorum et letatus est
ezech(ias) in adventu eorum et ipsum elatus
est in animo suo nec fuit in domo sua
nec in omni potestate sua quod non ostenderet
eis et domum aromatum quam quidam
tradunt fuisse cellam aromatum
in templo domini. In qua induci genti-
les nephas fuit. Secundum epiphanium
vero domus erat longissima quam fecit
salomon iuxta descriptionem patris sui
contra orientem syon fecit occulti addi-
tus conponem longe a civitate que de-
prehendi ab universo populo non poterat
pluribus quoque sacerdotibus ignota erat.
Illic quoque posuit rex aurum et aro-
mata que advecta erant de ethyo-
pia. Intra post sepulchra regum e-
rat sepulchra pontificum et post-
mo sepulchra prophetarum. Hoc secretum
david et salomonis ezechias gentilibus de-
nudavit et ossa prophetarum contaminavit.

ex presentia prophetarum et ab ipso die
sterilis factus est. Porro cum abyssent
legati venit ysa(ias) ad regem et ait.
Quid dixerunt viri isti et unde venerunt ad
te. Qui cum indicasset ei quod quesi-
erant dixit ad ysa(iam) hec dicit dominus.
Ecce dies venient et auferentur
in babylonem omnia que sunt in domo tua
et que alii absconderant patres tui.
Et de filiis tuis erunt eunuchi in
palacio regis babylonis. Hoc imple-
tum esse fabulantur hebrei de da-
niele et sociis eius qui cum ioachim fi-
lio iosie capti sunt. Sed ut creditur eos eu-
nuchos fuisse non corpore sed mente. Et respondit
ezechias. Bonus est sermo domini. Sit pa-
rium et veritas in diebus meis. Et dormivit
ezechias cum patribus suis et celebraverunt
obsequias eius universus iuda et se-
pelierunt eum supra sepulchra filiorum
david. id est eminentius sepulchrum ceteris fecerunt
ei causa pietatis qua coluit deum. Ipse sic com-
mendatur in libro R(egum). Non similis ei neque
ante eum neque post de cunctis regibus iude.
In hoc excipe david quoniam non erat sub regno iuda.
Sed quare de osia dicitur quod iosias melior fuit
eo sed iste preponitur ei in hoc quod magni-
ficatus est preclaris bellorum titulis et quo-
niam inaudita fecit dominus pro eo regres-
sum solis. additione annorum stragem
hostium per angelum. Incidentia.
In diebus ezechie syracusa et catina in
sicilia condite sunt. Romulus milites
ex populo sumpsit. i. ex mille unum quos quia
cum tatio rege sabinorum romulo fave-
bant quirites appellavit. Centum ele-
git senes quos appellavit patres. Romu-
lus apud paludem capree nusquam comparuit et
suadente iulio quirini nomine conse-
cratus est post romulum. Senes predicti sin-
guli per quinos dies rem publicam rexerunt
per annum fere et dimidium. Quare regnum est ap-
pellatum inter patres. Tunc secundus a romulo
regnavit numa pompilius. i. stipendiarius
qui predictos senes senatores appellavit.
Hic primus congiarium militibus dedit.
i. specialem largitionem dedit in sua promo-
tione. Januarium et februarium anno

addidit fundamenta capitolii. et sibil- XXI.
la erithrea claruit. De manasse et ysaie obitu.

Post ezechiam regnavit manasses filius
eius pro eo. xii. annorum erat cum
regnare cepisset. et lv. annis
regnavit in ierusalem et fecit malum coram
domino. Edificavit excelsa que dissipaverat
super pater eius. et erexit aras baal et lu-
cos. et extruxit altaria milicie celi in
duobus atriis templi. et posuit ydolum
luci in domo domini. et traduxit quendam
filium suum per ignem tophet. ariolos au-
gures phytones et aruspices multi-
plicavit. et errare fecit iudam in iuxta gen-
cium. Cumque arguerent eum prophete mis-
si a domino nec eorum precabat. sed plateas ierusalem
sanguine prophetarum purpuravit. Insuper
aliorum sanguinem innoxium fudit mul-
tum nimis. donec impleret urbem us-
que ad os. ysaiam quoque avum mater-
num secundum hebreos vel affinem suum
eiecit extra urbem circa piscinam sy-
loe. serra lignea per medium secari fecit.
Qui de primo sectionis angustiaretur
peciit sibi dari aquam ut biberet. et
cum nollent ei dare dominus de sublimi
misit aquam in os eius et expiravit.
nec tamen carnifices destiterunt a sectione.
Ob hanc aque missionem confirma-
tum est nomen syloe quod interpretatur missus.
nec sepelierunt eum in sepulchro prophe-
tarum sed sub specu rogel iuxta transitum
aquarum. que fecerat ezechias in memo-
riam miraculi quod fecerat dominus
in aquis illis ad preces ysaie. Tra-
dit enim epyphanius quod dum sennacherib
rediret ab egypto premisit exercitum
ad obsidendum urbem. Qui castra
metatus est circa piscinam syloe ut
aquis eius uterentur. Eratque piscina
communis. nam et cives ad eam des-
cendere poterant et hostes. Orans
autem ysaias obtinuit a domino ut cum
egrederentur cives erant ibi aque. sicut
prius. cum vero ascendebant hostes sicca-
bantur aque. potius ita ut mira-
rentur assyrii unde essent aque urbe-
ratis. In cuius memoriam huius facti ad-
huc aque syloe si vigintiquatuor horis ho-
ris ebulliunt. Cumque in propria perso-
na accessisset sennacherib factus est strages
super dictam in exercitu ipsius. Instante rei me-
moriam ipsius prophetam gloriose sepelivit
in loco. ut etiam orationibus eius post mor-
tem indesinenter huius aque beneficio
potiretur. De morte manasse.

Immisit igitur dominus adversus manas-
sen regem babyloniorum qui depopulatus
est iudeam et manassem dolo captum
traxit in babylonem et pluribus afflixit
eum tormentis. et intelligens manas-
ses hanc esse manum dei egit penitentiam
et attente oravit a domino et misertus
dominus reduxit eum in regnum suum.
Qui cum venisset ierusalem delevit ydo-
la lucos et aras que fecerat ita ut in me-
moriam eorum nichil super esset. et restituit
cultum domini sicut prius et psalmum ad deum age-
bat. et sic a priori conversatione mutatus
est ut in suam grandem admiratione vitam a-
geret beatam. Muros quoque civitatis et
turres. et alia muralia multa munitio-
ne firmavit. et mortuus est manasses et se-
pultus in orto domus sue in orto aza.
et regnavit amon filius eius pro eo. De iademia.
Ad diebus manasse sibilla erithrea cla-
ruit in samo vii et samia dicta est. preher-
itarum condiderunt. Blanci de choo
primus ferri glutinum intra se exco-
gitavit. Tercius romanorum rex tullus
hostilius. hic primus regum romanorum
purpura et fascibus usus est. Qui post
longam pacem bella reparavit. albanos
vegentes fidenates vincens adiecto mon-
te celio ampliavit urbem. tandem
cum domo sua fulmine conflagravit. De amon et
iosia. XXII

Duo et viginti annorum
erat cum regnare cepisset et du-
obus annis regnavit in ierusalem tri-
cesimo. xii. Qui fecit malum coram
domino sicut pater eius in iuventute sua
fecerat. et tetenderunt ei insidias sui in insi-
dias et interfecerunt eum in domo sua.
populus autem percussit eos qui interfecerant
regem et sepelierunt eum cum patre suo.
et statuerunt sibi regem iosiam filium eius

peo. viii. annorum erat iosias cum regnare
cepisset. et. xxxi regnum in ierusalem. et am
bulavit per omnes vias david patris sui non
declinavit ad dexteram vel sinistram. Octavo[decimo]
igitur regni sui anno qui erat et. xvi. eta
tis ut dicit Iosephus pietate et iusticiam mira
bilem in se tam demonstrabat. nam populum
iam revocabat ab
ydolatria et opera pa
tris velud senior emen
dabat. Porro regni
sui anno. xii omni ci
vitate et provinciam
a cultu ydolorum pur
gavit. ut nullum
vestigium ydolatrie
super esset. Scrutabatur
et domos ne quid late
ter remansisset suspectum. et iuvenis quidem
etate iusticiam coluit tamquam anime sue
meditacionem. Misitque in totam provin
ciam ut deferret munera ad reparacionem
templi pro sua voce unusquisque. et pro
posuit huic operi helchiam sacerdotem ma
gnum et amasiam qui erat super civita
tem et safan scribam. et facta est reparacio
templi fideliter et cum dilatione. Anno. xiii reg
ni iosie exorsus est prophetare Jeremias filius
helchie de sacerdotibus anathot in ter
ra beniamin tercio ab urbe miliario.
et prophetavit usque ad eversionem urbis. xl.
annis et uno. preter illud tempus quo in egyp
to prophetavit in thaphnis. et cum puer esset
dixit ei dominus prophetam in gentibus de
di te. Qui cum dixisset. a a a. nescio loqui
domine quia puer ego sum. misit domi
nus manum suam et tetigit os eius
et ait. Ecce dedi verba mea in ore tuo.
Ex tunc ... licet esset adolescens cepit prophetare
et per noctem mane consurgens et frequens
stans in atrio domus domini et atriis tem
pli. et ostendit ei dominus signum ever
sionis ierusalem quam predicabat. primum
signo significavit ei auctorem ulcionis
eversionis dominum. Ostendit enim
ei quasi furem vigilantem cum virga
ut depni[ficaret?] dormientes. Sic
enim dominus vigilabit ad puniendum

Jer. in paralypomenon dicit
archam eductam
de templo in diebus
achas per ydolis posi
tis in templo et
fuit in domo sellum
patris Jeremie prophetis
ananeel viri olde
prophetisse qui habita
bat in secunda urbis io
siam.

Unde ait virgam vigilantem ego video

populum suum. Secundo vero signo ostendit
ei dominus quod misit ad hoc ut esset
ollam succensam a facie aquilo
nis. et ait ab aquilone pandetur omne
malum super omnes habitatores huius
terre. id est caldeis qui iuxta situm ierusalem
veniunt ab aquilone. has duas vi
siones vidit sub iosia. de tercia incer
tum est. sed tamen putatur quod sub aliis re
gibus vidit. cum sit talis que sequitur.
Iusticia visione ostendit ei dominus
tam ex visionis non fuit sed fuit hec visio
ymaginaria sed corporalis. precepit enim deus
ut tolleret lumbare suum et abscon
deret illud super eufraten. et post multos di
es ex mandato domini revertens in
venit illud putrefactum et nulli usui ap
tum. et ait ei dominus. sic ad here
ret lumbare viri ad lumbos. Sic agglutina
vi michi domum israel et domum iuda. Et
quia recesserunt a me fornicando post deos
alienos. sic putrefient transeuntes in
captivitati. Reliqua autem suis locis te
tabimus. De [...] deuteronomii. xxiiii
Porro. xviii. anno regni iosie
precepit iosias elchie ut residu
um pecunie que oblata fuisset
ad templi reparacionem conflaret. et fierent
inde vasa ad ministerium domini. Cumque hel
chias diligenter omnia scrutaretur in
venit librum moysi in templo. forte
apud archam et invenit deutrono
mium quod moyses reponi fecerat. et mi
sit eum regi per manum saphan. Qui
cum legisset coram rege scidit rex ve
stimenta sua. Audivit enim maledictio
nes in transgressores legis et terribiles com
minaciones dei. quod si sequerentur y
dola eicerent eos de terra quam de
derat eis. sicut eiecerat amorreos a
facie eorum. et mirabatur rex quod
adhuc esset in terra et videbat imminere
captivitatem. Tunc precepit helchie
et viris prudentibus ut consulerent
dominum super se et super populum suum.
Qui descenderunt ad oldam prophe
tissam uxorem sellum qui habita
bat in ierusalem in secunda. id est in secundo ambitu mu

que fecerat ezechias de quo dicit sopho
nias et ululat ascha qui prophetauit
sub iosia de captiuitate unde non inue
nerunt ieremiam. uel potius nullus moni
ti ad hoc ieremias erat et sed olda. hec dicit deus.
Ecce adducam mala que scripta sunt
in libro regis super hunc et habitatores eius
quia irritauerunt me in cunctis operibus
manuum suarum. Succendetur indignati
o mea et non extinguetur. Regi autem
qui misit uos dicetis extinguetur.
hec dicit dominus. pro eo quod audisti uer
ba uoluminis et perterritum est cor tuum
et humiliatus es differtur hec mala
nec fient in diebus tuis et colligam
te ad patres tuos in pace quod non est intel
ligendum de pace sed ipsius regis. Ipse enim
occisus est a pharaone sed de pace populi. tem
pus quia inferret mala populo que con
minatus fuerat. His auditis mit
tens rex in omnem prouinciam congre
gauit omnem populum in ierusalem et stans su
pra gradus legit cunctis audienti
bus omnia uerba libri et percussit fedus co
ram domino et compulit omnes sacerdo
tes prestare ut leges moysi pro omnia custo
direnti et deleuit aruspices magi
cos omnes et omnia uestigia ydolatrie
redegit in puluerem. et uestigia que
dam serpentis enei quem contriuerat e
zechias. unde in prologo sophonie legitur
osias contriuisse eum et contaminauit
excelsa et uallem tophet et ignem
malorum forte ossa mortuorum ubicumque
sepulta. uel quelibet alia immunda ut potius
abhominabiles quam uenerabiles loci
appareret. Equos quoque solis et currus
quos depinxerant reges iuda in in
troitu templi iuxta exedram. Exedra
dicitur sedes in fenestris ante templum
nathanmalech eunuchi penitus destru
xit. Fecerant ubi uideri ydolum solis quasi pue
rum in sole quia nullum patitur senium sed coti
die renouatur. fecerant etiam et equos
et currum putantes ut hunc modum
helyam transtulisset et ascendens rex
in bethel super altare quod fecerat iero
boam combussit ossa sacerdotum et

aliorum prophetarum eruta de sepulchris excelso
rum uix uerbum prophete abdon. cuius
titulum cum legisset in sepulchro prece
pit ne mouerentur ossa eius. nec eti
am illius cum quo sepultus erat. Id
ipsum fecit in excelsis samarie et in urbi
bus manasse et effraym et symeon usque
in neptalim. ossa de tumulis excel
sorum eruta super altaria comburens. et
tam ossa quam altaria in puluerem
redigens. Hoc predictum erat de eo ante
annos .ccc.xlij. et reuersus in ierusalem
fecit phase. conuocans ad illud etiam
filios israel qui captiuitatem alio casu
redierant assyriorum anno mo effugantur
etiam de captiuitate alio casu redierant.
et tradunt ex eis fuisse natineorum .i. po
tantium aquam. Nonne sacerdotum phase ta
le a diebus iudicum. In paralipomenon legitur a die
bus samuelis. quod posset dici uitio scrip
torum esse et scriptum samuel pro
salomonis non id ipsum in iosue legitur.
potest autem intelligi quod samuel fecerit
phase et sed in hystoria non legatur. Quod
autem iudices fecerint phase certum est quia
moyses et iosue iudices fuerunt et factum
est hoc in phase ierusalem .xviii. anno
regni iosie. De morte iosie.

In diebus illis ascendit pharao nechao
rex egypti contra regem assyriorum.
audierat enim eum iam debilitatum
quia medi et babylonii a monarchia
eius recesserant et estimabat quod
de facili posset obtinere syriam. primo
aggressus est regem ardemo qui tunc
regnauit in charchamis. Descen
dit autem iosias in occursum eius pro
hibens ne transitum per iudeam
faciens et misit pharao ad iosiam di
cens. Quid michi et tibi rex iuda. non
aduersum te uenio ad eufraten propero
pharao. misit me dominus ad medos.
Sine me ne deus qui mecum interfi
ciat te. et non acquieuit iosias sed cum
rege ardemo componebat acies ut di
micaret aduersus regem pharaonem.
et forte dum transisset currum in marru
que sequebatur eum in more regio occisus

est a sagittariis in campis mageddo
et planxit israel lamentabili ardemo in mer
cati suo. unde dicitur illud. Erit plan
tus sicut planctus ardemo. Tradit
autem quod iuxta fontem et arborem oc
cisus est. qui statim aruerunt. et re
latus est in ierusalem et sepultus in mau
soleo patrum suorum. et planxit uni
uersus iuda et ierusalem et maxime iere
mias qui super eius exequias scripsit
threnos lamentabiles. Quomodo sedet so
la ciuitas etc. Quibus utebantur
cantores et cantrices super exequias
iosie et longis temporibus. Inde super io
siam eos replicabant. Quibus pos
tea super addidit iere. lamenta
tiones super excidio ciuitatis. Incide
IN diebus iosie IIIIus romanorum ncia.
rex ancus marcius nume nepos
ex filia auentinum montem et mon
tem ianiculum urbi addidit. supra ma
re XVI ab urbe miliario .I. ciuita
tem hostiam condidit. oraculo do do
neo pergamia uersa est. Quintus roma
norum rex tarquinius priscus qui se
rome edificauit muros cloacas
et capitolium extruxit ludos ro
manos instituit. Arion ydelphi
no athenas deportatus est. De ioa XXIIII
REliquit autem iosias chaz.
tres filios eliachim qui
et iechonias progenitum
XXV annorum. medium autem ioachaz
qui et sellum dictus est XXIII annorum
erat. Et IIIus mathathias erat VIII
annorum. Tulit autem populus medium fi
lium ioachaz et constituit eum re
gem pro patre suo. Qui tribus mensibus
tantum regnauit in ierusalem. Nam ut dicit paralipo.
ueniens rex egypti in ierusalem amouit
eum et apposuit mulctam terre C talen
ta argenti et unum auri. et constituit
regem pro eo fratrem eius primogenitum
eliachim sibi tributarium et mutato
nomine uocauit eum ioachim. ut
mutatio nominis esset subiectionis et
duxit secum ioachaz in solo spe
honorandi eum in egypto. Nam

cum uenisset in reblata uinxit eum
et ligauit. misit in carcerem in
egypto. porro ioachim XXV anno
rum erat cum regnare cepisset. et XI
annis regnauit in ierusalem. et fecit
malum coram domino iuxta
omnia que faciebant patres eius.
Cumque argueret eum urias pro
pheta commotus est ei ualde. et
fugit urias in egyptum et misit
post eum ioachim et reduxit eum
et morte turpissima interfecit eum.
Anno IIIIo regni ioachim cepit
regnare in babylone nabuchodo
nosor. qui uicto rege egypti tulit
omnia que fuerant eius a riuo e et transiens eufraten
gypti usque ad fluuium eufraten. omnem
syriam usque pelusium preter iude
am. Porro anno IIII ioachim locutus
est ieremias ad omnem populum iuda et ad ciues
ierusalem dicens. a XIII anno iosie locutus
sum uerba domini et hodie est XXIII an
nus et non audistis me. propterea hec
dicit dominus. adducam seruum meum
nabuch. super terram hanc. et super
omnes nationes que in circuitu eius
sunt. et seruient regi babylonis LXX
annis. Cumque impleti fuerint LXX
anni uisitabo super terram babylonis
et super terram chaldeorum iniquitatem
eorum et ponam illam in solitudines
sempiternas. et mirabantur quod tam au
dacter loqueretur. Nam et in principio regni
ioachim cum staret in atrio templi et
dixisset hec dicit dominus. Dabo domum
hanc sicut sylo et urbem hanc dabo
in maledictionem. apprehenderunt eum
sacerdotes et prophete et omnis populus dicentes
morte morietur. et ascenderunt de do
mo regis principes iuda et sederunt
in porta domus domini. et accusabant
sacerdotes et prophete ieremiam. Qui ait. misit
me dominus ut prophetarem aduersus
locum istum. Ecce in manibus uestris
sum. facite quod iustum est in oculis uestris
et liberauerunt eum principes a manibus
populi et maxime ahicham filio saphan
dicentes. quod micheas in diebus ezechie

Abacuc pph'a

sua pdicasset et missi pphe in diebz
regum. nec aliquid accepit pcessi s-
z honorati. Clauserunt tn principes
ierem ne pphe publice pdicaret. Dix-
qz iterum dominus ad ierem. Tolle uolu
men et scribe omnia uerba que locut'
sum aduersus iudam et alias gens
a diebz iosie usqz ad diem hanc. et uo
cauit ierem baruch filium nerie. et scpsit
baruch ex ore ierem. os simones dni. Et
dix ierem ad eum. Clausus sum nec
ualeo ingredi domu dni. Ingredere g-
tu et lege qd scpsisti in die ieiunii au
diente po et uniuersis qui ueniunt
de ciuitatibz suis. et fecit baruch sic
pcepat ei ierem. s. sepe legens i domo
domini. Factum e aut in anno .v. ioathim
mse .ix. pdicauerunt ieiunium omi
ppo in irlm et uniuersis qui confluxe
rant de iuda. et legit baruch sermo
nes ierem in uestibulo porte noue domus
dni. quos cum audisset filius gama
rie. micheas descendit ad seniores et
pncipes domus regis qui sedebant
in gazofilacio scribe. Qui cum nun
ciasset eis que audierat ad uocaue
runt ad se baruch. Qui cum legisset
omnia uerba coram eis obstupuert
et dixerunt ei. absconde te et ierem et
nemo sciat ubi sitis. et ingressi sunt
ad regem qui sedebat in domo ye
mali mse .ix. et posita erat arula
coram eo plena prunis. Cumqz le
gisset ~~omnia uerba~~ iudi filius natha
nie tres pagellas uel .e. scidit. rex uo
lumen scalpello scribe et piecit in igne
donec consumeretur contra dicentibz.
et pcepit rex filiis suis ut comphende
rent baruch. et ierem. dominus aut abscon
dit eos. et dixit iterum dominus ad ierem.
Scribe rursus in uolumine oms sermo
nes quos combussit ioachim. et sup
addes plures. et precipue ea que dix
dns contra ioachim. Non erit ex eo qui
sedeat sup solium dd. et cadauer eius
eicietur ad estum per diem et ad ge
lu p noctem. non plangent eum ue
sup frater. ue soror. i. non plangent

eum fr et soror dnis ue. Illa non crepa
bunt ei ue domine. ue ue inclite. se
pultura asini sepeliet. et putrescs
et piectus extra ptas irlm. De morte nabuchodonosor.

Factum est autem in anno ~~nabuchod~~.
viii. ioach. ipse est annus .iii.
nabuchodonosor. ascendit nabuch i
iudeam. et depopulabat eam. Rechabi
te autem qui habitabant in taberna
culis seorsum ab hominibz timentes
ascenderunt in irlm ut saluarent
animas suas. et dix dominus ad ierem.
Vade et introduces omnes rechabitas
in unam exedram thor iuxta domu
dni. et induxit eos in gazophilacium
filiorum anan. et posuit coram eis cy
phos et calices plenos uini dicens. bibite
Qui resp. non bibemus qr ionadab filius
rechab pr nr pcepit nobis dicens. Non
bibetis uinum uos et uxores ure et fi
lii uri usqz in sempiternum. domu
non edificabitis in tabernaculis habita
bitis cunctis diebz. ut uiuatis multis
diebz sr terram in qua peregrinamini. Et fa
ctum est dominus ad ierem. Dic habitatori
bus irlm hec dicit dns. Numquid non ac
cipietis disciplinam ut obediatis michi
sicut rechabite patri suo. ppterea indu
cam sup uos mala que locutus sum.
De stirpe uo rechab non deficiet uir stans
in conspectu meo. porro ascendisset nabuch i
irlm. cepit ioachim et ligauit eum et tra
hebat cum secum in babilone et no
biles cum eo. iu remittere ii imposuit
ei nabuch tributum et remisit eum
in irlm. s obsides traxit secum pluos
de semine regio. danielem et tres pueros
et suumit ei ioachim tribz annis. Sz
cum audisset rex egypti pugnare
uellet contra nabuch negauit ei tri
butum qd pmiserat. et ascendens rex
babilonis in irlm sbiicere sedis i tu
eam. Sz cum intrasset non sinauit. s
iuuenes fortissimos qs occidit una
cum rege ioachim. quem etiam ante muros
insepultum pieci iussit. et quia non fug
erunt ei fidem hostes ideo forte lib
bro uocat eos latrunculos dicens. Et mi

sit dominus in ioachim latrunculos
chaldeorum et syrie et moab et ammon ut
disperderet eum iuxta uerbum domini.
Quem stigmata inuenta sunt in corpore
occisi contra legem et nomen ydoli quod
colebat odonaserer. Et constituit nabuch.
filium eius ioachim regem iechoniam et ie
choniam. scilicet puer. viij. annorum erat ioachim
cum regnare cepisset et tribus tantum mensibus
et. x. diebus regnauit. Nam cum recessisset
nabuch timuit ne ioachim memor
necis patris adhereret egyptiis et pug
naret contra eum. et ideo rediit et ob
sedit ierusalem. Et ad uocem ieremie egressus
ioachim cum matre et cum omni domo sua
et principibus eius. et suscepit eos rex ba
bylonis anno. viij. regni sui. et tulit
uniuersa uasa aurea de domo domini.
et thesauros domus regie. et transtulit in baby
lonem cum rege et matre eius. de domo
regia circiter. ij. de principibus et uiris
robustis. vij. artifices et inclusores. mille
in summa. x. milia. Inter quos erat
mardocheus et ezechiel adhuc iuue
nis degens sacerdotium. Vnde tamen Iose
phus dicit quod tunc scripserat libros de fu
turo urbis excidio quos reliquid in iudea.
Isti qui sponte se tradiderunt pre
dicti sunt transmigratio iude. alij uero qui postea
per uiolentiam tracti sunt dicti capti
tas iude. Ab hanc transmigratione scilicet ab
viij. anno regni nabuch quidam in
choant numerare. lxx annos captiuita

Et constituit. de Sedechia. tis.
nabuch regem ierusalem pa
truum ioachim mathaniam
ut seruiret ei sub tributo interposita
religionis iuris iurandi. et mutato
nomine uocauit eum sedechiam. xxi. eta
tis annum agebat cum regnare cepisset et
xj. annis regnauit ierusalem et fecit ma
lum coram domino sicut ioachim frater eius.
Erat enim superbus cogitans ut adhere
ret regi egyptiorum et ei seruiret iuris iu
randum regi babylonis. Decipie
bant enim eum pseudo prophete dicentes in pro
ximo babylonios uincendos ab egyp
tijs. Cumque diceret ei ieremias ut spem poneret

in deo et non in homine. dixit ei dominus. De
scende in domum figuli et ibi audies
uerba mea. et descendit ipse. et figulus
faciebat opus super rotam. et dissipa
tum est uas in manibus eius. et conuersus fecit
de luto eodem alterum uas sicut placuit in
oculis eius. et dixit dominus ad ieremiam.
Dic domum iuda hec dicit dominus.
Numquid sicut facit figulus sic facere potero
uobis. Vt destruam et disperdam uos
et penitentes edificem et plantem. Item est.
in anno. iiij. sedechie miserunt ad eum
nuntios rex edom rex moab et rex am
mon rex tyri et sydonis petentes ut
pariter federati uniuersi tributa nega
rent regi babylonis. Et dixit dominus
ad ieremiam. Fac tibi chatenas ligneas.
id est retortas. vj. et pones unam in collo tuo
tuo et alias. v. dabis in manus nuntiorum
v. regum coram sedechia dicens. hec
dicit dominus. v. regibus et regi iude.
Ego feci terram et dedi eam ei qui
placuit in oculis meis. et nunc dedi
omnes terras istas in manu nabuch.
serui mei. Gens autem regnum quod non seruierit
ei in gladio et fame et peste uisitabo
super eos. Nolite audire uerba prophetarum
dicentium. Non seruietis regi babylonis
ne pereatis cum eis. Et cum compleuisset ieremias
mandatum domini coram sedechia ananias
propheta de gabaon. tulit de cathenam
de collo ieremie et confregit eam dicens. hec
dicit dominus. sic confringam regnum regis
babylonis de collo istorum gentium post
duos annos dierum. et referri faciam omnia
uasa domini. et reducam omnem transmigra
tionem iude ad locum istum. et ait ieremias amen.
Sic faciet. quod dominus. Id ipsum uelle se sed non pos
set. Veniens audi anania. Non misit
te et confidere fecisti populum istum in menda
cio. propterea hoc anno morieris. post. ij. men
ses dierum mortuus est ananias in anno
illo mense. vij. Nam predixerat ieremias in mense
v. Tunc sedechias ad mortem ananie
misit nuntios in babylonem cum tributo
et misit ieremias epistolam in manibus nun
tiorum secreto ad omnem transmigrationem
iude dicens. hec dicit dominus. Edificate domos

et plantate ortos ducite uxores et
tradite nuptum / et querite pacem ciuitatis
ad quas uos transmigrare feci / et ora
te pro ea dominum quia in pace illius erit pax
uestra. Non uos seducant prophete qui
in medio uestri sunt. qui promittunt uos
in breui redituros quia cum ceperint ipsi in
babylone .lxx. annos reducam uos
iersm
ad locum uestrum. hec autem dicit domi
nus ad achab filium culie et sedechi
am filium maasie qui prophetant uobis
mendacium / tradam eos in manum regis
babylonis et percutiet eos in oculis
uestris et assumetur ex eis maledictio omni
cui. ponet te dominus sicut sedechiam et
sicut achab quos frixit rex babylonis
in igne pro eo quod fecerunt stultitiam in israel
et mechati sunt in uxores amicorum
suorum et locuti sunt uerbum in nomine
meo quod non mandaui eis. Hos du
uo
os tradunt hebrei fuisse illos duos
senes qui infamabant susannam quos
postea diiudicauit daniel / nec obstat
e
quod rex babylonis eos frixisse dicatur cum
daniel dicat eos lapidatos. conuic
tos enim tradiderunt regi ad penam
que nomine ignis significata est. Cum
que redisset nuncius de babylone. attu
lerunt litteras ex parte pseudo prophetarum ad
sacerdotes iherusalem in hec uerba / posuit uos
dominus in domo sua super omnem uirum arreptitium
et prophetantem ut mittatis eum in neruum et
quare
in carcerem. et nunc quare non increpatis iere
miam qui scripsit nobis. Edificando qui nec
Edificate uobis domos
redibitis / et legit sophonias epistolam
cinua uo
coram sedechia in auribus ieremie. hec dicit dominus.
Et cum ieremias
Super eos quos transmigrare feci. uisita
bo uerbum bonum ut reducam eos. Et
uos autem qui non estis egressi cum eis im
mittam gladium et famem et pestem /
et ponam uos sicut ficus malas que come
di non possunt. Ostendit enim michi dominus signum
et quasi quis quereret quo fuit istud responsum dicit
et ecce duo calathi pleni ficis positi
ante templum. Et dixit dominus ad me.
Quid tu uides ieremia. et dixi ficus ficus bo
nas bonas ualde. et ait dominus. Sicut
malas malas ualde et
ficus hee bone sic cognoscam trans
migrationem quam emisi de loco isto

et reducam eos in terram hanc. Et
sicut ficus hee male. sic dabo sedechiam et
qui remanserunt in urbe hac in terra
cione et obprobrium omnibus regnis ter
De passione Ieremie
re. Et dixit iterum dominus ad ieremiam. Vade
et accipe laguunculam figuli testeam ~~ad et~~
duces tecum de senioribus sacerdotum.
et de senioribus populi ad uallem filiorum
ennon que iuxta introitum porte ficti
lis / et conteres lagunculam in oculis
eorum. et dices hec dicit dominus. Sic conte
ram locum istum et ciuitatem hanc.
Nec uocabitur amplius locus hic to
phet et uallis filiorum ennon sed ual
lis occisionis. Implebo enim cada
caui
ueribus ergo quod non sit alius locus ad se
peliendum. et uenit ieremias de tophet et
stetit in atrio domus domini et dixit
ad omnem populum. hec dicit dominus. Ecce indu
cam super ciuitatem hanc uniuersa
mala que locutus sum aduersus
eam. et indignatus phassur sacerdos
percussit ieremiam misit eum in neruum quod
erat in porta beniamin superiori domo
domini. Cumque illuxisset in crastinum /
eduxit eum phassur de neruo. et dixit ieremias
ie.
ad eum ~~rex~~. Non phassur uocauit
dominus nomen tuum sed pauorem undi
que. Interpretatur phassur uel fastor oris ni
gredo. quasi dicat. si habuisti oris in gredine
id est potestate imperandi malum. sed pa
uens undique captus deductus in ba
bylonem. et orauit ieremias ad dominum.
Domine deus exercituum qui uides re
nes et corda uideam ultionem ex eis
tibi enim reuelaui causam meam. d. iob

Porro in anno .v. sedechie regis
sedechie ipse annus transmigra
tionis ioachim exortus est
ezechiel propheta in babylone ad cap
tiuos priusquam acceperat epistolam iere
mie cuius prophetiam sic dixi. postea est
mur propter excidium urbis obitum se
mies porro in principio anni. ut sedechiam na
buch. quod obsedit iherusalem quia negauerat
ei sedechias tributum. quia misit sedechias
ad ieremiam phassur et sophoniam sacer
dotes dicens. Interroga pro nobis dominum

Hoc cap̄ prophauit
Baruch · ppħa

si forte faciat nobiscū mīam · Et fc̄m est sermo ad jer.
ħ dic̄ dn̄s · Dabo sedechiā regem iu-
da et filios eius et ppłm eius ī ma-
nu regis babyloīs et p̄ciet eos ī ore
gladij et n̄ flectetur neq; miserebit · neq;
parcet / et libere · ambulabat jer̄ ea-
dem clamans ī medio pp̄ · porro rex e-
gypti egressus ē de egypto cū exercitu
suo · q̄ solutus ē obsidionem ir̄lm / et
recessit rex babylonis a ir̄lm ī occur-
sum eius fugauit eum ī ore gladij
et de syria coegit exire · Cumq; deces-
sisset nabuch a ir̄lm miserunt ad
ppħe · jer̄ et deprehendebant sedechiam
dicentes / si reuertetur babylon · & redibit
transmigratio nr̄a ad nos · cum omni-
bz uasis dn̄i · Et q̄ dicta hijs et ista
loquebatur dicens · Tradet sedech in
manu regis bablonis et loquetur os
eius cū ore ipsius · et oculi eius oculos eius
uidebunt · et ī bablone ducet sedechiā ·
Impij n̄ dicebant / jer̄ ante excessis-
ti · Porro jer̄ strauit asinum suum
ut egrederetur ad anathot uicū suū · qui
xx · stadijs distat a ir̄lm · Cumq; puen-
isset ad portam beniamin caldeos pre-
apprehendit eū dicens / ad caldeos p̄-
fugis / et adduxit eum ad principes q̄
cesum miserunt in carcerem qui erat
in domo ionathe scribe / et sedit ibi
jer̄ multis diebz · Et uenit ad eum
ananehel sellum filius patrui ad ues-
tibulum carceris · Et ait · Eme agrū me-
um qui ē in anathot / tibi · competit he-
ditas tibi ppinquiori · et intellexit jer̄
q̄ uerbum dn̄i eēt · et emit agrum
ex appendens · vij · stateres · et · x · argen-
teos / et adhibuit testes et scripsit librum
possessionis signatum et stipulaciones et
rata et signa foris et / et rescriptū li-
brum fecit apertum / et ī oculis ananehel et
testium dedit libros baruch dicens ·
Sume librum empcionis hūc signatum
et librum hunc qui apertus ē et po-
ne eos in uase fictili ut permanere
possint diebz multis · hec enim dic dn̄s
ad huc possidebunt agri et uinee in
terra ista de qua dicitis q̄ deserta

erit · Ecce ē congregabo eos de uniuer-
sis terris ad quas eieci eos et reducam
eos ad locum istum / et habitabunt
confidenter et feriam cum eis pactum
sempiternum · De obsidione ir̄lm ·

Porro ix anno sedech · x · mense
die mensis · x · luna · xxij · reduxit
nabuzardam princeps exer-
citus babylonis · et principes nabuch
cū eo / et araiderunt ir̄lm et extruxerunt
in circuitu eius municiones et clausa
ē ciuitas · xvij · mensibz / prius autem
sedech · tulit jer̄ de carcere et interroga-
uit eum ī domo sua secreto dicens ·
putas ne ē sermo a dn̄o q̄ redeant cal-
dei · Qui ait ī manus regis babylonis
tradis · Sed obsecro domine mi rex ne
remittas me ī carcerem ionathe ne
moriar ibi / et precepit rex ut tradere-
tur in uestibulum carceris / et ut daretur
ei cottidie torta panis excepto pul-
mento donec consumerentur omnes panes de
ciuitate / et clamauit jer̄ · in uestibu-
lo carceris · Qui remanserint ī ciuitate
fame aut et gladio peribunt · qui con-
fugerint ad hostes quod ad in morte
declinabunt · et conuenerunt principes et
seniores ciuitatis ad regē dicentes · Roga-
mus te ut moriatur homo iste · De
industria · n · dissoluit manus uirorum
bellancium · plane mittitur cū dic / se-
dech · uiuus ducetur in bablone · Ezech
enim ī babylone prophauit · Sedech nō
uidebit babylonē · et rex ad eos · Ec-
ce ipse ī manibz uestris ē · Nec enim fas ē
regem uobis quidquam negare · Tulerunt
ergo rex et deposuerunt eum cū funibus
in lacū helchie in quo nō erat aqua
sz lutum / ut morte pessima suffocatus pe-
riret / et erat propheta in luto usq; ad gut-
tur / q̄ erat ei amarius omni morte ·
Tunc abdemelech ethyops uir eunuchus
de domo regis secreto dixit ad regē ·
peccare te fecerunt grauiter · Qui rex
Tolle tecum · xxx uiros · et leua prophe-
tam de lacu antequam moriatur · Qui
assumptis uiris tulit pannos ueteres
de domo regis qui computruerant et sic

No. Quia capta fuit civitas iiii mense ideo iudei pro patribus eorum exigentibus que acciderat iiii mense ieiunabant. et pro Godolias qui perfuit reliquis inde septimo mense occisus est ut habes infra c. Fam. est cum percussisset Jero. viii mense ieiunabat. et quia x mense denunciata est occasio Godolie his qui in capti. cant. ideo x mense ieiunabat. post quod pro ii capti re dderunt ieiunia hec post reversionem volebant sup q. Zacharia q. eis clarunt consultabat q. respondit eis ut legitur in Zacharia est ieiunium iiii et v mensis [illegible] vii [illegible] x erit vobis in gaudium et in solempnitates. Erat tamen prudenter dicens vocare alius vere [illegible]

misit eos in lacum per funiculos et dixit
ad Jer. pone veteres pannos sub cubitu
in manuum tuarum et super funes quo facto
eduxerunt eum de lacu et convocavit
eum rex secreto ad ostium tertium templi quod
erat in domo domini et ait. Interrogo te
ne abscondas a me ad annuncio tibi.
Qui dixit. si consilium dedero tibi non me
audies. Si autem interficies me. Et iu
ravit ei rex dicens. vivit dominus si occi
dam te. Nec tradam te in manus virorum
qui querunt animam tuam et ait Jere.
Si exieris ad principes babylonis sal
vus eris tu et domus tua. Si non exi
eris in civitas hec succendetur et tu cum domo
tua non effugies manus eorum. Et ait rex
faciam quod dicis. sed timeo contribules qui
transierunt ad caldeos ne forte accusent
me et tradar in manus eorum et illudant
michi. Et ait Jer. non tradidis. Tunc rex
inquid. Nullus sciat verba hec. Si quesi
erint quid locutus est tibi rex dices. Prostrav
i me coram rege ne reduceret me in carcerem

Interim deficiunt *fuga sedech* cem
victualia in civitate adeo ut mu
lieres comederent pullos suos
ad mensuram palmi. sicut legitur in tenis Jer.
Capta est autem civitas xi. anno Sedech
iiii mense ix. die mensis secundum Jose. et librum
Jer. ii. v. die et capta est civitas circa me
diam noctem. et sederunt principes baby
lonis in porta media. Fugit autem Sedech cum
omni domo sua nocte et principes et mi
li eius cum eo per viam orti regis. et igi
si sunt per viam deserti. Quod cum nunciatum es
set a quibusdam tradiciis principibus ba
bylonis persecuti sunt eum diluculo
et comprehenderunt eum in campo solitu
dinis iericontine. plebs autem principum
dispersi sunt et recesserunt ab eo. Ipsum vero
cum reliquis traxerunt ad regem babylo
nis in reblata. Qui locutus est cum eo
eo iudicium dicens eum ingratum
fuisse ab eo precepti impii solummitate.
et contra munificum hostiliter egisse de ie
rusalem in domini et ait. Magnus deus hominis tu
am nequitias odio te et tradidit in
et occidit filios eius coram ipso et sa

cerdotem summum sacerdotem cuius filium
iosedech reservavit. occiditque eunuchum
qui erat super viros bellatores et so
phar principem exercitus qui probabat
tyrones. et v. viros de hiis qui stete
rant coram rege. et tres de ianitoribus
templi et vi. viros probatos de vulgo
et iii. lx. de ioz. Oculos vero Sedech effo
dit et cathenis vinxit eum. ut adduce
ret eum in babylonem et cum eo iosedech.
et redierunt qui duxerant eos in reble
ta ad exercitum in iherusalem. *de incendio templi*
git iii. xi. anno Sedech. mense v. x. die
mensis ipse annus. xix. nabuch regis
babylonis nabuzardan incendit do
mum domini et regis domum et omnes domos
iherusalem et totum murum iherusalem destruxit. et
tulit omnia vasa domus domini et co
lumpnas duas et mare eneum. et li
gavit populum ut produceret eum in baby
lonem et isti predicti captivitatis unde
et tulit Jer. de vestibulo carceris de
quo mandatum acceperat nabuch in
hunc modum. Tolle illum et pone
super illum oculos tuos et ut voluerit
facies ei. et prefecit terre godolia filium ai
cham ut preesset pauperibus qui relicti
erant et agricolis et vinitoribus. ut red
derent singulis annis vectigalia re
gi babylonis. Sedit autem nabuzardan
in rama. et trahebant autem eum cathena
ti et tollens de medio eorum Jer. dixit
ad eum. Veni mecum in babylonem
et honerabo te. Quod si displicet tibi re
sidere. Omnis terra in conspectu tuo est. habita apud
godoliam et quocumque volueris ire vade.
et tradidit ei nabuzardan cibaria
et munuscula et dimisit eum. Sic et re
chabitas libere abire permisit. Sedit
itaque ieremias. et baruch notarius
eius in medio populi qui relictus fuerat.
Nabuzardan abiit in babylonem
trahens secum captivitatem. hec fuit ex
itus regni hebreorum et regnatum est
secundum iosephum in eo annis. d. et mensibus. vi.
et diebus. x. Si vero regnum non plene
d. et fuerunt in eo reges ad. xxi. Ab e
dificatione vero templi fluxerunt anni in cccc.

Bm
Notandum quod iiii mense fuit ad
dicti capta civitas
fuisse [illegible] Antiochi
a rex [illegible] dic
tus ab Julio [illegible]
et redendo xxx dies
i. mensem peregrinite
qui Sedechias perdux
erat ad regem et [illegible]
quinto mense incensa
fuit [illegible] de quibus
super eodem [illegible] facie
velo templi

Fuga sedech

.i. anthyocia

Et addidit

et lxx et menses vi et dies x ab egres-
su autem populi de egypto anni iii et lxxi et
menses vi et dies x fuerunt autem in tem-
plo per successionem xv summi sacerdotes
a sadoch quem instituit salomon usque ad
postremum iosedech quem interfecit rex babilo-
nis. De morte sedechie.

P Ostea nabuch cum intrasset
babilonem cum triumpho in carola
ut ultimas sollempnes
dies suis et sollempnizavit cum populo omnibus
x diebus. Cumque recumberent et hile-
rati essent precepit rex ut educeretur rex sedechias in
medium et cum decantoribus templi cum
eo qui psalleret coram convivantibus in
musicis instrumentis et caneret ymnos
decantacionis syon. Dixebant autem convi-
ve iudeis domus domini quorum quedam
nabuch consecravit ydolis suis quedam
vero sibi reservavit. Cumque darent psal-
lentibus potum precepit rex ut daretur
sedechie potus laxatis et coram omnibus igno-
miniose laxatus est et irrisum redux-
erunt ad carcerem qui nimio afflictus
dolore post paucos dies mortuus est et au-
diens nabuch causam mortis eius ex-
trahens eum de carcere regio honore
sepelivit.

I Ndiebus sedech
factum est extremum regnum iudeorum et exor-
dium v etas cuius anno ii factum est solis de-
fectio quam tales milesius predixerat. Judecia.
Indiebus captivitatis huius romanorum vi rex
tullius nobilis captive filius qui tres montes
urbi addidit quirinalem viminalem es-
quilinum fossas et muros duxit census
romanorum civium primus instituit tan-
dem occisus est a tarquinio superbo prisci
tarquinii filio. Eodem tempore apud grecos
vii sapientes sunt appellati. Declaratio. tot. rechor.
Hic loco dignum duximus
interponere contrarietates de decollacione anno-
rum regum iuda et regum israel et declaraciones
earum que nobis occurrerunt ut tandem hys-
toriam expediamus prosequamur. Invenitur
enim contrarietates decollacionis annorum
regum iuda et regum israel que numquam de-
terminari posset ubi non sint inventa detracta
cum unico scriptorum credimus accidisse qui

in temporibus nominibus et numeris sepe saluit.
Roboam et ieroboam primi coregna-
verunt annis xvii alter in iuda alter israel
~~alter in ierusalem~~ post roboam cepit regnare abya
filius eius in ierusalem xviii anno ieroboam qui
xxii annis regnavit in israel et conregnavit a-
bya ieroboam tribus annis quod synodoche dicen-
dum est hoc est duobus annis et aliqua parte
tercii qui erat xx ieroboam et in reliqua par-
te eiusdem anni cepit regnare asa filius
abya qui xli annis regnavit in ierusalem.
Anno secundo asa regnavit in israel nabath
filius ieroboam duobus annis id est uno anno et
in parte anni secundi qui adhuc erat tercius a-
sa et occidit eum baasa et cepit regna-
re in israel pro eo anno tercio asa et regnavit
xxiiii annis sicut plene sed cum regnas- tue
set usque ad xxvii annum asa et si reg-
navit nisi ad xxvi. hela filius ba-
asa cepit regnare in israel anno xxvi
regni asa et duobus annis regnavit id est uno
anno et in parte secundi anni qui erat xxvii aliquam
annus asa et in hoc eodem anno za-
bri interfecit hela et regnavit pro eo vii diebus.
Quo mortuo divisus est populus pars qui-
dam sequebatur tebni altera sequeba-
tur amri et prevaluit amri et regnavit xii
annis in israel. Sed notandum est quod contencio
de regno inter amri et tebni duravit per
tres annos et ultra. Quod statim dicit scrip-
tura quod amri cepit regnare xxxi anno regni
asa. Sic enim mortuo zambri statim cepisse
regnare amri cum electus fuit amri quod regnare
cepisset xxvii vel viii regni asa. Unde
postea dicit scriptura eum cepisse reg-
nare in hoc anno electionis sue cum dicit fili-
um eius achab cepisse regnare xxxviii regnare
regni asa. Sic enim quadraginta annis xii
regnavit amri et inchoavit regnare xxxi anno
asa. Inceptio est quod tunc solus et super totum
israel mortuo tebni cepit regnare. Quod dicit
regnasse eum xii annis a xxvii an-
no asa numerat quo israel eum in regem
elegit sed tempus extendit usque ad xxxviii
annum regni asa quo achab regnare incho-
avit. Huic sententie sequens scriptura con-
sonat que narrat iosephat filium
asa regnare cepisse iiii anno regni

et aza non in xli anno regni palam est quod amri super-
vixit aza per i annum quo achab succedens
patri in eo anno regnavit xxxviii anno regni
aza quod sic salvari potest si [illegible] amri
cepisse regnare xxxi anno aza.

achab qui fuit ultimus asa xli. Por
ro iosaphat rex in ierusalem xxv annis
an. anno xvii. othozias filius ach
ab cepit regnare in israel et duobus an
nis regnavit. huic quia filium non habuit
ioram successit in regno et cepit
regnare in israel anno ii. ioram filii
iosaphat qui xxv annis othozias
cepit regnare et duobus tantum annis regna
vit. Successor eius ioram anno secundo
ioram filii iosaphat regnare cepit.
postea statim in sequentibus sibi videtur scrip
tura quod xviii anno iosaphat ioram
filius achab regnare cepit. sed hec etas
solvi potest. Duo anni quibus regnare
dicitur othozias illi sunt quibus solus et
in columis antequam preciptum de
mus sue corruisset regnavit. reliqui
viii vel ix quibus eo languente frater eius
ioram amministrationem pro fratre languen
te suscepit. Scriptura vero quod dicit quod ioram
filius achab anno secundo ioram filii io
saphat regnavit. tempore quo solus io
ram defuncto fratre regnare cepit. attende
dum ex divisorum sane scripturis prophetarum
collectus tractatus libri regum.
unde est quod aliquotiens scriptura continet dubitate
initium inchoationis regni. regum
tam iuda quam israel a secundum quod ioram
autem filius achab xii annis regna
vit super israel. Illa vero scriptura que
postea dicit quod v anno ioram filii
achab regis israel regnavit ioram filius
iosaphat regis iuda tempore attendit quo
pro fratre adhuc vivente regni amministra
re cepit. Porro ioram filius iosaphat
xxxii annorum erat cum regnare cepisset
et viii annis regnavit in ierusalem. anno
xii ioram filii achab regni othozias fi
lius ioram regis iuda xxii annorum
erat cum regnare cepisset et uno anno
regnavit in ierusalem. Quidam videntes co
dices habent ioram filium iosaphat
xxii annorum quod esse tamen cum regnare ce
pisset. quod stare non posset. Si enim xxii
annorum erat tantum cum regnare cepis
set. et viii annis tantum regnavit. quod t
centenarius erat cum mortuus est. et filius
eius succedens iam xxii annorum e
rat. quod qui eum genuit ioram viii
annorum erat quod est impossibile. Tamen he
brei tradunt ioram filium iosaphat
xx annis regnasse. et xlii vixisse quod
videtur consonare illi littere que dicit eum xxii
annorum cum regnare cepisset. sed tamen di
cunt solos viii annos quibus innocenter
vixit antequam fratres suos occidisset illi in reg
num computatos a scriptura. Mortuo o
chozia mater eius athalia vi annis reg
navit in ierusalem. eisdem vi connregnavit
et iehu qui xxviii annis regnavit
in ierusalem anno vii iehu cepit regnare
in ierusalem ioas et xl annis regnavit.
Regnaverunt ergo pariter ioas in iuda et iehu
in israel xxii annis. Quibus finitis mor
tuus est iehu et successit ei in regnum ioa
chas filius eius. inchoans regnum xxiii an
no ioas regis iuda. et xvii annis
regnavit in israel. Sed secundum hoc in anno xxiii
ioas ioachas filius iehu cepit regnare
et annis xvii regnavit cum ioas xl an
nis tantum regnavit. Palam est quod usque ad
xxxix vel potius xl anni eius ioachas regna
vit. Quo vero statim insequenti dicit scrip
tura quod ioas filius ioachas anno xxx
vii ioas regis iuda regnare cepit. forte ipso
vivente patre filius cum patre regnavit. For
te scriptorum negligentia que in numeris sepe errat
hanc difficultatem genuit. Anno secundo
ioas regis israel regnavit amasias in
ierusalem xxix annis. Annus secundus ioas quo
amasias regnare cepit innuatur ex quo solus
defuncto patre regnavit. Vixit autem amasias rex
iuda postquam mortuus est ioas rex israel xv
annis et hic oritur questio. Supra dictum est quod
amasias anno secundo ioas regis israel reg
navit inchoans xxix annis regnum
ioas et xvi annis. xv iterum annis con
regnavit. Mortuo itaque ioas soli xiiii
anni supersunt amasie vel ad plus xv. forte
te erravit scriptor ponens xv pro xiiii vel
forte amasias vivens deiectus regno xx
xi annis vixit divitus quam regnavit. Por
ro anno xv amasie regnavit in israel
ieroboam anno xli. Sic itaque regnave
runt amasias in iuda ieroboam in israel ad

plus .xv. annis. Quid ergo est quod sequens
scriptura dicit quod .xxvii. anno ieroboam
regis ochozias filius amasie in ierusalem
forte .xv. annis iuda sine rege fuit. quod ut
diximus amasias uiuens regnum dimi
sit/ et ochozias adhuc paruulus regnare
non potuit. Mortuo uero patre cum .xvi. esset an
norum et iero in israel .xxvii. annum regni sui
inchoasset/ regnum cepit in ierusalem/ et .lii. annis
rexit. porro anno .xxxviii. ozie rexit uide
regnauit zacharias filius iero in israel .vi.
mensibus/ et hic oritur questio. Supra dictum est quod
anno .xxvii. iero qui .xli. anno regis o
zias regnare cepit et .lii. annis regnum .xxvii.
iter annis regnauit pariter ozias et io
Cui iero post .xli. annum defuncto si sta
tim zacharias filius eius in regnum succes
sit/ non in .xxxviii. sed in .xv. anno regni ozie
regnare cepit. Dicitur ergo regnum israel .xxii. an
nis sine rege fuit/ uel post pistos .xxii.
annos. Zacharias filius iero regnum. quia
tamen ille quod pessime uixit in regnum non est computa
tum. Soli autem .vi. menses quos correxit uixit
in .xxxviii. anno ozie illi sunt computati.
In .xxx. et .ix. anno ozie sellum occiso
zacharia regnum in israel uno mense. Eodem anno ma
naen occidit sellum et regnauit in israel .x.
annis. Anno .l. ozie phacee filius ro
melie phaceiam interfecit et regnauit in israel
.xx. annis. Anno .ii. phacee regnauit ioathan
in ierusalem. et .xvi. annis regnauit. quorum annis reg
num .xv. ad initium regni filii ionatha in iuda
et phacee in israel. et annus qui fuit ultimus
ioatham fuit phacee .xvii. et ita pha
cee regnauit post ionatham tribus annis
in quibus corregnauit ei achas filius
ioatham. Cum ergo legitur quod osee interfecit pha
cee et regnauit pro eo .xx. anno ioathan filii
ozie/ ex illo tempore regnauit ioathan septi
num quia patre leproso corregnauit uero a legi
tur anno .ii. phacee rexit/ et quod .xvi. annis
regnauit/ ab illo tempore nuntiat quo solus
mortuo patre rexit. porro .xii. anno achas
osee regnauit in israel .ix. annis. Si ergo
phacee et achas tribus tantum annis corre
gnauerunt ut dictum est. et anno .iiii. achas
occisus est phacee. et si osee occisor eius
non regnauit pro eo usque ad .xii. annum
achas/ sic regnum israel fuit .viii. annis
sine rege. Item per hec contrarietates et alie
siquas simillimas dissolui possunt uel per
synodochen/ uel quia quidam cum patribus
regnauerunt aliquando soli regnauerunt/ uel quod quandoque reg
na sine rege fuerunt. historia thobie

Hystoria thobie exordium in capti
uitate .x. tribuum habuit quam
fecit salmanasar. quo uero tempore finem
habuit non satis elucet. Uerumtamen
secundum litteram hystorie. thobias uixisse
post excidium ierusalem et incendium templi.
dicit enim in cantico suo. Ierusalem ciuitas domini ca
stigauit te dominus. Benedic dominum in bonis
seculorum ut reedificet in te tabernaculum suum.
et reuocet ad te omnes captiuos. In diebus
autem mortis sue ait quod predixerat filiis de
reditu captiuorum. ait terra deserta reple
bitur et domus dei que in ea incensa est iterum
reedificabitur. Si uero attendamus terminum
uite thobie. uel filii thobie fuit .ii. terminus
hostio que fuit ei terminus uite .ii. inuenie
mus descendisse uitam et hystoriam ad
plus ultra tempora iosie. Ponamus .ii. filium
eum patre captiuitatis .vi. anno ezechie
et annorum esse cum .xxix. annis tantum uix
erit/ et .xx. annum iosie mortuus est. Hanc
hystoriam transtulit ieronimus de sermone cald
eorum in latinum ad petitionem cromatii et he
liodori episcoporum. hanc hystoriam iudei inter
apocrifa ponunt. Ieronimus tamen in prologo suo dicit
inter agiographa. Cum si esset tunc esset intro
ordine canonis uel est in strumenti. Sed quod
de nullo ordine est dicitur quod ieronimus diffinitus
accepit agiographa ut includeret etiam
apocrifa/ et quod uisa est lingua caldeorum he
braico sermone similis. ideo utriusque lingue
peritum loquentem elegit ieronimus/ et quid ille hebreis
uerbis expressit latino sermone exposuit si
breui et quod unius diei labore. de tribu thobie

Porro thobias ex tribu
neptalim fuit cuius ceteri adui
tulos aureos quos fecerat iero
ieroboam ipse ascendebat in ierusalem ut adoraret
dominum israel primitias et decimas fideliter
offerebat. ita ut in tertio anno proselitis pro
selitis fuit qui de uno ritu transierit ad
alium de gentilismo in iudaismum et eo

p baconem

uso. et aduenis omnem ministraret deci-
mationem. et in omnibus legem dei pu(er)
obseruabat. Factus est autem uir accepit sibi uxo-
rem annam de tribu sua et susceptum
ex ea filium nomine suo uocauit thobi-
am. Captus quidem cum uxore et filio
habitauit in niniue et custodiuit animam
suam ne contaminaretur in cibis gen-
tilium. Sed contribules suos non custodien-
tes se arguebat. et dedit dominus sibi
gratiam in oculis salmanasar. Qui dedit
ei potestatem quocumque uellet ad concap-
tiuos ire. et circa eos facere quecumque uoluis-
set. Cumque deambularet per regionem
et captiuis daret monita salutis, deue-
nit in rages ciuitatem medorum. et inue-
nit in ea quendam contribulem suum gabelum
egentem. et reliquit ei sub cyrographo .x.
talenta argenti que habebat ex hiis
a quibus fuerat a rege honoratus. Mor-
tuo autem salmanasar cum filius eius se-
nacherib filios israel haberet exosos, thobias
consolabatur eos et egenis ministrabat.
Cumque reuersus esset senacherib a iudea fu-
giens manum domini iratus multos
hebreorum fecit occidi. Quorum corpora tobias se-
peliuit. Qui cum nuntiatum esset regi tulit
omnem substantiam eius. et eum iussit occidi. To-
bias uero cum uxore et filio fugiens latuit
quia multi diligebant eum. Post .xlv.
dies cum esset occisus rex a filiis suis re-
diit thobias in domum suam. et restituta est
ei ablata. Porro in quodam die festo cum
paratum esset prandium apud thobiam dixit
filio suo. Vade et adduc aliquos de tri-
bu nostra timentes deum ut comedant nobis-
cum. Qui reuersus nuntiauit ex hebreis
iugulatum iacere in platea. et exiliens
thobias ieiunus peruenit ad corpus et tulit
occulte in domum suam. et comedit pa-
nem in luctu et tremore, et cum sol occu-
buisset sepeliuit eum, et arguebant
eum proximi sui dicentes huius rei causa interfici ius-
sus es et iterum sepelis mortuos. Sed tho-
bias plus timens deum quam regem sepul-
ture occisorum sollicitius instabat. Con-
tigit ergo ut quadam die fatigatus a sepul-
tura rediens domum iactaret se iuxta

parietem et obdormiuit, et ex nido hirun-
dinum calida stercora super oculos eius
ceciderunt et factus est cecus. Hoc autem permi-
sit deus sed ad eius probationem et ad exem-
plum ipsius patientie imperiturum. Nam in omni-
bus benedixit deum sicut et beatus iob. Nam et
parentes suos insultantes ei increpauit
dicens. Nolite loqui ita. filii sanctorum su-
mus et uitam illam expectamus quam
deus daturus est fidelibus suis. Anna uero uxor
eius ibat ad textrinum opus cotidie
et quod de labore manuum suarum consequi
poterat deferebat. Factum est autem ut he-
dum accipiens detulisset domum, cuius
balatum uir audiens ait. Videte ne
furtiuus sit. Ad hoc irata uxor ait. Manifes-
te uana facta est spes tua et elemosine tue per-
ierunt. et ingemuit thobias cum lacrimis
dicens, et nunc domine secundum uoluntatem tuam
fac mecum et precipe in pace recipi spiritum
meum. expedit enim michi magis mo-
ri quam uiuere. Eadem die contigit ut sara
filia raguel in ciuitate medorum audie-
rat improperium ab una ancillarum su-
arum, quam increpabat dicenti sibi. In-
terfectrix uirorum tuorum numquid occidere
me uelis sicut occidisti .vii. uiros, fu-
erat enim tradita .vii. uiris et demo-
nium nomine asmodeus occidebat eos mox
ut ingressi fuerant. Ascendens ergo sara
in superius cubiculum et tribus diebus non man-
ducans nec bibens in oratione persistens
ait. Peto domine deus patrum nostrorum ut
de uinculo huius improperii absoluas me.
aut certe desuper terram eripias me.
In illo tempore exaudite sunt preces amborum
in conspectu domini, et missus est angelus raphael
ut curaret ambos. Igitur cum thobias puta-
ret se exauditum ut moreretur ait fi-
lium suum. Audi fili mi uerba mea
et ea in corde tuo quasi fundamenta construe.
Cum mortuus fuero sepelias me et honorem
habebis matris tue dum uixerit. Mor-
tuam circa me sepelies eam. Omni
tempore benedic dominum fili mi et sua man-
data eius, et de substantia tua fac elemosinam. Que
elemosina ab omni peccato liberat et magnam
prestat fiduciam coram deo omnibus facien-

tibi eam. Attende tibi fili mi ab omni
fornicatione et a superbia a qua sump
sit initium omnis perditio. Consilium a sapi
ente perquire a peccatoribus declina. Mer
ces mercenarii non maneat apud te. Noli
timere fili mi quia pauperem uitam gerimus
sed multa bona habebimus si timuerimus
deum. Preterea scito quod dedi gabelo .x. talen
ta argenti in rages cuius cyrographum
penes me habeo. Perquire quem tibi fidelem
uirum qui eat saluis mercede sua
ut restituas gabelo cyrographum
suum et ipse restituet tibi depositum.
Tunc egressus thob inuenit iuuenem
succinctum. Et quod aditus patiu ignorans
quod angelus dei esset. Cumque accepisset ab
eo quod omnem regionem medorum nouisset et
rages ciuitatem et gabellum habitantem
in ea, introduxit eum ad patrem suum et
salutauit eum dicens. Gaudium sit tibi
semper. Qui respondit. Quale michi erit gau
dium qui lumen celi non uideo. Cui iu
uenis: forti animo esto in proximo est ut a
deo cureris. Et ait thob: poteris perducere
filium meum ad gabellum? Qui respondit.
Ego ducam eum et reducam ad te in
columem et sanum. Cumque quereret tob ab
eo tribum eius et domum et nomen respondit. Ex fi
liis israel ego sum azarias ananie
magni filius. Per totum secundum interpretationem
uerum est. Erat enim de angelis uidentibus
deum. Et erat azarias id est adiutor et filius
ananie id est gratie dei. Tunc paratis omnibus
que erant in uia necessaria ambulauerunt si
mul ambo et canis sequebatur eos. Mater autem
flebat ad uirum dicens. Baculum sen
tutis nostre tulisti, siquidem esset pecunia il
la pro qua misisti eum. Sufficiebat
nobis paupertas nostra ut diuitias computa
remus quod uidebamus filium nostrum. Et ait
tob. Noli flere. Filius sit saluus reuer
tetur ad nos. Credo enim quod angelus dei
bonus comitetur ei. Porro illi duo prima man
sione manserunt iuxta fluuium tygrim. Et ex
iuit thob ut lauaret pedes suos et pis
cis immensus egrediebatur ut deuoraret
eum. Et timens thob clamauit dicens.
Domine inuadit me piscis. Et ait angelus

apprehende branchiam eius et trahe eum ad te.
extraxit eum in sicco et palpitabat
ante eum. Super hunc locum dicit beda
quod christus in cruce leuauit pedes suos hominibus
ambulantibus super terram. Aduenit dyabolus
querens siquid peccati esset meo. Unde per tristis
calicem istum anime. Tunc dixit angelus ad
tob: exentera piscem hunc et cor eius
et fel et iecur repone tibi. Ualent enim ad
medicamenta. Tunc thob partem piscis
assauit et comederunt. Et partem salsam
tulerunt secum. Cumque simul pergerent ait
thob. Azaria frater quod remedium habet quod de
pisce seruare iussisti. Qui respondit: particula cor
dis super prunas posita fumo suo extricat
omne genus demonum a uiro uel a muli
ere. Nec super hoc mirari debemus cum fumus
cuiusdam arboris adustus eandem uim
habere perhibeatur. Cumque consuleret thob ubi
nocte illa maneret. Respondit. Est hic raguel
propinquus tuus habens filiam unicam quam de
bet tibi cum omni substantia eius. Et ait tob.
Audio quod tradita est .vii. uiris et occi
si sunt a demone. Et respondit angelus. Noli
timere. Super petulantes deum non timentes
demonium habet potestatem. Tu [illegible]
cum acceperis eam tribus diebus continebis
ab ea et de nocte uacabitis ambo ora
tionibus. Prima nocte incenso iecore piscis
precibus uestris fugabitur demonium. Secunda noc
te in copulatione sanctorum patriarcharum admitte
ris. Id est orabitis deum ut in principium societatis
et pudicitie patriarcharum admittet uos. Ter
cia nocte benedictionem consequeris ut filii
ex uobis procreentur sani et incolumes. Hanc
benedictionem prestabat uel sacerdos uel ali
quis maior inter eos uice sacerdotis gerens.
Transacta accipies eam cum timore dei amore
filiorum magis quam libidine ductus. Ut
in semine abrahe benedictionem in filiis consequaris.
Tandem ingressi sunt ad raguelem. Cumque
dixit raguel uxori sue quam similis hic
est thobie consobrino suo. Dixit ad eum an
gelus: hic est filius illius. Et letatus est raguel
et in stan rauit conuiuium. Tunc ait non
manducabo neque bibam nisi prius pe
titionem meam confirmes et permittes in
dare saram filiam tuam. Quo audito ex

tecum
opus
i. exemiat
pereat

pavit Raguel et hesitavit de responso dix-
it angelus: Noli timere dare illi hanc uxorem: huic
enim debetur et propterea alius non potuit habe-
re eam. Tunc ait Raguel: Scio quod deus ad ve-
nistis. Et quod exaudivit dominus la-
crimas et preces meas, ut uideretur
hic filia cognationi sue secundum legem moy-
si. Et apprehendens pater filie dextram tra-
didit eam thobie dextre dicens: Deus
patrum nostrorum sit uobiscum et coniungat uos
et impleat benedictionem suam in uobis. Et
fecerunt conscriptionem coniugii et comede-
runt benedicentes deum. Post cenam uero introdux-
erunt iuvenem in cubiculum virginis. Et
protulit thobias de cassidile suo partem iecoris
et posuit super prunas. Tunc rapha-
el apprehendit demonium et religavit
illud in deserto superioris egypti. Tunc
thobias ait ad virginem: Sara exsurge et deprecemur
deum hodie et cras et secundum cras: quia his tri-
bus noctibus deo iungimur: tercia autem transacta nocte
erimus in nostro coniugio. Filii namque sanctorum su-
mus nec possumus ita coniungi sicut gentes
que ignorant deum. Et adoraverunt am-
bo simul dicentes: Miserere nobis domine deus
patrum nostrorum miserere nobis et consenescamus
ambo sani pariter. Porro circa pullorum can-
tum fecit Raguel parari sepulchrum ut se-
peliret eum antequam illucesceret.
Et misit unam de ancillis ad videndum si
iam obiisset. Que ingressa nunciavit eos in-
columes esse et secum pariter dormientes.
Et laudaverunt omnes deum et repleverunt sui-
fouuam quam fecerant prius quam luce-
sceret. Et parauit sollempne convivium omni-
bus vicinis et amicis suis et adiura-
vit Raguel tobiam ut duas ebdomadas
maneret apud eum. Et dedit ei mediam partem
omnium que possidebat faciens scriptu-
ram ut media pars que supererat post
obitum suum deveniret ad tobiam. Tunc ait
tobias ad angelum quem hominem estimabat:
Azaria frater, scis nosti quam parentes sit mo-
ra nostra pro nuptiis nostris. Obsecro ut eas ad
gabelum et reddes ei cyrographum suum et re-
cipies ab eo pecuniam et monebis eum
venire ad nuptias. Tunc assumens
raphael iiii. de seruis Raguel et duos
camelos venit ad gabelum et accep-
ta pecunia duxit eum secum ad nup-
tias. Et ingressus gabelus invenit eos
discumbentes et benedixit eis. Cumque omnes
dixisset: Tu cum timore domini convivium
nuptiarum celebrabant. Porro cum thobias
moram faceret in nuptiis, sollicitus erat
pro eo pater eius quod ad diem determinatam
non redierat. Mater vero lacrimis irre-
mediabilibus flebat dicens: Heu me fili
mi ut quid te misimus peregrinari lu-
men oculorum nostrorum baculum senectutis
nostre. Vir autem eius consolabatur eam. Por-
ro autem Raguel dicebat ad generum suum: Ma-
ne hic et ego mittam nuncium salutis
tue ad patrem tuum. Cumque ille non
adquiesceret tradidit ei Saram et dimidi-
um substantie sue in pueris in puellis in pecudi-
bus in camelis in vaccis in pecunia multa.
parentes vero monuerunt filiam suam honorare
socerum diligere maritum regere familiam gu-
bernare domum seipsam inreprehensibilem custodi-
re. Cumque reverterentur pervenerunt ad car-
ram que est in medio itinere. Et ait angelus
ad thobiam: Precedamus nos duo et sequen-
tur nos lento gradu uxor et familia
cum animalibus. Et tolle tecum de felle piscis
et lines ex eo oculos patris tui et recipiet
et visum. Porro anna sedebat secus
viam cotidie in supercilio montis unde respi-
cere poterat de longinquo. Et cognos-
cens a longe filium venientem accur-
rit ad virum suum dicens: Ecce filius
tuus venit. Canis quoque qui simul fuerat in via
et quasi nuncius adveniens blandimento caude gaudebat. cauda
Tunc exurgens cecus cepit offendens pedibus currere et data manu pu-
ero processit obviam filio suo et oscul-
antes filium fleverunt pre gaudio. Cum-
que adorassent deum consederunt. Tunc
thobias de felle piscis linivit oculos patris
et sustinuit quasi dimidiam horam et ce-
pit egredi albugo ex oculis eius quasi
membrana ovi. Quam apprehendens thobias
extraxit ab oculis eius statimque visum
recepit et glorificabant omnes deum. Et
ait thobias: Benedico te deus israel quia tu casti-
gasti me et sanasti me. Et ecce ui-
deo thobiam filium meum. Ingressus est

autem post dies .vii. soror uxor eius cum omni
sua eius et pariter quam receperant age
belo. et convenerunt contribules et vici
ni ad thob. et congratulabantur ei. per .vii.
dies epulantes cum gaudio. Cumque nar
rasset thob patri suo per ordinem bona
que fecerat ei angelus invicem tulerunt
angelum in partem rogantes ut dignaretur
dimidiam partem omnium que tulerant ac
cepta habere. Tunc dixit eis angelus occulte.
Benedicite deum celi et coram omnibus con
fitemini ei quia fecit vobiscum misericordiam suam.
etenim secretum regis abscondere bonum est.
opera autem dei revelare et confiteri honorifi
cum est. Non abscondam autem sermo
nem occultum. Bona est oratio cum ieiunio et
elemosina. Cum orabas et derelinquebas pran
dium et abscondebas mortuos per di
em et noctem sepeliebas ego obtuli ora
tionem tuam domino. et quia acceptus eras
ei necesse erat ut temptatio probaret te. et
misit me dominus ut curarem te. et sa
ram uxorem filii tui a demonio liberarem.
Ego enim sum raphael angelus unus
ex .vii. qui ex universis qui stamus ante deum.
Qui cum audissent timentes ceciderunt
in facies suas et ait angelus pax vobis
nolite timere. Cum enim vobiscum vide
bar manducare et bibere vobiscum. Sed
ego invisibili potu et cibo utor qui ab
hominibus videri non potest. Tempus est ut rever
tar ad eum qui misit me et hec dicens ab aspectu
eorum sublatus est. Tunc prostrati patres horis iii fa
cies benedixerunt deum et exurgentes nar
raverunt omnia mirabilia eius. Aperiens
quoque thob senior os suum benedixit deum et dixit.
Magnus es domine in eternum quia flagel
las et salvas deducis ad inferos et re
ducis. Non est qui effugiat manum tuam et
hortatus est in hoc canticum ierusalem et captivum
populum dei ut ex suis converteretur ad dominum et fa
ceret iustitiam coram eo et crederet quod
cum eis faceret misericordiam et prophetavit de reedificatione civitatis
dicens. Omnes fines terre adorabunt te.
nationes ex longinquo ad te venient
et munera deferentes adorabunt in te
deum. Quod mystice et de tempore gratie dictum est
ex hiis que secuntur apparent. porte

ierusalem ex saphiro et smaragdo edifi
cabuntur et muros eius alta catabitur.
Erat autem .lvi. annorum thob quando lumen
amisit Sexagenarius autem visum recepit.
et post ea vixit annis .xlii. et vidit filios
nepotum suorum et complevit annos .cxii.
Glosa tamen in mysterio videtur velle eum per quam
illuminatus est .xlii. annis supervixisse
referens .xl. ad labores abstinentie
duos vero ad dilectionem dei et proximi. Cum
que videret sibi obitum imminere vocavit
filium ad se et .vii. filios eius et dixit eis
prope erit interitus ninive. video enim
quod iniquitas eius finem dabit ei. Non
enim excidet verbum domini et fratres
nostri qui dispersi sunt extra israel revertentur
ad eam et replebitur domus domini que in
ea incensa est. et iterum reedificabitur. Hic tamen
magis videtur prophetali certitudine preterita
preteriti temporis produxisse quam rem gestam
narrasse. adhuc enim stabat ierusalem et
templum erat in ea. Cumque monuisset
eos de dilectione dei et timore et elemosinis fa
ciendis et ut ipsi eadem mandata
filiis suis darent. addidit. vos autem
nolite manere hic. Sed quacumque die sepe
lieritis matrem vestram circa me in uno se
pulchro. extra dirigite gressus vestros ut
exeatis hinc et mortuus est thob. et post
modicum uxor eius et abcessit thob ex
ninive cum uxore et filiis et nepoti
bus et reversus ad socros suos et inve
nit eos in bona senectute et curam eorum
gessit et clausit oculos eorum raguel scilicet
et anne matris samuel. uxor thob uxor ← et nondum quia in scrip̄tura .v. anne fuerunt
raguel mater bone virginis et anna prophetissa.
Mortuus est thob minor completis annis
.xc. ix. et sepelierunt eum omnis cogna
tio eius et omnis generatio eius in sancta con
versatione permansit ita ut acceptus esset
tam deo quam hominibus. Nunc ad hystori
am captivitatis ierusalem revertemur et ← .Ps. .iiii. xxv. c.
post hystoriam iudith et hester suis locis
explicabimus. De morte godolie.

Factum est cum prefecisset rex baby
lonis godoliam reliquiis iu
dee venerunt ad eum omnes qui e
vaserant manus hostium et int

#6 quia ego vobiscum sum / sin autem descenderitis in Egyptum ut ibi habitetis / gladius quem formidatis — Jeremie

finitimas gentes latuerunt, vel quibuscumque latibulis salvaverant animas suas. Multi quoque de .x. tribubus quibus gravis erat cohabitatio samaritanorum, fuerunt. Et inter eos quidam de principibus terre Iohannan filius Caree, Sareas et Iethonias. Et dixit Godolias ad eos. Nolite timere habitare in terra, et servite regi Babylonis, et bene erit vobis. Ego habito in Masphat ut respondeam precepto Caldeorum qui mittuntur ad nos. Ut in nullo vos gravemini. Cumque hec iuramenta iurasset, dimisit eos ad proprie loca que quisque sibi delegisset. Porro de genere regio erat quidam Ysmahel vir malignus, qui dum obsideretur Ierusalem evasit, et ad regem Amonitarum, et ibi morabatur. Et ait Iohannan filius Caree ad Godoliam secreto: Scito quod Ysmahel insidiatur anime tue, in invidens tibi dominium terre. Vel rex Amonitarum mittet eum percutere animam tuam, ut occupet terram desolatam. Ibo igitur ut percutiam Ysmahel nullo sciente, ne interficiat te et dissipentur et pereat reliquie Iuda. Et ait Godolias. Non facies verbum hoc, ut occidas virum innocentem, non enim sibi ille ut in tali desolatione huiusmodi maliciam exerceat. *De morte Godolie.*

Et factum est in mense .vii. eiusdem anni, venit Ysmahel et .x. viri cum eo ad Godoliam in Masphat, et splendide suscepit eos. Cumque post prandium usus esset in soporem Godolias et convive, percussit eos Ysmahel. Et egressus per noctem Iudeos qui erant in civitate et quosdam milites qui a Babylone fuerant derelicti trucidavit. Et proiecit cadavera eorum in lacum quem fecerat rex Asa propter Baasa regem Israel. Altera vero die cum viri venirent de Sychem et Sylo et Samaria .lxxx. viri ad Godoliam, et egressus est Ysmahel in occursum eorum dicens: Intrate ad Godoliam. Quibus ingressis occidit eos Ysmahel preter .x. qui dixerunt: Ne occidas nos, quia thesauros habemus in agro frumenti, ordei et olei et mellis. Et dabimus eos et

miserunt ab eo. Tunc Ysmahel duxit captivas reliquias populi qui erant in Masphat, filias quoque regis quas commendaverat Nabuzardan Godolie. Quod cum audisset Iohannan filius Caree, assumptis viris et secutus est Ysmahel, et invenit eum ad aquas que sunt in Gabaon. Et fugit Ysmael a facie eius cum .viii. viris. Et reduxit Iohannan captivos et predam quam duxerat Ysmael. *De descensu reliquiarum in Egiptum. De obitu Ieremie.*

Et convenerunt omnes reliquie Iuda ad Ieremiam a parvo usque ad magnum, disponebant profugere in Egyptum timentes ne occiderentur a Caldeis pro morte Godolie. Et dixerunt ad prophetam: Ora pro nobis Dominum, ut indicet nobis verbum quid faciemus. Et post dies .vii. factum est verbum Domini ad Ieremiam. Et convocans universum populum ait: Hec dicit Dominus. Si manseritis in terra, plantabo vos et non evellam. Iam enim placatus sum super malum quod feci vobis. Nolite timere a facie regis Babylonis. #a Ibi comprehendet vos et peribitis gladio fame et peste. Et non audierunt Ieremiam. Et dixerunt viri superbi: Non misit te Dominus, sed Baruch incitat te adversum nos ut tradat in manus Caldeorum. Et descenderunt omnes cum militibus et parvulis et omni substantia in Egyptum et duxerunt secum Ieremiam et Baruch. Et desolata est terra et sabbatizavit annis multis sicut predixerat Ieremias. Non enim transtulit in eam rex Babylonis colonos sicut fecerat rex Assyriorum in terram Israel. Et habitaverunt reliquie Iude in Egypto in Magdalo et in Taphnis et in Memphi et in terra Phatures. Et est nomen regis a quo pars illa Egypti sic denominata est. Et factus est sermo Domini ad Ieremiam in Taphnis. Sume lapides grandes et absconde eos in crypta que est sub muro latericio in porta domus Pharaonis, et dices ad Iudeos: Hec dicit Dominus. Ecce ego sumam servum meum Nabuchodonosor et ponam thronum eius super lapides istos. Et percutiam terram Egypti et peribitis vos cum Egyptiis. Porro mulieres Hebreorum sacrificabant diis alienis et regine celi, scilicet lune vel Iunoni vel Hecate offe

Nota quod Ieronimus dicit super Ysaiam quod Godolias fuit de regio semine, et forte removens quod Ysmahel invidebat ei

de morte Godolie

Nota. Tripliciter enim destructa fuit: primo per transmigrationem Ioachim et eorum qui secum captivati fuerunt; secundo per captivitatem Sedechie et Ierusalem destructam; tertio per desolationem quam Iohannan fecit, eo quod reliquias Iude in Egyptum deportavit.

rebat placitas et libamina. Cumque ar
gueret eos Jer. dixerunt: Numquid sine viris
nris hec facimus. Cumque ad viros di
loqueretur dixerunt: quando hec fecimus turbibus
nris saturati sumus panibus bonum erat
nobis. Ex quo autem cessavimus indigemus
omnibus et fame et gladio et peste con
sumpti sumus. Et ait Jer. hec dicit dns.
Ego iuravi in nomine meo magno
quod omnis viri iuda qui sunt in terra e
gipti gladio et fame peribunt donec
penitus consumantur. Et insurrexit populus
adversus Jer. et lapidaverunt eum cum
lapidibus quos absconderat sub muro laterico.
Egyptii vero honoraverunt prophetam sepelien
tes eum iuxta tumulum regum memo
res beneficiorum que prestiterat eis. Oratione
enim sua fugaverat aspides et bestias
aquarum quos greci cocodrillos vocant
quibus prius egyptus infestabatur. Tradunt
enim quidam adhuc de pulvere eiusdem
loci aspidum puncturas sanari et fuga
tur cocodrilli. Deo de Jer. ait epypha
nius. Audivimus a viris senioribus qui
ex filiis antigoni et ptolomei stirpe des
cendant quod alexander macedo veniens
ad sepulchrum prophete et cognoscens loci
mysterium transtulit ipsum in alexandriam
et sepelivit illum gloriose et exinde ab illa
prohibiti sunt cocodrilli et aspides penitus.
Nam idem alexander prius introduxerat illuc
serpentes quosdam qui vite marsorum a
spides fugabant sed non poterat eos
penitus extirpare. Quos ex albis agris pelo
ponnesi adduxerat argones nominavit. Hic est
Jer. qui regibus egypti signum dedit quod eo
rum in secreto templi loco ymaginem
virginis et pueri statuentes adorabant.
Dum vero postea ptolomeus rex interrogaret eos
qua ratione agerent dixerunt: Patrum nostrorum
traditionis est mysterium quod a sancto propheta accep
erunt maiores et credebant inde ita
fore venturum. Hic est Jer. qui templum excidendum
presciens archam testamenti cum
hiis que in ea erant tulit et precepit suis
abscondi et impetravit petram vero digito de
signans dei nomen impressit et factum est sigillum
ad similitudinem sculpture que ferro

cavatur et ipsum nomen dni sopitum in nubis
celatum est ut exinde nec locum quis re
cognoscere queat nec ipsum nomen legere usque
in hunc diem et usque in finem. Et prope finem figu
re istar illic sepe nubes et ut ignis fit
nocturno tempore ex quo gloria dei ab eius lege
non desinat. Est autem petra illa in heremo
ubi inter duos montes in quibus iacent
moyses et aaron. Dixitque item prius
Dns ex syon recessit ad celos et rur
sus veniet in virtute et erit signum
presentie quando universe gentes adoraverint
lignum. Dixitque quod hanc archam nemo
nisi aaron poterit producere et tabulas
que in ea sunt nullus aperiet sacerdo
tum nullusque prophetarum nisi electus dei moy
ses in prima resurrectione resurget hec archa
et exibit de petra et ponetur in monte sy
na et omnes sancti congregabuntur ante eam
regressum dei sustinentes et ad usarium
qui eos extinguere voluit fugientes. De capti

Factum est post vastationem reliquiarum iude.
Anno quinto ab excidio Jer. anno v. eversionis
illius qui fuit est xxiii. regni nabu
ch. Descendit nabuch. in syriam in
feriorem et obtinuit eam. Moabitas
quoque et amonitas subiugavit sibi. Et tan
dem intravit egyptum eamque subvert
tit et regem qui tunc erat in ea occidit.
Aliumque in ea constituens dein iudeos
in ea captivos duxit in babilonem. Et
ab hac ultima captivitate reliquiarum
iude quidam numerant lxx. annos usque ad secundum
annum darii filii ytaspis. Hanc etiam
captivitatem reliquiarum predixerat ezech in
caldea de quo ut alias prosequentes ordine

Incipit hystoria ezech.

Ezech propheta de terra cysare fuit filius
buzi de genere sacerdotum. Hic in ba
bylonem ductus est cum ioa
chim et matre eius cum daniel et tribus
pueris. Hic habitabat iuxta fluvium cobar.
Factum est xxx. anno id est cum quo inventus
est deuteronomius in templo. In v. anno
transmigrationis in iiii. mense in v. die
mensis exorsus est propheta ezech ad co
captivos. Postquam enim huiusmodi legerat in
epistola Jer. lxx. annos dictam capti

Ezech predicant

Iste tamen referendum est ad vii sigilla cum nemo solverit preter leo de tribu iuda sed conceptionem et ad nativitatem ad passionem ad resurrectionem ad ascensionem ad emissionem spiritus sancti secundum adventum eius

non solum eius sed ipsius secundum annum

No͞ Hec qumaco no͞ solu͞ de hys qui cum
zedechia capti sunt impleta sunt veru͞
etiam et de reliquis q̄ o ciso Godolia
fugierunt in egyptum

tatem flebant per xvij plogacone p̄
terea murmurabant adversus dnm
q̄ fraudulent⁹ eos eiecisset. Dixerat
ergo eis p̄ os Jer. Beniamites in irlm pituros cos
ii qui se tradunt regi nabuch lo publi
celebatur nunc i sui res relapsa erat.
florebant qui remanserant et ipi
iugo servitutis premebantur. Erant ergo
inter eos qui dicerent quia du͞ sub erat
militie celi bonis omnibz habundabant.
Ex quo modo cessaverunt, pierant fa
me gladio et peste. ad hoc p̄phabat eze
ch eu͞sione urbis et templi in medio
minie. et eos qui remanserant in urbe
fame perituros. et ex urbem glad⁹ eos
a qui inim traheret gravem passuros
servitute. ipos aute͞ i pace et gi liber
servitute mansuros. ut dicit auctor. Preter ei
ds possed⁹ ei quasdam visiones simili
tudine s. homis leonis vituli aqui
le. Non solum ad prefiguradum ewn⁹ q̄
ut ostenderet dni isrl. esse dnm esse tocius
creature. ph dignior a om intellis cre
aturam. homo. n. pfect ceteris anima
libz. aquila rex e avium. leo ferarum. bos
iumentorum. Sub animalibz q̄ vid rotam
i medio rote ut ostenderet etiam volunta
ne om electorum in divis esse potestate. et su
p vid firmamentu͞ coloris saphirini. et
sup firmamentu͞ erat similitudo throni. et su
thronum similitudo q. aspectus homis. et
ait dominus ad eum. Fili hominis
mitto te ad filios isrl. ad domu⁹ exasperans
e. si forte audiant et cognoscant et
sciant quia p̄pha fuit i medio eorum. Et ec
ce manus missa ad eum in qua erat
liber scriptus intus et foris. et scripta
erant i eo lamentationes carmen et ve.
et ait dns. Comede volumen istud quod
dedi verba mea i ore tuo. Et venit p̄pha
ad transmigratione͞ iuxta fluvium cho
bar ad circu͞ novarum frugum. et sedens
i medio eorum posuit coram eis laterem.
et descripsit in eo civitate͞ irlm et obsidi
one͞ adversus eam. et munitiones et agge
rem et castra et arietes s. in gyro. et
ait posuit sartagine͞ ferream ocelis
suis ne videret eos et ait. Sic confirma

Misticie. Novum testamentum i veteri

munitiones +

vit dns faciem suam ad irlm ne vi
deat ea͞ et obsidebit eam. Signu͞ e do
mui isrl. et quia i irlm erant multi deti
buli qui ad eos confugiant. et de eis lo
cutus e dns ad eum. Fili homis sume
tibi frumentu͞ et ordeum et faba͞ et le
tem et miliu͞ et vicia͞. et facies t' pane͞
de eis sibi cibum in pondere. xx. statim
et opites i⁹ in oculis eorum ad coquendu͞
stercore humano. Cui cum ab horret p̄pha
concessit ei fimu͞ bovu͞ p stercore humano.
et dices ad eos. sic comedent filij isrl
pane͞ suu͞ pollutu͞ int⁹ gentes ad quas eiciam
eos. Dixit ite͞ dns ad eum. Sume tibi
gladium radente͞ pilos et duces illu͞
p caput tuum et barba͞ et tercia͞ pte͞ pi
lorum combures igni in medio eorum. et ti
cia͞ pte͞ concides gladio in circuitu. et ter
cia͞ pte͞ disperges in ventu͞. h. n. dic do͞
ad irlm. tertia ps tui fame morietur
et peste i medio tui. et tcia ps glad⁹
cadet in circuitu tuo. tertiam vero ptem
in omnem ventum dispgam. De ploratione
parietis.

P Osuit h ezech.
in ⁹ eorum p die cep transmigrationis et
Lvi e s̄ De visione zechie. viij.
in anno vi. ivi mese. v. die mis
levavit spc p̄pham int⁹ celum et t'
ram et duxit eum i irlm i visione
dni. et vidit ab aquilone introitu pte
s. templi. ydolum baal. et ingressus vi
dit ydola universa domus isrl depicta i
circuitu p totu͞. et lxx. viri de senioribus
isrl stabant. et iechonias sacerdos cu͞
eis. et unusquisque habebat thuribulum i
manu sua. et vapor nebule de thure
consurgebat. et ingressus p hostium
pte ad aquilone͞ vidit mulieres plan
gentes thamus ydolum mortuu͞. i. ad
onidem laudantes rediviuu͞. et vid⁹
int⁹ vestibulu͞ et altare. xxv. viros
habentes dorsa ad templu͞ et adorantes
ad ortum solis. et dixit dns ad eu͞. Vidisti
fili homis quid isti faciunt. Numquid
leve e hoc. Ecce faciam eis i furore et n
parcet ei oculus meus. Et ecce viri. vi. venie
bant habentes vasa interitus i manibz
suis. et erat vir i medio eorum vestitus

No͞ h lxx. i. vas mefsionis
hoc e scemis ~~ad medi~~
~~cum~~ de qua ad pach
cum poccta est +

lineis et atramentarium scriptoris ad renes
eius. et dixit dominus ad eum. Transi per me-
diam civitatem et signa thau super frontes
virorum gementium et dolentium super abhominati-
onibus quas isti faciunt. Et dixit dominus
vi. viris. Transite (mediam) per civitatem sequentes eum
et percutite omnem super quem non videritis thau.
Senem puerum oculis meis et a sanctuario meo
incipite. Cumque transisset clamavit propheta
heu. heu. heu. domine deus. ergo ne disperdes omnes
reliquias israel. Et dixit dominus ad eum
qui indutus erat lineis. Imple manum tuam
prunis et effundens super civitatem. et hoc fa-
ciens combussit eam. Spiritus autem levavit eze-
chielem et reduxit eum in caldeam. et locutus est
ad transmigrationem que omnia ostenderat ei deus.

De eodem

Post hec ezech[iel]
in oculis eorum per diem cepit transmigra-
re vasa domus sue. quasi transmi-
grans ad alium locum. vespere autem perfo-
dit parietem et primam parietem exportavit
eum in humeris suis servi eius velata fa-
cie nichil indicante. Et dixerunt ad eum domus
israel. Quid tu facis qui. [illegible] Super regem qui
est in iherusalem onus istud. parietem perfodient ut
educant eum in caligine noctis egredietur
capietur in sagena. adducetur ad babilo-
nem et eam non videbit. Ibique morietur. post ea
locutus ad domum israel in enigmate dicens.
hec dicit dominus. Aquila grandis magna-
rum alarum longo membrorum ductu plena plu-
mis et varietate. id est nabuchodonosor venit
ad libanum. id est ad templum. et tulit medul-
lam cedri. id est vasa domini et summitatem fron-
dium transportavit. id est ioachim et tulit
de semine terre. id est mathaniam et posuit
illum infra et crevit in vineam. id est fecit eum
regem et accepit ab eo iuramentum. et
facta est aquila altera grandis. id est pharao. et
ecce vinea ista extendit palmites suos usque
ad illam ut irrigaret eam. Numquid prosp-
erabitur qui fecit hec et qui dissolvit pactum
numquid effugiet. Immo est in medio babilo-
nis morietur. Et factum est verbum domini ad e-
zechielem in anno ix. x. mense x. die mensis di- xxiiij
cens. Fili hominis scribe tibi nomen huius
diei in qua confirmatus est rex babilonis
adversus iherusalem hodie. Ecce ego tollam

hodie a te desiderabilem oculorum tuorum ux- (et ingemisces)
orem. scilicet quam diligebat ~~et ingemisces~~
taces non plorans non plangens luctum
mortuorum faciens. nec velabis ora amictu
nec cibos lugentium comedes. sed calcia-
menta erunt in pedibus tuis tamquam ad con-
vivium. et mortua est uxor eius vespere et non
planxit. sed erat quasi ieiunus et dixerunt ad illum
Quid portendunt hec. Qui. [illegible] hec dicit dominus. Ecce
polluam sanctuarium meum desiderabile oculorum
vestrorum et pre nimia anxietate non plan-
getis quia unusquisque de morte sua sollicitus
erat. postea in consolationem gentis predixit
propheta calamitates circumstantium nationum
nisi quia venerat hostes contra iherusalem vel in-
sultaverunt conceptis. id est filiorum amon et mo-
ab et edom philistum tyri egypti et e-
thyopie et sydonis. De eodem

Et factum est in xii. anno transmigra-
tionis xi. mense. xv die mensis ve-
nit ad ezechielem quidam qui fuge-
rat de iherusalem dicens vastata est civitas.
Im precedente tamen vespere ezechiel predixerat
de nuncio venturo. et audiens omnis
transmigratio excidium urbis et incendium
templi levaverunt vocem suam et dixerunt
periit spes nostra abscisi sumus et non sur-
gemus et exclamavit ezech hec dicit dominus.
Cum sanctificatus fuero in vobis tollam vos
de gentibus et adducam vos in terram
vestram. et effundam super vos aquam mun-
dam et mundabimini ab omnibus inquina-
mentis vestris. et facta est super prophetam manus
domini et eduxit eum in spiritu in campo qui ple-
nus erat ossibus siccis vehementer. et ait
ad eum. fili hominis putas ne vivent
ossa ista. et dixi domine tu scis. et dixit. Dic
ad ossa. Ossa arida hec dicit dominus. Ecce dabo
super vos nervos et crescere faciam carnes et
super extendam cutem. dabo vobis spiritum et vi-
vetis. et adhuc eo loquente factus est sonus
et commotio. et accesserunt ossa ad ossa unum-
quodque ad iuncturam suam. et ecce super ea nervi
et carnes et cutis et spiritum non habebant.
Et dixit dominus ad prophetam. Clama
ad spiritum et dices. hec dicit dominus. a iiii. ven-
tis veni spiritus et insuffla super interfectos is-
tos et revivescent. et sic factum est et vive-

tes steterunt sup pedes ~~meos~~ suos exer
citus grandis nimis valde. et dns dix
h ossa universa dom9 isrl' e. Et restitu
it ppham i medio transmigrationis et
locutus e ad eos que monstrauat ei do9
in signum duor. s. reuocois eor de cap
tiuitate. et reditus corpm i fine. et tulit eze
[illegible] sup altin
scripsit lignu effraym et sociorum eius.
et coniux ea. et tenuit ea sil' i manu u
na. et dixerunt quid tu uis in hys. Qui
b h d' do9. Ecce e9 congregabo regnu iuda
et regnu effraym. et faciam eos in gentem unam
et regnu unu. et filius meus dd e9 princeps
eor in eternum. Prophauit a caldea de dani. xxxix.

Et locutus e dns ad ezechie
lem. fili hominis uaticinare
adusus gog et terram magog
dicens h dic dns. Ecce e9 sr te gog prin
ceps mosoch et tubal seducam te. et aste
de te faciam delatibz aquilonis et addu
cam sup te montes isrl'. et cades. Ibi tu et
omia agmina tua. et dicam uolucri celi et
bestys terre. prope te aute undiqz aduer
tinam quam i molo ubi sr montes
isrl'. et comedatis carnes fortiu et sag
uine principu terre bibatis. et ossibz cor
rosis dabo seplchru noiatu. et mittam
igne in terram magog et i hys qui habitat
in insulis confidenter. hic fablabant he
brei futurum p9 regni m annor. et qr tanti
erit exercit9 gog qr hebrei p. vij. annos
usum lignor habebunt no de siluis sz de ar
mis. et colligent ossa. vij. annis et se
pelient in ualle q ob h dicet9 poliadr. xl.
Ij xxv. anno dni sr ezech qr fca e man9
transmigrationis ipse e anno9 xxxuj. na
buch p9 mse. x. die msis. xiiij. anno p9
quam percussa e ciuitas. in hac ipa die fca
e manus dni sup ezechiele. et adduxit
eum in spu in montem excelsum infra
isrl'. ondit ei descriptione ciuitatis et te
pli sup qua ad literam nichil sciunt auc
tores. porro ezech in caldea inter concapti
uos iudicauit transgressores legis. precipu
quosdam de tribu dan et gad q idola
committerent impia legis persequendo cul
tores. et fec ut dic epyphani9 int eos p

diu magnu. qr filij eor et uniuersa pe
cora aspicientibz pierent. et predix qr tribus
ille no reuertent ad ppa. s. i medio regi
onis remanerent. pp qd exacerbati sunt i
eum distraxerunt eum in equis per crepi
dies saxor. et excerebrauerunt eum et sepeli
erunt eum i agro malin i seplchro sem et
arfaxat in spelunca duplici. In cuius
similitudine abraham in ebron seplchru
sare composuit. Duplex. n. d eo qr concam
mata sit et uniuersa acstitie terre summitas
eius apte una. vim exalta pte i petra
suspensa sit sup terram. Iste ppha sign
dedit ppto i fluuio cobar. ut qn deficer
sustineret desolone terre sue. et sparet regi
sum ad ulm qui iunderet. Ad eum qre
conuenerit plurima multitudo concaptiuor ad
fluuiu chobar. et caldei rebellantem ue
rum irruerunt sup eos. Ipse u stans suis
sistens aquas fluuij. sup aquas ambu
lans cu omi multitudine ad alteram
ripam se recepit. et qr hostiu psup
serunt eos sequi submsi st. et poronem
[illegible] subito largam piscium copiam pp9
perstitit ad uescendum. Sepe qz mul
tis deficientibz uitam restituit. Capit
Prophauit et hysto. danielis.

Prophauit
in caldea daniel qui scdm Iose
et epiphaniu de semine regio
inde fuit. Sedm. lxx. u de tribu leui q
titulo hysto9 bel. i. ponitur. ho quidem
erat sacerdos noie daniel fili9 abdo
conuiua regis babilonis. natus fuit i
bethot superiore. et fuit adeo castus qd a iudeis
tribulibz suis spado putaret. librum
eius transtulit ier ad peticone paule
et eustochiu cum magna dificultate.
Scriptus qz erat hebraicis litteris s; cal
dayco sermone. nec legebat ab ecca s. lxx.
qz multu a ueritate discordabat eor
editio. s; scdm theodicionem qui ap he
breos nec susanne ht hystoriam nec ym
num triu puer nec bel draconis qz fa
blam. de quo alt9 ordinem. Ij ptermit
tentes qd aly ppharu longe an capti
te tribum de ea pphauit ut ysaias et
osee. aly ea imminente et dum fieret
ut ier et ezech. aly infra eam ut da

Prophauit a caldea de danie

poliandr. i. multorum sepultura

Josep gaz

dni sr ezech / p fca e man9

visio pa dam

niel abacuc. alii p(ost)ea ut aggeus et
Zacharias. p(ri)ma visio dan(ielis). I.
Anno t(er)tio [...] cum nabuch(odonosor) duxisset
in babilone nobiliores pueros
iudeor(um) et quosdam de semine regio
pulchriores inter eos et doctiores qui
stare possent i(n) pallacio regum ut ait
iosephus castravit eos q(uo)d etiam aliis gentibus
quas vastaverat fecisse dinoscitur
et tradidit eos preposito eunuchor(um) et
fecit eos erudiri p(ro)vincialibus litteris p(re)
ter et caldeis. Cum autem caldaica lingua
eadem que et syra p(ro)pinqua hebree. Et
iussit eis ministrare cibos d(e) mensa sua.
Fuerunt(que) inter eos .iiii. optimi de filiis
iuda. Daniel ananyas mizael aza
rias et mutavit eis rex nomina. et
da(nieli) sunt balthasar. sidrac misac et
abdenago. Balthasar (qui)d erat nom(en)
p(ro)prium regis q(uo)d imposuerat danieli
ut dicit epiphanius. eo q(uo)d iam cogita
verat de eius adoptione. Istis (qui)dem .iiii.
p(re)positus eunuchor(um) sp(eci)alem posuit pa(e)dagogum
torem malasar. hii p(ro)posuerunt non co(n)
taminari cibis gentilium. S(ed) cum cogere
ret eos malasar edere de cibis regis
ne viderentur coram rege deteriores
res dixerunt ad eum. Tempta nos ob
secro .x. diebus et dentur nobis legumina et aq(ua)
et p(ost) h(ec) contemplare vultus n(ost)ros et relic
uorum qui vescuntur cibo regio et sic ui
deris sic facies nobiscum. Porro mala
sar tollebat cibaria vini eor(um) et dabat
eis legumina p(ro)pt(er) h(oc) anime eor(um) erant li
pide non hebetes p(re) multitudine cibor(um)
nec confuse p(re) varietate et corpora eor(um) la
boribus aptiora et subito facti sunt eru
diti q(ui)a dedit eis d(omi)n(u)s sciam et discipli
nam et s(e)p(ar)atim danieli intelligentiam visi
on(um) et somnior(um) et ex actis tribus an
nis statuti sunt in conspectu nabuch(odonosor)
et de omnibus q(ue)cumque sciscitatus est ab eis rex
invenit in eis decuplum sup(er) cunctos
ariolos et magos qui erant in regno
eius et fuit daniel in honore in chaldea
(et) usq(ue) ad dariu(m) et cirum et h(ic) finitur
p(ri)ma daniel(is) p(ro)phecia v(e)l distinctio. Secuntur
autem .ix. v(e)l .x. (qu)e (sun)t visiones daniel(is) dicitur

eo q(uo)d in eis ipse aliquid vidit v(e)l vi
sum ab alio explanavit. II. visio dan(ielis). II.
Porro in anno .ii. regni sui vidit
nabuch(odonosor) somnium et conti
tus est sp(iritu)s eius et effugit ab
eo somnium. Hec est intelligendus .ii. an(n)us
regni ab origine. s(ed) a consummatione (et) subiugati
onis regni id est p(ost)quam sibi subiugatis natio
nibus reliquit(que) ipse dux de egypto.
Conuocavit (er)go rex coniectores chaldeor(um)
et dixit ad eos. vidi somnium s(ed) ignoro
q(ui)d viderim. Qui (ver)o syriace et hic us(que)
scriptus est liber h(ic) hebrayce deinde chalda
yce us(que) ad visionem quam vidit in su
nis sub balthasar. Dicat rex somni
um servis suis et interpretatione(m) eius indicabi
mus. Et ait rex nisi somnium indica
veritis m(ihi) eius indicaveritis in p(ro)ibitis vo
et domus vestre publicabuntur. Et dixe
runt non est homo sup(er) terram qui ser
monem tuum implere possit o rex. exceptis diis q(uo)
rum conversatio non est cum hominibus. Tunc
p(re)cepit rex in ira magna ut interficeret
omnes sapientes babilonis et querebatur
tur daniel (et) socii eius ut perirent. Q(ua)n(do)
cum accepisset daniel ingressus ad re
gem rogavit regem ut daret ei t(em)p(u)s
ad solutionem p(ro)ma nocte tantum ut dicit Iose(phus).
Et ingressus daniel domum cum sociis suis
oravit d(eu)m et p(er) visionem noctis re
velatum est ei misterium et benedicens
d(omi)n(u)m ingressus est ad regem et ait rex. po
tes ne indicare m(ihi) somnium indicate et in
terpretationem ei(us) ~~et ait~~. Qui (ver)o n(on) pot(est) ho
mo s(ed) est d(eu)s revelans in celo misteria qui indi
cavit tibi q(ue) ventura sunt in novissimis
temporibus visiones capitis tui hec sunt
.i. cordis tui. In corde enim sapientia est sec(undu)m
ecclesiasticum non in capite sec(undu)m ph(ilosop)h(u)m. Tu co
gitabas in strato tuo quis p(os)t te m(un)
di teneret principatum et ostendit tibi d(eu)s
regnatores. Videbas coram te statuam
grandem et terribilem ei(us) caput et collum ex au
ro pectus et brachia ex argento ven
ter et femora ex ere tibie autem ferree
pedum quedam pars ferrea quedam fictilis
et abscisus est lapis de monte sine
manibus et percussit statuam in pedibus

lex et contriuit eam et redacta est in fauillam
que rapitur uento et non est inuentus locus
eius. Lapis autem factus est mons magnus et
impleuit uniuersam terram. Nunc audi regi interpreta
tionem eius. Tu es caput aureum cui hyadi
succedunt tibi. et post hoc consurget regnum
alterum minus te quod intelligendum de regno medo
rum et persarum tamquam pectore duo brachia.
post diuisum est regnum babilonis. et regnum
tertium aliud eneum quod imperabit uniuerse
terre. Quod intelligendum est de regno grecorum quod
uocatur fuit eneum uel propter eloquentiam gre
corum uel propter famam alexandri et quartum regnum
quod ferreum quia sicut ferrum domat omnia me
talla. sic et conteret omnia. hic quod intelligendum de
regno romanorum. Porro quia tu uidisti partem
pedum testeam partem ferream. sic ferrum non potest
misceri teste sic in eo erunt ciuiles discordie
et pars solidabitur et pars aliqua conteretur. Tunc sus
citabit deus regnum celi quod comminuet uniuersa
regna hec et stabit in eternum. Super hoc de
lapide. Significauit et daniel regi de lapide
quod in nos placuit uiditare. Ista autem referunt
hebrei ad regnum suum quod adhuc expectant. Tunc rex
cecidit in faciem suam et adorauit danie
lem dicens. Vere deus uester deus deorum est. Et dedit
danieli principatum super omnes prouincias ba
bylonis. et super custodes sapientes. Ob
tinuit autem daniel a rege. ut tres socii eius
principatum haberent super prouincias. Ipse uero
preesset in babylone et staret in foribus regis

Sequitur. ii. uisio danielis. Visio danielis.

Que ideo uisio dicitur quod uidit in ea rex quar
tum in fornace filium similem filio dei.
Porro rex nabuch fecit statuam auream
altitudine cubitorum. lx. latitudine. vi. et
statuit in campo dura fluuius turri quem
scilicet uix quem gygantes edificauerunt turrim
lxx. dicunt in campo pilolon quod in circuitu con
clusum. Nam erecta statua circuisepi
uit rex campum. Et conuocauit rex omnes
principes regionum ad dedicationem sta
tue et preco clamabat ualenter. In hora
qua audieritis sonum musicorum adorate
statuam. qui non adorauerit eadem hora mittetur
in fornacem ignis ardentis. Et adorauerunt
omnes preter socios danielis et accusati sunt
ad regem et succensa est fornax septuplum

et missi uincti cum uestibus in medium for
nacis. uiros autem illos qui miserant illos
interfecit flamma ignis. Quod sequitur dicit
iero. se non legisse in hebreo. Sed quia in toto
orbe dispersa erant uerba ambo posita ea ad
uenit ne ab imperitis pars uoluminis detrun
casse uideretur. Porro fornax succensa erat
malleolis. i. sarmentis et pice et stuppa
et napta. quod secundum salustium hystoria
rum quoddam genus fomitis est apud persas. Et
alios ossa sunt oliuarum arefacta. Et anti
qui secundum plinium infra babilonis fluit in
modum bituminis et erumpit flamma. et
incendit quos repit iuxta fornacem de
chaldeis ministros et effusa est super fornacem
cubitis. xl. ix. quod geometrica fit comprehensum
est. Angelus autem descendit cum eis in forna
cem. et excussit flammam et induxit quasi uentum
flantem roris et refrigerantem eos. Tunc ana
nias orauit dicens. Iustus es domine
peccauimus enim et tradidisti nos in
manus hostium. Sed in anima contrita et
spiritu humilitatis suscipiamur a te ut sic
in holocaustum pinguium sic fiat sacri
ficium nostrum hodie in conspectu tuo ut placeat
tibi. Tunc illi tres quasi uno ore benedice
bant deum dicentes. Benedictus es domine
deus patrum nostrorum et laudabilis et cetera et hor
tabantur omnem creaturam ad benedicendum
deum procedentes a superioribus ad inferiora.
Ex hoc autem quod predictum est in anima con
trita et spiritu humilitatis. et in cantico legitur.
Benedicite spiritus et anime iustorum domino errauerunt quidam dicentes esse in homine spiritum
spiritum. scilicet duo distincta spiritum et animam
hec usque in hebreo non habetur. Tunc ob
stupuit rex et surgens propere ait. Nonne
tres tantum misimus in ignem. et ecce ui
deo uiros. iiii. ambulantes in medio ig
nis et species quarti similis filio dei. quod de ange
lo intelligitur. Tunc uocauit eos rex et
egressi sunt et mirabantur omnes quod ca
pillus eorum non est adustus. nec sarabala
immutata. et ait rex. Non est deus alius qui pos
sit saluare et posuit edictum ut qui
blasphemiam loqueretur in deum eorum. pereat
et domus eius uastaretur et restituit eis
principatum prouinciarum. iii. uisio danielis.

Marginal notes:

scilicet orientalium et primum
uersa terra possidet intellectus
est domini orbis terre regna
in ... anno quo mortuus est
alexander intendebat ... me
... et in omnes qui sunt in
occidente in anglia ...
... et ubique terrarum ut
appareret eius ...

Id est quod cum fuit ordines
alii ordine epistole. Deus qui
tre prius et cetera. si de flec
tamus genua propter illos tres
prius qui non flectebant
genua ante statuam.

et fornax erat in altera
parte alius ... ad co
... eorum qui non ado
rauerunt statuam audito sonitu musicorum.

Sequitur tertia visio danielis quam viij
non scripsit daniel. Sed est epistola re
gis quam scripsit universo regno
suo postquam celestia restitutus est in hominem
et in regnum. in qua predicavit mirabilia que
fecerat apud eum deus excelsus. Forma autem
epistole hec est quam interseruit daniel operi
suo. Ego nabuch. florens et elatus in
sibiam sompnium vidi quod perterruit
me. et convocatis omnibus sapientibus ba
bylonis solutionem eius non indicaverunt michi,
donec ingressus est collega daniel cui nomen
baltasar qui habet spiritum deorum et sanctorum et
dixi ei. Videbam super stratum meum et ec
ce arbor in medio terre. et proceritas usque ce
lum et aspectus eius usque ad fines terre et esca
universorum erat in ea. Sub ea habitabant anima
lia et bestie et in ramis eius volucres et
ex ea vescebatur omnis caro. Et ecce vi
gil id est angelus et sanctus de celo descendit et ait:
Succidite arborem et ramos et fructus
eius et fugiant ex ea bestie et volucres.
Verumtamen germen eius intra sinite. et cum
feris pars eius in herbis terre cor eius ab hu
mano commutetur et cor fere detur ei et vii
tempora id est vii anni mutentur super eum. In
sententia vigilum decretum est et petitio est sanctorum
donec cognoscant viventes quoniam dominatur
excelsus in regno hominum et cui voluerit
dabit illud. Tunc daniel tacitus considerabat
quasi una hora conturbatus quia mala portende
bant regi et ait. Tu es rex. arbor illa
qui invaluisti et proceritas tua titios terre. et
audisti pugilem id est angelum sanctum altis
simi super te. ab hominibus eicient te. et
cum feris erit habitatio tua. fenum ut bos co
medes vii tempora id est vii anni mutabuntur
super te donec scias quod dominetur excelsus
super regnum hominum. Et relinquetur tibi germen
radicis. et regnum tuum restituetur
tibi. quam ob rem audi consilium meum peccata
tua elemosinis redime forsitan ignoscet tibi
deus. Factum est autem post annum deambulabat
rex in aula. et loquebatur in spiritu elatio
nis dicens. Nonne hec est babilon quam edi
ficavi in gloriam regni mei et in gloria de
coris mei. Adhuc erat sermo in ore eius
et vox de celo ruit. et dicitur ei nabuch.
regnum transiit a te et cum feris habitabis vii
temporibus donec scias quod excelsus regnet in
regno hominum. Eadem hora abiectus est
et fenum ut bos comedit donec capilli eius
capescentes in similitudinem aquilarum cre
scerent et ungues eius quasi ungues avium.
Legitur post definitos dies a domino ego
nabuch. levavi oculos ad celum et sen
sus meus redditus est michi. et benedixi
domino altissimo cuius potestas sempiterna.
et non est qui dicat quare sic fecisti. et requi
sierunt me optimates mei. et in regno meo
restitutus sum et magnificentia am
plior addita est michi. Ex hiis apparet quod
epiphanius attestatur scilicet non corporis muta
tionem sed mentis alienationem passus est.
et ablatus est ei usus lingue ad loquen
dum. et lyra data est ei ne alias humane.
et videbatur ei quod bos esset in anterioribus ante leo in posterioribus
Sed misticum tyrannorum quia in prosperitate vo
luptatibus dediti et fiunt sicut iugo beli
al subduntur. In fine vero interficiunt di
ripiunt et occultant. Multi quoque egredieban
tur et videbant eum. solus daniel egredie Daniel
batur quia toto tempore alienationis eius oratio
nem pro eo iterabat et ad preces eius anni
vii quos totidem dixerat signa in vii men tempora
ses versi sunt in quibus xl diebus insaniam
patiebatur et per alios xl ad cor hominis
reversus flebat et supplicabat deo. Sed ideo quod
ex nimiis fletibus ut caro eius occi
sa erant. Et iterum per alios xl dies ute
batur insania donec vii menses compleret.
postquam revocatus est non tamen regnavit. Sed
statuti sunt pro eo vii iudices. et usque ad
finem vii annorum penitentiam egit pane et car
ne non comedens et vinum non bibens
leguminibus utebatur et herbis iuxta consili
um daniel. Et cum iterum regnasset vo
luit danielem facere coheredem filiorum
suorum et ait daniel absit a me ut pro
relinquam hereditatem et incircumcisorum domus
in hereditatem. Hic dicit Josephus quod libros hebrai
cos ipse in grecum transtulit eloquium et
hic mutat daniel ordinem hystorie.
nos autem hystoriam prosequamur. cathalog.

Et mortuus est nabuch. rex babilonie.
magnus et regnavit pro eo filius

eius nabuch, qui de manibus hostiu
templum bel magnifice decorauit, ciui
tate reparans, i ut nequaquam obsiden
tes ualent fluuiu diuertere, p̄rius rega
libz maiora sup addidit, et in diebz xv
consumauit, iuxta q̄ posuit lapides gran
des instar montis, et sup plantauit ar
bores, et ortu suspensil' dicebat, eo q̄d
uxor eius q̄ i medie finibz nutrita fue
rat regionem suam alonge desideraret
i uideret. Hi meminit hysto. de suis me
gasthenes inlib' iudicu, et assim eu
fortitudine et actuum magnitudine
herculem tr̄nscendisse. Ioz dyocles i lib°
feloniorum d' q̄ iste nabuch obsedit ty
rum trib; annis et x mensib; eo mortuo
regnum p eo amillmathapac? h̄ euil
moradach, qui xxxvii anno transmig
onis mense xii xxvii die mensis subleua
uit caput ioachin regis iuda de carcere
et posuit thronum ei' sup tronum eo
sup thronu regum q̄ erat cum eo i ba
bilone, et comedebat coram rege cunctis
diebz uite sue, et hanc fecit cu eo misez
eius q̄ pr' no fulguerat fedus. Trad
dunt quida q̄d euilmoradach fr̄ mio
ris nabuch in diebz eiectionis p̄ris ne
mita gessit impie infra, et p̄re restitu
to acc̄at' ab cum missus in carcerem
ui erat ioachim usqz ad morte fr̄is sui.
Cumqz regnare cepisset, eleuauit ioachi
q̄ sociu habuerat in carcere, times q̄ q̄
resurgeret pr̄ su' qui bestia redierat
in homine, consuluit ioachim. Ad cui' consil
ium cadauer p̄ris effossum diuisit i ccc
ptes et dedit eas ccc uulturib; et ait ad
eu ioachim: No resurget pr̄ tu' nisi re
deant uultures i unu. Hic h̄uit tres filios
egesarium qui et regusar dc̄s ē, labubar
saci, et nabar qui baltasar dicitur,
ē ad quē p' regna fr̄m regnu deuolu
tum ē. Quarta uisio daniel.

Sequitur iiij uisio dan, no sc̄dm
ordine lib' eius s; sc̄dm hysto
riam, in qua uidit sc̄dm yma
gines iiij bestiarum iiij regna que
uiderat nabuch in statua quadrifor
mi. Iz additu ē de antic' uidit dani
el somnium cu' signa scribens ait:
Videbam et ecce iiij uenti pugnabant
i medio mari. Hec sunt angelice potestates
que laborabant p regnis mundi quibus
p̄sunt. Et iiij bestie ascendebant de mari.
p'a q̄ leena et hebat alas aquile, et auul
se sunt eius ale, et sublata ē de terra et su
pedes q̄ homo stetit, et cor ei' datu
est ei. Hoc regnum assyriorum q̄ cōparatur
leene p̄p uiolentiam et libidinis i pati
entiam, q̄ leena sp in coitu gestit. Alas a
quile p̄p longeuitate h̄uit. Nam i sc̄da
etate nichonus sub sarug p̄auo habere des
cendit usqz in v generatonem sub baltasar.
Cu au ale auulse sunt et stetit ut ho
et cor ei datum ē, ad deiectione nabuch
respicit et restitutionem. Sc̄da bestia similis
urso impte, et iii ordines erant i ore ei' de
ntib; et dicebant ei: Surge comede car
nes plurimas. Hoc ē regnu persarum q̄ cōparatur
urso p̄p p̄siam laboris et paruitatem
uict'. Nam p pulmento utunt et carda
momo. Sz similis fuit urso i pte no ex toto
q̄ p̄sim di nich egit crudeliter. Vn i sacha
ria dr equi albi. Tres ordines dentiu
h̄uit, i tria regna impii sui: medorum persarum
et caldeorum, ul tres p̄ncipes h̄uit sup cxx
satrapas, qui dicebant ei: Comede carnes pl'.
Hoc refert' ad assuerum. Cui dixit aman ut
occideret iudeos. Tertia bestia fuit q̄ p
d' et hebat alas auis et iiij capita
erant ei, et potestas data ē ei. Hoc regnu
grecorum q̄d cōpat' pardo qui saltu cito ru
it in mortem p̄p impetu alexandri, et ua
rio colore diuersa sub eo regna signat. A
las h̄uit q̄ n' uelocior uictoria alexan
dri. iiij capita eius iiij sunt alexandri
successores, nec hanc potestate a se ha
buit alexander, s; uirga furoris dni i
filios pestilentes. Quarta bestia simi
lis et fortis dentes ferreos h̄ns co
medens reliqua et aclcans reliqua pe
dib;. Hoc regnu romanorum q̄d nulli bestie
ad amussim cōparat', ut quid q̄ i bestiis fo
ra' cogitantes i illa' in romanis. Hebre
i dicunt silem fuisse ap' sc̄dm i' pe. Vn
sicut eam ap de silua et c. Hoc regnu
terrā contritauit q̄ sepe, et hebat cornua

prima regalia
spin
et dux
iiij visio dan
by. c
et de p̄dictis patre
ano p̄mo balthasar
alt'am abram
ca9
cale
comede carnes plures
c
hyro
omnia

x. respicit ad finem mundi | quia et romano-
rum regnum dividetur in x. regna quod signa-
tum est x. soles in visione sibille. ecce
cornu aliud parvum ortum est de medio eorum | hoc
est antichristus. ignobilis de tribu dan in obl. sancti-
to. s. babylone nascetur | ex semine quidem pa-
rentum concipietur. sed post conceptum spiritus malig-
nus descendet in uterum matris eius. cum
virtute deinceps aletur et nascetur et adoles-
cet. hic filius perditionis dicitur | et tria de corni-
bus primis evulsa sunt a facie eius. i. tres re-
ges de x. | quia interficiet regem s. affrice
egypti ethiopie. Tunc alii vii. victori col-
la submittent. Et ecce oculi hominis erant
in eo. i. alta et mirabilis scientia | quia magi-
ce miracula faciet et inveniet thesauros ab-
sconditos | et erit ei os loquens ingentia | quia deum se dicet. sed dicet se messiam
esse | et confluet ad eum iudei reedificabunt
templum et solium ponet in ea | vertet
ad se homines terrore munerum miraculis |
helyam et enoch interficiet. Aspiciebam
i. potestate huius donec troni positi sunt
de quibus in evangelio | sedebitis super tronos |
et antiquus dierum sedebit. i. deus eternus | sic
ab iohanne solus in trono sedens. Vestimen-
tum eius quasi nix candidum | et capilli quasi
lana munda | gloriam maiestatis eius signi-
ficat. Tronus eius flamme ignis. Rote eius
ignis accensus | hoc est quod alibi dicitur. Ignis
ante ipsum precedet. Fluvius igneus et rapidus
egrediebatur a facie eius | celeritatem vindi-
cte notat | quam dicit apostolus in momento in ictu o-
culi futuram. Milia milium ministrabant
ei et x. centena milia assistebant ei
trono est. Nam in decies. c. pro ad mille mi-
lium | hoc ad excessum refert angelorum. Iudi-
cium sedebit et libri aperti sunt | i. et
iudicibus sedentibus conscientie singulorum pa-
tebunt. Et vidi quod interfecta est bestia
quarta | aliarum quia ablata esset potestas | quia tunc
cessabit omnis potestas cum tradet christus
regnum deo et patri. Et ecce cum nubibus celi
quasi filius hominis veniebat | quia christus sicut
lus nubibus descendet in terram. sic illud
veniet quemadmodum vidistis eum
euntem in celum | et usque ad antiquum
dierum pervenit | quia christus equalis per omnia patri |

et dedit ei potestatem et honorem et reg-
num sempiternum. Cumque vidisset hec
daniel accessit ad unum de astantibus et
querebat veritatem | qui exposuit ei singula.
Hec addens de antichristo sanctos altissimi
conteret | et tradentur in manu eius usque ad tempus et
tempora et dimidium temporis. i. usque ad annum
et primum pluralem duos annos | hebre-
enim habent dualem numerum sicut et greci.
Breve erit tempus hoc | sed nisi abreviati
essent dies illi non salva fieret omnis caro.

Sequitur. viii. visio Dan. ter-
tia visio daniel hebrayce scrip-
ta in eo. precedentes in calday-
ce anno iii. balthasar. Ego daniel eram
in hesa regione regione in susis que est
metropolis helamitarum | que iudeis vocatur
ethalamis | in qua ut iosephus ait fecit ingen-
ses lutegum | et vidi in visione me esse
super portam ulai | id est porte vel lacus. ante portam
ecce aries unus stabat ante paludem ha-
bens cornua excelsa | et unum excelsius
altero atque succrescens | hoc est darius potentior da-
rio | et ventilabat cornibus contra occiden-
tem aquilonem et meridiem | et omnes bes-
tie non poterant ei resistere. hoc ad ipsum re-
fertur regnum non ad personam. Et ecce hyrcus ve-
niebat ab occidente et non tangebat ter-
ram | hoc est alexander quasi volans pugna-
que gradiens ut hyrcus. Iste hyrcus oc-
tum quasi diversi coloris habuit | et venit
ad arietem et comminuit duo cornua
eius | quia darium arsami filium percussit
et medos sibi subiecit. et orta sunt ei
iiii. cornua. i. iiii. successores de quibus
loco suo dicemus. De uno ex eis egres-
sum est modicum et factum est grande. hoc est
antyochus epiphanes descendens a seleu-
co | qui diu erat rome obses cum esset in reg-
num | et magnificatus est contra meridiem. i. contra
egyptios et orientem. i. contra eos qui in persida
i. bella nova res novas moliebantur |
et contra fortitudinem celi. i. filios israel et
deiecit de stellis et conculcavit eas et usque
ad principem fortitudinis. i. deum magni-
ficatus est | et ab eo iuge tulit sacrificium
et deiecit locum sanctificationis eius | quia in tem-
plo statuam iovis posuit | et audivi

[Margin notes:] et duos annos et dimidium annum | hebreus enim nomine temporis significat annum — Sequitur — hethbatanis — dan — Et est ulay — nelab — que videri et esse... et in eum percussit eum — et persas — y cornu — dn

unum destis loquitem ad altum et deorsum
tem. scilicet quo usque sacrificium et sanctuarium
um et fortitudo conculcabitur. Qui. et
usque ad vesperam et mane dies .ii. ccc.
et in dolis sacrificium quod post ab ingressu antiochi
tyochi in ierusalem usque ad mundationem templi
factam a iuda mach. per successiones diei
et noctis fluxerunt .vi. anni menses tres
dies .xx. Cumque queret daniel intellectum a semper
nus gabriel venit ad eum et indicavit
post huius magni visiones sanctorum ut ait io
se deprehendere errorem epicureorum qui huic
mundum sine rectore et sine dei providentia
casu ferri confirmant. quia sicut sanctus populus
olim depressus sicut navis desolata
rectore nec semper prophetas poena puniretur.

vi. visio danielis.

Sequitur .vi.
visio danielis que .iii. est in daniele
le secundum ier. vi. eam vocat in prologo
abacuc et hic caldaice scripta est. Factum est
ut tyrus et darius obsiderent baltasar in
babilone. Baltasar vero fecit grande convivium
vivium optimatibus suis suis. M. et fecit
ut afferrent vasa que asportaverat nabuchodonosor
dosor eius de templo domini et bibebat
in eis rex et optimates et uxores et concubine
cubine eius et laudabant deos suos.
Secundum Iosephum sollempnitas erat in babilone
bilone obsidione .i. instituta fabulantur
hebrei quod baltasar intellexerat .lxx.
annos captivitatis fluxisse et tamen hebrei
brei non erant liberati a curia domine
sua. vasa exaltabat et diis suis gratias exhibebat.
bebat. Sed pene illa septuagesima annorum
non dum fluxerat. sed septima decima iam currebat.
rebat. In eadem hora manus apparuit
et eum scribens impietatem. Cumque rex
vidisset manum et scripturam. quod videret
post quam manus evanuit. Conturbatus
est rex et genua eius ad se invicem collidebant
lidebant et exclamavit fortiter ut introducerent
troducerent magos caldeorum et ait ad
eos. Qui legerit scripturam hanc et interpretationem
pretationem eius duxerit purpura vestietur
torquem auream habebit in collo et .iii.
erit in regno meo .i. unus erit tantum principum
cipum qui preerit satrapis. Illi autem
non potuerunt scripturam legere. Et
ingressa regina non uxor sed mater porfirii
qui erat hebreus. sed avia secundum Iosephum
nis secundum orig. et ait ad regem. Est vir in
regno tuo qui spiritum habet deorum. Et pater tuus
.i. avus principem magorum constituit hunc
vocetur et omnia dicet tibi. Cumque intrasset
set daniel promisit ei rex munera ut supra.
Qui. dixit munera tua sint tibi vel alteri da scripturam
turam autem hanc legam tibi rex et
exponam. Nosti quod rex excelsus dederat
rat patri tuo regnum et non cognovit et ideo
fecit ut bos comedit donec cognosceret.
Tu quoque cum scires hec omnia adversus
dominum celi elevatus es et vasa eius prophanasti
nasti tradens ea manibus immundis
et bibens in eis deos laudasti qui nec
vivunt nec senciunt. dominum vero qui flatum
tuum in manu sua habet non glorificasti
propterea ista adversus te exarata sunt.
Mane thechel phares. quod sonat numerus
appensio divisio et est sensus. Numeravit deus
regnum tuum .i. complevit id est. et est dictum per
similitudinem pecunie que numerata est tollitur
et absconditur. Appensus es in statera
et inventus es minus habens .i. visio dei iudicio
dico minus vives quam putabas. Divisum
sum est regnum tuum et datum est medis et
persis. vel fractum est regnum tuum. Nam
phares fragmentum significat. et tradidit
didit rex munera danieli que promiserat.
Eadem nocte capta est civitas babilonia.
Nam cirus diviserat eufraten longe a
civitate per plures rivos ut alveum
qui fluebat intra civitatem vadabilem
lem redderet et per ipsum ingressi sunt hostes
stes in civitatem sub muro et interfectus
est balthasar et successit ei darius
in regnum annos .lx. Nam cyrus ei tamquam
quam maiori in omnibus deferebat. Quod
autem eadem nocte visionis capta est
civitas apparet in ysaya. qui loquens
ad baltasar ait. pone mensam contemplare
plare in speculo comedentes et bibentes.
tes. Surgite principes arripite clipeos.
os. Quidam tradunt quod mater balthasar
sar per quam frater est ortus suspiciens
filia fuit darii et quia baltasar filium
non habuit festinabat darius occupare
regnum.

Sequitur .vij. visio vij. visio. Da.
dan. porro darius sumens dani-
elem dux eum secum in media
et erat dan unus de tribus satrapis qui pre-
erant .cxx. Sed in dan erat spiritus dei amplior
et cogitabat rex constituere eum super
omne regnum. Unde principes invidebant ei
et querebant occasionem accusandi eum que
fuit ex latere regis .i. pro eo quod erat ex latere
regis. Falsabantur hebrei quod querebant occa-
sionem in sermone tactu et nutu vel in femi-
na ad regiam vel ad aliam concubinarum regis
nullam tamen reperire poterant eo quod fidelis
esset et sic castus erat ut dicit Iosephus adeo iu-
stus erat ut munera respueret oblata et
dixerunt principes. Non inveniemus occasio-
nem adversus eum nisi in lege dei sui. Et sur-
ripuerunt regi dicentes. Consilium inierunt
omnes principes regni tui et satrape et iu-
dices ut quicumque petierit a quoquam deo aliquo vel
homine usque ad .xxx. dies nisi a te rex mit-
tetur in lacum leonum. Hec itaque confirma sen-
tentiam et scribe decretum et acquievit rex. Porro
ingressus est dan domum suam et fenestris
apertis in cenaculo suo contra ierusalem tribus pluries
temporibus in die flectens genua orabat. Tribus
his horis orabat tota in die hora .iij. vj. et
ix. Sic legitur de apostolis quod his tribus oraba(n)t
in die. et de petro et io. quod ascendebat
ad horam orationis .ix. In .iij. orabat quia
tunc datus est eis decalogus in sina. In
eadem hora orat ecclesia quia tunc datus est ei
spiritus sanctus. In .vj. orabat quia tunc erectus est serpens
eneus in deserto. In eadem orat ecclesia quia tunc
christus suspensus est in ligno. In .ix. ora-
bant quia tunc dedit petra aquas innocentes.
In eadem hora orat ecclesia quia de latere lan-
ceato fluxerunt sanguis et aqua. Cum
ergo invenissent viri illi danielem oran-
tem accusaverunt eum ad regem de transgressione
decreti. Et contristatus rex posuit cor ut libe-
raret eum laborans usque ad occasum
solis. Intelligentes viri dixerunt. Scito
quia lex huius regni est ut decretum regis
non liceat immutare. Tunc miserunt
danielem in lacum leonum et obsignavit
eum rex anulo suo et anulis optimatum
lapidem qui positus erat in ore
(cavee)

natus totam noctem duxit in sompne et dilu-
culo rediit ad lacum flens et exclamans
daniel serve dei dei nabuch. Si deus liberare
te a leonibus. Cui respondit. Deus meus misit an-
gelum suum et conclusit ora leonum quia non est in-
venta in me iniquitas. Forte quod videt an-
gelum vocat hic propositam visio. Et edu-
ctus est dan de lacu in nullo lesus et duxe-
runt qui accusabant eum. Non dicit prius fe-
cit hi feminam esse sed quia saturati erant leones.
Tunc rex iussit leonibus multas carnes
dari eisque satiatis misit accusatores dan
in lacum cum uxoribus et filiis et non per-
venerunt usque ad pavimentum donec ar-
riperent eos leones et omnia ossa eorum con-
minuerunt. Tunc scripsit darius in universo regno
suo dicens. Paveant omnes deum dan. Ip-
se est enim deus vivens et eternus in secula.
et egrotavit dan per dies plurimos. Cum
ergo surrexisset faciebat opera regis. Forte
mausoleum methabanis quod adhuc nunc
manet ut dicit Iosephus itaque mirabile ut
eadem die qua conspicitur putetur esse con-
structum. Ibi sepeliuntur medorum re-
ges et persarum pius et parthorum et cui cura
illius committitur sacerdos est iudeorum. viij
visio. Da. .ix.
Sequitur .viij. visio dan
In anno primo darii filii assueri qui
et astiages dictus est qui solus impera-
vit sibi regno caldeorum. Ego dan intel-
lexi in libris numerum ut complerentur .i. ad
completionem venirent desolationis ierusalem
anni .lxx. et oravi dominum in ieiuniis et
sacco et cinere dicens. Iustus domine pecca-
vimus iniquitatem fecimus et adduxi-
sti eam super nos. Civitatem obsecro ira tua
a civitate tua ierusalem et monte sancto tuo. Osten-
de faciem tuam super sanctuarium tuum quod de-
sertum est. Exaudi domine placare domine
attende et fac. Ne moreris. Adhuc me lo-
quente ecce vir gabriel tetigit me in tempore sacri-
ficii vespertini et ait. Ab exordio precum
tuarum egressa est sententia liberationis adeo.
Ego autem veni ut indicarem tibi causam
et etiam quedam alia que non desiderabas audire.
Tu ergo animadverte visionem et sermonem
dixit. Tunc aperuit ei libertatem spiritualem
futuram esse per christum forte imminente

nō hēm in hebreo plus q̄ eū negatur⁹ est quoꝝ sm̄ eam ſanie legitur ꝑt occidet xp̄c et nō eit eius q̄ſ ſ. occidi ꝓ ex nat⁹ viri dixerimt eum

posteā dicit

p̄ qua orac̄ēt differt q͛ p⁹ dit; de ea ex
audiuit. Noli metuere ſait eum ꝓ de
ſtructione ꝑ romanos lxx. ebdoma
des a͛ ciuitate ſut ſup ꝑplm tuū et ſup
urbem tuam ſc̄am ſut ꝯſumet⁹ ꝑug
nacō et fine accipiet peccm̄ et deleat
iniquitas et adducatur ſempitna iu
ſtia ⁊ ipleat⁹ uiſio et ꝑphie et ūgat⁹ ſcs
ſcoꝝ. Scito g͛ ꝯ adiute abexitu ſmōis
ut itm̄ edificet⁹ ilm̄ uſq; ad xp̄m du
ce ebdomedes. vij. ebdomedes lxij. erut
erunt hys ūb xp̄i incarnacōne deſig
nat angl̄s qui legem ⁊ ꝑphas ipleu͛
peccā tulit et iuſtiā adduxit et unct⁹
ē oleo letie ꝑ ꝯſortib; ſuis et ꝑpoſuit
ebdomedes nō dieꝝ ſ; ānoꝝ ut ebdo
mada una ſit. vij. anni ab iuitas ū
dit ut itelligam⁹ annos luares q̄ b͛
uiores ſ ānis ſolarib; ānis. xj. dieb;
lxx. g͛ ebdomedes ānoꝝ ſolariū fa
ciunt annos. ccc. lxxv. lunariū uō a
noꝝ faciūt annos cccxc. Ēt g͛ ſuſtin͛e
ꝯ abexitu ſmōnis ut redificet⁹ ilm̄
uſq; ad duce xp̄m fluxēt anni luna
res. cccxc. Cepit g͛ beda nūare a. xx.
anno regni artaxerſis in quo neemias
pincna eius ipetrauit ut reſtauret⁹
mi ilm̄ et reſtituit eos i multa ang⁹
tia a bulla in quam licētia a rege accep
ta uſq; ad paſſione dn̄i fluxerūt ān
luares. cccxc. et hāc ſummam annoꝝ
ꝯputat ſm̄ ānos regū qui deſcendūt
uſq; ad xviij. annū viij regis et ſtatim
modicum int̄ ſuit dan̄ de reedificaco
ne ſca ꝑ neemiam dicens et rurſus re
edificabit⁹ platea et mū i angūia tpm
de lxx. ij ebdomadib; ſeparauit daniel
ultimā dicens ꝯfirmabit pactū
mlt̄s ebdoma⁹ una ꝙ intelligend͛
ē de trib; annis et dīdio quib; ꝑdi
cauit x⁹ et qd̄ pr͛ib⁹ ꝑmiſerat ꝯfir
mauit. etm̄ iam tres anni et dīdi⁹
hi⁹ ebdomadis nouiſſime euiſdem
ꝑfierant q̄n baptizatus ē domin⁹
et i dimidio reſiduo ita fine deficiet
hoſtia et ſacrificiū. i. ueniente ūitate
ceſſabunt ūbre. et in templo erit ab
hominaco deſolonis et deſolando erit

i. ab hominacō

ſacrificia ꝑ⁹ morte xp̄i et uſq; ad fi
nē mūdi durabit h̄ deſolacō ſup ū i lra
poſuit dan̄ tpc̄ mortis xp̄i dicens et p⁹
ebdomedes lxij. ſubaudi et. vij et no
uiſſimā quam i duas ꝑtes diuimus
occidit x⁹ et n̄ erit ei⁹ ꝑp⁹ qui eū nega
tis ē dixerunt ei. Nō hēm⁹ regē niſi ce
ſarem et ali͛ hc̄ neſtim⁹ unū ſit. Ci
ū ſeqr̄ et ciuitatē et ſcuariū diſſipabit
ꝑp⁹ ro⁹. ad lx. ebdomedes n̄ ꝑtinet. Ex
ꝑphetato tpr̄ aduit⁹ t⁹ xp̄i et mortis ꝑpha
uit qd̄ uētm̄ erat ꝑplo qui noluit eū
recipe dicens et diſſipabit ciuitatē et ſcu
arium ꝑpls ro⁹ finem belli ſtatuta ē
a dn̄o in eternū deſolaco. Et nō qd̄ ex duo
b⁹ hic legūnt⁹ ſ. ungetur ſcs ſcoꝝ et de
ficiet hoſtia ſiue ē qd̄ ſol; dicit uidis ꝯ
uenit ſcs ſcoꝝ ceſſabit unctio ura et ſa
cricium⁹. huic ennarāce bede ꝯſonat im
p̄n ſ; tn̄ in diffe͛rt. Nō extendit enim
lxx. ebdomades n̄ ad xv. an̄ tib̄y in q̄
baptizatus ē x⁹ ſtm̄ lican⁹ ū inchoat
nūare ebdomedas illas a p̄ āno da
rij in quo egreſſus est ſmo ad ſiq ad
dan̄ ꝑ anglm̄ ut itm̄ reedificet⁹ mū
ilm̄ et extendit eas uſq; ad captiui
tem ſcam ꝑ romanos et ꝑtin; ad et
lxx ebdomades qd̄ dcm̄ eſt ciuitatē
et ſcuariū diſſipabit ꝑp⁹ cū duce ue
turo. hebrei fideles ſic exponit. lxx. eb
domades abiuitate ſut ſup ꝑplm tuū
o dan̄ ſcito ab hac die qua uiit tibi lo
quoꝝ erat ān⁹ ꝑ⁹ darij qui occidit
baltaſar et regnū caldoꝝ i pſas medos
ꝯ tranſtulit uſq; ad lxx. diem ꝯnū eb
domadaꝝ. i. ānos. cccc. h ꝑp tuo ꝑ
ꝑtes accident ꝑ⁹ ꝑpiciabit⁹ tibi ds̄ ſr
peccatis et delebit peccm̄ ⁊ finē accipiet
puaricaco. Nūc enim urbe et templo
deſtructis in luctu ē ꝑp⁹. ſ; i breui reſ
taurabit et n̄ ſolū i hys. lxx. ebdoma
dib; h̄ fiet ſed naſcet⁹ xp̄c et iuſticia ſe
ꝑpetua et ſignabit⁹ uiſio et ꝑphia ut
ꝑpha n̄ iueniat⁹ in iſrl̄ et ungat⁹ ſcs
ſcoꝝ de quo dr̄ i ūx le. d. d. t. q. le. pcō. t.
Qui dr̄ Sci eſtote ꝙ e⁹ ſcs ſum. Sci
to g͛ ꝙ ab hac die qua hc loqr̄. et di
ſermonē ꝑmitto ꝙ relatat⁹ ꝑp⁹ ⁊ ilr̄

restaurat

instauretur usque ad xpm et desolatione templi ebdo
madas numerant .lxii. et alie .vii. inque
bus iuxta ordinem suum due res fient
de quibus ante dixit quod reedificatur platea et re
edificetur platea sub neemia et esdra. In fine
ebdomedarum compleri dicit suam in angustia tem
porum quando rursum destruetur templum et ac
cipietur civitas. Nam post lxii. ebdomadas
occidetur xpus et non erit eius populus qui nega
turus est eum. sive ut illi dicunt. Non erit ei
imperium quod putabat se recepturum. et civitatem
cum deo xpo occidendo et negaturo penitus
populo desendo cum civitatem et sanctuarium dissi
pabitur sit populus romanus cum duce ven
turo .i. vespasiano. Quo mortis transactis
vii. ebdomadibus .i. annis .xl.ix. helius
adrianus a quo postea derutis iherusalem urbs
helia condita est rebellantes iudeos rufo
magistro exercitus pugnante superavit. et tunc
defecit hostia et sacrificium et usque ad consu
mationem seculi continuabitur desolatio. Non vos
moveat in quintum vidi. si post nuncientur .vii.
ebdomades et postea .lxii. et rursus in duas
partes dividatur una. est enim hoc ydyoma hebrei
sermonis et antiqua latinitatis. ut ante mino
rem numerum supputent post maiorem. Unde est:
Nos iuxta proprietatem lingue nostre dicimus vixit
abraham .clxxv. Non autem ut legitur ita im
pletur. sed ut totum post supputetur finem
accipit. Nec ignorandum quosdam illorum dicere
una ebdomada de qua dicitur confirmabit
pactum multis ebdomada una. dividi in vespas
sianum et adrianum. ut iuxta hystoriam Iosephi ve
spasianus et titus tribus annis et .vi. mensibus
cum iudeis pacem fecerint. tres autem anni et
menses sex sub adriano supputentur quando iherusalem omni
no subversa est et iudeorum gens catervatim cesi sunt ut iudee
quoque finibus pellerentur. Hec aiunt hebrei
non magnopere curantes a primo anno darii re
gis persarum usque ad eversionem iherusalem quod sub adri
ano accidit computari olimpiades .clxxiiii.
hoc est annos dcxcvi. qui faciunt ebdoma
das hebraycas xcix. et annos .iii. quando
cornelius annius helcheztus est oppressus et iherusalem
usque ad solum diruta. .x. visio daniel .x.

Sequitur x. visio danielis quam in sequen
ti quidam dicunt esse unam secundum Io.
secundum hebraycam veritatem tres

dicunt esse duas. et utique scripta erat in danie
le hebrayce. porro vir iterumque vidit danielis unam
quidem vidit sed alteram audivit. Anno
iii. cyri regis persarum et in eadem die eius
dem sunt in hunc modum. Primo anno darii
danihel intelligens in imisse .lxx. annum capti
vitatis liberande. oravit dominum ut darius
et cyrus liberarent populum suum. et data
est sententia a deo delicta redeundi et hanc
epistolam adscribo. Super nuntiavit gabriel
danieli et ex sententia darius disponebat de libertate
et licitia danda hebreis. Sed preveniente morte
non implevit. Cyrus autem primo anno regni sui de
dit eis eandem libertatem quam habebat in
digene et liciam redeundi. Ipsi autem qui fe
omnes nati erant in caldea et possides in
hebant. eligebant remanere in terra na
tivitatis sue. pauci vero qui ascendere dis
ponebant pigri erant et morosi usque ad
tercium annum cyri. Quod attendens da
niel vehementer affligebatur dolore quia pueri
et orabant dominum ut qui prius dederat re
gibus animum liberandi daret et populo animum re
deundi. Factum ergo .iii. anno cyri regis per
sarum prima die mensis lugebat daniel
trium ebdomadarum diebus. panem desidera
bilem non comedit. carnes et vinum
non gustavit. nec usus est unguento pro bal
neis more persarum. Die autem .xxiiii. dum
esset iuxta fluvium qui est tygris vidit et
ecce vir vestitus lineis ac tinctura so
na aurea cuius facies quasi fulgur. oculi vero
lampades. torax corporis quasi crisolitus
que deorsum erant brachia scilicet femora
et tybie et pedes quasi es candens. et sonus
eius quasi vox multitudinis loquentis. por
ro viri qui erant cum eo territi fugierunt
et solus vidit visionem et cecidit in fa
ciem suam. Sed vir ille accessit erigens eum
et confortans ait. Noli timere daniel quia ex
die prima mensis quo posuisti cor tuum
te affligens coram deo. exaudita sunt
verba tua. et egressa est sententia a deo de redi
tu populi. eadem die volui ad te venire
ut annunciarem tibi. Sed princeps regni
persarum restitit in xx. diebus. Cumque te
egredi cupivit princeps grecorum veni
ens ut adversaretur principi persarum. et ali

Hec confederacionem significant angelus daniel hijs verbis. post finem annorum federabuntur. Pugnabat inter se ptolomeus philadelphus. antiochus theos confederabuntur. filia quoque regis austri veniet ad regem aquilonis. i. syrie que quantum ad nos est ab aquilone. facere amiciciam. i. pacem reformare inter patrem et maritum. et obtinebit fortitudinem brachij. nec stabit semen eius. Et tradetur ipsa et qui adduxerunt eam adolescentes eius. et qui confortabat eam. i. maritus eius. quoniam antiochus theos perimitur veneno ab uxore sua laodice quam repudiaverat sicut licet in porro quoniam restitutam esset. tamen timens ne in constanciam ne forte adhuc inmutaretur animus eius erga eam. Et =

beronicem et filium quem ex ea susceperat et eos qui cum ea venerant de egypto occidi fecit a principibus syrie qui ei adheserunt

quantam feci moram et nunc venio ut certificem te de reditu populi. et In hijs nemo est meus adiutor nisi michael princeps vester. hos duos principes persarum et grecorum dicit. Ro dicit princeps eorum quia deus super deos super preficit eis. dum vitulum conflatilem in bethel fecerunt filii reliquit eos et preficit videlicet michaelem. Jeronimus dicit esse angelos malos qui appositi sunt regnis usque ad exitium. laborabat itaque angelus persarum ne hebrei liberarentur a dominio persarum. itaque delectabatur afflictionibus eorum. quoniam persae diutius affligentes eos gravarent et gravius peccarent. laborabat etiam angelus grecorum ut persae et captivitas eorum hebreorum cum eis transirent in dominium grecorum. Augustinus vult fuisse angelos bonos qui satagebant ne tam cito liberarentur hebrei ut scilicet adhuc in eis erat purgandum purgaretur. et de quo fecit ad ignem. prima addiditur vero ille. Nunc revertar ut plier adversus principem persarum. Verum tamen prius annunciabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis de qua leges alijs quorum grecis sollicitudinem. porro apud angelum darij orabat daniel pro eo ut confortaret et roboraret regnum eius et sollicitus erat de successoribus regni persarum volens scire de quorum dicta manifestacione. x. visio.

Sequitur x. visio danielis in qua prius inducitur daniel loquens sic. Ego autem apud anno darij medi stabam ut confortarer et roboraret ipse darius. et statim fit methaplasmus qui frequens est in prophetis et introducit nunc ille prius loquens ad danielem sic. et nunc veritatem annunciabo tibi quod ecce adhuc post darium et cyrum qui nunc sunt tres reges stabunt in perside. cambises ermerdes magus darius filius ytaspis. quartus. xerxes filius darij super omnes est. et concitabit adversus regnum grecie. de isto legitur quod succedit athenas et bellum navale egit apud salaminam. quando sophocles et euripides clari habebantur. phemistides in persiam fugiens hausto sanguine vituli periit. Tunc vero qui loquebatur daniel preterminsit omnes reges usque ad alexandrum magnum et ait. Surget vero rex fortis et faciet quod placuit ei et cum steterit conteretur regnum eius et dividetur in iiij. ventos celi. In egypto enim qui est ad meridiem primum regnavit phtolomeus lagi filius. In macedonia philippus qui et arrideus frater alexandri qui ad occidentem syrie et babilonie et superioribus qui sunt ad orientem. Seleuchus nichanor imperavit asie et ponto et terris in eadem plaga positis. antigonus ad septentrionem et hec sunt iiij. plagas divisas. Quia vero in visione est ad aquilonem syriam ad meridiem egyptum habent de regno egypti et syrie tamen prosequitur daniel quod sub hijs afflicti sunt populus dei vicissim. porro post alexandrum regnavit in egypto phtolomeus philadelfus. post phtolomeus eugetes post phtolomeus philapator post phtolomeus epiphanes. In syria post alexandrum regnavit seleuchus. post antyochus sother a quo successores anthyochi dicti sunt. post antyochus theos post anty. Gallicus post anty magnus post anty epyphanes. de hijs prosequitur nunc loquens ad daniel incipiens a rege egypti sic. et confortabitur rex austri scilicet phtolomeus lagi filius. adeo fortis ut pirrum regem epirotarum expulsum restitueret in regnum. et devicto demetrio filio antigonis seleuco regni sui partem quam antigonus abstulerat restituit. cyprum phenicem et regiones multas et insulas subiugavit. Cui successit phtolomeus philadelphus qui primus ab ethyopia adduxit. ccc. elephantes turres ligneas eis superponens in quibus posuit armatos ad dimicandum. Sub hoc lxx interpretes claruerunt. hic pugnavit contra antyochum theos regem syrie sed postea federati sunt. Nam antyochus duxit uxorem beronicem filiam philadelphi postea uxore laodice repudiata. statim redisset in gratiam viri veneno eum occidit et filium quem susceperat de beronice. Galiceum vero filium suum fecit regem syrie. Eugetes vero qui successit philadelfo in ultionem beronicis sororis sue vastavit syriam. Sed audito quod principes egypti conspiraverant adversus eum rediit in egyptum trahens secum predam multam nimis et simulacrum ydolorum. porro gallicus duos filios reliquit seleucum et antyochum magnum. Sed antyochus occiso fratre suo regnavit. et congressus cum rege egypti philopatore victus est prope serpentem fugiens pene captus. philopatore vero successit in egypto epiphanes cum esset. iiij. annorum

Hoc significat angelus daniel hijs verbis. stabat de germine radicum eius. i. ptolomei philadelphi platanos ptolomeus euergetes veniet cum exercitu ut ingrediatur principatum regis et abutetur eis et obtinebit et insuper deos eorum et sculptilia vasa quoque preciosa auri et argenti captiva ducet in egiptum ipse prevalebit adversus regem aquilonis. et intrabit in regnum rex austri. et revertetur in terram suam audiens rumoribus sedicionis contra se facta in egipto. Hunc successit ptolomeus philopator

adversus
grecis
domus viso
xerxes
et
eos
xi
sup
omnes
regnauit
bruni
Ptolomei filii Alex.
vir
+
r. egy
epyrotr
multe

Exposuit eum danielis ut in famaret eum nos autem mixtim exponimus de antiocho et antixpo. Quedam cum spaliter de antiocho et antixpo. Ad quem utramque refertur per genera. Et stabit in loco eius despectus. Quia loco antiochi magni regnavit antiochus epyphanes filius eius qui prius dicitur est ab omnibus

et cepit antyocus magnus infestare eum. Sed principes egypti dimicabant pro puero. Sub epiphane onyas sacerdos assumptis plurimis iudeorum fugit in egyptum et accepit a rege regionem que vocatur eliopoleos et in ea extruxit templum simile templo iudeorum attendens se ad ipsam naticinium ysaie scribentis erit altare domini in egypto et titulus eius in finibus eius. Hoc templum permansit annis .ccl. usque ad vespesianum qui civitatem ipsam que dicebatur onye et templum fundit evertit. Porro antyocus magnus reliquid duos filios seleucum et anthyochum epiphanem. Sed epiphanes per fraudem electo fratre vel occiso regnavit in syria. Hucusque de ordine hystorie inter porfirium et nostros nulla contencio est. Cetera sequentia exponit porphirius de antyoco tantum ~~et antixpo. Quedam tamen spaliter de antixpo ut est de antyoco~~ et comedentis panem cum eo. Usque dum veniet super eum rex ~~potens~~ tertius et romani et antyochus .n. ephiphanes dedit sororem suam epiphane uxorem regi egypti in dolum. Qui suscepit ex ea duos filios. Tunc antyocus ingressus est egyptum tamquam visitaturus sororem et nepotes. Sed inter epulas fecit occidi virum sororis et voluit obtinere egyptum. Sed egypcii viriliter resistentes deiecerunt eum. Sed post biennium reversus obsedit alexandriam et ecce legati romanorum missi sunt ad egyptios liberandos quibus federati erant. Cumque appliciussent egressus est eis obviam antyocus et dum staret in littore dixit ei marcus publius legatus. Senatus populusque romanus precipit ut recedas ab amicis suis. Cumque ille ~~peteret inducias redditurus responsum circumdedit eum in zablo cum virga et ait. Senatus~~ populus que romanus precipiunt ut recedas ab amicis suis. Cumque ille peteret inducias respondendi circa illum fecit circulum in zablo cum virga et ait. Senatus populus que romanus precipiunt tibi ne egrediaris de circulo isto donec respondeas. Ad hec antyocus. Si sic visum est senatui et populo romano recedendum est et recessit ab egypto. Similiter et quod sequitur de antyocho tantum intelligendum est et erit in concupiscentiis feminarum. Nam antyochus castus erat ob

.i. inviccam [?] in arce syon ut totam possideret iudeam. Et ibidem posuit ydolum iovis. Et sic deum maozim .i. presidii sui venerabitur est in loco suo. Quia .s. deum presidii postea posuit cum deo alieno .i. cum deo iovis .l. in templo

Bilis et despectus. Sed procedens quedam mansuetudinem et lenitatem fraudulenter obtinuit regnum. Vel ad antixpum posuit littera referri. Qui in fine mundi consurget de gente modica .s. de gente iudeorum. Ad vilis et despectus ut non exhibeatur ei honor regis. Sed fraudulenter obtinebit principatum. Illud autem quod sequitur non conveniunt ei sed antixpo

simulacrum nove religionis. Quod vero sequitur deum maozim in loco suo venerabitur utrique convenit. Maozim enim presidium sonat et antyochus iherusalem presidium posuit ~~et ydolum iovis~~. Antixpus .n. dyabolum ~~et~~ deum presidem suum venerabitur. Porro antixpus tantum congruit id quod sequitur et figet tabernaculum suum apedno inter maria apedno interpretatur solium suum et est sensus figet tabernaculum solii sui iuxta iherusalem inter mare mortuum et tyrenum et super montem inclitum et sanctum .i. monte oliveti ponet tabernaculum suum et veniet usque ad summitatem eius .i. ad locum unde dominus ascendit et nemo auxiliabitur ei quia audietur vox in aere dicens. Morere statim fulminatus. Post ea prosequitur visio de tempore antixpi et visione iudeorum et resurrectione mortuorum dicens. ~~Quia~~ veniet tempus quale non fuit ex quo gentes cepunt esse et salvabitur michael princeps populi sui fuit et salvabitur ex omnibus qui dormiunt in pulvere terre evigilabunt alii in obprobrium ut videant semper. Non quidem bonum quia tollet ipsis ne videat gloriam dei. Sed ut videant obprobrium suum semper. Tu autem daniel signa librum .i. scribe misteria. Sed non expone. Pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia. Quasi dicit relinquis patribus materiam exercicii. Et desiderabat daniel scire quanto tempore duraret persecucio antixpi et vidit principem persarum stantem in ripa fluvii et principem grecorum stantem in altera et virum indutum lineis stantem in medio super aquas et dixit ad eum. Usque quo finis horum mirabilium. Et elevans ille utramque manum iuravit per viventem in eternum quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et ait daniel. Domine mi quid erunt post hec. Et respondens iteravit id tempus sed per alia verba dicens. Cum ablatum fuerit ~~in desolacione. Scilicet ablato cultu dei et desolato antixpus abhominabiliter exhibebat se adorandum~~. Tunc erunt dies mille cc xc .i. tres anni et semis post ea quod erit dicens beatus qui expectat et pervenit ad dies mille ccc xxxv. Si diebus mille cc xc addantur xlv fiunt dies mille ccc xxxv. Itaque post mortem antixpi dabuntur lapsis xlv dies ad penitentiam et est sensus beatus erit qui post dies

Antixpus enim tollet omnia sacrificia eius legalia quam sacrificia evangelica et faciet ab omnibus nova sacrificia qui dicens se filium dei. Et ponetur sunt abhominaciones .i. antixpus abhominabilis in desolacione .i. in templo desolato a cultu divino et vero sacrificiorum. Cum iam antixpo templo sunt comunis [?] ad divinitatem cultum exhibendum

Reges persar. Darius. Cyrus Cambyses Hermodes Filii Mapsis Xerses.

pfecucionis puenite ad dies sup ad ditos prise. Tu aut dani iuiti uade ad pfinit tpe uite tue, et requiesces in fini dier, stabis in sorte tua. i. resurges i ordine tuo. Historia susanne. xiij

Sequit hystoria susanne quam hebrei no ht in libro danielis et uocat eam fablam non quod infitietur rem gestam, sed quia mea fuit legis de sacerdotibus lapidatis, quos iere ad ustos testatur, et quia nos fablamur eam sptam ee a dani cum a quodam greco scripta fuit. quod pbant ex eo quod quedam allusio uborum facta sit ubi. s. nominibus arborum apotoy prini psitre. Tales allusiones uborum arborum nomia no iueniuntur in hebreo. In translatione quidem nra una ex eis allusionibus qualis tamen legitur ut cum dixissent sacerdos scino. s. dani ubis qui alludens nomini scisse te me diui, ex psi dicetur i sb ullice, et addetur illico angls dni scindet te. Eadem allusio pt fieri ubi ad nomina tpis. ut si dicet sum et li sa fila, et rudetur feriat te deus. hanc hystoria uocat orig fablam in scie stromatum. i. istructionum, forte sam edicoem quam sb obelo et astico apposuit. stromata uocaui quia pena plenus nos instruit, apz sa h fem ee adhuc recenti captiuitate quia daniel ad huc iuuenis erat. porro susanna uxor ioachi pulcra erat nimis, et exarserunt in eam duo seniores iudices illius anni de quibus dic dominus iniquitas egressa e in babilone a senioribus iudicibus. Tradit hebrei quod muliers i h decipiebat, dicebat se ee de stirpe dd et xpm de semine suo nasciturum. hy statuerunt i eo tpe quo susanna posset iuenire sola, et latuerunt p meridiem i pomerio helchie. et igressa e susanna uolens lauari. i. ungi pro estu die sre illi, et misit puellas ut afferent pixidem olei et smigmata. i. sapita. Est aut sapa smigma ordeum contritum cum palea. unde faciunt mulieres decoccione forte ad nitore faciei. Tunc occurrentes senes ad eam dixerunt comisce nobiscum, alioqui sem dicemus contra te testimonium adulterii. et elegit susanna incidere i manus eorum

pocius quam peccare in dnm, et exclamauit susanna, et accurrentes famuli erubuerunt cum audissent senes loqui, altera die statuta e i medio ppli ~~et ponentes senes loqui altera die statuta e i medio~~ ppli et ponentes senes manus suas sup capud eius condempnauerunt eam ad mortem, attestati se uidisse eam ipm piter comisceri. et exclamauit susanna uoce magna ad dnm. Dne tu scis quia inocens morior. Cumque traheretur suscitauit deus spm pueri cui nomen dani. Non tamen hys qui dixit dani fuisse mortuum et tunc suscitat et deinceps fuisse pphetam. sed tunc manifestauit dominus spm sam ee in eo qui p latens quiescebat. et ait dani ad pplm reuertimini ad iudicium quia falsum locuti sunt aduersus eam. Cumque reuertissent separauit dan senes abinuicem et aduocans unum dixit. Sub qua arbore uidisti eos colloquentes. Qui ait sub cyno quam latini dicunt ilicem uel lentiscum, aduocatus alter dixit sub prino, et acclamauit pplus in eos pro dissonancia et intersecerunt eos. i. rei traditerunt intersiciendos, et sic factus e daniel magnus in pplo a die illa et deinceps. et rex astiages appositus e ad patres suos et suscepit cyrus regnum eius. i. regnum persarum. forte hic determinat tpe quo liberata e susanna, quia s. cyrus factus e rex persarum et darius medorum, uel forte determinat tpe sequentis hystorie que h incipit, et adhuc stabat regnum babilonis et erat i babilone rex de quo statim sequitur. Erat autem dani conuiua regis et honoratus sup omnes amicos eius. cuius nomen quia tacet hystoria potest intelligi pr fuisse baltasar, uel ipse sub quo factum e a dani quod legitur in fabula belis et draconis, quam fablam appellant hebrei eo quod factum legis mea et i possibile de translatione abacuc, ut referunt. Ier quod cum dixisset ei hebreus suus talem translationem eodem numquam factam esse. sed quidam saolus qui erat cum eis hezechielem translatum de caldea i iudeam, et irrisit eum hebreus dicens. Inlra expssum e quod ezech translatus e i spiritu apud illa caute locutus e siue i corpe

Zemma

apotoy. d a b apo. q e ab i toy q d hs. qui ab hoc q i latio huius ii pt cynn cyse prise

Nota orienes libro iiij omeliarum in caliptus ponit istos pomit translacionem hex. In prima aquile. In secunda theodocionis. In iiij symachi et hec d ... cius translacionem ... centalis translatim ubi iio translaciones ... continebantur scripsit ... cum ... sub ... signa. quia ubi una ... turba scripsit obelo ... et notauit eam esse ... Quid sit obelus et astericus ... in ... c. De diuersis translacionibus cum enim fuissent ... iiij translatores aquila. theodocius symachus oriencs ... translacionem

sui ex corde nescio quis scit, et addunt hebrei
non in hac fabula prophetiam narrari sed opus
tui exiduisse sunt. De ydolo bel. xiiij
Erat autem in babylone ydolum nomine
bel, et impendebat ei diebus sin-
gulis de simila xii artabe et o-
ves xl et vini amphore vi. Est autem
artaba apud caldeos eadem mensura que
et ephi apud hebreos, mensura scilicet trium mo-
diorum. Et rex babilonis adorabat illud
per singulos dies, et dicebat danieli quare non
adoras bel. Qui sed non colo sculptilia sed
creatorem omnium deum viventem. Et ait rex. Non-
ne videtur tibi bel deus vivus qui tanta cottidie
comedit et bibit. Qui sed intus luteus
est foris eneus, et numquam comedit et bibit.
Vocavit rex sacerdotes et ait, nisi mihi dixeritis
quis comedat impensas has moriemini.
Si autem ostenditis mihi quoniam bel comedat hec
morietur daniel. Erant autem sacerdotes excep-
tis uxoribus et parvulis lxx. Et venit rex cum
daniele in templum et dixerunt sacerdo-
tes. Nos egredimur foras et tu rex
pone mensam et escas et claude ostium
et signa anulo tuo, et nisi inveneris
mane omnia comesta a bel moriamur.
Et posuit rex cibos ante bel, et daniel ci-
nerem per totum pavimentum coram rege,
et clausum est ostium et signatum a-
nulo regis. Sacerdotes autem ingressi sunt
nocte iuxta consuetudinem suam cum uxoribus
et liberis et consumpserunt omnia. Fecerant enim sibi
cuniculos subterra et absconditum introitum
sub mensa. Diluculo rex venit in templum et
daniel cum eo, et invenerunt sigilla salva. Cum-
que aperuisset ostium, intuitus est rex mensam
vacuam, exclamavit magnus es bel et
tenuit daniel regem ne ingrederetur
et ait, Animadverte vestigia pedum super pa-
vimentum. Et iratus rex apprehendit sacer-
dotes, et ostiola ostenderunt et per ea ingre-
diebantur, et occidit eos rex, et dedit bel
in manu danielis qui subvertit eum et templum.
Erat autem in eodem loco draco magnus latens
in fovea et adorabant eum babilonii.
Sacerdotes eius habebant ydraulia ple-
na aqua sub tectoris vitrorum et parti-
evant ea virgis columinis ut faceret
sonitum terribilem quasi tonitruum, ad quem
excitatus draco quia emittebat flammam [margin: … igne]
quia visibiliter apparebat, dixit rex danieli. Non
potes dicere quia iste non sit deus vivens, et ait
daniel. Da mihi potestatem et interficiam eum
absque gladio et fuste, et dedit ei. Tulit ergo da-
niel picem et adipem et pilos, et coxit
pariter et fecit massas, deditque in os draconis
et suffocatus est. Eruperunt et indignati babilonii
dixerunt. Iudeus factus est rex. Et dixerunt ad
regem. Trade nobis danielem alioquin interficie-
mus te et domum tuam. Et compulsus tradidit eis. [margin: et erat ibi vii diebus]
Qui miserunt eum in lacum leonum. In lacu
erant leones vii et dabant eis cottidie
duo corpora dampnatorum et due oves, et tunc non
sunt data ut interficerent danielem. Erat autem abacuc
propheta in iudea qui ferebat prandium messo-
ribus, et ait angelus ad eum. Fer prandium in
babilonem danieli qui est in lacu leonum. Qui
sed babilonem non vidi et lacum nescio. Et
tulit eum angelus capillo capitis sui et
posuit eum super lacum. Et clamavit abacuc
daniel serve dei tolle prandium quod misit tibi
deus, et gratias agens daniel et comedit. Por-
ro abacuc restituit angelus in loco suo.
Venit ergo rex die vii ut lugeret danielem et
videns eum sedentem in medio leonum ex-
clamavit magnus es domine deus danielis, et ex-
traxit eum de lacu. Porro illos qui perdi-
tionis eius causa extiterant intro misit, et devo-
rati sunt in momento coram eo. De abacuc.

Porro abacuc fuit de tribu sy-
meon. Hic previdit captivitatem ierusalem
venturam et admirabilem caldeos [margin: advenientibus]
fugit in ostracenam, et erat incola ibi.
Israel descendentibus in reliquias iude in egyp-
tum quia pugnabat intra suam et sepelivit et
In principio operis sui causatur adversus deum.
Cur ipsos vastasset populum dei et sanctuarium
eius, cum ipse clamaret et non exaudiret.
Sed in consolatione apparuit ei dominus. Cala-
mitates instantium nationum futuras per
nabuch longe maiores et tandem ipsum
nabuch periturum, et idem amisse consilio
est ad patres et ostendit illi dominus adventum christi
dicens. Ve qui potum dat amico suo

si moram fecerit expecta eum quia veniens
veniet et non tardabit et in parte de aba-
cuc dicitur nabuch in prima dicens.

mittens fel et iecur in eum ut aspiciat
ciuitatem quam fecit nabuchodonosor zedechie
ultimo sepsit canticum. Domine audiui etc. iij
hic dum fieret plenitudo messoribus dixit dome-
sticis suis. Ego ad terram longinquam ci-
to rediturus. Si tardauero per dies ferte cibum
messoribus. Et cum fuisset in babilonia subi-
to super uenit messoribus. Intellexit autem
quod celerius esset populus a babilonia reuersu-
rus. Vnde post longe post uisitata susanna hoc
esse factum. Signum autem reditus dedit quibus iu-
deis. quod uisuri essent lumen in ruinis templi
ultimam templi desolationem predixit quod
gens occidentalis hanc esset acturam.
Tunc inquid uelamen sancti sanctorum scindetur
et duarum columpnarum epistilia au-
ferentur. et quos scilicet columpne magne que-
rant tamen prius nullus agnoscet. Ipsa
uero in heremo adducentur. et eos in ultima
persecutione sustinet apparitione illustrabit
dominus sic apparuit. et mortuus est aba-
cuc et sepultus in agro proprio solus. De obi-
tu dan.

fuit delati

De obitu danielis

Porro de daniele quamuis super-
uixerit post reditum populi in iude-
am nescimus. Defunctus autem
sepultus est in spelunca regali solus cum
gloria. Hic est daniel qui dedit signa in montibus
super babiloniam dicens. quando pars in media
ab orea fumigabat ueniet finis ba-
bilonie. quando uero ignis ardebit finis
erit uniuerse terre. quando apparuerit nocturnum aquis de-
currentibus reuertetur populus in terram suam.
quod si sanguine fluxerint erit homi-
cidium belial in uniuersa terra. De cyro.

Nota hec uerba scripta sunt
de libris apocrifis
esse quod cum mysterio
reuelata sunt quedam
secta iudicum [illegible]
em [illegible] abscondere
[illegible] a [illegible]
secta mea [illegible] et filii
iste [illegible]
[illegible]

De cyro

Post mortem darii medi cyrus
monarchiam tenens orientis
cuius sedem posuit apud persas
scilicet regnum medorum maius esset et honorabilius
eo quod perse cum in rege sublimauerat. Iste
fuit nepos darii ex sorore. nepos uero
astiagis ex filia. Porro astiages unicam
habuit filiam et uidit sompnium quod de ge-
nitalibus filie oriebatur uitis que totam
terram occupabat. et accepit a coniectori-
bus se scilicet nepote ex filia qui dominus esset a-
sie et ipsum deiceret a regno. Qui timens
dedit filiam uxorem militi plebeio ne
filius ex ea nasceretur nobilis et potens.

Habicuy

pera filium prenante assumpsit et filium
ex ea natum cuidam principi arthanor
tradidit occidendum. Qui credens reg-
num transiturum ad filiam filium eius uiuus
esse occidere. et uni de pastoribus regis tradidit
paruulum exponendum in nemore. Qui cum
exposuisset eum et id dicasset uxori que re
die illo peperat supplicauit ei mulier
ut paruulum deferret et alendum et proprium
pro eo exponeret. Cumque redisset pastor
ad puerum inuenit canem et pueri ubera et
a feris et auibus defendentem. Cumque
tulisset eum ad uxorem. allusit ei tan-
quam diu noscens unde uocauitque puerum spacum
id est catulum. Spacos enim perside canem sonat.
Qui cum esset grandiusculus a pueris luden-
tibus factus est rex eorum et contumaces et in-
obedientes sibi grauiter affligebat.
Quod grauiter ferentes patres eorum iniuriam
detulerunt ad regem de filio pastoris.
Quem cum aduocasset rex et argueret
eum quod pueros plagasset. Ille intrepidus
se ut regem fecisse. Et admiratus rex
et quedam signa generis sui in eo deprehen-
dens accito pastorem secreti ueritatem
rei agnouit. Vnde timor eius de nepote
mitigatus est existimans quod uisum coniectorum
de regno impletum esset in regno puerorum. et
eidem cui prius commiserat commisit
alendum non indicans tamen se nisi pasto-
ris filium. Filium tamen illius secretarii dedit
patri ex taculo ad comedendum quod si obedierat
ori eius scilicet post id ipsum indicauit ei. Factum
est ut astiages traderet exercitum il-
li secretario ad hostes expugnandos.
Ipse uero resedit in prouincia media. Porro
ille tamen memor maleficii regis persua-
sit exercitui ut spreto regem persidis
sibi eligerent et cognominauit eum
cyrum quod interpretatur heres. quasi diceret scilicet reluctetur
astiages hic est heres. Quo facto timens
astiages darium consobrinum adop-
tauit sibi in filium et collecto exercitu cum
congressus est aduersus cyrum et fuge-
runt perse. Vxores autem eorum et matres
egresse ad eos et detectis posterioribus
aiebant. Vultis ne intrare in utero
matris et renasci. Hii pudore excitati

pse att' redint in hostes | et uictus e
astiages. Cyrus a mag exhibuit se ui
nepote quam uictorem. Nam regni yr
canor successit et | dario u tamquam fri ma
is sue tradidit regnum medorum tm sibi spe
reuisceti adipisci. **De licentia redeundi data iudeis**
Itaque cum uniuersum regnum deuolutum esset ad
eum | in primo anno regni sui suscitauit dominus
spm eius ut impleret uerbu Ierem | et de
dit libertatem omnibus iudeis qui erant i
uniuerso regno suo et licentiam redeundi i
iudeam et edificandi domum dni | excitatus a
fuit ex uerbis ysaie qui ante .c. et .x. an
nos scripserat dnm de ipso dicentem | xpo
meo cyro cuius apprehendi dextram subicia
gentes et regna. et ipse edificabit domu
meam in ierlm. ut g haberet unificam
scripturam impleret | et scriptam libertatem
et licentiam tradixit uniuersum regni sui
dicens. Omnia regna terre dedit michi do
ds celi | credo hunc esse quem gens isrl adorat
In hac epistola hortatus est etiam iudeos
ut ascenderent in iudeam. et qui nollet
ascendere iuuaret ascendentes i pecunia
uestibus et iumentis | porro clarissimi
iudeorum habitabant in babilonia .i. in
terra babilonis ciuitate. Babilon enim proprie
e nomen ciuitatis. babilonia nomen regi
onis | sz uniuersi pro alio sepe legunt. Inter eos
zach natus in caldea iam prophabat. h
bndixit salathiel in filio uocans eum
zorobabel quasi in terra magister babilonis
q. d. hic e magister captiuitatis babilonice
ad huius prophe exortationem primi surrex
erunt uiri iuda ut ascenderet ierlm.
postea u uiri beniamin et leuite | presta ut
dixit iose. Auiga cognominati sunt iudei. h
enim nominis sunt plures cause. Sup
~~turrim babel legitur~~ qd a iudam a quo cog
nominatus e iudeis dicti sunt iudei. alij
quia a iuda filio iacob. alij quia a iuda ma
chabeo. porro ascensuri in iudeam alios
hortabantur sz paucos inuenerunt qui
assentirent eis | et prophetia tam i exortatione
quam i apparatu tres annos et compleue
runt. Igitur in .ij. anno cyri egressi
sunt sub zorobabel duce et iesu magno sacer
dote adhortantibus eos zach propha et

gesta ... agi de turre babel

aggeo iuuene et si non propha. Erat enim ca
terua enim de iudeis .xlij. et ccc. lx. — ezra liij ca. i
nas | reliqui u erant serui et ancille
et homines gentis permixti | et remisit
cum eis cyrus preterea uasorum dni .v. et xl.
ter quod ponit iose refrigeratoria quorum u
sum non legi. Ascenderunt autem quidam cum — cis
dicentes se esse de genere sacerdotum. Cum
que quererent scripturam genealogie sue
et non inuenirent reiecti sunt in ierlm et
electi sacerdotio | et reuersi in ierlm et
ciuitates iude. **De anno .lxx.** — de anno lxx.
Hic e annus lxx relaxande capti
uitatis quem predixit Ier. Nam et Ier
primum annum cyri dixit fuisse
vij. vij. decadis. Itaque .ij. annus cyri fu
lxx. cui consonat iose dicens | primo anno im
perij cyri .lxx. concurrebat .i. imminebat
quod legitur in paralipo. Siquis euasisset
gladium ductus i babilone seruiuit
regi et filijs eius donec imperaret rex — seruio
persarum | et compleretur Ier | et celebraret t
erra sabbata sua. cunctis dies completis .lxx. a
ni | de eodem meminit dan. Anno primo dary — nepotis Astiages
intellexi numerum annorum ut complerent
desolationis ierlm .lxx. anni. Ideo ipsum pla
ne predixit iere. in epistola quam direxerat
ad transmigrationem. Cum cepint i se im
pleri .lxx. anni uisitabo et reducam uos
ad locum istum. Alij tamen uident uelle iere.
quod ante euersionem babilonis completi erant
ubi attonis gentes iste seruient regi ba — lxx annis cui copletis finiunt lxx uisitabo sic Rege Babilonis
bilonis et sup gentem illam i iniquita
tem eorum dicit dominus. et ponam terram
i sollitudines sempiternas | ex hac sibi
auctoritate fabricant iudei ut supra
diximus extitisse baltasar et conui
uium fecisse. Hij alii locum Ierem de lxx an
nis non captiuitatis sz iniquitatis na
buch ex quo tempore oppressit finitimas
nationes | huic opinioni attestatur
affricanus agens de necemia .xx.o
anno regis artaxersis dicens. Eo tempore — Artaxersis
regni persarum .c.xv. anni sunt euoluti
captiuitatis quam ierlm .clxxxv. Eusebius
tamen in libro cronicorum uidetur obloqui predictis
qui annum dary filij ytaspis dicens fu
isse lxx. secundum auctoritatem zach | qui scd a

no darii scribens audiuit uirum stantem
inter mirteta dicentem: domine exercituum usque quo
tu non misereberis ierusalem et urbium iuda quibus
iratus es. Iste est annus iam lxx. et post pau
ca. Cum ieiunaretis per hos lxx annos num
quid ieiunium ieiunastis mihi. Huic quoque
consonat clemens improstimate dicens et perse
ueravit captivitas annis lxx usque ad secundum
annum darii filii ytaspis. Verumtamen eusebius
distinguit inter lxx annos captivitatis et
lxx annos desolationis templi dicens. secundum
nos nullos usque ad xx annum cyri colliga
tur omne tempus captivitatis. Anni lxx a xiii
anno ioachim filii iosie. porro secundum alios ab anno
xiii iosie usque ad primum annum cyri colligun
tur anni captivitatis lxx anni. Horum opinio
ni glo. Ier. super ezech. ubi agitur de dormitione
super latus dextrum dicens. quod post annum cyri
fluxerunt anni desolationis templi xxx.
porro priorum opinio de anno lxx magis rata
est et pluribus auctoribus sancita. Sola zacharie
auctoritas nos mouet. Iste est lxx annus.
et quis forte dedicari potest ut ita accipiat
de preterito, quasi diceret: lxx annus iste est scilicet et famo
sus iam dudum forte dictus est in zach. lxx an
nus non captivitatis sed v etatis quae secundum
hebreos inchoauit anno xxx ante
cyri monarchiam. De reedificatione templi

Porro in anno regressionis
in iudeam congregatus populus quasi uir
unus in ierusalem et edificantes
altare collocauerunt illud super bases suas
obtulerunt super eo holocausta domino
mane et uespere feceruntque sollempnita
tem tabernaculorum. Unde uero haberent ignem nesci
mus, nisi forte ex calcibus ueteris altaris
excussissent illum. Anno autem secundo mense secundo iecerunt
fundamenta templi. Quod audientes samari
te uenerunt ad eos et dixerunt. Edifice
mus uobiscum quia sicut uos querimus dominum uestrum.
et hii dicentes israel. Non est nobis et uobis ado
rare deum, sed nos ei domum edificare. Sicut nobis
tamen rex cyrus precepit. Cumque appuisset fun
damenta super terram eleuauit populus uocem
in iubilo. Porro quidam seniores qui
uiderant templum prius eiulabant
uoce magna nec poterat quisquam agno
scere clamorem letantium. Porro samari

in planctu eiulancium.

te indignati impediebant manus eorum. Cum
que per se impedire non possent, dederunt mu
nera principibus regis persarum qui erant po
siti super terram, qui pretio corrupti uen
diderunt negligentiam edificationis cyro tamen
ignorante. et adeo impedierunt eos quod
xxx annis quibus cyrus regnauit non e
rexerunt muros templi nisi usque ad podi
aciem. porro cyrus cum [illegible] certu
iuxta fluuium [illegible] gentem lectorum bellicosissi
mam astute redegit in concordiam. Tradi
dit enim eis sollempnitates et ludos, pre
cipiens eis ut lusibus et comessationibus et
amplexibus uacaret. Quam benivolentiam eis
cum inhibuisset ingenio eos curauit, et quos
bello non poterat per libidinem expugnauit.
Postea uero transgressus araxen a regina mas
sagetarum thamari uictus occisus est, quae
caput illius positum in utre pleno sanguine
humano proiciens dixit: Satiare sanguine
quem sitisti. Incidentia.

Temporibus cyri vii romanorum tarquinius super
bus, qui cum tarquinii minoris filii sui quod
lucreciam corrupat a regno est expulsus, hic
genera tormentorum excogitauit: uincla, taureas,
fustes, lautumias, carceres, compedes, exilia, ge
nus flagelli decoris. De Cambise.

Mortuo cyro successit ei filius eius
cambises qui apud esdram artaxerses
uel assuerus dicitur. In hystoria uero iudith
uocatur nabuch. Tunc principes terre qui
impediebant hebreos scilicet rebelleem quem
iosephus dicit scriptorem omnium incidentium, et alii
qui inhabitabant syriam et phenicem
et omnes regiones ultra eufraten scripse
runt cambisi quod iudei reedificabant ierusalem
urbem pessimam et semper regibus persarum rebel
lem et templum ad similitudinem castri
que ob rebellionem prius destructa fuerat. Quod
si reedificata steterit negaret regi tributa
et annonas, nec pateret regi transitus in sy
riam. Hanc causam dicebant se commemorare
ei, quia memores erant salis quod in palacio
comederant, consulentes ut interdiceret reedifi
cationem hebreis. Quibus acquiescens cam
bises potenter interdixit eam per epistolas. Et
intermissum est opus dei in ierusalem usque ad
secundum annum darii. Porro sub cambise factum est

consimile

Desolacionis vero templi sub dario rege complentur lxx.

notus

reedificacio

Nota quod hic est festum [illegible]

Lucrecie

qd in hysto iudith scribe. **Incipit historia de Judith.**

Hanc hystoriam
transtulit Ierom ad petitionem Pau-
le et Eustochii de caldeo in latinum.
hic lib' ap hebreos int' hystoriographa computat'
et int' apocrifa qd d' Ierom in prologo qui
sic inchoat. xxij. lras et c. Sed q' in prolo-
go s' uidit aliam legit int' apocrifa iure
e septoris qd in ipso titulo deprehendi pt q'
sinodus nicena in nuo scarum scripturarum recepit.
Transtulit aut eum pp uarias et corrup-
tas editiones magis sensum ex sensu qm
ubu ex ubo sequens. Mortuo itaque cyro
quida arphaxat medus in ecbathanis surrex'
et reparauit eam et muniuit inexpugna-
bilr quasda ptes medie sibi conciliaus u'
tande toti medie imparet. Nabuch u' rex
assyriorum qui regnauit in niniue anno
xij. regni sui obtinuit arphaxat i campo
ragau quie e int' eufrate et tygri. h' e ca-
bise cui pr adhuc uiues niniue et reg-
num assyriorum cocessit. et nabuch cogno-
minauit. h' mortuo pre xij. ulti' regni anni
agebat. Nam in regno monarchie n n'
viij. annis regnauit. Qui p' qm frs
e in barch' exaltatum e cor eius et
misit ad omnes qui habitabant in cilicia
et damasco et libano et carmelo gal-
ilea et samaria uenitque in irlm exi-
gens ab eis tributa longe grauiora qm
pres sui. Qui omnes uno aio contradix-
erunt. Tunc iratus rex iurauit p thronu
suum qd defenderet se ab omnibus. Ig' a
no xiij. regni sui precep holoferni princi-
pi militie ut egrederetur ad regiones
illas ut nulli hoim ul' ciuitatum p-
ceret ocls eius. Qui egressus e cu ex-
citu et operuit faciem terre sic locuste.
Qui cu uastasset ciliciam et mesopota-
miam et madianitas misint ad eum
principes ciuitatum dicentes. Desinat in-
dignatio tua circa nos. Melius nob patif
uis et uiue seruitio nro sic placuit t.
et descendit de montibus cu uirtute mag'
et obtinuit omnes ciuitates et destrux'
excelsa et omnes deos exstirpauit sic u' precepe-
rat cambises. i. nabuch. Ut nominaret
ipse solus ds dicet' ab hijs nationibus

q' potuissent ab holofernis potentia subiuga-
ri. et audientes filij isrl timuerunt ual-
de ne sicut faceret in irlm et in scuario
dei et miserunt i fis terre p quos poterat
ire in irlm ut muniret angustias uiarum
et humiliauint se coram dno ad exhor-
tationem eliachim sacerdotis filij. i. filij io-
sedech ul' forte altius qui ipse i' cu co-
mittebat ad exhortationem filiorum isrl
i montib et operuerunt sacerdotes al-
tare dni cilicio et ipsi mane et cilicio
offerebant holocausta et clamauint
ad dnm. Nuntiatu qz e holoferni qz filij
isrl pararent se ad resistendu et montiu i-
tinera conclusissent et uocauit duces a-
mon et moab dicens. Quis pplus e iste
qui montana obsidet aut q' e uirtus
eorum. Tunc achior dux filiorum amon. [illegible]
replicans qm p' uenissent in terra cha-
naam tpe abraham. Cumque descen-
disset in egyptum reduxerat eos ds
eorum in terram pmissam. Qui cu pla-
catus erat eis nemo poterat eis resistere
cu u irritabant eu flagellabat eos
qz ds erat odiens iniquitate. Nup a'
au reduxerat eos i irlm de seruitute cu
tradiderat eos pp pecca sua et sic obti-
nent montana. h' addidit achior p-
tare si ds eorum offensus sit eis et potis
eos expugnare alioqn n prualebimus.
et iratus holofernes dix' ut ondam q' ds
n e n' nabuch ex hac hora pp illorum soci-
abis ut cu ill' pereas. Tunc precep
holofernes suis ut ducerent eum in betu-
liam an qua castra metatus fuerat.
Cum ferrent eum fundibularij egressi
sunt aduersus eos. et timentes ligauerunt
achior ad arborem et recesserunt. Fundi-
bularij uo soluentes eum statuunt in
medio ppli et seniorum. Misant quippe de
irlm in betuliam duos sacerdotes et prin-
cipem oziam de tribu iuda symeon. Cu-
qz exposuisset eis achior qz transmissus
erat ab holoferne ad eos recepit eu ozi-
as in domum suam. Scdm e autem ut n' u ei
ret holofernes ductus aquarum qui flu-
ebant in ciuitate pauculas que bibe-
bant aquam de alueo prope fontes muri

los aqueductus. et incisio aque ductu
aque ductu abstulit eis aquas. Erant
autem non longe a muris fonticuli quibus ci
ues furtim utebantur ad refocillandum
potius quam ad bibendum. et dixerunt amo
nite ad holofernem. Siuis eos obtinere
sine bello et sanguine appone fontibus
custodes et ad posuit. et defecit aqua
de cisternis per xx dies et clamauit
populus ad eos qui uenerant de iherusalem. Iu
dicet deus inter nos et uos. Melius erat
nobis seruire holoferni quam siti perire. et
dixerunt sacerdotes. Sustineamus ad
huc per v dies. si forte faciet nobiscum
deus misericordiam. Erat autem in ciuitate iudith
uidua tribus annis mulier pulchra nimis
sed casta de tribu ruben. que cum audisset sacer
dotes reprehendit quod temptassent deum.
et ieiunauit diebus uite sue et ait eos. Opus
dei futurum sum quod nunc indicabo nobis. Sta
te hac nocte ad portas ciuitatis et ori
as uobiscum ut egrediar per manus ues
tras. Cumque illi abissent orauit ad
dominum dicens. Domine deus patris mei syme
on qui dedit ei gladium in alienigenas
dirige manus ancille tue. nec contem
dauit factum symeonis confessatus est
iacob. sed ultionem faciam per manus im
pii. Cumque orasset leuauit se et unxe
runt optimo et induit se uestibus
iocunditatis sue. et uocauit abram
suam. id est ancillam uel propriam nomine an
cille. et imposuit scapule eius asco
am uini et uas olei et polentam et
lapates. id est cibum olibus constans et pa
nes et caseum. et profecta est. et mirati
sunt sacerdotes pulchritudinem eius et
orauerunt pro ea. Cumque descenderent
montem. tenuerunt eam exploratores
et adduxerunt ad tabernaculum holo
fernis. Qui statim captus in oculis suis.
Sedebat holofernes in conopeo quod erat purpura
et auro et gemmis contextum. hoc est
sericum reticulum contra muscas. dictum sic a co
nopo opido egypti in quo inuentum est.
alii dicunt conopeum quod ad instar com
alato ascendit in altum acute. et dixe
runt assyrii. Quis contempnet populum

hebreorum qui tam pulchras mulieres habent
ut pro his merito non pugnemus contra
eos. Cumque adorasset iudith dixit
ad eam holofernes. ait placuit tibi
ut ad nos uenires. Que sic. certum est quod
in perditionem ibit populus israel. grauiter in
offendit dominum deum suum. uasa enim domini
punctualibus impendunt alienigenis
insuper ordinatum est ut bibant sangu
inem pecorum suorum. quod lex dei omnino prohi
bet gustari. nam et fame et siti iam in
ter mortuos computantur. et misit me
dominus hoc nuntiare tibi. Qui dicet
michi quando reddam eis peccata eorum. et tunc
ueniens introducam te usque in iherusalem. et ha
bebis omnem populum sicut oues quibus non est pas
tor. et ait holofernes. Sic fecit mihi deus
hic deus tuus erit et deus meus. id est in nuo deorum
hebreorum illum. et tu magna eris in domo
nabuch. et fecit eam introducere ubi erant
repositi thesauri eius. Cumque disponeret
quid daretur ei de conuiuio suo ait
iudith. Ex hiis que mecum detuli manducabo
ne ueniat super me ira dei. Cui holo
fernes. Cum defecerint ista quid faciemus
tibi. Que sic. uiuit anima tua quoniam non
expendet hec omnia ancilla tua donec faciat
deus in manu mea hec que cogitaui. pre
cepit eis ei dari copiam egrediendi fo
ras ad adorandum deum suum. et ita per tri
duum noctibus exibat et baptizabat
se in aquis et orabat deum israel. Quarto
die fecit holofernes cenam seruis suis. et dixit
ad uagao eunuchum suum. persuade
hebree illi ut dormiat mecum sponte
et consentiat mihi. fedum est enim apud assyrios
ut mulier alludens uiro immunis tran
seat ab eo. et ait ad eam uagao. Non
uereatur bona puella introire ad dominum
meum. Que sic. Quicquid illi placuerit
erit michi optimum omnibus diebus uite
mee. Et cum ornasset se intrauit ante faciem
holofernis. Qui iocundus factus est bi
bitque uinum quam nunquam biberat in uita
sua. et cum sero esset. festinauerunt serui ad
hospicia eius. et erat iudith sola
in cubiculo. porro holofernes iacebat in
lecto nimia ebrietate sopitus. Dixit

q[ue] iudith puelle sue ut staret foris
et obseruaret et orauit cum lacrimis
dicens Conforta me d[eu]s isr[ae]l et respi
ce in hac hora ad op[er]a manuu[m] mear[um]
et soluit pugione[m] de colu[m]pna q[ue] erat
ad cap[ut] lecti et p[er]cussit bis autem ab
scidit cap[ut] eius et tradidit abre sue et tollens
conopeum et egressa e[st]. Cu[m] uenissent
ad p[or]ta[m] ciuitatis clamauit a p[ar]te q[uo]n[iam] n[obis]
cu[m] deus qui fec[it] uirtute[m] in isr[ae]l[e]m. Et occurre
runt ei om[ne]s a minimo usq[ue] ad maximu[m]
cu[m] luminarib[us] et p[ro]ferens cap[ut] holof[ernis] et co
nopeu[m] ait. Confitemini d[omi]no qui dedit
uob[is] uictoria[m] i[n] manu[m] mea[m] et reduxit
me inmaculatam et uocatus e[st] achior
et uiso capite holof[ernis] p[re] pauore cecid[it]
in t[er]ram. q[ue] resu[m]pto sp[irit]u adorauit Iu
dith. Q[ue] dix[it] ad p[o]p[u]l[u]m. Suspendite
cap[ut] h[oc] sup[er] mur[os] et diluculo facite i[m]pe
tu[m] in hostes. Qui turbati p[er]rexe[run]t ad d[omi]n[u]m
sui [et] u[er]tent[ur] in fugam. Tu[n]c achior p[re]ciad[it]
carnem p[re]putij sui et appositus e[st] ad p[o]p[ulum]
isr[ae]l. Misit ozias nu[n]tios p[er] ciuitates iu
de ut exirent p[ost] eos. porro egressi sunt
ebrei mane et duxerunt assyrij. Egressi s[unt]
milites de castris suis. Cumq[ue] intras
set uagao ut excitaret holof[ernem] uid[it] cada
uer sin[e] capite et ingressus tab[er]naculu[m] iu
d[ith] no[n] i[n]uenit eam. et exclamauit ad
p[o]p[u]l[u]m. Una mul[ier] hebrea fec[it] [con]fusionem
in domo nabuch. et ecce cap[ut] holof[ernis] n[on] e[st]
in eo. et turbati sunt ualde fuge p[re]sidi
um querentes et insecuti sunt eos filij
isr[ae]l et p[er]cusserunt eos usq[ue] ad extremita
tes finiu[m] suor[um]. p[er] dies a[utem] xxx uix collecta
sunt spolia assyrior[um] et uniu[er]sa q[ue] fuerunt
holofernis dederunt Iudith. Ioachim a[utem] su[m]
mus pontifex uenit de ier[usa]l[e]m cu[m] uniu[er]
sis p[res]b[yte]ris ad uidendu[m] eam et b[e]n[e]dixerunt
eam. Tu[n]c Iudith [cantavit] canticum d[omi]no i[n] tympa
nis [et] c[etera]. Sup[er] h[oc] canticu[m] i[n]uenies q[ui]
d[am] d[icitu]r sup[ra]. D[omi]ne d[eu]s iur q[uo]d cu[m] in
hebreo legit[ur] nom[en] d[omi]ni ge[n]itiu[u]m sicut
hic adonay d[omi]ne d[eu]s. p[ri]m[um] e[st] tetragrama
to sc[ri]p[tu]m u[e]l nom[en] d[omi]ni e[st]. In fine canti
ci p[ro]phetauit de die iudicij. dicens d[omi]n[u]s
d[eu]s omnip[oten]s in die iudicij uisitabit suos
et iudicabit i[m]pios ut urantur i[n] sem

pit[er]num. p[ost] h[ec] ascendit Iudith in
ier[usa]l[e]m cum p[o]p[u]l[o] et obtulerunt d[omi]no uota
et repromissiones suas. porro Iudith u
niuersa uasa bellica holof[ernis] et cono
peu[m] optulit in anathema obliuionis | i[n] anathema
et sollempnizauit om[ni]s p[o]p[u]l[u]s et die[m]
hanc i[n] nu[mer]o s[an]c[t]or[um] dier[um] receperunt uoca
tes cambise sc[i]l[ice]t m nabuch. et redij fi
lie Iudith merary ozia iubente in be
tuliam. et mul[ier] fuit de symeon et fil[ia]
de symeon et fuit uiduitate omnib[us] di
eb[us] uite sue. Et completis cv annis
mortua e[st] et sepulta cu[m] uiro suo ma
nasse et dimisit abra[m] sua[m] libera[m]
et planxerunt eam om[ni]s p[o]p[u]l[u]s vij
dieb[us]. Porro cambises ingressus e[st] egyp
tum et uastauit et abhominatus e[st]
religionem eius cimonias et t[em]pla | templa
deposuit et edificauit babilonem
in egypto. Cumq[ue] reuerteret[ur] ab egyp
to egrotabat et ferebat[ur] ceruicibus
regum et mortuus est i[n] damasco. De
P
Ost cambisem duob[us] magis
un[us] de vij magis et darii filio. | [...]
qui iudicabat regn[um] p[er]sar[um] er
meides no[m]i[n]e regn[um] p[er]sar[um] obtinuit di
ce[n]s panthei filiam cambise uxo
rem suas se non uelle sibi regnare
sed [con]suare regn[um] mergi fr[atr]i cambise
q[ui] puer erat. hunc mergi cambises
p[ri]us occiderat i[n] pene trabulib[us] tem
pli solo isto erneide [con]scio hui[us] | sacrilegij
magi et p[er]sidij. Cu[m]q[ue] p[ost] vij menses reg
sui morte[m] erneides substituit sibi
fr[atr]em elegante[m] forma et uult[u] dices | p[ri]m[e]n[u]m
h[un]c e[ss]e mergi filium cyri et cambise
fr[atr]em. h[un]c a[utem] occultato regn[um] de p[er]se facili
potuit fi[er]i in p[er]side. q[uia] ad regem nul | q[ue]
lus intrabat p[re]t[er] domesticos suos.
Unus aute[m] d[e] vij mag[is] cepit illu[m]
h[ab]ere suspectu[m] suspicans non e[ss]e m[er]
gi. hic magnus inter concubinas
regis filiam h[ab]ebat. qui secretius
loq[ue]ns cum ea monuit ea[m] secundum | ut de
nocte attentius palparet cap[u]t | regis
eius et dep[re]henderet ut[rum] auriculas
h[ab]eret. huic enim fr[atr]em erneidis
q[ui]da[m] sibi offensum cambises

inviscaviat auribus. Cumque puella de-
prehendisset eum, aures sibi hec indicavit
hoc patri suo. Qui cum reliquis magis
hoc indicasset, iuraverunt in eum, et non regressi
sunt per annum isti duo fratres. Porro vii ma-
gi cum tractarent inter se quis eorum duceret fi-
liam regis et regnaret pro eo, complacuit
eis ut tali vaticinio unius eorum eligeretur, ut
diluculo venirent super equos soli in atrio
pallacii ante fores templi, et cuius equus prior
hinnitum daret, secundum oraculum deorum rex con-
stitueretur. Erat unus eorum Darius filius
Ytaspis, qui secretius loquens cum custode equo-
rum suorum mandavit sibi ut in loco eo adque
in crastino convenire debebant, equo suo
de nocte subponeret equam. Cum sequenti die vii
magi ad eundem locum devenissent, statim ad
equi memoriam equus Darii hinnitum dabat, et
sic astutia in regem sublimatus est. Et regni
anno xxix regni Persarum, Zorobabel de reedifi-
catione templi ascendit ad eum zabu-
lon Zorobabel, et per hoc Darii insipientiam
temptavit animum regis mutare, sed non po-
tuit, et sic persuasit Dario secretius ut vove-
ret votum deo Israel, quod si eum regem faceret,
restauraret templum eius, universa va-
sa domini que adhuc erant penes reges
Persarum remitteret in Ierusalem. De reedificatione templi et ag[geo]

Cum audisset itaque Zorobabel hec, con-
regnante fiducialiter aggressus est
reedificare templum, Aggeo et Za-
charia exhortantibus populum, quam predica-
bant eis dominum esse offensum eo quod habitarent
in domibus laqueatis et domus domini esset de-
solata. Hec autem signa ire dei dicebant quod sere-
bant multum et inferebant parum. Principes
autem regis Persarum qui erant trans flumen inter-
dicebant reedificationem. Cumque vidis-
sent seniores Iuda quod eis hec precep-
tum esset, et nephas esset contradicere, placuit ut litte-
ras ad Darium deferret, et ascendit Zoro-
babel cum nuntiis principum ad regem et ho-
noratus est ab eo supra quam speraverat.
Nam in cubiculo regis dormiebat cum aliis
duobus cubiculariis. Porro rex Darius ce-
nam exhibuit satrapis Persarum et Persis et In-
die et Ethiopie et magistratibus cxxvii
provinciarum. Ea nocte ex satietate nocte dux

in sompnis, et posuit quoniam iuxta custodi-
bus corporis sui quod dicitur fortius videtur, rege,
vino, mulieres, promittens munera et hono-
rem ei qui sapientius vicisset. In crastinum co-
ram satrapis et magistratibus accesserunt illi tres,
et ait primus regem esse fortiorem ceteris. Cumque
homo preesset ceteris animalibus, rex preest hominibus, et
ad nutum eius omnia fiunt. Secundus quod prevaluit vi-
num fortitudine, quia cum homo non preesset ceteris
nisi animi fortitudine, vinum superat ipsum animi for-
titudine. Zorobabel vero mulierem fortiorem ut-
raque asseruit. Nam et regibus et eis qui vites
plantant mulieres vitam conferunt et alionis et
ad robur usque producunt, et pro mulieribus
homines animas ponere non timent. Retulit
se vidisse concubinam ... regis alapas
regi imponentem, cumque illa arrisisset re-
gi arridentem, et ea molesta rege molles-
tum. Super hec omnia veritatem dixit fortiorem
que immutabilis est et sempiterna. Veritas enim dominum
omnia creaverat, et ad eius providentiam orbis
regebatur, et nil ei resistere poterat. Cumque omnes
iudicassent fortiorem esse veritatem, dixit rex ad
Zorobabel ut peteret ab eo quod vellet, et pos-
tulavit Zorobabel templi reedificationem
et vasa domini et remitti in Ierusalem, et gavi-
sus est rex, nam idipsum meminit se vovisse,
et scripsit per epistolam principibus suis trans
flumen ut nullatenus impedirent Iudeos,
sed de sumptibus regis iuvarent eos, dantes
eis per singulos dies hostias sacrificiorum et vi-
num et sal, ut offerrent ea deo celi et orarent
pro vita regis et filiorum eius. Et addidit: Qui-
cumque hanc mutaverit iussionem, tollatur lignum
de domo ipsius et configatur in eo, domus autem eius
publicetur. Ego Darius statui decretum hoc
quod studiose impleri volo. Remisit quoque
vasa domini per manum Zorobabel, qui reduc-
tus per eandem contribulibus suis regis
mandata patefecit, et ascenderunt multi in Ierusalem.
Nam anno secundo Da[rii] ... cum eo- (quod xlvi annis edificatum est templum)
rum misere vii instabant operi et compleve-
runt in anno vi Darii, qui erat xlvi reg-
ni Persarum, secundum eundem est in evangelio xlvi annis
edificatum est hoc templum usque ad vi annum Da-
rii. Hec ex apocrifis, quia dedit Cyrus redeundi
et reedificandi templum usque ad vi an-
num Darii quo consummatum est, tot anni fluxe-

et occiderunt eum

Hinc familiaris est Zorobabel cum inter dixisset

Tres leguntur templi dedicationes. Una facta a Salomone, post consummationem templi ab eo facta et septembris. Secunda legitur facta fuisse in Ver sub Dario a Neemia et Zorobabel. Tertia legitur facta per Judam Machabeum qui Demetrio Antiocho expugnato dedicavit templum adeo immundatum ut etiam frutices in eo dicantur pullulasse xxiii die Septembris. Et tunc dicitur fuisse encenia. Hec dedicatio stetit in posterum de qua dicitur in evangelio facta sunt encenia in Jerosolimis et hiems erat tempus

runt et mortuus est Aggeus et sepultus iuxta sacerdotum monumenta. Convenerunt autem filii Israel ad dedicationem templi et dedicaverunt in mense xii qui apud Latinos martius dicitur xxiii die mensis et hec est secunda dedicatio templi una lis et celebraverunt filii Israel phase solemne domini. Dartha vero quoniam vel quando receperunt eam intercurrit ... filii qui ad epiphaniam dicit eam usque ad diem judicii non cessuram de latibulo petre certum quod hebrei in star prioris edificaverunt alteram. Nam et manubias quas tulerunt romani de iudea leguntur translata archa domini candelabrum et mensa et mortuus est Zacharias in senectute bona et sepultus iuxta Aggeum porro Darius est decessit ab eo egyptus mortuus est.

Rome post [illegible]actos reges primum consules abrupto consulatu ceperunt usque ad xv olim pridem roma tenebat ipsum. Inde tribuni et consiles plebis et dictatores et rursum consules rempublicam rexerunt usque ad Julium cesarem. Pittagoras mortuus est Rome post expulsionem regum fuit seditio discessit.

Post quem Darius Serxes primus Xerses filius eius successit ei in regnum qui prime voluptatis honorandi donum heres accepit. Eo tempore princeps fuit sacerdotum heliachim filius Joachim filius Je... et erat immunda cura et gendarum penes sacerdotes qui prius sub regibus et iudicibus fuerat. Deinceps autem perses egyptum que a perse recesserat grecia vastavit decius fortitudine refert multa grecorum hystoria.

Sed hic dicit Josephus esdram venisse in iudeam sub Artaxerse ipse dicit se ipsum venisse post Xersem regnum Arthabanus mensibus vii. Eo tempore natus est Socrates. Lapis habens formam inegentum mare de celo cecidit.

Post hunc Artaxerses Dartha Serxe dictus qui et longimanus dictus est regnum persarum obtinuit. Eo tempore Esdras Aaronita legem succensam a caldeis reparavit. Novos quoque apices litterarum excogitavit qui faciliores ad scribendum fierent et ad pronuntiandum et postea velox scriba dictus est. Nec est mirandum si per spiritum sanctum libros reparavit cum plures in diebus nostris psalterium et libros ymnorum reparaverunt et plures huius deletos sciret reparare.

(... libros)

Addidit etiam quedam de suo sicut tytulos psalmorum et plura que leguntur in pentateuco. Quidam tradentes dominum fuisse iosadech patrem ihesu et machabeum. Sic quippe veri simile quidam que superflua intellexerit ipsum subtraxisse. Tradunt autem quidam modum scribendi a dextra in sinistram esse iudeis traditum sed ante tempora quomodo arcanum scriptum taret vero est sepius extractio solet dici. Scribebat enim a sinistro cornu in dextrum et a dextro redeundo scribebat in sinistrum. Forte pristinum modum scribendi prefiguravit. Sed id ipsum quod in significatione in missa per translationem libri de dextro in sinistrum. Porro Esdras invenit gratiam in oculis Artaxersis et petiit ab eo licentiam ascendendi in ierusalem ut in lege quam reparaverat populum erudiret. Dedit igitur ei rex licentiam recedendi et tradidit epistolam ad principes suos trans flumen et ad custodes arche publice ut traderent Esdre sine mora quecumque peteret ab eis usque ad argenti talenta c. et ad frumenti choros c. et ad bathos olei c. sal vero sine mensura. Ministris vero templi sacerdotes levitas ornatores ianitores nathineos ab omni vectigali tributo et annonis absolvit. Dedit Esdre potestatem amovendi et constituendi iudices secundum sapientiam suam et puniendi contumaces suis in mortem sive in exilium sive in condempnationem substantie vel etiam in carcerem. Hanc epistolam legit Esdras iudeis in Babilonia constitutis. Exemplum vero eius misit ad filios Israel qui erant ultra montes caspios et venerunt ad Esdram de eis sacerdotes et levite et de nathineis. Congregati sunt cum eo ... decem et egressi sunt anno vii regis Artaxersis prima die primi mensis et convenerunt ad fluvium qui decurrit ad Amanam sive dicitur iuxta Eufraten et post eam ... una fluvius decurrens in Eufrate vel Eufratis rivulus et manserunt in tribus diebus et predicavit eis Esdras ieiunium ut affligerent se coram domino et peterent ab eo viam rectam et securam. Erubuit enim Esdras petere a rege ducatum in via dicens manus domini dei nostri est super omnes qui querunt eum. Et separavit Esdras de sacerdotibus xii.

Nota: si una sola candela fuerit in altari portanda in missa cantanda in sinistro cornu altaris ponatur quia quod in dextro sinistrae designat gentiles qui modo illuminantur et iudei excecantur qui dexteram significant.

i. presides cum flumine

(marginal notes: capitula; eius; una; una)

quib; 9misit uasa dni et multa que
mittebat rex ierlm et principes eius
et uenerunt ierlm mense .v. et siluerunt
tribus dieb;. Quarto die obtulerunt in
domo dni que secum tulerant offerentes
holocausta in gratiarum actione dederunt
q; eplam regis ducib; transfluminis qui
honorauerunt ppl'm di et domum di. De. IX
Tunc accesserunt principib; isrl'.
ad esdram principes isrl' di
centes si separatus ppls isrl' a po
pulis terrarum. Tulerunt enim de filiab; eorum sibi
et filijs suis uxores. Manus quoq;
sacerdotum et principum et sacri sacerdotes
in hac inuenitur transgressio. Tunc scin
dit esdras uestimenta sua et sedens consternatus
iacuit infra. usq; ad sacrificium uesp
tinum. Tunc accesserunt ad eum princi
pes. Surge tuum est discernere quid
agamus manus nra erit tecum. Et
adiurauit esdras sacerdotes princi
pes et leuitas ut proicerent uniuer
sas alienigenas et eos qui de hijs na
ti erant. et missa est uox ad omnes filios
transmigrationis et conuenerunt in ierlm us
q; in tercium diem mense .ix. qui decem
br' apud latinos dr' .xx. die mensis. Et sur
gens esdras criminabatur omnes il
los quod contra legem dei sem scm commis
cuerant se incircumcisorum et opus est ut ab
icerent uxores. Et populus multitudo multus
ppls est et tempus pluuie et non sustinemus eos
stare foris et opus hoc non est unius diei uel
duorum elige tibi principes transfluminis per uni
uersum isrl' et apud quoscumq; inueneris mu
lieres alienigenas citentur in ciuitatem et i
uente sunt in ierlm post filios et filii
iosedech et fratres eius et statim eiecte sunt.
Nec enim crederetur in ihm magnum sacerdotem
huiusse alienigenarum. et uisus azacha
rias sordidis uestib; indutus ad filios
quos eius referendum est licet cum pontifex
esset ipsum non arguebant eo quod fecerit p
uniuersum isrl' et offerebat unusquisq;
pro quo inuenta erat hec transgressio
arietem pro delicto suo pecori. De neemia.
Et factum est in anno .xx°. regis XII
artharxersis erat pincerna regis
neemias de filijs captiuitatis qui
dum esset in susis castro audiuit peregrinos
hebrayce loquentes et accedens cunctatus
ab eis de statu iudee et ierlm et accepit
ab eis urbem esse sine muris et habitatores
eius ppl'm di in afflictione. Nam per diem
sustinebant impetum hostium et noc
tib; intrabant latrunculi et plateas
implerent cadauerib; occisorum et fleuit
neemias et cibum desiderabilem non
comedit nocte et die clamans ad deum.
Cumq; staret in mensa et leuaret uinum re
gi apparuit quasi languidus ante eum et ait
rex. Quare tristis es quod ne malum la
tet in corde tuo. Et ille timens. Ciuitas se
pulchri patrum meorum deserta est. Si bonum ti
bi uidetur mitte me et redificabo illam. Et
ait regina que sedebat iuxta regem. Quando
reuertis. et constituit ei tempus reuertendi. I
stam fuit hester regina hester ut quidam
tradunt nec in dieb; esdre hystoria illa oc
currit. Non enim esdras in uolumine suo
siluisset de hester. et dedit rex neemie
eplam ad principes transfluminis in qua
mandauerat de honore exhibendo nee
mie tamquam duci et legato misso de
latere eius et de impendijs urbis
reedificande. et misit cum eo principes
militum et equites et transitum faciens
per babiloniam multos captiuitatis secum
duxit et uenit in ierlm .xxv. anno reg
ni artaxersis secundum iosephum porro in ierlm
summus erat sacerdos elyasib filius elia
chim et siluit neemias trib; dieb;
et noctib; consurgens cum paucis circuibat
ruinas murorum considerans qualiter reedi
ficari possent. Quarta die locutus est
ad multitudinem. Venite et edificemus
muros ierlm et non simus ultra in obprobrium
gentib; manus enim dni nobiscum est et
uerba regis que locutus est michi.
Et surrexerunt De edificatione. XIII
sacerdotes et edificauerunt portam
gregis alia translatio habet edifica
uerunt portam et probaticam piscinam.
Hec porta iuxta templum per quam introdu
cebantur greges ad offerendum. Secundum ali
os turris gregis. Fuit autem alia tur

Non ab hac reedificatione intelligenda est computacio .lxx. ebdomadarum que incepit in xx° anno artaxerxis per Neemiam ut dicitur super Danielem ix.

ris gregis iuxta bethleem .i. iacob pau(it)
pecora sua. et pastores uigilantes sup(er)
gregem audiunt multitudinem milicie ce-
lestis. Secundo filii asanaa edificauerunt portam
piscium ... ualuas eius et seras et uectes. Hec
respicit ioppen et dyapolin per quam inferebatur
copia piscium. Hec secundum iosephum porta dicta est porta
... Tertia edificauerunt portam ueterem pig-
mentarii et aurifices. Vestigia enim istorum
erant adhuc iebuseorum et melchitidis. iiii
porta uallis. q.s. ducebant in uallem iosaphat
edificauerunt filii zanoe. v edificauit por-
tam sterquilinii. Melchias princeps in bethaca-
rem. per hanc portam sordes ciuitatis efflu-
ebant inundantibus fluuiis in torrentem
cedron. vi edificauit portam fontis prin-
ceps pagi mas pha et muros piscine
syloe. muros autem inter portas edificauerunt
prius ... et ciuitates unusquisque pro possibili-
tatem sua. Nec te moueat si alia no-
mina portarum inuenias quia forte in ortu mo-
dernorum sunt ut aliquando ... alia post alia
sortita sunt uocabula. Nam porta negocia-
torum forte porta est gregis in qua negociato-
res ergastia sua posuerunt ob templi ui-
ciniam. Et porta iudiciaria potuit esse porta
uetus que in fronte ciuitatis pre eminne-
bat porta aquarum potuit esse porta fon-
tis porta equorum non fuit porta ciuitatis
sed statuta erat ante atria templi usque ad
quam ascendere in equis licitum erat. Por-
ro neemias cum suis suis instabat o-
peri nec sompno nec cibo saciauit. Ute-
batur secundum necessitatem et consumatum est opus
pannos duos et iiii menses. Sed simul
ta angustia et periculis in pedimentis. Fi-
nitime naciones in manu forti aggre-
diebantur eos. Neemias in media parte
populi armata statuit circa ciuitatem
ut sustinerent impetus aggredientium
alia uero media pars edificabat. Vnam
manu ponentes lapides et altera gla-
dium tenentes. Porro secundum interuen-
tum impedimentum orta est fames in fra et ob-
ligauit se populus debitis sub usuris. Sed
et agros et uineas et oliueta uendere
compulsi sunt. Tandem filios et filias
uenundare in seruos. Et conuocata mul-

titudine compleuit. Neemias dites et ma-
gistratus remittere usuras et restituere uine-
as et agros et suos quos emerant ex
ciuibus suis sui dites. Sic excutiat deus
omnem uirum qui non compleuerit uerbum hoc. et dixit
uniuersa multitudo amen. Ipse uero annonas
que regi dabebant condonauit. Cum enim
dux missus esset a rege tamen annonas
que ducibus debebantur non comedit a prima
die qua egressus est a rege usque dum re-
dit ad eum. Ipsa tamen huit in penuria
quos principes transfluuium qui in uidebant
et corrumpunt quidam multis seniorum qui
erant in ierusalem ut eum morti traderent uel
proderent. Quod cum ne querent uariis eum
terruerunt rumoribus ut sic ab opere ces-
saret dicentes multi iurauerunt aduersum
te. uade absconde abeas. Rursum age quod
bat delatum est ad regem quod uelis rebellare
re. et te facere regem iudea. Noli exasp-
erare dominum tuum. Cumque multa fingerent
in hunc modum non preualuerunt quia manus
domini erat cum eo. De inuentione ignis.

Postquam autem edificatus est
murus quia pauci erant habitatores
in ierusalem precepit neemias ut
clauderentur porte ante solis occasum
nec aperirentur ante sol calorem. Cumque
numeraret inuenis. vii. qui fecerunt aput
eos sollempnius et conuenerunt in ierusalem
quasi uir unus. et accepit neemias quod
non habebant ignem de celis missum traditum quod
est ei a senioribus quod iere in diebus cap-
tiuitatis abscondat stipites altaris
et prunas in uasculis terre in ualle iosaphat.
Cumque uenisset ad locum eruderauerunt pu-
teum et inuenerunt stipites et prunas et
aquam crassam et tollentes ea super stru-
em lignorum et hostias que erant super al-
tare proiecerunt et erupit ignis. et appella-
uit neemias hunc locum nephar quod interpretatur
sanctificacio alii dicunt nephi. et orabant
sacerdotes ionatha inchoante et ceteris re-
dentibus. De obseruantia tabernaculorum.

Porro prima die scenophegie conuene-
runt ad esdre ut afferret librum legis
moysi et legeret coram populo. Ste-
tit esdras super gradum ligneum quem fe-

no

est quum quod sub esdra leguntur ionatha inchoante et ceteris rindentibus et quod in fine ieiunium
... liber machabeorum idem legitur et ... longo fuit tempore post restitucionem
... hystoriam ... filios israel
dispersos ... in ... ut uiuere
... et sic ... a machabeis memorata est sollempnitas
... ignis ... ionatha inchoante et ceteris ...

cerat ad loquendum uix pre angustia. i. pre tam angustia senis qui erant uixerat et legit de mane usque ad medium diem. leuite uero xii. silentium faciebant in populo. flebat autem omnis populus. et dixit ad eos esdras. Nolite contristari quia sanctus dies domini est. Sed ite comedite pinguia et bibite mulsum. et date partes eis qui non preparauerunt sibi. Cumque redisset in diem secundum inuenerunt in lege preceptum a domino. ut habitent filii israel in tabernaculis mense. vii. in die sollempni et mandante esdra egressi sunt et tulerunt frondes oliue et ligni pulcherrimi mirti et palmas et fecerunt sibi tabernacula in atriis et domatibus suis et in atriis domus dei quod non fecerant a diebus iosue filii nun. et obseruatum est deinceps in israel usque in hodiernum diem. Die uero. viii. fecerunt collectam iuxta ritum statuentes ut quisque daret terciam partem sicli pretium ad oleum et panes propositionis ad ligna et sacrificia sempiterna in diebus festis et pro populo. Die uero. xxiiii. quod audierant in lege amonites et moabites non intrabunt ecclesiam dei. Separauit ab ecclesia alienigenas et in mundatione sui statuerunt incrastinum generale ieiunium ut affligerent animas suas homines iuxta uias usque ad plures septenes et conuenerunt omnes ad audiendam legem quater in die et quater in nocte. In lectione finita seruiebat populus ad orandum et fiebant preces super eum et tandem benedictionem sacerdotalem ex hiis ut dicit beda ecclesia traxit exemplum. Nam et secundum gradus legere et leuite proclamatores faciunt ipsi et omnes conueniunt ad ecclesiam. et sic penitus eo modo quo illi. Semel enim in nocte surgimus ad nocturnos secundum illud media nocte surgebam ad confitendum tibi. In die uero septies secundum illud. Septies in die laudem dixi. Singulis autem horis quod legitur lectio quam capitulare dicimus post quam prosternimus nos ad preces in diebus profestis et secundum ordo per benedictionem.

De dedicatione muri et obitu neemie.

Porro uidens neemias urbem esse uacuam habitatoribus rogauit optimates ut habitarent in ierusalem et benedixit eis qui sponte se obtulerunt. Reliqua uero multitudo misit sortem et .x. caput super quem sors cecidit fecit habitare in ierusalem. Post aliquod tempus congregati sunt in ierusalem ad dedicationem muri. et ascenderunt sacerdotes et leuite et cantores cum musicis instrumentis et psallentes incedebant per murum. Esdras uero precedebat. Neemias et optimates cum eo super alteram partem muri incedebant psallentes. Reliqua uero multitudo sequebatur eos super terram et ducebant choros. His expletis rediit neemias ad regem. anno. xxxii. regni sui. Et mortuus est esdras in senectute ueneranda et cum multa sollempnitate sepultus in ierusalem. Hunc quidam hebreorum autumant fuisse malachiam. Sed malachias post regressum captiuitatis natus est in iudea in sapha. Qui quia uite optime fuit et aspectu decorus populus appellauit eum malachi. i. angelum. Tradunt et quidam quod sibi prophetice dicebant eadem die angelus dei apparens iterabat et mortuus est dum adhuc iuuenis et sepultus est in agro suo. Porro circa finem dierum suorum rediit neemias in ierusalem ex beneplacito regis et intellexit mala que fiebant in ea. Sacerdotes namque in diebus illis sue non habitabant in gazophilaciis circa templum sed in domibus propriis cum omni domo sua et custodiam uasorum dei posuerant in domibus secularibus a templo et edificauit de proprio gazophilacia in quibus excubabant sacerdotes et reponebant uasa. Preterea inuenit populum calcantem torcularia in sabbato et inferentes in ierusalem uinum et uuas ficus et omne onus gentesque inferebant pisces et uenalia et uendebant in sabbatis filiis iuda et obiurgauit neemias optimates dicens. Cur prophanastis diem sabbati et induxistis iram dei super israel et super ciuitatem hanc. et adiurauit eos de custodia sabbati et precepit claudi portas in sabbato ne intrarent negociatores et manserunt extra ierusalem semel et bis. contestatus est eis neemias si iterum in tempus uenirent manum mitteret in eos et recesserunt et fecit neemias bibliothecam congregans libros de regibus

De edificatione muri et obitu Neemye

Indutia ea etate solis defectio facta est ·
18 mo de ethna erupit ignis plato natus
est ypocras medicus claruit · dyonisius 2
cicilia tyrannidem exant

Nota paula fuit quedam vidua romana nobilis et sanguine
...erti orientales ...ad concilium et inter eos
fuit Roma Epiphanius qui ... apud eam que
ad predicationem eius transiit mare cum una filiarum suarum
... et eustochio. ... tradiderunt ...
... in bethleem et edificaverunt ibi cenobium de
propria substantia in quo ... cum filia sua et cum
aliis mulieribus deo ...
... et in eadem villa
manebat ieronimus qui ad
eam petitionem hanc hystoriam
transtulit de caldeo
in latinum et multa alia

et propheta zacharias duo et epistolas regum et donari-
is et plures omnibus que fecerat detulit
ad dominum neemias dicens · Memento mei
domine in bonum usque huc sumpta est se-
ries hystorie ab annalibus hebreorum preter
hester · Cetera que post hec apud iudeos gesta sunt
de scriptis iosephi et affricani exhibentur
et de libro machabeorum · Quem quidem au-
ctoris scriptum arbitrantur · quidam agreas ·
Et mortuus est neemias uir benignus · et se-
pultus est uir magnus quem edificavit post
arthaxersem regem xerses duobus mensibus · post
quem sogdianus mensibus · vii · post quem reg-
navit darius cognomento nothus sub quo e-
gyptus recessit a persis · post darium regna-
vit archaxerses qui cognominatus est memor
darii et pasitidis filius hic ab hebreis di-
citur assuerus sub quo hystoria hester scripta est ·

Librum hester hystoria hester ·
transtulit ieronimus · ad peticionem pau-
le et eustochii de hebreo in la-
tinum · et qui in greco corruptus erat per
varias editiones revelavit eum de
archivis hebreorum et diligenter transtu-
lit verbo ad verbum · Regnavit assuerus
ab india usque ethyopiam super · cxxvii ·
provincias et erat in susis civitate solium
regni eius · Tertio igitur anno imperii sui
fecit grande convivium cunctis principi-
bus suis provinciarum et inclitis coram
se · c · lxxx · diebus in domo illa mirabi-
li de qua legitur de hystoria alexandri cuius
columpne erant argentee tectum in
star firmamenti cogemmatum hiis gemmis
diversi coloris in figuram syderum et signo-
rum dispositas post hos dies convivio
invitavit omnem populum qui erat in
susis · discumbentibus extra domum · vii ·
in vestibulo orti delitiarum · In orto erant
vinea hiis vites argenteas et pal-
mites aureos · ex varietate gemmarum
distinctos · Super columpnas extensa
erat tentoria a que appendebantur columpnis
argenteis et marmoreis et eburne-
is circulis inserta funibus bissinis
atque purpureis lectuli quoque aurei
et argentei dispositi erant super pa-
vimentum smaragdino et pario stra-
tolo

tum lapide Bibebant autem omnes
in aureis poculis unum saporem et hin-
das nec erat qui nolentes cogeret ad
bibendum sed id moris est apud persas · Vas-
ti quoque regina feminarum fecit convivium in
pallacio regis die autem vii · cum rex incal-
luisset mero precepit · vii · eunuchis ut introduce-
rent reginam in decore suo ut ostenderet
omnibus pulchritudinem suam · Que ad
imperium regis contempsit venire · et ira-
tus rex consuluit a vii · sapientibus qui vi-
debant faciem eius quid de ea fieri oporteret · Et
respondit mamuchan · Non lesit te solum vas-
ti · sed viros regni tui · Nam eius exemplo
mulieres parvipendent imperia virorum ·
Egrediatur igitur edictum a facie tua ut
vasti non ingrediatur ad regem · sed altera
melior regnet pro ea · et exiit edictum
per omnes provincias per epistolam regis · et dixe-
runt pueri regis ad eum · Querantur
regi virgines puelle speciose et trada-
tur aggeo eunucho ad custodiam et ac-
cipiant mundum muliebrem · i · vestes
et cultus ornatus · unguenta et mistros ta-
lium mundiburdos vocamus et que-
cumque oculis regis placuit fiat regina · et
iussit hic fieri · Erat tunc in susis vir ... vo-
cabulo mardocheus de tribu iemini · hic erat
nutricius filie fratris sui edisse que et hester
vocabatur quam orbatam utroque pa-
rente mardocheus adoptaverat in filiam ·
Hec inter ceteras tradita est eunucho
nec indicavit populum suum sic enim ma-
daverat et mardo-
cheus et invenit
gratiam
in oculis
eunu-
chi et
acce-
lerauit
et c-
tum
mise
ri-
dit ei
vii · pu

regnet pro vasti

Beniamin · qui descendit
de filiis ingenue sectionis

ellas ut eā ornaret et extollent.
porro uirgines ungebant. p. vi. m
ses oleo mirtino et alijs. vi. quibz
dā pigmētis et aromatibz utebant.
ut p⁹ annū ingrederet ad regem et
que uespe intrabat egrediebatur
mane nec poterat redire nisi rex ex
nomie iussisset eam uenire. Mardo
chius autem uersabatr i uestibulo do
mus regie curam agens salutis fili
e. Tandem istabat dies quo hest⁹ fi
lia abiel intrare debebat ad regem
nec q̄siuit ab aggeo cust mulierum
sz posuit i uoluntate eius qui te
nebat puellis dare quicqz petissent
et intrauit ad regem anno. vij. regni
ipi⁹ mēse. x. qui hebrayce dr thebeth
latine ianuarius et inuenit grām
ap regem et fec eam regnare p uasti
et celebrauit nupcias p mensem et ma
dauit pēos qui aggary dr. i. curso
res regis in uniuso regno p t ̄c nupci
as. Mardocheus qui frequenter in baby
lonia uia morabatur ... et adduc
ta fuerat hester transtulit se in susis.
Eo tpe irati s̄ duo eunuchi et machina
bant ut interficerent regē qd nō latuit
mardocheū et indicauit hest⁹ et illa
ex nomie mardochei detulit ad regē.
Q̄ situz ē et i uentū et appensi
patibulo et traditū ē coram rege in a
nalibz in quibz reges accidentia tpis
sui redigebant. Post h assuer⁹
exaltauit amā
amalithi
tem qui
erat de
stirpe
agag quē samuel trucidauit et ado
rabat eum sicut regis p ̄c mardoch⁹
qui p p̄ris legis genu nō flectebat.
Q̄ attendēs amā indignatus et ac
cipiens eum hebreum ee. ait ipse libi
flectunt genua. h ̄a sim⁹ dedignatur
et disposuit pdere iudeos qui erant
in regno assueri ueteri motus odio
qr iudei deleuerat amalechitas. xij.
itaqz anno regni assueri mense p̄mi
sa ē sors in urnam que hebrayce f
coram amā quo die et quo mense
gens iudeoz deberet interfici et exiuit
mensis. xij. tc ait amā ad regem. Inse
regis suaere pacē. Nouit a patris ē
dissimilitudo. Est gens in regno tuo
dispsis ceris nouis utēs legibz ī sr
regis ita cōtēpnēs. Expedit tibi ut
non insolescat. decernē g⁹ ut pereat
et ne dispendiū senciās in tributis.
x. talentoz ex pendam archariis
tuis gaze. Tulitqz anulum quo u
tebatur et dedit illum amā dicēs:
Argentū tuū sit et de populo age qd t
placet. Tūc scripsit amā ex nomie
regis litteras anulo regis designatas
in oēs prouincias ut occiderent iudei a
puero usqz ad senē et bō eoz diripe
tur. xiij. die mēsis. xij. statimqz in
susis impendebat edcm. Qd cū le
gissent iudei fleuerunt. Sz et mardo
che⁹ indut⁹ sacco et aspsus cinere
eiulabat magna uoce p foribz pala
cij. Non enim licitis erat indutus sac
co intrare palaciū. Q̄ cū accepis
set hest⁹ consternata ē et misit ei ueste
qua indutus intrauit ad eam qn
accipe noluit sz signauit ei p eunu
chū eam fletus et exemplar edci
q pendebat in susis misit ei monēs
eam ut intraret ad regem et sup
plicaret ei p populo suo. Q̄ r. Iam
xxx. diebz nō sū uocata ad regem.
Decretū ē ut qui nō uocatus acces
serit moriatur nisi forte rex aure
am uirgam ad eum intenderit. Rur
sumqz dix. mardoche⁹ ad eam. Q̄s
scit utr̄ ideo adueneris ut in tali te

pore pareris. Si nc silueris p aliam
saluabit dominus pplm suu/ et tu
et domus pris tui pibitis. Tunc man
dauit hest mardoch ut omis iudei
qui erant in susis p triduu ieiuna
rent et orarent p ea/ sz et ipa ieiu
nauit. Die autem tercia induta regali
bz stetit in atrio domus contra basilica
regis cum duabz puellis. Quarum u
na inplente sustinebat/ alia sequens
longitudine uestiu summis digitis
deportabat. At ille sedebat supra so
lium contra hostiu domus. Qui cum
respexisset eam torno uultu collapsa
e. Cumqz uidisset hest lapsam placa
ei et extendit contra eam uirgam au
ream. et surgens uenit ad eam et
fouens eam gremio consolabatur dicens.
Noli timere. p subditis lex data e. tu
michi conregnas. Que surgens et acce
dens osculata summitate uirge eius.
et ait rex. Quid uis hest? quid qd
petis dabitur tibi. Que rs. Obsecro
ut ueniat hodie rex et aman ad conuiuiu.
Veneruntqz ambo ad conuiuiu regine.
Cumqz rex bibisset habundanter ait/ pete
qd uis hest. et impetrabis. Que rndit.
Obsecro ueniat cras rex et aman ad conui
uium et indicabo ei cor meum. Egressus
itaqz aman letus. Cumqz uidisset mar
doch nec assurrexisse sibi indignatus
e/ conuocans uxorem et amicos expo
suit eis omem gloriam suam/ addens qd cum
solum hest cum rege uocauerat ad
conuiuium/ tamen nil se habere reputabat
dum uideret mardocheum. et dixerunt ei.
Iube parari trabem .l. cubitorum et suggere
regi ut appendatur mardocheus in ea/ ut
sic eas letus ad conuiuium. et iussit pa
rare trabem. Noctem illam duxit insompnem
et iussit sibi legi annales/ et uentum
e ad locum ubi scriptum e quod mardoch nun
ciauerat regi facinus eunuchorum. et ait
rex. Quid honoris consecutus e mar
docheus ~~nunciauerat~~ regi p hac fide.
Et dixerunt ei nich. et quesiuit rex
quis esset in atrio/ et dixerunt puer. a
man. Ipse ut suggereret regi de morte

(et mencat)

mardochei. Cumqz uocatus intrasset
aman. Dixit rex ad eum. Quid debet
fieri uiro quem uellet rex honorare.
Qui cogitans pse dictum ee. rs. Debz
indui stola regia et coronari dyade
mate et sedere sup equum regis/ et primus
de principibz teneat equum et p ciuitatem
incedens clamet/ sic honorabitur quem
uoluerit rex honorare. Dixit ei festina
et fac ut locutus es mardocheo. Ca
ue nequaquam pretermittas ex hys. et
fecit aman mardoch ut locutus fuerat
qui prius renitebatur putans sibi illu
di ab aman/ sz ueritate cognita consen
sit/ et rediit mardocheus ad fores pala
cij. aman u festinauit in domu lugens.
et operto capite. Dixerunt ei sapientes amici eius.
Si de semine iudeorum e mardoch. ante quem
cadere cepisti non poteris ei resistere. sz ca
des. et ecce nuncij regis compellebant eu
intrare. et intrauit cum rege ad conui
uium et ait rex pete quod uis hester.
Que rs. Da mi animam meam et ppl'm
meum ne pereamus. Venditi enim sumus uenu
damur et gemens tacerem/ et ait
rex quis e qui hoc audeat facere. Que rs.
hostis nr aman iste. Quod ille audiens
obstupuit. Rex autem iratus surrexit.
et intrauit in ortum. aman uero suppli
cat regine p anima sua. Cumqz reuer
sus esset inuenit aman corruisse sup lec
tum in quo iacebat hester et ait rex
et reginam uult opprimere me presente
et dixit arbona eunuchus. En lignum
quod parauerat mardocheo stat in domo a
man/ et ait rex/ appendite illum in eo
et suspensus e aman in patibulo/ et de
dit rex hest domum aman/ et ingressus
e mardocheus ad regem. Confessa e .n. he
ster quod patruus suus esset/ et dedit rex a
nulum mardoch quem ab aman recipi ius
serat. hest autem constituit mardoch sup
domum suam. Que iterum flens procidit ad
pedes regis supplicans ut ueteres litteras
quas scripserat aman contra iudeos nouis
epistolis irritaret/ et acquieuit rex/ et
scripsit mardocheus litteras anulo regis
sigillatas principes prouinciarum ne occide

rentur iudei · immo eos qui parati erant
ad occisionem iudeorum interficerent iudei et
manus principum erat cum eis · et fama
nominis iudeorum celebre erat ita ut plures gen
tilium religioni eorum iungerentur · Et recorda
tus est mardocheus sompnii quod viderat · et
interpretacionem intellexit · et hoc erat sompnium ·
nium · Apparuerunt et voces et tonitrua
et terre motus super terram et ecce duo
dracones parati contra se in prelium · ad quo
rum clamorem naciones excitate sunt ut
pugnarent contra regem iustorum · et fuit dies
illa tenebrarum et discriminis · et turbata
gens iustorum iudeorum clamavit ad dominum
et ecce fons parvulus crevit in flumen max
imum · et orta est lux maxima et humiles ex
altati et devoraverunt inclitos · porro
in ipsa epistola quam scripsit pro iudeis excusa
vit se in hunc modum rex · Ne putetis si
diversa iubemus ex animi levitate venire
sed pro necessitate temporum formam ut rei pu
blice poscit utilitas · Multi sublimati
a regibus honore collato abusi sunt
in superbia et in nos qui dederunt mo
liuntur insidias · Aman et animo et gente ma
cedo et ex obliquo contra medos et persas
animo in tumultu ut regno nos privare
nitebatur et spiritu · Nam et mardocheum cu
ius fide vivimus et consortem regni hester cum
omni gente sua novis machinacionibus
expetiit ad mortem · cogitans ut inter
fectis nostris insidiaretur solitudini · et regnum
persarum transferret ad macedones · Nos u
ero iudeos viventes auctoris beneficio patribus nostris
regnum traditum est et usque hodie custoditum
iudeos absolvimus et hostes eorum inter
fici iubemus · Igitur · xiii · die mensis · xii · per
cusserunt iudei hostes suos plaga mag
na pro pluribus · post · lxxv · xiiii · vero die
celebraverunt convivia cum gaudio partic
ulas sibi invicem mittentes · In susis vero in
terfecerunt · d · viros et in · xiiii · die obtinuit
hester a rege ut adhuc occiderent in su
sis hostes iudeorum · et suspensi sunt · x ·
filii aman et de aliis ceteris · ccc · perierunt
et ideo iudei qui habitabant in susis duo
bus diebus occisionis vacantes · xv · die
convivia celebraverunt · et post mandavit

hester et mardocheus hos dies in initio sol
lempnitatum recipi et dies phurim id est sor
tium ob futuri auditus addentes ut me
moriam facti nulla deleret oblivio · hos di
es tamen vocat iosephus actores eo quod iudei
de merore in gaudium transierant iussu · Scripsit
etiam mardocheus ad iudeos simul cum sacerdote
ioachim qui post eliaziph successerat
ut dies isti sollempnes haberentur in iudea
in sempiternum **Incidencia**

In diebus assueri athenienses · xxviii vi
teris [illegible] cum antea · xvi · tantum u
terentur · Senones galli duce brenno
romam invaserunt et excepto capitolio
incensam [illegible] vastaverunt · vi · milites
Tribuni militares pro consulibus esse cepe
runt · obiit anaxagoras philosophus et era
clitus tenebrosus et democritus et socra
tes in carcere venenum bibit · diogenes et
ysocrates claruerunt · aristoteles plato
nem audivit · xviii annum agens **De**

Post assuerum regnavit ar **ochio**
tharxes qui ochus dictus est · hic misit
vagosum principem militis regio
nibus trans flumen eufrates · Erat autem
in illis temporibus sacerdos iuda qui iude principatui
suo successerat · Erat autem filius iohannis in quo
pontificatui aspirabat et preterea vago
si familiaritate sibi comparavit · Qua confide
ntia ihesus elatus in templo adversus io
hannem fratrem suum incitavit fratrem ut eum inter
ficeret · unde vago indignatus ascendit in
ierusalem · Cumque prohiberent eum ab ingres
su templi · dixit · Mundior est sum cada
vere quo templum prophanastis · et in
gressus spoliavit illud et imposuit mi
nistris templi ipsum tributum et annonas
anni · vii · agnis pro innumeris tertium eiusdem ab
soluti fuerant · porro ex artarxerses egyp
tum ad suum revocavit imperium nec
thabo rege in ethiopia pulso in quo egyp
tiorum regnum destructum est · Iudeos apud a
mo iudeorum capta in hircania et ceteros
translatos iuxta mare caspium collocavit.

Eo tempore romani **Incidencia**
gallos superaverunt · demoste
nes ysocrates claruerunt · obiit
plato post quem pensipus achademiam

ysippus

tenuit. **De Dario filio Arsami.** Machabeorum
Post Ochum regnavit filius eius Arsa-
mus, et mortuo Iohanne in Ierusalem
successit ei filius eius Iaddus. Sed
Dario post Arsamum regnante filius eius Da-
rius. Hic prefecit regionibus trans flumen
Saballam de gente Ceteorum ex quibus
Samarite descenderant. Erat autem Iaddo frater
Manasses ad pontificatum anhelans,
propter quod Osacham filiam Sarabulle duxerat
uxorem. Cumque ministraret in sacerdotio
indignati sunt Israelite, et nolebat cum
recedere ab uxore. Transtulit se cum uxore
ad socerum suum. Qui pollicitus est
ei quod edificaret sibi templum instar
Ierosolimorum super montem Garizim, sed hoc autem
sub regis Darii faciendum erat. Interim
autem contradixit et abiit qui est megesthia
nec vicit tyriorum insignis, et transierunt
ad Manassen plures de Israelitis quibus Sara-
balla pecuniam ministrabat, terram co-
lendam deputabat et habitationem. **Inva-**
Eo tempore Mallius Tarquatus **dentia.**
consul Romanorum filium suum
virgis cesum securi percussit,
quia contra imperium consulum cum hosti-
bus pugnaverat et tamen expugnaverat.
Per idem tempus Philippus **De Alexandro.**
rex Macedonum per insidias pere-
ptus est a Pausania trahente ge-
nus ab Oreste, cui successit filius eius Alex-
ander vicesimum agens annum. Qui volens
obtinere Syriam et Hellespontum et congre-
gati sunt adversus eum principes Da-
rii qui erant trans flumen et super Granice
fluvium expugnavit eos. Cumque pervenis-
set Lidiam et Sydoniam pervenit ad lo-
ca Pamphilie. Tunc Darius filius Ar-
sami exercitum collegit ex ... et transivit
Eufratem et montem Taurum sperans in an-
gustiis Macedones expugnare.
Tunc gavisus est Saballa putans quod
post victoriam occurreret Dario et e-
dificationem templi ab eo impetra-
ret. Ipse vero longevus a filiis vocabatur.
Sed aliter quam sperabat evenit. Nam
victus est Darius a Macedonibus et cap-
ta mater eius et uxore et filiis ad Per-
sas fugiens remeavit cum predis. Tunc
Alexander cepit aspirare ad monarchi-
am orientis, et intrans Syriam cepit
Damascum, et subiugata Sydone Tyrum
obsedit. Tunc Saballa eligens de suis
viros in Alexandrum transfugus est dicens se libentius
eius obsequi quam Dario, et quod loca sub
potestate sua constituta ei contraderet. Et
grate susceptus est ab Alexandro. Postea dixit
se habere generum Manassen fratrem sacerdo-
tis gentis Iudee, et multos alios cum eo
presentes ex ea gente quos velle aiebat
sibi eo templum constitutis locis edifica-
re, quod profuturum Alexandro testabatur,
quia potentia Iudeorum in duo divisa non re-
bellaret. Concedente vero Alexandro
omni studio edificavit Saballa tem-
plum et altare quod permansit usque ad
destructionem secundam per Romanos, et in
eo Manassen constituit pontificem. Porro cum
Alexander erat in obsidione Tyri scrip-
sit ad principem sacerdotum in Ierusalem
invitans eum ut sibi preberet auxi-
lium et exercitui venalia prestaret,
et redderet sibi tributa que prius Da-
rio conferebat. Et hic Iaddus summus
sacerdos se Dario sacramenta dedisse
nec eo vivente posse transcendere con-
stituta. Tunc comminatus est Alexander
genti Iudeorum quod per eum discerent qui-
bus deberent constituta servare. Tunc
in septem mensibus Tyrum fecit consumptam. Qua
vastata Gazam obsedit, et mortuus
est Saballa. Alexander autem capta Gaza
in Ierusalem festinabat. Et timentes Iudei
clamaverunt ad dominum et immolabant
hostias, et Iaddus orabat pro gente. Qui
cum post sacrificium obdormisset precepit ei
deus ut confideret, sertisque civitatem inorna-
ret, et ipse pontificalibus indutus et re-
liqui sacerdotes cum eo legitimis sto-
lis induti obviam exirent Alexan-
dro. Et consurgens a sopore oraculum omni-
bus indicavit. Audiensque non longe
a civitate esse Alexandrum processit cum sacer-
dotibus et civium multitudine sacrata ad
locum qui Saphi appellatur, quod latine
translatum scopulum sonat, unde Ierusalem et

Et hic fuit prima processio religiosorum ex hita in generali et tamen episcopis secundum regule.

No. Arbores solis et lune cum ... et ... arbor ... tangebat ... cum ... respo[n]sum dabant interrogantibus ubi Alexander de uxore et filiis suis responsum recepit et eciam de morte sua

et templu uidi potuisset et fui e
contra spe oim qui sequebant regem.
Nam alexand intuens pontifice
pontificali stolam signem et sup cy
darim lamina inqua sptu erat
nom di descendit de equo. et adyt
eum solus. et nom dei tetragramato
adorauit et potificem ueneratus
e et obstupuert pncipes et tirus.
et ludificatam regis mte putaunt.
Solus pthemi qsuuit abeo cur sa
cerdote gentis uidee adoraret. R.
Non hunc adoraui s dm c pncipa
tum sacerdotij gerit. Nam ps opni
u i tali hitu dm 9speci adh in ciui
citate macedonie 9stitut. dumq me
cu cogitare utr asia obtine posse
uisit me 9fide. Nam ipse exitu me
um pduceret et psaz traderet pnci
patum. Nam aute pmo uidi i hoc
sacerdote ipi effigie et q m pmis
puentura 9fido pia dm adoraui
et homine ueneratus sum. et ingres
sus e urbem alexand et i templo sa
crificauit do s orsione sacdotis. et at
tulunt ei dani inquo sptu erat hyrca
yrcum uolante regu grecor et psaz
pditurum potium et arbitrat descptu
ee qm ipse e. et i crastin 9uocans
ppl'm uisit pete q uellet. et ipis pete
tib 9cessit uidis uti uti patis legi
bus et .vij. anno su tributis ee ssp sab
bum fieret et qui ad alias citates pfis
e. Tuc samite uidites munificentiam
circa iudos cogtos se ee dixunt iudos
origine suam ab effraym et manasse re
censentes et postulaunt ut templu
eor ingarizi honoraret q i reditu se
factu pmisit. Cumq peterent abeo relax
acionem .vij. anni qsuuit qui erant et
dixerunt se ee hebreos. Cumq adcet
utr erent iudi negauunt se iudos ee
et .R. Iudeis tm h ego 9cessi. porro no
ui silencio ptusint qr alexand da
rii uic et postea ... quo 9suluit ar
bores sol' et lune et ca admiratione
digna q pceptori suo aristoti pepi
stulam indicauit ad ea q ca eplim

di gesta sut festinates recep e de mor
te sua si babilone intraret et i fem e
a sorore. Sacerdotes uo qui erant uite
tes pomis arbor sol' et lune .ccc. an
nos uiuebant ubi iupit et dyana
colebantur ibi. De reclusione decem tribu
um cu uenisset et morte.

Alexand ad montes caspios inclusit
eas filij captiuitatis .x. tribuum ex qbus
eni tenebant egredi non lice postula
tes abeo egrediendi licitam. Cumq co
gnosset cam captiuitatis acceps eos reces
sisse aptea do et uitulis aureis imolas
se [illegible] di pdicit eos a captiuitate
eos non reditos. Tunc s qd arcius reclu
deret eos. Cumq angusta uiaz reduceret
molib bitumiatis. uidens labore huan
no suffice. orauit dm isrl' ut opus e
9pleret et accesserunt ad se iuice prup
ta moiu et fcs e locus i meabile. Ex q
liquido app q n ee di uoluntate ut exeat.
Egredientur tn circa finem mudi mag
nam hoim strage facient. et ut ait iose.
Ds quid faciet e pfidelib suis si tm fe
cit pfideli. Cumq redisset alexand
in babilone sumpto ueneno a sorore sua
usum ligue amisit. et extrema uol
sua scripto expssit. et noluit monarchia
suam in aliquem transfere. ne qs par in
potia ap posteros legeret. et .x. quos a pu
ericia sua secum socios huit regni suc
cessores instituit. Hec au institucio no
stetit. Nam .iiij. tm ex eis abiectis al
regnaunt. sic in hysto dani e 9phi
sum. Mortuus e aut cu eet annor
.xxxij. .xij. ac annis regnauit. et dr qd
lega p .xij. alexandrias edificauit p
nullo anor quib regnauit. ipse in te
mone condidit pechoniu .i. uirtutis
sue iudicium. De ptholomeo sother.

Et regnauit p eu in egypto ptho
lome qui 9gnoiatus e sother.
Qui cognoiatus e soth. Qui
cu regno suo adiecisset syriam apposi
uit adice iudea. et ascendens i irlm
die sabbi sciens eos ea die arma no
motos sb silatoe sacrificandi deo nullo
9tradicente intrauit. vn s iose ouidi

No. Alexander uenit in Babilone ubi nostro ... et ... ibi ... arboribus solis et lune ... uenit et ... in paradiso ... et ab eis p responsum ... ret Babilone ... Alexander ... orbis ... in quibusdam glosis ... orbis et ... Babilone et ibi ... Arbores ... in oriente de quorum pomis sacerdotes ... solis et lune ... annos uiuebant. Dicebant autem solis arbores ... radiis solis ... tangebat ... et ... dabat ... et de arboribus lune

sabathites uiros ridiculos appellauit
qui p superflua supsticone gaudent. Ptho sustinuit
tinet pholome namque missos de iudea
et garizim captos trahens ad egyptum
rediit. uediciom ex ponens eos anego
ciatoribus nacom di-stracti sunt et dispsi
et p hanc captiuitatem licet non fuit gen
alis diffusius dispsi sunt in naciones.
bii machabeis legitur conuenisse mirsim iu
deos exoni nacione que sub celo est. Jado pon
tifici successit filius eius omas. cui suc
cessit filius eius syon iustus. cui suc
cessit frater suus eleazarus pouta filio sy
monis ad huc puulo. Incidentia.

E O tempore scriptor clarus ut claudius
cecus rome claruit qui aquam
claudiam induxit et uiam a
piam strauit. Teophrastus phus clarus
qui adiuitate loquendi ut ait tho nomen
accepit. Censu rome agitato inuenta sunt
ciuium. cclxx. condite sunt forgentis arimini
et beneuentum. De tholomeo philodelpho

P ost pholomeum soth regnauit in egyp
to phyladelphus. hic studiosus et
librorum cupidus demetrium biblo
tece sue pfecit. Cumque quesisset ab eo de
numero librorum. xx. ad cc dicit. ꝛ paulo
post tempore usque ad. l. possem puenire. et ii
tiatum sibi dicit apud iudeos esse lege
ore ipsius dei edita et digito ipsius scripta.
pqua sui ope laborandum esse dicebat. ut
ingref conuersa eloquia in marchinis re
galibus scriberentur. h. n. erat. lex dei quam phi
zena dicit. i. uiuere. zein. n. uita uel iu
ue sonat quem uulgus appellat iouem ꝛ
ad ostendendum legis eius sanctitatem. addidit
ꝙ si nisi a dei uiuentis cultoribus transferri
non potuisset. Nam ꝛ theopompus cum
hystoriis quas scribebat eam uoluis
set inserere uersus est in amenciam. thotectus
quoque pertinacem tamen factus est cecus et penitens
sanati sunt. et ita suggessit regi ut scriberet
pontifici iudeorum ut uiros hebrayce
ꝛ grece lingue peritos ad ipsum dirigeret
cum lege dei qui ad eam transferendam sufficerent.
Qui ut impetraret multa cum epistola mitten
da censuit. aderat ibi aristeus qui lon
go tempore iudeorum calamitati compaci

ens oportunitate liberandi eos inuen
ta ait. Quo quod postulas obtinebis
tot iudeis in regno tuo seruientibus. Sol
ue igitur eos et michi gratius erit pontifici iu
deorum. nec obliuiscaris quod dico metu uictorum af
finem estimes. scit ex scio tua interesse
sic horem omnium dominum honorauis. et libe
rauit rex de iudeis. c. xx. dans dominis eorum
pro capite. c. xx. dragmas argenti. Cumque
dixisset rex hoc magnum esse. dixerit magnum
est quod hic sit regi munifico. Tunc scripsit
rex eleazaro in hunc modum. Gente tua
quem secus nos erat. liberati donaui arbi
tris deo ioacium hoc esse. quorum quosdam mi
liae assignaui. alios quorum fidem pba
ui constitui in palacio. leges quoque uestras
in nostra bibliotheca reponere decreui. Bene
igitur facies mittendo nobis uiros senio
res qui ualeant interpretacionem eorum caute
nobis relinquere. Transmisi autem argenti. c. ta
lenta p imolacionibus faciendis. et sep
aurum. l. talenta auri ad crateras et li
gatoria facienda. ꝛ gemmas sine numero ad
artificum operacionem. tu manda nobis que
ex hiis facere uolueris quod gratanter amplec
tem. Tunc mittens ad eum eleazarus
quod postulabat respondit et ad interp
tandam legem quam postulas misi uiros
seniores de una quaque tribu. vi. legem fe
rentes. Tue autem pietatis erit ut iustitie
ad nos eam caute remittere. hii sunt. lxx. in
terpretes. quibus lxxii fuerunt more sacre
scripture. lxx. dicuntur. que modicum numerum si
superat aliquando summam excreuit sepe sol
uet. Qui cum uenissent ad regem bening
ne ab eo colla sunt. non tamen ad regem intro
missi usque ad diem. v. Jmminebat enim
una sollempnitas triumphalis ptu
pho. s. quodam quem maiores sui ea
die habeant. Ea igitur die
suscepit eos quos co
ntra in uisitatie
principium decreuerat
honorare. post suscep
tionem uero. xii. diebus
fuit cum rege. ꝛ ci
tatarius est ab eis qui
corde suo disposuerat

hic fuit unum de mira
bilibus mundi ut dicit
plinius. pharus. i. tur
ris altissima in littore
maris sita non in terra
fundata. hic fit. uig.
amen posita. ꝛ fecit te
magnitudinis ꝙ ignis
in summo positus in noc
te totum litus
irradiauit

et sapiue de duobus de cognitione dei et regni gubernatione. Cumque interfuissent cum de regni amministratione plenius disputarent de uno solo consulti et quod nulla creatura deus esset. Sed in eo quod utique acciderit eis de trinitate vel sub silentio transierunt, uerentes tres colendos tradidisse uiderentur. Sic et de incarnatione uerbi mentionem facientes ut in ysaia, qui cum dixisset nobis puerum nasciturum et addidisset vi eius nomina quorum unus est deus fortis, vi nominibus transtulerunt magni consilii angelus, ne uiderentur tradidisse hominem deificatum. Tunc ostenderunt regi rotulum quem attulerant, nec sufficiebat admirari rex certe tenuitatem et compaginationem que oculis deprehendi non poterat, quod littere auree in ea descripte certe ad legibiles apparerent. Introducti autem sub intuitu regis secedere mare secretaque ad negotiorum deliberatione erant, et date sunt eis celle singule, et quidquid est eis optimum et commodum interpretandi preparatum bona regi et pontificibus. Tunc leuabantur secundum prescriptionem uiderent, post tertia interpretabantur usque ad horam nonam. Inde transibant ad cibum et requiem, et consummauerunt opus lxxii diebus. Sed in quibusdam uisum est quod non transtulerunt nisi pentateucum, preterea tres vel plus quam rediret vel post alii ex eis ad redeuntes transtulerunt prophetas et agiographa. Verum si miraculose factum est ut tradit Augustinus, quod una et eadem sine dissonantia inuenta sit editio, uero miraculose fieri potuit ut in tot diebus interpretati sint legem prophetas et agiographa. Ieronimus tamen uidetur uelle quod interpretatores vii diebus in sabbato conferebant, ex omnibus conflantes unam. Nec mirandum hoc asserit, cum esdras legem quam per spiritum sanctum reparauerat preterea cum uetera

Policinitudo dicitur que fit pro regibus et pontificibus et principibus terre, et optat eis bona spiritualia temporalia et eterna et temporis longitudinem. pol. in greco, pluralitas latine est. Nos tempore ad hoc apud grecos talis consuetudo est ut insurgunt in medio templi respicientes clamant policinitudo basileos, id est multi temporis uiuat rex.

uel enigmatice transtulerunt

scriptura que apud samaritanos erat correxit. Opere completo conuocauit demetrius qui super libros erat omnes iudeos qui erant in alexandria et de puncta precedentes, et lecta est coram omnibus translatio eorum et approbata, postea delata est ad regem et coram eo replicata. Cumque peterent a rege interpretes dari auctoritatem ut inmobilis permaneret, hoc se facturum laudauit, si deinceps ita caste corrigerent eam ut quod sibi ueritati foret non cogeretur irritare, et remisit eos muneribus honoratos. Eleazaro quoque misit munera. In templum uero misit mensam auream gemmis inpreciabilibus insignitam, cuius crassitudo cum esset dimidii cubiti, tamen materiam superabat.

Eo tempore sed **Incidentia.** Opus sostratus phari in alexandria construxit, aratus claruit, argenteus nummus primo in urbe figuratus est, romanos carthaginenses nauali prelio uicerunt metello consule fugato. **De**

Post philadelphum **euergete** regnauit frater eius euergetes, qui ab egyptiis euergetes dictus est quod benefactorem sonat, quia post uastatam syriam et ciliciam et partem asie, inter innumera spolia que cepit, etiam deos eorum quos cambises impius transtulerat reuexit. Iudeorum pontifex onias symonis iusti filius, cui successit symon filius eius, sub quo ihesus filius syrach librum sapientie qui et ecclesiasticus dicitur composuit quem panarethon. Panarethon dicitur apud grecos: pan quod est totum et areton quod est uirtus, quasi totus uirtuosus uocatur. Et predicti symonis in mentionem facit. Porro onias cum tributa negasset zelo legis uel potius auaritia ut dicit iosephus, qui eum inhonoratum fuisse testatur, compulit regem in iram. Missus est legatus ad iudeos, et inuito onia ad regem iosephus uir nobilis tobie filius et sororis onie, hic habuit hyrcanum, cuius dum puer esset probauit prudentiam, tradens ei ccc iuga boum in locis. Qui non solum pacem reformauit, sed remissus est a nobis rege dux iudee et finitimarum nationum

et dixerit ... puero puer ... misit ...

Colossus fuit ymago mire mag[nitudinis] ita ut sagitta ad summum dirigi non valeret et ca[pud] eius tante magn[itudinis] q[uod] capere poterat xxx chorus frum[enti] et in inferi[ori] parte i[n] pedib[us] capacitas erat vii tho[rum?] mete et ascendere poterat ad capud.

de antyocho epiphane

Eodem tpe ciuit[as?] tarentinus acatone q[ue]sto re romam t[ra]nslatus e[st]. Intra bonos car comedit d[e] corus fec[it] loras et ti[ara]z seminauit.

Puo suptu erat un[?] anulle misiteb[us?] xl. fere milia gallor[um] a romanis fuit cesa ap[ud] rodum colossus magnus corruit et mor tuus est.

In philopatore.

Post eugete filius ei[us] regs philopat[or] quo uiuit rex syrie antiochus et iudeam sibi subiugauit. pontifex iudeor[um] onyas magnus symonis filius ad que[m] recuperandum fedus q[uo]d legerat fuis se int[er] abraham et maiores suos lacede moniorum recidiui legatos misit. porro antyochus tributa vii. anni et ministrorum templi q[uem] philadelph[us] relaxauerat a iude is reuocauit. Qui du[m] finitimas regiones sup[er] modu[m] infestaret delata e[st] res ad ro manos et missus e[st] ad eum scipio uasi ca et scipio affrican[us] et ab i[n]festatione sui re gione uiris iurandi amouit eu[m]. Insuper tulerunt ab eo obsid[em] filiu[m] ei[us] seleucu[m] que[m] uolens recipe ab eis tradidit p[ro] eo filiu[m] minore[m] natu antyochu[m] epiphane[m] ut s[upra] d[ictu]m e[st] et occisus e[st] in p[ro]fide antyo chus in phano nanee et sublati erectus qui in dolo p[ro]miserant ei thesauros et e[st] pau as induxerunt eum in additu[m]. De selen

dio.

Post antiochu[m] magnu[m] regnauit in syria filius eius maior seleuc[us] pessim[us] et iners. Ponti fex iudeor[um] onyas. Nam onya t[ra]nseunte in egyptum filius ei[us] symo[n] sedit p[ro] eo c[ui] successit filius onyas. Sub h[oc] misit se leuc[us] nu[n]ciu[m] heliodor[um] in ierl[m] ad spolia[n]du[m] om[n]e erariu[m] templi s[ed] uasa et dona ria uniuersa templi. Quo i[n]gresso templ[um] surrexerunt duo iuuenes de latibulis et occiderunt eum. Volunt t[ame]n iose[phus?] uelle angelos fuisse in similitudine hom[inum]. In sc[ri]p[tura] ma ch[abeorum] app[ar]uit terribil[is] assessor equi et co[n] culcabat eum et [con]fractus e[st] et [con]muit et n[on] mortu[us]. Timens q[uod] onyas i[n]digna tione[m] seleuci orauit ad d[omi]n[u]m p[ro] desfuncto et surrex[it]. Qui rediens ad regem ait. Si h[ab]uerit d[omi]n[u]s m[eu]s aliquos quor[um] sitiat sanguinem mittat eos in ierl[m] ut spoli[entur].

Ieri q[uo]d e[ss]et obses p[ro] patruo s[uo] n[on] redirent. per eundem antiochum seniorem descen dit onyas in egipt[um] ad ptolomeum epyphanem.

ent templum.

De anthiocho epiphane.

Audiens u[er]o antyoch[us] epiphanes qui rome obses erat p[ro]p[ri]e pa tre mortuu[m] sciens q[uod] fr[atr]is terti arii de regno syrie h[ab]ido p[re]sumens cla[m] ro ma egressus e[st] licet quida[m] tradant q[uod] sub co niuentia senator[um] eum redisse. reuersus q[ue] in syriam benignu[m] se omnib[us] et munifi cum exposuit. Strenuus erat in agendis et ac[er] in hostes. Vn[de] et ab ap[ostol]o cognominatus e[st] epiphanes q[uod] sonat illustris et mortuo fr[atr]e regnauit p[ro] eo. Tu[n]c iniquitate[m] sibi insita[m] aperuit qua[m] p[ro] regno obtinendo palliauerat. Tunc surrexerunt in ierl[m] ui ri belial in eo[rum] uetentes ritus gentiu[m] et pecierunt ab antyocho ut faceret in ierl[m] ephebiu[m] i. lupanar ephebor[um]. et q[uo]d in ierl[m] ite scriberent antiocenos et gignazia in quib[us] dogmatizabant de ritu gentilita tis. et fecerunt sibi p[re]putia i. n[on] circu[m]cide bant puulos. l[icet] q[uod] ritu p[re]puciator[um] ui uebant. Quida[m] t[ame]n nolunt q[uo]d q[ui]dam uelamina fecerunt circu[m]cisionis sue ne in denudatione grecis appareret dissimiles. Ca[usa] u[er]o huius flagitii h[ec] erat. Onyas su[m]mus l[e]uitis du os h[ab]ebat fr[atr]es ih[esu]m u[e]l onyam et ioh[ann]em qui contendebant de pontificatu et ut pla cerent antyoco declinauerunt ad ritus genti um et ut et no[m]i[n]a gentiliu[m] sibi impo nerent. et ih[esu]s d[i]c[tu]s e[st] iason iohannes fil onyas menelaus. Cumq[ue] plures essent cum iasone supplicauerunt antyoco de faciendo gignasio in ierl[m]. et audierit eum uiri pessimi culpabiles in cibo et uiolatione sabbi et hui[us]modi p[ro]p[ter]ea antyoch[us] amouit ia sone[m] et eleuauit meleau[m] qui secut[us] e[st] onyam in antyochia[m] l[icet] ei. cu[m] uidisset faci n[us] f[rat]ris descendit ad rege[m] si posset mu tare a[n]i[mu]m regis. Q[uo]d cu[m] nequiret sed[it] in antyochia in asilo et uidens p[ro]p[ter] eu[m] menelaus suasit a[n]dronico ut occideret onyam. qui euocans eum de asilo oc cidit eum. et iratus rex de morte iusti a[n]dronic[um] exuit purpura flagellatu[m] p[er] ciuita tem in eode[m] loco fec[it] occidi in quo ille occiderat onyam. porro antyoch[us] cu[m] p[er]cus sisset egyptu[m] in dolo ascendit in ierl[m]. et p[ro]diuisione auxili ad uibi[?] suum

Eo tpe antiolo lus natus unde p[er]ipatetici ph[ilosophi] scripsit contrarios ex platonem i[n] moy sen phorphilianos. p[tolomeus] philometor.

ucl onyas

D[icit] aug[ustinus] q[uod] ignis sac[er] fuit qui p[er] lxx annos babilonice captiui tis sub aquis latuit. extinctus e[st] antyoco uete[n]te sac[er]doti iosoni.

Iason in mach[abeorum] d[icitu]r solus iason fuisse fr[ater] onye et meneláus fr[ater] audiat si mone[s] qui iudens o nye p[er]suasit seleuco de toto erario spoliis do dequo sup[ra] d[ictu]m e[st].

Infra biennium ... macrie ... constitutus ... xl dies

fecit in ea, et percussit multos iudeorum. et lu
gebat omnis terra. Cumque redisset in egyp
tum et esset repulsus per nuncios romanorum,
post biennium rediit iudeorum in furore. et ap
ueruntur ei partes faucentes sibi, et i[n] fremit
a sua sentientes. expoliauit templum me
nelao ductore, tollens uasa et lucernas
mensam et sacrarium et urnam auream.
aurea quoque non abstinuit. et posuit in
templo ydolum iouis olimpici uel hospi
talis. oblationes moysaycas fieri prohibuit. alta
re eneum amouens. et carnem suillam coctam
et ydolo ymolare coegit iudeos. Arcem quoque
muniuit in ciuitate dauid, in qua posuit presi
dium macedonum qui iudeis in omnibus
erant inhumani. Nam quoscumque circumcidis
se filios suos reperisset, et paruulos sus
pendissent ad colla eorum. Videntes autem
samarite iudeos hec pati, de consuetudine
non sue se si esse cognatos iudeorum fateba
tur. et quasi acti pro poluissent templum sup
garizim dei esse in mercie negauerunt, scriben
tes antyocho in hunc modum. Regi antyocho epipha
ni relatio a zidoniis sydoniorum. maio
res nostri propter pestem quandam superstitione
sabbatorum secuti sunt. edificantes in gari
zim templum sine nomine. uenerunt
quoque iudices uestri ad nos. et filii iudei
non sumus. Qui ab antiquo sydones nos
esse cognoscant. Cohibe iudices tu
os ab afflictione nostra. et templum
in garizim nomine greci iouis hospita
lis petimus dedicari. et adiudicauit
antyochus fieri petitionem eorum. Hystoria

Tunc multi iudeorum Machabeorum.
sponte quidam timore uicti
regis secuti sunt. probati uero priscis
legibus adheserunt. Erat uero in modin
modico uico iudee sacerdos nomine
mathatias filius iohannis filii symonis
filii assamonei de uice ioarib. i. unus
illorum .xxiiii. quos dauid elegit. In eadem
modum dictus est zacharias de uice abia.
Erant ei filii .v. Iohannes. Symon. iudas
eleazarus et ionathas. Quisque suo no
mine censebatur. sed sufficit de iuda dicere
qui dicebatur machabeus. Hii uidentes

mala inducta alitis plangebant. et ue
nerunt emissarii directi a rege in modyn.
statuentes ydola in locis quibus cogerent
iudeos ymolare. Et dixerunt mathathie
princeps es in hac ciuitate et prior iussa
regis imple. Qui clamauit. et si omnes
obedi[illegible]ant regi. Ego et filii mei et
fratres mei obediemus legi dei celi. Non sac
rificamus. Tunc quidam ex iudeis sac
rificauit in medio. et surgens mathatias
cum suis trucidauit eum super aram et nuncios
regis interfecit. Aram quoque deponens cla
mauit. Qui dei est sequatur me. et cum
omni tribu sua exiit in solitudinem
omnia relinquens. Multique cum filiis et
uxoribus ad solitudines confugerunt male
tes hostibus uti quam inquinari. Quos in
dites regis flecte conabantur ut eligerent
que prius ne eis tamquam hostibus uteren
tur. Qui noluerunt eos audire. Tunc
emissarii regis agressi sunt eos in diebus
sabbatorum quibus nephas erat eis arma
mouere. et perierunt quosdam alios in
speluncas globis fumi suffocauerunt. et perierunt.
ex eis mille plebes. Qui liberati adiuncti sunt
mathathie. et eum sibi iudicem statue
runt. Qui docuit eos pugnare in sab
batis dicens. Si propter legem sabbati
tis eritis hostes legis. dantes causam ut
pereat populus dei. et lex cum populo peribit. Et
exinde dicit iosephus permanet nobis consuetudo
pugnandi et si tali die bella consurgant.
Colligens quoque mathatias armatos a
ras deposuit. ydolorum immolantes quos
potuit interfecit. pueros non circumcisos uiuos
sit circumcidi. et anno uno huic gessit
magistratum. Cumque grauiter egrotaret con
uocans filios ait. Ego dictam prefecturam
socer uestram commendo uobis. patrias leges u
ores consta[n]ter moriemini. Nam corpora mor
talia sunt. factorum uero monimenta immortalita
tis ordinem consequuntur. Concordia habete
et symonem propter sapientiam in consiliis habe
te patrem. Iudam uero propter fortitudinem ducem
in armis habete. Et mortuus est matha
thias et sepultus in modin. et planxerunt
eum israel planctu magno. et surrexit pro

Margin: suspendebant
Margin: hystoria machabeorum
Margin: pro ... sabbato
Margin: capitulum
Margin: suffocauerunt

Iudas machabeus filius eius et factus est quasi leo defendens israel clipeo suo. **De preliis iude machab.**

Tunc appollonius samarie ciuitatis magister egressus est contra iudam. Iudas autem occurrit ei et percussit eum multosque cum eo et reliqui fugierunt. Tulitque spolia multa et gladium appollonii et erat pugnans in eo omnibus diebus uite sue. Seron autem dux inferioris syrie audiens iudam roboratum tulit secum constitutos et iudeos transgressores et castra metatus est in bethsuria et occurrit ei iudas et uidens suos pre paucitate et ieiunio desides hortabatur eos non in multitudine sed in pietate confidere et confligens cum syris et duce eorum in medio persequebatur fugientes in descensu montis betheron usque ad campum et occiderunt ex eis dccc uiri. Iosephus dicit vii. reliqui fugerunt ad maritima loca philistiim et cecidit timor iude super gentes. Audiens hec antyochus congregauit omnem potentiam ciuitatis et multos ab insulis mercede conduxit. Cumque militibus distribuisset stipendia uidit thesauros deficere non tamen omnia tributa reddebantur propter sediciones gentium et deliberauit ire in persidem et accipere tributa regionum et reliquid lisiam de genere regali super negocia regionum ab eufrate usque ad fines asie inferioris et ut nutriret antyochum filium eius donec rediret et tradidit ei medietatem exercitus et elephantos precipiens ut uastaret iudeam et euerteret ierusalem et reliquias iudeorum exstirparet. Ipse uero abiit in persidem egressus ab emath quam reparans antyochiam nominauit et perambulauit superiores regiones. Lisias autem elegit ptolomeum nicanorem et gorgiam uiros potentes ex amicis regis et misit cum eis xl milia peditum et vii milia equitum ut uenirent in terram iuda et applicuerunt in emaus in loco campestri et super uenerunt syri in auxilium et multi transfuge iudeorum et negotiatores quidam sperantes se iudeos emere captos. Iudas cum ceteris uenit in masphat et hortabatur suos spem ponere in deo dimittens secundum legem nouiter uxoratos qui possessiones autem aquisierant. Et assumpsit gorgias v milia uirorum et mille equites electos et egressi sunt circa solis occasum ut per noctem irruerent super iudam. Quod presentiens iudas statuit et ipse castra hostium latenter inuadere et focos plurimos in castris delinquens peruenit ad campestria emaus. Gorgias uero neminem in castris iudeorum inueniens arbitratus eos fugisse ad montes querebant eos in montibus. Diluculo apparuit iudas hostibus in castris cum tribus milibus [illegible] paucitate. Cumque inopinatos hostes inuaderet multos occidit reliquos persecutus est usque gesseron et campos ydumee et azoti et ceciderunt ex eis iii milia. Iudas uero dicebat suis predam contempnite quia adhuc pugna contra gorgiam superest. Videntes autem qui cum gorgia erant castra syrorum incensa nam a longe hoc eis fumus indicabat sectatosque suos in fugam conuersos et ipsi terga dederunt. Iudas uero post plenitudinem uictorie tulit hostium spolia multa ad propria remeans et laudans dominum et adhesit iude plures et fuerunt cum eo circiter x milia uirorum. Sequenti uero anno congregauit lisias exercitum lx milia uirorum et v milia equitum et uenerunt in iudeam et occurrit illis iudas in betharon cum x milia et persecutores statim prosternens congressus est cum eis et ceciderunt de exercitu lysie v milia uirorum. Et attendens lysias iudeorum audaciam et timens eorum desperationem non eis uiuere cum libertate placuit rediit antyochiam presidia congregans peregrinorum ut cum maiori apparatu rediret in iudeam. **De purificatione templi.**

Tunc ergo uictis antyochi ducibus persensit iudas prius ut ascenderet ierusalem templumque mundarent et inuenientes templum desertum et in eo frutices pullulasse planxerunt planctu magno et elegit iudas milites qui expugnarent eos

Desperati enim plus [illegible] in bello

De purificatione templi

Eadem die qua destructum fuit templum eadem die reuolutis tribus annis reedificatum est.

qui arcem presidii custodiebant, dum ipse
templum a feditate purgaret. Et dili-
gentius emundans ea die qua prius fuerat
ab alienigenis pollutum, introduxit
vasa nova, candelabrum et mensam, an-
quoque ex auro factam, et posuit vela
in ingressu et ianuas restauraverunt, et
deponens altare quod statuerat Anty-
ochus, de lapidibus novis reedificavit,
et encenniatum est templum xxv die Case-
leu, cuius dedicacio stetit in potius aliis
duabus, scilicet in consuetudinem. Hac
decima est mensis ... secundum consuetudinem Ierosolimis
et hyems erat, et obtulerunt holocau-
sta in novo altari et adolevit in-
censum de vel altaris calidis igne
concepto, et accenderunt luminaria mul-
ta, et dixerunt festum luminum, vel propter mul-
titudinem luminarium, vel quia sicut illuminavit
eos Deus sedentes prius in tenebris, et sta-
tuerunt Iudam summum sacerdotium,
fuitque quasi post tres annos quibus templum
fuerat prophanatum, secundum Danielis prophetiam qui
an. ccc. et vii. annos predixerat. Et sol-
lempnizaverunt vii. diebus sub umbra-
culis, per ritum scenofegie, memores quod
ante paulo in speluncis stabant, statuentes ut
post in perpetuum vii. dies hanc renovacionem
templi celebraret. Unde Iosephus ait: Ab
illo tempore et actenus hanc festivita-
tem celebramus vocantes ea luminaria
eo quod preter spem lumen nobis religionis ap-
paruit. Unde quia hec huius festum Iudeorum
pogdoadem quid sit olim quod festum non
fuit ex lege. Tunc erexit Iudas murum
in circuitu civitatis et edificavit tur-
res custodes in eis deputans, sed et Beth-
suram munivit ut ea pro castello adver-
sus hostes uteretur. Arcem tamen presidii non-
dum obtinuit. De preliis Iude.

Porro gentes finitime repa-
tione Ierusalem et robur Iudeorum
eis debellabat, et percussit Y-
dumeos plaga magna, et pugnavit
contra Thymotheum ducem filiorum Amon, et
fugavit eum, et vastavit Iazer, et
redivit in Iudeam. Et congregate sunt gentes

que erant in Galaad adversus Iudeos
qui erant in finibus eorum. Qui fugientes
in Thema miserunt ad Iudam ut ferret
eis auxilium, nunciantes quod festinaret
Antyochus capere locum in quo fugerant. Cum-
que adhuc legerent epistolam, supervenerunt nun-
cii a Galilea indicantes congregari eos
qui erant in Ptholomayde et Tyro
et Sydone adversus Iudeos, sed ut ibi
quoque hostibus nunciatis misit Iudas Syo-
nem fratrem suum cum tribus milibus electorum
in solacium Galileorum. Ipse vero cum Iona-
tha fratre suo et viii. exiit in Galaad, reli-
quos relinquens in Iudea Iosephum et Aza-
riam duces ut servarent Iudeam Iose-
phum. Sed cum nullo hostium committere
bella, committeret et venit Symon in
Galileam et contrite sunt gentes ab eo, et
persecutus est eos usque ad Tolomaydem,
et tulit spolia eorum et Iudeos quos tra-
hebant captos, et reduxit in Iudeam. Iu-
das vero et Ionathas transeuntes Iordanem
et ambulaverunt viam trium dierum per de-
sertum, et occurrerunt eis Nabuthei et sus-
ceperunt eos pacifice, et narraverunt eis
que acciderant fratribus eorum in Galaatyde,
et quomodo in multitudine tenerentur in presidiis
Iudas vero incendit prius Bosor et spo-
liavit, et surgens nocte cum diluculo
venissent ad obsidionem vidit portantes sca-
las et machinas ut comprehenderent muni-
ciones, et venit post eos tribus ordini-
bus militum et insonuit tuba. Castra Thy-
mothei cognoverunt quia Machabeus est,
et fugierunt ab eo, et ceciderunt ex eis
viii. milia. Et vastavit Iudas civitates
gentium in Galaatyde. Post hec congrega-
vit Thimotheus exercitum alium et sedit
contra Raphon trans torrentem. Iudas vero abiit obviam illis. Et
ait Thimotheus principibus suis: Si transi-
erit ad nos Iudas, potens poterit ad-
versum nos. Si vero timuerit transire et castra
posuerit extra flumen, transeamus ad eum
et poterimus adversus illum. Et transivit
Iudas torrentem, relinquens post se qui
clamarent neminem manere. Et contrite gen-
tes fugierunt ad phanum quod erat in Carnayn.

Iudas vero succendit pharum cum omi
bus qui erant in eo. Tunc congregauit
iudas uniuersos israelitas qui erant in ga
laatyditide et uxores et paruulos ut ue
nirent in terram iude. Cumque uenissent
in effron, petierunt a ciuibus transitum, et
noluerunt eis aperire. et eradicauit iu
das ephron et transiit per eam super in
terfectos. et erat iudas congregans ex
tremos per totam uiam exhortans et trans
misso iordane ascenderunt in montem syon
et obtulerunt holocausta quod nemo ex eis
cecidisset. et redierunt in eadem die
iudas de galaatydide et symon de gali
lea. Iozam vero duces exercitus iosephe et azari
as uolentes sibi facere nomen congressi sunt
cum gorgia et ceciderunt de populo .ij. et mag
nificatus est iudas in israel. quia quod propheta di
xerat, quia preceperat iosepho et zacha
rie ne egrederentur. et uastauit iudas
ydumeos et philistiim et pertransiens
samariam declinauit in azotum et combus
sit aras et deos eorum et cum spoliis rediit
in iudeam. De morte antiochi.

Cum hec fierent in iudea, perambu
labat antyochus superiores regi
ones. et audiuit ciuitatem ely
mayde in perside opulentam et templum
in ea locuplex. in quo erant uelamina
aurea et lorice et scuta que reliquerat
alexander. et querebat predari eam sed non
potuit. Nam elimayte fugauerunt
eum ignominiose. et nunciatum est ei
in uia quod fracti essent principes eius in
iudea. et iratus est in furore iussit agi
tari currum suum in immissione stelle in tonas
uentum se ierusalem et faceret eam poli
andrum iudeorum. et statim apprehendit eum am
tus dolor uiscerum et contigit illum impetu e
untem decurrum cadere et collisus est. et mani
festauit deus in illo uirtutem suam. ut qui
sibi uidebatur etiam fluctibus maris
imperare et montium
altitudines in sta
tera appendere, in gesta
tatorio portabatur.
et ebulierunt uermes de carnibus eius, et

Appol. quod in saltu Cadros
quod iuuit in polliandrum t.
receptaculum mortuorum
cadauerum.

uiuentes effluebant et fetore illius
grauabatur exercitus. Cumque uero ipse fetorem
suum ferre non posset, ductus est ad cogni
tionem sui uenire et ait: Iustum est mortalem
subditum esse deo. et nouerat liberatum iudeos
et per sex attenuationibus facere. pollicebatur quod
se factum iudeum et in omni loco predica
turum dei potestatem. et desperans scripsit omnia
hec ad iudeos orans ut fideles adherent
antyocho filio eius. Cumque prestiteret
pati se hec propter templi uiolationem mira
tus est iosephus polibium uirum bonum dixis
se ideo perisse antyochum quod noluit templum
dyane in perside uastare. Nam quod non fecit
egit, penam sed tamen cogitauit. nichil reatu
tenetur. hec patet secundum opinionem iosephi
quod lex cohibebat manum sed non animum. Tunc
uocauit antyochus philippum collac
taneum suum et constituit eum tutorem
regni. dans ei dyadema stolam et anu
lum ut ferret ea ad antyochum fili
um suum et poneret eum super solium
regni. et mortuus est antyochus peregre in
montibus et miserabiliter. Cum cognouisset
lisias constituit antyochum quem nutrie
rat regem et uocauit eum eupatorem

Tunc de ingressu antiochi eupatoris in iudam.
cogitauit iudeas
ut obsideret eos qui erant in
arce presidii. et fecit balistas et machinas
et confortauit aggerem. Tunc egressi sunt
quidam de obsessis et adiuncti sunt illis ui
ri impii ex israel. et uenerunt ad regem et dixe
runt. Quousque non facis iudicium. nos qui decreui
mus seruire patri tuo et tibi ascende et libe
ra obsessos tuos et redde nobis heredita
tes nostras. et iratus rex uehementer colle
git exercitum suum et de regnis aliis uenerunt
ad eum conducticii. et erant c. mila peditum et
xx. equitum et elephanti .xxxij. et applic
cuit ad bethsuram ut expugnaret eam.
et recessit iudas ab arce et amouit ca
stra contra castra regis. et ordinauit rex dilu
culo exercitum. et ostenderunt elephantis sangui
nem ad bibendum ut calefierent frigide non
sunt uine et mori ad acuendos eos in prelium
astiterunt singulis elephantis ad custodiam

nechemesibus

tonne

de ingressu an
tyochi eu
toris in iud

iij pedites loricati et equites .d. et tur-
res lignee erant super singulos et in eis
xxxij viri pugnantes desuper et intus
est magister bestie et distincta est pars exercitus
super montes alii per loca humilia et
resplenduit sol in clipeos aureos et
resplenduerunt montes ab eis et appropinquabat
iudas in prelio cum suis et ceciderunt de
exercitu regis .dc. viri et vidit eleaza-
rus filius saura unam de bestiis ceteris eminentio-
rem et arbitratus regem esse in ea cucurrit
per hostes et subiit elephantem et occidit
eum in sibilo et cadens elephas op-
pressit eum. Tunc diverterunt iudei a prelio
et ascendit rex post eos et captivavit
bethsuram positis custodibus in ea. Ob-
sedit ierusalem et statuit illic balistas et
machinas et ignis iacula et scorpios ad
mittendas sagittas et fundibula. Esce
autem non erant in urbe eo quod .vij. annus esset
et egressi sunt plures. Tunc audivit lisi-
as quod philippus rediret a persi[?] gessit regi
dicens. Deficimus cotidie et esca nobis
modica est et munitus locus est quem ob-
sidemus et incumbit nobis ordinare de
regno. Demus igitur dextras hominibus istis sta-
tuentes ut ambulent in legibus et sinent
nos. Et facta pace iuravit rex et princi-
pes et intravit montem syon et videns in-
munitionem loci rupit iusiurandum et de-
struxit murum in gyro. Et reversus antyochi-
am invenit philippum dominantem in ea vij
et occupavit eam. De metio et nicanore.

EO tempore exiit demetrius seleuci filius
ab urbe roma et ascendit in ci-
vitates maritimas et regnavit ibi.
hic dum adhuc puer esset patruus eius
antyochus epyphanes privavit eum regno
et descendit rome in captione patrui.
Audiens vero patruum defunctum rediit.
et plures receperunt eum. Sed et antyochum
ligavit exercitus et lisiam ut traherent
eos ad eum. Qui cum accepisset ait. No-
lite mihi ostendere faciem eorum et occidit exer-
citus eos. Et sedit demetrius super solium
patris sui. Tunc venit impii ex israel
ad regem alchimus aaronita dux eorum

qui volebat fieri sacerdos et accusaverunt
iudam dicentes. Perdidit iudas omnes ami-
cos tuos et nos dispersit de terra nostra.
Nunc ergo mitte virum cui credis qui videat ex-
terminium et vindicet. Et constituit rex al-
chimum principem sacerdotum et misit cum
exercitu bachidem in iudeam. Qui mi-
sit nuncios ad iudam et fratres eius in dolo
loquentes de pace. Et non attendit iudas ser-
monibus eorum. Multi vero de populo crediderunt
ei dicentes homo sacerdos de semine aaron
venit non decipiet nos. Et egressi sunt ad
bachidem et occidit eos .lx. viros una
die secundum illud. Sanguinem sanctorum tuorum ef-
fuderunt in circuitu ierusalem et non erat qui se-
peliret. Alii fugerunt ab eo dicentes non ei
est veritas et iudicium. Tunc recessit bachi-
des a ierusalem et applicuit in bezecha et mul-
tos ex eis qui a se refugerant occidit et
proiecit in puteum et commisit regionem
alchimo relinquens ei adiutores et
ipse reversus est ad regem antyochum.
Tunc alchimus seducebat omnes viros et ad
libitum cuique loquens subito manu vali-
da transfugas construxit[?] est et fecit malum in
israel plus quam gentes. Quod attendens iu-
das cessavit exire in regiones et fecit
vindictam in viros desertores. Videns autem
alchimus quod non posset iudam in multis et mi-
sit rex nichanorem qui cum eo fuerat ro-
me in iudam mandans ei evertere populum
et venit nichanor in ierusalem cum exercitu
et locutus est ad iudam in dolo verbis pa-
cificis et salutaverunt se invicem. Sed cum iu-
das intellexisset insidias exiliit et re-
fugit ad suos. Postea egressi sunt iuxta vi-
cum capharsalamia et victus iudas fu-
git in civitatem david. Et egressi sunt sacerdotes
ad nichanorem supplicantes et ostendentes
ei holocausta que pro rege offerebant. Irri-
dens sprevit eos. Et apponens manum
capiti iuravit nisi traditus fuerit in-
iudas cum redierit succendam locum istum. Et
recessit nichanor a ierusalem et venit bethe-
ron et suscepit exercitum syrie sibi destina-
tum. Et exivit iudas cum tribus milibus
post eum et amiserunt plurimi tria[?] die

regis

Elephantes quamvis uve vel mori sanguinem putant sanguinem esse et plus provocantur ad iram vel ad letitiam

Mortuo seleuco patre demetrii iste antiochus epiphanes qui erat frater seleuci invasit demetrii regno patris et ipse cum recepit

et querebat regni suscipere negotia et sug-

Demetrio et nicanore

regni suscipere regendi suscipere iudeam

I. Macc.

misis adar et contrita sunt castra nichanoris et cecidit ipse primus et fugit exercitus eius proiectis armis. egressi sunt de castellis iudee in circuitu percusserunt eos usque ad unum et capud nichanoris amputantes et dexteram quam superbe extendat suspenderunt eam contra ierusalem et lignaverunt uel eius minuta et in casam dederunt auibus ad edendum et statuerunt diem illam sollempnem omnibus annis et siluit terra iuda a pluribus dies paucos.

De epistola missa a iudeis ad romanos et de federe cum eisdem facto

Et audiuit iudas nomen romanorum et uirtutes eorum quas fecerant in orbe et quos uolebant uel superabant regno uel exaltabant et cum amicis optime conseruabant amicitias et quod in omnibus istis nemo postulabat sibi dyadema. Romani in concordes erant quod nullus alteri preesse uoluit in honore et quod nullus dyadema habere uoluit. sed fecerant curiam et cccxx consilium agentes. et misit romam eupolemum filium iohannis et iasonem filium eleazari. Qui intrantes curiam dixerunt. Iudas machabeus et fratres eius et populus iudeorum miserunt nos ad uos statuere nobiscum societatem et ut auferatis a nobis iugum grecorum. et placuit sermo romanis et scripserunt federis formam et rescripserunt in tabulis ereis et miserunt in ierusalem ut esset ibi memoriale in hunc modum. Bene sit romanis et genti iudeorum in mari et in terra et pax in eternum. Quod si institutum bellum romanis auxilium [illegible]gens iudeorum si acciperes stipendia a romanis quod ipsum facient romani iudeis. Tunc scripserunt romani ad demetrium. Quare grauasti iugum tuum super amicos nostros et socios nostros iudeos. Si iterum igitur audierimus nos aduersum te faciemus illis iudicium et pugnabimus tecum terra marique. ix

De bachide et alchymo et morte iude.

Interea cum audisset demetrius quod cecidit nichanor cum suis misit rursum in iudeam bachidem et alchimum et dextrum cornu cum illis et applicant exercitum ad iudam et surgentes abierunt in bethzaram et iudas posuit castra in laisa cum tribus milibus electorum. Qui uidentes multitudinem hostium timuerunt ualde. et subtraxerunt se de castris nec manserunt cum iuda nisi dccc uiri. Et iudas corde dissolutus est. Nam bellum urgebat eum nec habebat tempus congregandi et locutus est ad eos qui residui erant. Non potius persuadere eos sed liberemus animas nostras modo et reuertamur ad fratres nostros et sic pugnabimus aduersus eos. Qui respondit. Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis et si inducamus opprobrium glorie nostre sed moriamur in uirtute propter fratres nostros et congressi sunt cum hostibus et expugnabant dextrum cornu. Qui autem in sinistro cornu erant uenerunt eis a tergo et ingrauatum est prelium et cecidit iudas et fugerunt ceteri. Symon autem ionathas fratres eius redimentes corpus ab hostibus tulerunt id in modim et sepelierunt in sepulchro patrum suorum et planxit eum populus terre planctu magno et emerserunt in israel iniqui et facta est fames magna et tradidit se bachadi omnis regio et elegit bachides impios uiros et constituit eos dominos regionis. Qui persequebantur amicos iude et congregati sunt amici iude et eligentes ionatham in ducem.

De ionatha.

Et surrexit ionathas loco iude fratris sui et querebat bachides eum occidere. Tunc ionathas cum suis fugit in desertum thecue et misit fratrem suum iohannem ad nabuth eos amicos suos ut commendarent et apparatum suum quod erat copiosus et exeuntes filii iambri et perusserunt iohannem et tulerunt omnia que habebant. Post hec nunciatum est ionathe et symoni fratri eius quod filii iambri facerent nuptias et ducerent sponsam ex madaba et surrexerunt ad eos de insidiis et percusserunt multos in uindictam sanguinis fratris sui et redierunt ad ripam iordanis et audiuit bachides et uenit in die sabbatorum in uirtute magna et dixit ionathas ad suos. Ecce bel

lum ex adu͛so aque ū iordanis hīc
et inde paludes et saltus et nō est
locus diuertendi clamate ɠ in celum
et pugnem⁹ et cōmissum ē bellum
et ceciderunt ex pte bachidis mille uiri
et uersus ē bachides in fugā et re
u͛sus ē bachides ~~in fugam reuersus~~
ē in ierlm et edificauit in iudea ci
tates multas et posuit custodiam
in eis et accep̄ filios principum regi
onis obsides et posuit eos in arce
in ierlm in custodiam. Tunc p̄cepit
alchim⁹ destrui muros domus s̄ce
interioris et destrui opa pphar. Cū
q3 p̄cepisset destrue͂ paulus palis
et mortuus ē cū tormento magno.
Tunc rediit bachides ad regē ⁊ siluit
t͛ra .ii. annis p⁹ quos uiri iniqui re
duxerunt bachidē in iudeam. Qui uo
luit occulte ɔphende͂ ionatham s3 nō
potuit nam innotuit ɔsiliū eius io
nathe. Qui ɔphendens .l. uiros de
hys qui insidiebantur et occidit eos
et secessit ionathas cum suis ī bethe
se que ē in deserto et firmauit eā
et ascendit bachides ī uirtute mag
na et obsedit bethe͂. et egressus io
nathas reliq̄ symonem in ciuitate. et
fec̄ ionathas sibi nūm et percuciebat
pnoctem multos hostiū in tabna
culis. Symō u͂ egressus de ciuitate suc
cendit machinas et pugnauerunt ɔt͛
bachidem. et ɔtritus est ab eis. et ba
iratus ē ɔt͛ uiros qui reduxerant
eum in ierlm et multos ex eis occi
dit. Q3 audiens ionath. misit ad
eum legatos ɔponē cum ppl̄o pa
cē. Qui libent͛ accep̄ et iurauit
nil mali se fc̄ur3 omib3 dieb3 ui
te sue. et reddidit ei captiuitatē quā
pus erat p̄datus in terra iuda ⁊
cessauit gladius ex isrl̄. et sedit io
nath in machmis iudicans ibi
ppl̄m et exterminās impios ex isrl̄.

Eo tpe ascendit. De alexandro. x.
alexander filius antyochi e
phiphanes et occupauit pto
lomayde͂ et regn̄ ibi. Q3 audiens de
metrius cōgregauit exercitum ⁊ misit
ad ion̄ ut secum faceret pacem et
nō cum alexandro insup dedit ei p̄
tatē ɔgregandi exercitum et obsides
qui erant in arce iussit ei reddi ⁊
uenit ion̄ in ierlm et cep̄ innouare ci
tatem et muniuit montem syon ī
circuitu et fugerunt custodes quos
posuerat bachides in iudea bethsura
aliq̄ remanserunt que erat eis ad refu
giū. et audiuit alexand͛ pmissa q̄
fecerat demetrius ionathe et plia et
uirtutes quas ipse fecerat ⁊ fr̄es ei⁹
et scpsit ad ion̄ dicens. Audiuim⁹
de te q͛ u͛ potens sis et aptus ut sis
amicus nr̄. Et nūc ɔstituim⁹ te ho
die summū sacerdotem gentis tue et
ut amicus regis uoceris. Et misit ei
purpurā et coronam auream. et
induit se ionatha stola s̄ca in die
sollempni zenophie et ɔgregauit
exercitum et fec̄ arma copiosa. Q3
audiens rex demetrius cōtristatus ē.
et misit ad ion̄ in h͛ u͛ba. manete
ī amicicia nr̄a et nūc absoluo omēs
iudeos atributo et p̄tate ciuis que
ē in ierlm͂ ɔcessimo sacerdoti et omnem
annonā iudeor3 que ē regno m͂ capti
uā relinquo liberam gratis et q͛ omēs
dies sollempnes sīt dies īmunitatis
et remissionis et dies decem ante illos
et tres dies ante sollempnitate͂ ⁊ tres
post ptolomaydem et duas ciuitates
et fines eius ɔcessimo sacerdoti ad
necessarios sumptus scōr3 et singlis annis
.xv. siclor3 ad instaurandā opa scōr3
et ad innouandos mūros ierlm et in
iudea sumptus de rōnib3 regis dabunt͛.
Ion̄ aūt ⁊ ppl̄s nō crediderunt ei et cō
placuit eis in alexandro3 et ferebant
ei auxiliū omib3 dieb3. Tūc cōgre
gauit rex alexander exercitum et mouit
castra contra demetrium et fugit exer
citus demetri et cecidit etiam deme
trius in illo die. Tūc misit alexan
der ad ptolomeū regem egypti di
cens. Da michi filiam tuam uxo
rem. et aquieuit ptolome⁹ sigcās

ut occurret ptholomayde et exiuit
ptolome⁹ de egypto et filia eius cle
opatra et occurrenti sibi alexandro
i ptholomayde dedit eam uxorem. Tunc
alexander uocauit ad se ionatham
et ueniens ion thalomaydem inue
nit gram in co duorum regum et uenerunt
quidem pestilentes ex isrl' p⁹ eum et
accusabant eum s; nō attendit eos rex
s; magnificabat ionatham et induit
eum purpura et scripsit inter primos
amicos. Fecit autem ei insignia rega
lia purpura fibula aurea dyadema
et ceptrum et reuersus est ionatha in
irlm cum gla. De introitu demetrii.

Post tres annos uenit deme
trius fili⁹ demetrii a creta hoc
occiso patre in prelio fugit ad
ciuitates parentes interios et resumptis
uiribus rediit in maritimam philisteorum
et in syriam celes et constituit appollo
nium ducem exercitus qui prouocauit
ion in prelium qui assumptis .x. egressus
est de irlm et ueniens in iope expulit
inde appollonium et obtinuit eam et
ibat appolloni⁹ in azotum et insecu
tus est eum ion et commiserunt prelium in
campo et fugerunt equites appol
lonii in azotum et intrauerunt a fani
dagon ut se tuerentur et succendit io
n ciuitatem et fanum et eos qui erant
in eo et fuerunt de occisis in campo
et succensis in phano .ke. uiii. et tran
siuit ion in ascalone et receperunt
eum ascalonite in gla et rediit ion
in irlm et audiuit alexander uir
tutem et addidit adhuc glorificare ion
et misit fibulam auream que solet
dari cognatis regis et dedit ei acha
ron et omnes fines eius. Et cum utere
tur ion duobus insigniis regiis. for
te signum erat de renouatione regni
uidere et ascendit alexander⁹ in supi
ores partes asie et egressus est rex e
gypti socer eius in uirtute magna
querens obtinere regnum alexandri dolo
et aperiebantur ei ciuitates et occurre
bat ei. Sic enim mandauerat alexan
der et transiens in singulis ciuitatibus relinq
bat custodias. et ut appropinquauit a
zoto ostenderunt ei templum dagon suc
censum et cetera demolita tumulos eorum
qui occisi erant et dicebat sic fecit ion. ut
inuidiam facerent ei et tacuit rex. et oc
currit ion ptolomeo in iopen et salu
tauerunt et abiit ion cum rege usque ad
fluuium eleutherum et rediit in irlm.
Cumque ptolome⁹ obtinuisset ciuitates
usque seleuciam maritimam. Misit ad de
metrium dicens. ueni et componamus
pactum et dabo tibi filiam meam
penitet. n. me quod dederim illam alexan
dro. et tollens illam dedit eam deme
trio et recessit ab alexandro manifeste et
intrauit ptol' antyochiam et imposuit
sibi duo dyademata egypti et asye. Tunc
alexander⁹ uenit contra eum in bellum
et uictus est a ptolo et fugit in arabi
am ad partes interiores cum antyocho
filio suo. Rex autem arabum timens
uirtutem ptolo occidit alexandrum et reser
uauit filium et misit caput alexandri
ptolo qui gauisus est; s; tercio die est ut
tercia die moreretur et regnauit de
metrius in solio patrum suorum. De ionatha
et demetrio.

In diebus illis expugna
uit ion arcem que est in irlm et nunci
auerunt h demetrio quidam iniqui
ex isrl' qui iratus uenit ptolomay
de et scripsit ion ne obsideret ar
cem s; occurret sibi festinato et e
legit ion de senioribus isrl' et dedit se
periculo et accepit pecuniam multam
et uestes et abiit ad regem et dona
ei multa et inuenit gratiam in conspectu eius.
et h; multi accusaret eum magnifica
uit eum rex in conspectu omnium et statuit ei
principatum sacerdocii et quecumque
habebat prius. et uidens demetrius quod
siluit terra in conspectu eius. dimisit ex
ercitum in loca sua. et remisit sed
exercitum peregrinum et inimici erant omnis
exercitus patrum eius. De triphone.

Trifon erant quidam prius alex
andri⁹ prius qui uidens quod omnis
exercitus murmurabat contra

a negocio regni

demetrium uiuit in arabia ut reduceret
antyocum illum filium alexandri infra pris
sui. Eo tempore dum demetrius erat offen
sus suis misit ad eum ionathas ut eiceret
eos qui erant in arce in ierusalem et qui in
presidiis erant quia impugnabant
israel. Et rescripsit demetrius dicens.
hec et maiora faciam tibi cum fuerit
oportunum. Nunc ergo recte feceris
si miseris michi uiros in auxilium
quia discessit exercitus meus a me. et mi
sit ei ionathas iii. milia uirorum in antyochiam. et
delectatus est rex in aduentu eorum. et
surrexerunt antyocenses .cxx. milia et uole
bant interficere et fugit rex in aulam (regem)
et misit iudeos per ciuitatem et occide
runt .c. milia hominum et liberauerunt regem.
Reliqui uero ciuium descenderunt dextras (dederunt)
regi et fecerunt pacem et glorificati sunt
iudei et redierunt in ierusalem. et siluit re
gnum in conspectu demetrii. et mentitus est omnia
que dixerat ionathe et recessit ab
eo et uexabat eum ualde. De antiocho xi.

Ɛ

O tempore reuersus adolescente. (Ɛ antyocho adolescente)
triphon de arabia reducens
antyochum adolescentem et im
posuit ei dyadema et agregati sunt
ad eum exercitus quos disperserat deme
trius et pugnauerunt contra demetrium
et fugit et obtinuerunt antyochus et
trifon. et adolescens antyochus scripsit (antiochiam)
ionathe dicens constituo tibi sacerdotium.
et constituo te super iiii. ciuitates ut sis
de amicis regis. et misit illi uasa
aurea dans ei potestatem bibendi in au
ro et esse in purpura et habere fibulam
auream. et symonem fratrem eius con
stituit ducem a finibus tyri usque ad fines
egypti et exiuit ionathas. et perambula
bat ciuitates et uenit ascalonam. et
occurrerunt ei honorifice. Azothenses
uero prius resistentes et postea dederunt (gazenses)
ei dextras. et accepit obsides ex eis
et misit eos in ierusalem et perambulabat
regiones usque ad damascum agens
regni negocia. Et audiuit ionathas
quod principes demetrii qui erant in cades
galilee cum exercitu magno uolebant
eum remouere et occurrit illis relin
quens eum fratrem suum symonem in
terra prouincia. et egressus est cum eis. et
fugerunt omnes qui erant cum ionatha
preter duos. et scidit ionathas uestimenta su
a et orauit et aggressus est eos conuer (hostes)
titque eos in fugam. et redierunt ad eum
qui recesserant ab eo et insecutus
est hostes usque ad castra eorum. et ceci
derunt eis iii. milia et rediit ionathas in ierusalem. Et
misit ionathas romam cum eis renouare
amicicia. Spartiatis quoque scripsit quos
super lacedemonios diximus dicens. prout
dein scripsit nobis arius rex iste. Onyam su
mmo sacerdoti uidelicet quod degeneres abraa
he estis et fratres nostri. et fecimus uobiscum
fraternitatem. Et te memores sumus uestri
in sacrificiis et obseruacionibus nostris sicut
decet meminisse fratrum. et nunc misimus
ad uos ut innouemus fraternitatem et
scripserunt spartiate pecora et possessio
nes uestra nostra sunt. et innouata est fraternitas.
Et audiuit ionathas quoniam egressi sunt
principes demetrii cum exercitu multo super
quam prius erant et egressus est aduersus eos.
Qui cum audissent aduentum ionathe noc
te fugerunt relinquentes focos in castris
et mane secutus est eos ionathas et non conpre
hendit. Transierunt enim flumen eleuthe
rum et diuertit ionathas ad arabes qui dicuntur
zabadei et percussit eos. Symon autem
declinauit in ioppen. Audierant enim
quod uellent presidium pro illis tradere (magna)
demetrio. et posuit ibi custodes et re
diit ionathas in ierusalem et innouauit muros in
ea et muniuit eam ualde et iter ar
cem et ciuitatem ut esset ciuitas singla
ris interna et nec emant nec uendant
id est sint indigentes bonis aliorum. Eo tempore
cogitauit tripho occidere antyochum
adolescentem et imponere sibi dyadema.
Sed timuit ionathan strennuum defensorem
antyochi. et elegit ut prius eum oc
cideret scripsitque ionathe ut ei occurreret
in bethsan et uenit ad eum ionathas
cum .xl. milia uirorum. Videns quoque tripho quod
non posset manus extendere in eum blan
diuit ei donis et muneribus. et sapiens

exercitibus suis ut obedirent ei sicut et si
bi. et ait ionathe ut quid uexasti populum.
Elige tibi paucos et ueni mecum
ptolomaydem et tradam eam tibi
et reliqua presidia et exercitum et uniuer
sos ministeriales regis et redibo. et credi
dit ei ionathas et remisit in iudeam exercitum
et tenuit tria milia. quibus etiam dimisit in
galilea .ii. et erant mille cum eo. De morte io xii
Cumque misisset ptolomaydam nathe.
ligauerunt eum ciues et omnes
qui erant cum eo interfecerunt. et
planxit omnis terra ionathan estimans occisum
esse. et dixerunt gentes que in circuitu erant
si hunc principem tollamus de hominibus me
moria eorum. et aggregauit triphon exercitum ut
ueniret in terram iuda et atteret terram.
timensque populus ascendit iherusalem. et ait sy
moni. tu es dux noster loco iude et ionathe fratris
tui. De symone math. xiii
Et accelerauit symon muros consummare
iherusalem et misit exercitum in ioppe.
cognoscens autem triphon quod surrexit symon
loco ionathe misit ad eum legatos dicens.
pro argento quod debebat frater tuus ionathas in ratione
regis detinuimus eum. et nunc mitte argen
ti talenta .c. et filios eius obsides et mit
temus eum. Cumque agnosceret symon dolum
eius misit tamen argentum et pueros. ne mur
muraret populus dicens. Non redemit fratrem
uolens regnare. et mentitus est tripho et in
fuit regionem ut contereret eam. Et cum appro
pinquasset bethsame uidens quod non profi
ceret occidit ionathan et filios eius. et redi
it in terram suam. et misit symon ad eum
et accepit ossa ionathe et sepeliuit eum in modin
et statuit .vii. piramides patri et matri et
.iiii. fratribus suis et circumposuit columpnas
magnas et scripsit in eis arma et na
ues ad memoriam eternam. Triphon autem cum
iter faceret cum antyocho adolescente
dolo occidit eum. et regnauit pro eo in asya.
Tunc edificauit symon presidia in iudea
et misit ad demetrium ut faceret pacem
cum eo et mittens munera rogauit ut fa
ceret remissionem regioni. Et scripsit de
metrius dicens. Munera suscepimus et pa
cem facimus uobiscum magnam et remitti
mus ignorantias et peccata usque in hodier
num diem. et absoluimus uos ab omni
tributo. et ablatum est iugum gentium
ab israel. et cepit scribere populus israel in tabu
lis et gestis publicis annotationes te
mporales in hunc modum. Anno primo sub sy
mone sacerdote magno duce et principe
iudeorum. Tunc descendit symon in gazam
et obsedit eam et eiecit ydolatras et y
dola destituit et mundauit edes et colloca
uit in ea uiros qui legem facerent
et muniuit eam et fecit sibi habitationem. et
obsedit eos qui erant in arce iherusalem.
et clamauerunt ad symonem ut acciperent
dextras. et dedit illis et eiecit eos inde.
et mundauit arcem a contaminationibus et
intrauit eam cum musicis instrumentis
ymnis et ramis palmarum statuens
ut omnibus annis agerentur hec cum leticia. Et
uidit symon iohannem filium suum quod uir
esset prelii et posuit eum sub se ducem
et dedit ei gazaram ad habitandum. Tunc
aggregauit rex demetrius exercitum et in tra
uit mediam ad contrahenda sibi auxilia
ut expugnaret trifonem. Sed arsa
ces rex persidis et medie misit unum de
principibus suis qui percussit castra de
metrii comprehendit eum uiuum et posuit eum
arsaces in custodiam. et siluit terra
iuda in diebus symonis. Qui fecit sibi
ioppe in portum et introitum fecit in insulis ma
ris et dilatauit fines gentis sue et
abstulit immundicias. et sedit unusquisque sub
uite sua et sub ficu sua nec erat qui
eos terreret. Et misit symon spartiatas ad
innouandam fraternitatem. Romanis uero mi
sit clipeum aureum mille mnarum. et sta
tuerunt ei romani libertatem et scripse
runt in tablis eneis fedus que posite
sunt in titulis in monte syon. De antiocho
Demetrii filio.
Eo tempore exiuit antyochus filius demetrii in terram patrum
suorum. et conuenerunt ad eum omnis
exercitus ita ut pauci essent cum triphone.
et scripsit antyochus symoni genti iudeorum
dicens. Statuo uobis omnia que remiserunt
uobis reges ante me et permitto uobis facere
percussuram propriam nummismatis in regione

et reddit eis mala pro bonis iura et uxorem symonis cum duobus filiis eius minoribus

ura. Dumque obtinuisset regnum magistratu
bo gente ierusalem et templum in gloria magna.
Porro triphon fugiens antyochum
per maritima recepit se in doram. et in
secutus est eum antyochus et obse
dit civitatem terra et mari. Eo tempore lucius
consul romanorum scripsit regibus et regio
nibus in oriente ne inferrent mala amicis
suis iudeis nec opem ferrent inferentibus.
et siqui pestilentes de iudeis confugerent
ad eos traderent eos symoni principi sacer
dotum ut iudicaret in eos secundum legem suam.
Antyochus autem rex obsedit doram secundo.
et conclusit trifonem ne procederet. et misit
ei symon .ii. milia virorum in auxilium et argen
tum et aurum et vasa copiosa. qui no
luit ea accipere sed fregit pactum quod fecerat
cum eo. et misit ad eum athenobium
mandans ei ut redderet arces que erant in ierusalem
et ioppen et gazaram et tributa locorum quibus
dominatus fuerat. alioquin veniret et expug
naret eum. et vidit athenobius in ierusalem
gloriam symonis et apparatum copiosum
et affluentiam in auro et obstupuit.
et dixit symon. terram alienam non sumpsimus.
sed hereditatem patrum nostrorum que ab inimi
cis nostris iniuste aliquo tempore possessa est.
et rediit athenobius ad regem et renunti
avit ei verba symonis et gloriam eius. et
iratus est rex ira magna. Porro trifon
fugit navigio in orthosiada. Rex autem perse
quens trifonem constituit cendebeum du
cem et reliquit ei exercitum ut expugna
ret iudeam. et edificavit cendebeus cedronem
collocans in ea milites ut vastaret
fines iudee. Quod cum accepisset symon vocavit
duos filios suos seniores iudam et io
hannem. et ait illis. Ego et fratres expugnavimus
hostes ierusalem ab adolescentia nostra usque
in hunc diem. Nunc autem senui. Sed estote loco
mei et pugnate pro gente nostra. Auxilium
vero de celo vobiscum sit. et dedit illis .xx. pug
natorum et equites et profecti sunt adversus
cendebeum. et fluvius torrens inter eos. et
timuit populus transire. et transivit iohannes primus
et secuti sunt eum omnes. et insonuit sa
cris tubis et conversus est in fugam cendebeus
et castra eius. et ceciderunt ex eis multi vul
nati. Vulneratus est et iudas frater iohannis.
et insecutus est io fugientes usque ad
cedronem et ceciderunt ex eis .ii. milia virorum
et redierunt filii symonis in pace. De morte
Porro ptholomeus symonis in dolo.
filius abobi constitutus erat dux
in campo iericho. Erat enim gener
summi sacerdotis et habebat aurum et ar
gentum multum et elevatum est cor eius
et volebat obtinere regionem. et cogi
tabat dolum adversus symonem et
filios ut tolleret eos. Symon autem
perambulabat civitates regionis gerens
sollicitudinem earum. et descendit in ie
richo cum iuda et mathathia filiis
suis et suscepit eos ptolomeus in municiunculam
quam edificaverat in dolo. et fecit eis con
vivium magnum et abscondit ibi vi
ros. et inebriavit convivium cum arma
tis et occidit symonem et duos filios
suos vinctos. et scripsit antyocho
regi ut mitteret ei exercitum in auxilium.
et traderet ei regionem et civitates et tri
buta. Misit quoque tribunos ad tribunos ut
venirent ad se et daret eis argentum
et aurum et dona. Alios quoque misit
occupare ierusalem et montem templi. Por
ro misit alios in gazaram ut interficerent
iohannem. sed precurrens quidam in gazaram
nunciavit iohanni que facta fuerant. et ip
se festinavit occupare ierusalem et occi
dit eos qui venerant cum perdere. et factus
est princeps sacerdotum post patrem suum.

Secundus liber. Historia super librum machabeorum.
machabeorum non hystorie prose
cutio sed prosecute recapitulatio.
Est ei epistola quam scripsit iudas macha
beus et senatus iudeorum ierosolimitane disper
sioni iudeorum que exulabat in diversis
regionibus orientis et maxime in egipto
in qua intimaverunt eis duas esse sol
lempnitates noviter institutas hortan
tes ut eas susciperent et sollempniza
rent quolibet annis. In una de purificatione
templi quam fecerant .xxv. die decembris
mensis casleu post tres annos pollutionis
facte ab antyocho. aliam quam instituerant
.xiii. die mensis azar que dicebatur nocte

in marcii

syriace pridie mardochei | quia institue-
rat pridie diem mardochei, id est una die
ante festum mardochei | quod ipsi instituerant
quando Hester impetravit liberationem Iudeorum.
Sic dicitur pridie kalendas, id est una die ante kalen-
das. ~~et caput suspensa ut prediximus.~~
Pro incredibili victoria quam habuit in necem Ni-
canoris | cuius manum et caput suspenderunt
prediximus | nos hortantes ut sollemp-
nem agant diem scenophegie et diem
ignis qui datus est, cum ex aqua
quam Neemias obtulit sacrificia. In hoc
autem libro huius epistole legitur Ieremiam abscondis-
se archam et altare incensi in spelun-
ca montis in quo Moyses ascendit et
vidit Dei hereditatem. Et accesserunt quidam
qui sequebantur Ieremiam ut notarent sibi lo-
cum et non potuerunt invenire | quos cul-
pans Ieremias dixit: Ignotus erit locus donec
congreget Deus congregationem et propitius
fiat | et tunc Dominus ostendet hec et apparebit
maiestas Domini et nubes sicut in diebus
Moysi | et sicut cum Salomon fecit ut sanctificare-
tur magno Deo. Mysticum quod diximus
Epiphanium dixisse Ieremiam aliter de mani-
festatione arce | fortasse mysticum fuit.
Sicut autem verisimile videtur sic contra has in-
stituisse sollempnitates | recapitulaverunt in
epistola bella que gesserant contra hostes
qui frequentius ebullierant de perfidia et
quomodo liberati erant a Deo in manu for-
ti et signis et prodigiis innumerabilibus.
In hac autem recapitulatione apposita sunt
quedam que in preteritis non leguntur historiis
quorum quedam supra posuimus, iam | quedam
supposita vel hic supplebimus. Forma
vero epistole hec est | Populus qui est Ierosolimis et in
Iudea, senatusque et Iudas | Aristobolo
magistro Ptolomei regis qui est de genere
christorum sacerdotum | et hiis qui in Egypto
sunt Iudeis salutem et sanitatem. Be-
nefaciat vobis Deus et det vobis cor omnibus ut
colatis eum et faciatis eius volunta-
tem. Adaperiat cor vestrum in lege sua et
in preceptis suis et faciat pacem. Exaudi-
at orationes vestras et reconcilietur vobis
nec vos deserat in tempore malo. Et nunc
hic sumus orantes pro vobis | De magnis
autem periculis liberati a Deo magnifice
gratias agimus ipsi | et cetera que sequuntur.
Predia vero sua et libationes a Deo factas
cruentare ceperunt a morte Antiochi ma-
gni et a filio eius Seleuco. Qui cum prius
templum honoraret et de reditibus suis
prestaret sumptus ad ministerium sacrificiorum,
ad suggestionem Symonis de tribu Benia-
min qui erat prepositus templi et invide-
bat Onie, misit Helyodorum ad spolian-
dum erarium, quod dicebatur non pertinere ad rationem
sacrificiorum. Erant quidem hic congregata
deposita viduarum et pupillorum, et
plura erant que erant deposita divitum. Ter-
minant autem persecutionem huius epistole in mor-
te Nichanoris in hunc modum. Iosephus (?) his
contra Nicanorem gestis et ex illis temporibus ab
eis civitate possessa, ego quoque in hiis
finem faciam sermonis | siquidem bene et ut
historie competit, hoc et ipse velim. Sin autem
minus digne, concedendum est michi. Sicut enim
vinum semper bibere aut semper aquam contrarium est, al-
ternis autem uti delectabile, ita legentibus si semper
exactus sit sermo non erit gratus eis | hic ergo
consummatur. De preposito supra additis

Preterea quedam supra addita in hac
recapitulatione summatim tan-
gere curabimus. Sane Iosephus a natione An-
tyochi cum cogerentur Iudei a priscis legibus
recedere. Due mulieres delate sunt natos
suos circumcidisse | quas infantibus ad
ubera suspensis cum publice per civitatem
duxissent carnifices per muros precipita-
verunt. Eleazarus quoque unus de primoribus
scribarum et in etate provectus | apto hi-
ans ore compellabatur suillas et carnes
sacrificii manducare. Quidam vero ve-
teres eius amici carnes licitas secreto
afferentes | rogabant ut simularet se ad
ipsum regis manducare. Qui renuens
dicebat adolescentibus forte exemplum
derelinquam, et plagis peremptus memo-
riam mortis sue et exemplum virtutis reliquit.
Contigit autem et septem fratres una cum matre
comprehensos compelli a rege ad esum por-
cine. Quibus renuentibus iussit coram eis
rex sartagines et ollas eneas succendi
et primogenito linguam amputari | cuius

cute capitis abstracta et summitate
pedum et manuum precisa coram matre
et fratribus missus in sartaginem torquebatur.
In eundem modum singuli fratrum ad ordinem
geniture torquebantur. Premissa tamen unicuique
exhortatione ut regi obedirent et vi-
verent. Sed mater mirabilis et bonorum
memoria digna singulos hortabatur
patria voce et feminee cogitationi mascu-
linum animum inferens dixit ad eos nescio qualiter
in utero meo apparuistis nec enim ego spiritum
et animam donavi vobis et vitam et singulorum
membra non ego ipsa compegi. Sed qui donavit
formavit vos spiritum iterum cum misericordia vobis
reddet et vitam. Sicut nunc vos metipsos
despicitis propter legem eius. Cumque ad-
huc adolescentior superesset suadebat
rex matri ut adolescenti fieret in salutem.
Cumque promisisset se suasuram filio in derisionem
crudelis tyranni patria voce dixit. Fili mi miserere
mei. Dignus fratribus tuis effectus suscipe mor-
tem ut in illa miseratione cum fratribus tuis
te suscipiam. Tunc rex indigne ferens
se derisum in hunc crudelius super omnes
deseuit. Novissime autem et post filios mater
defuncta est. Propter hac tanti prodigia marti-
rii assensum plurimi de his vii fratribus
eorum solempnizare. De his vii fratribus
Ade quoque sollempnizat ecclesia · vii ·
Ad eodem epistola quod cum iudas adver-
sus thimotheum dimicaret ap-
paruerunt adversariis de celo · viri · v · in equis
iudeis ducatum prebentes. Ex quibus duo
Machabeum medium habentes armis suis septum
conservabant. In adversarios autem tela et
fulmina iaciebant. Nec multo post tem-
pus egressus est iudas Machabeus ut
dimicaret adversus lisiam. Apparuit precedens
eos eques in veste candida armis
aureis hastam vibrans. Adde quoque Io-
sephus quod rogaverunt iudeos sex hitantes
ascendere scalas quas paraverant in die
festo ad tollendum. Cumque precessissent sub-
verterunt ex eis non minus · cc · Quia obit
Iudas in nocte superveniens portum succendit
et scaphas exussit refugos ab igne
gladio peremit. Ianitis a stadiis · cc ·
xl · Adde quoque quod pluribus commisso apud ea[…]
quia nocte superveniens et portum cum na-
vibus succendit. Ita ut lumine ignis
appareret in lumine. Stadiis distans · ccxl · […]

nia plures perempti sunt de iudeis et veniens
iudas cum suis ut corpora prostratorum tolleret
et in sepulchris poneret patrum. Invenerunt
autem sub tunicis interfectorum de donariis ydolo-
rum que apud Iamniam fuerunt. Omnibus ergo ma-
nifestum est factum ob hanc causam eos corruisse.
et benedixerunt iustum dei iudicium quod occul-
ta fecerat manifesta. et in preces conversi
rogaverunt dominum ut delictum oblitteraretur.
Et vir fortissimus iudas collatione facta
a suis · xii · dragmas argenti misit ierusalem
mittens offerri eas pro peccatis mortuorum vel delic-
tis illorum in sacrificium. Adde quoque cum
celeratissimus Nicanor prescisset iudam post
fedus cum eo initum et per factum comperit iudam
esse in locis samarie et disposuit cum eo com-
mittere bellum in die sabbati. Iudei qui
sequebantur Nichorem per necessitatem dixerunt et ut
honorem diei daret sanctificationis et deo qui
universa conspicit. At ille quesivit ab eis. Si
est potens in celo qui imperavit agi diem
sabbatorum. et dixerunt. Est deus unus in celo
qui iussit agi diem · vii · At ille ait. Et ego
sum potens super terram qui impero su-
mi arma et negocia regis impleri. Et augu-
echi. Machabeus autem cum pauca essent cum eo
formidantes impetum Nichanoris et multitu-
dinem. singulos illorum armavit non clipei et
haste munitione sed sermonibus optimis et ex-
hortationibus. Sompnium exposito eis sompnio
quod in eadem nocte viderat in hunc modum. Vide-
rat iudas oniam sacerdotem summum et qui a
puero in virtutibus fuerat protegentem et orantem
pro populo iudeorum. Post hoc apparuisse et alium vi-
rum iheremiam · scilicet etate et gloria mirabilem et a-
lium et divina dixisse · scilicet ad iheremiam. Hic est ama-
tor populi israel hic est qui multum orat pro populo
et civitate sancta. Iheremiam prophetam dixit extendisse
autem iheremiam dexteram et dedisse iude gladium
aureum et dixisse. Accipe sanctum gladium
munus a deo quo deicies adversarios populi
mei israel. Qua visione confortati qui e-
rant cum iuda impetum fecerunt in hostes
et prostraverunt ex eis non minus quam · xxx · mi-
lia · Nichanore cum eis interempto. Et redierunt
ierusalem benedicentes dominum. Caput Nichanoris et manum
cum humero abscisam contra templum suspen-
dentes. Itaque omnes communi consilio decreverunt

[Margin, left, beside "De his vii fratribus":] De his vii fratribus sollempnizat ecclesia

[Margin, left, lower:] Ianitis quod filii iudis faciebant mala habitantibus multi iudei perempti sunt cum venisset iudas ut sepeliret eos sub tunicis eorum inventa sunt signa idolorum / et propterea dixerunt quod deus permisit plagam a ianitis fieri. Fecerunt sibi collectam · xii · dragmarum argenti miserunt ierusalem ut inde offerretur pro illis in templo.

[Margin, right:] Quomodo deus [...] honorem sabbati [...]
[Margin, right:] Exposi[tio] sompni[i] deri[...]
[Margin, right:] Ieremias

nullo in die istum absque celebritate
preterire / sed fiatur epistola unde ad dispositio-
nem videor curata quod recapitulatione sed ad
perfectionem hystorie veritatem de iohe
filio symonis persequites Explicit histo-

Scolastice scripture veteris testamenti

V due sunt partes principales lex ve-
tus scilicet et evangelium lege autem evangelium
dignius / ut ait magister abev
tamquam rudiori tractandi sumsit de
lege exordium quod tamen non fac. Incip
enim a lege duplici de causa / tum quia lex prior
est evangelio / tum quia lex figura est evangelii / et figu-
ra quidem de iure debet precedere id quod figurat.
Incipit enim a primo libro v librorum moysi scilicet
genesi. et hoc ideo quia ibi agitur de primis et pre-
cipuis operibus dei scilicet de mundi creatione
et visibilium eorum dispositione de creatione angelorum
et consequenter de hominis creatione. Notandum
autem est quod lex quandoque largius quandoque strictius
accipitur. Strictius quando solum pentateucum voca-
mus legem. Pentateucum vero dictus v libris
moysi a penta quod est v et teuco quod est liber
sive volumen scilicet horum v librorum moysi. nomina
sunt hec genesis exodus leviticus numerus deutronomus
largius autem accipitur lex quando omnes partes legis
legem vocamus. Cuius partes tres sunt
principales prima est pentateucus de quo iam diximus
secunda prophetie. tertia agyografa plurali numero penta-
teuco ut diximus v distinguitur libris
prophetie vero viii qui sunt hii. Josue liber iu-
dicum regum qui quamvis apud nos in quatuor dividuntur vo-
lumina sicut ipsi eiusdem liber docet. hebrei
vero in duas tamen partes dividunt. Cuius prior
pars apud eos est samuel et altera malachim.
Post hos prenominatos libros prophetarum sequitur
in eius ordine ysaias. Jeremias. ysaias ezechiel et xii
prophetie / agyografa vero continet in se ix libros
qui sunt hii. Job david daniel / sed hos tres in-
ter alios ... Sequitur liber salomonis
cuius iii sunt partes. hec sunt parabole cantica
canticorum ecclesiastes / paralipomenon hesdras et
hester. agyografa ... plurali numero dicitur. quia
sacre et divine scripture. dicitur a greco agy-
os quod est sanctum et grafos quod est scriptura. et
licet secundum hanc interpretationem omnibus
partibus theologie nuncupari possit agyo-
grafa / quia omnis pars eius est sacra scriptura. Tamen usi-

predicti libri specificaverunt et appropriaverunt sibi
hoc nomen quod prius quibus prius esset com-
mune / etiam aliis duabus premissis parti-
bus pentateuco scilicet et prophetiis / quia in contingit
quod alie due priores propria vocabula sibi
occupaverunt. Pars igitur tertia que est ultima
ne omnino careat nomine / nomen quod aliis
erat commune sibi usurpavit et fecit pro-
prium. Simile autem est agyografa. Nec mi-
rum cum hoc ipsum in quibusdam aliis con-
tingat / sicut hoc nomen confessor quibusdam sanctis
appropriatum est / qui suum sanguinem effusione
aut ... confessi sunt. quamvis
plures mites et virgines dici similiter possent
confessores / quia et ipsi christum confessi sunt et in
passione. Magister ut ad propositum competentius
descendat / in quandam premittit simili-
tudinem. a terrestris imperatoris aula ad
celestem aulam / et palatium illius sum-
mi imperatoris qui imperat mari et ven-
tis. Dicit enim quod sicut in palatio mortalis
imperatoris tres sunt mansiones ad proprios
usus regios collocare / scilicet consistori-
um vel auditorium ubi rex populo
consistenti et audienti dictat iura sua
et leges. Et cenaculum ubi victui necessaria
cibaria et cene exennia regis cum multo-
rum et aliis distribuuntur. Et tha-
lamus pacificus ubi rex per famil-
liaris delectatur et quiescit. Sic rex
noster in mortali suo in palatio amplissimo
similes tres habet mansiones quod et in litera
manifestissime continetur. habet enim consi-
storium nostrum preterite / in quo ad sue dis-
positionis nutum ordinate omnia
disponit. Pro thalamo habet animam
iusti cuius et in qua plurimum delectatur
et quiescit / ubi ipse ait. non requiesco
nisi super humilem et quietum. pro cenaculo habet
sacre theologie scripturam. ubi et sibi ipse
militantibus distribuit cibaria super
mel et favum dulcia. De hoc cenaculo
propinabatur illi copiose qui dicebat.
In omnibus mandatis tuis delectatus
sum sicut in omnibus divitiis / et dilexi
mandata tua super aurum et topazion
Ad hoc autem cenaculi tres sunt species. Fun-
damentum est hystoria / a anal a ... ...

a efimera · hystoria dicitur a greco hystoron
quod est uidere / quia hystoria non est de rebus fictis
sed uisis / sed auisis uel audiente scri
be eas relatas uolentum / hystoria uero
quia annalis est que in se continet facta sub spa
cio unius anni completum · hystoria autem
kalendaria mensis dicitur sine mensura / que
continet aliquid insigne sub spacium mensis
completum · hystoria autem efime
ra est aliquod memoriale quod sub spacio
unius diei fit · Et dicitur efimera a piscie
seu uerme qui die eadem qua nascitur
repente moritur · unde et quedam febris
efimera dicitur que per unam tantum diem durat ·
pres non est allegoria · et dicitur allegoria · quasi alie
na locucio · uel quasi alienus sensus · Sur
git autem per quendam ingenii subtilitatem
a uerborum serie que facit hystoriam · Et nondum
quod fecit hystorie est ratio quedam allegorie
non uigor ipsa / quia facti non uocis sugerit alle
goria · Sumitur autem allegoria · vi · modis · a per
sona · a re · a tempore · a numero · a loco / a persona ut pysa
ac qui risus interpretatur quem pater ipse abraha
m ad mandatum ipsius immolare uoluit
intelligitur · xpistus · qui uere gaudium nostrum est · a re
ut parietem celitus missum et
pro ysaac immolatum caro xpisti intelligitur
pro nobis in cruce passa · a tempore ut in nec fi
at fuga uestra in yeme uel sabbato / a nu
mero ut per · viii · dies · scilicet sabbatum qui in
tempore quo sumus · viii · etatem in qua
erit quies et tormentorum omnium · a loco ut
ibi ascendit in montem · et cetera · scilicet · et cetera · per
quem nostro mortis figuratur · a facto et hic
ipse / ut per dauid quod occidit golias intelligitur
xpistus qui triumphauit de dyabolo per go
liam gygantem designato · Post predicta
sequitur de tercio · Tercium genus est tropolo
gia / tropica non locucio · uel sermo figuratus sed
genus autem allegoricum · sit allegoria et
anima et facto hystoricum / et pertinet tro
pologia ad mores informacionem / euitans
magis peritum amorem ad cele
stium contemplacionem · hystoria quoque plana
est et solummodo sensum litere quasi rudi coeti
tu inherens / quia solum rudi in sacra scriptu
ris intendunt · allegoria acuta est sed a sen
su subtili surgit ut diximus · Tropolo
gia certis suauior est / quia ad mores et
uite suauitate et uirtutum amore nos
amorem · De commendatione symonis ·
Mortuo symone qui ultimus
v · filiorum mathatie asamonei
dux et sacerdos fuit in iudea ·
successit ei filius eius cognomine yrcha
nus a deuictis yrchanis · quem iosephus interdum
laudat · Et religione sacerdocii · et sim
nitate ducatus · Et quia propheta erat
qui insecutus est ptolomeum qui
patrem eius dolo interfecit · matrem quoque eius
cum duobus paruulis tenebat in uinculis
et confugerat ad opidum ultra iericon
ta quod dagon uocabatur / obsesso quod
opido · [illegible] in suis cubabat · ptolomeus
loreus matrem iohannis et fratres super mu
ros usque ad sanguinis effusionem ce
debat / fractusque pietate iohannis ab impu
gnacione tepebat se mente / matre tamen
clamante ne propter se finiret tam scelus
ptolomei inultum · morte enim suam sic
uidicari immortalitate meliorem · Ob
hic diutius tracta obsidione / vii · ad
uenit annus sabbatus iudeis / recessit
que ab obsidione iohannes · ptolomeus uero
matre ipsius et fratribus occisis confugit
ad zenonem phylodelphie tyrannum
qui cotila cognominabatur · De institucione
Post hec antyochus xenodochiorum ·
pontis / syrie obsedit ierusalem ·
quam obtinere aperuit yrcha
nus duos de · vii · loculis tristantibus
sepulchrum dauid / et sustulit ex eis plus
iii · talentorum / dedit que ccc · talentorum anthyo
cho ut ab obsidione recederet / et ut
placaret numen propter sepulcrorum pro
fanacionem / de reliqua pecunia primus instituit
domos peregrinorum xenodochia pauperum
uim in ierusalem · Samariam captam
solo equauit / quam post herodes
instauratam sabasten dixit · Mortuus
est autem iohannes · xxxiii · annis rebus optime
administratis / relictis · v · filiis · aristo
bulo primogenito et antigono cum tribus
minoribus · Cumque nullus eorum ad re
gendum populum sufficeret uxorem
suam disertissimam uidebatur prefecit

regni
et filys. De restitutore iudeorum per aristobolum.

Aristobolus uero impatiens dilationis
inter cum tribus fratribus
minoribus, uiclauit in carcere
antigonum quem diligebat secum constituit
impositumque sibi dyadema et restitu-
tum est regnum iude. Fluxerant autem
a sedechia sub quo regnum fuerat in-
terruptum anni. cccclxxv. et menses
iii. uel a reditu babilonis. Unde sepe le-
gitur infinitissimum fuisse regnum usque
ad yrchanum et aristobolum, id est con-
tinuum, id est usque ad aristobolum yrchani de
captiuitate babil. nec tamen regnauit ari-
stobolus nisi per annum eo quod morbo et fame
periit in uisceribus. Cumque egrotaret a-
ristobolus in turre que post dicta est ab
herode antonia, rediebat antigonus
de galylea in qua multa preclare fecerat
indutus nouis armis et decentibus.
Cumque ingrederetur iherusalem in diebus sce-
nophegie, ob honorem fratris et ut ostenta-
ret decorem armorum ipso armatus
intrauit. Quod uidentes emuli ipsius et
maxime uxor fratris que odiosos inuicem
fecerant, sed ipse et assensum non prebebat
accusabant eum dicentes aristobolo: Fra-
ter tuus audiens te egrotare, in manu for-
ti et armata intrauit ut perimat et
regnet. Quibus ita probare potes, iube eum
uenire ad te. Si uenit armatus super
hoc que diximus certus esto. Posuit ergo ad
suggestionem uxoris aristobolus arma-
tos in subterraneo qui pirgostratonis di-
cebatur, per quem antigonus transitum
facturus erat, quibus, si ueniret armatus,
eum interficerent. Et aduocauit fratrem
aristobolus precepit nuntio ut diceret ei ne
cum armis ueniret. Sed regina cor-
rupit nuntium muneribus ut diceret quod cum ar-
mis descenderet, affectabat enim eum
rex uidere in armorum decore. De nece

Antigoni.

Erat autem eo tempore
iherusalem genitalicus quidam iu-
deus nomine iehesi esseorum, qui
stolasticis suis arte sua predixerat
de morte antigoni et diem et locum.
Is cum uidisset antigonum transeuntem in tar-

mis exclamauit prope se: Nisi mihi pul-
chrum est mori, quia hic ante me ueritas
interiit, meorumque predictionum aliquod in dubium
deprehensum est. Viuit antigonus
iste qui hodie moriturus erat in pirgostrato-
nis. Locus autem ille ab hinc DC sta-
diis distabat. Hore uero diei iam iiii cum
sic euigilaret, paulo post occisus est
antigonus cum armatus descenderet
per pyrgum stratonis, secus locorum equi-
uocatione senex agnouit fuisse decep-
tum. Audiens autem rex mortem fratris sui
indoluit adeo quod morbus inualuit ut
sanguinem laceratis uisceribus euomeret.
Quem unus de seruulis huic officio desti-
natus foras efferens, ubi antigonus occi-
sus fuerat, eum effudit super adhuc ex-
stantes eius maculas. Quod uidens populus
exclamauit assensu nutu dei in ultionem
occisi sanguinem libatum occisoris. Cum-
que causam clamoris rex sciscitaretur, nullus-
que auderet ei propter sacre minanti pertina-
nitate supplicium. Unde quod erat cum in-
dignatione et ingemiscens ait: Fas uo
erat ut [illegible] iuum scelera in latentia. Hoc
corpus impiorum meum frater cum animam
desperatam detinebis. Unde paulatim
eius sanguinem meum libent totum
accipiant. Sic et hys dictis expirauit.
Post mortem. De tyrannide regis alexandri.

Ortuo uxor eius quam plenum ex
eo non susceperat fratres uiri soluit
a uinculis, maiorem natu alexandrum
regem constituens qui cognominatus
est ianneus, quod in modestia preterire uideba-
tur. Qui fratrem interfecit quia regnum
aspirare uidebatur. Tertium secum
uiuere coegit priuatum, duxitque uxorem
nomine alexandram que et salina dicta est. Hic
adeo nequissimus fuit quod in vi annis cir-
citer l milia hominum seuorum interfecit. Sacerdo-
tes eius detestebantur. Cumque offensus
esset populo, muniuit sibi palacium inter-
ri que baris dicebatur super quam presa
admiratus est tyrus quod cum uiter desuerit
cum defendi posset adeo abomi-
uiuente, adeo autem offensus erat iu-
deis ut semel parcitante ei quo namque pac

Desumpsit · Nota Genitalia dicti fuisse apud natalicia
constellationes dicentes qui eadem uulgo ma-
thematici uocantur.

ruderunt

to eos sederet.
Si moretur.
Ob h' implacabil'
isrl' suspendit .d.
cc. uiros uxoratos
vxores q3 eoz et li
bos necauit. Cu
q3 quieuisset a plijs
et quartanis fati
garetur/ morbu ex
ocio natum putans intempestiuis
laboribz milicie se reddidit/ et xxvij
anno regni sui mortu' e duos relin
quens filios yrchanu et aristobulu. Za
cens q3 filios ppe iudeis odiosus
regni relinquens vxori. Q' g' sibi uiro
beniuolenciam ppli sepe copaliat tyra
nidi ipsius sepe resistens/ et fauore
relionem in ipsum pfebat.

Hys tpibz uirgo tacta
romanos dimicasse/
armano et silla capt'
e. Romeatrs rethori
ca cep his edocta aplo
nio/ iudico poculo ama
torio i furorem uersus/
pincialia insanie ac
libros scripsit/ tande
se interfecit.

Vyrcanus

regno alexandre et filiis eius yrchano et aristobolo

De regno alexandre et filiis eius yrchano et aristobolo.

Que dum regnaret pgenitoz
yrchanum pontifice declaurat/
eum in futurum regem i dicans q3
modestus erat/ iuniore u' aristobulum
eo q' feruentis animi uidebatur priuatu uiuere
coegit. Eo tpe orta e' i iudea heresis
phariseoz/ de quibz p'dictis alijs explicabe.
Quoz consilio utebatur in omni
bz alexandra/ tamen eoz consilio optimates
quosdam iudeoz aut exilio dampnarat
aut interficeret/ denique dyogenem
qui amantissimus alexandro fuerat
occidit/ alienigenaz quidem duos
sibi conflauerat exercitus ut i iudeos tim'
debacharet. Pcipui inter ad aristobulum co
fugerat cui' presidio tuente. ix. a regni
sui anno egrotabat alexandra. et ari
stobulus collecta ploz manu p'miser
se regnaturum declaruit. Ob h' misera
ta querelas yrchani mr'/ iugere aristo
bulum cum filijs in custodia recludens
obsides accep/ ne regni sibi aristobulus
usurparet. De m'ltiplici discordia fratru.

cu sectis No bu

ient

Discordia fratrum

multiplici discordia fratrum

Ea mortua aristobulus collecto ex
ercitu contra fratrem mouit arma.
Cumque egressi essent fratres in
campis iericho/ uictus hyrcanus
fugit in ierusalem. Tandem ea lege in con
cordiam redierunt ut regnaret aristobo
lus/ hyrcanus uero sub eo quibuslibet fu
geretur honoribz/ domos etiam per
mutauerunt. Erat tamen cum hyrcano anti
pater ydumeus/ cui' prudenciam et strenui
tatem timens ad calumpnias eius p
tendebat/ h' psuasit yrcano ut se co
lo conuentum quereretur/ et ut ad a
retham regem arabum confugeret/ cuius
auxilio rediret in regnum. Noctu g' egres
si uenerunt ad regem arabum in opi
dum quod petra dr. ubi regni sedes erat.
Itaque collecto exercitu aretha uenit i iudeam
et obsedit ierusalem/ quam et cepisset nisi
dux romanoz scaurus soluisset obsidione
urbis. Ja. n. syria deserat h'e regem suum
tributaria romanis/ missusque erat
pompeius a romanis contra tygrane regem arme
nie/ et is scaurum miserat psidem syrie.
qui cum audisset dissensionem fratrum in
iudea/ ratus tempus esse quo de facili iudeam
poneret sub tributo imanu ualida/ fi
nes intrauit iudee/ ad quem legati a
fratribz utrisque uenerunt auxilium eius
hinc inde postulantes/ corruptus autem
scaurus. ccc. tal' missis ab aristobulo
quos pmiserat esse romanos et pompei eis
nomine interminans ni ab obsidione disce
derent. Recedens g' aretha yrchanum
et antipatrum filius deserie collocauit.
Qui frustrati spe arabum in aduer
sarios se contulerunt. Cum enim pom
peius damascum uenisset/ cum multis
munibz uenerunt ad eum orantes
ut uiolentiam eius dignam odio iu
dicaret. et yrchanum regno restitueret.
Sed nec ei sibi defuit/ corruptione
scauri fretus. Cum iam pompeius honore
regium s' non exhibuisset/ indignans
insalutato pompeio recessit/ et recepit
se in alexandrio castro inexpugnabile
opidi muniteum. Quem collato roma
noz syrioz q3 insecutus exercitu/ uis
sitque ut de opido ad se descenderet. Is
u' q' p imperio uocabatur decreuit ti po
piculari quam pere. Consilio tamen suoz
descendens ab opido relictis ibi custo
dibz/ pcep ut non nisi manu sua scrip

Josephus

Jo. testi ad arma legatos sit uol

.i. fuit

ming

dedi mo

tis epistolis obtemperaret. Abiit ergo in ierusalem
quem statim insecutus est magnus a-
lacrius factus cum ierichunta morte metrida-
tis sibi nunciata. Ubi pinguissima ydu-
mee regio et palmarum plenum et balsa-
mum nutrit cuius truncus ex lapidibus acutis
robore stillante lacrimam ex incisionibus
colligunt. *Quomodo Pompeius ierusalem et condita templum expugnavit.*

Cumque ierusalem propinquaret
territus aristobolus occurrit ei
pecuniam pollicens que erat in alex-
andrio. Sed decreto impio romano pe-
riturum. Sed non horum effectum est. Missumque
gabinium ad suscipiendam pecuniam custo-
des nec in oppidum receperunt. His con-
motus pompeius regem in custodiam collocavit.
Cum autem obsedisset ierusalem orta est dissen-
sio in urbe. Nam fautores regis urbem
tueri, fautores yrcani eam tradere romanis
contendunt. Sed victa pars regis in templum
secessit, receptisque in urbem pompeius
templum expugnabat. Cumque septentrio-
nalem vallem aggeribus impleret labore exer-
citus impensis non observatis septimis diebus
quibus operari iudeis fas non est aggerem fe-
cerunt. Mense tertio tertia phasi irruptum
est. Faustus autem cornelius sille filius primus
ingredi ausus est et irruentes romani
prophanaverunt templum, et ut alii tradunt
nusquam de tecto pugnasse pompeium quam ubi
cerneretur qui actinus fortunatissimus
fuerat. Postero autem die ingressus in templum
pompeius et miratus situm et ornatum et re-
ligionem templi nichil inde tulit, precipiens
editus ut a sordibus templum mundaretur.
Cumque imposuisset ierusalem tributum hyrca-
no pontifice decreto, aristobolum capti-
vum duxit et duos filios eius alexandrum
et antigonum cum totidem filiabus. Romam
rediens prefecit syrie et iudee amministratione
commissa scauro relictis secum duabus co-
hortibus. *Quomodo alexander tradidit se gabinio.*

Alexander vero filius aristobuli ex
itinere fugit qui manu magna
collecta iudeam populabatur et yrcha-
no imminebat. Obtinebat autem mu-
nitissima loca alexandrium yrcanium
et macheruntam. Missus est autem gabinius in

Et equos in porticibus stabulaverunt obsequia vero

syriam ut scauro succederet sub quo mar-
cus antonius militabat. Qui cum in alex-
andrio obsedisset alexandrum consilio matris
alexander se tradidit ei et castra. Hic gabi-
nius consilio eiusdem matris funditus
evertit ne alterius belli fierent receptacula.
Palpabat enim mater gabinium obsequiis pro
viro suo et filiis captivis. Metuebat qui
romam fuerant adducti. *De divisione iudee in pentarchias.*

Post hec gabinius
curam templi yrcano manda-
ta gentem iudeorum in v conventus di-
visit. Quasi pentarchias iudee fugiens se-
viciam. Eo tempore factus est antipater amicissi-
mus gabinio et marco antonio magistro
equitum. Claruit ex data est ei uxor neptis re-
gis arabum cipris nomine qui sustulit ex
ea iiii filios et filiam. Primogenitus fuit
faselus. Secundus herodes qui postea dictus est ascaloni-
ta. iii iosippus. iiii ferroras. filia dicta est
saloma. *De fuga aristobuli et recaptione* — regem capere ma[illegible]

Post hec autem elapsus est a roma ari-
[stobolus] qui magis nati iudeorum
conflata alexandrum modo resurge-
bat ad quem debellandum missus est a gabi-
nio antonius captusque iterum rex cum filiis
romam perductus est, illum quidem in custo-
dia senatus servavit, filios autem in iudeam
remisit quia gabinius id se scripserat sponpon-
disse uxori aristobuli castellorum tradicio-
ne. Post hec cum gabinius detineretur apud egyp-
tum alexander regis filius iudeos iterum ad dis-
sensionem reduxit. Sed rediens gabinius
pacem fecit et hyrcano pontificium con-
firmavit. Quo postea mortuo missus
preses syrie crassus ut esset presens par-
thos qui iam romanis imminebant
reprimeret. In sumptus vero parthice mili-
cie omne fere aurum de templo tulit et quod
pompeius abstinuerat duo milia talentorum
obhuc auro in vasis fuso intacta. Cui suc-
cessit preses syrie cassius qui in omnibus
consilio antipatri utebatur. *De reditu aristoboli in syriam et eius morte.*

Eo tempore factum est
dissidium inter romanos pro
pompeio et iulio cesare. Cesar
autem post senatus et pompei fugam tra-
mare ydumeum rebus omnibus romanis po-

titus solutum est cum duabus cohor-
tibus in syriam misit. facile per hunc sibi
posse iudeam subiugari ratus. Sed spes cesa-
ris frustrata est. Nam a studiosis pompei ve-
neno periit. Servabatur corpus eius
melle conditum prohibita sepultura donec
missu antonii in monumentis regalibus
sepultus est. Occisus quoque filius eius
alexander antiochie a scipione securi
percussus secundum pompei iussa accusatione pro tribu-
nali post hunc super hiis que inter roma-
nos admiserat. Solus autem frater eius an-
tigonus cum sororibus suis ad scdam tpo-
lomeum mennei filium qui sub libano mo-
rabatur confugit. accepitque tpolomeus
minorem uxorem alexandram ex qua
ut quidam tradunt suscepit lysaniam
abiline postea tetrarcham. qd antipr tu sui

P Ost hoc prelium in grm cesaris
factum est in emathia cui misit
antipater et iudei sub pompeio.
Qui cum redisset in iudeam timens ce-
saris imperium liberos suos ad arabas
cognatos eorum transmisit. Mortuo autem
pompeio antipater in clientelam cesaris
se contulit. Misit autem cesar metridatem
pergameum ad expugnandum pelusium
mittens cum eo incolas libani tholome-
um et antipatrem cum tribus milibus iudeorum.
Virtus antipatri plurimum enituit. nam
et murum primus transcendit et memphitas ad
obsequendum cesari prebentia sinclinavit
et in ipso prelio cum egyptiis certis pluri-
mis cicatricibus totus perfossus corpore fuit spe-
ctatus est ex prelio. hinc victorum fortium
suorum apud cesarem metridatem testem ha-
buit. Marco et antonio in pluribus cum
commendatus fuisset est amicus cesaris. quem
cesar romana civitate donavit sic et i-
mmunitate et eius gratia pontificatum confir-
mavit hyrcano. Eo tempore antipater et
hyrcanum criminabatur antigonus apud
cesarem dicens eorum consilio patrem su-
um et fratrem interisse. ad hoc antipater ves-
te proiecta multitudinem vulnerum de-
monstrans sibi non opus esse dixit cum
cycatrices clamarent se tacente ipsum fu-
isse fidelem romanorum cum antigonus

fuisset filius fugitivi eorum. Nullus enim
ipsum a pompeio quo adiuvit potuit
avellere nec modo a cesare quisquis esset cum
avulsus. Et cesar aulus dignitatis
sibi pontifice iudea dedit antipatro
optionem qui remissa dignitatis mensura
in cesarem procurator iudee declaratus
est. impetravit quoque ut eversa patrie me-
nia sibi revocare liceret. regnum quoque est con-
cessum hyrcano ita tamen ne rex vocare-
tur. sextum et cognatum suum cesar
syrie prefecit. qd herodes fcs e pfes galilee et pfec

P Ost hoc antipater filium faselum
ierlis procuratorem sibi constituit
et herodem galilee prefecit. Q-
uum nondum sexdecim esset ezechiam quedam
principem latronum interfecit cum sociis
suis atque terram quietam reddidit ut
publice herodes per galylee cantaretur.
fasel quoque indolem bonam fratris emulacione
superare certabat. ob hoc et pater eorum obse-
quiis regalibus agente colebatur nec
propter hoc tamen minus fidelis fuit hyrcano.
Sed fieri potest non ut livorem in ingentis
quisquam effugiat. Erant ergo qui di-
cerent hyrcano quod antipater et filius
eius rebus traditis ipse vacuo regis no-
mine sederet. hiis autem suis paulatim
hyrcanus cum diceretur herodem fecit accersiri.
Qui munita prius galylea ad regem
properabat. ferens secum sexti epistolam
precipientis hyrcano ut herodem absol-
veret et pena liberaret. nec multo post
factus est herodes princeps milicie sexti et
et invidiam post vocationis herodes
iudicasset in hyrcanum nisi pater eius et
fratres in petitum fregissent. De morte iulii

E O tempore dolo bruti cesaris et ei
ti et cassii occisus signis.
est cesar cum preterum et in
ses vii tenuisset imperium fuerat
quoque imperium rome a romulo sub regi-
bus vii annis. ccxl. Obiit autem
cesar etatis sue in anno lvi. corpus
eius pro rostris combustum est. Statu-
autem populus in foro solidam columpnam
lapidis numidici xx. pedum
super quam tumulatus est que tum

post sub consulibus res acta est
annis cccc.lxiiii.

Nota prostris i. cum
sedilia ubi causas
tribunal erat.

memoriter de
numidia

[Marginalia, left:] et consiliarii / mitimacheri / quod antipater insinuavit se in gratiam cesaris / Quo antipater procurator iudee factus est

[Marginalia, right:] cum / et pfec / sum in / lorem

lia dca e c die an morte eius flm ce
adit iuxta statuam eius in foro et de
nomie eius sup scpto c litt capitale
abrup. Nocte pcedente die obitus sui
i fenestre thalami eius tanto cu stre
pitu apte s. ut exiliens destratis ni
miu domestitatet. Eodem die cu iret
in capitoliu date s ei lre iudices mor
tis i mentis. quidu referret occisus
i manu ei n dum solute s. die sequen
ti iuente s. Die sequenti apunt tres
soles i oriente qui paulatim i uni
cor solare redacti s. Significantes
qd dominiu lepidi antonii et octoni
et augusti in monarchia redirent. vl
p q notia tni dei et uni toti orbi
futura i miebat. Bos q arati locu
ta e dicens in breui mag desitos ho
mies quam frumta qd herodes adhe

Ost hinc sit cassio.
cassius in syriam cu pdem
pses fuerat colligensq exer
citum contra augustum contra
adolescentem et marcum antoni
um dcc talenta auidis exigebat p
mius aute hodes de galylea c. fens
talenta fauore cassii muit morani
alior indigne ferentis p fcs e hodes
de galylea cum cassio ad plur qui ei
ad cepta uicto regni iudee pollice ba
tur. de nece antipr sui dita p herodem

Erat eo tpe cu hyrcano qdam
de amicis suis nomie mali
cus aspirans ad sacerdotiu.
Cumq decreuisset yrcanu ueneno ap
pete statu p appete antipr i memor
bn fitor eius. Suscepto itaq uene
no p ministru mortuus e antipr
ozauit u cu de morte eius suspept
li tota hode mltis se excusabat. Ca
quest a hodes p epistam de pris mor
te ap cassiu misit. rescriptum ipi
accepit. ut dolum dolo iudicaret.
Scpsit e cassi tribunis ut i iusta
ca hodi ope ferrent. Vocauit itaq
hodes hyrcanum et malicum ad
cena. Qui dum irent tribuni the
interficerent. hyrcanus cu stupore

eu suscepto ma
licu [illegible]

dissolutus ancidit Vxorq recepta cua
pcunctabatur ab hode quis malitiu oc
cidisset. Cumq unus respondisset
cassi pceptum at tine et pcia cassii
consiliauit in columna ambor insidia
tore perempto. Non multo p cum egro
taret hodes damasci felix maliq
fr i ulcione fris mouit arma cont
faselu fulius yrcano auxilio. Cumq
conualuisset hodes yrcanu aggredi temp
tauit s p affinitatem redierut in
concordiam de uxoribz hodis et libris

Ebat quida hodes eius.
uxorem nomie dosidem s
ignoblem de qua et antipem
suscep. Sup duxit mari agne nepte
hyrcani cui ex amore cuiadit se et
fis e pselitus. huit quidem uxores
ex quibz vii. uiosam suscep sobole
Sz de hiis paucos nymare sufficiet.
Pgenitus eius antipr ex doside alex
and et aristobls ex maria gn arche
la ex mathea samaritide hodes et
antipas qui p tetracha fuit et phi
lippus ex cleopat ierosolimitide q herodes
Ed u cassio et phasel tetrarche iudee fcs
in philippis interfcto gesar ytra
liam anto in syria discessit
iudeor optiates faselu et hodem ap
antonium accusabant q rex summam
possiderent ui nom tm sup eet hyrca
no hodes au hyi multis placauit an
tonia i memoria reuocans ei pris
sui cu eo antiquam familiaritatem.
Cum a demo antyochie a c. uidis
accusaret astante hyrcano et pcuncta
batur hyrcan anto qui nam rebz
gerendis eent aptissimi. Cumq he
rode et fres eius ex alys pculisset
hylarat anton eos de pcuratoribz
tetrarchas iudee declarauit. Abeunte
au antonio romam cor rex pthoz
ni in manu ualida cu fratre tngis
sus e ad que descendens lisanias
antigoni nepos pollicit e talenta m
et uirgines d ut antigonu in reg
nu induceret. Acceptis itaq a pacoro
multis milibz pthor antigon

filius ptolomei ex allexandri
ut pdem e.

de uxoribz hodis et libis eius

q hodes et phaselus tetrarche iudee fcs

fcs fuit ab antonio

de expulsione [illegible] ab antigono

pacorus

ierusalem expugnabat. et faselus qui-
dem muros, herodes domum regiam cu-
stodiebat. Sed cum intrasset urbem an-
tigonus in diebus pentecostes. et in foro
dimicatum est. Cum autem de pace
tractaretur antigonus parthorum regem
parthorum pacis arbitrum in dolo posce-
bat. Egressi sunt ergo hyrcanus cum
faselo et antigonus ad parthorum regem
properantes. herodes noluit cum eis egre-
dere suadente mariagne. ut nequaquam
fidem parthorum fidem adhiberet. hyrcanus
vero et faselus in itinere a parthis comprehen-
si. Quo accepto herodes noctu ad y-
dumeos contribules suos confugit.
premisit quidem uxores et filios et
universam supellectilem. et ipse sub-
sequens impetum sequentium susti-
nebat. graviores quam parthis iudeos
in fuga expertus est. cum quibus lx
stadio a civitate dimicavit. ibique
ob incredibilem victoriam castrum
munitissimum firmavit. post ea quod et hero-
dion vocavit. Dimissis autem uxo-
ribus in oppido massada sub custodia
fratris sui iosippi. in petram civitatem
arabum pertransiit. parthi vero non solum an-
tigonum restituerunt in regnum. Sed
etiam hyrcanum et faselum vinctos ei tra-
diderunt verberandos. At ille auriculas
hyrcani dentibus truncavit. ne quando
mutatis rebus solutus pontificatum
reciperet. Ab integris enim sacerdotes cele-
brari oportet. faseli vero virtutem preventus
est. qui cum nec ferri copiam nec manus
liberas haberet. ad saxum fracto capi-
te expiravit. Cognito quidem quod hero-
des evasisset. ait se equanimiter velle mo-
ri quam ultorem vivum relinqueret.
De hyrcano sunt qui dicant quod me-
dicus ab antigono sibi missus in au-
riculas eius venenum pro medicamen-
to infudit et mortuus est. Iosephus vero
refert eum ad parthos missum et diu
habitum ludibrio. Quod herodes rome creatus est rex iudee

Herodes accepta
morte fratris romam properavit.
nec yemis asperitate retentus
est. Circa pamphiliam fracta navi et in
rodo reparata romam profectus est. post quam causam suam
exposuit antonio. qui miratus eius ca-
sum et misertus senatum persuasit.
ut herodem regem iudee declararet. Co-
ronatus ergo herodes augusto et antonio hinc
inde astantibus in capitolium ductus est.
ubi et decretum senatus super hoc repositum
est. Remissus est itaque in iudeam herodes du-
cibus principes cum eo ventidio et silo qui
eum in regno collocarent. Cum venis-
sent ergo in galyleam silonem antigonus
mercede corrupit. et ipsa agredi adversus
antigonum simulans occasionibus differebat. Cum-
que tandem obsedissent ierusalem romani
tamen hyemis asperitate tamen pro copiis victus
ab obsidio discedentes in ydumeam
galylea hyemabant. nec tamen herodes oc-
ciosus erat. Sed latronum multitudinem
persequens et in cavernis eos igne suffo-
cabat. Inter quos erat senior vii filio-
rum pater. quos ipse occidit in hunc modum.
Stans in ore spelunce singulos nomina-
tim evocavit. et prodeuntem quemque fili-
orum trucidavit. novissime et uxorem ea-
dem se confossum vulnere super mortuos
misit. Quod herodes antigono posito est in throno

Eo tempore circa regem insil.
athenas morabatur antonius et
iam amore cleopatre tenebatur.
ad quem properabat herodes super dolo silonis
querelam facturus. Ventidium autem et iosippus ut
ad preliandum faceret. contempto herodis imperio
contra antigonum dimicavit. et vic-
tus decapitatus est a pappio principe mi-
litie antigoni. et truncum antigonus cal-
caneis verberare inhibuit. agressus est. Cum
autem accepisset antonius dolum silonis.
misit sosium cum herode in manu valida. qui
veniens in iudeam occurrentem sibi pap-
pum vicit. caputque eius fratri in solacium
fratris occisi transmisit. tandem v mensibus
obsessa ierusalem cum in secundo romani ir-
ruerent in ea necem preberent. eratque herodes
rogaret ut parcerent. Antigonus fuga
que descendens ad pedes sosii prostratus
est. quem non miseratus sosius est. sed ir-
ridens antigonam appellavit et vin-

Nota quod Iudei obiciunt nobis de auctoritate illa Non aufer[etur] sceptrum de Iuda etc. Dicunt quod dum an[te] x tribus ablatum fuit. Scilicet captivitate babilonis quibus nos respondemus Non aufertur simpliciter quia post captivitatem plures de Iuda fuerunt reges usque ad ipsum Herodem qui gentilis erat

cela conveniret

Cum autem omnis multitudo militum ad invadenda sacra et sancta spolia dum incitaretur, refrenabat eos herodes acriorem se putans si victus fuisset fore dictis victoriam, sicut fidei nefas esset ea spectata visum fuisset. Invehebatur in sosium, si vacuae sibi urbis et opibus civitatem solitudinis se regem relinqueret. De suis autem facultatibus mercedem singulis se daturum confirmavit. Cumque promissa complesset sosius aurea corona deo dicata sublata victum antigonum deducens ad antonium remeabat. Quem antonius securi percussit. Confirmatus est herodes in regno Iudeae vii. anno ex quo roma dyadema susceperat.

Inde est quod quandoque plures quandoque pauciores annos regni herodis legimus, translatum est itaque regnum de Iuda ad alienigenam imminente christi adventu. Audiens hyrcanus herode regnante redyt in Iudeam et in pristinum statum restitutus est excepto quod non ministrabat. De morte mariagne dolo salome

Facta est autem dissensio inter mariagnem et salomam sororem herodis. Hec illi mestum illa huic ignobilitatem obiciebat. Consilio vero sororis herodes hyrcanum occidit dolo, eo quod regnum sibi deberi hyrcanus diceret. In solatium vero mariagnes ionatham fratrem suum ordinavit pontificem cum esset xvii. annorum et cum idem cum esset cum filio antipatri ad petitionem mariagnes civitate expulit solus tribus sollempnitatibus ad adorandum eis ascendere iniscl' permittens. Consilio salome suggerente occisus est ionathas eo quod ad regnum videretur aspirare. Cum accusaret saloma de adulterio mariagnem, addidit quod expresse ymaginem suam misisset antonio ut ad amorem suum eum incitaret. Quod ut cognoscit herodes, profecturus ad antonium mariagnem sub custodia viri sui salome collocans, certa ei tradens insignia sub quibus si nuntiaret ipsi foret mariagnem occideret. Dumque moram faceret vir salome que sibi fuerant imperata mariagni revelavit. Reverso autem herode uxor eum in sinum eius dormiret cum lacrimis que de morte mandavit indicta, exiliens quod de secretis herodes dicitabatur a sorore. Dormiit neve tu cum mariagne, quam ait dormitio statimque mariagnem occidi fecit et virum sororis. Verum de morte uxoris quam super modum diligebat adeo indoluit, ut tamquam lunaticus cibo in amentia uteretur. Cum autem convaluisset antipatrem cum matre revocavit, filios quoque quos de mariagne susceperat alexandrum et aristobolum romam misit liberalibus artibus erudiendos. Quod augustus addidit regi herodi

Post hec amissum dies [illegible] est proelium apud actium inter augustum et antonium, cui non interfuit herodes missus ab antonio contra regem arabum ad petitionem cleopatre, ut quorum eorum victo ipsa regnum illius possideret. Morte enim regum orientalium iam et moliebatur ut per eis ipsa regnaret. Cumque herodem offensum antonio moliebatur nec efficere valeret. Tamen iericontinam terram palmarum et balsami feracem in suum dominium ea transtulit, victo autem antonio cum augusto rodum venisset nec antonium victum reputaret, cum super esset herodes periculis occurrens herodes deposito habitu regio in cultu privato stetit ante cesarem et ait. Fateor me utilem fuisse antonio et fidelem, quod expertus fuisset sibi acto si affuisset. Verum nec omnino defui auxilia et frumenta mittens ei, nec modo deserem si non acquiescens cleopatram odii nisi soli te occidisset. Una tamen victo victus sum coronamque cum fortuna deposui, ad te autem veni spe salutis deuturi et presumens ad hoc cesar vive salvus esto, et nunc regnato tamen. Mittis eos et primos reges cum amicitiam tantam fide tuearis. Recte fecit antonius quod magis cleopatre paruit quam tibi, te enim lucrati sumus per eius amicitiam. Expiatur enim tibi beneficium ut non opperis antonium. Cum autem pararet augustus in egyptum non solum amplius victus herodis eruditur. Verum et in deserto cunctis et rede utilitati exercitui imparavit necessaria ut non adessent

Quod augustus addidit regi herodi Iericontam

Audiens quod occisa mariagne herodes filios quos ex ea susceperat scilicet alexandrum et aristobolum roma ad studium misit ut ibi liberalibus artibus instruerentur qui redeuntes patri et fratri uxores duxerunt et tum patri de regno dicere ceperunt dicentes se esse de regio genere Iudeorum et sibi debere regnum, patrem contempnunt primogenitum ex defectu eius prosapie qua eam successerunt [illegible] declarant. Volebat enim regnum Iudeorum ex se gestum transferre [illegible] quod ipse fecit comburi omnes libros regales ut nimie Iudeorum et abolentur genealogia Iudeorum regum, et iam filii redierunt Romam [illegible] accusandum patrem apud Augustum Cesarem et cum ipsi venirent Rome natus est Ihesus salvator

de eet copia n quidqm utensilium
f ut miraretur cesar. Mortuo u cle
opat et antonio modiu ee hodis regni
romani coclamabant. Ob h aug
aim restituiss ptem regni qua ab
stulat cleopatra ce tradidit ei econu
qe te et urea totam q maritima us ad
pyrgu stratonis qua p in honore
augusti cesaream appellauit. Edifica
uit a i ascalone domu regiam et de
inceps ascalonita. Natione
eni ydumeus fuit ex pre arabs u
ex mre. Deditq ei cesar. ccc. galatas
satellites stipatores cleopre i manos
et sanguis humani auidos qui tum
pus eleutheri decent a fluie eleute
rio superioris galylee sup que occidi
fuant de cetero hodiani dici s. Cu fecis
set pri in ierlm turrim qua uocauit
antonia. fec et nuc aliqm qua uo
cauit agrippina. et ab agppa post cesa
rem posuit et aquilam auream sr
speciosam ptam templi in misi pon
deris in honore romanor uidis ide
fetibz. fec quoq horodion in quo
sepultus e et faselum i memor fris.

Repauit samaria
quam et sebastem
dixit u et templum
mitre cesari dedicauit
a e templu aia iord
nis fontem candido
marmore cesare po
suit prius no erat y
dumeus ieri lotus
ciuitatum honore
cesaris relinqueret.

Fecit et nuc eam
cesarea palastie
in qua turris st
conis in qua ad
fuentu augusti
portas de candi
do marmore cesar
~~fare posuit~~ in q
p cornelius ce
tio creat e a pet
episcopus.

Anno quoq. xv. regni sui templum
dni magnifice decorauit n solum
in regno suo. Vin e i adiacentibz ciui
tatibz memoralia sue liberalitatis et i du
stre reliquid. De offensis herodis i filios ne

P
Ost h redierit ~~pauciores~~.
astudio filii eius et erat alex
and atim portator quor u
nus ex filiam salome amite sue dux
uxorem alter filiam regis capadoc.
iamq licenti cum pre de successione

regni disceptabat ob h pr offensus
antipatre ill sponte satagebat. Intes
tamento quoq iam apte declarat
fuit successor. pris spoti fres de morte
pris occlte tractabant. q psentiens pr
se eos reiecit. Hy u romam nauiga
uit ut pris i iuriam deferrent ad ce
sarem. Histo euuglica de conceptione

F
uit autem in diebz reg iude
e anno regni eius. xxxi. sac
dos noie zatharias de uice a
bia et uxor eius aaronita nomie eli
zabeth. David au ampliare cultum
di uoluit. xxiiii. summos instituit sa
cerdotes quor unus tn maior qui di
cebat princeps sacerdotum. Statuit
a. xvi. uiros de eleasar et. viii. de ytha
mar et sdm sortes dedit unicuiq eb
domam uicis sue. Huit autem abias
octam ebdomada de cui gene zach e.
Cum in die e pitiationis incensum po
neret stdix ei angls nasatur sibi fili
um de uxore. Qui asidans sterilitate
uxoris sue utriusq senectute no credidit.
et ob h obmutuit usq ad diem pt
nom quoq pui et magnificentiam
cu ab stita ei i dicauit. Concep aut
elizabeth et obcultabat se mesibz. v.

M
Ense De conceptione saluatoris.
au. vi. missus e gabriel in na
zareth ad mr desponsatam io
seph. Cuq eam salutata dixisset eam
parituram i filium altissimi q sibz q q
mo fiet i cu se no ognitam uiru in
animo uouiss n alr ds disponeret.
addidit aug no de uiro s ope sps s
conceptam. e zcepisse ognatam suaz
elizabeth sibi i dicauit. Pmixte eni
erat tribz sacerdotal et regia. Nam
et aaron uxorem huit de iuda eli
zabeth sororem aaron et ioiada po
tifex iacabz filiam reg ioram. Et a
m fiat michi sdm uerbum tuum.
Et statim concept e x de uirgine ple
nus homo in aia et carne ita tam
q liamita cods et mbror uisibz discer
ni non possent. Creditur au conceptus
viii die kl aprilis et reuolutis. xxxiii.

Na Et nuc mai regnum hnt. Iste herodes q uulg hnt dd ut baton

De herodianis

regni

offensis hodis i filios ne p aurisaus

Aristobolus

cesarea

p aurisaus

Luc

absconsio c. pueri d. concep

Luc

Audiens beata virgo quod cognata sua conceperat exurgens venit ad eam ut ei assisteret et inserviret in partu — Evang.

annis eadem die mortuus. De ortu precursoris

Exurgens autem maria abiit cum festinatione
in civitatem iuda. Juda non est regni
nomen tribus. Jerusalem in tribu benia-
min erat. per quam forte transiit ad oppidum
in quo dicunt et zacharias habitasse. quarto miliario
distat et ibi natum iohannem. ut legitur in libro de locis
terre. quod beata virgo primo levavit eum de
terra. et cum salutasset eam exultavit in-
fans in utero eius. Et cum mirum dei
beneficium prophetaret elizabeth edidit maria can-
ticum dicens. Magnificat anima mea dominum etc.
Mansit autem ibi maria mensibus tribus minis-
trans cognate donec pareret. et tunc rediit ad
domum suam. viii. autem die cum circumcidere-
tur puer. et vocarent eum nomine patris
sui zachariam. ait mater. Johannes est nomen eius. Idipsum scrip-
sit et pater scripto pugillari. Est autem pugil-
laris vel tabella que pugno capitur includi-
tur vel calamus scriptoris. Et apertum est os
zacharie et prophetans fecit canticum dominicum.
Benedictus dominus deus israel etc. Et quia hec duo
evangelista cantica sunt / Hec duo cantica non
in stando cantamus. / cantantur in ecclesia eo ordine
Puer autem crescebat / quo sunt edita. prius enim
et confortabatur spiritu / cantatur quod secundum est edit-
et erat in desertis locis / quia est in cantico zacha-
usque in diem ostensio- / rie. et ex hoc tertium fa-
nis sue ad israel. Rever- / quod factum est in nocte. ideo
tens autem maria nazareth in- / cantatur in laudibus
venta est desponsata inve- / et quia cantico in canti-
ro habens. Qui volens / virginis. Respexit humi-
eam dimittere. In sopnis / litatem ancille etc. quod equi-
nis autem admonitus / dem factum in vi. etate
ab angelo ut acciperet / ideo cantatur in vi. feria offi-
ret mariam coniugem et / diurno. 3. canticum sy-
ne suspicaretur ad / meonis canticum in
ulterium conceptum pu- / vii. officio. et completorio
erum de spiritu sancto in- / quia orat se dimitti
dicavit. et ut ipsum / in pace quod fit in vii.
vocaret iesum. quia salvum / qui est eternam.
vum faceret eis futurum populum suum a pec-
catis eorum. Ex hoc cognovit ioseph deum nas-
citurum qui solus peccata dimittit et acci-
piens sponsam in uxorem cum virgine vir-
go permansit. huius autem virgo virum ne
Judei infamarent. et ut viri solatio mi-
nisterio foveretur. et ut dyabolo celaretur dei partus.

Et quia loquitur ad primum quod fuit duxerat solus sine secundum ... ait de incarnatione ubi ... cum adulescens ... invenit

Factum est autem in diebus illis exiit de descriptione orbis.
edictum a cesare augusto ut describeretur universus orbis.
Volens cesar scire numerum regionum
in orbe que romane suberant ditioni numerum
et civitatum. precepit ut de suburbanis
oppidis vicis et pagis ad suam conflu-
eret homines civitatem. et unusquisque in civitatem
habitaret ad civitatem convenirent. unde tra-
hebant originem. et quilibet denarium
argenteum valentem x. nummos usualium
unde et dicebatur denarius. presidi provin-
cie tradens se subditum romano imperio pro-
fiteretur. Nam et nummus ymaginem prefere-
bat cesaris. et superscriptionem nominis.
et quod numerus eorum qui censi capite ferebantur.
tunc descripserant numero et redie-
batur in scriptis. Ideo professio huius descriptio
vocata est. Hec descriptio prima facta est a preside
de syrie cyrino. prima dicta est quia ad cyri-
num syrie presidem. quia ut videtur in umbili-
co terre habitabilis. provisum est ut
in ea inchoaretur. et deinde per circumstan-
tes nationes alii presides prosequerentur.
vel forte prima universalis quia alie precesserant par-
ticulares. vel forte prima capitis in civitate fie-
bant a preside. secunda civitatum in regione de-
gato cesaris. tertia regionum in orbe co-
ram cesare. Hec prima iudea facta est stipen-
diaria romanis. Hec descriptio facta quando annis
vixit quia teste leviticus. Magister non solvit hic annum
non tributum. Ascendit autem ioseph a na-
zareth in bethleem eo quod esset de domo david
ut profiteretur cum maria uxore sua pregnante.
Si vel heres profitebatur virgine nondum est sicut
profiteretur cum maria. Si singuli viri sic est ordo
ascendit ioseph cum maria. De ortu salvato-
Factum est enim cum esset ibi peperit ris
virgo primogenitum filium suum
non post quem alius sed ante quem nullus.
et pannis involutum reclinavit eum in
presepio. quia non erat locus in diversorio.
difficile erat pauperibus. De quo fenum in quo
prefigurata viscera iacet delatum est
ob ipsum convenerant. rome in dedicatione
a helena. Est in ecclesia sancte marie maioris. Extra
basilicam non longe a presepio quievit
iam paula quia et eustochia in bethleem
quievit. Vacuas invenire domos

Et hoc iudei venerunt ei quia presidem est. quia propter ferre ... in dea ebutrica. Hoc est illud cui est ebutrica aliter ... stipendiaria tributaria dicebatur forte quia dabat ... talea. vel quod ... stipendiaria dicebatur ... caput unde ... quod colligebatur stipendio dabatur militibus.

Margins: Luc. i. — Jerusalem — Johannes — sancte elisabeth — evang. — Luc. ii. — in qualibet regione numerum civitatum ... — zone ... — i. omnibus annis — de ortu salvatoris — Luc. ii. — dedicatione

et in diu(er)situ qui erat int(er) duas do
mos optimum h(abe)ns q(uo)d diu(er)sorium d(icitu)r se
receperunt / se(cundu)m quo cives ul(tra) adloquend(um)
ul(tra) ad co(n)suscendum in diebus ocij ul(tra) p(ro)p(ter) aeris
i(n)temperie(m) asino (et) boui quos secu(m) duxe
rat / in quo repositus est i(esus) ad q(uo)d quida(m)
referunt illud ysa(ie). Cognouit bos posses
sorem suum et asinus p(re)sepe d(omi)ni sui
et i(srae)l (me) no(n) cognouit. Jn medio duorum a(n)i(m)aliu(m)
cognosceris. et in picturis g(ra)ecor(um) que s(un)t
q(ua)si lib(ri) laycor(um) h(oc) rep(re)sentat(ur). Nobis nat(us)
e(st) saluator anno regni augusti cesaris
xlij. annos e(n)i(m) .xij. qui amorte iulij
fluxerant u(sque) ad totale(m) bellum regni au
gusti conumerant(ur). Anno u(er)o regni h(ero)
dis .xxx. uniu(er)so orbe pacato(?) nat(us) e(st)
dominus. Natus e(st) a(utem) nocte d(omi)nice di
ei q(uo)d si tabula co(m)poti recu(r)rens inue
nies eius anni co(n)currentem regulare(m)
ianuarij .vij. Quib(us) iunctis et collatis .vij

vii remanet itaque
kal. Jan(uarii) i(n) d(omi)nica(m) inue
nies q(uo)d co(n)currit. Na(m)
die ea qua dix(it) fiat
lux et f(a)c(t)a e(st) lux / uisi
tauit nos oriens ex
alto. Jnchoata e(st) n(ost)ro

ab his q(u)i kal. ap(ri)lis
fuit .vij. f(er)ia post
morte(m) i(n) eod(em) a(n)no
sede(?) dies natis ei(us)
fuit indicta / et id
in anno co(n)ceptionis
et natiuitatis.

se(cundu)m quosda(m) .vj. etas a natiu(ita)te xp(ist)i se(cundu)m
ap(osto)l(o)s seu att(ende). Cum uenit plenitudo te(m)
poris (et)c(etera). se(cundu)m alios a die qua bapti
zatus e(st) q(uo)d p(er) ip(su)m ul(tra) regeneratiua data aquis.
h(oc) alios a passione q(uia) tu(n)c ap(er)ta e(st) p(or)ta / et
inchoata e(st) .vij. quiescentium. Fluxerunt
quida(m) ab ada(m) anni .v. milia. cc. (et) ab
raham bis mille .xij. De cantico angelor(um)
(et) custodie d(omi)ni

Erant pastores in
regione eadem custodientes uigilias s(upe)r
gregem suum. Mos fuit antiquor(um)
b(e)z in utro(que) solsticio.

delatu(m) uigilias nocti(s)
custodire ob sol(is) uen(er)
atone / qui forte (et) ap(u)d
iudeos ex usu co(n)suetu(m)
tuum inoleuerat. Et
ecce ang(elu)s d(omi)ni stetit
iuxta illos a(n)nu(n)tians e
is saluatorem natum in bethlee(m). Su

De quo spirituali d(omi)ni
delatu(m) e(st) ab angelo
karolo magno i(n)
templo d(omi)ni / i(n)t(er)
latum e(st) ab eo aq(ui)s
g(ra)ni (et) p(ost)ea a karolo
calvo posit(um) i(n) ecc(lesi)a
saluatoris ap(u)d

et insignu(m) posuit pue(ru)m i(n) p(re)sepio nu(n)c
auit. Et f(a)c(t)a e(st) cum angelo multitudo an
geloru(m) dicentiu(m). gl(or)ia in ex(celsis) d(e)o et in t(er)ra p(a)x h(ominibus) b(o)
n(e) v(oluntatis). q(uia) p(er) x(pistu)m glorificatus e(st) p(ate)r et pax f(a)c(t)a e(st)
int(er) d(eu)m et ho(m)i(n)es inter iudeu(m) et gen
tilem. p(ro)p(ter) hac multitudine angelor(um) (et) p(ro)p(ter) g(re)
ge pastor(um) uocat(ur) quida(m) locum p(ro)pheta dic
tum turrim g(re)gis nebulosa. Cum iam tu(n)c
primo o(ste)nderat h(oc) nom(en) locus id q(uo)d iacob
ibi gregem pauit cum rachel p(er)iret / et
transeuntes pastores usq(ue) bethleem. Jnue
niunt uerbum q(uo)d f(a)c(tu)m e(st) ad eos et qui
audiebant mirabant(ur) sup(er) hys que dice
bantur a pastoribus ad eos. Maria autem
co(n)seruabat omnia uerba h(ec) co(n)f(er)ens in cor(de) s(uo). de
qua natus e(st) ut putab(atu)r filius ioseph / x(pistu)s .n.
generatio sic erat / p(rim)a ho(m)i(ni)s co(n)dicio de t(er)ra
s(ecund)a de latere uiri / (tertia) ex uiro et femina. q(uar)ta
sic erat ut sine uiro h(ic) nasceret(ur) homo de
femina. Vn(de) et apparuit tali locutione p(ro)p(ter) die
x(pistu)s filius ho(m)i(n)is d(eu)s e(st) / p(ri)ma (et) s(ecund)a generatio ru
erunt / in tertia de ruina generam(ur) i(n) q(ua)rta
nati resuscitam(ur). Viij die circu(m)cidert(ur) pue(ru)m
et declarauit nom(en) ei(us) ih(esu)m / q(uo)d im po(si)
tum erat ei ab angelo p(ri)usq(uam) co(n)cipet(ur).

Tertia decima de magis (et) stella
q(ua) die ecce magi q(ui) agnitieris(?).
Venerunt ab oriente i(e)r(oso)l(y)mam di
ces. Ub(i) e(st) qui natus e(st) rex iudeor(um). Vidim(us)
enim stellam ei(us) in o(riente) (et) ue(nimus) ad(orare) eu(m). Su(c)
cessores fuerunt isti doctrine bilaam qui
stellam nouerunt eius uaticinio et a(m)ag
nitudine sc(ien)cie magi nu(n)cupat(i) q(uo)s .n.
greci ph(ilosoph)os p(er)se magos appellant. Ve
nerunt e(n)i(m) de finib(us) p(er)sar(um) et caldeor(um) ubi
fluui(us) saba a quo et saba regio d(icitu)r.
Quida(m) t(ame)n no(n) eos magos p(ro)p(ter) d(ic)tis pu
tant. s(ed) p(ro)p(ter) qua(m) dolum h(ero)dis p(er) alia(m)
uiam reuertentes fefellerunt / q(ui)d(am) d(icun)t
stellam multo an(te) t(em)p(or)e qua(m) x(pistu)s nasce
retur apparuisse eis / et in illo t(em)p(or)e de lo(n)
ginquo uenerunt / potuit t(ame)n fi(er)i ut in
.xiij. dieb(us) sup(er) d(ro)medarios longa t(er)ra
rum spacia transmearet. Audiens ma
gos herodes rex turbatus e(st) et o(mn)is
i(e)r(oso)l(y)ma cum illo. Timuit rex ne quis de
semine hyrcani ul(tra) aristobuli natus e(ss)et
regnat(ur)u(s) se tamquam alienigena(m) deici

Marginalia:

in c(re)p(us)c(u)le d(i)u(er)te(re)bant s(e) forte ibi Jo
seph p(re)sepiu(m) fecerat

De Natiuitate d(omi)ni

octau(us) nom(en) e(st) cesar(is).

olimpiadis c(entesim)e xc
iij anno m(undi)(?) an
no ab urbe condita
dcc lij nat(us) est
d(omi)n(u)s

quo d(ie) t(em)p(o)r(is) etas

de cantico angelor(um) et custodie d(omi)ni

s(e)c(undu)m lxx / s(e)c(undu)m hebreos
(?) longe pau
ciores
s(e)c(undu)m n(on) ij.

Imitatio(?) no

Karo(lus)

inc(ar)n(ati)o(?) et g(lori)a

p(ro)p(he)ta(?) de(?)

de magis (et) stella

Iudei / latini / doctores

Marginal note at foot of second column:
p(ro)p(ter) stella ex Jacob (et)c(etera) Rome templu(m) pacis
corruit. fons olei erupit. cesar p(ro)p(ter)
hec se d(omi)n(u)m uoc(ar)et d(omi)nu(m)

tum. Turbatur autem civitas novitate miraculi perculsa. Cumque diligenter didicisset rex ortum stelle a magis ut per eam natalem pueri cognosceret. et a sacerdotibus et scribis consuluisset ubi Christus nasceretur, qui iuxta Micheam in bethleem effrata nasciturum dixerunt. bethleem prius dicta est effrata ab uxore caleph que ibi sepulta est, quam quidam suspicantur filiam fuisse marie sororis moysi. Postea vero post famosam sterilitatem propter quam elimelech cum domo sua adiit moabitas, cum reddita fuisset ei incredibilis ubertas dicta est bethleem quod sonat domus panis. Dixit autem magis rex ut inventum puerum sibi indicarent. ut veniens adoraret eum. Iam enim animo dixerat ad perdendum puerum. Quos egredientes de ierusalem stella ante cedebat eos usque dum veniens staret supra ubi puer erat. Dicit fulgentius stellam tunc creatam novilem et distinctam a ceteris et in splendore quem lux diurna non impediunt, et in loco quia nec in firmamento cum stellis minoribus erat nec in ethere cum planetis, sed in aere vicinas tenebat vias, et in motu quia prius immobilis super iudeam magis dedit signum veniendi in iudeam, qui ex deliberatione sua ierusalem tamquam caput iudee. adierunt. Quibus egressis tunc primo motu nobili precessit eos. que facto officio iuxta esse desiit resistens in preiacente materia. ubi supra fuit. Tradunt quidam dicit bedam voluisse quod in puteum bethlemitanum cecidit. et post in diebus paule et eustochii quasdam virgines deo dicatas eam miraculose vidisse, quod quia fabulosum est ~~et~~ creaverunt fratres cum quibus monastice ducebant vitam eas actione sua quamquam separaverunt. De oblationibus nominibus magorum.

Ingressi vero domum quam diversorium lucas nominat obtulerunt puero singuli aurum thus et mirram. Hec tabernis constructam oblatione, tria significantes eum regem deum sed mortalem. Nomina tum magorum hec sunt hebrayce appellius. amerius. Damascus. Grece [illegible] galgalath magalath sarachin. [illegible] Qui cum deliberarent de reditu [illegible] est eis in sompnis ne redirent ad herodem et venientes tarsim

alitie adducto navigio redierunt in regionem suam De ypapanti dni.

Et postquam impleti sunt dies purgationis marie tulerunt puerum in ierusalem ut sisterent eum domino. id est offerendo presentarent. et dederunt hostias pro eo par turturum aut duos pullos columbarum. et insuper redemerunt eum quinque siclis argenteis. Et erat in ierusalem symeon senex qui acceperat a spiritu sancto, scilicet visurum se mortem nisi prius videret Christum domini. et eodem spiritu venit in templum. accepitque puerum in ulnas suas Christum eum ait. Nunc dimittis et cetera. Et prophetans de passione Christi ait ad mariam. et tuam animam pertransibit gladius. id est passio ipsius. non enim sine intimo dolore potuit videre crucifixum et si resurrecturum speraret. vel ita etiam ipsum quem et tuam est quem scilicet quantum diligis pertransibit gladius. Eadem hora supervenit et anna prophetissa et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem ~~israel~~. De fuga dni in egiptum.

Videns herodes quod illusus esset a magis. videns enim herodes magos nichil sibi renuntiasse putabat eos visione stelle deceptos et erubuisse ad eum redire. et ideo ab inquisitione pueri cessavit. Sed cum audisset que dicta fuerant a pastoribus et marie prophetias symeonis et anne sensit se illusum. et de morte puerorum bethlemitarum tractabat. ut ille quem ignorabat cum eis occideretur. Propterea per ammonitionem angeli fugit in egyptum ioseph cum puero et matre eius usque ad obitum eius. Cum que ingrederetur dominus egyptum corruerunt ydola egypti secundum ysaiam. qui ait ascendet dominus super nubem et ingredietur egyptum et movebuntur simulacra egypti. Tradunt quod sicut in exitu filiorum de egypto non fuit domus egypti in qua non iaceret primogenitus mortuus, sic nec modo in egypto templum in quo non corruisset ydolum.

Herodes autem. De morte puerorum.

Herodes autem dum de morte puerorum disponeret, citatus est per epistolam ab augusto cesare ut romam iret accusationi filiorum suorum. tamen iosephus dicit quod alexandrum filium suum secum romam traxerit et ve

Luc ij.
Sciens ee
Ysaias
Math ij.
Math ij.

nui sibi patri reum ap cesarem postu
lavit qui cum ita faceret paulatim au
diens naves tharsensium magos tran
nexisse in spiritu vehementi combussit naves
tarsis secundum quod david prophetavit. Cum uero co
ram cesare disceptarent pater cum filiis
hac lege facta est reconciliatio. ut adolescen
tes patri in omnibus obedirent. ipse autem
regnum dimitteret cui uellet. non dum tamen su
spicionibus liberatus erat. veniens ergo
in iudeam ipso convocato tribus ex filiis suis
tibi et concordiam factam a cesare factam ex
posuit et se successores uidisse constituit
ne uidi regnum ad suos rediturum
estimarent. Tunc confirmatus in regnum
herodes causa qua prius mittens occidit pueros
omnes qui erant in bethleem et in finibus
eius a bimatu et infra secundum tempus quod exquisierat
a magis. plurimum. sunt et [Ephrata, quae in 6. mil.]
uisitatur. herodes ortam [a bethleem ad au-]
diuerat stellam hero- [strum sepulta est.]
des eadem die qua natus erat dominus
et secundum ortum stelle dominum et annicu-
lum esse sciebat et aliquot dierum. sed quia supra eta
tem eius usque ad binos et infra usque
ad unius noctis infantem occidit in pueros
timens pueri metamorphoseon. ne scilicet puer
cui sidera famulantur supra etatem
suam uel infra faciem transformaret. Cri
stus autem dicitur stellam apparuisse per annum
ante domini natiuitatem. Credebat ergo herodes et
esse natum fuisse dominum et sic putabat do
minum bimum esse cum adiectione pau
corum dierum. et ideo occidit pueros bimos
et deinceps usque ad v. annos. scilicet minores
res bimis. Et exponit bimatum et infra
secundum rectam mensuram. Dicit enim rede tempus mino
res bimis inferiores sunt eis quia prius na
ti sunt. ita ratione nulli maiores bimis
inferiores sunt eis quia prius eos nati. Cum autem
stoli uero fidem facere quod quedam ossa innocen-
centium habentur adeo grandia quod bimorum esse
non possunt. potest tamen adici dici quod longe
ge maioris tunc erant homines quan
titatis quam modo. *Concordatio Jeremie*

T unc impletum est *prophetia fuit.*
est illud Jeremie. vox in rama audi
ta est et cetera. Rama locus est

Est n. rama ciuitas iux
monte Silo

[margin, left:] psalmo . xlvij
[margin, left:] i. ipsius
[margin, left:] i. transformationem
[margin, left:] herodes
[margin, left:] Concordia Jeremie et prophetia fuit
[margin, left:] Math. ij

iuxta gabaa . xij. mil. distans a bethle
em in quo deleta tribu beniamin propter
uxorem leuite. pauca superstites plo
rauerunt mortuos suos. Jeremias autem se-
pius uero in diuersis comminando quasi
prophetando. Minabantur enim ruinam
in multis duabus tribubus quanta facta fue-
rat. in israel quasi complangentium. uox au-
dita est in rama. Trenos prophetauit de fine
populo hoc ut matheus ait. et tunc rama
non est nomen loci. sed quia rama excelsum
sonat. id est ac si dixisset. uox in excel
so audita est. uero quod debuisse dici. Rachel plo
rans filios suos. cum bethlemite
de tribu iuda fuerint. Sed quia tribus ben-
iamin contigua fuit intimantur mul-
tos etiam de beniamin fuisse occisos pro
uicinia ad aggrauandum scelus herodis.
uel quia rachel iuxta bethleem sepulta
est. mil. i. a bethleem in tumulo eius
iacob posuit. xij. preciosos lapides in
signo filiorum suorum. prophetico locutionis
modo dicitur ea egisse que in loco eodem
gerebantur et noluit consolari quia sicut
i. inconsolabiliter dolebat de eo quod mortui
esse desierant. Innocentes quidem mirus
dicuntur lacto uocabulo. non quia testes christi
sed quia pro christo occisi sunt. qui non loquendo
sed moriendo confessi sunt. propterea est etiam pro
eis sollempnizat quia ius ad inferos
descenderunt. Unde et in eorum sollempnitate
cantica letitie subticentur. scilicet Te deum lau
damus gloria in excelsis et alleluia. quidam
debent laus tibi. alii canentur ea. *De*

F *ine filiorum herodis.*
actum est autem ut quos multos herodes orbauerat
filiis et ipse suis miserabilius orba
retur. Nam persuasione antipatri iterum
fratribus suspectis alexandro et aristobolo
scripsit herodes augusto impietas filios
accusans. Misit autem augustus sententiam et pe
cunia legatos cum rescripto ut coram his
duobus cognito consilio patrem filios uindi
caret. et de eis sicut ... eos posset
faceret quod uellet. dum ... dictis hinc
et in publico legati uos rex dampnatos
dos pronuntiauerunt non ... tamen morte.
Tunc autem ap sebasten pater duxit eos

[margin, right:] ... ca...
[margin, right:] caua
[margin, right:] in dec...
[margin, right:] canta
[margin, right:] factum est
[margin, right:] 2 pecu...

inuincta compedes uero eorum apposuit torsisse patrem ut conscientie eorum crucearet, si i aliqua suam ad machinarentur filii. Confessus est autem quidam miles sibi alexandrum promisisse si patri uenenum prepararet. Confessus est autem et tonsor de premissis sibi muneribus, sidium pareret patri barbam eum uellet radere. Addiditque alexander dixisse non esse spe ponendam in sene qui canos tingebat ut uideretur adolescens. Hiis motus herodes missis speculatoribus iussit filios occidi, et asportari in alexandrum ibique sepeliri cum auo matris suo alexandro. De posteriori testamento herodis et odio ipsius antipatris.

Tunc in scripsit testamentum herodes et antipatrum futurum regem instituit et herodem qui cognominabatur antipas substituit antipatrus. Antipater uero intolerabile odium patris ex tempus annectis scientibus quod fratribus suis insidiuisset calumpniis et ob hoc iam patrem non recto oculo aspiciebat. Adhuc etiam tempus molestus erat patri quod fratrem sibi substituerat, eo quod ad filios ipsius antipatris regnum transire noluisset. Alia quoque maior causa iudicie orta est ei in presentem. Nam pupillos filiorum quos occiderat patria dilectione fouebat. Aliis nepotibus suis eos comparans enim. Erant autem secundum Iosephum pueri relicti de his herodes agrippa qui iacobum occidit gladio, et herodias quam postea herodes antipas abstulit fratri suo philippo. Timuit ergo antipater ne ad pupillos fratrum suorum quandoque regnum reuocaret herodes quod eos ex merito stringebat. Commouit etiam feroram in odium herodis adeo ut forsan secederet a fratre et habitaret in terra que concessa ei fuerat trans iordanem. Ipse etiam postea uolente quibusdam excogitatis occasionibus romam properauit, efficacissimum uenenum aquadam uenefica arabica comparans et apud uxorem fratris reponens, quod itinere diu abiturus promiserat, quem coniurat patri prepararetur. Quod herodes interfecit antipatrum insidiantem animae sue.

Cum autem antipater rome esset mortuus est feroras. Accepit autem herodes deuenenno reposito apud uxorem fratris pantilla uenacide adesse recedente. Itaque reuocatam uxorem fratris asserere uenenum eam uiribus. Illa uero que allata egressa de tecto precipitem se dedit, sed semiuiua ad regem allata erat, ait: Cum moreretur frater tuus uir meus ait michi: Fer in huc mihi uenenum quod reliquit nobis antipater uidente me igne consumere, ne ad infernos consciencie fidei ulticem feram. Ego uero magnam eius partem in igne consumens modicum in spem dubios casus quod te metuebam reseruaui. Cumque pixidem cum ueneno protulisset expirauit. Acceptis quoque pluribus aliis argumentis quod antipater in mortem patris conspiraret, herodes eum mature reuocauit interimque illius repudiauit. Cumque filium de parricidio publice accusasset presente uaro syrie preside qui ad diebus ierusalem uenerat, posuit eum in carcerem apud ierusalem.

De magnitudine morbi.

Cumque compedes filii inferret patri, ut eos cum filio exquisitis puniret supplitiis, graui morbo impeditus est. Accedebat et senectus; cum annos iam .lxx. natus erat, animumque eius filiorum clades grauius affligebat. Erant autem in urbe duo sophiste quos non pauci adolescentium sectabant, cum leges exponerent. Hiis optinuit uisum est rege tabescente ut aquilam auream deicerent quam rex super maiorem portam templi contra patrias leges posuerat. Qua deiecta rex commotus magnitudine morbum superat, et in concionem procedens et omnis ciuitatis iniuriam hanc refundere nitebatur. Sed non preter paucos in solos auctores ultus est. Illos enim qui funibus dimissi aquilam truncauerant uiuos incendit cum duobus sophistis. Uariis affligebatur languoribus. Nam febris non mediocris erat, pruriggo intollerabilis in omni corporis superficie, assiduis uexabatur coli tormentis, pedes intercutaneo tumuerunt, putredo testiculorum uermes generabat, crebris anhelitus et interrupta suspiria, quae ad uindictam dei ab omnibus referebantur. Ipse uero iordanem transiens apud callidoe aquis utebatur. Cumque corpus oleo tepido fouere medicus placuisset, in arcam plenam dimissum ita

dissolutum est, ut et lixa quasi mortuus reso
luta torqueret. tamen ad clamorem astantium
respicere iussus est.

De nobilibus iudeis occidendis.

Cumque redisset Iericho audiens
iudeos mortem suam expec
tantes cum gaudio, ex omni
iudea nobiliores collectos iuvenes con
cludi precepit in ypodromo .i. in carcere ca
rei, precipiens salome sorori sue ut cum
animam exhalaret statim illos occideret, ut
ita omnis iudea in morte ipsius coacta
plangeret. Nuntii vero quos romam mise
rat redeuntes epistolam retulerunt a
cesare, ut antipatri interitum daret
vel similiter morte dampnaret. Quo
viso nuntio paxillum recreatus est.
pomum quo libentius vescebatur prepa
rasset, cultellum quoque ad incidendum
peciisset, statimque tussi violenta distende
retur, circumspiciens ne quis arbiter
impediret se percussurus dexteram sursum
levat. sed consobrinus eius dexteram con
tinuit. statim ululatus quasi rex esset mor
tuus in aula regia excitatus est. Quo
audito antipater exultans multa cus
todibus promittebat ut eum solverent.
Quod cum accepisset herodes gravius tulit exul
tationem filii quam mortem, et continuo
missis satellitibus occidit eum, sepeliri
que precepit in hyrcanio. statimque mutatis
testamentis archelaum scripsit regni
successorem, ita tamen quod ab augusto su
sciperet dyadema.

De morte herodis et constitutione archilai.

Post mortem autem filii v diebus
exactis mortuus est xxxvii anno
postquam a romanis rex declaratus
erat. In aliis fortunatissimus, in rebus do
mesticis infelicissimus fuit. Salome
vero quos occidi preceperat absoluit. Sepe
livit eum archilaus in herodio ut ipse man
daverat, regiis ornatus insigniis, pompa pre
termittens. vii autem diebus in lugendo patre
consumptis, epulisque similiter large omni
populo exhibitis, qui mos iudeorum ob expen
sas funerum multos depauperavit, candi
da veste indutus ascendit in templum,
variisque favoribus a plebe susceptus
est. Sedens quoque pro tribunali dixit se non are
gis nomine temperare velle, donec a ce
sare confirmata foret successio, permittens
omnibus quod prece melior aperiret. Quo circa
alii tributa levari, alii vectigalia tolli,
quidam solvi custodias acclamabant.
postulatis autem archelaus annuens, cele
bratis hostiis erat cum amicis in e
pulis.

De lite filiorum coram augusto pro regno.

Orta est autem sedicio que in novis re
bus accidere solet. plurimi enim sol
phistas pro defensione legis oc
cisos lugebant, omnes sibi pontificem quem
herodes spreto creaverat amoveri proclama
bant. Instante autem azimorum die cum tur
ba ab immolatione prohiberet pontificem,
archilaus misso cyliarcho ubi eos persua
dere acceptans, cum autem vulneratum remisis
sent cyliarchum, missa gravi manu
satellitum archilaus circiter ix milia occidit, et
per vocem preconis omnes ad propria redire commo
vens, neglecta festivitate omnes abierunt.
Ipse vero cum nycolao et tholomeo secretariis
patris sui romam profectus est. Salomam et filii
os eius secum duxit, ut cum testamento extre
mam voluntatem patris sui testarentur. Phi
lippo fratre regni procuratore relicto. Profectus est eti
am romam herodes antipas ut de regno heri
do disceptaret cum fratre, oratore hyreneo pro
armonia dicendi plurimum confisus. Cesar quoque
accitis optimatibus romanorum partibus proseque
di copiam dedit, iussitque et primum gaium ex agrip
pa et filia sua natum filium adoptivum
sedere iuxta se. archelaus sibi regnum deberi as
serebat et etatis merito et secundi testamenti vo
ce. antipas vero primum delere testamentum suum nie
bat, quod pater quando compos mentis esset inscripserat,
secundum vero nullum fore quod ipsum pater mentis in
ops fecerat, nam et se manu propria se ape
cierat. Addebat autem quod archelaus umbram
regni protulisset ad cesarem, cum ipse coronam regni
gerendam sibi rapuisset, postremo quod in
ea potestatis sue ix milia civium sanguine
mactasset. Cesar vero hiis differens sententiam
de contentis deliberabat, an aliquem regni succes
sorem constitui oporteret, an toti familie di
stribui principatum. Prefecti cum literas varias
accepisset de syria iudeos defecisse nunti
tes. Itemque mater archilai mortua

nunciati. **de iiii regibus in iudea et de philippo**

Eodem sane tempore iiii reges surrexerunt se in iudea dominium. Nam in ydumea duo milia veteranorum qui sub herode militaverant regem creaverant. Zaphon vero galylee iudas filius ezechie latronum principis ab herode olim capti dyadema sibi imposuit. Transflumen quoque symon quidam ex suis regalibus vanitate corporis fretus a latronibus rex creatus est. Pastores quoque quendam proceri corporis comparatorem in finibus iesrael regem sibi statuunt. Ob hec insinuanda cesari missus est romam auaro philippus dualis tetrarcha denti de te... ut et arthelao subveniret. et si regnum herodis distribui placuisset partem aliquam mereretur et cum eo ... decem et duobus honorati. qui viii. milia iudeorum rome et degentium secum traxerunt ad cesarem. ...n. capitate finalem iudicii per capitates particulares ubique dispersi et vendicati fuerant. Quos ut audivit cesar in palatini appollonis templo sedit cum amicis. illi vero tyrannidem herodis et filiorum eius in iudeos explicantes supplicantes romanis ut iudeorum reliquias regia dignitas viduaret. et aut ius antiquum regni sibi restitui. aut syrie contiguis finibus et per romanos iudices admitti. **de silato** iudea

Eodem tempore quidam natione **alexandro**. iudeus in sydoniorum oppido educatus quia simillimus alexandro herodis filio quem et pater interemerat. venit in iudeam institui audacia herodis quia omnis actus regis optime sciebat qui asserit sibi regnum deberi. tamen quia maior filius herodis. tamen ex parte matris sue mariamne attingebat. Cumque plures iudeorum sequentes traheret. romam quoque profectus est. quo iudei rome degentes in sedi eius studio turba fluebat. Scitatus quare qualiter viveret aiebat lictores miseratos fratrum alios similes eius morti subiecisse. aristobolum quoque fratrem adhuc viventem in cypro ut ... ta latere. Sed cesar optime vultum alexandri sciens quem dum rome studeret puerum amasium habuerat tamen prece quoque per disceptatem plenius non vidit falacia similitudinis adverterit. Mi

sitque ladum qui alexandrum bene agnosceret. ut ad se iuvenem adduceret. vitam sibi pollicens si tante fraudis produxisset auctorem. Cumque ille confessus esset se talia simulasse ad questum risit cesar. suasoremque eius iussit interfici. falsumque alexandrum pro similitudine corporis suo remigum inseruit. **De divisione regni iudeorum.**

Tandem de consilio senatus cesar monarchiam herodis distribuit. mediam partem. s. iudeam et ydumeam tradens arthelao sub nomine tetrarchie. pollicitus se facturum regem si se dignum probavisset. Mediam vero partem in duas secuit tetrarchias. Flumen et gallileam cesitque in parte herodis tetrarche regio transflumen et gallilea. ytea vero et traconitis philippo destinata est. Hic est quo archelaus quasi dyarchus monarchus vero siquidem fuit. Cum vero legis eum monarchum fuisse. ix. annis post patrem intellige secundum opinionem vulgi. dum et secundum suam iactantiam quia se futurum regem secundum promissum cesaris iactabat. et sic remissi sunt in iudeam tres fratres cum sedissent rome. iiii. mensibus eventum rei expectantes **de reditu ihesu ab egipto et de morte glaphire**

Archelaus vero non solum accusatores suos. verum et in suos subditos crudelius preter deseviit. tertio regni anno per angelum dixit ioseph ut rediret cum matre et puero in terram israel. qui rediens ab egypto post annos vii. cum audiret quod archelaus regnaret pro patre in iudea. noluit illuc ire. et admonitus ab angelo venit in galyleam et mansit in nazareth. ihesus. loco inveniens super monarchum et arthelaum tota regione monarchum post patrem. et herodem regnantem in galylea. Sane archelaus in matrimonium ... sui repudiavit mariamne fratris sui filiam quam pater ei dederat in uxorem. duxitque glasiram filiam regis capadocie fratris sui alexandri quondam uxorem. et mortuo alexandro iube regi libie nuptam. Mortuoque iuba apud patrem in viduitate degebat

Dicitur in fonte esse puteus de quo puer hauriebat. et ministrabat matri de libelli ... quod erat ei.

Marginalia:

de divisione regni iudeorum

de reditu ihesu ab egipto et de morte glaphire

liberta

... de infantia et operibus salvatoris usque ad baptismum non legitur in evangelio nisi quod lucas dicit quod duodecimo anno remansit in ierusalem et post triduum invenerunt eum in templo sedentem in medio doctorum audientem et interrogantem eos

De exilio archelai

que cum invidia redisset nupta archelao, vidit visa est astantem sibi alexandrum et dicere: Satis tibi fuerat libici matrimonii, sed rursus reversa ad penates meos secundo meo impudenter coniuncta es, quare te iterum recuperabo. Que exposito hoc sompnio vix biduo supervixit. **De exilio archelai.**

Tandem accusatus a iudeis archelaus a cesare evocatur. V. quidem die prius quam vocaretur ix aristas plenas et maximas a bobus comedi sompniaverat. Dumque accitos vates consuleret, Symon esseus genere aristas annos et boves rerum mutationes interpretatus est, eo quod agros arando revertit et mutaret. Sicque ix annis eum dixit regnaturum variasque rerum expertum mutationes moriturum. Nono igitur principatus sui anno Romam veniens a cesare dampnatus in exilium pellitur apud viennam civitatem gallie. **De primo procuratore in iudea.**

De primo procuratore iudee

Finibus autem archelai in provinciam redactis procurator ille missus est a cesare Coponius, qui cum quodam Cyrino collega fuerat. Cum missus est in iudeam censor mofarchior, multi sane iudeorum et maxime galylei, quidam Symon pharisaeus increpabat, quod post deum dominos ferrent mortales tributarii romanorum. Coponio igitur procurante quadam die azimorum, cum mos esset media nocte templi portas aperiri, Samaritae quidam occulte venientes per cunctas porticus et per totum fanum ossa eiecerunt mortuorum, et exinde maior templi custodia exerceri cepit et ante diem porte non aperiebantur.

De morte augusti

Eo tempore **De morte augusti.** Philippus sephorim reparans Iuliam nominavit in honore Iulie uxoris cesaris. Paneadem quoque cesaream philippi dixit. Coponio igitur Romam reverso successit ei Marcus, sub quo Salome soror herodis defuncta est. Et huic successit Annius Rufus, sub quo moritur augustus cum regnasset lvi annis et menses vi dies x. Ex quibus xiiii. l. xii. annis cum eo regnavit antonius. Dum enim xlii anno regni eius natus esset dominus, quintodecimo tyberii anno tricennarius fuit post cesarem mortuum, domino xv agente. Quidam tamen lvi annos regni eius posuit, alii lvi et dimidium et dies qui sequuntur pro anno ponentes. Mortuus est autem anno vite sue lxxvii apud Acellam civitatem campanie. Gloriatus est se urbem marmoream relinquere quam lateritiam invenit, et sepultus est in martio campo.

Successit ei **De tyberio imperatore et de eius procuratore.** tertius imperator tyberius, nero uxoris eius et iulie filius, qui valerium gratum misit procuratorem in iudeam, qui quaestum putans pietatem palam vendebat sacerdotii principatum, qui amovens annam ismahelem pontificem declaravit, sed et hunc in modico post abiciens eleazar anne filium subrogavit, post annum et hunc arcens Symonem instituit. Sed et post annum Iosephum qui et Caiphas apposuit. Hic post annos xi relinquens iudeam Romam profectus est; cuius successor missus est a tyberio Pontius Pylatus, sub quo herodes in honorem tyberii tyberiadem edificavit. **De odio iudeorum in pontio pilato.**

His temporibus tyberius multos reges ad se vocatos non remisit. Inter quos archelaum cappadocem retinens regnum eius in provinciam vertit et Mazacham caput regni Cesaream nominavit. Sane pylatus Ierusalem veniens et statuas cesaris que in signis militaribus inerant secum ferens ignorantibus iudeis eas in civitatem constituit, cesareamque rediit. Cum autem plurimi de Ierosolimis ad eum descendissent supplicantes de signis amovendis. Nam ob legem iudeorum qui precesserant iudee procuratores sine signis urbem ingredi consueverant. Sedit igitur pro tribunali pylatus, milites quoque armatos circumponens mortem eis minabatur nisi quievissent. At illi potius mortem eligebant quam leges patrias prophanari. Admiratus autem pylatus constantiam iudeorum in legalibus institutis ...

prefs p̄gines. Iterum pylatus ierl'm ue-
niens uidens q̄ urbem aq̄ penuria la-
borare / apud gazophylacium templi
et ex opibȝ templo dicatis aque duc-
tum cepit edificare / suspiciens ī aquam torre-
tis qd̄ stadioꝝ duoꝝ miliū in̄tuallo di-
stabat. Iudei ꝰ acclamabant ut ab ope-
re cessaretur / ob hoc pylatus multos iudeoꝝ
occidit et pl'res sauciauit / premissi ē aū
opus q̄ iudei legationem accusationis ī pyla-
tum ad tyberiū direxerunt. testimonium ioseph
de xpo

In hoc loco ponit Iosephus commendationem
dn̄i ī in hunc modū. Fuit isdem tpibȝ
ī sapiens ꝰ si tn̄ uirꝝ eum nominare
fas ē. Erat enim mirabilium effector opeꝝ
et doctor eoꝝ qui libenter que uentura
ē audiunt. et mltos iudeoꝝ et mltos ex
gentilibȝ sibi adiunxit / xp̄c hic erat / hunc ac-
cusatione primoꝝ nr̄e gentis cum pylat
in crucem agendum esse decreuiss non de-
fuerunt hii qui ab initio eum dilexerant.
Apparuit eni eis itm̄ uiuus / p̄ph'e
ā futura de eo predixerant. Sz et ī hodier-
num diē xp̄ianoꝝ qui ab ipo dcī sunt
et nomē pseuerat et genus. D. baptio ī pu secte
etatis.

Anno .xv. impii tyberii cesaris. procurante ponto pylato
iudeam / tetrarcha galylee he-
rode / philippo fr̄e eius tetrarcha yturee et tra-
conitidis regionis / sub principibȝ sacer-
dotum anna et cayphā. Factum ē ūbum
dn̄i sup iohēm zacharie filiū in deserto ꝰ
baptizans et predicans solatium redemp-
tionis annunciaret. et uenit in omnē
regionem iordanis baptizans bap-
tismo p̄nie / ad p̄niam baptizandos moue-
bat / et ñ ñ quos penitentes uidebat
baptizabat. predicans futurum bap-
tismū ī remissionē pc̄coꝝ / p̄fuit
fatue ī baptizabat. Dicebat eni. Agi-
te p̄niam app̄in. regnū dei / ūbȝ ad hunc
annum tyberii computant ab adam anni
v. cc. xxv. Eo tempore dicit quidam alia
d̄ sextam incepisse / quoꝝ ro h̄ ē / q̄ sic
in hoc anno facta ē cumulatio et in-
choauit baptismū / ī. vj. cep diū tra-
ctatus posit hac rōne / q̄ sb̄. v. etate gn̄al-
ficebat computatio / anno tn̄ olimpiade

talī ul' talī. ī sb̄ vi' de. Anno ab incar-
natione dn̄i tali ul' tali. Alii a passio-
ne cam inchoasse testātur dicentes / vi' uel
ul' vii. quiescentiū sic incepisse. Initi-
as ꝰ ab ipso tyberii inchoasse legi. Vte-
bat aū io ab ipo de pilis camelor et
zona pellicea. Maluctuꝝ gesse cibi
li conuestebatur et melle silutri. Tūc
exibat ad eum omnis regio iudea et bap-
tizabantur in iordane. Videns autē
mltos phariseoꝝ et saduceoꝝ uenientes
ad bapm̄ dix eis progenies uipaꝝ quis de-
monstrauit uob fugere a uentura ira.
facite dignos fructus p̄nie. et ne dica-
tis hūis abraham q̄ p̄ dn̄s de lapidi-
bȝ istis suscitare filios habrahe / digi-
to ostēdebat eis iohs. xii. lapides quos
tulerunt. xii. duces tribuū isrl' de medio
iordanis in aridam quoꝝ acuus erat
ī testimonium q̄ siccato iordane transierat.

Erant de tribus sectis iudeoꝝ.
autē et iudee tres secte iudeoꝝ
a comuni reliquoꝝ uita et opi-
one distantes. phariseī saducei esseī. phari-
sei cultu austero et uictu parco utebantur
/ traditiones moysi decimabant. et
insuisse brachio circūligata quibus de-
calogus in scriptis erant. q̄ dixerat dn̄s.
Hec hebis. q. quid appensum inter
oculos tuos et ī manu tua. et h' dice-
bant philacteria aphilacte q̄ ē sūare et
torath qd̄ sonat legem. Isti et maiores
fimbrias aliis ferentes spinas eis alliga-
bant / quibȝ puncti deambulando
memores mandatoꝝ di fierent. Hii uni-
ūsa deo deputabant et ymarmene. ī.
fato / asse quedā q̄ uisa sunt ul' negli-
gere in arbitio hoim̄ positū esse dicunt
tn̄ insiglis adiuuare ymarmenē quā
etiam ex motibȝ supioꝝ fieri putant.
potius sit ē maioribȝ natu sicut diuiz.
Respondebant / iudicium dei futurū
esse dicentes / omnem animam incorruptam esse.
Solas bonoꝝ aīas in alia transire cor-
pora usqȝ ad finem. et uidicium ma-
loꝝ eternis retrudi carceribȝ. Et q̄ a
comuni hitu hoim̄ diuisi sunt phari-
sei dicebantur. Saducei ymarmenē ne-

Marginalia:

ioseph — alia — in secte — Anno xv — (Judea) — e. uj. — (…) — assue

De uita Johis

quadā portant

et totidē de arida in iordane p' iose
ē alg secte iudeoꝝ

fimbrias portabant quibȝ tradiciones

portauit karthas / hy fronte gerebant

Tyberii cesaris sub Rufio et Aviatico consulibȝ

Nota: Duo fuerunt hystorie domus sicut herodis magni aliquis fi' nepotis ipsius sed qd̄ erat q̄ hyrcanus fuit et alii fi' gesta de iudeis.

ē bexl' ebraicā ueritatis. iiij m' anno dc tyberii xxx fuit cum sub dilectis heretiis et uera.

etas v' tīa. quidā ab incarnatione

gant deum inspectorem omnium dicentes in arbitrio hominis situm esse ut bonum vel malum egerint. Alii generaliter vel supplicia negant vel honores. Nam et resurrectionem mortuorum futuram negabant. Animas mori cum corporibus dicentes, nec angelos esse dicebant. Solos v libros Moysi recipiebant. Hii senioribus inimici erant, nec etiam inter se sociales. Ob quam feritatem Saduceos, id est iustos se nominabant. Essei seu monachi monasticam vitam ducebant. Nuptias fastidientes, non quia connubia et hominum successionem perimenda censerent, sed cavendam mulierum petulantiam ferentes. Nullam mulierem fidem viro servare putantes. Omnia habebant communia. Pro sorde ungenti oleum ducentes, squalorem decorus putabant dum in veste candida semper essent. Nulla eis certa civitas, sed in singulis domicilia habebant. Ante solis ortum prophanum nichil loquentes, solem ut oriatur orantes, post usque ad quintam horam operantes, loti corpore aqua frigida simul et cum silencio edebant. Iuramentum habebant periurio. Secte sue neminem adhibentes nisi sub anni probatione. Receptum autem secum post annum duobus aliis annis mores eius probabant. Deprehensum in peccatis a se depellebant, ut herbas more pecorum decerpens usque ad obitum periret. Cum enim x simul sederent, nullus nisi ix invitis loqueretur. Spuere in medium vel in dexteram partem sui vitabant. Adeo sabbatum observabant quod nec ea die alvum purgabant. Dolabram ferebant ligneam quo in loco secretissimo fodiebant terram ad alvum purgandum. Demissa veste se diligenter contegebant ne splendori divino facerent iniuriam. Ob id statim foveam replentes. Vivebant quam longissime ob victus simplicitatem. Mortem pro iusticia immortalitate iudicabant meliorem. Animas omnes asserebant creatas pro temporibus in corporibus locatas, exutas corporibus ultra oceanum degere, ut sit reposita eis pro fruitione ad orientem. Mali procellosa et hiberna loca delegantes. Erant in eis qui futura predicerent. Quidam coniugibus sed moderate utebantur, nam si ab omnibus abstinendum arbitrarentur, quod humanum genus deficeret.

Ioh. 1.

Cum quereret baptista [rubric: q. io. confessus est se non esse] baptizaret Iohannes, miserunt ab Ierosolimis ad eum sacerdotes et levitas ut interrogarent eum: tu quis es? Et confessus se non esse Christum, quod opinio publica habebat, nec Helyam nec prophetam. Et dixerunt: quid ergo baptizas? Quesierant de Helya, et sub nomine prophete de Helyseo, quia in hiis duobus figuram precesserat baptismi, et de baptismo legerant Christi in propheta: Effundam super vos aquam mundam; et ideo putabant ad alium non pertinere baptismum. Et dixit: Ego quidem baptizo in aqua; medius autem vestrum stat quem vos nescitis. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igne: in spiritu in baptismo, igne in penitentia. Hec in Bethania facta sunt trans Iordanem ubi erat Iohannes baptizans. De Ihesu baptizato.

Math. 3. Marc. 1.

Tunc venit Ihesus a Galylea in Iordanem ad Iohannem ut baptizaretur ab eo. Tres sunt cause quare Christus baptizatus est a Iohanne: ut baptismum Iohannis comprobaret, ut omnem humilitatem impleret et implendam doceret, ut tactu sue carnis vim regenerativam conferret aquis, etsi forte non statim. De vi enim et institutione baptismi triplex est opinio, ut in summis habetur. Et ipse Ihesus erat incipiens quasi annorum xxx, id est xxx annum incipiebat, xiii tamen diebus eius ante peractis. Et sic hic vixit tantum xxxii annis et dimidio, quia eodem die revoluto anno convertit aquam in vinum, et in sequenti, id est in pascha xxxi anni, incarceratus est Iohannes, et in pascha sequenti, id est xxxii anni, decollatus est, et initio pasche, id est xxxiii anni, passus est dominus. Et ita vixit xxxii annis integris, et de xxxiii quod fluxit temporis a natali usque ad pascha quasi pro dimidio anno computatur. Crisostomus tamen dicit eum iam complevisse xxx annos in omelia x in Matheo, sic dicens: post xxx annos venit ad baptismum legem veterem soluturus; propterea usque in hanc etatem que omnia solet capere peccata legis in observatione permansit, ne quis diceret ideo solvisse illum legem quia eam non potuisset implere, et insuper per xxx annos iusticiam legis implevisset. Et tunc

Nota quod post figuram Iohannis baptiste [illegible] capitulanum (?) [illegible] baptismi inchoavit [illegible] in quibusdam ecclesiis bis in anno celebrare baptismum, scilicet in pascha et pentecoste, solebant [illegible] aqua diligenter lavarent [illegible] ideo illud [illegible] capitulanum dicebat [illegible] in quibusdam libris scriptum invenies in capitula

uenit ad bap eius doctus q. iam iugum carnalis
obseruationibus legis imponens. Hic autem dixit
ipso actione illius ubi quod dixit dominus. Sic de
cet nos implere omnem iustitiam. Et secundum hanc
opinionem uixit dominus xxxiii annis inte
gris et tribus de uno quasi a natali usque ad
pascha. Jo. autem prohibebat eum dicens.
Ego a te debeo baptizari et tu uenis
ad me. Cur dixit se baptizandum Ioh. si
in utero sanctificatus et mundatus erat ab
originali uel saltem in circumcisione. Sed per
se quasi humanum intellexit q. homo potest dici mun
dari. uel quasi ad plenitudinem mundationis
se adhuc mundandum, dominum mundatum
per sanguinem, et plenius erat mundandus. Si
quis accepta efficaci medicina perfec
tatus dicitur, perfectius plenitudinem curan
dus tamen est sic in. Sic decet nos implere omnem
iustitiam, i. super habundantem humilitatem. Est
enim debita humilitas subdere se maio
ri, super debitum habundans se subdere minori. q. d.
Ego meum subdo tibi minori, ne dedigneris
maiores a minoribus baptizari uel regi.
Quod intelligens Ioh. consensit, baptizatus
est i. iuxta lapidem a iericho. De uoce patris. c. xv.

Cum esset autem cum baptizaret se
ipsum ipsius tactu illius, et in baptiza
to et orante per baptizandis ut
acciperent spiritum sanctum, confestim ascendit Christus de aqua,
et ecce aperti sunt celi, i. inextimabilis splendor
factus est circa eum, ac si celo aperto syderibus referta
tis splendor celi empirei terris infunderetur.
Et spiritus sanctus corporali specie columbe uenit et sedit
super caput eius, que peracto officio suo in spiritualem
essentiam materiam rediit unde sumpta fuerat.
Et sic consummauit baptista quod dixit, dicit se antea nescisse
se, quod Christus solus baptizaret, i. potestate baptiza
di aliis daret. Cum enim miserat eum bap
tizare cum solitariam duceret uitam, etiam
dixerat ei quem multos baptizabis, sed inter
illos super quem uideris spiritum dei descendentem
et manentem, hic solus est qui baptizat in
spiritu sancto. Et ecce uox patris audita est de sublimi
tate: Hic est filius meus dilectus in quo complacuit michi.
Usque post hanc uocem credit durasse speciem
columbe. Quasi aliis exposuit, dicit: Hic est filius meus dilectus in quo
mundo est, i. in te et per te placatum meum gere
constitui. De ieiunio ihesu et eius temptatione.

Tunc ductus est in spiritu sancto qui eum
designauerat in desertum, et cum
ieiunasset xl diebus et xl noctibus postea
mouebatur. Dyabolus xl dierum ieiunio sci
ebat tot diebus aquas abyssi effusas, ex
ploratam terram promissionis, Moysi legem
a deo datam, filios Israel in heremo panem an
gelorum uixisse. Cum uero sensit dominum esurire
quod non legerat de Moyse uel Helya, accessit ut temp
taret si posset eum deicere in peccatum, et ut
exploraret si esset dei filius, quia audierat uo
cem hanc: hic est filius meus, quem sciebat quia
uenturus, et se per eum potestatem amissurum,
sed usque ad iudicium uenturum non expectabat.
Temptauit autem in eisdem tribus quibus adam
deceperat, sed non ordine eodem, primo in gula ut
esuriens panem uidens in mandato cibi a
petitu accenderetur. Secundo de auaricia, uel secundo
monstrauit omnia regna mundi, i. ex
posuit ei gloriam mundi. Tertio de superbia ut iac
tantius se ostenderet filium dei. Tunc abeunt
eum dominus et consummata omni temptatione ad quam
uenerat, recessit ad tempus. Lucas: ad tempus, tempore
passionis rediit timore mortis puttans eum
decipere. Tunc autem omnio uictus religatus est in
inferno in diebus antichristi soluendus. Et apud Joh.
Credendum est autem hominis assumpsisse formam,
in qua dominum circumduxit et colloqui pos
set ei. Utrum autem extremo die ieiunii solo
omnes hee fuerunt temptationes, an per aliquos di
es sequentes separate, non nostrum est scire.
Secundo lapide a iericho quasi quarentena dicitur, sub quaren
tena fluit riuulus fontis quem sanauit
Helyseus, secundo milliario a sententia contra galyleam
dicitur est mons super quem dyabolus statuit ihesum.
Jeiunauit in deserto quod est inter ierusalem et iericho
ex sancte ipsius hic numerus dierum tota dicta est
quadragesima unde et postea ephraim in statim ieiunabat ex
secundum tunc xl dies quia ipso tempore ieiunium suum
consecutum ieiunium dominum figurans, ob
hoc et ut primitiam ostendam ascendere ad
requiem. Sic quadragenarius numerus ascendit
in quinquagenarium. Et est numerus super habundans
aggregatis omnibus partibus suis ascendit ad l.

Quare agnus uocatum decitauit sibi dei
qui tollit, i. uenit ut tollat peccata mundi
et ipsius tollendis. pascha, i. nomen est Christo
uel quia agnus hic dicitur ab agno quod est pius, uel la

Math. c. 4. / Marc. 1. / Luc. 4

esuriit

Jeiunauit de [illegible] / in deserto [illegible] / et iericho [illegible] / de a [illegible]

obediencia

no[m]ẽ qre agn[us] dei ter d[icitu]r i[n] missa

p[rim]a vocatio discipulor[um]. Ione.

Joh. 1.

tue ab assistendo. q[ui]a i[n] magno grege solo balatu agnoscit matrem. Id[eo] xp[istu]s e[st] passione agnus dei q[ui]a p[ro]prius uoce donans patre et agnouit patrem obediendo et matrem carita[te] et hec e[st] una ca[usa] q[uare] i[n] immolacione altaris dicitur agnus dei. q[uasi] agne qui agnouisti patrem miserere n[obis]. agne qui agnouisti matrem miserere n[obis]. pie qui obtulisti te pro nob[is] da n[obis] pacem. D[e] i[n] vocat[i]o[n]e discipulor[um].

Quadam die stabat ioh[annes] et ex discipulis eius duo quor[um] unus erat andreas. uidens ihm ambulante[m] dixit. Ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi. Ob h[oc] illi duo discipuli eius secuti s[unt] i[esum] et uiderunt ubi maneret. et manserunt ap[u]d eum die illa. Inuenit a[utem] andreas symone[m] fratrem suum. dixit ei. Inuenim[us] messyam q[uod] interp[re]tat[ur] x[pistus] grece x[pistus] latine unct[us]. et duxit eum ad ihm. Intuitus au[tem] i[esus] a[n]t[e] eu[m] ait. Tu es symon bariona tu uocabis cephas q[uod] i[nter]p[re]tat[ur] petr[us]. bariona hebreum e[st] et sonat fili[us] iohanna co[m]positu[m] ex integro et corrupto. Cephas hebreu[m] e[st] et syru[m]. petr[us] grecu[m] et latinu[m]. V[e]ru[m] a[utem] t[un]c imposuit h[oc] nome[n] an p[ro]misit imponendu[m] dubiu[m] est. Tuti[us] t[ame]n p[ro] dici q[uod] t[un]c i[m]posuit o[mn]io. Cu[m] dix[it] tu es petrus. u[e]l in elecc[i]one. xij. u[idetur] de[us] et i[m]posuit symoni nom[en] petrus. Si n[on] t[un]c imposuit in sequentib[us] confirmauit. In crastino uolens i[esus] redire in galyleam inuenit phylippum. et dixit ei sequere me. H[ic] erat a bethsayda ciuitas pet[ri] et andree. H[ic] i[n]ueniens natanahelem fr[atr]em suu[m] dix[it] ei. Que[m] scripsit moyses in lege et p[ro]phe inuenim[us] ihm filiu[m] ioseph a nazareth. et ait natanahel. A nazareth p[otest] aliquid boni e[ss]e. respectiue. q[uasi] si remissiue leg[itur]. Iste enim legis p[er]itus legerat p[ro]phetam. Nazare[us] uocabit[ur]. et signa aduentus d[omi]ni frequente notauerat et ait. A nazareth p[otest] ad boni e[ss]e. q[uasi] d[icat] n[on] t[ame]n nasareth p[otest] ad bo ni e[ss]e. Et adduxit eum philippus ad ihm. quo ueniente ad se ait ih[esu]s. Ecce ue isr[ae]lita in quo dolus n[on] e[st]. Et dix[it] natanahel. V[n]de me nosti. R[espondit] i[esus]. Prius q[uam]

ex dicto d[omi]ni. J. et nazare[us] uoca bitur. i. floridus q[ui]a alia causa d[icitu]r. Et predica[n]t eius a[n]te d[e]s.

philipp[us] te uocaret cum esses sub ficu uidi te. R[espondit] nathanahel. Rabi tu es filius dei. tu es rex isr[ae]l. q[ui]a iste cognouit d[omi]n[u]m absente[m] uidisse que solus gesserat et quomodo et ubi a philippo uocatus sic x[pist]o s[e] et d[omi]n[u]m fatetur. tam[en] quid d[e] p[re]destinacone exponit h[oc] ita. Cu[m] eras in lumbis adelantis su[b] ficu[s] p[ec]c[at]us e[ss]e p[re]destinau[i] te. et regress[us] e[st] i[esus] in galyleam. De nuptiis o[mn]ib[us] histo[ri]a.

Hic usq[ue] ubi ordo e[st] hysto[ri]e eu[angelic]e a p[ro]o[e]m[ii]s deinceps uarie ordinant usq[ue] ad incarceracione[m] ioh[annis]. Quidam dic[u]nt q[uod] cra[stin]a p[ro]xim[a] pasch[e] p[ost] bap[tismum] conuertit dominus aqua[m] i[n] uinu[m] q[uod] q[ui]a ioh[annes] consequent[er] p[ost] h[oc] miraclm narrat eum ascendisse in ier[usa]l[e]m. et eiecisse ementes et uendentes de templo q[uod] si qui[dem] ab eo fieri debent n[on] in pascha. S[ed] eis obuiat ecc[lesi]e consuetudo q[uod] in epiphania factum e[ss]e q[uo]d an[n]is sollempnizando commemorat. Fuit etia[m] qui dixerunt q[uo]d ea die qua baptizatus e[st] fec[it] h[oc] miraclm. S[ed] n[on] ait. Tunc i[esus] ductus e[st] in desertum. S[ed] h[oc] e[st] c[on]tra q[uia] ead[em] die s[ed] reuolutis annis h[ec] tria f[a]c[t]a sunt. Aduent[us] magor[um] xiij die p[ost] n[atiui]t[atem] bap[tism]u[s] eade[m] die xxx a[n]n[o]r[um] u[e]l xxxi ani mutacio aq[ue] ead[em] die reuoluto anno. V[n]de maxi[mus] ep[iscopu]s i[n] sermone qui sic incip[it]. Cum p[ro]pria nob[is] d[ic]e. S[ed] et p[os]t[er]itati sue fidel[is] mandauit antiquitas. hodie saluator a caldeis e[st] adoratus. hodie fluenta iordanis benedic[ti]o[n]e xp[istu]s baptizans consecrauit. Hodie i[n]uitatus ad nuptias aq[ua]s u[er]tit in uinu[m]. V[n]de et in antiquior[i]b[us] lib[ri]s dies illa d[icitu]r pl[ur]ali[ter] dies epiphaniaz. i. p[ro]pria illustracione x[pisti]. Epiph[ani]e. n[am]. illustrate[m] sonat. [illegible] h[a]s enim t[r]es manifestaciones xp[ist]i quida[m] no[m]i[ni]b[us] distinguit. Epiphania uocantes eam que f[act]a e[st] p[er] stellam. q[uasi] a[pp]aric[io]. i. a p[ro]p[ri]e factam. Bethphania eam que i[n] nuptiis q[uasi] in domo factam. Bethphania et domu[m] sonat. V[n]de t[ame]n ad huc restat int[er] summos et catholicos uiros et doctores de ordine hysto[ri]e d[e] a p[ri]o. Quidam .n. scribentes. V[n]de et uis[um] mutantes sicut [dicitur] alexandrum euseb[i]um cesariense[m] theophylu[m] qui. vi[t]. a pe[t]ro sedit antyochie. dicunt diem p[ost] ieiuniu[m] a p[ar]te p[re]dicasse discipulos congregatos.

ã de sursu[m] facit. Theophania q[uia] in bap[tismo] [illegible] adeo

in castro a Nazareth .v. fo
a Sephory .i. in via sic eo Elyn.

se et morte in monte sem an uini mi
raculu qz legit dominu et discipls eius
i nuptiis conuocatos. Concor a opio e
dnm p⁹ illd miraclm discipls uocasse et
oculte secutasse usqz ad carcerem iohis.
Et p⁹ publice et hunc ordinem psequitur
sm alius ordinis pdicatio. d' mutatione
aq in vinu.

Et die tercia nuptie facte sunt in chana galylee sic eo. Et erat mr ihu ibi uocatus e ad nuptias et discipli eius quida .f. futuri discipli qz ad uerbu ioh iam ples audierant eum oculte qui p⁹ omnio secuti sunt eum. No e uocatus ioseph sed uxor eius. Vn quida dicebant dnm ioseph mortuu. Vgilez tradisse in custodiam filij. qz n e deinceps legitur de eo in ew. qz si nodu mort⁹ tn certum e qz in passione mort⁹ erat. qz uxor eius alij comdata e. Quida affirmant has nuptias fuisse ioh ew. et io uocata e m qz matta eius. et dns qui sobrinus ei⁹. Et dixit qz dominus uolens eu nubere ex hys nuptys uocauit qz ctu no e. Et deficiente uino dixit ihu mr. vt adeum. vinu no hnt. no du uenit hora mea sz mr. q. d. Da eis uin. Respondit ihc quid m et tibi mr. sit qi adiectz nom fractionis. q. molliore tn qz n sex⁹ e marie p⁹ qm ugo uin potes e. et e sr⁹. vis fi⁹ miraclm sed adhuc agendu quod habeo a me tecu. q. ex n comuni tibi no ago h sz in ho passionis que non dum uenit. ex comuni m et tibi patiar michi et tibi patiar. Nec e credendu q genetlicos h dixisse dnm q putant uinqz horam suam mortis tenuit tablem scdm hora constellacionis in qua natus est. Sz uocauit horam suam .i. ase dispositalio. ir mortuus e no ncitte. Erant au ibi .vi. lapidee ydre .i. uasa aquatica posite p pificacoe iudeor. Crebr uidi baptizabant uasa cplatoria et si taci al' inmudu tangebat n loti no comedebant. Erant g posite ut si forte stigisset aliqu de couiuis opte lauari aquam hret parata. Impleuerunt au eas ministri aqua ad p

ceptum dni. et tulerunt aqua uini facta architriclino .i. pmati inter couiuantes in triclinio. Tricliniu quida dicunt fuisse dom tricameratam. ul' tres hnte testudines sb quibz discumbebant. ul' forte tres erant ordines i mensaz ut re fectys fi⁹ solz. Et comdauit architriclin⁹ uini bonitatem p⁹ in comuni commendauerunt oms miraculi nouitatem. h. n. initiu signor ihc manifestauit gloriam suam. Nec de h ee initiu qui pus signa fecisset nascendo deuicie. mago stella pmia ducendo. xl. diebz et noctibz ieiunando et h⁹. Sz h fuit p⁹ publice et ad publicandu sem. ul' p sem in chana galylee. d' i. eiectione vendencium e tem tulit.

Johan 2

In pximo pasca ascendit irlm et eiecit emtes et uendentes de templo h. n. fecisse credendum. Caa illd pascha intercertatus e ioh. Jtm a quo dam uocauit discipulos et docuit et miracla fec. Sz no ad publice coñane ibat. ihc uix mare galylee. lacus e qui fit iordane fluente et de mare aut aqua dulcis .i. ydyomate hebro. qz omni collecom aquar uocat hebre⁹ tharsis .i. mare qz pter fluit galylea. qz mare tybiadis qz famosa e ciuitas h q et iuxta. Mari au de stagn genesareth ex accidenti e. qz emi circupantibz undis gnat ex se auram. extendi autem .xl. stadijs in longitudine. z .xl. in latitudine.

Dic tn ios. eu sic dem a modica regione genezara qua pter fluit. qua e dic amirablez. Nam diuisissimi gentis arbustis consita nulli eor ubertate sua negat et temperie. Sut i nuces q maxie frigorbz gaudent. et palme quas nutrit calor estiuus. sit ficus et olee quibz aura mollior destinata est. ut qz repugnantia bona contencone studio tre fauerat. hat dr irriguu fonte qui de caphamau que quid ee uenit nili opiantur. qz coracinu pisce gnat q non alij nisi i nullo loco reptit.

De scdo uocatoe discipuloz.

Cum au turbe irruerent in i⁹ uidit duas

Johan 3

Hic desit magnu capitulu quod sit De nichodemo magistro Iudeorum

Lucas 4

[Marginal notes, partly legible:]
hic etates ewa loquitur cum pt⁹ pascha reduxit ihc in galileam adhuc erat iohes baptizans in ennon cognitus et pmo q ascendit in pascha quoda
et pro eiectione vendentium et emencium

Die nichodemo mgro iudeor. Erat q' phariseus noie nichodemus pncps iudeor. hic ue ad ihm nocte qui timuit offendere iudeos cu esset de pncipibz quia magr erat i ysrl' . ...ut ad ihm Rabi scim⁹ qa a deo uenisti mgr. Nemo n pt hec signa facere que tu facis n. f. d. c. eo. Dixit. Nisi quis renatus fuerit denuo no pt uidere regnu dei. In ueteri test. qui iudei erant fuerunt deo. In nouo a ...
ex aqua et spu scto ... Quid mirum ... natum ex nobis ... adhuc inflatus ... Tu es mgr in isrl et hec ignoras.

et sic eu imitari ad ihm. Jhs docuit eu de gracia et de fide ... de passione et ascensione et de pluribz alijs ... Nemo ascendit i celu nisi qui descendit de celo filius hominis qui e in celo. Nemo ascendit nisi xc cu corpore suo. ...

Erat autem iosephus cum ... de amodica regione genezareth que preterfluit ... tota ... vbertate sua ... ibi nuces ... gaudet ... palme ... olee que aura mollior ... studio ... fouceat ... irrigata ... in capharnaum ... super ... pasta

naues stantes iuxta stagnum et ascendens
in unam que erat symonis pusillum reduc
tus a terra docebat de nauicula turbas
ut cessauit loqui ait ad symonem duc
in altum et laxate retia in capturam. Et
hoc cum fecissent concluserunt multitudinem piscium tan
tam quod scindebatur rete et annuerunt
symon et andreas zebedei qui erant in
altera naui ut uenirent eos et impleuerunt
ambas naues ita ut mergerentur
Quod uidens petrus procidit ad pedes ihesu
dicens. Exi a me quia homo peccator sum. Et
dominus? Noli timere quia ex hoc eris homines ca
piens et subductis ad terram nauibus. i.
locatis sicco redeundi ad eas secuti sunt eum
aliquot et iterum redierunt ad suum quod legitur in
h[i]s autem uenit nazareth et die nazareth
sabbati quo plures conueniebant intrauit in
synagogam ut plures doceret. Et cum le
gisset in ysaya spiritus domini super me etc. Dixit
quia hodie impleta est hec scriptura in auribus
uestris. q. d. Ego sum de quo scriptum est hoc
et omnes intendebant in eum. Ambulans
item iuxta mare galylee. uidit duos
fratres symonem et andream mittentes rete
in mare. et ait illis uenite post me. fa
ciam uos fieri piscatores hominum. ac illi continuo relictis retibus secuti sunt eum
omnino. Et procedens inde uidit duos alios
fratres iacobum et iohannem reficientes re
tia sua cum zebedeo patre eorum et uocauit
eos. Illi autem relictis retibus et patre
secuti sunt eum omnino. Et cum transiret inde uidit
matheum qui et leui dictus est filium alphei sedentem
ad theloneum et ait illi sequere me
qui relictis omnibus secutus est eum. Telos
grece latine uectigal. Erat enim iste publi
canus. i. publica negocia amministrans.
que sine peccato aut numquam amministrantur. Et
non aliquibus certa est causa ne a similibus
ictus fidei fame eorum et potius astrinxerit.
De uocatione reliquorum deficitur in huius.

Post hec uenit quod discipuli Joh baptizabat.
ihesus et discipuli eius in iudeam ter
ram. i. que specialiter a sorte uide
licet a regno dicitur tribuum specificato
uocabulo iudea dicebatur. et morabatur
ibi cum discipulis suis et baptizabat.
quamquam non ipse sed discipuli eius baptiza

rent. Sed utrum baptismus io. uel christi maior
est. Erat autem io. baptizans in ennon iuxta
salim quia aque multe erant ibi. Nondum
enim missus fuerat in carcerem iohannes. Sa
lim uero est oppidum iuxta iordanem situs olim
melchisedech regnauit. Mittebat et io.
multos uenientes ad se. Isti turbati disci
puli iohannis dixerunt. Rabi qui erat tecum
trans iordanem cui testimonium perhibuisti.
Ecce hic baptizat. et omnes ueniunt
ad eum. quorum recedens inuidiam. Io
hannes ait. Dixi uobis quia non sum ego christus sed
quia missus sum ante illum qui de sursum uenit
super omnes est. me enim oportet minui illum autem
crescere. Vt autem agnouit inuidiam illorum
ascendit ad diem festum pasche. de quo
supra dictum est. Sed et ibidem presensit odium in
se phariseorum iudeorum. Inde cum audisset
iohannem traditum reliquit iudeam et iterum abi
it in galyleam. Cur incarceratus fuit iohannes
Arguebat autem herodem iohannes
propter herodiadem quia secundum legem
quam acceperat non licet fratri habere ux
orem fratris eo uiuente. Secundum magistrum legitur quod hero
diadis filia fuit regis arethe quod aufe
rens philippo. ortis inter eos quibusdam
simultatibus in odium phylippi dederat filiam
quia et fratres in uitem inimici erant. Iose
phus tradit herodiadem fuisse filiam aristobuli quem
occiderat cum fratre alexandro pater eorum hero
des et ita soror erat herodis agrippe. Quam
auus suus dederat herodi filio suo uxorem.
Dicitur enim fuisse alium herodem preter tetrarcham
quem pater susceperat de filia symonis sacer
dotis. phylippo iam mortuo
cum agrippa regnare cepisset. Forte et hic
herodes nominatur philippus. Et in uita eius
quem ios. uocat herodem eu. uocat phylip
pum uel pater nupta herodi post nupta phy
lippo. herodes uero tetracha uxorem filiam habebat
arethe regis damascenorum qui romam intrauit
faciens transiens per fratrem suum secreto cum
uxore pepigit fratris quod in reditu suo repu
diata uxore sua duceret eam in uxorem.
quod cum sensisset uxor sua. non expectans
reditum uiri sui festinauit ad patrem
suum herodes autem rediens herodiadem fratri abstulit
suo. et factus est inimicus arethe et herodis

Anthonius ... samaritanam ... capharnaum

b. Lucas dicit quod ascendit in monte ubi et
pernoctauit orans et cras[tino] uocauit discipulos et elegit
et hec docentem et (?) deliberandi (?) et aliquos alios ordi-
nauit

Hic dz ... abulas ihesus ... mac...
... cum rubrica de ... uoca-
cione discipulorum

Sup quo cum argueret eum io. suggestio-
ne herodiadis misit eum in carcerem. de capta p[…]
Quod cum audisset dicatione d[…] mutat[…]
Reliquit nazareth et uenit et habitauit in capharna-
um in finibus zabulon et nepta-
lim et extunc cepit predicare dicens penite-
ntiam agite appropinquabit regnum celorum. Ubi et postquam dixe-
runt sacerdotes ad pylatum commouet
uniuersam iudeam incipiens a galy-
lea usque huc. Et sic impletum est illud ysaie.
Primo tempore alleuiata est terra zabulon et terra nep-
talim et nouissimo tempore aggrauata quia fuerunt de fi-
nibus ubi dan sancta puta et primo per ysaia fi-
quite (?) [c]aptiuitate. Nouissimo tempore alleviatum
eum quem in finibus illis inchoauit ministerium
christus. Et de alleuiacione gloriose predi-
cati illic impetrabunt illis ad predicandum
christi. Et circuibat ihesus totam galileam
docens in synagogis eorum et sanans omnem
languorem in populo. Et abiit opinio eius
in totam syriam. Est autem syria omnis
regio ab eufrate usque ad mare magnum
a capadocia usque in egyptum continens intus
alias prouincias palestinam in qua iu-
dei habitant. Unde et super petram. Tabor et
hermon duo montes syrie quia ... sic legitur
Syria quod nullam includit preter iudeam
et secute sunt eum turbe multe di-
uersarum regionum quas cum uidisset asce-
dit in montem. ~~De sua uocatione dei~~ de uocatione apostolorum.
Et cum sedisset uocauit ad se
quos uoluit et fecit ut essent
cum illo. xii. quos et apostolos id est
missos nominauit. Symonem quem cogno-
minauit petrum et andream fratrem eius.
Et iacobum zebedei et io. fratrem eius.
et imposuit hiis duobus nomina boa-
nerges id est filios tonitrui. Quorum unus
eorum intonuit. In principio erat uerbum. et ambo se-
cretam trinitatem uocem patris audire meru-
erunt. Philippum et bartholomeum. Thomam
et matheum publicanum iacobum alphei et tha-
deum fratrem eius qui et iudas cogno-
minatur et symonem chananeum et iu-
dam scharioten. In hoc cathalogo nominata
per coniugata quod prius ponitur non seruatur nomen.
... uel iacobus alphei prior ...
iacobo zebedei et minor dicitur et ille
maior cum prerogatiua sanctitatis sue fratres sit
ab apostolis pera gratie episcopus ierosolimorum et senior
fuit in mito (?) ... quod melius uidetur ... quod omnis
quod anna mortuo ioachim de quo suscep-
erat uirginem mariam data est in uxorem ioseph
germano suo cleophe fratri ipsius ioseph. De
quo peperit postea susceptam filiam uoca-
tam quam maria dedit in uxorem alpheo.
De qua nati sunt alpheo. iiii. consobri-
ni domini. Jacobus symon et iudas apostoli.
et ioseph qui et barsabas qui prouida-
tus cum mathia electus fuit. Et hii. iiii. pro-
ceris cognacionis dicuntur fratres domini. quia non
solum cognati putabantur sed et agnati.
tamquam ex duobus fratribus ioseph et cleo-
pha descendentes. Inter quos tamen quasi
antonomatice iacobus dicitur esse frater domini
quia quasi filium erat ei in facie. Item mor-
tuo cleopha anna nupsit uiro tercio scilicet
salome. Susceptamque ex eo filiam sibi
et alias postea uocauit mariam et hanc duxit
zebedeus. Huicque ex ea filios iacobum
maiorem et iohannem qui licet postea natus
est dicitur quia uocatus prius est a domino et
prius adhesit. quia romana sedis ecclesia
et singulis in ordinibus suis priores sic
priores ordinati. Ita dicit Jeronimus. Alii uero
uidentes mulieres agnominari sole-
re nominibus uirorum ut marcia catonis dixe-
runt prioribus uiris mortuis has duas
marias nupsisse cleophe et salome
uel priores uiros fuisse binomios et
~~dixe~~ zebedeum cleopham alpheum
salomam. De sermone domini.
Et eleuatis oculis in discipulos
docebat eos dicens. Beati pau-
peres spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Hunc sermo-
nem mattheus et lucas uarie narrant. Unde hii qui-
dam tradunt dominum eum postea fecisse discipulis
apostolis in supercilio montis sedendo post in
latere montis conuerter discipulis et turbis
stando. Alii non tradunt sed unum sermonem
factum conuerter turbis et discipulis licet uterque
aut horum unus sit non minus inde licet satis
sit non item scire tamen montis in quo hoc fa-
ctum sit thabor an alius mons in galylea. Ser-
mones quoque a domino ad discipulos factos legi-
mus ut matheo luca iohanne tamen ... domini.

... [margin, left:] Ma... / Mar. 1. / Bem. / Mar 3. / Luc 6.

[margin, right:] maior / Nota sunt tria ... nazareth. Scilicet de ... / ... / ... nazareth / Math 4. / Luc 6. / sedendo / unum sermonem / 3 ordine ... / matheo luca johne ... ordine

c. Nota de ... cum ... de sana-
tione demoniaci in sinagoga apud marcum et de
socru petri et sanatione ... in uesperis et
de lepra qui ... cum ... de ... et de ...
... et de demoniaco ... et
paralitico dimisso per tectum et de uocacione
mathei et ... et de filia iairi et
de emorroissa et de duobus cecis et de
demoniaco muto de quibus solus matheus [dicit].

Hic lucas ... iacobi ... eius ... deus ...
... ascensionem ... a domino ad ...
Regem edissa

Nota regem edisse. Iste Rex infirmabatur audiens miraculis
a domino factis misit litteras deprecans ut
ueniret et eum curaret ... omnia sibi ... facturus
necessaria ... domini ... ...
domini ... et ... post ... ascensionem sua ...
... ... thomas ... iudam
misit ad eum ... ...
et ... ... est.

Nos tamen propter hunc ordinem sequimur quia ... et quorum glosa
... in euuangeliis ... ordine ...

Math. 6 Luc. 11

Huic simoni instituit oracionem dominicam que vii partes habet. prima est captatio benivolentie quam secuntur vii peticiones. et dirigitur ad deum patrem a quo petimus nobis dari panem nostrum supersubstancialem id est filium. Nam ex hortatur nos quod petamus a patre in nomine suo. Tres enim prime peticiones spectant ad futuram vitam scilicet Sanctificetur id est firmetur in nobis nomen tuum. In hac vita que mobilis est nomen patris in filios que et iudas qui fuit filius dei quia non post quam possibilitate moriendi dixit apostolus ne et ego reprobus inveniar. In patria appellabit filii dei et immutabiliter erit deus pater eorum. Adveniat te id est ad te regnum tuum ut sit regnum integrum. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. que sit celestis ecclesia nichil preter velle nisi quod te scit velle. ita et illa que adhuc militat in terra. Additantur vero quatuor vite que secuntur ad miliciam huius vite spectant. Sic panem nostrum supersubstancialem da nobis hodie id est christum qui est substancialis id est super omnes substancias et est panis vite in altari. Sunt due dictiones substancialem et est da nobis hodie id est in presenti tempore panem vivum id est christum qui prius fidelium et super panem id est spiritualem panem substancialem id est necessarium ad sustentacionem quod da nobis utrumque panem corporis et anime. lucas posuit cottidianum. pro deuitatio tamen expositoris. Grecus habet epiusion hebreus segolla id est preipuum vel egregium vel peculiarem ob hoc forte lucas videns in dixisse segolla quod sonat egregium. Dixit epiusion. Tres que secuntur patent. Amen hebreus in fine posuit ex hiis tribus amen sela salem que sonant idem scilicet pacem. Quod discipuli missi sunt predicare ad

Cum convocasset ihesus duodecim discipulis xii dedit eis potestatem eiciendi spiritus immundos et curandi omnem infirmitatem. et misit eos predicare regnum dei et ait nichil tuleritis in via neminem salutaveritis. scilicet aliqui qui si ex studio ostendentes salutem

Hic est quod dyaconus suspenso codice de altari sub silencio transit inclinans contra ambonem salutat quia in istius modi officii parate non portat pulvinar id est solaria vite scilicet cum ecce nobis quod plurimas significaciones eius leue esse te in eo quod dyaconus non dominus vobiscum nisi cum legere eius nisi raro.

ad. di.

optandi salutem consueverunt tamen salutare in viam gentium ne abieritis et in civitatem samaritorum ne intraveritis. Gratis accepistis gratis date. Non portabitis peccuniam non panem non duas tunicas id est superfluas. non calciamenta non virgam scilicet marcus soleis vel sandaliis uti iussit id est peronibus et virgam scilicet que pro potestate accipiendi necessaria posuit. Ecce mitto vos sicut oves in medio luporum qui vos recipit me recipit. De curatione leprosi

Cum autem descendisset de monte curavit leprosum quem iam solutis figuris et sanavit eum dicens. Nunc date et addidit. vide nemini dixeris quod vide quia manifeste et plene credatis nec dixeris id est nemini hoc necesse dicere tamen res evidens est. Set vade ostende te sacerdoti ad cuius arbitrium revocandus es. Ecce nondum docet alios solvere legem. sanatus tamen usque predicavit. De servo centurionis

Cum autem intrasset capharnaum rogavit eum centurio per interventum seniorum iudeorum ut sanaret puerum eius paraliticum et ait ei. Ego veniam et curabo eum. Veniens autem potius sanandi si corporalia et ait centurio. Non sum dignus ut intres sub tectum meum. Sed dic verbo et sanabitur puer meus. Quia et est solo verbo per ministros operari in eos. Forte ydola habebat in domo et mundus videre et sequentibus dixit non inveni tantam fidem in israel scilicet audivi huius temporis non indicabunt in nomine israel sequentes enim que ad eos loquebatur. Quidam in hoc gentiles. Et sanatus est puer in illa hora. De socru petri.

Cum autem venisset in domum petri. petri quam forte habebat in capharnaum vel pro uxore. ipse enim erat de bethsayda ad peticionem discipulorum sanavit socrum petri febricitantem.

Cum autem vespere in civitatem que vocatur nain que est in galylea. sustulit ante portam filium vidue tenendo feretrum et dicendo tibi dico surge. vespere facto obtulerunt ei energuminos et male habentes et sanavit eos. et vo

De eieccione spiritus immundi

Et ingressus sabbato in synagogam docebat eos et ibi eiecit ab homine spiritum immundum clamantem quid nobis et tibi ihesu nazarene venisti perdere nos ante tempus scio enim quis sis filius dei scilicet non enim scit autem sed per passionem sciebant eum esse dei filium

Pro his que centurio dixit non sum dignus ut intres etc. quia non in sacramenta eccle preparat. Sed fide quia significat quod etiam baptizati non debent alia sacramenta perpetrare non sunt baptizati set primicias fidei preponunt

Margin, left: peculiarem dixit correccionem grecus hebreus hec quod vero cum dixisse segolla quod sonat. — Quod missi sunt a patre centum. — Math. 10 Luc. 9 Mark 3 — Vide est quod dyaconus sequitur in die regum

Margin, right: Math. 8 Mark 1 — Math. 8 Luc. 7 — Math. 8 Mark 1 Luc. 4 — Luc. 4 Mark 1 — Vide Consilio vidue

luit ire transfretu. et dix ei unus scriba.
Rabi sequar te quocumque ieris. Volebat se
qui d(omi)n(u)m ut disceret signa facere ad
lucri/ et id(e)o no(n) audiuit a d(omi)no. Dix(it) au(tem)
d(omi)n(u)s alti[us] sequere me qui [et]c. D(omi)ne
p(er)mitte me p(ri)us sepelire p(at)rem meu(m).
Cui i(esus). dimitte mortuos in p(ec)c(at)is sepe
lire mortuos suos tu a(utem) uade annu(n)cia
regnu(m) dei. Non p(ro)hibuisset dominus i(n) h(oc) [marc. 2]
a sepultura. si no(n) ee(n)t alii qui sepeli [luc. 7]
rent. Et ait alter. Sequar te d(omi)ne. s(ed) p(ri)us
p(er)mitte me renu(n)tiare hys qui domi
sunt. Cui i(esus). nemo mittens manu(m) ad a
ratru(m) [et] respiciens retro aptus e(st) regno
[T]unc ascendit d(e) filio uidue. di
m(in)ut(ur)us naui(c)ulam cum discipulis
suis et dormiuit i(n) puppi s(ed) [marc.]
et orta e(st) tempestas excitatus a dis(cipulis)
ap(osto)lis imp(er)auit uentis et mari di
cens/ tace et obmutesce et cessauit [Joh. 6]
tempestas. Non p(er) terrorem h(ec) i(m)
p(er)auit eis tanqua(m) audientibus/ qui dic
(tio)ne h(umanitatis) uiolor(um) q(uo)d om(n)ia legu(n)t obedire
do/ domina(tion)i dici(tu)nt om(n)ia creata ee. S(ed)
d(omi)n(u)m et i(n)a(n)i(m)a(t)a obedire q(ui) solo u(er)bo fa
cit de hys que uult/ s(ecundu)m q(uo)d mod(um) loq(ue)n
di solet dici la(p)is u(e)l (ter)r(a) obediens u(e)l i(n)obe
diens medicine. q(ui) exitauit paru(m) marc.
[C]um au(tem) uenisset t(ra)nsfret(um) i(n) t(er)
ram genasareor(um) que e(st) (contra)
galyleam/ occurrerunt ei duo
arrepticy seu mitis. quor(um) un(us) ado
rauit/ et dixit. Q(ui)d n(o)b(is) et tibi i(esu) fily d(e)i
uenisti a(n)te t(em)p(u)s torquere nos. Nescie
bant demones eum dei filiu(m) s(ed) suspi
cabant(ur) p(er) miraculis et testimonys pa
tris. torqueri a(utem) se dicebant. qui co
gebant(ur) cessare a lesione. Dicebat. n(on)
uli. i(esus). Exi sp(iritu)s immunde. Sciebant a(utem)
se inuidito se torquendos i(n) abissu(m).
Cumq(ue) d(omi)no q(uer)enti nom(en) suu(m) dixis
se se uocari legione(m)/ n(on) q(uia) sic uoca
retur. s(ed) q(uasi) d(iceret). frustra q(ue)ris nome(n) q(ui)a ples
sum(us). Rogabant eu(m) ut mitterent
eos in grege(m) porcor(um) qui iuxta pasce
bantur. et intrantes porcos p(re)cipi
tauerunt eos i(n) mare. Indigene aute(m)
rogauerunt eum ut transiret a finib(us)
eor(um). Cumq(ue) ascenderet naue(m) sanatu(s)
s(ed) rogauit noluit secum ducere et
redyt carphanau(m). qua(m) m(arcus) uocat ciui
tatem suam. no(n) origi(n)e s(ed) gente. q(ui)a
q(uo)d lib(er) ciuitas galylee p(otest) dici ciuitas galyle
or(um). d(e) duob(us) obsessis a legione. [de paralitico obsesso.] [de duobus obsessis a legione]
[E]t sanauit palyticu(m) a(n)te se dimis
sum p(ro)teglas p(e)r remittens p(e)c
cata eius que fuerant ca(usa) morbi.
q(ui)a q(uo)d ob ca(usa)m fit cessante ca(usa) cessare d(ebe)t. effectus
Et p(er) scribas et ph(ar)iseos qui putabant
eum blasphemasse dix(it) palytico ut sur
geret [et] tolleret lectu(m) suu(m)/ et surrexit
et tulit et abyt in do(mu)m sua(m). q(ui)a q(uo)d sa(na)
tat q(ui)a p(ro) p(ec)c(at)is quoq(ue) egrotat homo. Medi
cus uisitans egrum p(ro) d(e)z eum mone
ad p(e)n(itent)iam et (con)fessione(m) ne p(e)cc(at)o mane(n)
te tamqua(m) ferro in uulne(re) frustra sit
malagma i(m)pone(re). d(e) palitico dimisso p(er) tectu(m). [De puteo samaritane. et palytico dimissio p(er) tectum.]
[C]um au(tem) descendisset in iudeam
et iteru(m) rediret in galyleam op(or)
tebat eum transire p(er) sangui(n)e(m)
samarie. i(d est). p(er) regione(m) cui(us) cap(ut) fuerat sa
m(aria). Ciuitas q(ue) nom(en) antiquu(m) amisit
et dicebat(ur) sebaste. s(ed) regio i(d est) nom(en) re
tinuit. Veniens au(tem) iuxta sychen q(ue) [dicebatur]
corrupte sychar. Syche(m) in (quam) neapo [distans]
li(m). nu(n)c. nu(n)c sebaste in(ter) iuxta fon
te(m) fer. iobo(am) uitulos quos posuit
i(n) dan et i(n) bethel q(ue) e(st) uno mi(liario) u(e)l a si
chen. que corrupte sichar dicebatur.
Erat in p(re)dio q(uo)d emit iacob a rege
emor q(uo)d et dedit filio suo ioseph. Et
fatigatus ex itinere sedit sup(er) puteu(m)
iacob. qui hactenus sic uocatus fue
rat. exercitatu(m) qui sequ(itu)r. p(ost)q(ua)m agnoui
tus e(st) puteus samaritane. Sunt qui
dica(n)t locu(m) illu(m) ee umbilicu(m) terre n(ost)re
h(ab)itabil(is) q(ui)a sic(ut) a(n)nis quada(m) die esti
uis mediana h(or)a sol descendit in aq(ua)
putei nusq(uam) faciens umbra(m) q(uo)d ph(ilosoph)i
a(pu)d syenne(m) tradidu(n)t. i(de)o e(um) dei
putant in deutrino. Constituit eu(m)
sup(er) terram excelsam. Ineu(n)t autem
discipuli in urbem ut cibos emerent.
Venit q(ui)a mulier haurire aqua(m) que d(omi)no
petenti potu(m). q(uasi). notans dixit iudeos
n(on) couti samaritanis. agnoscens ec

fimbrijs pallij dominus ut dicitur. De translatis
x. tribubus rex assyriorum misit persas et as
syrios ad incolendam sibi terram. qui
obiniti ferarum libris moysi receperant. et le
gittima terre. non tamen cessabant ab ydola
tria qui et vocati sunt a fluuio persarum
Samaritani autem dicebant quasi medij
inter iudeos et gentiles. Tamen iudei quasi vo
cauerunt eos iacobitas .i. supplantatores.
quia terram fratrum suorum que eos contingebat eis
subplantauerunt. horum .n. cibis et vasis
non utebantur iudei. Cumque colloquendam
cum ihesu accepisset ab eo quia .v. uiros habuisset
et vi. erat. zabulina erat. videns quod propheta
es tu et statim consuluit quasi de re tercia ex
quo ipsis et iudeis versabatur. Dicebat
enim iudei ipsum locum orandi esse in urbe
et templum. Samaritani garizin montem
in quo antiqui patres adorauerunt. Ihesus
autem dixit tempus venisse in quo nec in urbe
nec in monte illo adorarent homines. quasi di
ceret specialem locum loco in adorando. Ubique ado
ratur deus tamen in spiritu et veritate .i. ex dil
ectione que est a spiritu. et hijs que vera sunt .i. per
eternis. Cui mulier scio quod messias ve
nit .i. in proximo est ut veniat. Forte et sama
ritani signa diuina aduentus nouerant.
Messias hebraice. christus grece latine unctus
punice quasi messe dicit unge. lingua .n.
punica et syra affines sunt. unde dominus .n.
i. Ego sum qui loquor tecum. Reliquid
mulier ydriam et abijt in ciuitatem mones
cuius egredi ad videndum hominem qui dixerat
erat ei queque fecerat. Et dicebat
numquid hic est christus. timuit asserere quod
audierat et timebat ne uiri indig
narentur a muliere doceri. Quibus .n. egre
dientibus uocauit eos id est segetes pa
ratas ad messem .i. paratos ad credendum. cum
tamen adhuc superessent .iiij. menses ad mes
sem. Unde perpendere potes tempus fuisse hi
emis. Ihesus autem ad peticionem eorum intra
uit urbem et mansit ibi duos dies
et multi crediderunt in eum. De filia reguli.
Venit autem iterum in chana galy
lee ascendens in qua iam ascendens
et erat ibi quidam regulus .i. de
potentibus terre sub rege. cuius filius in
firmabatur. non in chana sed in chafarnaum
et rogabat dominum ut descenderet et sanaret
filium suum. qui redarguitur esse exiguus quia non cre
debat eum posse sanare nisi corporali presencia
et tactu. Et ideo dum instaret ille. vade filius
tuus viuit. et sic absens uerbo sanauit
eum. Descendens quod pater cum cognouisset filium
sanatum in hora ubi dixerat credidit ipse et domus
eius tota. Credo iste iudeus fuisse quod dixit
ei dominus. nisi signa et prodigia videritis
non creditis. iudei enim signa querunt. De conuiuio
Et fecit ei leui conuiuium. Leui.
in domo sua et discumbebant cum
eo publicani qui fuerant socij leui.
pharisei quod cum talibus edebat. Et ait. Non
ueni vocare iustos. sed peccatores ad penitentiam.
Et accusauerunt quod discipulos. de eo quod non ieiu
nabant. Tunc rudes erant nec difficilia su
stinerent. tamquam cum eis corporaliter erant. quod
cum aufferetur ab eis plenius ieiunaret. Et hoc
quidam dicunt quod ab lato christo in ascensione ie
iunauerunt discipuli usque ad missionem spiritus sancti. et
ob hoc ipsi ieiunant ab ascensione usque ad pentecosten
nec est et celebrant nuptias quia ita incho
antes in ebdomadas ante festum sancti iohannis baptiste
est attentum in actibus apostolorum legitur de ieiu
nio eorum sed de orare tamen gentibus et phariseis
signum de celo negauit eis tamquam indig
nis. quod deteriores erant niniuitis et regi
na austri qui tamen nec legem dei nec prophetas
habuerunt. Et non quod inantiquioribus li
bris legitur niniuite. De filia archisinagogi.
Et ecce princeps et emorroissa.
synagoge iairus adorauit eum
dicens. Filia mea iam defuncta est
.i. morti proxima. ut marcus et lucas ponunt.
Veni pone manum super eam et uiuet. et dum
iret mulier emorroissa ab annis .xij. retro
ueniens tetigit fimbriam eius et sa
nata est. Ambrosius in sermone de salomone dicit
eam fuisse martam. Ciuitas .n. beneficia
christi ita genus humanum per aliqua signa
sed dimidiet. dum languid sanguinis flu
xus figurat in martha. dum dedones explicit
de mundo dum corpus reducitur fecit calore con
stringit in lazaro. Veniens autem in domum iay
ri induxit tamen secum petrum. iacobum et iohannem fratrem eius.
quia eius erant secretarij et mirum et preten-

No. In ecclesiastica hystoria legitur statuam eream
in honore saluatoris erexisse ubi mar
tha sanata est et propter eam sanacionem mi
raculi ubi sanata est quedam herba nasce
batur que ipsi accrescebat ita quod attingebat fim
briam vestimenti. erat autem fortem
quod quicumque sumeret ex ea omni langore se
sanabatur.

[Left margin:] No.
f. d. s. fue
71. ad plenariam col
lacionem .i. alie vel
nec esset illic quibus
de filia reguli
Joh. 4
[Right margin:] Math. 9 / Marc. 2
Luc. 9 / Marci 5
de archisinagogi
in fimbria

No quidam dicunt hoc esse factum in medio sub regia Salomonis.

Hec 2 de cypriano magno martire et aug[ustino] q[uo]d i[n] pixide quadam eburnea d[icitu]r adhuc magus tres demones habebat inclusos p[er] q[uo]s operabat[ur] q[uo]d volebat · emittendo ad quid volebat, 2 postea redibat · Hec puellam cuius amore ardebat nu[m]q[uam] potuit adducere · q[ui]a illis s[ig]num figura[m] cruci[s] an[te] eis opposuit · Quo p[er]cepto cyprianus ad fidem conversus e[st] 2 martir factus e[st]. Cxviij

puelle. Et eiectis irridentib[us] eum quia dicebat puella dormit/ tenens manu[m] puelle ait · tabita cumi · q[uo]d sonat puel la tibi dico surge · t[ame]n tibi dico no[n] e[st] int[er] p[re]tatio · et iussit illi dare ad manducandu[m] · h[ic] e[st] cum exp[re]ssit ue[r]ba ve[r]nis · Magi · r[espondi]t mors suscitat quib[us]dam k[arac]ter[ib]us alligatis sub [a]ssellis et loqui e[os] et incedere faciunt b[ene] nequaqua[m] · comedere possunt d[e] duob[us] cecis surdo [et] muto ·

Et exeunte in ihu secuti s[un]t eu[m] duo ceci clamantes fili d[avi]d miserere nob[is] · Cumq[ue] venisset domu[m] · i[d est] ad domu[m] suam ad nazareth tetigit o culos eo[rum] et ap[er]ti s[un]t · Cumq[ue] dixisset eis videte nequis sciat · t[ame]n diffamaverunt il la in tota terra illa · Egressis ill[is] obtu lerunt ei mutum demoniu[m] h[abe]nte[m] [et] eiecto demone locutus est mutus · Ingreco t[ame]n melius sonat surdum q[uam] mutu[m] · de beelzebub et exorcistis

Sed cum laudar[en]t eum turba pharisei dicebant · in beelzebub p[r]incipe demoniorum eicit demones · abeo p[ro] nomine ydolo varie g[e]ntes s[e]c[un]d[u]m ydiomata lingue cog[no]minaverunt ydola sua · Babilonii dixerunt bel · Moabita beel · palestini baal/ q[ui]b[us] aliquid supaddebant ut beel phegor · i[d est] d[eu]s tetigis qui e[st] p[ri]ap[us]/ q[ui]b[us] baalim qui e[st] d[eu]s sydonio[rum] et sonat vir me[us] · i[d est] robur me um et c[etera] · Beelzebub t[ame]n nullius ydoli nom[en] erat · s[ed] iudei irrisione vocaverunt sibi ydolum acharonitar[um] sic vocabant/ et sonat v[ir] musca[rum] ob sordes imolati sang[ui]nis que sequitur inte/ nec e[st] finalis l[itte]ra · a l d · l z r v b b · quib[us] dat e[st] · Filii aute[m] v[est]ri in quo eiciunt · q[uasi] d[iceret] · si i[n] filiis v[est]ris h[ab]etis expulsione[m] d[e]mo[n]is datis · cur i[n] me idem non facitis · Erant enim de iudeis exorcis te qui p[er] exorcismos salomonis d[emo]nes ei ciebant · et narrat iosephus quendam h[ab]e ponentem in naribus obsessi · dit enim iose[phus] se vidisse quendam exorcista[m] captum et adductum ad vespasianu[m] d[omi]n[u]m obsidere[n]t ier[usa]l[e]m · qui anulu[m] sub cuius gemma radix erat posuit i[n] naribus cuiusdam ob sessi et adiuravit demonem · [et] egressus e[st] demon/ ut aut[em] p[ro]baret eiectu[m] demone[m]

posuit pelvi[m] aqua[m] plena[m] i[n] medio [et] adiuravit demonem ut subverteret pelvi[m] et subv[er]tit eam · Qui aut[em] i[n] anul[o] quidam includunt sp[iritu]m i[n]mundu[m] p[er] que[m] imp[er]ant aliis demonib[us] n[on] crede[n]d[u]m e[st] salomonis inventu[m] d[e] magdal[ena] · luc[e] vii

Hec quidam d[icitu]r d[omi]n[u]m vocatu[m] i[n] nazareth a quodam phariseo in domum suam/ et i[n] magdalene e[st] dimissa Magdalum opp[idu]m e[st] [...] peccata sua et secuta nulla tyb[er]iade q[uod] p[ro]p[ri]us e[st] cum sit nec locus cenerit d[icitu]r esse nec t[em]p[u]s quo factum e[st] ex [...] certificari p[otest] · d[e] missio[n]e marthe · luc[e] x

Factu[m] e[st] aute[m] du[m] i[r]e[n]t ascende[n]tem in vicinam intravit in quoda[m] castellum et martha excep[it] eum in domum suam et minist[ra]bat ei · Sessio a[utem] sororis audientis v[er]bu[m] p[re]lata e[st] actio[n]i ministrio marthe · n[on] q[uo]d minoris meriti s[ed] n[on] q[ui]a p[er]ficitur d[e] q[uesti]one ioh[annis] · luc[e] vii

Iohannes aute[m] cum audisset i[n] vinculis o p[er]a xp[ist]i misit ad eum duos de disci pulis suis dicens · Tu es qui venturus es an [ali]u[m] ex[pectamus] · Ecce agnus dei ecce qui tollit pe[ccatum] · s[ed] q[uer]itur ad huc dix[it] p[ro]p[ter] eius dubitarent misit eos ad ihm · q[uasi] d[iceret] · ite ad eu[m] et ab ipso q[ue]rite utru[m] sit ipse x[pistu]s an adh[uc] venturus sit · t[ame]n sup[er] ezech[iel] vult velle · q[uo]d ioh[annes] nesciebat utru[m] p[er] se an p[er] alium spoliaret infernum · q[uasi] d[iceret] · tu e[s] ut descendam ad p[ro]p[ri]um meu[m] q[uia] [...] te nuntiavi sup[er]is · vis ut inferis te nu[n]ciem · Hic aut[em] removit dubitatem eo[rum] ostendendo ei certa signa sui adventus · Illis abeuntib[us] co[m]mendavit ioh[annem] turb[is] dicens · Inter natos mulierum n[on] surr[exit] · maior io[hanne] bap[tista] · i[d est] b[apti]sta et e[st] h[ic] mulie[ris] no[n] solum nom[en] sexus s[ed] et fracture · utru[m] a[utem] sanctior eo p[ost]ea fu[eri]t vel fuerit sit indecisum e[st] · N[on] ob hanc laudem co[n]d[emna]t e[st] heretici qui dixerunt io[hannem] ee angelum humanatu[m] · q[ui]a eum dominus dixerat de eo fuisse p[ro]ph[et]am · Ecce e[go] mitto angel[um] m[eum] · et c[etera] · Addiditq[ue] d[omin]us · q[uia] omnis lex et p[ro]ph[et]e us[que] ad io[hannem] p[ro]phetavit/ vel intel ligendum e[st] ex materia p[re]te[rita] · q[ui]a p[ost] p[ro]phetavit aga[re] · [et] iii · filie philippi et ex[pro]bravit civitatib[us] galilee in quib[us] plurimas fe cerat virtutes et i[m]posuit illis tiru[m] et sy

Margin notes, left column:
Cxviij
i[n] tex[tu]
mat[thei] 9 · 20
mat[thei] 9 · c · ii ·
i[n] textu
[...]

Margin notes, right column:
d[e] magd[alena]
luc[e] vii
plures d[icu]nt in betania fem
d[e] missio[n]e marthe
luc[e] x
q[ui]dam d[icunt] q[uod] ioh[annes] [...]
luc[e] vii
n[on] dubitabat iohes q[uia] dixerat
phos d[icu]nt in bethania fem
humanatu[m]
Forte q[ui]a in corro[...] fuit [...] x [...]

done. Redeuntes autem quidam ex
apostolis ad eum nuntiabant ei que do-
cuissent et fecerant. et duxit eos in deser-
tum locum ut requiescerent pusillum.
nec enim edendi spatium habebant tum
turbis. **De lxx duobus discipulis.**

Post hec designavit dominus et alios
lxxii discipulos et mittebat eos
binos ante faciem suam. Reversi
sunt autem et hii cum gaudio dicentes.
Domine et demonia subiciuntur nobis. In Genesis
legitur de xii turres maiores quasi xii apostoli
et xii minores quasi xii prophete et lxxii can-
delabra plures designandis sunt discipulis et
angeli qui custodes esse. Exultavit
spiritu Ihesus et dixit. Confiteor tibi domine pater ce-
li et terre quia abscondisti ea a sapi-
entibus et revelasti ea parvulis tuis. Et
nemo novit patrem nisi filius neque filium nisi
pater. Erubescebat eunomius dicens se
plenam habere notitiam de patre et filio
nec excludit utriusque comparatio. Ob hoc enim
arrius spiritum creatum esse putavit et non
equalem illis quia non sciebat quid esset illi.

Et factum est in **De solutione sabbati et**
sabbato secundo primo cum **spicarum confricatione**
Ihesus et discipuli eius transirent
per sata segetum confricata manibus edebant
discipuli. Hoc exponitur sic. In sabbato secundo primo id est
cum intraret per sata et cetera. vel in sabbato secundo
a primo de quo precessit sermo vel est una dic-
tio quam dixit Lucas deutero proton nos secundo primum.
hoc est sabbatum quod discipuli non observabant ideo
sic vocavit ut signaret spirituale sabbatum
iam inchoari et legale iam cessare.
Est enim sabbatum spirituale secundo primum. Quod enim
prius fuit transgressum commune generis quasi cap-
tivitatem est inchoandum. Unde et si quis Christum
velit appellare adam secundo primum non erra-
bit. vel sunt due dictiones et est sabbatum et primum
tempore quia et ante legem sancti patres spiritualiter sabba-
tizaverunt. et primus legali sabbato medio in-
terposito. Cum dicerent pharisei quid fa-
citis quod non licet sabbatis excusabat eos dominus
multis modis. tamen quia necessitas excusabat
eos. Sic excusavit David et pueros eius qui
comedit panes sacerdotales. Nec pec-
cant sacerdotes circumcidentes et sacri-
ficantes in sabbato. tamen quia parte et aucto-
re domino sabbati faciebant hoc. quia et non peccavit
iosue dum circuivit iericho vii die-
bus. nec hodie est solutum reus est. Dixe-
runt enim pharisei hoc non licere sabbatis quia a-
lie licebat secundum legem edere grana se-
getis proximorum sed non metere falce. Nota
propter hoc solvisse sabbatum quos tamen recipiunt
hebronite cum repudient et paulum
quasi legis transgressorem. **De manco.**

Factum est autem in alio sabbato intravit
et in synagogam et erat ibi homo
manum aridam habens et observabant
eum pharisei si sabbato curaret. Cumque
quesisset ab eis si liceret sabbato curare hominem
non respondissent curavit languidum confutans su-
perstitiosos qui sabbatis pecus lapsum a fo-
vea extraherent. Ipsi autem colloquebantur
quid nam facerent Ihesu. Ihesus autem sciens se-
cessit inde et secuti sunt eum multi et
curavit eos. **De iiii parabolis ad turbas in navi.**

Factum est in diebus illis exiit in montem
orare et erat pernoctans in oratione
dei. et factus est dies vocavit discipulos su-
os forte adhuc dormientes et sedebat
secus mare. Cumque congregarentur turbe
ascendens in naviculam docebat de ea tur-
bas stantes in litore in parabolis loquens
eis. Proposuitque eis parabolam seminantis in
terram quattuor maneriam nec ferentem fructum et u-
nam bonam facientem triplicem fructum. Secundo pro-
posuit parabolam seminantis bonum semen cui
inimicus homo superseminavit zizania. In qua
illud quod dicitur sinite utraque crescere usque ad mes-
sem. verbum fuit paulo qui ait auferte ma-
lum de medio vestri. sed intelligitur quando non
veniat ad spicam et lolium similitudo et vix
distingui possit. hoc generaliter dictum est de ambiguis
quod paulo de manifestis. Tertio proposuit parabolam
de grano sinapis. Quarto proposuit de fermento quod
mulier abscondit satis tribus. Satum est
genus mensure in palestina modium et dimi-
dium capiens. Seorsum autem discipulis disse-
rebat omnia. Tunc dimissis turbis venit
in domum et dixerunt ei discipuli. Edissere
nobis parabolam zizaniorum. primam enim
exposuerat eis in navi. **De tribus ad discipulos in domo**

Cumque exposuisset que dixerat in pa-

Margin notes: De lxxii discipulis Luce 10 — apostoli — discipulis — Math. 12 solutione sabbati et confricatione Luce 6 — Marc. 3 — Math. 13 Marc. 4 Luce 8

Math. 13.

vobis, et locutus est eis. Et posuit pa-
rabolam de thesauro abscondito in agro, quem
inventor vendidit omnia que habet. Aliud
quoque posuit de margarita et empta bo-
na margarita. Tertium quoque de sagena missa
in mare, in qua dicitur quod in gehenna erit fle-
tus et stridor dentium, in quo innuit
ignis corporis futura. Hic autem nomen gehenne
evangelium tenuit, et creditur adhuc inventum
ob ignem inextinguibilem qui erat
sacratus ydolis in valle iuxta Ierusalem que
dicebatur thofet vel ingehennon, quasi terra fi-
liorum ennon, id est hominis sic vocati, per quem
ydolatre traiciebant pueros suos
sicut nos christianum eos paganum baptizamus. Ig-
nis quoque dicebatur tophet non satis
non tantum vel forte et quodam artificio
de vasis fieret per lapides spongiosos quos
thophos dicimus, unde erumpebant. De
saltu domini.

Marc. 6

Et veniens in patriam suam docebat in sy-
nagogis eorum ita ut mirarentur
et dicerent: Unde huic sapientia hec? Nonne hic
est filius fabri? Nonne mater eius et fratres
et sorores eius sunt apud nos? quod non est intel-
ligendum secundum Elvidium qui virginem peperisse
dicit; fratres de Ioseph dogmatizavit, vel
Ioseph de alia uxore liberos suscepisse,
sed consobrini fratres sui dicuntur, sicut Abraham
dixit ad Loth: fratres sumus. Marcus autem dicit: Num
dictum ab eis fabrum, credebatur non fabri, quia
Ioseph fabri filium. Et paucos infirmos cura-
vit propter incredulitatem eorum dicens: Nemo
propheta acceptus est in patria sua. Et reple-
ti sunt omnes ira, et eicientes eum extra
civitatem duxerunt eum usque ad super-
cilium montis ut precipitarent eum.
Ille autem transiens per medium illorum ibat.
Adhuc ostenditur ibi locus qui dicitur saltus do-
mini, per quem dominus descendens impressit se ru-
pi, et cedens ei rupes fecit ei locum quasi
latibulum, in quo adhuc vestigia ruga-
rum calciamentorum eius olim impressa
notantur. De decollatione Iohannis

Marc. 6

Illo tempore Herodes tetrarcha diem natalis
sui celebravit coram principibus suis
et primis Galylee, et puelle saltanti
datum est premium caput Iohannis Baptiste
in disco. Erat autem discus vas rotundum
desuper valde extensum. Unde et dapifer
discoforus dicitur, quia mensa superior discus
dicitur, alii mappa que mensale dicitur. De discis ap-
pellatur. Unde et catalla dicitur apposuisse Pe-
tro in disco, quod alii liber apostolorum actuum
linteum vocat. Credibile est quod Herodes cum
uxore de nece Iohannis sub tali occasione facien-
da prius secreta tractaverat. Discipuli vero eius
tulerunt corpus eius de carcere et sepelierunt.
Cronica et xi. liber hystorie ecclesiastice
tradunt Iohannem in castello Arabie dicto
Macheruta trans Iordanem vinctum et trun-
catum, corpus vero in Sabaste urbe Palestine
sepultum, caput autem in Ierusalem humatum est iuxta
Herodis habitaculum. Ossa vero eius tempore Iuliani
apostate gentiles sparserunt, invidentes
miraculis que fiebant ad eius mo-
numentum; que rursum collecta et incende-
runt; cremata sunt et pulvis ventilatus per a-
gros. [illegible] mortuo quidam respe-
rata nescientes etiam in natitate ossa cre-
mata collecta. Dum ergo colligerent ossa
quidam monachi a Ierosolimis latenter mixti
colligentibus magnam eorum partem tu-
lerunt. Unde hic est digitus quo dominum mon-
stravit fuisse perhibetur, quem postea beata Te-
cla inter Alpes attulit, et dicitur esse in ecclesia
Maurianensi. Tulerunt ergo ossa ad Philip-
pum Ierosolimitanum episcopum nostrum, qui misit ea
per Iulianum dyaconum Athanasio Alexan-
drie episcopo. Que postea Theophilus eius-
dem urbis episcopus in templo Serapis repo-
suit a sordibus purgato, et basilicam
quam in honore Iohannis consecravit, quando sub The-
odosio iubente fana gentium destruc-
ta sunt. Tempore vero Martiani
principis duobus monachis orienta-
libus qui ob orationem venerant Ierusalem
Iohannes revelavit caput suum, quod inventum post
multa per tempus prelatum est ab aliis in Emis-
sam urbem Phenicie, et in quodam
spelunca in terra sub parvo tempore ignobi-
liter reconditum, donec denuo idem Iohannes caput su-
um ostendit Marcello religioso abbati
et presbytero dum in eodem specu habitaret.
Quod autem ille [illegible] eiusdem urbis episcopo in-
dicasset, elevatum est. Ex quo tempore cep

Emissena

in eadem urbe decollatio io. celebri ip
so die ut arbitrantur quo caput inventum
est eius elevatum. quod post constantino
translatum est et inde ad gallias. Alii tradunt
non esse festum decollationis sed collectionis
ossium eius combusta et combusta. Ios. ait
autem causam tradit necis baptiste dicens eum
predicasse hominibus iustitiam et ob tem
tum baptismi multos congregasse in unum.
Timensque herodes dispendium populi sui se
quentis io. tradidit eum. Et refert ios.
iudeos tradidisse herodem ob hoc mise
rabiliter imperitum vincere ab exercitu arethe.

vicesima quinta. De v. panibus et duobus piscibus

Audivit autem herodes famam ihesu et ait. Iohannes est decollatus. Qui quis autem est iste de quo audio talia et querebat videre eum. Qui cum audisset ascendens in navi
culam secessit in locum desertum
seorsum et secute sunt eum turbe
pedestres de civitatibus et curavit eos.
Erat autem primus dies festus qui
dicitur pascha. Vespere autem facto. xii. dixerunt
ei. Dimitte turbas. ut euntes in
veniant sibi escas. Et ait illis. Date il
lis manducare. et facite illos discum
bere super viride fenum per contubernia i. per
divisas societates hominum qui de
villis venerant. et acceptis v. panibus
ordeaceis et duobus piscibus a quodam
puero qui unus de discipulis dicitur fuisse
per apostolos dedit eos populo. quasi v. milibus
virorum exceptis mulieribus et parvulis. et
de fragmentis impleti sunt. xii. cophi
ni. Et statim coegit discipulos ascen
dere naviculam et precedere eum trans
fretum ad bethsaydam donec dimitteret tur
bas. Ihesus autem cum cognovisset quod ho
mines illi volebant eum rapere et fa
cere eum regem. quia scivit tali regem vide
batur eis non posse esse. fugit et
ascendit in montem solus orare. vicesima sexta.

De ambulatione super mare.

Navicula vero in qua erant discipuli iactabatur fluctibus. Videns autem eos
ihesus laborantes. iiii. vigilia noctis ve
nit ad eos ambulans super mare.
Quattuor vigilias fecerunt excubantes in castris.
Prima dicitur conticinium in qua omnes silent vigilantes.
Secunda intempestum in qua adolescentes vigilant.
Tertia gallicinium in qua viri. iiii. antelucanum in qua
senes. has dominus aliis nominibus vocavit. Sero
an media nocte an gallicantu an mane.
Cumque putarent discipuli eum esse fantasma
et clamarent ait. Ego sum nolite timere.
non dixit quis esset. quia ex notu voce poterant
eum cognoscere vel intelligerent ipsum esse
qui dixerat moysi. Qui misit me ad
vos. post petrus vero ivit eum super aquas. quem
dum mergeretur erexit dominus. qui cum ascen
disset naviculam cessavit ventus. et sta
tim fuit navis ad terram ad quam ibat.

De verbis domini que dixit rex abiecit [vicesima septima]

Altera die turbas quas paverat intravit
naves supervenientes a tiberiade
et venerunt capharnaum. et invenientes
ihesum mirabantur quo illuc venisset cum
solam navem vidissent quam non intrabat.
Cumque commendaret cibum quem eis fecerat
tamen preferebant manna dicentes. patres nostri
manducaverunt manna. panem de celo dedit eis
dominus. Tunc dixit eis ihesus. Ego sum panis
vite qui de celo descendi. murmurabant au
tem dicentes. Nonne hic est filius ioseph.
novimus patrem et matrem. et ait. Panis
quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Li
tigabant ergo iudei ad invicem dicentes. Quo
modo hic nobis carnem suam dare ad manducandum. Et addidit
dominus. Nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis sanguinem
eius. non habebitis vitam in vobis. Multi autem ex disci
pulis audientes dixerunt. durus est hic sermo
quis potest eum audire. et abierunt retro et
iam cum illo non ambulabant. vicesima octava. De lotione manuum.

Rogavit autem quidam phariseus ut pranderet apud eum. Cumque vi
disset ihesum non baptizatis manibus prandere
murmurabant intra se. Cui dominus ait.
vos pharisei quod de foris est calicis et catini
mundatis et quod intus est. quasi dicat corpora munda
tis non animas. Stulti nonne qui fecit utrumque
fecit. hoc contra matheos qui animas tantum a
deo creatas carnem vero a dyabolo. Et addi
dit. Date elemosinam et ecce omnia munda sunt
vobis. Quidam quoque scribe et pharisei venientes

Marginalia (left): vicesima quinta. de v. panibus et duobus piscibus — Math. xiv. Marc. vi. Ioh. vi. — erat — Mystice lux dicta est quod fecit in locis bethsaydam et inde est quod non fecit in finibus eius. sed vix expectavit ut discipuli ioh. qui ad eam pertinebant quod autem iudei eos transisse ad capharnaum scribendum est per bethsaydam transisse capharnaum. — Dimitteret — Math. xiv. Ioh. vi. Marc. vi. — Ihesus ambulavit super mare — Hic est mos in quo sermonem fecit dominus. aque periculare distantiam locis refectionis hic quod hodie dicitur mensa in quem est locus ille in quo post resurrectionem comedit parte piscis assi sed in parte illa maris est quod dominus ambulavit super illa unde ex civitatibus sederunt. — Marc. vi.

Marginalia (right): Ioh. vi. — Sero mane — piscatio — eis — mea — dicit — Math. vi. Marc. vii.

Et iterum exiens de finibus tyri et sydonis venit ad mare galilee inter medios fines decapoleos. i. prope ad illud latus maris quod est in regione contra quam erat decapolis. i. regio x urbium circa pellam et gadara quod est galilea. Et adduxerunt ei sur dum et mutum et posuit digitos in auricula eius et ait effeta quod est aperire et adaperti sunt aures eius et solutum est vinculum lingue eius. Effetum de quo modo dicit. Post hoc erat festum iudeorum dicitur quod sed ut intelligi festum novorum i. penthecosten quia prius est de pascha in quo decollatus est iohannes sequitur hoc festum in quo modo ait de scenophegia et post de encenniis ascendit autem ihesus ad diem festum erat autem iherosolimis probatica piscina que hebraice bethsayda v. porticus habens in quibus iacebat multitudo languentium expectantium aque motum. Angelus enim descendebat in eam et movebatur aqua et qui primus post aque motum descen debat in eam sanus erat a quacumque infirmitate. Et invenit paralyticum ibi sicut habetur sic dicitur

Ebron

tes ex his uidentes discipulos eius non lotis manibus manducare dicebant. Quare discipuli transgrediuntur tradiciones seniorum. et cetera. Qui et uos transgredimini mandatum dei propter tradiciones uestras. Nam deus dixit honora patrem et matrem. et cetera. quod non tantum reuerencia dictum est. sed et preciis obsequiis exibendis. hii pharisei impietatem sub nomine pietatis docebant dicentes filios melius facere si deo uel patri uel matri que parentibus offerenda erant / et instruentes eos quid ergo genis parentibus diceret. Corban corban quod est ex me tibi proderit. Corban est munus uotiuum. quasi dicat. quod uoui deo uis tibi prodesse. Aduocatis ad se turbis ait illis. Non quod intrat in os coinquinat hominem intelligere ab illo deo. Sed quod procedit ex ore. p. intelligere de ore carnis. sed de ore cordis. Nam et uomitus inquinat hominem. unde et quidam liber hic. Sed quod procedit ex corde. ut sacrificia ydolatriis et hiis que facta sunt et rapta non nescimus pro scandalo uitando. alibi non uisse indus est. Et dixerunt ei discipuli. Scis quia pharisei audito hoc uerbo scandalizati sunt. Scalon uel scandalon offendiculum pedis uel ipsam ruinam dicimus. et cetera. Sinite illos ceci sunt duces eorum non in ueritate pro scandalo recedendum est. quia alibi non transitur ne ueritas

Cum intrasset ihesus domum ait petrus / edissere nobis parabolam istam / et ceteris non intelligitis quod omne quod in os intrat uadit in uentrem et in secessum emittitur / nichil non credibilis in ueritate nec quod surget transit / sed cibis ad uitam inserta crescit et manet. Dicit hedi quod ydioma fuisse et fictum ignorasse / quia pluribus cibi partibus et nunc et uentres et medullas faciunt / quia replent pedes qui uigere fontium horum semper suscepto cibo et conplenti sunt. sed quod horum purgato secessio pro dicta et sic iure. de corde autem exeunt furta et cetera. placito principale etiam in mente manet per quod inquinat [illegible] ponit cointat iuxta hebreum ydioma qui communem inmundum dicebat. quia alios communes dicebant pro sanctos in lege quos immundos iudicabant quia alie gentes sumunt uel uescebantur. De muliere cananea

Surgens autem ihesus abiit in fines tyri et sydonis et rogabat eum mulier gentilis cananea syrophenissa genere pro filia sua que male a demonio uexabatur. Cananei quondam uidam incoluerunt.

Tyrus origine tumulatum celatum / illam tyrum fuit lapis marmoreus grandis super quem sedit in illesus ipse gentium. sic pro afirmatis et ueteranis mutilatus. Super que residuum in hore saluatoris etiam constructa est.

Sed postea dispersi sunt / ex hac dispersione erat mulier ista ex syris et phenicibus orta. Quidam tamen dicunt tyrophenissam quia sic phenissa erat et tyria sit et dido fuit. hoc nomine uocitantes regionem in illis et patriam. Ihesus autem non propter eam sibi summus uideretur qui dixerat / in uiam gentium ne abieritis propterea cum intercederet discipuli. sed non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel / ac illa uenit et adorauit eum et dixit. Domine adiuua me. Tunc dominus. Non bonum sumere panem filiorum et dare canibus ad mittere. hebreorum more gentiles canes dixerunt quia edebant sanguinem ut canes. sed et doce. bene dare pro genitum israel et sic dicit gentes. Cui illa est domine. Nam et catelli edunt de micis que cadunt de mensa dominorum. quasi dicat. unum est quod dicis. Fac igitur michi quod sit catellis ad modicum panis impetrare michi / et in commendans fide illius mulieris ait / fiat tibi sicut uis et statim sanata

Cumque De surdo et muto. [illegible] ergo arguerent eum quia in sabbato operaretur ait illis. Pater meus usque modo operatur et ego operor. quasi dicat. non uideatis tamen dicta ut putatis operatus est pater sed sic operatur omnis gubernando renouando ut permaneant / condita cum quo ergo operor. ergo bonum est quod ago. Constat igitur esse sacrum quod detrahere se sabbati legem. Propterea igitur magis querebant eum interficere quia patrem suum dicebat deum ait itaque. est. Pater diligit filium. sicut quos uult uiuificat. nec pater iudicat quemquam sed omne iudicium dedit filio quia et solus filius uenit incarnatus ut iudicaret mundum. ut arguerent et pater in iudicio sola per filium apparebit uociis. et sicut proferetur sancta perfectam prodicionis eius quia a. i. antixpristus ueniet in nomine patris sed suo et eum recipiet De refectione iiii milium de vii panibus.

Nota de surdo et muto

est scilicet et cetera. De zelo iudeorum quod dixit se filium dei

Si igitur ipse non obseruet diem ut ego debeo obseruare

Nota discorde in milium de vii panibus

Coram illi in Sancte de hac moracione

erat quia in ea [illegible] lauabant hostias [illegible] aut collecta aque pistes [illegible] piscina dicitur quasi [illegible] [illegible] in Sancte de hac moracione
[illegible] est qui [illegible] semper erant [illegible] ad certis horis conuenient [illegible]
[illegible] a [illegible] regina saba uidit in [illegible] in domo salomonis que [illegible] intrinsice
[illegible] cum [illegible] ab [illegible] in eo [illegible] et qua [illegible] iudei et [illegible] et gentem [illegible] temens salom[illegible]
[illegible] [illegible] piscinam [illegible] [illegible] [illegible] et exemple [illegible]
[illegible] [illegible] sanans [illegible] [illegible] annos [illegible] [illegible] et ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] tibi tolle grabatum. [illegible] sanat me dixit [illegible] et tollere [illegible] [illegible] [illegible] postea
[illegible] eum ihesus in templo et dixit illi. Ecce sanus factus es iam noli peccare ne deterius tibi contingat [illegible] iude
is quia [illegible] [illegible]

Mathei xv Marci vii

Iohannes v

Mathei xv Marci vii

alii filii hominis solus Christus filius hominis ... Ieremiam uel Lucas dicit dum ... solus ... cum moriis ... forte uel ... fuerunt

Math. 15. Marc. 18.

Et relictis illis iterum abiit secus mare Galilee in desertum. Cumque turba multa esset, iterum ait discipulis: Misereor super turbam quia iam triduo sustinent nec habent quod manducent. Cumque accepisset a discipulis vii. panes et pisciculos paucos, precepit ut discumberent super terram, forte in alia regione quam prius, ubi adhuc erat herba super terram. Nunc autem pro fervore terre illius iam non erat ibi herba, quia post pentecosten erat ut putarimus. Saciati sunt autem iiii. milia uirorum absque mulieribus et pueris. De fragmentis impleuerunt vii. sportas. Est autem sporta uas de iuncis et folijs palmarum contextum. De quodam ceco.

Math. 16. Marc. 18. Luc. 12.

Et statim ascendens nauem cum discipulis uenit in partes Magedan. Quem locum uocat Marcus Dalmanutha. Quia immemores erant et obliti sunt discipuli tollere panes et docebat eos: Cauete a fermento phariseorum et saduceorum et Herodis. Cumque putarent se tamquam notatos de panis obliuione, arguit eos de modicitate fidei, quia eo pane timebant posse egere, secundum misterium illuminauit in cetum secundum de fide. Sufficit nobis aliqua ponere, alia transimus quia manifesta sunt. De confessione fidei.

Math. 16. Marc. 18.

Venit autem in partes Cesaree Philippi. Quod fecit Petrus pro omnibus. Philippus in tetrarchia sua in parte septentrionali statuit ciuitatem quam uocabat Cesaream Philippi in memoriam Tiberii et sui nominis, et est in regione Phenicis ubi ad radicem Libani oriuntur duo fontes Ior et Dan, quorum riuuli sociati sub montibus Gelboe sub urbe Cedar fere mediterranea balnea Iordanis faciunt, et nomen eius ex suis nominibus componunt. Tradit Iosephus quod ciuitas illa olim dicta est Dan uel uitulum aureum posuit Ieroboam. Aqua riuus preterfluit dicta est Iordanis, quia ex nomine fontis et ciuitatis cognominatus. Citat eadem nunc Paneas. Et interrogauit discipulos suos di-

Iosephus dicit ultra Cesaream cxx. stadiis modicum lacum esse qui a rotunditate dicitur fiola semper plenus numquam exuberans in ortus Iordanis et paulo post tetrarcha ingredere et ad radicem Libani iterum ebullit. Quod Philippus tetrarcha deprehendit, namque missis in phialam palleis cas-

cens: Quem dicunt homines esse filium hominis? Et te filium hominis solus Christus conuenit. Adam non filius hominis. At illi dixerunt: alii Iohannem baptistam, alii Heliam, alii uero Ieremiam aut unum ex prophetis, id est Heliseum, quia Christus baptizabat et putabant suscitatum baptistam et prophetam aliquem duorum qui transeuntes Iordanem prefigurauerant baptismum, id est Helye uel Helysee. Ieremiam uero ideo quia sanctificatus in utero legitur. Cumque quesisset ab eis sententiam ipsorum, sui tamen dixit Petrus pro omnibus: Tu es Christus filius dei uiui, id est tu es homo, secundum quod unctus es spiritu principaliter unus, et es deus filius dei uiui. Hebrei consueuerunt deum uocare uiuum in suggillationem ydolorum que non uiuunt. Et ait ei: Beatus es Symon bariona, id est bar Iohanna, id est filius Iohannis. Dixit ei quidam. Et addidit: Tu es Petrus, quod latini et greci dicunt petrum, hebrei et syri zepham, id est ergo tu es zephas et super hanc petram a qua dictus es Petrus edificabo ecclesiam meam, uel super hanc petram quam confessus es que sola fundamentum est, et promisit se daturum ei claues regni celorum, et forte tunc ei soli dedit uel prius, tamen cum aliis. Et precepit discipulis ne cui dicerent quod ipse esset Christus, uel intelligendum est tamen eo suscitato quod audierant in aure predicarent super tecta. Tunc cepit eis ostendere quod oportebat eum ire in Iherusalem et multa pati et occidi et tertia die resurgere. Quo seorsum assumpto dixit ei Petrus: Absit a te domine, non erit tibi hoc. Gregorius: Propitius sis tibi domine. Cui dominus: Vade post me sathana, non sapis ea que dei sunt, id est sequere sententiam meam, nec aduersaris michi. Zachanas enim aduersarium sonat. Fuerunt qui dicerent Petrum non esse correptum, sed sathanam hec ei suggerentem. Ob hunc errorem scriptum quidam addidit sathane, et dicit quod dictum est ei: Beatus es promissione tamen futurum est, id est beatus eris. Tunc conuocata turba cum discipulis ait: Siquis uult uenire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Crucem tollit per martirium, per mortificationem carnis, per proprium compassionem. De transfiguratione domini

× uicio scriptorum corrupte positum Iona pro Iohanna

ñs quadam de isto lunatico dicit Jeronimus super illud: que per fecit ut
qui laborant frenesi, cardiaca, ignauia, frenesi sus
cui firmat. Irritus dentibus stridet et cum Jeronimus bolla
Exvij ad silencia jeiunio sanatur. Ira et lingua oratione depelli
medicina unius cuius ... adhibenda est non enim sanat
oculum qui sanat calcaneum. Jeiunio passio corporis, oratione
sanatur passio mentis..

Math. 17 / Marc. 9

Et post dies vi assumpsit petrum et iacobum et Johannem fratrem eius et
duxit eos in montem excelsum ut
oraret. Lucas dicit dies viij cum diem inquo
predixit quosdam de eis uisuros antequam morerentur
gloriam regni et illum
inquo uident conuincens
medius et medios tamen medios
ponentes et non quod Marcus dicat ia-
cobum fratrem Iohannis super
plam ad galileam scribitur ita-
epm in ciuitate mitigatori
... et ut ambo consentire
primus et sanctum est dum orarent transfiguratus
est ante eos et facies eius resplenduit sicut sol et
uestimenta eius alba facta sunt sicut nix qualia fol
lo non potest facere super terram et apparuit illis moyses
et helyas loquentes cum eo de excessu quem
completurus erat in ierusalem i. de morte eius. et ait
petrus: Domine bonum est hic nos esse. Si uis faciamus hic
tria tabernacula tibi unum moysi unum et helye. et facta est uox de nube:
hic est filius meus dilectus ipsum audite. Cumque timore
cecidissent discipuli tetigit eos et ait: Sur
gite nolite timere. et descendentes precepit
eis ne cui dicerent donec resurgeret. Quidam
dicunt hanc christi gloriam in se accensam fuisse in
moriente quam habebat mortale. Alii ad tempus depo
suisse mortalitatem. Alii ipsum habuisse spiri-
tale corpus per naturam. sed ut uideretur et pate-
retur fecisse mortale ad tempus. Et in quali erat
per naturam talem se ostendit et talem uidebant
discipuli in cena. tali in modico post esse loco
... non est autem in huius laborare et sequi necesse.
in miraculis i. in incarne mortali ostendit
gloriam immortalitatis sicut uoluit sic post re-
surrectionem in carne immortali cicatrices et palpan-
dum se prebuit et comedit. sic et uarie sentiunt
auctores de moyse et helya et super lucam in uen-
ies glosam quod dicit eos in fuisse. alia quod dicit an
gelos eorum assumptis corporibus. de uisione domini quorum

Math. 17 / Marc. 8 9 / Luc. 13

In ipsa die accesserunt quidam pharisaeorum dicentes
ad ihesum quidam phariseorum dicentes:
vade hinc quia herodes te querit interfi-
cere. et ait illis: Ite et dicite uulpi illi. ecce ej-
icio demonia et sanitates perficio hodie
et cras et tertia die consummor quia est ipse non acci-
dit me. sed oportet me hodie et cras et sequenti die
ambulare ... in ierusalem tollas demonium ...

Et non quod in mattheo et marcus ubi fit transfiguratione
dicitur dico uobis quod quia helyas uenit et non cognouerunt
... est idest baptista ... em ... per quem ...
qui appellatur ut ibi ... et ... dia-
monis ... gubernator ... Augu-
stinus quoque ... tenendus ... Aug. et ambo
... ambo quoque intellexerunt ... per
petrum ... et iohannem ... per
iacobum platos. Allegoria uero quod hec habens
habenas non ... secundum historicum ...

sanitate sua in uastatio educta captiuitate
quam sanitati restitutam. dum terram parady-
si aptam ei ostendam uel ponam eam in pa-
radyso qui est in extremis maris ad orientem.
quod restituens hominem sanitati quam perdi-
derat tertia die resurgam consummatur. post tri-
duum referri ad tres annos operationis miraculorum
christi in quorum secundo consummatus est. Et quod ostendens i.
quod non moreretur in dominio herodis addidit quia
non capit scriptura. i. aliqua me prophetam peri-
re extra ierusalem. De lunatico sanato.

Math. 17 / Marc. 9 — lunatico sanato

Sequenti die ad pedes patris sanauit filium
lunaticum quem oblatum eius discipuli sanare non
poterant. Non cursu lune patiuntur luna-
tici sed demones eos hiis uexant temporibus ut
per lunam infament uite creatorem. Cur hec
ceteri uiliat? qui dicit nullum peccatum esse in pro-
leratur. i. dicto quod capitalia lunaticus fu-
erat in quo sine lege fuerat demon non illum
possidet. Cumque quesissent discipuli quare ipsi non
eicerent. ait propter incredulitatem uestram.
quia si habueritis fidem sicut granum synapis
dicetis monti huic transi hinc et transibit. quia
translatione de deserto ... quem eiecerat post in
telligi quia ansto ad literam legis ... non quod ad
preces gregorii neo cesariensis legimus quidam montes
retractus et dedisse locum basilice fabri-
cande. et ad preces cuiusdam patris legimus translatus
de orto uel quoniam esse potest quod quolibet impossibile
ibi. un et in luca alia est exemplum dicens huic
arbori moro transplantare in mare et obe-
diet uobis. de tributo inuento in ore piscis.

Math. 17 — de tributo inuento in ore piscis

Et cum uenissent capharnaum accesserunt
qui exigebant didragma ... et misit
petrus ad mare tulit piscem
cuius in ore inuenit staterem i. duo didrag-
mata et soluit pro se et pro illo. et sic dominus
loculos habet tamen ea que data erant ei in
usus pauperum in propriam usum noluit expen
dere. de discipulis querentibus quis eorum esset maior.

pro discipulis querentibus quis ... maior

Math. 18 / Marc. 9

Cum autem discipuli quererent quis eorum
esset maior accesserunt ad ihesum et
dixerunt. Quis putas maior
est in regno celorum. quidam dicunt quis maior est inter
nos modo quia ille idem maior erit in celo ...
quo errabant in futuro. non omnis prelatio
cessabit angelorum hominum ut apostolus ait. et
amplexans christus paruulum docuit sibi esse pium

... ambo fit ... quod per ... sacerdotale accendit
i. sanctum summi sacerdotis. sic cum ipse cum primus apostolorum
... fuerit ... apostoli dico. per stephanum qui
fuit ... tu

lo. i. humiles exaltari in presenti. Et qui vo-
let primus eorum esse fiet omnium minister. Hic est
qui primus omnium in ecclesia filiorum suorum dei se fa-
tetur. Parvulus iste ut quidam tradunt
fuit Martialis episcopus Lemovicensis. Parabola ovis et dragme et filii prodigi

Matth 18 / Luc 17

Quia scandalizatores
pusillorum dixerat per methaphoram
membrorum eruendos et precidendos
nec contempnendum unum de pusillis
ad ostendendum quanti sit pusillus apud patrem dixit
eis parabolam ovis centesime reperte relictis
nonaginta novem. i. pastor plus diligat mi-
nores oves quia in illis magis sollicitus
est de perdita quam de manentibus. Post eciam addi-
dit parabolam dragme decime invente. Et est
dragma nummus certe quantitatis habens ymagi-
nem regis. Dragma vel dragmatis. [illegible]
[illegible] dragma [illegible]. Et nummus de
quo dicitur dulcia cantica dragmatis. Tunc
autem [illegible] de eodem addidit parabolam de
filio prodigo in qua non solum gaudium
suum de pusillorum reductionibus ostendit sed et inci-
dentali murmur arguit in qua siliquas
cibum porcorum dixit. et est secundum quosdam
fructus arboris sonum faciens cum come-
ditur. Est autem leguminis corporis follicule et
vacuus quod magis onerat quam reficit.
Et nota quod [illegible] de altale [illegible]
[illegible] de signatis. De dimittendo fratri septuagies

Matth 18 / Luc 17

Cumque addidisset dominus de septies
corripiendo fratre qui inter te solo pec-
caverit. i. te solo sciente prius se-
cundo post coram testibus postea ecclesia et addidisset quod quecum-
que ligaveritis super terram erunt ligata et in ce-
lis consuluit Petrus si dimittendum sit fratri pec-
canti usque septies. Dixit ei non dico usque septua-
gies septies. i. cccc.lxxxx. vicibus. Et septua-
gies septies. i. omni iniurie ut bis
legatur septuagies septies i. e. ut post ex-
[illegible] ad tempus q. d. numquam sis dimit-
tens. Sed ad omnem iniuriam. quod lxx. vii. ex
numero universitatis. et numero transgressionis
i. xi. vii. et xi. Et nota quod quilibet tenetur
rancorem cum iniuria dimittere. Et si non
petit veniam qui gessit quod si petit tene-
tur eidem autem subvenire sibi si indiguerit
quod si teneor nisi petat nisi sum perfectus.
Qui autem dimittendum sit petenti dominus

per suam parabolam servo quod alius debuit revocari
dominus suus noluit misericordiam consequi. Quod
uxor dimittere

Matth 19 / Marc 10

Et factum est postquam absolvens fornicationem
sermones istos migravit Ihesus
a Galylea et venit in Iudeam trans
Iordanem. et secuti sunt eum Galilei et cu-
ravit eos ibi et accesserunt ad eum Pharisei
temptantes et dixerunt. si licet homini dimit-
tere uxorem quacumque ex causa quibus ait
dominus quod deus instituit coniugium et
ideo non licebit homini separari i. quod sic est vo-
luit dominus virum adherere uxori quod propter eam
relinqueret patrem et matrem. i. affectum suum
magis diligeret hominem peccatorem illorum quod
ad curam pertinet. Sic enim huiusmodi de radi-
cibus ascendit in Sybam et transmittit ad
semen. sed adventes si redit [illegible] tran-
situs a parentibus in filios quam filiorum in parentes
Cumque obiecissent de libello repudii con-
cesso a Moyse et dixisset obduritiam cordis
eorum hoc esse permissum. i. nulla lege punitum
non. enim ordine dei Moyses sic ordinavit. Addi-
dit quod excepta causa fornicationis non licebat
homini dimittere uxorem. Quod audientes
discipuli dixerunt quod si expedit nubere. Ne a
domini continentiam minor putarent dix-
it dominus eunuchos. quia quidam sic nasci-
tur quod per se dicuntur castrati. i. caste nati. Alii
facti sunt ab hominibus qui et dicuntur spadones
a spata. Alii se castrant propter regnum celorum. qui proprie
dicuntur eunuchi. i. bene viventes. ab eo quod
est bonum et niche quod est victoria et hulfia mi-
toria est. Cumque pueris oblatis ipso fauste
manus et benedixisset eis abiit inde. De galy-
leis quos Pylatus occidit dum sacrificarent.

Luc 13

Post hec
ambulabat Ihesus in Galyleam quia in
Iudea querebant eum interficere.
Aderant eo tempore quidam nunciantes ei de
Galyleis quorum sanguinem miscuit Py-
latus cum sacrificiis eorum. Quidam enim
dicens se dei filium multos seduxerat de Ga-
lyleis. Quos cum duxisset in Garisim ubi
dixit se ascensurum celum coram eis dum
sacrificarent ei superveniens Pylatus ip-
sum cum omnibus occidit. timuit enim ne
Iudeos seduceret. Cumque putarent eos
passos ideo quod nequiores essent ceteris Gali-
leis. ait dominus non minus hos sceleratos
Iudeos

Vide inmicitias inter Pylatum et Herodem
et de morte regali.

et simil' n' pnitent pitos sic pierat q in siloa · xviii · uiri oppssi a turre qm edificabant | sup q dixit eis similitudi nem ficulnee non facientes fructu p qua cultor uinee uix impetrauit annu ne absciretur donec pbaret eam · De

Luc 13
Cuiusq docerent mulier incuruata
A sabbis in synagoga erat i mulier hns spm infirmitatis | q in inclinauit spc sathne · xviii · annis & imposuit ei manus et erecta e · Erat autem impcio cenophegia q sonat umbraculor fixorum et dixerunt fres eius ad eum · trasi inuidiam · ut discipli tui quicumq ubiq fuerint uideant opa que facis · Q d h facis manifesta te mundo · q · d · Si ex te facis et non ex beelzebub uel si p q hy erant ei sanguinei ihu qui eius glam querebant ut in pricipes fierent · Quib ipse ait · Uos ascendite ad diem festu hu c no ascenda ad diem festu ist · i · ad p^m · Mediante a festo ascendit · s · q · i octo · Iudei aut q rebant illu dicentes ubi e ille & murmur erat de illo · q quidam dicebant q bonus e · alii qd seductor erat · Cu g ascende bat docebat in templo et amirabantur dicentes · Quo lras scit iste cu no didicit · Cumq quida dicent · nu uere h' e xpc · alii di cebant hu scimus un sit xpc aute cum uenit nemo scit un sit · h dicebant q ysa · dixerat generatonem eius quis enarrabit · Multi · n · de turba crediderunt in eum dicentes x^c cu uenit nu quid plura sig faciet qua hic fec · et ait illi quidam de turba · Magr dic fri meo ut diuidat mecu hereditatem · Qui h ho quis constituit me iudice sup uos · De parabola diuitis

Luc 12
Tunc uolentis horrea sua ampliare
T dix ad illos cauete ab omni auaricia cum breuis homis uita sit · Et q posuit eis similitudinem de diuite qui p fructuum ubtate deliberabat horrea sua ampliare · Cui ds ait stulte hac nocte aia tua repetunt a te que au pasti cui erunt · Itm multa locutus e

Jo 8
illis i^s · Ego su lux mudi · ego su qui testimoniu phibeo de me & pr testimoniu phib de me · &c · Inti h dix plane se e filium di et eos in pcto suo morituros et scitos quis eet cum exaltauerint eum a tra | et ipsos nec filios di ee n abrahe | et quod abraham uiderat di em suum | et in tulit anquam abraham fieret ego sum · ille solus ue est q' ante aliquid eet · se potuit dce e sum · Tulerunt g lapides uidet ut iacerent in ih · Ihs abscondit se et exiuit de t · Et no q uidi dixer · l · annos nondu hes · Ex dam opinatis ab incarnacone dni usq ad passione plis a nos fluxisse qm De ex hystoriis colligamus · ceco nato ·

Joh 9
Et pteriens ihs uidit hoiem cecu a nate sua | & luto fco de saliua & liuisset oclos eius misit eum ad natatoriam syloe et lauit et uidit · Syloa est fons ad radicem montis syon qui no iugib aquis s ctis horis ebullit | cui aque ut ex ripentij stagnum non longe a fonte costructum erat | qm collectem in piscina in natatoria uocat sciptura · Erat aute sabbm · vii & phisei cum accepissent ab illuminato q s eum illuiauerunt dixerunt ei · da glam deo · non e hic homo a do qui sabbm no custodit · Cumq ille condaret ihm a deo e si quid uos discipli eius uultis fi · male dixerunt ei & dixerunt · Tu discipls e sis nos moy · discipli sum · hunc ne scim uu sit · i · no appbam · s · n · dix erant se eum scire · putabant enim ihm maledcm et os credentes in eu maledcos · & cum eiecissent eum foras inuenit eum ih · Cumq dixisset ei se ee filium di · ille adorauit eu et ait illi i iudicium e ueni i mundum ut q no uident uideant · et qui uident ceci fiant · q · d · in h qte mdii illustran intellige qd se pare paupes spu a sup b qui se sciolos iactant u illuietur illusti cecitate mtis i currant · D signis pstoris i possibilitate diuitis intrare i reg celoz ·

Et cum eet ihc egressus uia adolescens geni flexo roga bat eum dicens · Quid fa

cia ut habeam uitam eternam. Lucas
iuuxisset se custodiam mandatorum et
audisset eum seruasse ea dilexit eum
de perfectione et unum signum perfectionis posuit
dicens. Vade et uende omnia que habes.
et ueni et sequere me. Est .n. perfectio perfectio
latorum cuius signum est ponere pro ouibus
suis. Est et contemplatorum cuius signum
est relinquere. Secundam penitentium
cuius signum est esse in desiderio mor
tem et uitam in patientia est electorum cuius
signum est tunica. Hoc audiens adolescens
abyt tristis. Erat autem pecuniosus
ualde et locuplex et ait ihesus ad discipulos
suos. Facilius est camelum per foramen acus transire quam diuitem
n. c. facilius signat hic tamen posito suo
... et maius est difficile. quod uero est impos
sibile. potest .n. facere deus ut camelus tran
seat per foramen acus nullo obstante.
diues .n. qui hic nomine diuitis intelligitur po
nitur in genere ... de potentia non ... de uirtute.
Gradus uero comparationis inter impossi
bilia ne minus impossibilis est .n. equum
conuerti in lapidem quam in asinum cum est
commodatior natur quam lapidi. Sunt
qui dicunt in ierusalem fuisse portam que
dicebatur acus ad quam cum ueniebant ca
meli pro pendio uite cum oneribus suis
non poterant transire nisi exonerati
et inclinabant. Et iam receptis oneribus
incedebant. Hec similitudo non est non im
possibilitas quia .n. auarum amore opum
dimittere si uult ingredi ad uitam.
quia nomine diuitis auarum signat. hic post quod
discipuli sub dicunt. Quis enim poterit
saluus fieri. plures .n. sunt pauperes diuitibus et
ita plures possunt saluari si de posses
soribus opum dicit. quibus ait ihesus apud
homines hoc est impossibile apud deum omnia
possibilia sunt. non quod possit deus tales
saluare sed prius eos iustificare et tunc
saluare. De relinquentibus omnia propter christum iudicabunt
Tunc ait petrus. ecce nos reliq
uimus omnia et s. s. t. quid ergo erit nobis
sub plerelinquenda illa .n.
omnia reliquerat petrus de quibus dictum est
et omnia uitia. Illa omnia sibi retinu
erat de quibus dictum est. et omnia uanitas De

omnia in omnibus. Luca ... i. cum sedit fi
lius hominis in sede maiestatis sue et uos in regene
ratione super sedes .xii. iudicantes .xii. tribus isra
el. In baptismo prima regeneratio in uita. Fiet in
iudicio secunda in corporum et ibi contemptores mun
di cum domino iudicabunt non solum compro
batione sed et auctoritate. Duodenarius autem con
ponitur pro plenitudine potestatis et .xii. tribus
israel pro uniuersis iudicandis. Duode
narius .n. ex septenario qui est numerus uniuer
sitatis surgit .i. ex partibus septenarii in
se ductis. Quidam hoc de discipulis solum
dictum putant et impletum iam esse in re
surrectione mundi. quia quasi potestatem habentes
super genus eorum sedent per ... ad omnes gentes
sermo directus est. Omnis qui reliquit
domum aut parentes et cetera. Centuplum ac
cipiet nec in hoc tempore et futuro uitam eternam.
quia preter spiritualia. quasi quasi centupliciter compa
ta carnalibus sancti uiri alios sanctos plus
et propinquis suis diligunt. De diuite
et lazaro.
Phisei .n. audientes
eum disputantem de contemptu mun
di deridebant eum. quia lex
obseruatoribus suis bona terre promittebat.
Ipse autem contra eorum auaritiam exemplum posuit
eis de diuite purpurato et epulone qui in
inferno cruciabatur quia receperat in uita
bona .i. illa que sola putauerat bona.
Nec fuit parabola sed intitulatio quia pendebat
quia indita nomina ibi ponitur lazarus sed
qui positus est in inferno sinu abrahe
erat .n. in inferiori margine inferni locus
aliquantam habens lucem sine omni pena ma
li in quo erant anime predestinatorum usque
ad descensum christi in infernum. qui locus pro
sui tranquillitate sinus abrahe dictus est.
ut sinu matris dictus. et dicebatur abra
he quia fuit prima uia credendi. Ipse enim
primus publice predicauit. unde deus tamen ex
hinc tamen locum uocauit iob tenebras
pro tedio expectandi dicens et in tenebris
strauit lectulum meum. Nota quod diues dixit se
cruciari in lingua .i. pro peccato lingue. quia epulones
loquaces esse solent. nec mirum si anima
... dicitur habere membra. cum dignitas ergo corpo
pro membra distinguitur. Sunt tamen qui
dicunt et angelos et animas habere corpora

aerea alioqn aie igne urentem no se
tiret. q sup qm iucies. aly dnt q ad se
ciendu uisione ignis si e nce hri cor.
Est. n. queda spes ignis cu si impones
manu ardorem sencies sine aliqua ma
nus lesione. Quu abraham chaos
inter eos firmatu dixit ul caus ut ue
teres codices hnt. forte inre ita erat ul
ppetua bonor et malor dissimilitudi
nem p hanc uitam nost. Cumqz diues
rogaret dimittendo lazaro ad frs suos
audiuit hnt moy. et pphas. bn conuci
q uideus fuit p quo forte abraha
uocauit eum filiu et ille ipm prem.

luc 16

Ad discipulos d uillico iniquitatis.
Au posuit hanc pablam de
uillico iniquitatis. Et e uil
licus q uille custos. Sz h accipr p e p
iconomo. Iste timens amoui et ege. cla
culo fcit mitam cum debitorib suis
dni sui ut cu eiceret memores bnfi
cior recipent eum in domos suas. Et lau
dauit dominus uillic iniquitatis. si qr
inique sz prudenter egit. Est. n. pru
dentia queda sibi imposterz puidentia
et excess. q. amicor intulit dns. Sz sibi
futurum puidens et cum dolo lauda
tur. q facite uob amicos d mamona iniq ut cu
de ui et tal. q. d. quanto laudandi ma
g eritis. Si puiditis ub no dolo. Mamo
na syra lingua diuic et mamon sathgs
qr opib seducit que dnr iniquitas
qr de iniquitate colligi solent. ul uul
gata spua de omis diues aut iniq
aut hes iniqui. h quida male intel
ligentes rapiut ut bn dispnset. Sz
qui offert sacrificiu de sba pauperis ac
si uictimz filiu inq pris. ul pt sic ex
poni qr dns in h ulo et hic puidet nb
et in futuro. q. d. ub resuate de reb ue
stris ad solaciu uite de supfluo facite
ub amicos q. n. ult necu uite ser n pri
ncipalib erogat pecunia e iniqtatis. i. d equita
te. In ea. n. si facim caritatem qm primo
debemus q. s. sic nos dilige debemus et
no q oms paupes possint nos recipere
i et tal. Sz qr largim hys recipiemur
ab anglis. Bon e tn eligere bonos paup

es cum possum et addidit dns. Jeru
saes uoce dni sui z n fa. pls uapulab
mltis g a n agnuit uapulab paucis. Mn
pp h auiung autem ne audiant ueitate
z hy nesciens sz contemptores iudicantur.

luc 20

Tuc posuit De denario diurno
eis silitudinem de pre familias q
adduxit opanos in uinea suam
ex denario diurno. Cu n n. v. hore diei i
mitet tn oms sc intellur. vi. etates sa tpis
qua homis i ij iij v. z vi alios intellexi
eade quoqz senectus decpita decrepitas
quoqz dary eande ppetuitatem nost. Alii
n uita ibi ul breuior aut longior erit
alia sz idem os oia ... Demme
u recipientiu diu p qr ibi n erit mme
inuidentiu sz amirantium de magnitudie
pmy. Solet. n. qnz mmur accipi p asu
sione uot ul pot trahi murmur ad sta
tum psentem. Introgato a aut pes fecit sz
futuru cum. n. dilaconis angla paua
potuint tumare antiq sc dimisient qm
nunqm sciuert. s. ne su nb glificaretur
amiratem au cor de sa cognita ex pssit
dns sb interrogacoe p scludens pablaz
ait. Sic erit nouissimi pmi sc p no. i.
uidi et gentes equabit in ingressu reg
ce qr nullus intrauit ulz in. vij. etate
quiescentiu q resz in ascensione. In rne
q corpm elu cuiuscuiqz etatis ul tpis ul ho
mis equabunt nisi forte pauci qui resur
rexint. q. priulegiati. Quida tn qr i pa
bula leg. an oclos tu nequam e q i sim ml
ti uo. pau. u elci. Dnt laborantes iui
nea oms fideles cuiuscumqz tpis ul etatis quo
ru quida boni aly u mali et uocant ac
cipientes cu mme malos putantes se
acceptos et qr peiores sunt in eta ul tpe
ul dignitate etiam plus alys accep
tos. de quib dic ppha. Cadet a la. t. m. z
d. m. a dex. et dns in ev d se dicturu ta
lib nescio uos. quauis g de isdem uida
tur smo sz. s. de accipientib diu sn sadz
i titony deductis i agit. s. d accipientib
sz putantib se acceptos sz sc putant
nec accipient De ydropico et exhortatione ad mam humilitate.

luc 14

Et fcm e cum sabbo manducaret
pane in domo cuiusdam principis phi

plagis
d denario diur
yn nona n. z qnta z qnta cetas intelligi ...
demu
demu
no
d ydropico

seorum erat ante eum ydropicus. Est autem ydropisis
aquosus humor subcutaneus tumido uesti-
te natus cum inflacione et a helytu fetido.
Obseruabant autem pharisei ihesum si sabbato
curaret. Cumque siluissent ab eis scilicet sabbato cura-
re et tetigisset languidum apprehensum
sanauit. postea probauit licere curare quia pecus
lapsum in puteo die sabbati extraherent.
Mirum autem erat de curacionibus in sab-
bato eum arguebant. hunc enim in tradicio-
nibus suis dedicata sunt opera ceterorum. lex
aquilibus uacandum est sabbato. interpretatur quod non est
curacio misterie que solo fit uerbo sicut dominus se-
pe curauit. Dicebat autem ad inuitatos para-
bolam. Cum inuitatus fueris ad nupcias non
discumbas in primo loco. contra superbiam phariseorum
humilitatem docebat. et nota quod hec non est parabo-
la sed potius unius operis exemplum huius facien-
di. Nisi quia ideo posuit ut ad similitudinem huius
cetera fierent parabola uocatur. quasi similitudo
in exemplo. Illum qui inuitauerat eum
monebat ad misericordiam dicens. cum facis
prandium noli inuitare cognatos et diuites
sed pauperes. non dampnat amicorum inuitacionem sed
uoluntatem luxuriose uiuendi uel edendi. uel
in retribucione amicorum. et quidam de discumbenti-
bus intulit. Beatus qui manducat panem
in regno dei. errauit cherintus dicens in corpora-
lem ibi futuram refectionem. sicut homo creatus est
inmortalis sic et sint ciborum alimenta. ~~qui iudei~~

Facta sunt encenia in ~~ierusalem~~ ierosolimis et hyemps erat. encenia dicitur quasi
entenea et neos quod est nouum et so-
nat innouacionem. et est in uulgo tritum quia si quis
eciam notat quis facit domum aliquam aut uas
aut uestem acquirit usui ad celebrem et diu
usui subuehit. Encenia latinus dicit dedicacio-
nem. tamen hebreus uocat dedicacionem in conuer-
sacione usus noue rei. ut cum primo inhabitamus
nouam domum aut induimus nouam uestem.
Hec autem encenia uocantur festum dedica-
cionis templi quod anniuersarie fiebat. hoc est festum
non ad primam uel secundam dedicacionem templi spec-
tabat sed ad terciam. prima non fuit in autump-
no quia salomon dedicauit templum x die sep-
tembris. et usque ad templi illius euersionem
fiebant quot annis duo festa eadem die
dedicacio et expiacio. Cum uero reedificauerunt

(red, margin:) iudei lapidare uolunt ihesum

(margin:) Joh 10

fuit templum a redeuntibus de babilone
dedicatum est in uere xii die marcii id est xvi lu-
ne. Cum autem antiochus epyphanes pol-
luisset templum sordibus ydolorum et propha-
nasset utensilia eius. iudas machabeus
filius assamone de genere sacerdotali in-
dauit templum et restituit utensilia
eius in locis suis. et quia dedicauit illud
xxv die decembris. et hec dedicacio in di-
ebus ihesu obseruabatur in hyeme. forte
adhuc hec est festum luminum apud iudeos. quod
et iosephus testatur et in machabeis uocatum
hunc diem luminum. et ambulabat ihesus in
templo in porticu salomonis. Nomine tem-
pli sepe uocatur paries templi ut hic.
In templum eius ascendebant tamen non in-
tra templum. porticus autem illa dicebatur
templum salomonis in quo solebat salomon
stare adorandum. in qua die dedicacionis
erexit columpnam eream super quam ora-
uit flexis genibus. cum tamen iudei soleant
stare cum orant. et dixerunt iudei. Quo-
usque animas nostras tollis. si tu es christus dic nobis
palam. Ideo querunt quia si se diceret tenerent eum
tamquam contra augustum se erigentem. Ihesus christus
temperauit responsum dicens. loquor uobis et non cre-
ditis. opera que ego facio testimonium perhibent de
me. Cumque dixisset ego et pater unum sumus
sustulerunt lapides iudei ut lapidarent
eum. et cum dixissent se uelle lapidare eum
pro blasphemia quia cum esset homo deum se fa-
ciebat. dixit quia scriptura homines dixit deos ibi.
Ego dixi dii estis. quanto magis quem
pater misit in mundum dici potest deus et tamen dicatur homo
deus. filius dei. Dissimulauit hac ambiguitate
nominis mitigauit iram eorum. Querebant ergo de-
prehendere et exiuit de manibus eorum. De resus-
citacione lazari.

(margin:) Joh 11

Et abiit iterum
trans iordanem ubi erat iohannes baptizans
primum. Erat autem quidam languens lazarus
a bethania de castello marie et marthe. Cum
autem accepisset lazarum infirmari premiserunt so-
rores. ait infirmitas hec non est ad mortem. et man-
sit in eodem loco duobus diebus quo uel scilicet qua-
triduum compleretur. Et ait discipulis eamus
in iudeam iterum. qui dixerunt. iudei te uo-
lebant lapidare. et iterum uadis illuc. qui-
bus dixit sic se esse quia dies et ipsos quia horas xii.

(left margin notes:)
Ut nos m. docuit iacob [illegible] in- [illegible] non [illegible] [illegible] dicat [illegible] [illegible] dixit [illegible] [illegible] credo quod [illegible] dixit [illegible] penitencia

et sic in eternum remunerabit dico quod deus [illegible] qui retribuet eum.

[illegible] iudei uolunt lapidare [illegible]

Tio nō erat eis timend' ire cum eo. Et nō
qr iudas adhuc erat bo'. Et hora diei erat
sciam malus p mathia substituto ei dein
e. de et aliter q. d. putatis iudos pseuare
i uolūtate lapidandi sic hore mutabiles
sunt. Sic et angls hoīm et etiam sepius
indie mutat cor homīs quam hore. Et q
ambulat indie .i. in pace sic e et uos nō
offendit aliquis. Ego scitam eam'. et addi
dit lazar' mort' e. Gaudeo pp uos qr n
eram ibi. quod dū longe posita indicat ro
borat fides eorum. Redyt g cū discipls in
bethaniā. et martha occurrit ei ex castel
lū. et aduocata ma. multis iohīs psenti
bz qui uenerant ad consolandas sorores. q
bethania nō distat a ierlm n stadys .xv.
Venerunt ad monumentū. et aduoce ihu
nō solū suscitatus e sz pdyt sz ligat' in
stitis. multi g de iudeis abierunt ad phariseos
et nūciauerunt que uiderant. et celebris
erat sermo de eo apd multos. Multi .n. iam
ascendant ad diem festū ea die qua le
g ut sanctificaret se. Crede enī h ee festū
ea die q legr in lx. vi feria .f. an. Istis e dies
pa .f. die mensis pmi sedm diem. q. pon

Collegerunt fices i phi sei cōspiraūnt i ihm.
g° pontifices et pharisei cōciliū
et dicebant quid facim'. qr hh.
ml. f. fa. si die f. o e i eū ueniēt ro .r. to.
n. lo. z gentē. q. d. u enabil' e hēur et
ab gentibz locus iste qr alexandr' et po
pei' et aly uenerati s tēplū. z reges psarz
et egypti. h' a homo docet sacra nīa abo
lenda et uanā. g romani sicientes opes
templi tollent eas. Unus g ia destinatus e
audientes i pune rat morti abipso. Ubī
tollendas. Tunc ca q colligant. aūhelis.i
yphas qr pontifex choram' medietam
erat quid faciendū dñice passiōis i ym
erat eis decreuit. Ex nis magr et strate
pedit ut un' mori m' gla p z pys et
at hō z n tota gēs iustitia mitte. n dū
pereat. Prophauit utī eā plene. qr nō tra
lem humano genū ditus erat dns in
morte xpi sz nesci man' latrinarz.
ens. Ab illo ergo die cogitaūnt quō eū
interficerent. Tēpro redyt ut imientis
duceret' in ierlm. Ihc autem iam nō

palam ambulabat apd eos. sz abyt iux
desertum i ciuitatem q dr effrem. d ult' aduentu in ierlm.
Fin e autem
dum cōplent' dies assūpcōnis
eius firmauit faciē eius ut iret
in ierlm. assūpcōem ihu dix luc n solū
temp' quo assūi debebat demundo ad
prem. sz z h pceptum de agno pascali
qui x. die mensis pmi assūmebatur
de grege. et suabatur usqz ad .xiiij. In huc
mod i x die .i. i ramis palmarz uenit ad
locū passionis. et mansit ineo usqz dum
passus est. De .x. leprosis.
Et fcm e dum iret in ierlm tnsi
bat pmediam galyleam z sa
mariā. et ingressu cuidam castelli occur
rerūt illi .x. uiri leprsi dicētes. ihu pceptor
miserere nri. Et d. Ite ostendite uos sacer
dotibz. et dum irent mūdati s. quorz un'
ut uidit se mūdatū redyt et adorauit
i' magnificans dm. z h erat samarita
nus. qui nō redierūt uidi erant i quo
nō pfidiā iudorz. d samaritanis negātibz
hospitiū discipls
Cum misisset
nūcios i ciuitatē samaritanorz
n s recepti hospicio. Samarita
ni .n. i uidebāt ciuitibz isrl adorare et
irati iacobz et io. dixerūt. Vis dns ut
ignis descendat decelo et cōsumat eos. z
increpauit eos dns. huius iudicia que
laudabatur in helya. in hys dampna
tur. qr ille ex caritate. hy ex ira h appete
bant. Sola unitas ecce cadit in faciez
adorans. ita e qr i psectis diebz pstrati
cōcludim' horasq. sicut ad terram salue sup
sepulcrū .ii. uiij. significatur. Infirmitas
corpis qr depulue sūpti. z infinitas cōi
qr pnos nō erigimur. et erubescētia qr
n audem' oclos leuare ad celū z pden
cia qr uidemus u cadim' .i. interuenis.
affligim'. et uidē' qr i putatis ordinibz
qn flexis genibz ut salon sz eleuata
facie orām'. q. d. Trahe me p' te. qn sta
tes. q. i domū dni letantes ibim'. i p'
g exprimim' cōdicōem nrām. i sō desid
ium nr' spē De petitione filiorum zebedei
Et ascēdens ihs ierlm seorsū .xij. dix.
ecce ascendim' ierlm z cōsūabū

tur ꝓphie de fi' hominis. Tradet .n. gē 7 il
lu. et fla ꝯspu. cūfi. 7 3 di resurget. Q
audientes filij zebedei putantes in mũe
reg' ihm mistt. suggesserunt mri ut peter
mun' sii noīe quo ꝯcesso sederet. Dic
ut hij duo filij mei sedeant unus a dextris
et a' asinistris inreg' tuo. Iam si Ꝭ mri ꝑ
petentibȝ p inferm nec ꝗ pe. q. d. placo
nem petitis incelo que nulla ibi erit 7
male sentitis. Regnare .n. uultis qui mun
dus. po. b. ca q. bi. sum aut bap' quo
baptizor baptizari dicit ei p'sum'. Ca
lix passio ē bapsm mors. Et dē ad similit'
lane ī tincte. sic enim lana ī inficitr 7 ac
apit alitui' coloris dignitate. sic nos
ī morte descendim' corporales et resurgi
mus spūales. Calix ad lram cyph' est
quo cali da sum' potōem macbi' the
odosi' d' typhum eē que īuenerunt cali
ces et dixerunt calicem qui nī mutata
lra u' ī a dē calix. Cassiodor' sr ps dic
calix dē passio ꝑ eam mensura bibit'.
fidel. n. ds qui n sinit nos temptari s'
id ꝙ possim'. Est eni calix ciph' in quo
mensurate distribuit' pot' bibentibȝ 7
scdm hanc distinctōnem calici ē 7 bap
recte subdidit dns. Calicē quidē meū
bibetis ꝯ tacuit de bap'. Io. ñ n' mrty
rii sȝ passiones multas an morteȝ
sustinuit. Alij tñ calicē et bap' eo
dem acceperunt. s. p mrtyrio. et dicit
Io. aīo mrē ꝗ eo n defuit mrtyrio
et in feruentis olei dolium ē missus i
mod' ier' d' demonachis. Monachi debet
hre pitate mrtyrii siquid 7 ipi mrtes
fuit. addidit ꝗ s' sedere ad dextram ul'
ad sinistrm n ē meū dare uob' sbau
dis tablis quales uos estis sibi sit
ul' uob. q. p uob. r. qui estis ꝓpinq'
mei s. n. p' accepte ē ds. ut. s. p so
nam aliquē obsitet. sn mitis in
dando salon ei. Et cum indignate
tur .x. de duobȝ fribȝ docuit do' et
hos et illos nouentos ad regnum
n phuilitatē. et dedit se in exempl'
eis dicens filius hominis n ue. mi
strari sȝ mis. Q. n. ho cedit pa' p
biam. paliam uiam redire ꝯ in

regione suā ad qd significand' dns ꝑ
in pcessionibȝ redit palia uiā ab ea
p quā egressus est. ꝛ d zacheo ꝛ ceco p' illū n ato
19 Et cum ingredet' iericho
illuminauit cecū in egressus pā
bulabat iericho zache' autē prin
ceps publicanorum ꝗ pusillus erat. arbore
ascendit sicomorū ut uideret ihm tnse
untem. Sycomor' satis fatua dē inf o
lijs moro in alijs silis ficui. vñ dē syco
mor'. sȝ altitud". vñ 7 alatius celsa p'scrutans
pians dē. et dix ei ihs. Zache descende
ꝗ ho. ī ho. tu. oꝫ. m. ma. et descendit 7
excepit illum gau. idō' | Sal' descidet tu
suā. Tūc zache' dimidi | deus ad h' ē isti
um bonorum dans pau | lum i stantes o
pibȝ dimidiū retinuit | rant maiores.
ut redderet cehijs quos | p'mas catedras
defraudauat in quadru | huc in sinagog'
plū que induplū res | eorum ceca descen
tituant' scdm legem | dit. Maiores
dem ē et ait ihc hodie | inchoro 7 ip
huic do. sa. sca ē eo ꝗ et | cessionibȝ p'rio
ipse filius sit abrahe | res sunt.
fis | nō natus. i. n sm carnē sȝ fide.
19 Et in. De duobȝ cecis iericho. ōrmus.
gredientē ī iericho secuta ē
eum turba multa. pauci .n.
n audebant ingredi desūm ꝓpt latro
nes. et ecce duo ceci sedebant sec' uiā
un' erat bartime' i. fili' thimei. Q'
cū clamarent fi. dd miserē nri 7 cū
increparent ut tacerent mag' clama
bat stetit ihs. et illos ad se uocatos teng'
oculos eorum et ꝯfestim uiderunt et se
cuti sunt eū. De alabastro vngenti.
ihs aūt ꝗ vi. dies pasce uenit betha
niā sabbo. s. an ramos palmarum qui
dies erat vi' an pascha. si numeres ip
sum et diē pasce cū .iiij. interpositis 7
erat in domo symonis lepsi. Symon
fuit lepsus sȝ a dño curatus sȝ tn ad
huc p'sim nom hebat sic dr. Mt' ad h'c
publican'. multi eciā iudeorum uenerunt il
luc qui ꝯuenerant ad diem festū non
ꝓpt ihm tm ut lazarum uiderent. Cogita
uerit g' principes sacerdotum ut laza
rū interficerent. fecerunt autē ei cenā
ꝗ erat int' u' bij 7 iericho. Et dicebā
deriū ꝗ sonat sanguinē q ī findebā
alationibȝ / n misti sit nct

Cyphus p's snt quorum terra cali dissima ē qui inue nerunt cyphos ꝗ ꝓpt calorem ꝗ ꝯtra cyphos et p'mutatiōnes .i. a dey ē calligeos a quo ꝑ detorsione d' calix

fuisse

salute

martha ministrabat et lazar⁹ unus
erat de discumbentib;. Qui ut ait
au⁹ d' ubis dñi diuinis interroganti
b; loca pena et sedes in fi⁹ diligenti in
tacōe i dicauit ita i fi⁹ longis tempi
b; ignorati tande inuenerunt pditore.
Maria aũ hēbat alabastrum ungen
ti nardi .i. pixidem de alabastro ple
nam ungento nardi. Gen. n. dnis cy
phũ uini similis lactis et h⁹ sic d; hic
hīis alabast⁹ ungenti et ē gen⁹ mar
moris candidi et pluribus uariys colo
ribus intincti q in corrupta seruat u
genta. Nardus n̄ est frutex aromatica
crassa radice b; biu et fragn̄ cypssimi
odoris filio puo denso q au tacuia in
aristas se spargunt pigmentary spicas
et folia nardi celebrent. Vñ ad comenda
coem ungenti ait marcus spicati
pciosi. Erat. n. denario indica. Alia
ẽ gña nardi uilia sit. Jo. qntitate
tẽ expssit dicens librã ungenti nar
di pistici .i. fidel pisteno. n. credo et pistis
fides d; nulla. s. adultina admixione
corrupti. Quidam tñ dnt pisticũ alo
co dcm putant frege q̃ .i. rapuit mª ala
bastrũ et effudit ungentum sup cap
ihũ. z ū unx pedes i⁹ et extersit capil
lis suis z co⁹ impleta ē exo h̄. et q̃a
ea die maria fouit pedes domi unge
to i meōriam hui⁹ rei eod sabbo dns
pp multis d; erogare paupib;. hy
eni pedes dni sedentis in celo ad huc
sunt ambulantes in terra. Cui⁹ lar
gicōnis occupacōe ea die nõ egredi
ad aliquam ecciam cum ceteris dieb;
xlᵉ stacōez faciat ad celebrandã mis
sam. Jn ē q in antiquis gdualibus
leg in rubica sabbm uacat q dns
pp elīam dat nec moueat si ob aᵗᶻ
cāz uniuers oēas dnicas uacantes in
digebatur aũ iudas scariotes. q. de
pdito signito cum poss uendi.
cc deñ et dari paupib;. Erat enim
et aly indigne ferentes et dicites. ut q
pdicō h ungenti fca ē. Jsti quidem
pp paupes indignabant quib; forte
ueri uide phiasu erat. Judas uero

Et i rgmaio capitensiu ewāgchoꝝ
le⁹ z fia sexᵗᵃ dcain finitu cōsistorio
lateranen

Nō. Lē tamē in quibusdā scōmēcais sti
ad scm petrũ et potest dici sacrũ q
nō lē scar. antiphoꝝ ad incibusse
pridiana repetit

Judas n̄ pp lucr qui fur erat et
loculos dñi hñs q mittebant⁹ porta
bat .i. n̄ solũ ferebat s; et asportabat.
hēbat. n. uxorē et filios sicut scp tũ
ē de eo. Fiant fily eius orphani et ux
or eius uidua. Vxor q̃ et filys dabat
q̃ furabat⁹. Et ait ille i⁹ qd molesti estis
huic mu o. lo. o. ē i me ad se fec q
d. nõ ē pdicō s; offiñ sepulture. Jo.
ait sine illã ut in diem sepl ture
mee seruet i⁹ Marc⁹. q. exponens h⁹
ait. Q hũit .i. qd potuit h fec pue
nit ū ūgere corp⁹ meum in sepul
tura s; andi ponend q. d. sine ut fa
ciat uiuo dum pt q ne l; facere
mortuo dñ nõ pt et forte a spũ sco
l; nesciens sit pocipauit unctoez
seplrẽ mīr sic dix i⁹ o p⁹ h memora
dũ ubicunq pdicaretur eū⁹ h. z be
nedix . nõ d eni scpta fuant eū.

cxviij.

De maledictione ficus et sessione sr asellum.

21
11
Mane aũ fco ascendebat i ierosolimam et disc
eius et cũ uenissꝫ bethfage q
erat uicꝰ sacerdotꝰ in latere montis oli
ueti misit duos d discipulis suis in ca
stellũ q d eos erat .i. i ihl ut adducer
et asinam et pullũ ei⁹ qui erat alliga
ti in biuio. z siquis ꝯtra diceret dicent q
hec hys op⁹. Asina h crede diuis fuisse
paupib; q pp⁹ iumta nõ hēbant. Cũ
q opatis in ea quis pablm dabat ei
z pullo qui pt⁹ ad opa diuiã mitte
batur nõd. n. quisquez ascendat eũ.
Et ob eius rōne obsequiũ quidam
eam dicam siue iugalem putant q. obuiā
a dño exposita s; gtũ nom ē asina. n
latie grece siue iugalis. d; et utriq ob ea
dem cam institutũ ē. h eni iumtũ p
m in sedit homo. et ascendendo asinũ
dic z gtis siue iugalē. hy duo missi cre
dunt fuisse petr⁹ et philipp⁹ ad signifi
cand q ipi pmũ adduxert gentes
ad ihm petrus corneliũ et domũ eius.
philipp⁹ samariã. Jnh inine dũ asce
deret irlm putami⁹ eum esuisse z as
cendisse ad ficum. et cum nõ inueniss
in ea nisi folia et nõ fructum ait et
nũqua ampli⁹ ecte exeat fructus. z

sepeliendũ me

ex̄

mach
mar

ꝯ de maledictione et sessione sr asellum

ordonno

latin⁹

Tamē i actib; aptoꝝ
lē philipp⁹ gentes
ꝯuertisse samariã

pp apres
loc
ꝯ. eius

siccati aruit. quod tamen in signum maledictionis syna
goge et arescere cepisse. et meditatis se
est ihesus. Non enim querebat fructum ex ea cum
non tempus fructuum erat. Quod licet apud matheum
legatur sequenti die factum. Marcus quoque di
cat alia die cum exiret a bethania esuriit.
putamus recapitulando dictum esse. Mar
cus enim narrat hoc esse factum ante electionem
vendentium de templo quam constat die domini
co factam. nec ob eam tamen huius ordinem sequi
mur. nisi quia post matheum scripsit. Sive
autem matheus sive sit dicat factum recapi
tulando sive marcus ante electionem po
ccupando quia de hoc non est quod [illegible] utrum arbi
trio legentis relinquimus. Euntes autem
discipuli fecerunt sicut precepit illis dominus. Et
ponentes vestimenta sua super pullum
eum super sedere fecerunt. Marcus et lucas et
iohannes non dicunt eum sedisse nisi super pul
lum. Zacharias quoque propheta dicit sedens super
pullum asine. Matheus vero dicit sedisse super
asinam et pullum. Et licet brevis esset via fi
eri tamen potuit ut primo insedisset pullo et for
te quia non dum domitus et lascivus erat descen
dit et insedit asine. quod si super pullum
tantum matheus tamen utrumque posuit mysterio quod
autem hic propheta [illegible] fuerat de christo non cognoverunt
discipuli donec glorificatus est ihesus. quod glose super

Math 21
Marc 11
Luc 19

Et cum appropinquaret ... ceptus flevit.
ihesus ad descensum montis oliveti
multi descendentium cum eo sterne
bant vestimenta sua in via. Alii cedebant
ramos de arboribus et sternebant in via.
Turba autem multa que convenerant ad
diem festum et pueri et plebecula cotidiano
rum tollentes ramos olivarum precesse
runt ei obviam. et qui precedebant et
qui sequebantur clamabant. Osanna fi
lio david. Et est hebreum verbum compositum ex inte
gro et corrupto. Osi enim sonat salva vel
salvifica. anna est interiectio obsecrantis
sicut pape admirantis quia in latino eloquio
non habetur. pro ea posuit lucas ut obsecro.
Est ergo osanna quasi osi anna salva obse
cro et est una dictio ut diximus vel due per
synalimpham. per elisionem sive per contractionem unius
littere quod est I. plane filio etc. una dictio et constru
itur. i. dicentes Osanna filio david et per

Vel

sumendo simonem inter se dicebant. Benedictus
qui venit rex in nomine domini. sed laudis sit
vel est. et benedictum quod venit regnum patris nostri
david. quasi hic est de quo dictum est. Dabit illi dominus
deus sedem david patris sui. et tunc sumentes ad
ipsum verba dicebant. Osanna in excel
sis. quia licet forte peterent solitate regni ter
reni tamen complerent nescientes eum regem
celi et angelorum predicabant. Et quidam phari
seorum de turba dicebant ei. ut increparet
discipulos. Quibus dixit si hii tacuerint lapi
des clamabunt. quia in passione huius tacenti
bus pre timore petre fisse clamaverunt cum
domino mundi. et ut appropinquavit flevit
super civitatem dicens. quia si cognovisses et tu
scandi fleres. quia circumdabunt te inimi
ci tui vallo. et non relinquent in te lapidem super lapidem
quasi diceret. Si cognosceres ruinam tuam futuram
et causam eius que abscondita est tibi in hac
die que ad pacem est fleres. quod autem illa vel
post fundit sit eversa apparet quia locus
calvarie qui tunc erat extra eam et sepulcrum
nunc est intra. Elyus enim adrianus eam penitus
eversam reparavit. mutavit quoque nomen et lo
cum vocans eam elyam. Mirum autem eam pre
tam dicit. quia cum milvius et hyrundo cognoscant
tempus suum. ipsa tamen non cognovit
tempus visitationis sue. Et intrante urbe
commota est universa civitas dicens. Quis
est hic. turbe autem dicebant esse ihesum prophetam
a nazareth. Mediatam huius processionis domini
ce quam annis singulis recolit ecclesia. Egrediuntur
enim fideles cum ramis palmarum. quasi obviam
domino extra muros civitatem et redeunt usque
ad crucem aliqui in qua ramos quos gerebant
affigentes deponunt. quasi diceret. Michi ab
sit gloriari nisi in cruce domini nostri ihesu christi. Orando
se currit et usque ad crucem quia sic omnes eius non
esse sperando in qua licet gloria mundi. quia extre
ma gaudii luctus occupat. Post signi
in illa die gaudio processionis sibi de eius
dum esse passionis. Forte quia et dominus extra
esse quod ille tunc in civitate lamentatur si
qui domini talem proces vel et nos processi
sionem isti premittunt onem passionem quia pas
sionis facturus quia non sio fuit cum elisione
presta illa deteriten precia flevit.
da est. Sic ille in pontifica suo ex urbe

[illegible]

Iii°. De laudibus et gloria exhibita Christo die dominica omnes evangeliste consentiunt, et eum ea eadem die fugit et hic tradicionem vero in sequenti die sunt tradiderunt forte illius duobus diebus iterato fuit et similiter forte eodem laudes sequenti die sunt iterate. Glosa super exodum de sequenti die facta est super illum locum ubi agitur de agno decimo tollendo

positio in loco pro eo eis et accurrit et ipso ipso precedente in civitatem regreditur ordinatius faciat. De ejectione vendentium

Et intravit Jhesus et ejectionem in templum, deinde quasi ruinam urbis ex quia flevit, maxime ex sacerdotum culpa processuram. Sacerdotes namque avaricie sue consulentes emptores templi hostias vendebant, curantes ut ne venientes de longinquo nichil offerrent si hostias pro se non invenirent, ne et pauperes qui nichil secum attulissent ex occasione presenderent pecunie si ipse posuerunt nummularios qui mutuum sub cautione darent pecuniam. Sed quia lex non patiebatur ut a fratribus suis usuras acciperent, excogitaverunt ut collibistas facerent. Collibia namque apud eos dicitur vilia munuscula ut ciceres et uve passe et pomorum diversi generis, quia quod in nummo non licebat in talibus liceret, quod et prohibuit Ezechiel dicens: Usuram et omnem superhabundanciam non accipietis. Sic et hodie quidam sub nomine pietatis usuram palliant. Et facto flagello de funiculis ejiciebat vendentes et ementes cum hostiis suis de templo, et mensas subvertit et dixit: Ne domum patris mei que est domus orationis faciatis speluncam latronum. Nec sinebat vas aliquid quod non dicatum transferri per templum. Et tradunt quidam quod quidam fulgor radiorum egrediebatur ex oculis ejus quod territi sacerdotes et levite non poterant ei resistere. Secundum hoc recte faciunt qui ceteras fabricas in ecclesiis vendi non permittunt, nisi forte quod permissio fecit hoc. Dominus et accesserunt ad eum ceci et claudi in templo et sanavit eos. De excitatione templi in triduo

Et admirantes principes et scribe dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis quia hec facis, quasi aliquid sustinens ne hoc opere insolito vel potestate non credimus tibi hoc licere. Et ipse: Solvite templum hoc et in tribus diebus excitabo illud. Ille autem dicebat de templo corporis sui. Salomonis templum septem annis completum est, sub Cyro xxx annis edificatum est et non super terram quia non sacerdotes poterant ut admire

Templum domini quod in est in Jherusalem dicitur quis construxit nescitur. Quidam

Illi autem dixerunt: xl et vi annis edificatum est hoc templum et tu in tribus diebus excitabis

dicta sunt de eo. Sub cujus sinistre ingentes edificacionem impediebant, per lituram unum est operis ad inpulciosem vij annis et post uno anno sub duobus magis item uno anno sub Dario filio Ydaspis. Secundo autem anno regni ejus recepta licencia ab eo in vi annis consummatum est opus.

Edificatum ab Helena post cujus inventionem. Quidam a Heraclio cum de Perside triumphatus crucem retulit. Quidam a romano augusto. Quidam a quodam rege Egypti nomine Allachibia simul dicitur

Vel secundum hunc numerum dierum fortasse dicitur incepisse congruisse quod ad distinctionem milesimi non ad fortitudinem dictum est. Hoc autem non dixit imperando vel consulendo vel hortando sed predicendo, et est solvite id est solvetis. De duobus minutis vidue.

Et respiciebat divites qui mittebant munera sua in gazophilacium. Philaxe grece latine servare dicitur et gaza lingua persica opes. Erat autem archa desuper forata in lignis posita ad dexteram ingredientibus circa altare, in qua mittebant pecuniam offerentes ad sartatecta templi restauranda et servabatur. Item erat ibi specialis quedam archa in qua soli sacerdotes mittebant donaria que vocabantur corbana. Erat et ibi tercia in qua rex vel princeps tributum mittebat que vocabatur musac. Tamen quidam aliter distingunt, quia quod legitur musac sabbati et dicunt in illa archa tamen reponi oblationes sollempnium dierum, et quia autem corban votum sonat, quod in corbanam poni voti, vota in gazophilacio aliorum dierum et spontanea, tamen quelibet earum generali nomine gazophilacium dicebatur, et locus in quo erant posite unde hoc locutus est in gazophilacio. In Ezechiele quoque talami sacerdotum dicitur gazophilacia. Vidit autem et quandam viduam pauperculam mittentem era minuta duo quod est quadrans, id est duos ereos nummos valentes quartam partem sicli, id est obolos v et dixit eam plus misisse quam omnes, quia totum victum miserat, alii autem ex superfluo sibi. De pharisaeo et publicano.

Dixit autem ad quosdam qui in se confi

d mlr adultio d phens'

debant tamquā iusti pópilz· sius· extio
rilz et aspnabāt· ceteros pābulam de
phiseo et publicano et intulit q' ois
qui se exal· hu· ⁊ qui· se hu· exal· q' do'

d' pnoctabat bethania — Math 21, Mar 11

Et cū uespa pnoctabat ī bethania·
iam eet hora redijt ī bethani
am et ī mansit· Erat enim
diebz docens in templo noctibz exiēs
morabatur in bethania· Et omnis po

i mane pluebat ad eū

pulus manicabat ad templū eū in
templo audire eum ⁊ multi seque
bātur eum et curabat eos· Vn' Jo· a
cum eēt ī solis in | Jo tota illa septiana
pascha in die festo | pēosa d' q' protam
multi crediderunt ī | illā laborans reue
noīe eius uidētes | ando sic· pma eb' d' 43 creato
signa q̄ faciebat· silem uidiebagam
creando curatione refiunt m' c· lx· ⁊
matt' ī ulti' scanonito de sēone nicho

de nichod' — Joh 3 vacat

Erat aū ex phiseis demus
nichodemus nomie et de pn
cipibz eoꝝ h' uenit ad ihm
noc te q' timuit offende pplm cū eēt
de pncipibz ul' q' magr erat ī isrl' pa
lam disce erubuit et ait ad ihm· Ra
bi scim' q' ado uenisti magr· nemo· n·
p' h' sig' q̄ tu fac' n' fi d's· cū eo· q· d· d
ce me de regno di· R· Jo· cām am dico t
nisi quis renatus fuit denuo non
p' uidere regnū di· Jn ueteri testamento·
cui carn' di erat· uiuit d's· ⁊ nno
uo am dico et cū in alys simp' dicat
t' ī Jo solo geminatr̄ q' ē sit smo uer· q·
d· Vm dic corde et ore· Cumqꝫ mira
retur nichodem' quo modo posset
homo sō nasci cū n' nisi carnalem nasce
scaret edoctus ē ad nō de spūali que
fit ex aqua et spū sō q' neutra p'
intari tū q' adhuc inflatus erat sua
magrali nō poterat intellige et io me
ruit audire· Tu es magr in isrl' ⁊
h' ignoras ut sic ī uitaret eum ad
humilitatem· Jnstruit etiam eū d' hus
et dīna sui nate· de passione et as
censióe et de pblz alys· Q' ē dictū·
Nēo ascendit in celum n' q' des'cē·
Sī' ē· Nēo ascē· i cel' n' x' cū corpe suo
⁊ h' spū quo dīis dīn facere q' peū

faciamus· et ē· Nemo ascendit· i·
nemo· ascende fac· de mlre ī adultio
Hec aū diluculo dephensa·
iterū uenit in templū et sedens do

vacat. — Joh 8

cebat pplm· Et adduxerunt et scribe
et phisei mlrem dephensam in adultio
et querebant quid iudicaret facie
dū deca· putabant ⁊ q' d's ī iudi
cando fiet ī misericors ul' iniustus·
ut in misericorde irriderent contra
moy· agentem dampnarent· Jhs
aute inclinans se deorsum scribebat
digito in terra· cumqꝫ insiterent eri
gens se dixit· Qui sine pcō ē vrm p'
in eam lapide mittat· et itm inclinans
se scribebat· Quid scribebat· Quidā
dnt id q' eis d'· Jtem in quadā epla ur
uelle eum scripsisse in terra· Scribe
hos uiros abdicatos· ul' terra terram
accusat· audientes aū un' exibat p'
alium· et remansit ihs solus ablr
et mlr stans ī medio discipl'oꝝ et di
misit eam ī dēpnatā dicens· Vade ā
plius noli pccare· Et nō erectus de d'
sniam mie q' exq' uitqꝫ pplm ē do mi
sere et punire q' omis ē cam ē lcō· d' uoce

Joh· 12

Venerunt patris q̄n q̄dam putauerunt
aū quidā tonitruum esse·
gentiles ut adoraret in die fes
to et dixerunt philippo· dne uolum'
ihm uidere· qui assumpto andrea dix
h' ihū· et dix' i· Venit hora ut clarificet
fili' hoīs· q· d· plenitudo gentiū cre
ditura ē q' tū p' passionem futurū ī
sinuauit dicens· Nisi granum frumē
ti mortuum ipm solum manet· si
iam mortuū fuit multum fructū af
fert· Et q' gnō fruerit se zpauit x̄pc
mos ē eccē dei gnō zfice tm cor' ihū·
Et addidit qui odit aīam suam· i·
uitā in h' mundo ī ui et· cui eam
i· uiuit etnalr· Siquis michi ministrat
me se· et mei erit· Nunc aīa in turba
ta ē· et quid dicā pr clarifica me ex
hac hora pr clarifica nom tuum· Et
uenit uox de celo et clarificaui et ite
rū clarificabo· i· claꝫ genui nec desit
tam ul' sedm hoiem clarificaui in

q' semp ~ sbe et meū

q no Ectiam dyceret q modicu
tm̄e cat i cibis et cu vespa sta
eƺ redibat in bethaniam

Clvij.

bapo intmfigatone glificabo i frne et
ascensione et iudicio. Et dicebant quidā
tonitruū factū. alij q angels locutꝰ ē ei.
Et ait ihs. ppt uos h uox facta. Nūc iudi
ci huiꝰ eicietur foras .i. pnceps amato
ru mūdi ptate ꝑdꝫ pꝰ se trahende. et
ego si exaltatus fuero aterra omnia tra
ham adme ipsū .i. ex omib3 ptib3 mū
di. et cū intellexissꝫ quie forte usitaliꝛ
ab eis dicebatur exaltacō aterra. oppo
suūt ei qd si exaltaretꝰ n ēēt xꝰ. audie
rant .n. ex lege q xp̄c manꝫ i eternum.

Et ifm De filio q negauit se ire in uineā
rediens diluclo facta sabbi i te h uiut.
plum docebat ppłm. Et acces
sūt ad eū pncipes sacerdotū dicentes. i
qua potestate h facis .q. q ē q eicis de
templo nos cū n sis hostiarꝰ. et doces
nb inꝯsultis. Ihs aū oppositōem reddi
dit opponi n solōem. Interrogo et ego
uos. Baptimꝰ io. ex dō an ex homib3. q. d.
q cū ē q ex dō debetis crede iohi de ptē
mea. qui q dixerūt se nescire q tn̄ sci
ebant. noluit eis apire de se uitate.
q aū capienda erat alijs uitas et nō
ipis. et q indicauit pablam duoꝝ
filioꝝ quoꝝ uni dixit pr. uade i uineā
ꝫ ip nolo tn̄ pꝰuiit. Dyxit pr alij. Va
de i uineam. qui ait uado et n iuit.
et cū q̄sisset qui eoꝝ fecit uolūte pris.
Dyxerūt nouissimꝰ. tgiuisa do neglente
dce uitate. Uores codices hnt pmus.
intelligentes ppis dcm. Un̄ f eis dixit.
publicani meretices uos pcedent i reg
nū dī. De cultorib3 uinee sanguinarijs

Itm pposuit eis pablam de pfamilias
qui plātauit uineā et locauit eā
agricol. qui missos suos ad recipiendos
fructus occiderūt. sic ysayam secue
runt. ezechielem tritū ppsa occiderūt
runt. multos lapidauerūt. et mittēs
pr filiū ait. forsitan uerebuntur filiū
meū. dicā. mus ario et enn omnio.
Et pr ignorare dr. ꝫ quid q dicūt
p pre h intelligant pfilio qui se dic
ignorare ꝯfirmacōnis die. Que cū
uidissent agricole dixerunt. h ē heres
q sacerdotes illum fuerunt ueri

se cū pr ait. Dabo tibi g. hē. t. Et
apphensū filium eiecerūt eū extra uine
am et occiderūt. Quid g faciet illis dꝰ
uinee. Dixerūt scdm lucam absit. i
telligentes q messyā occiderent. Mt dr e
os dixisse. malos male pdet et u. l.
lo alia. h ē n dixerūt uoce ƺ ꝯscia dixe
erunt. Cū aū sustulisset pbauit doꝰ
qd sic erat pphat i. lapidem quē re h
f. ē i ca anguli. De lapide angulari.

Aiunt tradit lapis fuisse p
atus ad edificiū templi nec
tn̄ ꝯgrue ineo poni potuit do
nec ꝯsūmato ope inangulo fuerit posit
ē ita ꝯgrue qd mirarent omis pter
signem factū ē intelligeret. h ē xp̄c q
fundamentū ē ita q structure ƺ annect.
Cū aū audissent sacerdotes et phisei
uolūt eū tene ƺ timuerūt turbas

Et dixit eis De inuitatis ad nupcias n
iterum pablam hntes ueste nupciale.
Simile factū ē regn ce. re qui fecit nup.
filio suo. Qui cū inuitatos misisset ad inuit
tatos ut uenirent et excusātes se noluis
sent uenire. misit suos suos ut se
uoluissent usūq ꝯuocaret. ꝯuiuas
et induxerūt bonos ꝫ malos debiles
et claudos. Debilitas eīn corpis neꝗ
excludit aregno. imo sepe ꝯpellit. Et
intuitus rex ut uideret discumbentes q
erit cū uenit aduidicandū. Tota .n. trini
tas iudicabit .i. reddz pmitas et qui
i ueiet mensa sine ueste nupciali .i.
caritate. mittet in tenebris extra .i. locabit
extra ipsm ptās. q hnt in se ipo i
fideles. pꝰ ē dici detenebris intis quas
quidā hnt i moris .i. i extra. alij exteriores
extr exteriꝫ .s. ut i fideles et heretici. ft. n
mali catholici exteriꝰ pciment ut heant
pte cum i fidelib3. De herodianis ꝫ quōne de

Tunc recesserunt phi tributo red
sēt ꝯsiliū ut capent dendo.
ihm i smone et miserūt disci
pulos suos cū herodianis. venerat hero
des tetcha ad die festum et gentiles
milites secū adduxerat. ul de antiquis
militib3 herodis ascalonite ad huc sup
erant. isti qui uenientes ad ihm dixe

runt. Licz censu dari cesari an non.
Jam .n. dubitatio erat inter iudeos de
tributo reddendo pro quo et iudam p[ro] i
surrexerit in eos. Et ait quid me temp
tatis ypocrite. Ostendite m[ihi] numisma
census. Numisma est in sculptu ymag
ino que est moneta de pecunia sunt dicunt
hi au[tem] positum est pro ipso tino q.d. ostendi
te michi denarium qui pro censu capitis datur.
Cumque obtulissent de ymagine cui[us] esset et
dixissent cesaris tyberii s[cilicet] intulit. Re
ddite ergo que sunt cesaris cesari tributa s[cilicet] et munia
que sunt dei deo dona primitias decimas et ob
lationes. De septem uiris mulieris.
Math 22 Marc 12 In illo t[empore] accesserunt saducei qui resurrectionem
non credentes suggillabant phariseos
credentes de septem uiris mulieris cui[us] esset in
iudicio. quod uel ipsi confixerant quod erat im
possibile uel forte in re conuenerat qui cum
eadem coniuge consensissent .i. Respondit resurrectione
non nubent mulieres nec nubentur uiri
ab eis .i. non ducent quod homines in mortales non
indigebunt propagatione. Et greco ydioma
te dicitur nubent. Futuram autem resurrectionem pro
bauit ex uerbis dei qui dixit moysi in ru
bo. Ego sum deus abraham deus ysaac deus ysra
el. Quod isti prophetas non recipiebant. Euidenti
bus eorum testimoniis non potuit uti contra
eos. Erat au[tem] probatio talis. Ipsi putabant
animas interire cum corporibus. hac non autem probat
animas uiuere post corpora. Aliquin si homo
moriens periret in nichil redigitur. Et dixit
deus se deum esse nichili. Manentibus ergo ani
mabus post mortem colligi potest quod corpora re
surgunt ut cum eis recipiant animas quod
cum eis meruerunt. Aliquin frustra in
corporantur. De mandato in lege et
Math 22 Luc 10 Pharisei autem uidentes sanciato
quod silentium inposuisset sadu
ceis conuenerunt in unum et attentan
tes legis doctor temptans eum dicens.
Magister quod est mandatum magnum in lege.
Et ait ei. Audi israel dominus deus tuus unus
est. hoc non est decalogo sed pro fundamento
datur est mandatum quod tale. Diliges dominum
deum tuum ex toto corde et ex toto m[ente] t[ua]. Secundum si
mile est huic. Diliges proximum tuum sicut te ipsum
.i. quere sibi quod est hoc scilicet ut sit homo ymago dei est

quod scriba in ueritate dixisti et hoc est maius
omnibus holocaustomatibus. Patet inter
scribas et phariseos fuisse questionem. Quidam
enim legis opera preferebant dilectioni. Alii econtra
eo quod ante legem plures deo placuerunt per
dilectionem sine omni sacrificio. Primum et
secundum de mandatum quia ad ea reliqua
mandantur. Cui s[cilicet] ait. Hoc fac et uiues. Il
le autem uolens iustificare se ipsum ait
ad ihesum et quis est meus proximus. Cui i[lle] o[ccurrit]
omnium misericordiam facientem esse proximum et spiritualiter
ipsum dei filium proponens parabolam sauciati
qui incidit in latrones. Nec distabat
hec parabola multum a re facta. Qui in illo deserto
latrones sepe sanguinem fundebant unde
eum quod sanguinem sonat uocabatur. Erat
autem omnis populus suspensus et audiens illum.
Joh Miserunt ergo principes pontifices famulos.
Principes et pharisei ministros ut
apprehenderent eum et ait eis. Quere
tis me et non inuenietis et ubi ego sum non
potestis uenire et cetera. Tales non accedetis ad
me sed post resurrectionem multi uolunt inuenire
me sine presentia corporali et in inuenient fide
tamen inuenient. Et dicebant quidam hic est
uere propheta. Alii hic est christus. Cumque redissent mi
nistri ad pontifices et phariseos et dixissent
ministris. Cur non adduxistis eum. Responde
runt nunquam sic locutus est homo ut iste lo
quitur. Et increpabant eos pharisei dicentes.
Numquid et uos seducti estis. Quis prin
cipum aut phariseorum credidit in eum et
dixit nichodemus lex uestra non iudicat quem
nisi prius audiret ab ipso credebat quod si
pacienter illum audirent sicut ipse fecerat
fideles ministris fierent et dixerunt ei. Num
quid et tu galyleus es. Et a galyleo seductus
tu es. Scrutare scripturas a galylea non surgit
propheta. De confusione iudeorum per auctoritatem
Math 22 Luc 20 Congregatis autem phariseis Dauid.
interrogauit eos ihesus. Quid uobis
uidetur de christo cuius filius est dixit ei da
uid. Ille quomodo ergo uocat eum dominum
suum dicens. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis.
Si dauid uocat eum dominum quomodo filius eius
est. q.d. uos putatis christum futurum pu
rum hominem ergo si erat dauid non deum erat
christus nec ergo erat dominus dauid. Mititus est ergo

dd et primam locutus. po[st] n. pres sunt
et dixit dixi filiorum quinsfily prini. Judi
sopniant hinc ps septi in p[ri]ma elizer q[ui]
p[er] .. cccc. v. reg[ni] fuit. Dixit d[omi]n[u]s d[omi]no m[eo]. abra
he sede ad d[extris] m[eis]. Secundum sententiam psalmi non
sancti d[e] doctoribus phariseis audiendis [et] n[on] imitandis

Tunc locutus e[st] ihesus ad turbas et
ad discipulos suos. super cathedram moysi
sederunt scribe et pharisei. que
dicunt facite que autem faciunt nolite facere.
Non sanctificat locus hominem sed homo lo-
cum. n[on] omnis sacerdos s[an]c[tu]s sed omnis s[an]c[tu]s sacer-
dos. doctrinam accipiamus non mores.
a pibus ille non sunt [et] iacie [et] flores et ag-
didit. Dilatant philacteria sua et magni-
ficant fimbrias quod s[upra] ex posit[um] e[st]. et a-
mant uocari rabi. vos autem nolite uo-
cari rabi. vnus e[st] enim magister uester. [et] patrem no-
lite uocari uobis super terram. vnus e[st] n[ost]er pater
uester qui in celis e[st]. Non prohibet d[omi]n[u]s doc-
trinam super cathedram nec salutationes
in foro nec nomina magistri ul' patris sed ambi-
tionem et uanam gloriam. pro quibus dicitur ve

Ad omnes autem [qui] i[n] phariseis. ve [ceterum]
doceat cauenda subdit. ve uobis
qui diligitis primas cathedras.
ve uobis pharisei ypocrite qui scribis clauditis sacr[i]
et clauditis regnum celorum ante homines.
ve uobis qui deuoratis domos uiduarum. ve
uobis qui circuitis mare et aridam ut facia-
tis unum proselitum. i. aliquem gentilem adue-
nam trahatis ad iudaismum et facitis
eum filium gehenne duplo quam uos. qui
rediens ad uomitum peiorem quam ante fit p[ro]ua-
ricator. ve uobis qui dicitis qui iurat per
templum nichil e[st] q[ui] a[utem] i[n] auro templi debet.
qui per altare nichil e[st] qui i[n] re oblata sup[er]
illud debet. Sacerdotes ut i[n]uitarent p[o]p[u]l[u]m
ad dandum dicebant data s[unt] et oblata sancti-
ora ipso templo altari. do[minus] eis dixit q[uod] templ[um]
et altare qu[ae] adm[od]um sanctificabant i[n] eis obla-
ta q[uia] d[e]o dicata erant oblata u[ero] nequa-
quam sanctificabant. illa adhuc multi
coram inuo laborant qui putant maius
esse iurare per au[rum] q[uam] p[er] d[eu]m. ve uobis qui de-
cimatis omne olus et relinquitis maiora
et uiduitam. h[oc] u[er]bum decimatis dubium est.
Nam [et] qui accipit et qui dat decimare

dicitur. pharisei autem i[n] do olim decimas dabant
ut decetur q[uam] alias n[on] dant qui has n[on]
negligunt dare. Leuite [et] sacerdotes exigebant
decimas q[uod] [et] olim. Item ve uobis duces ceci
qui colantes culicem transglutitis camelum
p[ro] similitudine latens quod colatum dicitur e[st] et
p[ro] resti ad p[ro]dita sit [et] minima sit culicem
diligent[er] inquiritis ut decimas maio-
ra s[ed] minimam et iudicium absconditis ut
quod glutitur absconditur ul' eo id quod dicitur
est. Duces ceci trahitur ita. Minora pec-
cata subditorum diligent[er] arguitis peccatis gra-
uiora dissimulando transitis. Item ve uobis
qui similes estis sepulcris dealbatis que ple-
na sunt omni spurcitia. Item ve uobis qui edifi-
catis sepulchra prophetarum et dampnatis pa-
tres uestros quia eos occiderunt. Generatio
uiperarum uos implebitis mensuram patrum ue-
strorum. vnde dicitur ad uos sap[ientia] dei. Mittam
ad uos sapientes et scribas et ex illis
occidetis et crucifigetis. [et] fla. i[n] sy. n[on] h[ic] p[er] here-
dum intuiti qui dicit aliud d[ict]um esse prophetarum
et aliud noui testamenti. ut ueniat super
uos. i. s[upe]r etiam malignam t[empor]um omnis
sanguis iustus a sanguine abel iusti usque
ad sanguinem za. fi. ba. quem oc[cidistis] i[n]t[er] te[mplum] [et] al-
tare. xi. de zacharia filio barachie.
Sed propheta ul' de patre iohannis dicatur
sicut fuit occisus in templo non
legitur, p[otius] [ergo] dicitur de filio ioiade sacerdotis
quem ioas occidit in libro regum. et forte
pater eius cognominatus e[st] barachias.
ul' p[re]nominis int[erpretatione] sp[eci]a[li]ter posit[um] e[st]. Ba-
rachias. n. b[e]n[e]dic[tu]s interp[retatur]. et e[st] filius barca.
i. b[e]n[e]dicti dei. In euu[angelio] nazareorum legitur ioia-
de pastore[m] autem ouium et sacerdotem tam
commemorauit ihesus ut duo genera hominum
notaret subditos et prelatos. nulli. n. ge-
neri parcit generatio praua. de comminatione ihu

Et conuertens sermonem ad omnes i[e]r[usa]l[em]. Jerusalem
ierusalem ait. Quoties uolui congre-
gare filios tuos et c[etera]. i. quoti-
ens filios tuos uoluntate mea congre-
gaui te nolente et ingrata te feci. Ec-
ce relinquetur u[obis] do[mus] u[estra] de[serta]. Dico enim uobis
n[on] me uidebitis amodo donec dicatis. Be-
nedictus qui uenit i[n] no[mine] do[mini] [et] c[etera]. i. absque tempore
passionis n[on] uidebitis faciem meam donec

In accubitu montis oliveti est mons offensionis qui deus est quem salomon ibi posuit ydolum moloch.

Matth. 24 Marc. 13 Luc. 21

adiudicatum vel videbitis me venientem in gloria dominantis et fideles magnificabit tis me eciam certitatem eorum usque contra futuram perdidit. De signis iudicii et adventus eius

Hec loquutus abiit et abscondit se ab eis mixti ex principibus crediderunt in eum sed propter phariseos non confitebantur. Cumque egrederetur de templo accesserunt ad eum discipuli eius ostendentes edificationes templi. Audierant ab eo de eversione urbis volebant etiam audire de templo quod videbatur eis quod non capi nec everti posset. Et ait illis. Veniet dies in quibus hic lapis super lapidem non relinquetur qui non destruatur. Et cum sederent in monte oliveti contra templum accesserunt discipuli secreto et querebant signa ab eo eversionis Jerusalem et signa adventus sui quedam propter eversionis quedam propter ultimum. Premunivit quoque fideles ne seducantur cum audirent multos dicentes se esse Christos. Non enim venturus est nisi precedant signa que predixit. Premisit autem quedam scilicet plura seditiones gentis contra gentem et regni contra regnum pestilentias fames terre motus per loca terrores quoque de celo persecutores suorum quam namque eversione Jude eam sunt indicabant auctorem. Postea posuit proprium signum destructionis cum videritis abhominationem desolationis que dicta est a daniele stantem in loco sancto id est ymaginem abhominabilem que signum erit desolationis posita in templo. Quidam hoc exponunt quod hoc iam factum erat. Si dicatur de ymagine gay cesaris quam posuit vitellius dicemus hic de vivis futurum erat infra scilicet annos xl ii annis ante eversionem. Non igitur congrue dicitur pro signo eius. Sed eversa Jerusalem pro titulo adrianus statuam posuit ubi archa steterat. Quoniam vestigia civitatis adhuc quedam manebant et iudei qui latentes quoque ad locum sanctum redibant unusquisque remanserant et iterum multiplicati removerunt statuam. Ob hoc adrianus apposuit manum extremam et funditus evertit urbem et edixit ne quis iudeorum remaneret infra illam. Et de hac ultima eversione videtur luce scribere dicens. Et capti ducentur

in omnes nationes ~~scribere dicens~~. De impedimento fuge.

Matth. 24 Marc. 13 Luc. 21

Cum autem videritis circumdari ab exercitu Jerusalem tunc qui in iudea sunt fugiant in montes. Et autem sicut narrat hystoria fideles qui erant in iudea advenientibus romanis fugisse ad pellam civitatem transiordanem. Orate autem ne fiat fuga vestra hyeme vel sabbato. Hoc ad litteram non videtur dicendum de hyeme. Tertia enim illa commendatione facta fuga in hyeme quia in fervore estatis. De sabbato stare non potest quia solum legem ultra mille passus non licebat eis progredi in sabbato. Sed quia Jesus iam futurum obsernanciam sabbati forte utrumque mistice dixit vel hyemem propter dierum asperitatem quoque sonat. Post signa adventus

Matth. 24 Marc. 13 Luc. 21

Ultimo posuit Jesus signa iudicii adventus sui dicens. Erit tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi. Et erunt signa in sole et luna et stellis et in terris pressura gentium pre confusione sonitus maris et fluctuum arescentibus hominibus pre timore. Et nisi breviati fuissent dies illi non fieret salva omnis caro id est taceremus aut nullus posset sustinere pressuras et per patientiam salvari. Et nota dominum breviter quedam signa iudicii tetigisse. De signis xv dierum

Ieronimus autem in annalibus hebreorum invenit signa xv dierum ante diem iudicii. Sed utrum continui futuri sint dies illi an interpolati non expressit. Prima die se eriget mare xl cubitis super altitudinem montium stans in loco suo quasi murus. Secundo tantum descendet ut vix possit videri. Tertio marine belue apparentes super mare dabunt rugitus usque ad celum. Quarto ardebit mare et aque. Quinto herbe et arbores dabunt rorem sanguineum. Sexto ruent edificia. Septimo petre ad invicem collidentur. Octavo fiet generalis motus terre. Nono equabitur terra. Decimo exibunt homines de cavernis et ibunt velud amentes nec poterunt loqui mutuo. Undecimo surgent ossa mortuorum et stabunt super sepulchra. Duodecimo cadunt stelle. Tertiodecimo morientur viventes et mortuis resurgent. Quartodecimo ardebit celum et terra. Quintodecimo fiet celum novum et terra nova et

Et dixit eis

Adventus Christi quando communem

~~De quo signo...~~

Hoc de duobus futuris est de statua gay

Et ymaginem tyberii quam pilatus posuit in templo

clementia

vel superficies terre et aer

ut cetera

vel tempus nominatum

terra nova et

gent oms et addid' f. Sic fulgur exit
ab oriente et paret usq in occidente
sic erit aduentus fily homis Stitus
f. corruscus et pebit signu fily homis
in celo id est in aere. dns n. appebit in
ae sup locum ubi ascendit et an eu
erunt instrumta mortis sue. q. uexil
la triumphi crux clavi lancea et in
carne eius uidebuntur cycatrices ut uide
ant in que pupugerunt et in ualle io
saphat ~~ubi~~ omis homo anglis
agregantibus eos. q. sol' pr non die iudiciu
Tunc sr. d' uno assupto et alto relic
tio. ✠ Nunc ... Attendite ne grauetur corda uestra
tendite ne grauetur corda usa
ps hui' scli ne supueniet i uos repen
tina dies illa sic diebus noe et loth repen
tinus interitus tulit nescientes. De die
au illo et hora nemo scit nec filius
neq angelus nisi solus pr. hic clamat
arius non sunt equales qui nouit et
qui ignorat. Jer' r. i minori breuiatio
sup ps. huitas fily d' se ignorare fi
nem mundi. q. gg in registro. q. ex po
nens ait. Nouit unigenitus di hora
iudicij s; no ex na humanitatis. tn eam
sic exponitur. No nouit sed audi uob
quibus expedit in istos est ut sit uitam
q. in primo iudicandi. uel filius hic
de adopcoe. Tc duo erunt in ag. i. pla
tox quida boni quida mali. unus
assumetur. i. rapietur obuia xpo. et
alter relinquet. i. no assumetur. Due
molentes in mola. una assumetur et alta
relinquet. qd designatus deru e q e
in rota hui' mudi. Duo in lecto un'
as. et alt' rel. qd de spectatis intellr. et
dixerunt ei ubi dne. f. assumentur. Et r. Ubi
qz fuit corp'. i. dominus in corpe. il
luc agregabunt et aquile. i. sci resur
gendo in nouati. D' signis. xv. dier. De
ind au filius hois uigilia ianitoria
erit sic homo et. x. uirginibus.
qui pegre pfcs reliquid dom sua. et
dans aucq suo opus suu ianitori p
cepit ut uigilaret. Vigilate g aps et
apsctis uiris in diebit uigilare sup se
et sup gentem. etia aucq fideli p mo
dulo suo. Tunc simile erit regnu celox
x. uirginibus. i. et separabuntur fatue a pru
dentibus. Med' aute nocte cla. f. e. ec. sps
ec. ob. ei. Tradicio hebra hic xpm med
nocte uenturum ad mod egypti an pasca
celebratu. Quida scox hi ipm opinat.
qz sic nocte natus e in mundo et nocte re
dijt ab inferis ita et nocte ueniet. Und dicit
fuisse aplorum tradicoem in uigilia pasce
no dimitti pplm abcera an pfundam
nocte ut q. expectent aduentu dni.
et dnt hom noctis illam qz in mo se
puis die diti pro ru stacone uementis
ul' typice pmanifestacoe cordium. Aly
aute qd dubium dicit dns no defini
entes exposit media nocte. i. nulla
sciente. De comdatoe talento. z. x.
tem addid pablam pfti secus nap.
qui dedit seruis suis talenta. v. et duo
et unu et comdatis hijs qui duplicata
unt talenta reprobato ii pigro qui
ab scondit suum ait. hunc auferet
ab eo. i. huic quo dz hre ut. f. eo bn
utatur. De eo deniq addit pablam
de rege qui abijt in regionem lon
ginqua ac reg. et reu. et dedit suis
suis. x. mnas et ait. Negotiami don
uenio. Mna scdm grecos. xv. appende
in reditu eius accessit primus et ait.
Dne mna tua. x. mnas acquisiuit.
Cui do' eris pste hns sup. x. ciuitates
q. d. ppus mitis recipies in spatia.
Cum au. d' ventilatoe aree.
uenerit fili' homis in maiesta
te sua et oms angli cu eo tes
tes futuri actuu
humanox et sepabu
tur boni a malis.
et statuent bonos
ad dextra et malos
ad sinistra. z. pom
t boni in dextra
tem. et mali tera
pient q meruerit
eligendo sinistra
et commemorabit
iudex. vij. opa mi
sericordie. q s pasce esu

Vocacio sui e canoni
ca elco epi. mna da
tur ei qn qui i posui
ei man' dat ei text
eu' et dic. Vade pdi
ca. et ipe e p ingre
de pfert i pectore. q.
negociator omdes. n.
mitaz sua. anquibz
da cceli s e da ei archi
epc uiga d'. Vade pdi
ca. ille stati bnd' pp'
in sig q moy e uirga e missus i egypt.

Judicabitur ... [illegible]

luc 21
Mach 24

... [illegible] cetate et

mar 13

Mach 24

dns

de comdacoe talentoru

luc 19
Mach 25

om̄i hnti dabitur nō hnti quod uidetur habere

accepe regnu z reuiti

xv. dragmis

de uentilacoe aree
Mach 25

ceteris

aptis

Aug. dō hebreū ēē dr nō grecū
et sonare transitū

riente potare sicientem collige hospi
tem. vestire nudū. visitare infirmū. [marg.: Math 25]
consolare incarceratum. hec legitur in tho [marg.: Math]
bia sepelire mortuū. et si aliud erit hec [marg.: Luc]
commemorata nisi quod omnes sciant nulla [marg.: Joh 13]
sunt per que salvabuntur aut dampna
buntur et ibunt hii in supplicium eterni
alii in vitam eternam. De [illegible] [marg.: Origines de igne eterno]

De igne eterno dicit augustinus. Cu
iusmodi sit in qua mundi parte fu
turus nescio scire arbitror nisi per
revelacionem. Si unus est gehenne ignis
sed uno modo omnes cruciabit. Sicut ardorem
solis non omnes equaliter senciunt sed tamen ille
ignis equaliter ardeat non equaliter senciet. [marg.: de]
Greg. in mor. Miro tamen iehene ignis corporeus est
nec lignis nutritur nec successione indi
get et est inextinguibilis a deo creatus ab o
rigine mundi. Id ultrix flamma uniorum ar
maturam habet lumen non habet et consolone non lu
cet ut magis torqueat ad aliquid lucet
Nam reprobi se invicem in inferno ut ma
gis doleant quod et dives lazarum vidit. In li
bro tamen sentenciarum dicitur augustinus legitur sic. [marg.: Prior]
Est ut aiunt quidam inferus subterraneus incorporalis
et ideo miror quare inferi sub terris dicantur in fi
si corporalia loca si sunt et cur dicantur infe
~~sub terris dicatur inferi si corporalia loca sunt~~
et vel dicantur inferi si sub terris non
sunt. Sed idem doctor dicit ideo sub terris putari
inferi quod congruenter in spiritu corporalium
rerum similitudines sic demonstrantur ut
quod defunctorum anime corporis amore peccave [marg.: Luc 22]
runt ad illas carnalium rerum similitudines sic [marg.: Joh]
demonstrantur et habeant quales carne mor
tui solent sub terra condi. non michi ex hac
sententia augustini sentiunt quod utique peccator sicut [marg.: clementia]
ibi esca cruciabitur cum cum corpore suo
et ex locis ad invitentibus. Est enim pro
~~pro celi~~ probabile ut anima que sua spon
te sumit a carne fomitem peccandi no
lens ab eadem recipiat fomitem cruciatus
tus qui in mito infernal et sub terra de[illegible] [marg.: ēē]
anime per lapsum terrene voluptatis in
curret eum. Aug. de ci. di. dicitur ~~et omnis~~ [marg.: in dicam]
spiritum in corpore posse pena corporalis ig
nis affligi. Id ignis corporalis demones
cruciabit et homines. Id in epistula ad eph.

infimum sub terra esse nemo ambigat.

Et cum dixisset de pascha diu[illegible]is acceptoribus
Consummasset ihesus sermones istos hic nota [marg.: 26, 14, 22]
ait discipulis suis. Scitis quod post
biduum pascha fiet et filius hominis tra
detur ut crucifigatur. Hic dixerat et in v. ad vesperam
pascha incipiebat. xiiii luna prima
rem equi noctium. Ambrosius dicit. Sed enim nomen [marg.: nota]
pascha grecum esse et sonare passionem in [marg.: no]
eius hebreum hebreum phase sonare tran
situm optime tamen convenire in hoc nomine con
gruenciam utriusque. Dei. n. patitur grece phas [marg.: ligno]
chi dicitur unde pascha passio putatur sed in
sua lingua transitum sonat quod autem transitus [marg.: Dan]
dicatur hora illa. sup. Exod. est. Declina
tur autem pascha vel pasche vel paschatis et
est equivocum ad tamen vespera. in qua immo
labatur agnus dicebatur pascha. ut hic post
biduum pascha fiet et tota dies precedens
horam illam nec pascha dicebatur nec
sollempnis erat. Dicitur enim pascha agnus
ut in vivis pericopis tibi et pascha et apostolus Christus
immolatus est pascha nostrum. Sequebantur
vii dies azimorum quorum primus et ulti
mus sollempnes erant. Medii autem
non adeo. Sed hii vii vocantur pascha [marg.: quoque]
ut in non introierunt pretorium ne contami
narentur sed comederent pascha id est munda
comederent in pascha vel azima vocatur
pascha quod hiis diebus erat usus eorum nec mi
rum si dies azimorum dicebantur pascha cum
et pascha dicatur dies azimorum ut ibi
dies festus azimorum qui dicitur pascha. hic dicit

Et factum est cum tractat iudas vendidit dominum.
Et sunt principes sacerdotum videntes
ihesum abisse et dixisse non me vi
debitis et in congregati sunt cum senioribus pre
torium cayphe et querebant tenere eum
ut occiderent non tamen in die festo ne tumul
tus fieret in populo. Audiens autem iudas eos
congregatos abiit
ad eos et pepigit
cum eis dare eum pro xxx
argenteis forte quod
sic audierat dominum
nunc iii die moritu
rum et putavit eum
detinere in morte. Morte

Nota quod iiii feria ante
passionem venditus
fuit dominus unde ea die ec
clesia lectionem ysaie pre
mittens epistola in qua
legitur ecce nunc ei[us]
cum ea in memoria huius
vendicionis pro toti
anni ieiuniis prima
illius sed ista secundum Joh.
hic post sextam.

[marg.: detineri] [marg.: Et 10]
[marg.: quod [illegible] valebat decem
nummos [illegible] 2 [illegible]
[illegible] pretium [illegible] ablatum]

in mense sibi lucrum facere voluit. Et ex tunc querebat opportunitatem tradendi eum sine turbis. **De Cena domini.**

Prima autem die azimorum, id est eadem die, in cuius vespera agnus erat immolandus et edendus cum azimis, dixerunt discipuli ad Ihesum: Ubi vis paremus tibi comedere pascha? Et ille: Ite in civitatem, et occurret vobis homo amphoram aque portans; quocumque introierit, querite a domino domus locum ad parandum, et ostendet vobis cenaculum grande ubi parate. In superiori parte domus faciebant palestini cenacula in fine culminis. Quod dicit lagenam Lucas, amphoram Marcus, exponit genus vasis alter modo. Ante diem festum pasche vespere facto venit et discumbebat cum xii discipulis suis. Et desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar. Ubi Iohannes ministravit, grecus fortitudine erroris dicit eum in parasceve lunam fuisse xiiii et ita in vespera ipsius fuisse pascha. Dominus autem sciens se passurum eadem die in vespera antecedenti anticipavit comedere pascha. Et quod ea nocte licite potuit comedi fermentum deficiente, fortificatur cor domini. Quod si verum sit, credibile est dominum comedisse. Et sic etiam si contigerit quod dicunt, errat concertando fermentatum. Quod autem dominus preveniret pascha probatur ex verbis Iohannis qui ait dominum manducasse ante diem festum pasche. Parasceve iudei non intrasse pretorium ne contaminarentur sed comederent pascha. Et sacerdotes hoc disposuerant ne occiderent eum in die festo, id est prima die azimorum, etiam ex vocat sabbatum precedentem diem magnum diem sabbati, quod non solet dici nisi cum sabbato festum concurrat, et tunc in sabbato fuit primus dies azimorum. Medii autem dies inter primum et ultimum non erant festi, etiam mulieres in parasceve parabant ungenta, quod non liceret si esset primus dies azimorum. Ad hoc dicimus quod dies festus pasche erat xv luna, sed prima et in xv sollempnitate celebratus. Ante hunc diem secundum legem fecit dominus pascha. Et Lucas dicit venisse diem azimorum in quo necesse erat ex lege vel xiiii primi mensis vel secundi casu aliquo in quo necesse erat pervenire lunam xiiii. Non legimus diem vero magni sabbati vocabant in tribus sollempnitatibus ebdomadalibus que a primo die vii dierum contingebant omnes sollempnitates sunt, et sic non quando ut primus et ultimus ad comedendum azima vii dierum. Quod eos immundos esse vii quasi vii dierum non poterant intrare pretorium, quod autem mulieres dicuntur parasse ungenta die festo dicimus quod non erant dies aliqui adeo festi ut sabbatum, et licuit eis parare vel emere sicut et cibos parare quod non licet sabbato. Quid si in sabbato ante paraverant, quod audierant a domino sepe cum prius moritum. Sed non meminit iam parasse et per inspirationem spiritus sancti forte parasse unctionem. Quidam tamen dicunt quod xiiii luna v feria cenavit dominus cum discipulis suis et lavit pedes eorum quod narrat solus Iohannes, et in xiiii comedit agnum paschalem et dedit discipulis corpus suum, de quo alii agunt sed usus ecclesie est quod in parasceve pedes pauperum lavat et in tabula sponsi diligenter res parat. Invenimus lunam xxi inter apostolos et etiam vi feria in passione sua vi fuit luna xv. Et non quod in regum domini legitur comedisse carnes nisi agni paschalis. **De ablutione cene.**

Surgens a cena lavit pedes discipulorum. Et eo autem quod dixit qui lotus est baptismo non indiget nisi ut pedes lavet, vos autem mundi estis sed non omnes, comprehenditur quibusdam quod apostoli baptizati erant. Et cum recubuisset iterum docuit eos quod hoc fecerat in exemplum servitutis mutue servicii et in typum mutuo dimittende iniurias et mutuo subveniendi peccantibus et orandi pro eis. Unde et dominus subdidit: Beati eritis si feceritis ea, quod de sola ablutione pedum non dixisset. **De Proditione proditoris.**

Hec autem cum turbatus dixit: Amen dico vobis quod unus ex vobis tradet me. Turbatus est in misericordia compatiens unde quod nichil... Sic et sancti misericordia turbantur cum urgentes eos, sicut zizania trahunt ante messem separare. Mentitur autem philosophus qui dixit in aliis perturbationem non cadere in sapientem. Et dicebant singillatim: Nunquid ego sum domine? Quibus ait: Qui intingit mecum manum in catino hic me tradet. Sexi in eodem catino cum domino edebat... de xii mens...

Nota [illegible] vestium [illegible] cena deponit eas [illegible] resumpsit [illegible] ad columpnam nudatus est [illegible] reindutus [illegible] illusoribus amictu nudatus et iterum indutus [illegible] ab Herode [illegible] nudatus [illegible] ad crucem nudatus non reinduitur [illegible] pertinet ad apostolos [illegible] resumpsit [illegible] ad illos [illegible] resumpsit [illegible] in die pentecostes et paulatim resumitur [illegible] ad reliquos [illegible] resumunt in fine [illegible] Quarta [illegible] dicitur in tempus [illegible] resumet [illegible] Beda [illegible] nudatur [illegible] flagellat [illegible] tunicam et aspersit aqua et vino

Ad nescium

det. forte io dix in signu q᷑ sicut agnum latuicaz ritu erat ad esum agni. Catinus d[icitu]r q[uo]d uas erat fictile. parapsis .i. q[ua]tuor partibus lata h[ab]ebat apsis .i. r[otunditas] e[st] extremitas. uel ut quidam d[icu]nt quadratam latera n[on] h[abe]n[s] nomen parapsis. et addidit .i[n] ue illi p[er] que[m] fi[liu]s ho[minis] t[radetur]. Bo[num] e[rat] ei si natus n[on] fuisset. Ve in sacra scriptura eternam da[m]pnacionem notat. et e[st] p[ro]hibit[io] et[er]nalis et ne mitissimam penam eius intelligeremus. Addid[it]. Bonu[m] .i. melius esset ei si natus n[on] esset de utero q[ua]m p[ro]p[ter] pyssset in mu[n]do. Tunc enim p[ro] solo origen[ali] p[e]cc[at]o da[m]pnatus esset. uel usualit[er] dicitur e[st]. Melius esset ei n[on] e[sse] q[ua]m male esse. Recumbebat au[tem] discip[ul]us quem diligebat i[esus] in sinu eius. et innuit illi petr[us] ut secreto q[ue]reret a d[omi]no quis eu[m] traderet. h[ic] n[on] d[icitu]r al[ite]r recubuisse sup[er] pectus i[esu] nisi q[uia] discumbebat inclinatus ante pect[us] d[omi]ni. huic su[b]missa uoce expressit p[ro]ditore[m]. Cui .s[cilicet]. pane[m] intinctu[m] porrigeret et bucellam intinctam p[re]rexit iude. Vn[de] e[st] q[uod] euch[aristi]a n[on] datur intincta. et p[er] hoc heresi[s] tollenda q[ui] dogmatizauit x[rist]um ee totu[m] s[u]b utra q[ue] sp[eci]e. et s[u]b neutra tam[en] for[mali]t[er]. et p[os]t intiuit satanas i[n] iuda[m] n[on] tam[en] p[ri]us ut p[ro]p[ri]um possideret. sic ap[osto]li i[am] accepto sp[irit]u d[icu]ntur accepisse sp[iritu]m. Tunc iudas ait. Nu[m]q[ui]d e[go] sum rabbi. ait illi tu dixisti. Non dicit coram eis expressit eum. p[ro]p[ter] .n[on]. sit intelli[gendum]. n[on] e[st] dico s[ed] tu dicis. uel de assertione cordis ex p[er]sona p[ro]p[ri]a q[uasi] d[iceret]. ore quid interrogas q[uasi] nescias s[ed] corde reat[um] h[ab]es te esse p[ro]ditorem. Et exiuit iudas c[on]tinuo. Erat au[tem] nox. Et ait ih[esu]s. Nunc clarificatus e[st] filius hominis. .i. electo tenebroso remanserunt soli mu[n]di cu[m] suo mediatore. et addidit et c[on]tinuo clarificauit eu[m] d[eu]s. .i. clarificabit. q[uod] p[ot]est intelligi de re[surrectio]ne. uel de i[m]mediata tradic[io]ne. p[ro] qua x[ristu]s mortuus apparuit hys qui in inferno eum expectabant. De eucharistia data inde

Cenantib[us] et aliis.

Accepit ih[esu]s panem et benedixit et fregit et dedit discipulis suis dicens. Accipite et comedite h[oc] e[st] cor[pus] m[eum] q[uod] p[ro] uob[is] tradetur. Simil[ite]r et de calice ait. bibite ex hoc o[mn]es. h[ic] e[st] sanguis m[eus] noui testamenti s[cilicet] nou[us] confirmator. qui p[ro] uobis et p[ro] multis effundetur in re[missionem] p[e]cc[at]or[um]. Q[ui] ait. accipite et comedite forte insinuat q[uo]d [...] e[st]. Non enim in illud e[st] q[uo]d sumptu[m] cor[pus] de manu d[omi]ni s[e] ministrauerit. s[ed] qui c[on]secrauit ipse et ministrauit. h[oc] e[st] ac si diceret co[m]edite utrumq[ue] huius sacramenti c[om]mestio[n]em sumentes. Nec .n. in calice dixit accipite s[ed] ministrans dixit bibite. Et no[ta] q[uod] incarnationem h[ic] uerba p[ro]ferunt[ur]. hoc e[st] corp[us] meum. h[ic] e[st] sang[uis] m[eus]. ex uirtute hor[um] uerbor[um] fit t[ra]nsubstanciat[i]o. Vn[de] credibile e[st] cu[m] d[omi]n[u]s eade[m] uerba dix[it]. mutasse pane[m] et uinu[m] in carne[m] et sanguine[m]. et sic eade[m] ui c[on]tulit co[n]ulis uerb[is] imp[er]p[etuu]m. et p[ro]p[ri]a sic c[on]struenda e[st] l[itte]ra. Benedix[it] s[c]i[licet] dicens. h[oc] e[st] corp[us] meum. et sic fregit et dedit. et ait c[om]medite. et credunt h[oc] e[st] corpus meu[m]. l[icet] forte sic benedix[it] benedictione no[n] tradita. s[ed] p[ost] ad i[n]stitutionem ap[osto]lor[um] uis benedicendi c[on]cessa e[st] a d[omi]no ul[tim]us ist[i]us. h[oc] e[st] cor[pus] m[eum] q[uo]d. Tu au[tem] euch[aristi]e tradit[i]o[n]e d[omi]nus iuda[m] exisse uidetur c[on]dic[er]e luce. qui p[ost] calice[m] tradi tore[m] c[om]memorat. s[ed] forte lucas de traditione recapitulat. hyr[onimus] sic[ut] Jn e[st] q[uo]d in hac die cu[m] o[mn]es hore fle biles sint sola missa sollempnis e[st] i[n] c[on]tex tu et ornatu ministe rijs indie sue in stitut[i]onis. q[uia] i[n] sua natali eade[m] quo q[ue] die c[on]tigit quo fores limini q[uo]d eo de die p[ar]tes sanguine agni linibant. q[uia] q[uo]d scribat[ur] esus agni pascal[is] differt[ur] unit[us] baptisma uel usq[ue] i[n] sabb[at]o. ut c[on]iunget[ur] esui agni p[ro]f[un]do u[ero] et matis differt n[on] p[o]t[est] q[uia] usq[ue] ad baptismu[m] n[on] celebratur missa in illis die[bus]. ter[tium] p[ro]bat iuda[m] n[on] i[n]terfuisse. sic enim bibentes talite[r] sec[undum] dix[it] i[n] bibitos in regno n[ost]ro celebranti p[re]sens ad q[uo]d iudas indignus erat. cu[m] bibentib[us] nullu[m] excipiens ait p[ro] m[u]ltis effundetur. In aliis au[tem] excep[tis] dicens. p[ro] m[u]ltis. tam[en] dici p[otes]t iuda[m] accepisse euch[aristi]e et d[omi]n[u]m ab hylario facile deterritur. Cu[m] u[ero] dix[it] i[stud]. h[ic] facite i[n] mea[m] c[om]memoracionem i[n]stitu[it] h[oc] sacram[entum] et tacite p[ro]missum restituit. Ter ait ill[is] De predicatione negationis petri.

Ih[esu]s o[mn]es scandalu[m] patiemini in me in nocte ista. Scriptum e[st] .n. p[er]cutiam pastore[m] et disp[er]g[entur] o[ves] g[re]g[is]. zacharias p[ro]ph[et]a ex p[er]sona p[at]ris orauit dicens ad p[at]rem p[er]cute pa[storem] et dis[pergentur].

Marginalia:
i quo digno[rum] (left margin, line 3)
i[n] q[uo] d[i]cibi dom[in]i (right margin, lines 3–4)
h[ic] d[e] [...] (right margin, line 2 of right column)
d. s. (margin)
petr[us] (margin)
hylari[us] (margin)
h[ic] d[e] cena d[omi]ni et d[e] euch[aristi]a data iud[e] et aliis Math. 26 Marc. 14 Luc. 22 (left margin)
Math. Marc. Luc. Joh. (right margin)
missa (right margin)

no[ta]
Quod tunc ita et in primitiva ecclesia qui intererant misse sumebant sacramentu[m] venerabile. Nunc aut[em] q[uia] no[n] possunt omnes digne sumere sumunt saltem aliud sacra[mentu]m venerabile scilicet panem et dilectionis. vn[de] dicens sacerdos d[omi]n[u]s [...] habete vinculum pacis [...] e[st] si diceret sumite ex h[oc] omnes. uel accipite et dividite inter vos.

q[uia] cu[m] dix[it] [...] bibitu[m] vinu[m] donec cu[m] eis biberet nouum [...] novum tamen novum [...] in regno [...] ut p[ro]p[ri]a.

o· s· ewᵃ ū uidens impletum qđ orauerat pphā· suisione pris simietis posuit
pauitam pastorē· et cū dixisset petrus·
Et si omēs scandalizati fuerint· eo nunq̄ᵃ
scā· s· in· ꝑus quā gallus cantet bis te
me negabis es· sim· r· h plenius expssit dicens ꝑ ꝑ· negaciōem· n· peti statim gallus cantauit et ita tūc negacō petri
añ p⁹ galligantiū inchoata ēa ā sūm
apleta· alij ū ewᵃᶜ dicentes ꝑus quam
gallus cantet ter me negab· de incho
acōe agunt et ē tam negacōez incho
ab· Mar ū de aplecōe eiusdē scripsit et ait
petrus· Et si oportuit me mori tecū nō te
negabo· si mitt⁹ q̄ credidit ūm ē q̄ ꝑ
misit· **De smone dn̄i post cenam·**

Tradidit ihs asolando longū
smonem quē scripsit io· Non turbetur cor urm nec formidet· In
domo pris mei mansiones multe sunt·
Si q̄ minus dixissem uob· Nā⁹ potiū ē
ꝑfici et ē si aliq q̄ n· r· si nō eent ibi ē dix
issem· q̄ si ibi· Sz scio audi sciatis q̄ uado pare uob locum· Iam pate erant mansiones ut dixerat sm̄ pdestinacōem sz
tū adhuc nō pande erant acpidē· Ier
au sc̄ iohannanū legit totū sbūna distic
cōe si si mlte mansiones eent ap prēz
dixissem uob q̄ uado pare uob locū·
Deū aū nō ē pare sz uit et dēm ē sit
illō· sede aderis ul asinifis si ē meum
dare uob· sedē quibz sibi pat· pat· n·
mansiones mansionibz pando mansores· Cumq̄ dixisset ei thomas· Dn̄e q̄
uadis· s· ei ihc· Ego sum uia ueritas
et uita· q· d· quā uia uis ire ē sū uia i·
me imitare quo uis ire· Ego ueritas· i·
uer⁹ et summus finis qui solus hrend⁹
ē· ū uig pmane· ego sū uita· Et
nō q̄ m arguit in eos i h smone
q· nesaentes ip te sū m adidat ta
q̄ saentes q̄ s m ·im tiony de alys
intelligēd ē· Si ē quedā inh smone
quibz applaudit sabellius· ut qui uidet me uidet et prēm· Qdā quibz i sul
tat arri⁹ ut ūba que ē loquor a me
ipō nō loquor et pr̄ maior me est et
huī⁹ hanc ꝑmissionem addidit i·
qui credit i me opa q̄ ē facio ipse faciet gestis ē pablaco more grecorum maius fuit sanari umbra petri q̄ tactu fimbria uestis xpi· q· d· nō erit maior me qui credit in me sz maiora faciam perim q̄ m fū eo· Dᵉ in aug· si
de omibz opibz xpi h dr· n papitare
senciam ut dicam maius ēe salm xpo
opante quam ē angli intelligat q̄ pt
p ute maius sit dare uisos quā ipi
os uestificare· Cū h sit maioris misericordie bis uestis q̄ de h cū h smo nō
de omibz opibz eius· Q aū ait ro
galo prem et aliū paclytū dabit uob
sic ē intendum· Dabit uob paclitū
qui saluis aub pr· n· et filius et· s· s·
Sz id aduocatus ul asolator q̄ dix
paclitū mittit i noīe suo h ē ad notiçiam eius et glificacōnē· ul q̄ hī id
nomī q̄ fili⁹ i· ds nec h q̄ ait sermonē
quē audistis n est mis nō obloquit
ei q̄ dixerat diligente se sermones
suos suare· Sigr· n· dix smone pris
ē nec ēe suū· i· a se dixit eis· Qn̄ mi
si uos sū sacculo et sū pera et calciamentis numquid aliquid defuit uobis· At illi dixerūt nichil· dix eis· Qui habet saclm tollat silr et peram et qui
non habet gladium emat· Instruit
eos dn̄s indifferente ūtutum· Sunt ei
quedā sp tenenda ūtia humilitas fides
spes caritas· quedā ꝑ tpe et loco mutanda ut fames sitis uigilie orōnes
labores opandi et docendi tpe ꝑ ꝑse
cucōnis docet nec tollē donec temp⁹
ewangelizandi rediret sopita psecucōe· Cumq̄ dixissent ecce duo gladij·
ihs satis ē· unus qui amputaret
auriculam in cui⁹ sanacōne uirtus
dn̄i manifestaretur· alter qui non euaginatus ostenderet aplos nō pmissos facere quid q̄ possent in dn̄i defensione· Sz
dix quoq̄ eis ihs· Ecce ueniet hora
et iam uenit ut dispgamini unus
quisq in ꝑpria et me solum relinquatis·
postea eleuatis oculis in celū orauit
dicens· pr̄ uenit hora· t c· et orauit
p ꝑse p ꝑdiscipulis· u· ꝑ hys qui

credidi erant p̄ vbū suū. d' tria orōne
Tunc uenit dn̄s iux villā.
tū ylr in villā que dr̄ gethse
mani que ē ad radicē montis
oliueti trāstorrēte cedrō. gts ē plā̄lis
grecus qui latine dr̄ cedroꝝ et introiuit
ihs in ortū cū discip̄lis suis et cum
intrassꝫ dixit eis. Sedete donec uadā
illuc et orē et ē uos orate ne intretis
in temptacōem. ne s. uos succūbatis
temptacōi et assūpto petro et filiys ze
bedei cep̄ cōtristari. et ait tristis ē aīa
mea usq ad morte. usualr̄ dcm̄ ē. i. m'l
tum tristis ē aīa mea. Tristabatur ñ
p̄ ruina ap̄loꝝ ul' p̄' ee usq exclusi
uū. tristabatur eñ donec se et suos
morte sua liberaret. ul' inclusiuū. s.
donec p' mortem suā redirent ap̄li
ad fidem eius et p̄gressus ab eis q̄
iactus ē lapidis procidit in faciem su
am et orauit abba pr̄. Si possibile
ē trāsf' hunc calicē. Jd ē abba q̄ pr̄.
et cum abba hebreum sit grecum ꝫ
latinū. in quo ī innuit dm̄ eē p̄rem oī
um gencium. ut uer' homo horre
bat morte et uellet nō mori si posset
eē de iusticia. sēbat. n. iusticia pris ut
xp̄c pateret et astucie misit h̄ sermo
ab eo fuit. possisum. h̄ uoluntas ñ
moriendi gl̄osos mres fecit. Sign. n.
uult carnis sensus nisi qd delectat ȝ
aū delectaret eos mori nō timuiderent
p̄ mori. Sꝫ q̄ hanc ñ moriendi uo
luntatem subiacuit co mentur. ym et
xp̄c subdidit. vn tn̄ nō q̄ ē ꝫ q̄ tu.
Quidā tn̄ adherentes demitate p
ticle. s. hic dnt misericorditer orasse
se p̄ iudeis ut si si posset quam
intrarent gētes sine cecitate uidere
non biberet hūc calitem mortem
s. q̄ iudeis q̄ imēbat et cum ue
nisset ad discip̄los īuenit eos dor
mientes et ait. Vel petro sic
hytonice. q. d. sic erat faciendum.
Sp̄c quid p̄mt' ē vr̄ sbaudi. q. p̄m
tem. hui siti sp̄m ī p̄mittendo ea
mori p̄mo. ꝫ esc p̄ carnis īfirmi
tas. 3° abyt et orauit eund sermo
nē dicens. et apparuit illi angls confortās
eum. Et fcs̄ est in agonia prolixius
orauit. i. in certamine ātra mortē.
Jam quasi uidebat mortē p̄ oculo.
Dū etiam mori uolebat quia p' uic
turus ipō. s. resurgendo et fcs̄ ē sudor
eius sic gutte sanguis decurrentis in terra.
et rediens ad discip̄los īueniens eos
dormientes. 3° abyt et orauit eund simo
nem dicens. et uenit ad discip̄los et ait
dormite et cum paululum dormissent
ait sufficit. Surgite eamus. De ligatōe
ad huc dn̄i et sanacione auricle.
Adhuc eo loquente uenit iudas cū
cohorte militum accepta a p̄
side et turba ministroꝝ accep
ta a p̄ncipibꝫ sacerdotū et armis et de
derat illis signum. q̄ osculo. ī dicaret eis
ihm et ipi duceret eum caute. Pu
tabant. n. qd magicis artibꝫ posset
se transformare et elabi. Et suscepto os
culo uocauit eū ihs amicū ul' yroni
ce ul' sedm statū p̄teritū. Et cū dixisset
ihs querentibꝫ se ego sum abierunt retro
et ceciderunt postea tenuerunt eum
et ligauerunt. Symō autem petr' am
putauit auriculam suo cui nomen
erat malcus. Ihs aū sanauit eum.
et ait petro. omis qui gladiū accep
erit gladio peribit. illo. s. qui uerte
batur an̄ paradysum ul' p gladio accep
to peribit. Nō accip̄ gladium cui datur
a deo ul' a lege ul' a iudice. De fuga a
Adduxerunt dolescentis.
ihm ad annā p̄' nō q̄ colle
ga cayphe ꝫ q̄ socer eius
turpe eēt sed cū anne an̄ positam
p̄tissent. adolescentes aū sequebat
eum amictus syndone sup nudo sꝫ
audi cor' ad. s. [illegible] ñ hēbat indutū
tū qm̄ syndo [illegible] nem. qui relicta
syndone aufu[illegible]git ab eis. Tradit
quidā hunc fuisse io quē ē fuisse
adolescentē longa p' eius uita indico
ē. Jd. tn̄ sup locum illū. vi. fu. n. q.
assꝫ m. dit. Judi ui faciebant ul'
petro qm̄ dicerent et tu ex ill' es ul' ia
colo cū traheret relicta syndone nu

Margin notes (left): Math 26 · Marc 14 · Luc 22 · Joh 18
Sciebat et Judas locū q̄ illuc cōsue
uerat ihs sic̄ cōue
nire cū disc' suis
vel tristis ē usq
ad mortē et pro
timore mortis
et
sacrm̄ent
Et ait petro sic
nō potuisti una
h. v. m.
Jn comuni dr̄ dix'
illic tribus quos dor
mientes

Margin notes (between columns): Math 26 · Marc 14 · Luc 22 · Joh 18 · volo

Margin notes (right): cete
ēq̄ m
tendet
in. g. t
tria.
d' fuga
Marc 14
Aliud

dus effugit ab eis. Vel tamen post opinatio quod asserendo dixisse. De prima negatione petri.

Sequebatur autem petrus a longe ut videret finem. Iohannes notus pontifici introduxit petrum quod cum in ianua esset hostiaria ancilla ait. Numquid et tu ex discipulis es hominis istius. Ait ille non novi eum nec scio quid dicis. Qui ita volentes excusare petrum dicit quod ubi dixit se non illum quem nec ipse novit nisi per... et tamen dixisset o homo non sum se negavit et non xpistum. Cum que dixisset homo nescio quid dicis se nescire eorum falsa consilia et dolos. Sed stultum est excusare quod dominus arguit. Ipse enim se reum lacrimis ostendit.

Prima huius effusio sanguinis Christi in circumcisione. Secunda in sudore. Tercia in flagellatione. Quarta in crucifixione. Quinta in mortuum lanceatione. Primo ergo ut caudamus membra nostra. Secunda in signum quod sanguinem suum integraret et fecundaret terram. Tercia ut redimeret nos ad serviendum. Quinta quod omnia misse in v partitum est. Sed quod in sola cena est quinquenaria sua effusio sanguinis...

Stabat autem cum ministris petrus ad ignem. Interrogavit autem pontifex ihesum de doctrina eius. Et cum dixisset in palam locutus sum quid me cedis ostendit in patientia maxillam non dedit ipso perhibenda ea alteram sed animo paratum esse ad patiendum si opus sit. Erit et misit eum annas ligatum ad cayphan.

Erat autem petrus. De secunda et tertia negatione petri. Stans in atrio et calefaciens se. Et dixit ei alia ancilla et hic cum eo erat. Dicebant qui astabant. Vere tu ex illis es et loquela tua et ydioma galyleum manifestum te facit. Et negavit petrus cum iuramento. Et ante hanc negationem exierat et cantaverat gallus et quasi post horam cognatus malchi dicebat se eum vidisse in orto cum ihesu. Et tunc petrus cepit anathematizare et iurare quia non novit hominem et statim gallus cantavit et conversus dominus respexit petrum et recordatus verbi petrus quod dominus dixerat egressus fugiens incancia quasi in gallicantu appellatum flevit amare. Sed ad quod non faciunt in ingressu domus anna ut trina negatio tota facta in atrio cayphe secundum ordinem. Io. Vel trina negatio per inchoata in atrio anne et consummata in atrio cayphe. Augustinus in libro de concordia evangelistarum asserit totam factam in atrio anne et que dicta sunt post missum ihesum ad cayphan recapitulando dicta. Ieronimus in matheum et beda in luca videntur velle quod petrus in atrio cayphe negaverit dominum. De sententia mortis.

Mane autem facto quesierunt apud cayphan sacerdotes et seniores populi et scribe et pharisei et querebant falsum testimonium contra ihesum. Et dixerunt duo falsi testes. Nos audivimus eum dicentem. Possum destruere hoc templum dei manu factum. Et post triduum non manu factum reedificare. Cumque non responderet ihesus exurgens cayphas dixit ad ihesum. Adiuro te per deum vivum ut dicas nobis si es xpistus filius dei benedicti. Et respondit ihesus tu dixisti. Sed dico vobis non creditis michi. Tamen videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei et venientem in nubibus celi quod de sessione dei et de eius adventu intelligi congruit. Post vel de adventu eius in orbem per predicatores. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens. Blasphemavit. Consuetudinis iudayce erat audita blasphemia inde scindere vestimenta sua. Quod ihesus traditus est.

Quid vobis videtur. Et dixerunt reus est mortis. Tunc expuerunt in faciem eius et hic erit etiam primum iudeorum spuere in faciem eorum quos abhorrebant et adduxerunt eum vinctum in pretorium et tradiderunt pontio pylato et non introierunt ne contaminarentur intrando domum gentilis. De suspendio iude.

Tunc iudas penitentia ductus retulit xxx argenteos dicens principibus sacerdotum. Peccavi tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt quid ad nos tu videris. Quasi tu videris quod feceris et sic penitentia est sine fructu. Quidam tamen sub una distinctione legunt quod ad nos tu videris quid scilicet pertinet ad nos. Forte sathanas qui possiderat iudam postquam fecit quod voluit recessit ab eo et ideo potuit iudas dolere quod fecerat ut ex dolore iterum intraret in eum sathanas ut faceret eum sibi inicere manus. Dic

p[ri]ma negatio petri
Math. 26; Marc. 14; Luc. 22; Ioh. 18
dicit et ignoravit; nosse
Sed et tercia; Secunda in sudore (?); Quinta; pro loco; idem
idem
ea (?)
Math. 26; Marc. 14; Luc. 22; Ioh. 18
de sententia mortis
quod ihesus traditus est
Prima illusio
de suspendio iude
Math. 27
Subtrahens se tu videbis in pena eius feceris in pena te perdisse et sic est fructus.

Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis ... de alapa ... si bene locutus sum.
et erit ihc

Iero super ps. cviii. quia magis offendit
iudas deum quando se suspendit quam in hoc quod
eum prodidit. Et proiectis argenteis in tem
plo abiens laqueo se suspendit et cre
pauit medius et effusa sunt uiscera eius et in
hoc quidam delatum est ori quo osculatus
est dominum ne per os effunderetur. Rupto
enim laqueo putatur prius cecidisse et cre
puisse. Utrum autem eadem die suspenderit autem
sustulit dubium est. Sed ante resurrectionem domini super
ponitur. Quidam tamen dicunt quod
audita resurrectione quam non sperabat se suspen
dit quod autem uerisimile non est. Dixerunt autem sacer
dotes quod non licebat eos mittere in cor
bonam quia precium sanguinis erat. Mit
tere intelligitur permittere quia non tulerant
eos et emerunt ex eis agrum figuli in sepul
turam peregrinorum. Cuiusdam scilicet figuli uel
est proprium nomen et dictus est ager alchedemach. id est
ager sanguinis quia fuit precium mortis in
usum mortuorum tradiderunt eos. Tunc
impletum est id est Ieremias. | Super agrum huius tes
Acceperunt xxx ar | tamenti quem dum esset
gen. sacerdotes scilicet uen | ta in eos postea ubi sa
ditores agri uel iu | lon iunctus est.
das precium appreciati id est Christi quem appreciaue
runt id est precio emerunt filii israel uel alii qui
erant a filiis israel nati. Non legitur hoc in Iere
mia sed in Zacharia pene eodem sensu et alius uerbis. Unde
quidam codices habent per prophetam sine nomine
aliquo dicitur. Ieronimus in maiori breuiario quia
antiqui codices habent in Asaph propheta
sed uicio scriptorum positum est in ysaia quia nescie
runt quis fuit asaph. Unde porphirius
notabat euangelistam imperitum cum posuisset ysaiam
sed non errauit ut sed scriptores similiter in marco
dicitur fuisse tercia hora vi crucifixum
fuisse dominum. Sed scriptores inperiti perperam
pro nota vi et non est littera sed nonum tamen scrip
serunt gammam litteram que sic figuratur. Et in for
te prius legitur geruam non est in marcho hoc propterea in
cuius uerba audi dicit si scriptor corrumpit
et ille dicit iii. quod admisit. Nam et cas
siodorus ita dicit errasse scriptores in matheo
qui scripserunt Ieremiam pro Zacharia et super
matheum dicit hebreum sibi ostendisse librum
Ieremie apocrifum in quo hoc scripta ad uerbum re
perit. Ieronimus in matheum in secretis. Iere hoc re
periuntur
perit. Sic apostolus scripturas quorumdam secretorum
profert. Ut in quod nec oculus uidit nec au
ris audiuit. In nullo enim regulari libro
hoc inuenitur nisi in secretis. Ysaias Augustinus
de concordia euangelistarum dicit apud Zachariam esse tantum de
xxx argenteis. In ieremia uero de emptione a
gri sed non de huius agri et ita dicit hoc capi
tulum ex duobus compactum uel ut dicit Augustinus
quedam ex prophetia accipienda sunt. De libris
Cum autem Ihesus esset. pylati ad iudeos et
in pretorio erunt ad Ihesum.
Pylatus ad iudeos querens quam ac
cusationem afferrent aduersus hominem hunc
et primo accusant eum de duobus quia prohi
bebat tributa dari cesari. et quia dicebat
se esse regem. Licet tamen dixisset uti acciperet
eum et secundum legem suam iudicaret. Dixe
runt nobis non licet interficere quemquam festis audi
hys diebus uel potestate translata ad alios
hoc dixerunt. Intrans ergo pylatus pre
torium propter accusationem nullam reputans
quia audierat forte Ihesum dixisse reddite
que sunt cesaris. Dixit autem ad Ihesum tu es rex
iudeorum. Et Ihesus tu dicis hoc a te an alii dixe
runt de me. id est in hoc accusant me tibi.
Et ait pylatus. Numquid ego iudeus sum
quasi dicat ego non sum iudeus et ita a me non
audio sed gens tua id est quam tuam dicis uel
de qua natus es tradiderunt te michi. Et
ait Ihesus. Regnum meum non est de hoc mundo.
Cui pylatus ergo rex es tu. Ihesus tu dicis
quia rex sum ego ad hoc ueni in mundum ut
testimonium perhibeam ueritati. Cui pylatus
quid est ueritas. et iterum exiens dixit iudeis.
Nullam in eo inuenio causam. At illi cla
mabant commouit uniuersum populum incipi
ens a galylea usque huc quod herodes il
Cumque accepisset lusit.
pylatus quod homo galileus esset
quia herodes in illis erat hys diebus
uolens deferre ei misit ei Ihesum ut tamquam
galilee hominem galileum uel absolueret
uel dampnaret. et ideo reconciliatus est herodes
pylato super nece galileorum quam prediximus
et gauisus est herodes quia ex multo
tempore cupierat Ihesum uidere et signum
ab eo uidere. Sacerdotes autem constanter
accusabant eum coram herode qui tamen accusent

Margin (left of first column): Ier. — uel auctoritatem — et dederunt eos in agrum figuli sicut ... a filiis israel — Asaph — matheum — Ier. — glosa — uel Ieronimus
Margin (between columns): Luc. 23 — Joh. 18 — Luc. 23 — viii — pregnate
Margin (right): non — interrogat
Margin (foot): non tu dicis i. uel dicere potes ... tu dicis i. quod ... dicere posses ... demissum ... interrogatur

Exº xijº· Alios occidebant ut xº et y latines i memoria progenitorum egipti quidem hec adhuc fuerunt d... sat.

ihm inmittis nec accepisset. ·Sz abeo·
spiuit eum et illusit et estimans eu
fatuum ul' nō sane mētis et insigni
illusionis induit eum alba ueste. Et
pylatus dix iudeis· qz nec ipse nec hodes
inueniebant in eo cām et io correctū
flagellis dimitteret. Turba aute uniuer
sa clamauit crucifige eum. Cumqz py
latus remisisset accusabant eum iudei
quo qz filium dei se fecit. q pylatus sedit p tribunali
Tunc g pylatus magis hora·vi·
timuit. et ingressus ad ihm
ait illi tu es rex iu. Jhc autem
non dedit ei uerbum. Cui pylatus michi n
loqueris. Nescis qz habeo potestatem dimitte
te et crucifige. Rn ihs non heres i me
potestatem ullam nisi datū fuisset desu
per. Accusare sino ... et ... q. timore potestatis
superioris cogebatur pylatus. Dix eum
ihs maius peccatum quā iudeos. Cumqz py
latus quereret dimitte eum clamabat
iudei. Si hunc dimittis nō es amicus cesaris.
Omnis qui se regem fac contradicit cesa
ri. Audiens h pylatus eduxit ihm fo
ras et sedit pro tribunali in loco qui dr
licostratos hebraice gabatha qz sonat
uarietatem pauimenti. Erat autem
parasceue hora q. vi grecis cum ... iudeis
crebro utebantur notabilis parasceue
... latie. Sic dicebant illam vi qz i
ea preparabant necessaria p sabbato sicut in deserto
duplo colligebatur manna. Poterat g
vi ee et usqz ad eius complecionem pauca
sunt ea que leguntur usqz tenebras et a vi
completa sunt tenebre. Marcus dicit ho
... intellige hōm qua linguis
crucifixerunt ihm iudei. ul' io uocauit ho
ram vi ppaciem diuine mortis pl' qua
enim i nocte uiduarunt eum reum mor
tis fluxerunt usqz ad crucifixionem tres
hore diei. et tres hore noctis. Secundum horam
i medullio dum crucifixit et io in hanc et
in illam portam. Nam et est inter ter
iam et vi· celebrat missam et cū ma
ne celebratur missa dz tamen cantari.
Cumqz accurrent eum in illis nich. Rn p
diem ante festum pasce conuenerant
fides nouis introducta consuetudinem

tere cum deuitis quatenus petissent
in memoria qz ea
die egressi erant
de seruitute pha
onis egyptijs eos
depellentibus eos
exire. Hd qz fuit c
luna xv constat
et fuisse eam xv.
Cumqz optionem
eligendi dedisset
ihm i nocentem
aut barrabam
latronem eligerent
barrabam. Scri
bit barrabas et
sonat filius ma
gistri. Scribitur barrabas et sonat filius patris.

Qz ieiunijs differt
missa usqz pº vi. et in
xlª usqz pº ix. ... pro cast
... ... sum
ee qua ... uen
dita missa cum sexta q
ramus accedem ...
endi hōm edendi ul'
forte qz nō solū pas
sionis sz mortis et se
pulture et ascensionis
~~sit~~ ... in missa i memori
am mortis et ascen
sionis celebratur pº
... memoria sepulture
pº ix forte i memoria
... celebrat ...

q pylatus volens tradidit ihm.
Tunc misit ad pylatum uxor sua dicens nich
tibi et iusto illi multa enim pas
sa sum per uisum hodie propter eum. Sed
diabolus nichil poterat ... mistium ...
cognoscere et io laborabat ne xº moreretur.
Forte gaudebant iam sancti i limbo
inferno. Sz et nō uult. Videns autem py
latus qz nichil proficeret sz magis tumul
tus fieret lauit manus dicens. Innocens
e sum a sanguine iusti huius. Et rn omnis sag
uis eius sup nos et sup filios nostros. Ubi sanguinis
et ihm flagellis cesum tradidit eis ut
crucifigerent. Statutum erat a romanis ... cru
cifigendus prius flagellaretur ul' forte ut
iudei flagellis saciati a morte desiste
rent. Ad hunc columpna cui alligatus
fuit uestigia cruoris ostendit. De illusione militum.
Milites g presidis
suscipientes ihm exuentes eu
circumdederunt eum clamide coc
cineam ad similitudinem purpure qua
reges utebantur et potuit in clamide il
la ad purpuram ee intus assuit ut iesum a
clamide et sola qz et
martis d'er i dut
purpura ... ...
te complectentes cō
ronam d spinis impo

Tria illusio circa
has ... an
te ... ...
... ...
q ... illusu ... nos.

Margin notes: Sz salicamenta fuit — ... pylatus ... iudei ... — ... — ... — satisfiat militum — aliqd — ... a ... — ... — [illegible]

... quid ... ... accusatores ... ... salvatorem ... ... expurgat ... ... ab egypto ... ... accusas me ... ... pharaone ... ... accusas me qz me dixi regem ... ... te regali ... ... accusas qz ... dixi filium dei ... ... ut introducent te i terra meliora 2 optima

sunt capiti eius qui attendens considerans
se se domini spinas illas assumit iuncos
fuisse marinos quorum acies non minus dura
est spina et penetrantior unde et poeta et acu
ta cuspide iunci. Credibile autem est aculeos
coronae cruorem capite extraxisse sicut
flagellorum dorsi extractus est et sanguine
sudore alias partes corporis tinxit ut non tan
tum manus et pedes et latus dicatur cruenta sagit
te sed tota veste cuncta. xpm ascendit.
de bostra praecepit dere Hanc percussionem
runt manu eius plangemus per dominum
harundine et illu repententam quam legimus
debant ei tamquam persimilem planctum
volenti regnare non flatus est facimus et vere
valenti et genu flexo mandata domini placa
dicebant. Ave rex gimus super nos et filios
iudeorum. Et licet hic facerent nostros. Hanc de
rent gentiles ut super altare ponen
deis auctoribus sic dum est ut de altari
bant sed in pascaverit tollat eam bauli
cum orat pro perfidis in quia de humeris
dis gentibus non flecti lata tulit eam symo
mus tamen forte videri cum militibus (Cyrene)
hic agebant et ex percutientes harundine cap
ut eius percutiebant et exuentes eum purpura
induerunt eum veste sua et duxerunt
eum ut crucifigerent baiulantem sibi crucem.

De Symone Cyrineo.

Et exeuntes invenerunt Symonem Cyrenensem patrem
Alexandri et Rufi et hii duo putantur fuisse discipuli Christi. Et angariave
runt eum tollere crucem post Ihesum id est ad an
gariam coegerunt eum que est et onus o
peris preter par. angaria tamen pertinet. Sequebantur
autem Ihesum mulieres plangentes eum quibus
ipse ait: Nolite flere super me sed super vos
et super filios vestros. quasi dicat. flete pro imminenti
excidio gentis vestre. Ducebant et duo
nequam cum eo ut interficerentur et venerunt
in locum calvarie quod hebraice dicebatur gol
gatha. Calvaria est proprie os capitis humani nu
dum et quod nudum et quia ibi decollabantur
rei et multa ossa capitum ibi sparsa erant
dicebatur locus calvarie vel calvariae. Tra
dunt hebrei in epistola ad romanos ut velle quod ibi
sepultus fuit Adam et a capite eius dicitur
calvarie et ei dictum ab apostolo. Surge qui

Iudei dicunt: tota tunica erat picturaria opere reticulato super in ducta quod ubi usque est ita ...

dormis et exurge a mortuis. et illumina
bit te Christus. De qua opinione dicit Ieronimus quod fauo
rabilis est interpretatio et mulcens aures non
tamen vera. Unde credimus hoc esse falsarios potius
introductum sic et multa alia. Cum autem cruci
figerent eum dicebat Pater dimitte illis
quia nesciunt quid faciunt. *De divisione vestium. Tunica.*

Tunc fecerunt de vestibus eius excepta tunica. iiii.or partes
quia quatuor erant milites qui eum
crucifixerunt. Tunica autem erat inconsutilis reticulato opere facta et ideo scindi non po
terat desuper contexta per totum. hiis. s. pannum
aliquem ex transverso super humeros positum
ad modum corrigie pellitus et sortiti sunt
de ea cuius esset. *De titulo crucis pilati.*

Scripsit autem Pylatus titulum de eius
id est in titulo causam mortis eius. Ihesus
nazarenus rex iudeorum. quasi dicat. ideo crucifixus
quia rex erat iudeorum. Et scripsit illum hebraice
grece et latine ut diversarum linguarum homines
qui convenerant ad diem festum illum legere
possent et intelligere. Ut autem principium tituli
scriptum fuit tribus linguis incertum est. sed
hic finis rex iudeorum sic scriptus est. hebraice mal
chus iudeorum. grece basileos exomosoleon
latine rex confitentium. Crux autem in hebraice super
lignum transversum ad hiis formam tau. Sed
Pylatus supposuit ... et tabulam af
fixam ei et in tabula erat titulus sic.
Dicitur autem iudeorum esse fuisse iiii. fuisse diver
sa ligna et fuere in totidem diversis generibus
lignum erectum transversum tabula super truncus
quidem cui affixa erat crux qui in rupe de
fossus fuit. Invenitur autem lignum dicitur cedrus et
palme et cypressi et ut quidam tradunt
olive et cedri. Dixerunt autem iudei Pyla
to ut mutaret titulum et noluit immo af
firmavit dicens quod scripsi scripsi. Unde libere scripsit. Pre
tereuntes autem blasphemabant eum dicen
tes. Vath qui destruit templum dei et cetera.
Similiter et sacerdotes illudebant. Alios sal
vos fecit se ipsum non potest salvum facere.
quasi dicat. Nunc apparet quia non ex se sed ex belzebub
sanabat potius ei se sanaret. Demones
enim scientes vires suas fractas hic age
bant ut descenderet de cruce. Tamen in tho
bia super excecacione piscis legitur demonem

Vel 2 ebr lingue. Significat quod omnis religio
in per linguam hebraicam designatur quia ... cum
prius religio dignitatem ... dei
Et omnis sapientia que per grecam. Et potestas
que per latinam per dominio romanorum. credere
debent illum deum et hominem ... regem
quem pendebat in cruce.

stetisse super brachium crucis et consedisse ante Christum aliquam maculam peccati habet. **De diversis muneribus latronum.**

Et unus de illis pendentibus blasphemabat eum. Alter blasphemantem increpans ait: Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Et audivit: Amen dico hodie mecum eris in paradyso. Non intelligas de terreno unde expulsus est Adam. nec de angelico quia ad illum ante Christum nemo ascendit. sed in requie quod est esse cum Christo. Vel hodie eris mecum quod est esse in paradyso. Forte fuit anima eius cum anima Christi in infimo Abrahe et cum illa regressa. et quia non sunt penetrati latro celos. Et ex multis aliis locis scripturarum exprimitur quidam doctores multa esse loca beatorum scilicet celum paradysum scilicet aerem et loca scilicet inferiora et terrena ubi beate vivunt nec tamen deum videbunt. Soli enim perfecti cum angelis fruentur visione dei. omnibus esse deum putant. In domo patris mei mansiones multe sunt. **Quod virgo virgini commissa est.**

Stabat autem iuxta crucem Iesu mater et Maria Cleophe et Maria Magdalene et Iohannes. Et dixit Iesus matri de Iohanne: Mulier ecce filius tuus. Et Iohanni ait: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit discipulus eam in sua. quia suam huius matrem vel in suam quam propter vel in commendatione tum suarum tamen nichil apte habuisse. Propterea quod eo esset virgo virgini apostolus iste spiritualem curam eius gereret.

Maria Iacobi astitit crucifixo. omnino in die eadem legitur passio eorum ipsum sed mito primum quia semper sit postremus.

De tenebris.

Sexta hora tenebre facte sunt usque ad horam nonam super universam terram. Sed fuit eclipsis solis ut quidam mirati sunt quia luna e regione erat ad solem. Eclipsis autem fit solis in sinodo solis et lune. Legitur quod cum esset Athenis et vigebat studium. Et cum inquisivissent philosophi causam tenebrarum nec invenirent dixit Dyonisius Ariopagita: Aut deus nature patiebatur. et fecerunt aram et superscripserunt: Ignoto deo. De quo in actibus apostolorum legitur. Tamen ceteros invenire velle quod tenebre fuerunt tantum super universam terram videre quod super universum orbem

Quidam tribus horis protense sunt tenebre. sic et nos vel quia ter celebramus tenebras ecclesia triduum ante mortis quod triduanas facimus exequias quod nec alibi monachi faciunt lectiones nisi per

diffuse fuissent in aliquibus hystoryis ethnicorum invenirentur. Et sic tribus diebus fuerunt tenebre super Egyptios infra vero Iesse ubi erant filii Israel lux erat. ita tunc quod super filios Israel erant tenebre aliis nationibus lux fuerit scilicet gentibus.

mortuus est et sic est per matutinas tenebras insinuatur quia in illis diebus ex ficto candelarum fuga significat apostolorum vel quia paulatim fit occasio prophetarum apud gentes ... tandem dominus mortem intelligit.

De clamore domini ad patrem.

Et circa horam nonam clamavit Iesus voce magna dicens: Hely vel eloy lamma sabacthani. Una dictio est hely et sonat deus meus. hel non nomen dei est ymis. Quasi autem sonet vox illa Christi exponitur. Deus deus meus quare me dereliquisti. Psalmus est quia psalmus ille qui eiusdem verbis incipit de Christi passione est non ut quidam ex persona David vel Hester vel Mardochei. Et dicunt quidam Helyam vocat iste. hii Romani erant non intelligentes hebreum. Clamabat autem Christus se derelictum a patre. non quod divinitas ab humanitate separata esset. sed quia in traditus erat a patre calamitatibus. quod videbatur derelictus vel se derelictum a patre dicit quia sic se inutilem videbatur eius passio quia de toto genere hominum non videbat quis redimeretur. solus latro qui credebat eum.

Unde dicitur ysaias. factus sum sicut qui colligit in messe. et in ipsis singularis sum ego donec transeam. excepta beata virgine quam et sic cum dicere credimus. Ab hys enim semper excipit.

Maria hora nona mortuo domino centurio factus est pro fide nostre et perfidis recedentibus hic ait Ioseph et Nichodemo disponere de funere et mulieribus accedere. propter quod hora nona convenimus non ad missas locus offerri. sed quod futuris ob sequentibus

De morte domini propter gustatum acetum.

Postea dixit: Sitio. Vas autem ibi erat positum aceto plenum. et unus ex militibus implevit spongiam aceto et imposuit eam harundini super posita et ysopo et circumligatam et dabat bibere. Fuerunt qui dicerent crucifixos citius mori si acetum cum felle biberent. et ideo milites acetum posuissent ut citius possent liberari a custodia si citius morerentur quos crucifixerant. Potuit esse quod vile vinum secum tulerant ad bibendum et ex calore quod acetum factum est. Unde et nondum eius acredinem Christus excedit. Vinum mirratum

Vide quod in passionibus sanctorum et mortibus sollempnisat ecclesia et iocundetur in postea in die mortis salvatoris sui exultare et sollempnizare deberet. Sunt quo tres cause quare assignantur a sanctis patribus quare non sollempnizat et exultare presumit. Prima quia in verbo peccati commissi in eadem presumpsit eo die dominus patibulum crucis sedi pro populo. Deum exemplo per moysen. Dominus pugnabit pro nobis et vos tacebitis. Et ea die vere dominus pugnavit pro nobis contra quam in istio condit ut quia per gratiam se discordie abstinuimus et innoluimus. cum non velit illa die ecclesia innolere neque gaudere. quia exultavimus ipsi crucifigendo dominum

Math 27
Marc 15
Luc 23

a cū ipse lle mixt | Lumq3 libasset i ace
tū dix̄ ɔsūatū ē · q̄ p̄ · s · ſi optebat an
quā moret̄ ul' ... hūane corrupcionis
dix ēē ɔsūatū · Ihē aū clamauit uoce
magna dicēs | p̄r ī man' t' ɔm̄ spm̄ et
inclinato ca | pite emisit spm̄ · De signis
Et ecce uelum te | **in morte dn̄i ·**
pli scissum ē ǭ erat an̄ sc̄a scō
rum asūmo usq3 deorsum ·
Remigi' d' uelū qd̄ dicebatur exterius
scissum ē qd̄ mistice tm̄ dicit ul' erat
forte appensum an̄ fores templi qd̄ ad
tegendas fores appositū d' Iose · cū i tiori
uelo scissurē ē · Nam ꝫ mew' nazareus
sup'liare templi in finite magnitudinis
scissū ēē leg' · audite ꝫ īāe uoces tu
seam' a bhys sedibꝫ · terra quoq3 mota
ē petre scisse | monumēta apta | et qui
dā sci surrexerūt a mortuis et uene
runt i urbē et apparuit multis | forte
fuerūt dequibꝫ sup eplam ad hebreos
leg' | qd̄ multi affectauit sepeliri inter
ra scā ut cū dn̄o resurgente resurge
rent | utr̄ aliqui eoꝝ ita p'mansūt et
cū dn̄o ascenderit nescim' · ǭ si aliqui
eoꝝ iterū mortuus sit p' dn̄m uo' testifi
cati s̄ | samus ꝫ eoꝝ quorū dā scōꝝ ad
huc quiescunt i irlm̄ | et scs̄ samoth'
in' eoꝝ fuisse phibebat · | hys uisis cē
turio et qui cū eo custodiebant ihm̄
timuerūt et dicebat uē filius di erat iste
Iudei aūt ne remanerēt | **De fractis crurib3 latronū**
petentes in cruce ī mag | **xp̄c lanceatus ·**
die sabbi | rogauerunt pylatū frangen
tur crura eoꝝ et tollent' | ne festū horro
re cruoris fedaretur · Cūq3 milites p'
mi fregissent crura ꝫ uenissent ad ihm̄
i ueientes eū iam mortuū os n ɔminu
erūt ereo · Sꝫ unus militū lancea la
tus eius dextrū apuit | ꝫ ɔtio exiuit
sanguis et aqua | et qui lanceauit eū
ut quidā tradunt cū fere caligassent
ocli eius | et cruū tetigisset oculos suos
sāg' clare uidit · **de sepulchro domini**
Cum aū s' fctū eēt | ioseph
ɔ turio · i · de ordie curie aba
rimatia q̄ ē ramata ciuitas
helcane pris samuelis | diues et uir

de quo ꝫ quidā putāt scptū ēē p̄s ·
Bēs u' qui n ɔsensit actibꝫ et ɔsilys
alioꝝ | petyt a pylato corp' i' ę et ipse d'
aplis erat ihū ſꝫ i occlto · venit et cū
eo nichodemus fēns mirre et aloes ·
q̄ · libras c · Ista amaritudie sua arcēt
uermes a corpibꝫ mortuoꝝ | et acceperunt
corp' ihū et inuolut' sindone q̄ emat
ioseph ligauit linteis et alys que
creditur attulisse nichodem' · Erat aū
nō longe monumētū nouū excisum i
petra in quo posuit eū | ꝫ ǭ i simplici
sindone iuolutū erat corp' i' | instituit
silu' p̄p' ut sacrificiū altaris ī lineo tm̄
panno celebret' · De monumēto dn̄i d'
beda sup mr' | qd̄ dom' fuit rotūda de sb
iacente rupe excisa | tāte altitudinis ut
uix hō manu extēsa cl'm posset attin
gere | introitū hns ab oriente cui mag
nus lapis appositus erat | posiciosi p'te
eius aquilonari locus dn̄i corꝑis decē
tem pet' fcs̄ ē · vij · pedes hns longitu
dinis trb3 palmis alti' cetō pauimento ul'
ī ipso ensiens q̄ · sarcofag' sup positus
pauimēto | ul' ī ipo priete loculus fcs̄ e
rat sic fit ī muris domoꝝ co uiteſilia
reponēda · Nam ut dit beda locū illū
n desup ſꝫ a latē meridiano patulū ubi
corp' inferebatur | ǭ tm̄ pori fine agnit
ut eēt q̄ · sarcophag' sup latus inclinat'
aptam a late hns n de sup | color u' mo
numēti et loculi rubicūdo et albo dī ēē p
mixtus | et erat maria magd' · et altera
maria ɔsidantes ubi positum erat cor
pus i' | et reuertentes pauerunt ūgenta q̄
dui licuit eis opari · sabbo eciā quieue
rūt · **De custodibus sepulchri ·**
Altera aū die q̄ ē p' pasce ɔuenert
sacerdotes ꝫ phisei ad pylatum
dicentes · ſꝫ · n · seductor adhuc ui
uens dix p' tres dies resurgam · Iube
g' custodiri sepulchꝝ ne discipli eius fur
to sublatū dicant surrexisse | ſꝫm hanc lit
terā p3 ǭ sabbo h̄ fca s̄ | tn̄ remigi' expo
nit h' pasceue ɔuētem dn̄ice passionis
que īcepta ē a p̄a uigilia noctis ut sup
diximus · et legit ita | altera die q̄ ē p'
hanc pasceue · i · p' inceptaꝝ hui' p̄pa

Math 27
Luc 23
Marc 15
Joh 19

...ū c̄ cai fix' ē q̄ ē sepm̄ gre potheos · i · d' | basilicos cismon i · rex mi · ... i · an sc̄a ... graseli · opat' est salutē · Emosotas i · i medio gibi · tre | ... septm̄ est gre · d' crux fixa fuit in pet' · ... sa
... pysca thoyn cosmos i · pet' qm̄ uidis fudamentū totius fidei hui' mudi

conis. hec est ipsa vi. feria que orta est post eius
inceptionem. Visum est forte remigio quod ea die
posuerint uidi custodes sepulchri et signauerint
lapidem quod sabbato non fecissent. Vnde pyla
tus ait. habetis custodiam. id est do uobis licentiam po
nendi custodes. ite custodite sicut scitis.

Vespere autem sabbati. De aduentu mulierum.
que lucescit in prima sabbati cum ad
huc tenebre essent uenit maria
magdalene et altera maria et mar[ia]
salome ad sepulchrum cum aromatibus que pre
parauerant. Quidam non in duas uenisse putant
quia super due dicte tantum fuit considerasse sepulchrum
et reuertentes parasse aromata. et dicit quod
addit est hic et salome est exposito alterius in tantum
quos sufficiat opponere usum esse qui te
stantur. Crisostomus dicit matrem filiorum zebe
dei uocatam salome. et lucas dicit post mulieres af
fuisse iohannam quam credo fuisse uxorem cuse pro
curatoris herodis nomine uespere uti dicit augustinus
de concordia euangelistarum nocte significat apte totum et
est uespere sabbati. id est nocte sabbati. Sed ne de ipso
uespere qui est initium noctis intelligeres mu
tauit genus et ait quia refers ad sensum signi
ficationis. quasi. nox lucescit in prima sabbati
id est dominice. quia nocte sabbati ueniunt non tamen ipso
parte noctis sed diluculo. De ordine dierum.

In hac nocte mutatus est ordo dierum. nam primo
erat ut dies precederet noctem. deinceps factor
mutato temporum ut nox precedat diem. et hec
nox communis fuit et sabbato et dominice diei.
et in psinodoche dicitur dominus fuisse in corde terre
tribus diebus et tribus noctibus. accipiendo
per extremam partem parasceues totum diem cum noc
te sua. et sabbatum totum et primam noctem domini
ce diei in parte. Tamen augustinus uidetur uelle hanc mu
tationem factam in parasceue. utpote nox uero que fuit
erit etiam parasceue. et orto iam sole. id est cum ce
li aborientis partibus iam albesceret. dice
bant ad inuicem. Quis reuoluet nobis la
pidem ab hostio monumenti. et respicientes uiderunt
angelum sedentem super eum. Iam enim re
motus factus erat domino resurgente. et clau
so sepulchro egressus erat ihesus. Quidam
in monasterio sancti laurentii anno ab incarna
tione domini. M. c. xi. cum intranti sigillo suo
qui tactus erat insoluto et perfecto anulus cui-
uis in aere factus est. Sic potuit clauso xpistus

exiit monum[ento] [?]

ex corpore sepulchri. Angelus autem postea tulerat la
pidem ut egressus iam factum indicaret. pro
timore autem exciti custodes iacebant uelud
mortui. De hora resurrectionis.

De hora resurrectionis solus sepulchri deo cogita ua
rie locuntur auctores. Ieronimus in libro
xii. hominum. uespere sabbati ait
contra eos. matheus uero et ualde mane una
sabbatorum. uenit ad monumentum. hominis duplex est solo
aut enim non recipimus marcum omnibus his
ce libris pene hoc capitulum non habentibus. aut
utrumque uerum dicemus. matheus quidem dominum surrexisse de
monstrat uno sero. id est uespere sabbati. Marcus
quando uidit eum maria magdalene. id est mane sab
bati factum expositionis lucet. Non uespere sed cresce[n]te die
sed noctis uespere dominus surrexit. Denique gre
cus habet uno parasceue hoc est sero. Sic ergo do
mino uespertino tempore diei sed sero. id est profunda
nocte surrexit. Vnde et mulieres admonu
imus potuit accedere custodibus quiescen
tibus et principes sacerdotum dixerunt quia
discipuli nocte uenerunt. uti autem suas noc
te fuit mulierum alie sciunt alie nesciunt.
Sed augustinus quod noctibus obsistat nesciunt non re
cesserunt. unde maria magdalene secundum ioh
nesciat. altera magdalene secundum matheum sciat.
Non enim eadem ante stare et postea nescire no
potuit. Denique alterum esse cognoscere. illa
amittit terre pedes dixit. ista prohibetur.
illa angelum uidere meruit. hec primo
ueniens neminem uidit. illa discipulis dominum
surrexisse nuntiauit. ista raptum esse pu
tauit. illa plorat. ista gaudet. Illi xpistus
occurrit. occurrens hic querit mortuum. Augustinus uero ut
supra diximus dicit eum diluculo surrexisse.
Cui consentit auctoritas illa qua dicit dominum xl. ho
ris fuisse mortuum. et totidem diebus ante
ascensionem post mortem in terra. quia iiii. ho
ris uespertinis parasceues et xxxvi. et dua
rum noctium et unius diei. Ecclesia quoque assentire
uidetur qui matutinas laudes prima die celebrat.
et post sacra in sua ambitu facit quod samp
son media nocte surgens tulit portas ga
ze. Sed et anima xpisti rediit ab inferis et reddi
ta est corpori facto impassibili. ueri enim anima xpisti te
sta est impassibilis cum egressa est a cor
pore tamen cum reddita est corpori ne sine gloria
careret. Sed memini me legisse de sanctis quos

eduxit de inferno sicut non fuerunt post resurrectionem
legimus dominus noluit forte post passionem filia Ierusalem
vel sic dicitur de dextro fine facit quod apostoli tradiderunt
runt inter tenebras mi ea nocte sic dimitti
ris. i. super se plurimos populum abeuntes usque ad
fines orbis. Dedimus predam noctem
tate adventus mirum ad monumentum si
ut esse iudeis. vi. quod preceptis irridet eos et
de apparitionibus et numero angelorum glo
sa supra minus plene diffinit. hic dixisse
sufficiat quod .x. apparitiones Christi post resurrectionem
leguntur in euangeliis. v. ipsa die resurrectionis et
quinquies post. Et in apostolo legitur quod visus est
iacobo et .d. fratribus simul sed nec temporis nec
modus diffinit. Quidam dicunt quod iaco
bus mortuo domino vovit se non comesturum
nec bibiturum donec resurgeret et ideo dicunt quod eadem
die resurrectionis apparuit ei. Sunt etiam qui dicunt
eadem die vespere quia sepelierunt dominum a
iudeis incarceratum et nichodemum latuisse
se et deinde factum discipulum et ideo ante alios
statim apparuit ioseph incarcerato ad consolan
tionem. Et factum est quod angeli locuti sunt mulieribus. Dum
autem consternate essent mulieres
de hoc quod viderant. Ecce
duo viri. i. angeli corporibus humanis ste
terunt iuxta illas. Cumque declinarent
vultus in terram dixerunt angeli ad eas.
Quid queritis viventem cum mortuis. i. in se
pulchris qui solus est mortuorum non hic est sed sur
rexit sicut dixit vobis dominus esse in galylea. Notandum
quod sancte mulieres se corruerunt sed inclinaverunt
vultum et ideo mos est ecclesie ut ex earum exemplo in
memoriam dominice resurrectionis et in spem nostre
omnibus dominicis diebus a pascha usque ad pen
tecosten non flectimus genua orantes et
addiderunt. Ite discipulis eius dicite quod
surrexit et ecce precedet vos in galileam.
et recordate sunt verborum domini. Quod cucurrit Iohannes et Petrus.
Cucurrit ergo maria magdalena
et venit ad petrum et Iohannem et
ait tulerunt dominum meum
de monumento et nescio ubi posuerunt eum. Hoc agebat inea
vis amoris vel consternatio mentis. Ut non
invento non crederet nisi revelatis. Cucurre
runt ergo illi duo ad monumentum
et invento corpore cum vidissent sudari
um capitis et linteamina posita seorsum
crediderunt verum esse quod dixerat mulier
et redierunt ad semetipsos. i. ad hospitia sua.
Maria vero magdalena. Quod iterum apparuit domino.
lena que cum eis redierat re
mansit ad monumentum foris
plorans. Cum inspexisset vidit duos
tos angelos sedentes iuxta loculum corporis
unum ad pedes alium ad caput. Qui dixerunt illi.
Mulier quid ploras. Que ait. Tulerunt dominum
meum et nescio ubi posuerunt eum. Et conversa vidit eum
stantem et nesciebat quia ihesus esset. Dicit ei ihesus.
Mulier quid ploras. Quem queris. Illa existi
mans ortulanum esse ait. Domine si tu sus
tulisti eum dicito mihi ubi posuisti eum et ego
eum tollam. Dicit ei ihesus. Maria. Quo audito sta
tim agnovit eum et ait rabboni quod
id est quod rabi magister. et procedens voluit
tangere pedes ut consueverat et ait ihesus.
Noli me tangere nondum enim ascendi
ad patrem meum. supple in corde tuo
quasi dicat quem tamen mortuum queris viventem tan
gere non mereris quia sic putas cadaverum sublatum
non filium equalem patri. Sed vade et dic
fratribus meis. Ascendo ad patrem meum et pa
trem vestrum deum meum et deum vestrum. hic est imperio est ut me
videant ascendentem. De invidatio custodum.
Quidam autem de his fuerant custodes redi
erunt nunciantes principibus
sacerdotum que facta fuerant. At vel
le pecunia copiosa corrupti sunt. Nobis dor
mientibus furati sunt discipuli eius corpus eius et divul
gatum est verbum hoc apud iudeos usque in hodiernum
diem. Quod apparuit mulieribus in via.
Venit autem maria magdalena in
credens inventis aliis que
cum illa prius fuerant ibant
simul ad discipulos iam certe de resurrectione et ec
ce occurrit eis ihesus dicens. Avete. Ille autem
accesserunt et tenuerunt pedes adorantes.
Dicit eis ihesus. Ite nuntiate fratribus meis ut
eant in galyleam ibi me videbunt. hanc
visionem suam in galylea preceptis domini
meorum quod mea credimus omnes disci
pulos affuisse et ex pluribus quibusdam
duriciam cordis eorum eos plenius de certi
tudine. Abierunt autem mulieres et nun
ciaverunt omnia .xi. lugentibus et hiis
qui cum eis erant et visa sunt ante eos sic

Nota de apparitione angelorum contrarietas videtur inter euangelistas. Matheus enim dicit quod mulieres
invenerunt unum sedentem ad hostium monumenti super lapidem revolutum. neque
commemorat plures. Marcus dicit quod invenerunt in dexteris unum sedentem. Lucas
dicit quod invenerunt duos stantes. Iohannes qui ultimus quasi corrector dicit quod duos invene
runt sedentes unum ad caput alium ad pedes. hec et diversa sic esse non tamen
adversa. Credimus enim quod tres apparuerunt angeli. unus primo sedens super lapidem
qui transtulit se ad dexteram loculi. et quo erant etiam alii duo primo stantes
et postea sedentes

Margin notes (left): angeli locuti sunt mulieribus; Math 28 / Marc 16 / Luc 24; Luc 24 / Joh 20; ioseph; maria
Margin notes (right): Joh 20; Math 28; Math 28

Unde videtur aliquos fuisse in oculis eorum ne eum agnoscerent. Alibi legitur quod apparuit eis in alia effigie, sed aliqui dicunt, id est ideo ne eum agnoscerent. Evangelium venit.

deliramentum verba hec. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum ut Lucas dicit. Et sciendum quod visibile est quod dominus apparuit et sic non legatur in evangelio. **Quod apparuit duobus euntibus** **in Emaus.**

Eadem die visus est duobus discipulis euntibus in Emaus, quorum unus dicebatur Cleophas, tacito nomine alterius. Putant Lucam se innuisse more scriptorum sacre scripture. Sed Ambrosius suis scriptis dicit illum vocatum Amaon. Post vastationem urbis sub Marco Aureliano restaurata est Emaus et dicta est Neapolis. Hec erat a Ierusalem in spatio lx stadiorum. Tradunt greci scriptores herculem gygantem uno anhelitu c.xxv passus cucurrisse et stetisse, et astando spatium hunc vocant stadium. Cumque octo stadia faciunt miliare, in summa lx faciunt vii passuum et quingentos, vii miliaria et iiii stadia. Lucas dicit et ius partes quarte. Et erat cum eis Ihesus et oculi eorum tenebantur ne eum agnoscerent. Potuit esse ut mutato eiusdem modo corporis in modo alterum non potuit sed in quadam alteratione per quam subito visus non agnosceretur, ut si quis quem viderit puerum sicut Paulus post occurrentem sibi iuvenem viderit non mox eum agnoscet. Et cum agnovissent eum in fractione panis et evanuisset ab oculis eorum, eadem hora regressi sunt in Ierusalem et invenerunt congregatos xi et eos qui cum eis erant, dicentes quod surrexit dominus et apparuit Symoni. Et illi narrabant que gesta erant in via et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. **Quod apparuit illis absente Thoma.**

Quidam tamen ex eis non crediderunt, ex quibus unus erat Thomas. Quo egresso cum adhuc aliqui colloquerentur de hiis que audierant, et sero iam esset et fores essent clause propter metum iudeorum, stetit Ihesus in medio et ait: Pax vobis, ego sum, nolite timere. Ipsi autem turbati putabant se spiritum videre, nondum enim credebant vel tercia die veram carnem resurgere, vel suscitatam clausis ianuis posse intrare. Et ait eis: Videte manus meas et pedes meos, palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et ostendit eis cicatrices manuum, pedum et lateris. Tamen

de eis causis precipue reservavit dominus cicatrices in corpore licet incorruptibili: ad corroborandam fidem apostolorum quod surrexisset, et ut representet patri quale genus mortis tulit pro nobis, qui est quotidie modo intercedens pro nobis, et ut in iudicio perfidi videant in quem pupugerunt, et ostendat cum carne signa victorie sue. Sed Gregorius: Miles fortis exiit et multis vulneribus perfossus est, dicit illi medicus vis sanari sic sine omni cicatrice vel cum cicatricibus? Sine omni deformitate. Puto quod in signum glorie sue et pro exemplo alios ...andi ad id reservaret cicatrices. Et notandum quod duo mira secundum humanam rationem et sibi contraria dominus ostendit. Corpus scilicet incorruptibile et palpabile. Nam palpari sine ... potest quod corrumpi necesse est quod palpatur. Dicit tamen Beda quod corpus domini et sic palpabile erat per efficientiam spiritualis potentie, id est palpabile ob veritatem carnis, ut veritatem carnis probaret vel potest dici corpus domini verum visibile et palpabile, aliud incorruptibile quod non videri et palpari non potest nisi miraculose. **Quod discipuli obtulerunt domino partem piscis.**

Adhuc illis non credentibus pre gaudio ait illis: Habetis hic aliquid manducare? Et obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et manducans reliquias dedit illis. Sed dicendum est cibos a domino sumptos post resurrectionem absumptos sicut aqua missa in ignem absumitur, ante mortem vero sumptos in alimentum. Aliter enim absorbet aquam terra sitiens, aliter radius solis candens. Et ait illis: Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum essem vobiscum, id est cum essem vobiscum passibilis. Sed apparuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Gavisi sunt igitur discipuli viso domino, id est agnito. Dixit igitur eis iterum: Pax vobis, supple sit. Vel est tamen cum victorie quasi pontifex dicit pax vobis, tamen sub intellige scilicet sit. Qui ut ostendat se victorem quasi dicit pax vobis. Et tamen cum primo venit ad ipsum in missa quia hec fuit vox prima Christi ad discipulos post resurrectionem. Instar non aliorum sacerdotum dicit prior, dicit ubicumque ut se ostendat unum esse ex nobis. Hoc cum dixisset insufflavit et dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum. Quorum remiseritis et quorum retinueritis et cetera. Huic sententie quidam adherent dicentes ne

Fragmentum et pungebat ... et sunt partes hostie, una sacerdoti, altera ministro, tertia reservatur infirmo.

... Dominus pacem ...

Inde est quod in parte hostie mittende in calice nobis signando ... subditur pax domini sit semper vobiscum. Et episcopus postquam vertit se ad populum in missa dicit pax vobis, consequenter longe post ... est quod causa supradicta.

Et dicit ... clericos ... in ecclesiis cathedralibus ... incipientes a ... Inde est quod audiunt ... ad orientem ... ad populum ... quod in ... ad nos ... evangelium.

Puto quod in signum glorie sue et pro exemplo alios ... adhuc reservaret cicatrices.

Et incorruptibilibus ... quod discipuli obtulerunt domino piscis.

mine posse soluere uel ligare non habeat. s. s.
quo auctore hoc faciat. ratterentur delent.
quia et tunc tamen dedit eis in cena per potestatem
sibi in sufflacione nec tamen legitur eis dedisse spiritum
que duo potestatem dixit moyses. iuxta suxit mel de
petra .i. potestatem ligandi et soluendi et mi
raculorum que in ymmeneo pacto quinimus pacto
mortali. et petra oleum de saxo descensio .i. ea
dem potestas cum spiritu sancto de christo impassibili.

Joh 20

Cumque enarrauisset [Capitulum thome.]
credit thomas dixeruntque alii
ad eum. Vidimus dominum qui dixit
se non crediturum nisi uideret et tangeret
cycatricem uulnerum. post dies .viii. cum essent
discipuli intus et thomas cum eis stetit in
medio ianuis clausis et ait thome. In
fer digitum tuum huc et uide manus et la
tus et noli esse incredulus sed fidelis. Respondit
tho. dominus meus et deus meus. Quia uidisti me
thoma credidisti qui non uiderunt etc. Quidam tamen tho
mam tantum uidisse nec ausum tangere quia
christus tantum dixit quia uidisti. sed quia uisus pro quolibet sen
su poni solet potest dici uidisti et tetigisti
presertim quia dominus dixerat infer digitum tuum
huc et uide. hec et alia fecit in adiutorium fi
dei nostre et multa que non leguntur in eo. [De apparitione]

Joh 21

Post hec autem manifesta[ad mare tyberia]
uit se ihesus ad mare tyberiadis. [dis.]
piscabantur .vii. discipuli nocte que
pam ut haberent alios. et cum nichil prendidisset
mane stetit ihesus in littore. Cumque ad uocem
eius in dexteram nauigii rethe misisset
impleuerunt .c.liii. magnis piscibus.
Et ait iohannes dominus est. Tunc petrus misit se in ma
re. alii nauigio uenerunt. et inuenerunt
prunas in littore et piscem superpositum et
panem uel positum et astantes sibi sibi de
piscibus quos prendiderant manducauerunt cum
ihesu scientes quia dominus est. et hoc fuit tercie diei
manifestacio. Secundum quod quia dies a botria die re
surrectionis manifestacionis. Tunc ait petro. Symon iohannis
diligis me plus hiis. Interrogabat de
quo sciebat. sed innuit ut et corde credentes et
ore confiteamur. Et ait petrus. Etiam domine tu scis quia
amo te. non ita distinguendum. et dominus
dixisset se plus diligere aliis. hii .ii. nescie
bat. sed hindat in ydiomate hebreo tactus
quod ignorabat. Respondit quia sciebat uel ita do

amo te et tu tu scis quia amo te. dixit ei in
pasce agnos meos. .i. quod dicit. exhibicio operis sit
probacio dilectionis. Cumque quesisset iterum. Respondit petrus
idem subdidit pasce agnos meos. Tercia in
terrogatione subdidit pasce oues meas .i. quod dicit pasce do
cendo pasce orando pasce moriendo. Deinde dixit
ei .s. Cum senueris extendens manus tuas
et alius te cinget et ducet quo tu non uis. Significans
quia crucifigeretur uolens secundum sensum carnis
et addidit sequere me. .i. sequeris me in genere
mortis [Capitulum nouum de morte iohannis]

Joh 21

Tunc cepit ihesus abire et cepit eum
petrus putans hoc sibi mandatum
a domino sequebatur et cum eo iohannes. Con
uersus petrus uidit illum sequentem et ait. ad ihesum
Domine hic autem quid supple patietur. postquam
autem audierat se crucifigendum noluit
eradium fratris ignorare. Respondit ei. Sic eum uolo
manere donec ueniam. putauerunt ergo disci
puli iohannem non moriturum donec christus ueniret ad iu
dicium. Sed non erat magis dilecto dare non
mori quam dissolui et esse cum christo melius
sit. Dixit ergo dominus quod in pace ~~...~~ quia cum in
defossum sibi tumulum post celebratam mis
sam descendisset lux magna per aliquot
horas circumstantes fulsit et qui aderant
tenderunt. Cumque post lucem surgentes ac
cessissent ad tumulum eius inuenerunt
uacuum tantum tamen leuis scatebat in fundo sic
in fontile solet harena bullire. et adhuc quere
eadem scatigo in eo. Vnde multi putauerunt eum
uiuere sub terra et hanhelitu eius scaturigi
nem. Alii iam translatum ad celos putant. deus
uel melius est pie dubitare quam temere diffi
nire. [De apparitione in galylea ubi mandat discipulis]

Marci ult.
Mat 16

Vndecim autem discipuli [ut baptizent omnes gentes.]
abierunt in galyleam ad mon
tem ubi constituerat eis ihesus et uiden
tes eum adorauerunt quidam tamen dubitauerunt
et exprobrauit illis duritiam cordis eorum et ait
data est mihi omnis potestas in celo et in terra
.i. nunc apparet omnipotentia mea uel ita dicam ubi
iuisti gentium ne abientis sed quia uidi abie
runt .q. dederunt michi potestatem mittendi vos
uniuersam terram sub celo. Vnde et subdidit. Ite in uni
uersum .v. et predicate euangelium omni creature .i. homi
ni quo fere omnis creatura uel qui habet
principium cum omni creatura. Vnde et homo

nnticosmus d' i minor mundus et ad
didit. Docete om's gentes et om'a ge
nera gencium. Docete si dixi ubi et bap
tizate eos i nomine pa. et fi. et s. s. Inchoa
cone opm n'ror' ppoim' eandem formam
illor' s. inuocando orantes ut ad honore
trinitatis fiat opus qd inchoam' et ut
trinitas coopet' nob' - q. d. qd audistis i are
in baptismo aut d's p ec tec in e q ew legi
affirmando et e ino medito tamquam ubi
pris baptizo te et c. q ab omib' add' a cora
misteriu bapi ago s' omib' p fit sign ccis
auctoritas perles tri sup lib'. q. d. h lib' cu
nitate. Qui crediderit et firi p' infrote et i
bap. s. sal. er. q' n cre pectore. q. iuxt s'. lun
dempnabit si tam nec baptizati
fuit. Zn bap. n. salutat homo cu ex
cludit articls nccis si otemptus religio
nis. Vn qd dcm e nisi quis renatus fu
erit et c. sic intelli qui otempserit renas
ci ordini illor' dni adherent. Secud' hui'
tpis dictes si oportere baptizari n creden
tem et id n recepit bap' puulor'. Et i
telligunt temp' quo h dcm e s. n. q p
dicabat adultis baptizandi erant ad li
quor' fides exig' in bap' postea puuli eor'
q' paddis p' intell dcm e vel si ponib'
sic expone. Qui crediderit et bap. fuit h
e qui in fide baptizabit. Opt' em bapti
zandu vel p se vel p alium credere. Signa au
eos qui crediderint h sequitur. In nomie
meo demonia eicient. linguis lo. no. s. t. et c.
et h q ppe dcm e et eni signis fiebant
p in fidelib' conuertendis. Or eor' signa no
sunt nccia nec n m fiunt sic passim fie
bant et c. Nos n cu arbusta plantamus
tamdiu aquam infundimus quousq' in
terra cualescant. **De ascensione.**

Die au ascensionis uenit ad eos
in irlm et ait sedete in ciuitate q
usq' induamini uirtute ex alto. Cu
q' comedisset cu eis vn intell'r. vi hom tunc
fuisse eduxit eos foras | Hanc ultimam processio
i mote oliueti vers' | ne p' p' ihm repsen
bethaniam et eleuatis | tat eccia dnicis dieb'
manib' bndixit eis et | egrediendo d' eccia et re
uidentib' illis eleua | deundo ad eam q. d. u. r.
tus e in celu et nubes | rediens in irlm et seqndo

luada baiulabat eu ministerio anglor'.
Lumine ita subtract' e et ab oculis discipulo
rum tn adhuc intuebant in celu spera
y angli i forma uiror' steterunt iuxta
illos et dixerunt. Viri galylei quid aspici
tis in celu q. d. recedite nec expectetis ihm
ut m redeat. tn i fin tpr sic ueniet que ad
modu uie euntem in ce. Vam' s. nubib' de
scendet in terra. Illi au regressi s in irlm
et expectabant pmissum spm. Quo ac
cepto tempib' suis pti pdicauerunt ubi
q' dno co. s. et c. Se sigs. Et no dicam tras
latus e enoch sublectus helyas ascendit
ihc xpc s. uirtute. *Incip hysto. actuu aplor'.* xix

Anno. xviii. impii tyberii ce
saris adhuc pauratore iudee
e pylato preside syrie uitellio
mortu' e dns et resurrex' re
surgens ueritate rrnis mul
tis ophauit argumentis multa i pp cor
oriens pt rrnem corpis i mortalis ut
sic ueritatem rrnis astrueret et ab aplis et
eor' postis om omico cam hesitationis a
moueret. Comedit n et bibit cu eis cu spi
rituale corp' glor' alimonia minime i di
geat. In cor' ipi cycatrices uulnu ostd' cu
a n corpis i mortalis penitus aliena sic
om's deformitas cycatrix pt h argum
ta lucas scribens hystoria actuum aplor' et
ponit alia. Fuit eni argumentu ue rrnis
q p dies xl apparuit eis loquens de regno
di. Non e au intelligendu qd singlor' xl die
decies apparuit eis ut ex eu'la hysto colligit
ipa namq' die rrnis v apparuisse legit
p' m magdalen sc' mulierib' redeuntib' a mo
numento qn tenuerint pedes eius et adora
uerint eum. Tercio petro s. no ex pisse heat
de eo. e duob' euntib' emaus. V apparu
it x aplis absente thoma. vi. vii discipulis + By' post dies octo apparuit eisdem presente thoma.
apparuit in piscacione ad mare tyberiadis. viii
i mote thabor qn querierant in galylea.
et ita au die ascensionis apparuit octies. by
Ipa u die ascensionis sex. xi. aplis reco
dentib' in cenaculo. Dns quidm tu apli
qui aliy n no et mulieres hitabant i
illa pte irlm q d' mello. s. i monte syon
ubi construxerat dd palatium s' et i
cenaculu erat i d' grande stratum in quo p

cap. d[omi]n[u]s sibi parari pascha et i[n] cenaculo il
lo s[e]c[un]d[u]m habitabant .xi. ap[osto]li. Ceteri au[tem] discipuli
et mulieres habitabant circu[m]quaq[ue] p[er] diu[er]
sa hospicia. q[uomodo] ap[osto]li fuerunt baptizati.

E t du[m] comederent in cenaculo ap
paruit eis d[omi]n[u]s et exp[ro]brauit in
credulitatem illor[um] et d[omi]n[u]s c[um] eis credit[ur]
et comedit cum eis et discedens p[re]cepit
eis ab ier[oso]l[im]is ne discederent. s[ed] exp[ect]arent
ab ip[s]o p[ro]missam u[e]l a p[at]re p[ro]p[ri]am et p[at]ris
auctoritate c[om]plenda[m] dicens. Ioh[ann]es quide[m]
baptizauit aqua. uos au[tem] bapti[zabimini] s[piritu] s[ancto] n[on]
p[ost] multos hos dies. q[uasi] d[icat] s[piritus] s[anctus] sup[er] uos desc
cendens uos p[ur]ificabit et roborabit. De
bap[tismo] au[tem] ap[osto]lor[um] solet dubitari. s[ed] huic lo
cum d[icun]t beda [et] aug[ustinus] q[uod] fuerunt baptizati
ait .n. beda. bap[tismus] xp[ist]i q[ui] d[atu]r in sp[irit]u n[on] ad
i[lud] t[em]p[u]s respicit quo ap[osto]li et ceteri fideles illi[us]
t[em]p[or]is baptizati s[unt] aqua i[n] remissione[m] p[eccatorum]
a d[omi]no p[re]cepta s[ed] ad i[llud] quo d[omi]no mittente
sp[iritu]m plenius acceperunt. Beda. id n[on]
du[m] fuerant baptizati n[on] dico aqua s[ed]
sp[irit]u s[ancto]. quo intelligim[us] baptizatos bap[tismo]
io[hann]is. uel q[uod] credibilius e[st] bap[tismo] xp[ist]i con
ueniens. n[on] erat eos e[ss]e baptizatos qui
baptizabant alios et de eodem aug[ustinus]. Sp[ir]
tu e[st] q[uia] baptizatus e[st] paulus qui ab
anania baptizat[us] e[st]. s[ed] sc[ri]ptu[m] n[on] e[st] q[uo]n[iam]
baptizati s[unt] alii ap[osto]li. s[ed] debem[us] intelli
gere baptizatos p[ro]p[ter] illam d[omi]nica[m] s[ente]n[tia]m
nisi quis renatus fuerit ex aq[u]a [et] s[piritu] s[ancto] n[on]
p[o]t[est] i[n]trare i[n] regnu[m] dei. sic aperte uolunt be
da [et] aug[ustinus] q[uod] baptizati fuit bap[tismo] xp[ist]i. et
quibusdam sat[is] u[idetu]r q[uod] bap[tismo] io[hannis] fuit bapti
zati ut credendi philippo et petro de quib[us]
c[on]stat q[uod] fuerunt eius discipuli. S[ed] cu[m] p[re]cepit
eis ut egrederentur de ciuitate [et] statim eua
nuit ab oculis eor[um]. q[ue]d [con]t[en]derunt de asc[en]sio[n]e

E cce uix e[st] [re]c[e]ptis stati p[ost] co
mestione[m]. xi ap[osto]li et alii dis
cipuli et mulieres de ciuitate una
nimit[er] egressi s[unt] i[uxta] p[re]ceptu[m] d[omi]ni ueneru[n]t
i[n] mo[n]te[m] oliueti et stati d[omi]n[u]s apparuit eis.
Quom[odo] au[tem] p[re]cepit eis ut egrederentur
de ciuitate et euanuit ab oculis eor[um] [et]
quom[odo] egressi de ciuitate uenerunt i[n] mon
tem oliueti et i[bi] d[omi]n[u]s apparuit eis si hysto
ri[a] sc[ol]astic[a] q[uod] uirus e[st]. Tunc qui conuenerant

ceperunt interrogare d[omi]n[u]m dicentes. D[omi]ne si in
tempore h[oc] restitues regnu[m] isr[ae]l t[em]p[or]ale reg[num]
q[uasi] ad quosdam imperitos et carnaliter sa
pientes. Qui uidentes alienigenas reg
re et uictos e[ss]e s[u]b p[ro]ui[n]cie. sperabant de resti
tucione regni isr[ae]l temp[or]al[is]. putantes te
a d[omi]no restituendu[m]. sic et duo discipuli dic[en]
tes. Nos sperabam[us] q[uo]d ip[s]e e[ss]et redempturus
isr[ae]l. alii magis instructi scientes illam
restitucionem n[on] nisi finaliter futura[m]. s[ed] cui t[em]p[or]a
uidicat. querebant de restitucione regni
isr[ae]l spiritual[is] s[cilicet] dilatacione ecc[les]ie. q[uasi] d[icat] nu[n]q[ui]d
in hoc tempore facies q[uo]d p[ro]misisti ecc[lesi]e.
D[omi]n[u]s au[tem] sup[er] h[oc] certificauit eos ex quoda[m]
t[ame]n i[n] r[esp]ensione eius posito. ex quo l[icet] e[ss]ent
possent intelligere restitucionem illa[m] mul
tis t[em]p[or]ib[us] differendam. No[n] inquid e[st] ues
tru[m] nosse t[em]p[or]a u[e]l mo[menta] q[ue] p[ater] posuit i[n] sua po[testate]. i[dest] nu[m]
t[em]p[or]u[m] [et] morit[ur] us[que] ad fine[m] seculi que
p[at]ris patent sci[enti]e. q[uasi] d[icat] n[on] ad uos p[er]tinere
de secretis h[is]. nec idonei capiendi estis
ydonei. s[ed] de his que ad uos spectat estote
te solliciti. q[uia] uos recti accipietis uirtute[m]
sup[er]uenientis sp[iritu]s s[ancti] cu[m] uirtute roborati
ti eritis michi testes i[n] ier[usa]l[e]m me[e]. p[ri]mo in
ier[usa]l[e]m s[ecundo] i[n] iudea. p[ost]ea i[n] samaria. tandem ad ul
timu[m] t[er]re. ac si tacite d[i]c[er]et. an[te] regni illius
restitucione[m] n[on] solu[m] ier[usa]l[e]m s[ed] [et] omnis
iudee fines samarie mu[n]di [et] t[er]ras p[er]
circuitu[m] fama eius p[er]curreret. d[e] ascensio[n]e
[et] q[uomodo] eu[angeliu]m p[re]dicatu[m] [est]

P rimo quidem

p[re]dicatu[m] e[st] eu[angeliu]m in isr[ae]l. s[ed] p[ro]p[ter] la
pidacione[m] stephani [et] morte[m]
iacobi gladio occisi. egressi s[unt] de isr[ae]l p[re]
dicantes in finib[us] iudee. postea t[ame]n fuerunt
ad samaritanos et inde p[ro]cesserunt p[er]
uniuersum orbem. Et cu[m] h[ec] dixisset. sedes
alii eu[an]gelista eleuatis manib[us] benedix[it]
eis. et p[ost] b[e]n[e]dictione[m] uidentib[us] illis ele
uatus e[st] et nubes s[uscepit] e[um] a[b] o[culis] eor[um]. q[uia] q[uas]i
in quoda[m] globo bauile nub[is] ascendit
n[on] t[ame]n q[uo]d ad ascendendu[m] egeret misterio nub[is]
s[ed] ut p[er] h[oc] ostenderetur q[uod] omnis creatura
parata e[st] obsequi suo creatori. De loco asce[n]
sionis dic[it] simp[liciter] ieius ep[iscop]o solitarius
q[uod] cu[m] ibi p[ost]ea e[ss]et edificata eccl[esi]a locus il
le in quo institerunt uestigia xp[ist]i ascen
dentis nu[m]qua[m] potuit sterni pauim[en]to

q[uomodo] ap[osto]li fuerunt baptizati
pro ap[osto]li
fu[erunt]
no[n] s[piritu] s[ancto]
p[ro]ut
s[piritu] s[ancto]
ier[usa]l[e]m
Asc[en]sio
De loco

tolimo resiliebant marmora in gyra col
locatum. calcati et pulueris adeo hoc dicitur esse
continuum quod uestigia impressa cernuntur et
eandem adhuc speciem uelud pressis uesti
gijs terra custodit. Cum iam dominus raptus
esset ab oculis eorum adhuc tamen suspensis luminibus
aspicientes in celum cum postea deberent reuerti
iherusalem. quia dictum erat eis sedete in ciuitate quousque
ad usque induamini uirtute ex alto et ne diu
cius morarentur. Missi sunt duo angeli in
struentes eos. unde sequitur. Cumque intuerentur in
celum euntem illum. id est illo abeunte. ut ac
tus pro ablatiuo ponatur absolute. pro quo potest
esse ingrediente uel cum pius intuerentur
illum ecce duo uiri. id est duo angeli in forma
uiri astiterunt iuxta illos in uestibus
albis qui et dixerunt. de loco descensionis

Viri galylei quid statis aspi
cientes in celum. quasi obliti que
facere debeatis. hic ihesus qui assump
tus est a uobis in celum. id est in eadem carnis
substantia in qua assumptus est a nobis in celum sic
ueniet quemadmodum uidistis eum. in cel
.i. sic bauilus nubibus uidistis ascenden
tem in celum sic bauilus nubibus uidebitis
in fine ad iudicium uenientem. duplici de causa hic
duo angeli apparuerunt. scilicet ut mestos de absen
cia domini confortarent et ut eum uere ascendis
se in celum demonstrarent. scilicet in regionem
angelorum non sicut helyas qui raptus est
in curru igneo ascendit usque ad ulteriorem
regionem nec eam transcendit sed terrestris
latus est in paradysum terrestrem qui adeo emi
et ut pertingat ad sublunarem regionem
tunc reuersi sunt a monte qui uocatur oliue
ti propter copiam oliuarum sabbati habens iter
.i. itinere sabbati distans ab iherusalem. scilicet spacio
miliarij quia non ampliori spacio licebat
iudeis in sabbato progredi de ciuitate uel uilla
in qua erant sed per mille passus poterant circa
deambulare sicut eius edicto habetur ante te tri
luum. Sic autem dictus est mons oliueti plus
quia de nocte ex parte occidentis illuminabatur
igne templi qui erat ignis iugis in
altari. Mane ex parte orientali prius re
cipiebat radios solis antequam illustra
ret ciuitatem. habebat et copiam olei quod
est fomentum luminis. in quo imitantur apostolos.

imitentur apostolos

Cum regressi essent in iherusalem os
tenditur apostolos usque ad eorum
hospitia adduxerunt unde inde
ad propria redierunt hanc processionem dis
cipulorum qui uenerunt de ciuitate sunt egressi
et post unanimiter sunt regressi represen
tantes eam singulis dictis diebus processio
nem faciens. unde sicut egressi sunt ipsi prece
dente crucifixo ita et nos de ecclesia egredi
mur cruce precedendo. et licet non redeat cum
eis pertigit oculi reduxit tamen presentia spiritus
alius quod dixit nobiscum sum usque ad con
summacionem. In primitiua ecclesia huius repre
sentatio fiebat in ecclesia .v. feria quia tem
pus eque sollempnis erat sicut primo. pro
prouenientia ascensionis. postea preueni
enti tamen. unde in uulgare pro uisu est
ut dominice diei dicatur cognata dies
iouis quia antiquitus fuit eque sollemp
nis sed quia superuenerunt festa sanctorum et ce
lebrare tot festa erat quasi honorosum
ut in die dominica fieret processio de ieiuniis
est institutum. unde ubi cum quibus se collegerunt

Tunc accesserunt apostoli in cenaculum
ubi manebant. scilicet petrus et iaco
bus et andreas et alij et mu
tatus hic series decathalogi. Solent enim
apostoli in cathalogo in hunc modum annu
meri petrus et andreas iacobus et iohannes for
te alibi ita nominantur per carnis affi
nitatem hic autem per meritorum prioritatem quia intel
lexit lucas in spiritu pares esse in merito petrum
et iohannem qui forte pre ceteris dilexerunt. unde et sunt
pro alys ad monumentum cucurrerunt. Et erant
omnes unanimiter perseuerantes in oratione
cum mulieribus et maria matre ihesu sed
a mulieribus distinguitur quia non propter hoc dicitur
mater quasi mollier. id est molliter passa inter
dum tamen post partum non per corruptionem poni
tur ut .i. Q... et est mater et fratribus eius
quod de illis de intelligi de quibus ante premissum
dictum est. quia et fratres eius credebant in eum
nunc autem credebant. Nota quod dictum est
perseuerantes in oratione et non est additum in ie
iunio. Quidam sed a festo ascensionis usque
ad festum penthecostes ieiunant ex apostolorum
quos autem in spacio illo ieiunasse quia
in eo dictum est ueniet dies in quibus auferetur

Greci adhuc ... comedunt die iouis nescio
si solempnizant. unde per ... septuagesima incipiunt
ieiunare. sic in suo unum ... xl dierum
... in quadragesima deest ... missa. Sed super
... a precedentibus dominicis ... eadem missa
... die iouis et in die dominica

redierit

... tamen redeuntes ... regnata ... non

ferent abeis sponsus et tc ieiunabit
et potuit ita ee hic tn no hentur. Jndi
ebz ill. i. in illo medintillio temporis inter
ascensionem et spc. s. missionem. Exur
gens petrus in medio fratrum dixit. Constat. n.
in spacio illo fratrem esse mathie electe
lz n sit dedicatum quia die. vii. q. indif
ferite dcm est in diebz illis et uidetur qz
ex forma qua spm assumpsit eam formam
legendi. vnde qz in ebdomadibz apostoloz freque
ter inueniuntur in diebz ill. Jdeo cum leguntur
in eccia ptice epistolaz premittitur in
diebz illis. Et qz in ebdomadis sepe legitur in
illo tempore ideo cum singulis diebz leguntur
in eccia ptice ewangeliorum. premittitur in illo tempore.

Viri fres. *De sermone petri.*
oz implere scripturam quam
predixit. s. s. pos dd de iuda.
qui fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum.
quia dixit cohortem et tres ministros
ad ortum in quo orabat. vel quia os
culo dedit prodicionis indicium et ita duca
tum prebuit eis. qui connumeratus est in nobis
sortitus est sorte ministerii huius. s. apostolatus.
qz q. sorte diuina electione obtinuit apostolatum.
lz eleganter dcm est connumeratus. qz nunc
nimio inter apostolos computatur. vel respicit ad
hoc quod dixerat. quia fuit dux eorum qui
comprehenderunt ihesum et sortitus est sortem
ministerii huius. s. ducatus. i. habuit hunc
ducatum et hic quidem possedit agrum de
mercede iniquitatis. qz quidam mi
stice exponunt. i. percepta precio prodicio
nis possedit in inferium qui agitur de terra
morientium. Alii dicunt iuda ibi sepul
tum et ita possedisse lz n est autenticum. Dcm
est ergo possedit. i. pro sibi fecit qz de possessio
ne eius iste ep[is]copatus est et ab aliis posses
sus et suspensus crepuit medius et
diffusa sunt uiscera eius. lz n per os
eius. ut sit pfectum ori quo saluato
rem osculatus fuerat. si. n. tam uiliter de
buit inquinari quod tam gloriosum s.
os x attingerat. dignum enim erat ut uisce
ra que prodicionem concepta crepuerant. gut
tur quia uox prodicionis exierat. cruta
retur. Sepe enim modo pene exprimit
modum culpe. vnde abscidit homini caput

corporis. qz ipse sibi abscit caput intus. i.
xpistum. Sic et iudas est in aere tanquam ae
reis potestatibz sociandus. cadaver n. erat
ut separetur ab angelis et hominum regio
ne qui offensus fuerat utrisqz. et in modo
et locus pene congruit culpe. *De electione*
Et notum factum est hominibus *mathie. a.*
bz habitantibz ierusalem ita ut appella
retur ager ille lingua eorum achel
demac. quod dcm est lingua eorum. dicunt hoc non
fuisse uerba petri cum iudeis esset et ad
iudeos loqueretur. lz luce qui grece scripsit
in hebreo nomen agri exponit. lz melius
a petro dictum accipitur et continuatur ei quod
dixerat. Notum factum est omnibz habitantibz ierusalem
ita ut appellaretur acheldemac lingua eorum
i. ierosolimitanorum. cum petrus galileus esset. et ea
dem esset lingua galileorum ierosolimitanorum. lz
cum diuise erant linguarum ydiomata. vnde
petro dcm est vere galyleus es. nam et loquela
tua manifestum te facit. i. ydioma lingue galileorum. Scrip
tum est in libro psalmorum. non est dcm in libris.
vnde insultat aug. Jer. librum psalmorum
per v. uolumina distinguerunt. sed n. dici
debuit in quinto libro psalmorum. fiat habi
tacio eorum deserta et n sit qui habitet in ea.
i. desinit. et ep[is]c[o]patum eius accipiat alter.
i. ille qui de multis discipulis electus est lxxii
mathyas et substitutus. non dcm est qz matthias
chiges longe alter ab eo. qz n scs. iudas ne
quam. vel alter duorum quorum sortes misse
sunt. Oz ergo ex hys uiris qui nobiscum sunt
congregati in omni tempore quo intrauit et
exiuit dns ihesus incipiens a baptismate io
hannis usqz in diem qua assumptus est a nobis
testem resurrectionis nobiscum fieri unum ex istis. q.
d. Quomodo mortuus est iudas et sic
prophetatum est. qz ep[is]c[o]patum ac alius. oz ut aliquis
et substitutus qui testetur nobiscum resurrectionem
eius quod dcm est nobis. Eritis michi testes
in ierusalem. s. et in omni iudea
et samaria et usqz ad ultimum terre. et qz
testis n fit nisi qui uidit uel audiuit
debet testimonium ferre eligendus est de hiis
uiris qui a baptismo iohannis precepit ihesus
facere et docere usqz in diem ascensio
nis nobiscum fuerunt et dni miracula ui
derunt et doctrinam audierunt. Et nota qz dic

tum est. Ex hys viris non deservi infini
ori ad hanc vice ydonei et statuerunt duos
illos presentes ioseph qui vocabatur
barsabas qui cognominatus est iustus
et mathiam de cuius laude siccicerunt quia
laude sufficit ei quod in apostolatum eligitur.
Joseph vero commendatur ne tamquam indignus
respui videretur. Et hinc satis plane igno-
tur iste ioseph qui vocabatur barsabas
qui postea cum paulo in apostolatum electus sit
non est huius opinionis ad hendum quia ex sequenti
bus evidens fiet hoc non constare. Iste ioseph
nec fuit frater trium apostolorum filiorum alphei
nec fuit apostolus et orantes dixerunt. Tu
domine qui corda omnium hominum ostende quem
elegeris ex hys duobus accipere locum et mi
sterii huius et apostolatus de quo prevari
catus est iudas ut abiret in locum su
um. et dederunt eis sortes et cecidit sors su
per mathiam et annumeratus est cum xi. non
est modo utendum sortibus ut tradit rex phar
aucthite quia privilegia paucorum non faciunt
legem communem. Nondum penitus figure legales ces
saverant. Ideo ad hanc positae sortes sic in
veteri testamento sepe secundum legem. Nam saul
sorte electus est Jonath et innuens eius sor
tes remanent. David quoque per sortes et quasi xxiiii
summos sacerdotes elegit. Siquis tamen
compulsus uti sortibus apostolos imitetur premis
sa oratione ad dominum. Facta est ergo electio ma
thie inter ascensionem et spiritus sancti missi
onem sed die incertum est. De emissione spiritus [sancti]. [II]

Et cum complerentur dies penthecostes
erant omnes discipuli pariter in eo
dem loco in quo facta est electio
mathie secundum vero superiora. Deinde et cum comple
rentur dies penthecostes tria erant festa
que vii diebus protelabant scilicet pascha pente
costes cenophegia vel quasi ponit [...] dicit fuisse cum i
completi dies penthecostes erat omnes discipuli.
Sed penthecostes enim dictum est ad quinquagenarium
et eadem sollempnitate vii diebus protela
ta penta [...] interpretatur v. inde penthecostes quia lx solem
nitas et est grecum vocabulum penthecostes sicut pa
sceue et cenophegia et de hoc nomine pas
cha quod est hebreum. Multa greca vo
cabula quia sepe principatus capitaneos par
ticulares dispersi sunt et fuerunt inter gre

cos a quibus multa vocabula retinu
erunt. Et factus est cum complerentur dies penthecostes
id est illius sollempnitatis vii diebus protelan
de. Erant xii discipuli in cenaculo et
dum essent pariter in eodem loco factus est repen
te de celo id est de aere sonus quia fragor qui
dam insonuit in aere tamquam advenien
tis spiritus id est soni vehementis ut sit tamquam no
similitudinis ac si diceretur venit spiritus in similitu
dine vehementis venti vel tamquam spiritus
sancti vehementis et erit tamquam ex premium
vicinitatis quia unde spiritus sanctus dicitur vehemens
quasi vehens mentem id est amentis affectibus alie
nans vel iuxta quod ait ille clare valen
tis. Mito dicitur vehemens quasi [...] adimens
id est etiam damnationem propter quod et ad soni-
tum et ad spiritum sanctum refertur quod dictum est tamquam adve
nientis spiritus quia equivocum est ad utrumque
sicut ruach in hebreo neuma in greco.
Et replevit sonus id est spiritus sanctus totam domum
ubi erant sedentes id est viros et mulieres se
dentes in domo implentes quod dictum erat
eis. Sedete in civitate quousque induamini
virtute ex alto. Et apparuerunt illis dispertite
lingue tamquam ignis id est radioli ig
nei in modum linguarum insidentes capiti
bus singulorum ipsa species inquit spiritus sancti visi
bilis descendit ad quem usum et descende
rit in apostolos expressit species ignis ostendit
spiritum sanctum et eis datum robur. Species
linguarum ad scientiam explicat. Ignis tes
tam roborat. Datus est et spiritus sanctus apostolis
ante passionem quando missi sunt ad predicandum
et dictum est eis egros sanate demones ei
cite mortuos suscitate. Post resurrectionem datus
est eis ad alium usum quando insufflavit et
dixit eis. Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis
et quorum retinueritis retenta sunt vel claves quas
dedit petro dedit alys. Et repleti sunt
omnes spiritu sancto et ceperunt variis linguis prout spiritus sanctus dabat eloqui
illis quia diverse singulis prout vult quomodo
vult quibus vult spiritus. Certum est quod
apostoli una lingua scilicet hebrea loquebantur
ita quod ab omnibus intelligebatur vel quod
verius est linguis omnibus loquebantur quibus
inspiraverat spiritus sanctus omnium linguarum no
titiam iuxta quod in capitulo [...] Spiritus do
mini replevit orbem terrarum et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis que facta est

(Sapientia) continet omnia scientiam habet
cum omni [...]

omis creatura / sciam ht uoc. i. lingua
rum / ac si dicet. Spc dni re. or. t. et dedt
discipulis sciam linguarum. De miraclo linguarum.

[margin: De miraclo linguarum]

Erant aut in ierlm iudei uiri
religiosi et in iudea habitantes
et post illos alij multi sup uenientes
ex omni natione que sub celo est
qr multi captiuitatibus dispsi fuerant ut
precipue sub antyocho epyphane que
captiuitas fuit ultima huic facta / et in
ad die festu omis conuenerant / audito fra
gore qui i sonuit in aere conuenerunt os
ad discipulos / et mirati sunt qm audiebant
unusquisque lingua sua illos lo / et mirato
dum est singlr lingua sua / qr n solu scielant
linguas s; et linguarum ydiomata. Alij aut
irridebant eos dicentes / musto pleni sunt
i. uehement ebrij / qr uehementer ebrie
tas de musto qua de uino generatur.

[margin: predixit intacentes auct. prophetarum]

Tunc stet / Qd pe. uit increpantes
rete petrus cu xi. auct. prophetarum
ostendens n ee ebrios s; sp. s. re
pletos dicens. n sunt ebrij hij cu sit hora
diei tia. q. d. n du e tps comedendi nec
solent inebriari iejuni / et qr scien
tibus legem loquebatur / ostendit prophatu ee aduentu
spus sci ut ostendat prophatu ee aduentu
sp. s. / intendens. et nunc de die iudicij
sug queda iam impleta. queda adhuc
implenda erant. In nouissimis diebus dicit
dns / effundam de spu meo sup omnem car
nem. i. sup utrumque sexu n solu sup om hoies.
et prophabunt filij uri ut agabus et simo
niger / et filie ure ut philippi / et iu
uenes uri uisiones uidebut ut paulus
raptus usque ad tertiu celum / et senes uri
sompnia somniabunt ut petrus de quo
legitur. Estimabat autem se uisu ui
dere / huc usque de aduentu spc sci / se
quitur de die iudicij. In die iudicij.

[margin: aduentu spc sci. Et cu no i aduenat prophiaz iohel]

[margin: filie.]

[margin: de die iudicij ad huc psequitur pe. uba iohelis prophe]

Et dabo prodigia in celo sur
sum / qd impletu e cu adue
niaui dnice natiuis noua stel
la i tre apparuit / et i tre i passione qn
sol obscuratus est / et signa in terra deor
sum / qd impletum est cum xpo spm
emittente terra tremuit et petre scis
se sunt / et monumenta apta sunt sangui

[margin: dni]

dni in ulneribus ul sudoris / qn fcs e su
dor sic gutte sanguinis qd post uiam
fluxit / sic et sanguis de latere dni mor
tui profluens portauit signum fuit / et ig
nem / spc s. uehementis sup uenien
tis / et uaporem fumi. i. feruorem con
punctionis de spc. s. ardere tamquam
fumus de igne procedentis / sol conuertetur
in tenebras et luna in sanguinem.
In passione sol in tenebras uisus e
s; cum sic plenilunium eet / utrum luna
in sanguine uisa sit / omnibus inotescere
non potuit / cu eet sub terra / uisibus huma
nis obiectu terre sub tracta / de altero iam
qr istorum constat qr iam implet / forte ad hc
reliquum e implendum / et h omia fient an
quam ueniat dies dni magnus / qr
nox et no succedet ope / qr i eo totus mu
dus eternali claritate / qr sol fulgebit
septempliciter. Explicit istorum de sp. s.

[margin: ex pon]

Uiri israelite quibus spcialr loqui
tur s; apptle audite uerba hec. In
telligite iam impletu ee qd p
phauit iohel de sp. s. missione / qr mis
sus e spc. s. et ab eo que uos interemistis
qui alto consilio prine dispositonis tra
ditus e i manus ura / que ds susci
tauit solutis doloribus inferni / ul qr ad
ipsm que dolores penarum inferi leserunt no
ul contine ad alios qui pecu ab inferni
doloribus soluti sunt / qd palam e ex sreo
u dr. Soluens p ipsm dolores mortis. qd aut
ad suscitatus sit probat prophiam dd
et ponit plures uersus psalmi. Sz et h
probandum sufficit ille solus. No derelin
ques aiam m in inferno / n d. s. t. ui. cor
rumpi. i. uba xpi ad prem. qs no pati
eris o pr aiam m. ad inferos descen
dente i detineri / n corpus m. sctificatu cor
rumpi ul incinerari / postea h de dd n
ee intelligendum o / argumento iudeos pera int
pretantes de dd dicens.

Uiri fres liceat audenter dicere de
dd qm defunctus e et sepul
tus apud nos / et corpus eius inci
natum et ad hunc cineres eius aput
nos sunt. unde patet n de se i dixisse.
No dat. s. t. ui. cor / s; prophatu ee de xpi

terrae qui derelictus est in inferno nec caro
eius ~~est in inferno~~ vidit corruptionem. quem
suscitavit deus cuius testes nos sumus. qui a
dextris patris sedet misit in nos spiritum sanctum quem
a patre accepit in nobis quod videtis. Quod autem ex al-
titudinis sit ad dexteram patris etiam probant auc-
toritate prophete dicentis. Dixit dominus domino meo sede a
dextris meis. quod de deo vel de homine non potest intelligi. Certis-
sime ergo sciatote hunc ita exaltatum et
spiritum sanctum misisse quem vos conspicitis. De impleta
His auditis prophetia Johelis
compuncti sunt corde et ita impleta est
prophetia Iohelis ut post ignem spiritus sancti secu-
tus est fumus compunctionis. et dixerunt ad
Petrum et ad reliquos apostolos. Quid faciemus
viri fratres. ad quos Petrus. Penitentiam agi-
te et baptizetur unusquisque vestrum in nomine
domini Ihesu Christi in remissionem omnium peccatorum. et ac-
cipietis donum spiritus sancti ut loquimini variis
linguis sicut et nos. et hoc erat signum famu-
lare in primitiva ecclesia quia omnes descenden-
tes de lavacro loquebantur variis linguis. Et
nota quod ait Petrus Baptizetur unusquisque
vestrum in nomine Ihesu Christi formam nescitur tra-
ditam a domino quia ex precepto trinitatis dum
in primitiva ecclesia continuant apostoli utentes hac
forma verborum. Baptizo te in nomine Ihesu Christi. Ali-
is vero pluribus exhortatus eos Petrus. qui
receperunt sermones eius baptizati sunt
et appositi sunt numero fidelium in die illa scilicet ipsa
die pentecostes anime circiter tria milia. Et erant per-
severantes in doctrina apostolorum et communione fractio-
nis panis id est eucharistie quia in primitiva ecclesia co-
tidie unanimiter conveniebant ad percipien-
dam eucharistiam vel in divisione fractionis panis
cotidiani qui singulis cotidie ab apostolis
frangebatur scilicet et predia vendebant et po-
suerunt precia ante pedes apostolorum qui singulis
diebus unanimiter ascendebant in templum ad
orationem. postea redeuntes singulis distribue-
bant panem prout opus erat. De paralitico

Cum autem quadam curato a petro. iiij
die ascenderent Petrus et Iohannes
in templum ad horam orationis nonam.
Erat quidam claudus a nativitate qui in gradu pa-
litur vel iuxta portam templi que dicitur spe-
ciosa a speciali quodam ornamento quod appo-
suit ei Alexander Hyrcanus. idem enim

posuit Herodes aquilam auream. et
erat porta aliquorum virorum mundorum. Iste
claudus cotidie portabatur in grabato
suo ad portam illam ut peteret elemosinam
ab introeuntibus in templum. et rogab-
at Petrum et Iohannem ut elemosinam acciperet. cum
ascendissent in templum ad horam ora-
tionis nonam. Fuit enim consuetudo Hebreorum tribus
horis orare. unde Daniel dato edicto re-
gis qualibet die hiis horis orabat ascen-
dens cenaculum cubiculi sui. et hec consuetu-
do firmata ab ecclesia que eisdem horis orat
scilicet iij. vj. ix. quia dominus hora iij. flagellatus
est. vj. crucem ascendit. ix. animam posuit.
Intuentes Petrus et Iohannes claudum dixerunt Respi-
ce in nos. ac si dicerent attende paupertatem
nostram. si habetis quid porrigamus tibi. At
ille intuens in eos sperabat se aliquid ac-
cepturum ab eis. ad quem Petrus. Argentum et au-
rum non est michi. Non enim erat sicut
reservabat vivus pauperum qui reli-
querant patrimonia sua ponentes ad pe-
des discipulorum. quod autem habeo hoc tibi do. In
nomine Ihesu Christi Nazareni surge et ambula in
pace. et apprehensa manu eius dextera
elevavit eum. et protinus consolidate sunt
bases eius et plante et stetit et am-
bulabat cum illis in templum ambulans
et exiliens et laudans deum. quod additum
est aliud ut ostenderet esse impletum saliet
sicut cervus claudus. et vidit omnis populus am-
bulantem et laudantem deum et impleti sunt
stupore et extasi in eo quod contigerat illi. sci-
entes quod a nativitate claudus fuerat. et cum
viderent Petrum et Iohannem concurrerunt ad eos ad por-
ticum que appellatur Salomonis id est in ea parte
in qua stabat Salomon cum oraret. Et videns
populum Petrus admirantem super hoc miraculo
locutus est ad eos quod nichil sibi ascribebat non deo.
Viri israelite quid admiramini in hoc aut
quid intuemini nos quasi virtute nostra
hoc fecimus miraculum. Deus Abra-
ham deus Ysaac deus Iacob deus patrum nostrorum
glorificavit filium suum quem vos tradidistis et
negastis ante faciem Pylati iudicante
illo dimitti. scilicet vos potius iudicastis Barra-
bam dimittendum. nomen eius id est nominis invoca-
tio et fides habita de eo dedit isti integram

ab introeuntibus

et intravit

quod nichil sibi ascribebat non deo

quasi diceret non potentie nostre hoc fecimus

sanitatem et id omnium nostrorum · et nunc scio fratres quia scelus
per ignoranciam fecistis sicut et principes vestri sed quia sic
predictum erat ab omnibus prophetis oportebit
impleri. penitemini igitur et convertimini ut cum
venerint tempora refrigerii a facie domini scilicet tempus in
carnacionis quia revera fuit tempus refrigerii vel
districcio universalis iudicii et redemp
cio iustorum. deleantur vestra peccata tunc enim ple
ne delebuntur peccata cum veritate resurreccionis mors
destruetur novissima. Et cum remiserit eum
qui predicatus est vobis ihesum christum quem oportet
celum suscipere ad dexteram patris sedere
usque in tempora restitucionis omnium nostrorum quibus locutus
est a seculo. per os omnium prophetarum id est ad consummacionem
restitucionis scilicet in re vera omnia complebuntur de christo
predicata. et ponit exempla de hiis que predixe
runt de christo et premittit moysen. De invidia sa

S[ed] loquentibus autem apostolis duceorum in iiij.
ad plebem supervenerunt apostolos.
sacerdotes et magistratus templi
et indignati sunt omnes quia iterum magnifi
cabant viri eum quem ipsi dampnaverant quasi
reum. Et saducei specialiter dolentes quia
predicabant resurreccionem quam ipsi negabant.
et iniecerunt manus in eos et posuerunt in
carcere quia iam vespera erat et non potue
runt eos iudicare. Multi autem qui eorum
audierant verbum eorum crediderunt et fue
runt qui eadem die ad fidem conversi fuerunt.
virorum milia et hic quod sepe legitur quia tria milia una
die conversi sunt ad fidem quod ipsa die penthe
costen est alia die vero quinque. Quomodo constanter respondit in consilio ad interro

A[l]tera die congregati sunt prin gata.
cipes sacerdotum id est qui principa
tum habebant inter xxiiij se
niores sacerdotes qui nominatim expri
muntur sacerdotes scilicet princeps qui omnibus
preminebant et cayphas et alexander
et iohannes hii post eum erant excellentio
res et quotquot erant de genere sacerdotali et
seniores et pharisei tradicionum inventores
et scribe legis expositores legem scilicet
aliis exponentes horum distinctionem fre
quenter hic invenies. et statuentes in
medio alii interrogabant eos in qua vir
tute aut in quo nomine fecistis hoc tunc
petrus spiritu sancto repletus. Hoc pro nomine eorum
temeritatem esse ostendens. Numquid probe

nefitio iudicamur id est adiudicantes trahi
mur et tamquam rei arguimur quasi diceret
stulte nos arguitis. Notum sit vobis
omnibus quia in nomine domini nostri ihesu christi
quem vos crucifixistis iste sanus
stat coram vobis quem deus suscitavit a
mortuis. hic est enim lapis angularis
a vobis edificantibus reprobatus id est a vobis
crucifixus qui postea suscitatus a patre
factus est princeps in caput anguli duorum id est factus est princeps
populorum qui in ipso tamquam angula
ri lapide sunt uniti et non est in ali
quo alio salus. Non enim aliud nomen sub celo da
tum hominibus quam nomen christi in quo oportet
nos salvos fieri. Videntes petri et iohannis
constanciam attendentes quod illi essent ydio
te et illiterati ammirabantur cognoscen
tes eos quia cum ihesu viderunt eos et
quia cum eis erat quem sanaverant non
poterant contradicere. Nota quod aliam hic
invenis ethymologiam huius nominis ydiota
quam ysidorum. Nam secundum ysidorum dicitur
ydiota quasi divisus ab auribus ydi divisio
ota auris interpretatur ut dicatur ydiota
quasi divisus ab intellectu scilicet fatuus vel secundum
ethimologiam que hic ponitur dicitur ydiota quasi ab
ydiomate dicti sunt igitur ydiote quasi conten
ti solo ydiomate lingue sue ebree ydioma lingue
satis noverant et non aliud. Iusserunt autem
eos foras extra concilium secedere et con
ferebant adinvicem dicentes quid fa
ciemus hominibus istis. hiis manifestum
est miraculum quod fecerunt negare non possu
mus sed ne amplius divulgetur comminemur
eis ne ultra loquantur in nomine hoc ulli ho
minum et vocantes eos denunciaverunt ne
omnino loquerentur in nomine domini ihesu ad quos pe
trus et iohannes. Vos ipsi iudicate an potius sit
obediendum deo precipienti quam vobis presidentibus Bentalz
quasi diceret erratis presidentes quod precipit deus non
estis audiendi. vel superior precepit et inferior
contra non est audiendus inferior. non possumus
que vidimus et audivimus non loqui. At
illi comminantes dimiserunt eos non inve
nientes in eos in quo punirent eos propter populum. Dimissi
autem redierunt ad suos in syon et annun
ciaverunt quanta eis principes sacerdotum
et seniores dixissent et quomodo responderunt

penitemini

tempora

De invidia saduceorum in apostolos

Quomodo constanter respondent in consilio ad interrogata

Annas

Qui cum audissent unanimit(er) leua
uit uoce(m) ad d(omi)n(u)m dixe(runt) d(omi)ne qui fecisti celu(m) et
terra(m) mare et o(mn)ia q(ue) i(n) eis s(unt) | in sp(irit)u s(ancto) p(er) o
s p(at)ris n(ost)ri pu(eri) tui dixisti. Q(ua)re
fremuer(unt) ge(ntes). et p(o)p(u)li me(ditati) s(unt) i(nania). Astiterunt
re(ges) t(er)r(e) et p(ri)n(cipes) co(n)ue(nerunt) i(n) un(um) adu(ersus) d(omi)n(u)m et adu(ersus)
xp(istu)m eius. Conuenerunt e(nim) u(er)e i(n) ciuitate
ista aduersus p(ue)r(u)m tuu(m) i(h)e(su)m que(m) unxis
ti | herodes et pylatus cu(m) gentib(us) et p(o)p(u)lis
isr(ae)l facere que manus et co(n)siliu(m) tuu(m)
decreuit fi(eri) | et nu(n)c d(omi)ne respice minas eor(um)
et da s(er)uis tuis cu(m) o(mn)i fiducia loqui u(er)
bum tuu(m). N(on) q(uo)d dei u(er)ba solet freq(ue)nt(er)
o(p)p(o)n(i) | et co(n)uenerunt herodes et pylatus q(uasi)
man(us) et co(n)siliu(m) d(e)i decreuit fi(eri) q(uia) reu(er)a
ipsi co(n)uenerunt ad extendenda(m) p(re)sentem actione(m)
d(eu)s co(n)sentit fi(eri) illam passione(m) q(uia) actio illa
fuit p(er)u(er)sa passio bona | et cu(m) orassent
motus e(st) locus in quo co(n)gregati erant
itaq(ue) missus e(st) s(piritus) s(anctus) | et repleti sp(irit)u s(an)c(t)o lo
quebant(ur) u(er)bu(m) d(e)i cum fiducia. De mult
itudinis caritate.

Multitudinis a(utem)
credentiu(m) erat cor un(um) et a(n)i(m)a
una | nec quisqua(m) eor(um) que
possidebant aliquid su(u)m esse dicebant. S(ed) erant
illis o(mn)ia co(mmun)ia et gr(ati)a magna erat in
o(mn)ib(us) ill(is). Neq(ue) e(nim) quisqua(m) egens erat
inter illos | q(ui)q(ui)d aute(m) erant possessores
domor(um) aut agror(um) uendebant et ponebant
p(re)cia an(te) pedes ap(osto)lor(um). Diuidebat(ur) aute(m) sin
gulis p(ro)ut cuiq(ue) opus erat. Ioseph a(utem) q(ui)
cognominabatur barnabas ab ap(osto)lis q(uod) e(st) int(er)
p(re)tatu(m) filius co(n)solationis leuites ciprius ge(ne)re |
cu(m) h(abe)ret agru(m) uendid(it) illum et posuit
p(re)ciu(m) an(te) pedes ap(osto)lor(um). Vn(de) cu(m) dixisset le
uites ne uideretur (non) h(abe)re p(ro)p(ter) q(uia) leuite n(on)
h(abe)bant hereditate(m) i(n) t(er)ra | addictu(m) e(st) cyprius
ge(ne)re | ut ostenderet natus i(n) disp(er)sione et i(n)t(er)
gentiles | et ibi licebat ei p(ro)p(ri)u(m) h(abe)re. Et e(st) ad
herendu(m) u(er)bo bede sup(er) hu(n)c locu(m) | et te
nend(um) hu(n)c fuisse sociu(m) pauli | n(on) illu(m)
qui cu(m) mathia statut(us) e(st) q(ua)n(do) cecidit sors
sup(er) mathia(m) | q(uo)d quida(m) arbitrant(ur) uti dic(it)
beda m(agis) co(n)uenientes | q(uia) barnabas appella
tur fili(us) co(n)solationis ille q(ui) et (ius)tus. Vn(de) lu
cas nomi(n)is interp(re)tatione(m) faciens addid(it)
ut hui(us) ad aliu(m) d(omi)n(u)m i(n)sinuaret. De morte
Anani(a)e et zaphir(a)e.

Vir a(utem) erat quida(m) Anani(a)e (et) zaphire.
nomi(n)e ananias cum zaphira uxore
sua | uoluit e(ss)e in collegio u(ir)tutu(m) ut ha
beret n(ec)c(essar)ia uite s(ine) labore | et ita lucrati
ue uoluit acquire(re) p(er)denda | ut cu(m) uouis
set totu(m) p(re)ciu(m) agri uenditi po(ne)re an(te) pe
des ap(osto)lor(um) | n(on) soluens uotu(m) | defrauda
uit de p(re)cio agri co(n)scia uxore mediam
p(ar)te(m) reseruans | reliquam ad pedes ap(osto)lor(um)
posuit. Q(uo)d stati(m) p(ro)uidens petr(us) in sp(irit)u a(i)t
anania cur temptauit sathas cor tuu(m)
mentiri te sp(irit)ui s(an)c(t)o. Cur seruasti de p(re)cio agri
n(on) es mentitus homi(ni)b(us) s(ed) d(e)o qui scrutatur
corda et p(er)d(et) o(mn)es qui loqunt(ur) mendaciu(m).
Audiens ananias h(ec) cecidit et exspira
uit. V(er)u(m) n(on)d(um) q(uia) s(ed) in eu(angelio) d(omi)n(u)s dixit qui te
p(er)cusserit i(n) maxillam p(re)be illi et aliam.
Tu(m) i(n) p(ri)maria eccl(esi)a q(uia) exhibuit uideami(ni) q(ua)n(do) p(ri)mo
eni(m) p(ro)mulgant(ur) leges | solent eas sancien
das g(ra)uius uindice(m) exerce(re) | ut rigorem legis
p(ro)mulgate senciat s(er)uitas uidee | v(er)bi (gratia) i(n) i(ni)
cio legis nascentis p(ro) collectione lignor(um) in sab
bato lapidat(us) ho(mo) | i(n) inicio sacerdocij duo fi
lij aaron igne co(n)sumpti s(unt) p(ro) oblato igne
alieno | sic defraudans ananias de p(re)cio
agri corruit et expirauit p(ro) terrore alijs
incuciendo | q(uia) tam uelox uindicta magnu(m)
timore(m) alijs incussit. Fac(tu)s e(st) n(am) timor
magnus in o(mn)es qui audierant | et e(st)
anticipatio | q(uia) soli(us) uiri morte(m) an(te) uxo
ris exitu(m) pauci audierunt. Surgen
tes a(utem) iuuenes exportaue(run)t cadauer et
sepelierunt | et fa(ctu)m e(st) q(uasi) hor(arum) triu(m) spaci
u(m) et uxor nesciens introiuit | ad quam
petr(us). Quid utiq(ue) co(n)uenit u(obis) sp(iritu)m d(omi)ni
temptare. Ecce pedes eor(um) qui sepelier(unt)
uiru(m) tuu(m) stant ad hostiu(m) et efferent te. Hic si(gni)fi(cat)
u(er)bo breui co(n)cludens dicit moreris | q(uia) n(on)
sepeliunt(ur) nisi mort(u)i. Confestim a(utem) corruit
an(te) pedes eius et expirauit q(uia) fuit co(n)
scia fraudis. Et i(n)t(ra)ntes iuuenes qui sta
bant ad hostiu(m) eam mortua(m) | et exporta
uerunt et sepelierunt aq(uam) iuxta
uiru(m) suu(m) | fuit e(nim) h(ec) co(n)suetudo hebre
or(um) uxores sepelire iuxta uiros | ut co(n)
iunctionem carnis co(n)iunctio sep(ulcri) p(er)fic(eret) |
et q(uia) m(u)l(ie)r fo(r)mata e(st) de costa uiri. De signis
q(ue) fiebant p(er) ap(osto)los.

Per manus
a(utem) ap(osto)lor(um) fiebant signa et p(ro)

i. fr(au)d(em)
p(r)incipes
i(n)cremente
adherere
nob(is) ub
fiet fieri
i(n)te(r)
motu
sic uncti
co(n)uenerunt

Sic misit ...
... Bed(a) ...
adque illa ...
ad quam petrus

D(e) signis q(ue) fiebat

digna multa in plebe. et erant omnes
unanimiter in porticu salomonis. Nemo autem
infidelium audebat se iungere illis quia ter
riti erant exemplo ananie. et augeba
tur in domino credentium multitudo. et pone
bant in plateis infirmos in lectulis et gra
batis. ut venientes petri umbra illius cor
poris obumbrati liberarentur ab infirmita
tibus suis. quia petrus privilegiatus erat in
miraculis. et maiora legitur fecisse quam
christus. Ideo quosdam scribit grabatum pro
duo b. ut sabbatum. et sic dicitur prima me
dia correpta. alii dicunt grabatum quasi gra
uatum mutata v in b. et sic est producta quod
est uerius. Et uide quod grabatus proprie dicitur
lectus. sed tamen secundum quosdam supponitur ca
pro suo stramentu. · De captiuitate apostolorum ·

Exurgens autem princeps sacer
dotum et saducei repleti ze
lo. et iniecerunt manus in apos
tolos et posuerunt eos in custodia publica. id est in
carcere. Nota quod cum superius dictum est sic plu
raliter principes sacerdotum hic dicit singulariter quia for
te unus eorum mortuus erat. Ananias.
Et uide quod saducei dicti sunt quasi seducti
a sedech quod interpretatur iustitia. vel melchi
sedech quasi rex iustitie. Usurpabant enim
sibi nomen iustitie cum essent iniusti. Sic
dicti sunt saducei a sadoch sacerdote ad
quem transtulit salomon sacerdotium ab abi
athar. quia gloriabantur de genere eius. Isti con
sentiebant principibus sacerdotum in perse
cutione apostolorum. quia predicabant resurrectionem quam
ipsi negabant. quomodo per angelum liberati sunt.

Angelus domini per noctem aperiens
ianuas carceris et educens
eos dixit. ite et loquimini in tem
plo plebi omnia uerba uite huius. Christiane
quod addere non fuit necessarium. quia iam fa
mosa erat secta christianorum. Non est autem
intelligendum angelum aperuisse ianu
as carceris. sed quod dictum est aperiens sic
accipiendum ac si diceretur. ita eos edu
cens ac si ianue essent aperte. Creden
dum est iuxta quod tradunt sancti ianuis
clausis eductos de carcere. quia factum est ad
eorum confirmationem et uidentium conuersionem.
Nam qui hesitauit thomas christum in

carne et ossibus ianuis clausis ad dis
cipulos intrasse. cum se ipsos uideant clau
sis ianuis de carcere eductos esse. Iudei quoque
quia dixerunt custodes corruptos et furto sublatum de monumen
to. quo furto dicerent apostolos esse eductos
esse de carcere clauso. iuxta preceptum domini
apostoli intrauerunt diluculo in templum et do
cebant plebem. quia preceperat angelus ut pre
dicaret in templo. scilicet in loco celebri et a
sacerdotibus frequentato. in quo obstupuerunt
isti eductis

Adueniens autem princeps
ceps sacerdotum et qui cum
eo erant conuocauerunt concilium
ut deliberarent quid faciendum esset
de eis. ad hoc enim missi erant in carcere
ut ad iudicium traherentur. et miserunt
ad carcerem ut adducerentur. Cumque uenis
sent ministri renuntiauerunt eis sic inue
nerunt. dicentes. carcerem inuenimus clau
sum cum omni diligentia et stantes ad
ianuam custodes. aperientes autem neminem in
tus inuenimus. Ut autem audierunt hos ser
mones magistratus templi et principes
sacerdotum. id est pontifices et sapientio
res. ambigebant quo hoc factum esset. ec
ce quidam adueniens dixit eis. uiros quos
posuistis in carcere stant in templo et
docent populum. Quod adducti sunt sine ui

Tunc abiit magistratus cum mi
nistris et princeps sacerdotum et cum
magistratus singulis annis. et eodem
anno in imprecedenti in quo fuit. et adduxit eos sine ui.
non cauens eis insolentiam facere propter populum
qui fauebat eis. et statuerunt eos in con
cilio. et ait illis princeps sacerdotum precipiendo
precepimus uobis auctoritate pon
tificali ne doceretis in nomine isto. scilicet in
nomine ihesu. et ecce repletis ierusalem doctri
na uestra. Numquid uultis introdu
cere super nos sanguinem huius hominis
id est sanguis uindictam. quasi aliquid arguan
tis nos. quasi reos sanguinis innocentis pre
dicando eum innocentem quem condemp
nauimus. Et respondentes omnes apostoli ex
feruore et zelo non patientes uituperari pro
bus loqui. obedire oportet magis deo quam
hominibus. Deus patrum nostrorum suscitauit
ihesum quem uos interemistis suspen

pauperum in quibus non sustinet.
apprehensio apostolorum
per angelum liberatio

dentes in ligno et exaltauit illum ad
dexteram suam et nos testes sumus ho
rum uerborum et s. s. quem dedit deus omni
bus obedientibus sibi inquio ad principem quasi
uocauit ac si diceret non uobis si nolitis obedi
re. Hec autem audientes dissecabantur
cordibus suis. De consilio gamalielis

Tunc surgens in concilio quidam
phariseus nomine gamaliel legis
doctor honorabilis uniuerse ple
bi precepit ut aliquantulum amouerent. Iste ga
maliel ut dicit clemens in epistola quidam
fuit discipulus apostolorum inter iudeos erat ut
sepe mitigaret iram eorum aduersus eos.
Locutus est ergo gamaliel in concilio in hunc
modum. Uiri israelite attendite uobis quid
facturi estis super hominibus istis. q. d. non
debetis subito iudicare sed expectare quia
si opus est eorum opus tantum hominum per se
destruetur. si autem est opus dei stabit nec poteritis
destruere. et hoc ostendit exemplo duorum. s. theode et
iude galilei. Theodas magus ut tra
dit Iosephus dicebat se prophetam et ad cuius
persuasionem multi uenditis omnibus
suis et sublatis a iudea et facultatibus
ad ripas iordanis uenerunt. promiserat se
facturum per triduum ut diuideretur iordanis
et transirent sicco uestigio sicut transierunt
filii israel et diu expectaret in triduo il
lo super ueniens procurator presidis syrie
cum multitudine equitum multitudinem eius
multos ex eis occidit et caput ipsius theode
ierusalem reportauit. ad ex. De eodem.

Post hunc extitit iudas galileus
in diebus professionis id est descriptionis
generalis ab augusto facte quia
unusquisque soluens censum capitis sui
profitebatur se subditum romano imperio.
Iste iudas galyleus fuit esse erit ut
dicit Iosephus persuadebat iudeis ut nega
rent tributa romanis. asserens eos qui
decimas et primicias deo soluebant non
debere soluere tibi tributa hominibus et
preualuit hec eius doctrina tamen et phari
sei magna pars propter quere ab ipso domino
an soluendum esset tributum cesari. postea
periit ille et quorum et consenserant ei. Dixerunt ergo
ex consilio gamalielis et uocantes apostolos

exhortacio

flagellauerunt eos et flagellatos dimi
serunt prohibentes sub comminatione mor
tis ne amplius loquerentur in nomine
ihesu. Et ibant apostoli gaudentes a conspectu
concilii quod erat in eis iam robur fidei quia
nec uerbis prohiberi poterat nec flagell
is. id est si restituerunt post uerba prohibiti modo fla
gellis cesi. De murmuratione inter grecos.

In diebus illis crescente numero discipulorum
id est grecorum qui eo tempore dicebant disci
pulis est murmur grecorum id est aduenarum gen
tilium in ciuitate conuersantium uel iudeorum
qui fuerant in dispersione inter gre
cos nutriti aduersus hebreos eo quod despi
cerentur uidue eorum magis propter quod et ideo
alias preferebantur in dispensatione
administrationis cotidiane et prius in talibus
causa murmuris duplex uel quia uidue grecorum
in cotidianum ministerium non admit
tebantur uel quia in cotidiano ministerio
grauabantur nimis. forte faciebant eas
ascocarias et huius uilia ministrare.
Uidentes autem apostoli eam murmurationem
circa ministrationem uiduarum quas
ideo necesse erat administrare quia non pote
rant ipsi adhuc sufficere ut singulis
distribuerent multitudinis conuocan
tes dixerunt. Non est equum dereliqu
ere uerbum dei et ministrare mensis. Consi
derate ergo fratres uiros ex uobis boni testimonii
vii. plenos spiritu sancto et sapientia quos constituamus
super hoc opus ut ipsi ministrent
et preesint ministrantibus nos uero oratio
et predicationi uacabimus. Et placuit
sermo iste multitudini et elegerunt vii
stephanum et philippum prochorum et nicha
norem et thimonem et parmenam et ni
cholaum aduenam antyocenum qui so
lus dicitur esse aduena uel quia solus erat
aduena uel quia nobilis erat. Fuerunt
de aduena q. alienus. hos statuerunt
hii qui elegerant ante conspectum apostolorum et ora
tes apostoli imposuerunt eis manus.
hos uitem sunt in ecclesia archidiaconi
primi instituti ut portent pondus ne
gociorum. ut episcopi liberius uacent doctrine et oratio
ni. Sed episcopi nostri temporis qui deprehenderunt
archidiaconos in huius ministratione ma

nus circumspectos/ puida quadam
cautela dant opam huic opacoi .i.
administracoi. Et uide q qd apli ora-
tes legunt manus i posuisse ad in
ordinibus fuit ordines/ hac z autem
in quibusdam eccis manus i ponit
dyaconibus in ordinacoe. Qa manus
no i ponit eis sed hnt auctitate le
de/ qd a dem e. et orantes imposuint
eis manus/ dr intelligendu ec fcm post
q eosdem pea ordinauint sac altaris
et diuini sanguis/ et sic eis manus in
posuint. vn et sacerdotibus cum ordi
nantur manus impont. Vbum dni
crescebat z multiplicabat nus dis
cipulorum in ierlm. Multa au turba
obediebat fidi. **de comendatio stephi**

Et stephs plenus gra z for
titudine faciebat pdi z sig
magna in plo. Surrexer
au quidam de sinagoga que appel
labatur libtiorum a regione sic dcorum
ul libtiorum .i. manu missorum/ qui cum
pus fuisset sui postea fuerant de
libertate donati/ et sic de serui eli condi
cone sunt q p crediderunt fidi xpi/ et
cyrenensiu a cyrene ciuitate/ et eorum qui
sunt a cilicia et asya minori que sibi
prime sunt/ disputantes cu stepho.
et no poterant resiste sapie z spui
qui lo. i eo. Tunc introduxerunt duos
falsos testes q testificarent eum dixis
se blasphemia in dm et i moysen
et commouerunt plebem z seniores et
scribas/ et adduxerunt eum secu
in concilium/ et surrexerunt duo fls
testes. ho iste no cessat loqui adu
sus scm locum et moysen .q.d.
~~detra~~ hic sco loco et legi/ audiui
mus eum dicente/ qm ihc nazarenus
~~rex~~ destruet locu istum et mutabit
tradicones quas tradidit nob moy
et os qui uidebantur eum sedente
in concilio uidebant faciem eius ta
qua faciem angli et dix ad eum
pnceps sacerdotum. Numquid h
ita se hnt. Tuc aggressus bs stephs
grande facere sermonem/ et q ar
guebatur de blasphia i dm z i moy
sem pmittit i pn simonis comen
dacoem di dicens. dm qui locutus
e patribus et pphetis ee dm maiestatis
et glie/ z statim ascendit ad comen
dacoem moy. inchoans ab altiori. s. a
comendacoe prm a quibus descendit
moyses. Inchoat ita/ ab abraham qu
~~mam~~ egressus est de caldea uenit i
mesopotamia/ z in i carram z in
in iudeam **prosecucione narracionis** vij.

Viri fratres et patres au
dite/ ds glie apparuit pri nro
abraham cum eet i mesopo
tamia prius quam moraretur in car
ram et dix ad illu/ exi de terra tua et
de cognacone tua. et ueni ad terram. s.
de domo pris tui/ sz a stepho pmittit
qui sapientibus loquebatur. Ideo hystoria
breuit tangit ul trasit. q. notarg sz vi
~~dum~~ ob loqui lib genesos. vr ur con
tinu q p morte pris. s. thare dcm
fuit abrahe/ de quo dicitur q mortuus
e in carram. v filius cum eo hitauit
et ita dcm in carram. qd e g qd hic dr
prius quam moraretur in carra/ potuit
ei utbiq dici/ ul u dr et dix ad illum
postea in carram supple. Sz siue me
sopotamia siue i carram siue i utrobi
q dcm sit/ quocumq modo dcm sit ei
exi de terra tua. Numquid iam exierat
de caldea utiq/ sz ad huc ibi tenebatur
spe et desidio redeundi. pceptu est
g ei ut exiret inte/ q iam exierat
corpe ul mesopotamia et caldea sunt.
Et egressus de caldea .i. de quadam pte
caldee uenit mesopotamia. Tunc
exiit d terra caldeorum et de mesopota
q ad huc intelli bis dcm z uenit
postea in carram. et inde sit de carra
p quam mortuus e pr eius/ transtulit
eum dominus in terram istam in
qua uos hitatis. et sic exiit de terra
caldeorum inte/ z in .i. dm. s. p depoicio
nem illius uoluntatis p morte
pris translatus e in terram istam. vl si sub
intelligatur dcm tn in carram pla
ne legr scdm lram. Et uide q i ebreo

caldeor
q̄ de ur caldeor · i · de igne caldei · n · ig
nē adorabant et p ignē transibant puu
los suos sic nos traiaciamus traiciam
pagin vapini · et tradunt hebrei q
q thare et filii eius cum essent in calde
nolebant adorare ignem piecti sunt
a caldeis in ignē et conbustus ē aran
fr abrahe · abraham a deo liberat
ē · vñ sepe dicit ē a deo · Ego sum dns
ds tuus qui eduxi te de ur caldeor ·
Postquam sit pscutio narrationis
au libatus cū pre thare et
nachor fre et loth nepote et
tota familia uenit in carran · et ibi p
morte pris ibi remanente fre nachor
uenit in iudeam · tñ n dedit illi heredita
tē dns in ea nec passum pedis · i · nec
minima pte et michi pdedit nisi titu
lo empcionis · Speluncā · n · cū ag nō here
ditate possedit s pcio emit ab efron
filio seor ethco · s re pmisit dare illa
hereditate semi eius p ipm cū n haberet
filiū dicens · Erit sem tuū a cola · i · pe
gnum in terra aliena · cccc · et xxx an
nis et i pte hui tpis subicient seruitu
ti et male tractabunt eos egyptii
xl annis fuunt in seruitute pharaonis re
gis egypti · et gente cui seruierunt ē iu
dicabo d dns et p exibunt et deserui
ent m in loco isto sic ordinata ostruc
cōne lre nil scrupli surgit p hos · cccc ·
xxx · annos oputat rabanus a die qua
fca ē h pmissio abrahe usq ad egressū
de egypto · a tpe namq pmissionis fce
abrahe et ad ingressum iacob in egyp
tum fluxerunt · ccxl anni ab ingressu ad
egressum totidē · Sic rabanus cui osonare
uī aps dicens q p · cccc · xxx · fca est
Beda · quem oputet · cccc · et · xxx · lex · Ani ·
et aug q dcm ē in ysaac uo
cabitur tibi semen adhentes huic
libo oputant · cccc · et xxx · annos ante
tem ysaac usq ad mortem duor regū · s ·
seon regis amorreor et og regē basan
p seq exiit breuit stephs hystoriam · de
dit illi testamentū circūcisionis et genu
ysaac et circūcidit eum · viii · die et ysa
ac genuit iacob et iacob · xii · patriar
chas · et patriarche emulantes ioseph
uendiderunt in egyptū · i · negociato
ribus qui transtulerunt eum i egyptum
q breuit transit · et erat ds cum eo et
eripuit eū ex omibus tribulationibus suis ·
et dedit sapiā ei et gram in osp pharaonis
regis egypti et ostituit eū ppositum
sup egyptum et sup om domū suam ·
postea fca ē fames in terra uniusa ·
et audiens iacob frum tū ēe in egyp
to p misit filios p ea ipe cū
lxxv · aīabus i trauit et si oputant
ipi iacob et ioseph cū duobus filiis n
fuert n · lxx · lucas addidit · v · pantu
a ptacōem oputans nepotes Iosephe
quens edicōnē · lxx · que magis erat
attentica quā nisi sequeret forte
nisi crederetur ei et opus suspectum
hrēt et defunctus ē ipe iacob i egyp
to et pres nri · s · xii · patriarche et trās
lati s in sichem s de solo ioseph legit
q filii isrl ad eius petitionem ossa ei
de egypto transtulerunt n ... se legitur
et sepulta · Qr ē g q plr dicit ē transla
ti s in sichem · qr credendū est stepho
Redendum ē d beda stepho
credō ē idē qui i hystoria paule
dicit eam transisse psiten et ibi
i uenisse sepulchra · xii · patriarchar p
g translata in sichem et ibi posita s postea
in sepulch qd emit abraham pcio ar
genti a filiis emor filii sichem in spelū
ca · s · duplici quā emit · cccc · sicl ab efro
filio seor etheo · s · i ab iusimo i sepltus
ē adam cū eua · abraham cū sara ysa
ac cum rebecca · iacob cum lya · Sz quid
ē m qd dicit ē in sepulch qd emit abra
ham a filiis emor filii sichem · Cū ostet
abraham emisse sepulch ab efron etheo
fco sic ostiet quidā translata s i sichin ·
Sichē dito epta a filiis emor filii sichē ·
cum ostet sichem fuisse filiū emor · p
tuit ēe qd fuerunt duo sichem quor
alter de aliud pr emor · alter ingn dr
filius eius uel ita ordina ostructionem
ut iungas pntap pmonis et finem
h modo a filiis sichem filii emor et ita
h locus ogruit libro geneseos · ut g

in egipto ... sup libros geneseos q cū lxxv animabus intrauit · ioseph

inter gentes

· sunt i sichem
p ... est

... ē q ... emor filii sichem

Stephanus ad ordinem hystorie

omnis excludatur dubitatio ita construatur
littera translati sunt in sichem. Sychem dicto cap
ta a iacob. scilicet a filiis sichem filii emor.
ac si diceret in illam partem sichem quam
emit iacob non abraham. et inde positi sunt
in sepulchro quod emit abraham abe
freo etheo. scilicet in abrahamio. Quando stephanus ad

ordinem historie.

Postea redit stephanus ad ordinem hystorie ex quodam
modo digressus fuerat. et contimu
atur ei quod dictum est. post hoc exibunt et servi
ent michi in loco. Cum appropinquaret tempus re
promissionis creuit populus et multiplicatus
est in egypto. quo adusque surrexit alter rex
in egypto ignorans beneficia ioseph. hic
affligit patres nostros. et eo tempore quo dedit
edictum occidi puuelos natus est moy-
ses et fuit gratus deo. Ecce quod descendit ad com
mendationem moysi ex arguebatur blasphe
masse eum. Qui cum nutritus esset tribus men
sibus in domo patris sui proiectus est in flumen
et sustulit eum filia pharaonis que venerat
ad flumen ut lauaret. et nutriuit sibi in
filium. et nutritus est moyses omni sapientia egypcio
rum. et erat potens verbis et omnibus operi
bus suis. id est eloquens et fortis. Cum autem esset
xl. annorum. uisitauit fratres suos filios is
rael de manu egyptiorum esset liberatus. ac illi non
intellexerunt ystse vel occidit egyptium
iniuriantem cum ebreo. putans fratres intelligere
sicut ipse intelligebat in spiritu quod per ma
num eius dominus filios israel de manu egyp
tiorum esset liberaturus. ac illi non intellexerunt.
et cum sequenti die uellet reconciliare duos
hebreos iurgantes. qui iniuriam faciebat al
teri repulit eum dicens. Quis te constituit
iudicem super nos. Numquid me uis inter
ficere sicut heri interfecisti egyptium. Quo
audito timens moyses fugit in ter
ram madian. ubi de sephora filia sacer
dotis madian quam duxit genuit duos
filios. Expletis autem annis xl. apparuit
illi dominus in deserto montis synai. cum mina
ret gregem ad interiora deserti in rubo. et
facta est uox domini ad eum dicens. Ego sum
deus patrum uestrorum. et tremefactus est moyses. dixit
autem illi deus. Solue calciamentum de pedibus
tuis. locus enim in quo stas terra sancta est.

in terra Jessen

Uidens uidi afflictionem populi mei qui est in egyp
to et gemitum eorum audiui et descendi. et nunc ueni mitta
te ad egyptum. hunc moysen quem negauerunt
dicentes. Quis te constituit principem super
nos. misit deus principem et redemptorem. scilicet
de servitute egypti cum manu id est opere. uel
auxilio angeli qui apparuit in rubo. hic
eduxit eos signa et prodigia in terra e
gypti et in mari rubro et in deserto annis
xl. Idem moyses dixit filiis israel. prophetam
suscitabit uobis deus de fratribus uestris ipsum tam
quam me audietis. hic est qui fuit in eccle
sia in congregatione populi in solitudine synai cum
angelo qui loquebatur ei in monte et cum
principibus uestris. qui accepit uerba uite da
re uobis. cui noluerunt obedire patres uestri.
sed repulerunt eum et auersi sunt cordi
bus in egyptum. Aaron dicentes. Fac nobis
deos qui precedant nos. et fecerunt ui
tulum et hostias et obtulerunt. Emendat eos
qui dicit bena chum ne uidat in fine.

Probat eum deputare locum sanctum
propter commendatione tabernaculi testi
monii. uel ex ante foras in eo archate
stiony. uel ex ante fores tabernaculi esse ibi tec
tibus diffamebant. Tabernaculum inquid
testimonii fuit cum patribus nostris in de
serto. sicut disposuit deus loquens ad moy-
sen ut faceret illud secundum formam quam uiderat in
monte. hoc habuerunt patres nostri usque in diebus david.
In diebus autem salomonis templum tabernaculo
successit. post ea cepit eos arguere. postquam pur
gauit se a crimine contra aliis testimoniis ob
iecto. dura inquid ceruice et incircumcisis cor
dibus et auribus. uos semper spiritui sancto resistitis. sicut
sicut et patres uestri. hec audientes dissecabantur
cordibus suis et stridebant dentibus in eum.

Cum autem esset lapidaverunt stephanum.
stephanus plenus spiritu sancto intuens in
celum. uidit gloriam dei et ihesum
in forma humana stantem a dextris vir
tutis dei. stans apparuit ei quasi paratus ne ti
tubaret lapidandus. eo non quo stabat
se paratum et sibi uenire monstrabat. ex
stare repugnantis est uel ad iuuantis. Ecce
inquid uideo celos apertos et filium hominis stantem a d
extris dei. Tunc exclamantes uoce magna
clauserunt aures suas ex abhorrentes

Filiacens

Israhel

Emendat eos ne uideat

de commendatione tabernaculi.

cum lap

de paul

audire blasphemiam et impetum fecerunt unanimiter in eum. Et eicientes eum extra civitatem la. Et hoc secundum legem se facere estimantes. Blasphemus enim ducebatur extra castra et lapidabatur eum universus populus et testes de quibus qui primi secundum legem tenebant. precepit quod in lege dictum est de blasphemo. prima manus testium lapidabat eum. Et deposuerunt vestimenta sua ne inquinarentur tactu illius secus pedes quod Saulus postea vocatus Paulus ut teste Beda. Et in hoc deus misericorditer ei providit quod non est manus eius sanguine innocentis polluta. Et tamen fuit lapidancium vestimenta et consensit eis. Unde dignus morte perisset nisi deus ei per gratiam preveniam inspirasset. Lapidaverunt Stephanum invocantem et dicentem. Domine Ihesu accipe spiritum meum. Positis autem genibus clamavit voce magna dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum quia nesciunt quid faciunt. Multi enim eis ipsum occidendo estimabant se implere legem unde quod dominus preceperat. Venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur se deo prestare obsequium et cum hoc dixisset obdormivit in domino. Et facta est persecutio magna in ecclesia que erat Ierosolimis quod occiso beato Stephano uno de principibus ecclesie et quasi primitio vii dyaconorum ceperunt alios persequi gravius. intantum quod omnes discipuli preter apostolos qui ut pastores gregis certis erant attentiores dispersi sunt per regiones Iudee et Samarie. fugientes a facie persecutorum iuxta quod preceperat dominus. Si vos persecuti fuerint in ista civitate fugite in aliam. Curaverunt autem Stephanum viri timorati id est iuxta morem terre diligenter curam adhibuerunt sepulture. et fecerunt planctum magnum super eum. Tunc apostoli videntes quod ignites imperium erant transituri providentes fidelibus qui erant in Ierusalem mansuri ordinaverunt Iacobum Alphei episcopum Ierosolimorum. et imposuerunt ei manus Petrus et Iacobus et Iohannes. Ideo sic a paucioribus quam a tribus episcopis est ordinatus. De persecutione Pauli.

Saulus vero devastabat ecclesiam discurrens per domos trahens viros ac mulieres et detrudens in carcerem. neminem tamen occidebat domino custodiente manus eius ne sanguine innocentium pollueret. Qui autem dispersi fuerant pertransiebant de loco ad locum evangelizantes verbum. Notandum quod dispersi constantes in predicatione. Philippus autem dyaconus secundus a Stephano descendens in civitatem Samarie predicabat illis Christum et intendebant turbe unanimiter hiis que a Philippo dicebantur. Videntes miracula que faciebat quia multos demoniacos liberabat multos paraliticos sanabat et claudos erigebat. Unde dicebant ipsum esse dei virtutem estimantes esse prophetam vel angelum vel dei filium quia mentes eorum dementaverat id est magicis artibus suis. Cumque crederent Philippo evangelizanti de regno dei in nomine Christi baptizabantur viri et mulieres. Et Symon simulans se credere et baptizatus est ut familiaris adhereret et disceret artem qua similia posset facere. De persecutione Symonis magi.

Cum autem audissent apostoli qui erant Ierosolimis quod Samaritani recepissent verbum dei. miserunt ad eos Petrum et Iohannem qui cum venissent oraverunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum visibiliter quod forte nondum fecerant. Sed dum enim in quosdam illorum venerant id est visibiliter spiritum sanctum acceperant cum baptizati essent in nomine domini Ihesu. Tunc apponebant manus super illos et accipiebant spiritum sanctum quod visibili signo ostendebatur cum linguis omnibus loquerentur. Constat hunc Philippum fuisse dyaconum non apostolum quamvis videtur ex glosa super Matheum quia manus imponere suevit apostolis que specialiter reservatur hodie solis eorum vicariis id est episcopis qui manus imponunt et fideles liniunt in confirmatione et datur spiritus sanctus in robur. Si enim Philippus apostolus esset statim manus imponeret nec ad hoc illos expectaret. Cum iam vidisset quod per impositionem manus apostolorum daretur spiritus sanctus ex qua dam industria hoc habere sed et hanc posse habere precio comparari obtulit eis pecuniam dicens. Date michi hanc potestatem ut

Erat autem ibi Symon magnus qui seducens gentem cum ante plurimum tempore dementavit eos maxime quia magicis artibus preciabat

Videns enim Philippum facere miracula gloria et quia ea ipse facere non poterat tunc ita simulans ... ... plenius fide baptizatus est

Visibiliter descenderat secundum constat enim quia invisibiliter

baptisatus

Symo magus

petrus

cuicumque manus imposuero accipiat spiritum
sanctum. et sic voluit emere hanc potestatem ad lucrum
Ad quem petrus. pecunia tua tecum sit supple
ple duces te in perdicionem pecunia tua
tecum sit. id est pecuniam tuam habeas et pecca-
tum penam etiam luas. Sed cum sentencia ma-
ledictionis proferunt non ex voto ulcionis sed
virtute iustitie in eum proferunt. Non est
tibi pars in sermone isto ut ad manuum
tuarum imposicionem detur spiritus sanctus. Cor enim
tuum non est rectum coram deo. Penitentiam igitur
age pro hac nequicia tua et roga deum
ut si forte remittatur tibi hec cogitacio
cordis tui. In felle enim amaritudinis
et obligacione iniquitatis video te esse.
Sciebat petrus in spiritu penitentiam non acturum
et hortari eum erat eius officium. Sy-
mon autem sciens se indignum esse orare
viri noluit orare. sed ait apostolis precamini
pro me ut nichil veniat in me horum que dixistis.
Petrus autem et iohannes redibant ierusalem et mul-
tis civitatibus samaritanorum evangeli-
zabant. De eunucho baptizato a philippo.

Angelus domini
locutus est
ad philip-
pum dicens. Surge et vade contra
meridianum in viam que descendit
ab ierusalem in gazam id est in eglo
super hanc et in
eum. id est ita ex
positum est in gazam
id est in affricam for
te hec est nominis
interpretacio ut
ita intendum est
vade ad viam que
descendit ab ierusalem
in gazam id est in affri
cam.
dicens. ad viam que descendit
affricam. quasi dicat vade
ad viam per quam ab ierusalem
pergatur descenditur in af-
fricam. hec scilicet gaza deserta
est vetus. nam gaza que oli
erat finis chananeorum
iuxta egyptum erat
et locatio eius edifi
cata est alia. Et surgens
abiit. Et ecce vir eunuchus potens
in domo candacis regine qui erat super
omnes gazas eius. Erat enim consuetudo
eunuchorum custodire thesauros potentium
venerat adorare in ierusalem ut traditur
in hystoriis petri miserat multa
dona templo in ierusalem candacis regina
ethyopum. et inde est omnes regine ethy-
opum dicebant candaces. Sicut ro-
mani imperatores dicebantur cesares
nec habebant regnum regio illa nisi

a feminis. Et revertebatur ethyops ille se-
dens super currum. et legens ysaiam prophetam.
Dixit spiritus philippo. accede et adiunge te ad cur-
rum. Accedens autem philippus et audi-
vit eum legentem ysaiam. putas ille ne
intelligis que legis. qui ait. Et quomodo
possum si non aliquis ostenderit michi. Ro-
gavit philippum ut ascenderet et sede-
ret secum. Erat autem locus scripture quem
legebat qui deo procurante sic legen-
dus occurrerat. Tamquam ovis ad
occasionem ductus est et sicut agnus coram
tondente se sine voce sic non aperuit os su-
um. Respondens autem eunuchus philippo dixit.
obsecro te ut dicas de quo propheta hoc dixit
de se an de aliquo alio. Interpretacio scriptu-
re per philippum.

Aperiens autem
philippus os suum dixit incipi-
ens a scriptura hac de qua
scilicet querebat evangelizabat illi ihesum. Et
dum irent per viam venerunt ad quan-
dam aquam et ait eunuchus. Ec-
ce aqua quis prohibet me baptiza-
ri. Ad quem philippus. Si credis ex tota
corde licet tibi baptizari. Ad quem ille. Cre-
do dei filium esse ihesum christum. et vide cum in spiritu
videret philippus eunuchi fidem. noluit
tamen ab eo extorquere eunuchi fide
et confessionem manifestatam eum vol-
ens subito baptizare ut daretur exemplum
baptizatis et baptizandi interrogan-
di et confitendi. Unde hodie cum quadam
dilacione et prolongacione scrutiniorum ce-
lebratur sollempniter baptisma in sabbato
paschali quia incipiunt scrutinia in me-
dia .xl. ab ea die qua cantatur Dum
sanctificatus fuero etc. Tunc iussit stare
currum et descenderunt ambo de cur-
ru. et baptizavit philippus eunuchum
et cum descendisset de aqua. spiritus domini
rapuit philippum. et amplius non
vidit philippus eunuchum. Sed ibat per
viam suam gaudens. Philippus autem
inventus est in azoto et pertransiens
evangelizabat cunctis civitatibus donec ve-
niret cesaream in qua domum habuisse
legitur cuius usque hodie apparent vestigia nec
non cubiculum .iiii. filiarum eius virginum prophe-

in predicacione sic
potest distinguitur ne
videatur inparum pe
cunia pecunia tua

Sed adhuc

De eunucho baptizato a philippo

Surge et vade contra
meridianum [illegible]
descendit ab ierusalem in ga
zam id est in affricam

et dixit

et eius
audiens
quomodo ve
niret ad
inasta

interpretacio

voluntate

[illegible]

T [illegible] [illegible]

Saulus denastabat eccam dei qd eni dcm est.

phistaz. Nunc redit hysto ad ordine
suu prosequens de paulo et continuatur ei
qd s dcm e de philippo et conuersione eu
nuchi. q. incidens fuit. De excecatione pauli.

Saulus adhuc spirans minaz ix
et cedis in discipulos dni. i. ad
huc eis comminas et ideo conspirans
et ad cedem eoz conspirans accessit ad
principes sacerdotu zelo furoris eum
concitante et petyt ab eo lras ad synago
gas iudeoz qui erant damasci. huius uie
uiros ac mulieres uinctos perduceret in
irlm. et cu iter faceret contigit ut ut appro
pinquaret damasco. et subito circumfulsit eum
lux de celo et cadens in terram audiuit
uocem dicentem sibi. Saule saule quid
me persequeris. i. in mbs meis. qui ait quis
es dne an ds es an angls. ego inquid
sum ihc que tu persequeris. Durum e tibi contra stimu
lu calcitrare. i. potiori rebellare. et tre
mens ac stupens dix. dne quid me
uis facere. ac si dicet uoluntate tua indutam
me presto sum tibi obedire. ad que dns.
Surge et ingredere ciuitate et dicet tibi quid te
oporteat te facere. Viri autem qui comita
bantur cu eo erant stupefacti. audien
tes quide uocem ipius pauli. no eius qui
loquebatur cu eo. neminem autem uidentes
iuxta qd paulus infra dicit. Qui mecu
erant lumen quide uiderunt. uocem aute
eius no audierunt qui loquebatur mecu.
Et surrexit de terra apertis oculis nich uide
bat. fcs e cecus. sed qui fuerat cecus m
te. Ad manus aut illum trahentes ma
nibz. s. suas manus ei tenentes. et sic ce
cu ducentes introduxerunt damascum.
et erat ibi tribz diebz no uidens neq man
ducans neq bibens. in quo triduo creditur
a spu sco didicisse euangelium. unde gloriatur in epla
ad galathas se non hinuisse homine magistrum
dicens. neq ab homine accepi illud neq didici. sed
per reuelationem dni mei ihu xpi. Imponebatur
ponebatur aute ei a iudeis qd edoctus ab
anania sit. unde uocabant eum apostatam
ananie. Nec te moueat si quis legit con
uersio facta post anno dnice passionis quia sed
aliud de anno usuali. aliud de anno em
gentium. Si non conputes per annum dnice pas
sionis a kal. ian. qui e usualis annus. qui e
usualis annus sed anno conuersus e paulus. Si aute
iam conputes ab ipso die passionis anno
reuoluto qui e annus emergens sic post annum dnice
te passionis conuersus est. Qm ananias ex manda
to dei uisitauit paulum.

Erat aut damasci
discipulus quida. i. xpianus noie
ananias. et dix ad illum in uisu. i.
in uisione dns anania. At ille ait. Ecce ego
dne paratus sum tibi obedire. ad que dns. Surge et
uade in uicu qui uocatur rectus. et quere in
domo iude. qd iudeos. i. in uico iude septoz
saulum nomine tharsensem. Ecce. n. orat.
Forsitan principium nomen erat iudas hospitis
sui. uel forsitan erat de tribu iuda. ut
sit sensus in domo iude. qd iudeos. i. in uico
iude septoz. uicus aute dr angustia ciuitatis
ut dicit rabanus. ut proprie dicant uicini rura
ciuitatis. licet non sepe aliud pro alio accipiatur. et ne ti
meret ananias uenire ad saulum que
nouerat acrium persecutore xpianoz. addi
dit dns. Ecce orat. q. d. No e timendus.
et fcs e de paulo paulus de lupo agnus.
Et e ei reuelaui ei aduentu tuum. Na
eu uidit in spu te intrante ad se et imponentem
sibi manus ut uisum recipiat. Tunc ait
ananias. dne audiui a multis de uiro
hoc quanta mala fecerit scis tuis in irlm.
et hic habet ptate a principibz sacerdotum alli
gandi omnes qui inuocant nomen tuum.
ad quem dns. Vade qm uas electionis mich
est iste. i. uas electum et formatum tribulationis
probatum. ut portet nomen meum coram re
gibz et filys isrl. et tu quide baptizabis
eu sed no docebis eum. sed ego solus doce
bo et ostendam quanta oz eum pati pro nomine
meo. pati. ut per multas tribulationes pro
betur uas electum. et mala que intulit scis
patiatur cum scis. Abiens ananias
et ueniens ad hospitiu pauli intrauit ad
eum et imponens ei manu dix. Saule
fr. dns ihc qui apparuit tibi in uia qua
ueniebas misit me ad te. ut uideas in
teriori et exteriori oclo. et implearis spu sco. i.
s. plenius accipias. prius accipias in bap.
et confestim ceciderunt ab oculis eius ta
qua squame et uisum recepit. et surgens
baptizatus est. et cu accepisset cibu conforta

unde post annos iii [?] scilicet a conuersione sua uenit in ierusalem uidere petrum et mansit cum eo xv diebus

tus est et fuit cum discipulis qui erant da-
masci per dies aliquot et continuo ingressus sy-
nagogas predicabat dominum ihesum quoniam
hic est filius dei. Stupebant autem omnes qui (eum)
audiebant. Nonne hic est qui persequebatur
eos in ierusalem qui inuocabant nomen istud
et ad hoc uenerat ut uinctos eos perdu-
ceret ad principes sacerdotum. Saulus
autem magis conualescebat in christo et con-
fundebat iudeos. Da. affirmans quia hic est christus. De in- (insidie iudeorum)
Cum autem complerentur sidiis iudeorum
dies multi ab baptismo pauli consilium
fecerunt iudei ut eum interfice-
rent. Ex eo quod dicitur cum complerentur dies mul-
ti potest uideri hoc non fuisse in hoc primo
aduentu damasci sed in secundo. Quia forte tunc
fuit in siria et ciliciam et ibi predicauit et
multos conuertit. Postea cum iterum uenit da-
mascum quia magis suscitauit in iudicium
iudeorum in secundo aduentu damasci statuerunt
concilium ut eum occiderent. Sed forte no-
tificate sunt ei insidie iudeorum. Et cus-
todiebant portas ciuitatis die ac nocte
ut eum dolo interficerent. Non iudei sed ci-
ues damasci prepositus gentis arethe re-
gis ad petitionem iudeorum sicut ipse apostolus
in epistola ad galatas refert dicens. Damas-
ci prepositus gentis arethe regis custodi-
ebat ciuitatem damascenorum ut me comprehen-
deret. Discipuli autem eius nocte di-
miserunt eum in sporta per murum. Et ui-
de quod in greco additur non est eius sed dein-
de discipuli simpliciter. Quia non habebat pau-
lus discipulos. Sed omnes christiani tunc discipuli
discipuli dicebantur. Quia fidelium inuentum
fuerat hoc nomen christianus. Elapsus pau-
lus manibus damascenorum uenit in ierusalem
et uolens iungere se discipulis domini scilicet apostolis
sed omnes timebant eum non credentes
quod esset discipulus. Tunc barnabas cyprius
leuites genere qui ut supra dictum est pretium
agri uenditi posuit ad pedes apostolorum ap-
(illa) prehensum duxit ad apostolos et narrauit
quomodo in uia audisset dominum et quia locutus
est ei et quomodo in damasco fiducialiter ege-
rit in nomine ihesu. Quosdam autem apostolorum in-
uenit in ierusalem in epistola ad galatas ostendens
petrum et iacobum episcopum ierosolimorum cum qui-

bus mansit xv diebus. Alium autem apo-
stolorum neminem uidit nisi iacobum fratrem
domini. Et erat cum illis scilicet petro et iacobo
et aliis discipulis qui erant in ierusalem
intrans et exiens per xv dies. Dicitur ue-
nit ad partes syrie et cilicie et ibi loque-
batur. Disputabat enim cum grecis et
iudeis in grecos dispersis. Nam hystoria (hec)
pre nimia sui breuitate confundit. quia
tot in ierusalem fecit. ita non procedit se-
ries hystorie. Sed erat cum eis intrans
et exiens in ierusalem fiducialiter agens in
nomine domini loquebatur et gentibus et
disputabat cum grecis. Illi autem
scilicet iudei conuersantes inter grecos cum
quibus disputabat uolebant eum in-
terficere. Quod cum cognouissent fratres
duxerunt eum ~~inde~~ cesaream. Inde dimiserunt
eum tharsum que ciuitas est palestine
unde ipse oriundus fuit. Postea redit
hystoria ad petrum de actibus diuisorum apostolorum
agens modo in singulari. De curatione
Factum est ut petrus enee.
predicando discurreret uenit
lyddam. Inuenit autem quendam
hominem ibi nomine eneam paraliticum
ab annis viii in grabato iacentem.
Et ait petrus. Enea sanet te dominus ihesus christus
surge et sterne lectum. Qui non est potuit (prius)
de lecto surgere. Continuo surrexit. Et uide-
runt illum omnes qui habitabant lydde
et sarone et conuersi sunt ad dominum. Erat autem
in ioppe discipula quedam christiana que hebrai-
ce tabita dicitur grece autem dorcas latine autem da-
mula uel capra. Super marginem autem hermus [?]
quia tabita interpretatur puella et secundum ysido-
rum hec sunt interpretationes nominis. Hec
erat plena operibus bonis et elemosinis quas
faciebat et propriis in consuetudinis uesti-
bus pauperum in cuius laboris impen-
debat. Factum est in diebus illis in quibus
petrus uenit lyddam ut infirmata
moreretur. Cumque lauissent eam posuerunt in su-
periori cenaculo. Et lydda esset prope ioppe dis-
cipuli audientes quia ibi esset petrus mi-
serunt ad eum duos uiros dicentes ne
pigriteris uenire usque ad nos et non ap-
uerunt ei tantum. Exurgens autem petrus

(Tu[?] dicebatur. Cum in ... puella surge)

uenit cum ill'/et cu aduenisset duxe
runt eum in cenaclm ubi iacebat mort
tabita/et circumsteterunt eum omnes uidue
flentes et ostendentes ei uestes quas faci
ebat illis dorcas/ut opibz misie ipsam o
pam dedisse ostenderent/et sic petr ad opas
sionem commouerent. Tunc petr' omnes
eiecit non tamquam ptam aliquid factus
qd uellet alios latere/ut qui magicas
artibz ul' osilio demonum aliquid
machinant/sz magrm suu uolens i
mitari qui filiam archisinagogi susci
tatur' omnes de demo eiecit paucis ex
ceptis ul' forte qz no nulli erant ui
sione miracli indigni/eiectis omibz
foras fca genu flectione orauit et con
sus ad cor' dix tabita surge. At illa a
periit oculos et uiso petro resedit/et dans
illi manu erex eam/et euocatis qui
exierant reddidit eis uiua/et notu
factu miraclm p uniuersam ioppe et mlt
ti crediderunt in dnm/et moratus e i ioppe
mltis dieb ap symone coriariu ul' sco
riariu ul' sceuium qz e fex argenti ul' a
corio/l' scoria qz forte curial' erat/sed des
e coriarius qz parabat coria. De emdatore

Cornelij . x.

Vir quidam erat in cesarea noie cornelius
centurio cohortis qui diceba
tur ytalica missa fuerat a ciuitate
roma que i ytalia/qz romam i patres m
tebant milites suos p ciuitates et ad isto
diedos ciuitates/et erat religiosus et
timens dm. Religiosus supra gradu ti
moris/hns i gradum religionis. i.
pietatis/qz ingraduali ascensu dono
rum. sps. s./gradus pietatis e supra
gradu timoris/itaqz times dm infra
gradum religionis ut noie religio
nis intelligas sciam pietatis/erat reli
giosus cu omni familia sua que re
ligiosa erat et timorata faciens eli
mosinas mltas plebi/no acceptor psonarum. Iste
cum esset q. hora ix. diei uidit in ui
sione manifeste. i. manifesta uisione
no sopnium aut i extasi angelm di
introeuntem ad se dicente sibi. Corneli/at
ille intuens in eum timore corep
tus dix quis es dne. Ad que angls
orones tue ascenderunt i memoria
in c' di/et nunc mitte uiros in ioppem
et accersitionem quedam qui cog
nominatur petrus/h hospitatus ap
symonem quedam coriarium cui' dom'
e iuxta mare. Ioppe ciuitas terre
re pmissionis erat mari cireno pxima
et ipsi' orientali litore posita. et ex pte
litoris sita erat domus symonis coria
rij hospitis petri. h inquid dicet tibi
qd te o. fa. Ecce cornelio dem e ab an
gelo exaudite s orones tue. Ubi ostat
eum fidem fuisse/qz in h ostat
sci mito fidei uenit ad opa/n es/n
du tn credebat incarnatum/qz de tpe
incertus erat/ignorans an iam in
carnatus an adhuc incarnandus esset
no tn ideo erat falsitas fidei eius/qz cu
fidem incarnacionis hret salua fide
poterat ee i ambiguo an iam uenisset
an adhuc incarnne uentus esset/qz no
nullos scdoz pem latuit xpm natu
ee pquam natus e/ut symeonem usqz
ad xl. diem natis/no tn putandum
est fidem incarnacionis huisse/mi
me qz tpe no est de articulo fidei imo
cum n esset eis pdicatum ul' inspira
tum qd iam esset/salua fide licuit ee
eis inambiguo an iam natus esset an ad
huc esset nasciturus. Cum discessisset
angls a cornelio uocauit duos do
mesticos et milite metuente dnm
qz de domesticis no esset dcm/qz osta bat
de familia eius religiosam ee et tio
ratam/quibz cum narrasset signa mi
sit illos i ioppe. De uisione petri.

Postera aut die iter facientibz ill'
et appinquantibz ciuitati io
pe ul' appentibz h aliam litre
ut iam possent uidere de hospicio petri
s. de domo symonis coriarij/ascendit
petr' in superiori cenaclo hospitij circa ho
ram. vi. ut in secreto oraret et post o
racionem comederet/qz tpe erat come
dendi et ipse patiebatur esuriem/et pa
tibz prandium ministris cu ipse esset in
orone/cecidit sup eum extasis qz

cornelij

xpm

xpe

no

[illegible] pet

domino operante passus est alienationem
mentis ita ut non uteretur sensibus humanis.
et in huius extasi uidit celum apertum
i. aerem. et de aere aperto descendens
uas quoddam uelut linteum de celo in ter
ram. iiii. linteis uel liceis uel initiis
que licia uel licia est. Dicit enim que fuerunt
molles quibus ligantur pueri in cunabu
lis uel de stupea materia uel de lino ad
opus nobilium. Videbatur enim ei uas id
quasi linteum. iiii. initiis. iiii. cornibus alli
gatum tenere appensum et ita demitti in ter
ram. et in eo esse omnia genera animalium
quadrupedia serpentia terre. et cum esurir
et facta est uox ad eum dicens. Sur
ge petre macta et manduca. ac si
diceretur ei in spiritu missi ad gentes et oc
cide in eis uicia et sic eas in corpore. Absit
inquit domine quia numquam manducaui
omne .i. inmundum et est ydioma hebre
orum reputantium illos inmundos qui
bus communiter utebantur gentes. Vnde eos
uocabant iudei quasi inmundos abhor
ruit enim petrus quod dicitur est manducare quia
omnia fuerant ei quadrupedia et ser
pentia secundum legem inmunda quia sic
uidebatur ei ut ei tabis in lege prohibitus
et maxime timebat reprehensionem
iudeorum si uteretur ab gentilium et cum
cum illa abhorreret. facta est uox ad eum secundo
dicens quod deus purificauit commune non dixeris.
quia constat et spiritualem dicitur fuisse de gen
tibus iam dedicatum presidem puri
ficatis de quarum purificacione instrue
ret petrum. uox per facta ad eum dicens
occide et manduca. Cum enim omnia fuis
sent ei serpentia terre. constat ea non
fuisse a deo purificata nec tale suum in
do suum gentili ad esse communiter uidetur. hoc autem est
factum ei per .i. uas semel facto et tercio
in terram demissum. et uox ter au
dita procedens ueritate uisionis. Nam
ut dicit ambrosius in cathecismo fit trina
interrogatio .i. credis in deum abrenuncias sa
thane. uis baptizari. fit trina inunc
cio. In fronte in scapulis in pectore.
In baptismo fit trina in mersio. Post trina
uasis ostensionem receptum est uas in

celum. et dum inter se cogitaret cepis
set petrus quid esset uellet hec uisio. Ecce tres
uiri qui missi fuerant a cornelio inquiren
tes domum symonis coriarii steterunt
ad hostium querentes si syon qui cogno
minatur petrus illic haberet hospicium. et co
gitante petro de uisione dixit ei spiritus sanctus. Ec
ce uiri tres querunt te. surge itaque et uade cum eis
rent et et substituit quam postea ab eis
ipse quesiuit quia ad ostendandam humili
tate alii prophecie spiritus ex parte animi tangit
et ex parte non tangit. Surge inquid
et descende et uade cum eis nil hesitans
quia ego misi illos. Descendens autem
petrus ad illos dixit. Ecce ego quem quer
itis que causa propter quam uenistis. Ad quem illi. Cor
nelius centurio uir religiosus ac timens
deum et testimonium habens ab uniuersa gen
te iudeorum. Responsum accepit a spiritu sancto
ut accersiret te in domum suam et audi
ret uerba a te. et introduxit eum in hospi
cium suum et fuit cum eo nocte il
la. Sequenti uero die profectus est cum illis in quibus
dam fratribus qui cum eo comitati sunt gio
pe ut ei testes essent quando uenit petrus ad
Altera autem die intrauit Cornelium.
ab egressu de iope intrauit cesa
ream cornelius uero expectabat
eos conuocatis cognatis suis et amicis ne
cessariis. Amici necessarii dicuntur qui non desinunt
hominem in articulo necessitatis et cum uidisset
petrum obuius occurrit ei cornelius et procidens
ad pedes eius adorauit eum ipso ges
tu corporis exprimens deuocionem mentis pe
trus uero eleuauit eum dicens. Surge
quia et ego homo sum ut tu. et cum multi
adessent cognati et amici conuocati locu
tus est cum eis petrus dicens. Vos scitis quam
abhominabile sit homini iudeo accedere
ad alienigenam sed ostendit michi deus nul
lum hominem inmundum esse propter quod sine du
bitatione ueni accersitus. Interrogo ergo ob
quam causam accersistis me. Ad quem cornelius
a nudius iiii. die orabam hora ix. in
domo mea. ac si diceret. iiii. die habet
hoc secundum inouacionem dierum. primo enim die
uidit angelum et misit nuncios secunda ue
nerunt nuncii in iopen. tercia profectus

est petrus cum eis et illa nocte remanserunt
in via. iiii. venerunt cesaream. et ecce
ibi stetit ante me in veste candida. et
ait. corneli exaudita est oratio tua et
elemosine tue accepte. mitte in ioppen et accersi
symonem qui cognominatur petrus. et statim misi ad
te et tu benefecisti veniendo. Nunc ergo et in
conspectu tuo nos omnes assumus presenti obedire
tibi in omnibus que tibi precepta sunt a domino. Quod

dixit
Tunc petrus aperiens os dixit. Quod deus non est personarum acceptor.
In veritate comperi quia non
est personarum acceptor deus nec distinguit inter iude
os et gentiles sed in omni gente qui timet
deum et operatur iusticiam acceptus est illi. Vos scitis quod iohannes pre
dicavit ihesum a nazareth. Scitis et quod factum
est verbum id est predicatio eius per universam iudeam
A baptismo incipiens a baptismo iohannis quo baptizatus est
quo in postea prosequens unxit eum deus spiritu
sancto et virtute. Qui pertransiit benefaciendo et sa
nando omnes oppressos a diabolo et nos testes
sumus omnium que fecit in regione iudeorum et
quod eum et quem eum suspenderunt in ligno et tertia
die suscitatum a deo cuius nos testes sumus
qui manducavimus et bibimus cum illo
postquam surrexit a mortuis quibus precepit
iudicare populo et testificari quia ipse est a deo
iudex vivorum et mortuorum. Quia pater dedit illi
omne iudicium nec nos soli sed omnes prophete
illi testimonium perhibent quia omnes per nomen
eius remissionem omnium peccatorum accipiunt
qui credunt in eum. Quod baptizavit cornelium

Adhuc loquente et omnes qui cum eo erant.
petro verba hec cecidit spiritus sanctus et des
cendit super omnes qui audie
runt verbum repente. vel ante igne
is linguis vel in alia visibili specie descen
dit ut in aliis est. et obstupuerunt qui erant
cum eo petro fideles ex circumcisione quia et
in nationes id est gentiles gratia spiritus sancti effusa est.
Audiebant enim illos loquentes linguis
et magnificantes deum. Tunc dixit petrus.
Numquid aquam quis prohibere potest ut non
baptizentur hii qui spiritum sanctum acceperunt sicut et
nos. Quod mirum est quod baptizari in nomine
christi iussit contra formam baptismi a domino tradi
tam pro dilatione nominis christi. In quo non
intellexit ipse verbum et pater a quo verbum spiritus sanctus quo
unctus est. Tunc rogaverunt eum et ma

(ut maneret cum eis)

sit rogatus cum eis aliquot diebus. Tamen
lex prohibebat credere visus fuisse cibis gentilium
vesci. Postea redargutus est et delatus est vel
quia ad fratres qui erant in iudea quia gentes
receperunt verbum dei. Et hec fuit prima contra
versia particularis apostolorum in qua conver
sus est cornelius cum familia sua.

Cum autem ascendisset Quod redarguitur est paulus petrus
ierusalem a christianis hebreis.
disputabant adversus eum fi
deles ex circumcisione dicentes. Quare introisti
ad viros preputium habentes et mandu
casti cum illis. quasi diceret contra legem
fecisti. Scilicet quia intrasti ad eos et quia cibis
illorum usus es. Et incipiens petrus expo
suit per ordinem ostensam sibi a domino visio
nem et quod apparuit angelus cornelio
et interea prescriptionem addidit non verba
visi quod dixit cornelio. Mitte et accersi
symonem qui cognominatur petrus. Hic ad
dixit qui loquetur tibi verba in quibus
salvus eris tu et universa domus tua et ex eo
quod statim subdit cecidit spiritus sanctus super eos sicut et
in nos ab initio. Subiunxit quod super corneli
um et super familiam suam descendit
spiritus sanctus in linguis igneis sicut descende
rat super apostolos die penthecostes. et tunc inquid
verbi domini recordatus sum quod ait dixit.
Iohannes quidem baptizavit aqua vos
autem baptizabimini spiritu sancto. Videntes autem impletum in
cornelio et in familia sua. Audita petri
excusatione multiplici destiterunt ab incre
patione eius et gratias egerunt salvatori
et ita impleta est prophetia Iob. ab aquilo
ne venit aurum et ad deum formidolosa lau
datio. id est per conglaciationem infidelitatis gentiles
comparabiles aquiloni qui in tenebris erant
id est incredulitate cum perceperunt lumen fidei per gratiam
illuminationem dixit ad deum formidolosa lauda
tio. Quia ex operata et repentina gentium conver
sione fideles de iudea timentes glorifica
verunt deum. De continuatione historie.

Tunc redit hystoria ad ordinem
suum. Quod enim in tertio est de phi
lippo petro et iohanne et paulo
postea quam supra diximus. Qui dispersi
erant pertransibant evangelizantes verbum dei.
Quod incidens fuit prosequitur igitur hunc

id est dilatum cum tibi
xj.
ad gentes
quod redarguitur est petrus a christianis hebreis.
et iussit eos baptizari

modum. Et illi qui dispersi erant
a tribulatione que inceperat a morte Stephani
perambulaverunt usque Phenicem, provinciam
Syrie occidentalem, et Cyprum, nemini loquentes
verbum nisi solis Iudeis. Erant autem
quidam ex eis Cyprii et Cyrenei, qui
cum intrassent Antiochiam loquebantur
ad Grecos annunciantes dominum Ihesum,
et erat manus domini cum eis, et multus
numerus credencium conversus est ad dominum.
Super hunc locum dicit Beda quod post
revelationem Simonis cepit ecclesia cres-
cere. Unde constat quod Simeonem Symonis vel
aliter victus Petrus in visione, et alii dica- (al. li.)
tur fuisse victus alii dicunt. Delatum est
ad aures ecclesie que erat Ierusalem de conver-
sione Antiocenorum, et volentes plene
certificari miserunt Barnabam Antio-
chiam. Qui cum venisset et vidisset
gratiam domini gavisus est, et exhortabatur
omnes ut in proposito cordis manerent in
domino, qui erat vir bonus, plenus Spiritu
Sancto et fide. Et dicit super hunc locum Ra-
banus: Barnabam ideo multipliciter commenda-
tur ne putetur pro indignitate sua amo-
tus fuisse a plurimis. Et erat Rabanus in ea opi-
nione secundum quam de Barnabas ille sup-
ponit, quia erat sors cum Mathia, preter-
mitte Paulo in apostolatus electus. Nos aliam
sequimur. Videns autem Barnabas quod non
sufficeret ad erudiendam tantam mul-
titudinem, venit Tharsum ut quereret
Saulum, et inventum perduxit Antio-
chiam, et per annum conversati sunt ibi
et docuit turbam multam, et tunc primo se-
quaces Christiane religionis a Christo capite
denominati sunt Christiani, qui prius di-
cebantur a nominibus magistrorum, ut ab
Epicuro Epicurei. In illis autem diebus super-
venerunt prophete Antiochiam, et surgens
unus ex eis nomine Agabus prophetavit
per Spiritum Sanctum famem futuram in universo orbe
terrarum et maxime in Iudea, que facta est sub
Claudio, scilicet quarto Claudii anno. De collecta facta
Tunc posuerunt discipuli pauperibus.
propositum facere collectam, ut daret
unusquisque pro modulo sue
facultatis et mitterent aliquid pau-

peribus qui erant in Ierusalem, qui venditis
omnibus posuerant precia ante pedes aposto-
rum, et premiserunt eos contra famem, et tunc
primo facta est collecta universis pauperibus, que missa
est per Barnabam et Paulum in Ierusalem. De
Eo tempore misit morte Iacobi nuncius.
Herodes rex manus ut affligeret
quosdam de ecclesia, occidit autem
Iacobum fratrem Iohannis gladio. Ut autem intel-
ligatur locus iste de quo scilicet Herode sit ac-
cipiendum, expedit ad tempus preter mit-
tere hystoriam Romanorum imperatorum. Non
est putandum hunc fuisse Herodem tetra-
cham, qui cognominatus est Antipas, sed
Herodem Agrippam. Ille enim non fuit rex
sed tetracha. Ille scilicet filius magni Herodis qui as-
sensit Pylato de nece domini, qui remisit
eum ad Pylatum indutum veste alba,
qui iam deportatus fuerat in exilium Vien-
nam, et ibi mortuus est. Pylatus iam mor-
tuus erat, qui, ut a principio huius hystorie pre-
taxatum est, anno XIX imperii Tyberii Cesaris
erat procurator Iudee, Vitellio preside Sy-
rie, et accusatus est in multis apud Tyberium. Accusa-
tus est enim de violenta innocentum inter-
fectione. Accusatus est etiam quod Iudeis reclamanti-
bus ponebat ymagines gentilium in
templo. Accusatus est etiam quod peccuniam recondi-
tam in corbonam redigeret in suos usus
in faciendo aqueductum in domum suam, et pro
omnibus deportatus est in exilium Lugdu-
num unde oriundus erat, et ibi in obprobri-
um sui generis moritur. Vide quia gazo-
phylacium erat archa in qua reponebant do-
na regum vel principum. Corbanam in quo
reponebantur dona sacerdotum ad refici-
enda sarcienta templi. Gazophylacia
in qua ponebantur dona viduarum. Quis fuerit
Mortuo Pylato procuratione successit
substituit Vitellius fratrem su-
um procuratorem Iudee, et vo-
lens placere Iudeis satisfecit votis eorum in
quibusdam, scilicet de amotione Cayphe et pro
morte filii Anne, quia ad eorum peticionem
removit a sacerdotio et substituit filium
Anne qui iam mortuus erat. Reddidit
illi stolam suam illam sollempnem
et antiquam quam delebat (?) hic sater

Marginal notes (left margin):
comitem
dixit .../ et fuit in ista
gentilium satis elegans
visum est cum igitur
et indecens gentibus
ad fidem quasi sequaces
religionis christiane
cum nomine consueti (?)
sic procul denominandos
esse a nomine magistri
sicut in sectis philo-
sophorum sequaces de-
nominabantur
collecta pro pauperibus
Herodes

Marginal notes (right margin):
hic plura ... Herodes
XII
Acta apostolorum et ... hystoria
qui fuit procurator post (?)
Vitellius
Cayphas
...

dos in potestate sua ut ea uteretur festi
nis diebus. pylatus autem transtulit eam
in domum suam et in festiuis diebus necessaria
erat sacerdoti non poterat haberi nisi preside
concedente. Tempore tyberii mortuus est
philippus tetrarcha ituree et trachonitidis
regionis frater herodis mortuus est. et lisania
tetrarcha abiline. et ita uacabant due
tetrarchie et aspirauit herodes ad alte
ram earum. De promotione herodis agrippe.

Erat autem herodes agrippa non magis
animis bellicosus quam pauper et
nepos herodis tetrarche frater
uxoris herodiadis. fuit enim filius aristo
boli filii magni herodis. et ipsa filia
eiusdem. disposuit ergo uenire romam
si forte posset impetrare a tyberio alteram
tetrarchiarum uacantium. Cumque uenisset
romam. uidens eum tyberius militem stren
nuum retinuit eum secum et fecit ut adhe
reret filio suo druso cui iam in uita sua
commendauerat imperium. Nec iste drusus ille
qui uicit magnetie. Erat herodes agrip
pa uir magne liberalitatis et ut sibi concilia
ret alios romanorum multa expendebat
et multis debitis se obligauerat et
ut tradit iosephus. Non fuit in quo muta
bilitas fortune ad posse deprehendi. preter in hoc
male contigit quia mortuus est drusus filius
tyberii de cuius morte adeo inconsolabiliter do
luit tyberius ut omnes a presentia sua amo
ueret qui familiaritati adheserant dru
so ne ducerent ei ad memoriam mortem
eius et compulsus est herodes agrippa in iude
am et desperans pre nimia paupertate in
trauit turrem ut ibi afficeret se fame
et ita moreretur. Et significauit uxor sua
soror herodiadi uxori herodis tetrarche
que supplicauit uiro suo ut reuoca
ret eum ad curie et daret ei necessaria et
acquieuit ei et statuit eum in tyberia
de et ibi assignauit ei domum et dedit
ei necessaria uite et quadam die cum esset hero
des tetrarcha in tyberiade et epularetur
fuit hylarior solito improperauit ei beneficia
que contulerat ei scilicet quod liberauerat eum
a peste famis et doluit inde agrippa
ultra modum et disposuit redire

ad tyberium si forte inueniret animum eius
mitigatum et in reditu eius inuenit eum in
pelias et honorifice receptus est ab eo
et uenit cum eo romam. Habebat tyberius
duos nepotes. alterum de filio druso et al
terum de fratre germanico scilicet gaium uoluit
sibi substituere filium filii quia magis dili
gebat eum. De iudicio tyberii in herodis agrippe.

Herodes uero agrippa magis dili
gebat gaium et familiarius adhe
bat ei. unde se suscitauit indig
nationem tyberii latentem quia nondum
iudicauit sed latens odium in corde reser
uabat. Quadam autem die cum sederet
agrippa in curru cum gaio leuatis ma
nibus in celum dicebat. ut uiderem mortem
imperatoris. et gaium dominum totius orbis
qui ydoneus esset imperare uniuerso orbi.
hoc audiuit quispiam scilicet auriga ipsius
agrippe qui postea cum rebus domini sui
effugiens captus est et uinculatus et dum
traheretur ad carcerem petiit duci ad
imperatorem dicens quod in aure loque
retur ei quod esset ad utilitatem et presentatus
est imperatori et dixit consulto quod sic optaue
rat agrippa mortem eius et dominium gaii.
tyberius uero non multa uerba uerberato
rum et detrusus est in carcerem et cum
sepe instaret agrippa ut iudicaret
et occideretur. Respondebat tyberius quod sat
sufficit tibi quod uinculatus est et ita
differebat quia ut refert Iosephus. In omni
bus negotiis suis morosus fuit. Unde
cum statuisset paratores in prouinciis uix
aut numquam mutabat eos. quam cum se
pius quesitum esset quare scilicet non mutaret pa
ratores. Respondit se inhibere propter plebem. Scien
tes enim paratores se ad modicum
habere paratorem emungunt usque ad sag
uinem et tanto durant grauius quanto
breuius et qui recentes superueniunt
dissipant quod prius inuenerunt. Ut dicitur est cuidam
uulnerato qui cum iaceret in uia et non amo
ueret multitudinem muscarum cum illum
alter superueniens putauit quod hoc ob
mitteret ob inbecillitatem et abegit
muscas que opprimebant uulneris ad que
ille male fecisti quia muscas quas amo

que aut supvenerint recentes ardue

uisti iam plene erant sang[u]i[n]e et parum
molestabant me; que aut[em] nunc ad[ueniunt]
recentes pungunt me. Sic et p[ro]curato
res et officiales recenter substituti ac[rius]
in subditos deseuiunt. Quomodo herodes offendit tyberium.

q[ua]m herodes offendit tyberium

Cum quadam die more solito
incitaret agrippa tyberium ut fe
heret auriga eius d[ixi]t circū. ty
tybius ad ip[su]m ei non expedire cum
in presentia ipsius uellet esse uicleatus ac[cu]sa
re et cum in nullo ... testatur est

testatus est

agrippa se uelle ut extraheretur et accusaret
eum. eductus ille de carcere cum ar
guit de crimine lese maiestatis quod opta
uerat mortem imperatoris. Tunc ait
tyberius carcerario liga hunc. Intellexit
carcerarius preceptum de eo qui eductus
fuerat alligatum retrusit in carcere.
Post ea quadam die cum ambularet tyberius
in podromo .i. in loco equorum et teneret
agrippam per manum et uocato carcera
rio dixit ei liga hunc et miratus est
ille et uniuersi quod preciperet agrippam
ligari cum purpuratus incederet quasi
esset de regio semine. Cum autem agrippa
duceretur ad carcerem patiebatur in
tollerabilem sitim quasi splendide come
derat et forte occurrit ei servitor aquam
et dedit ei bibere et postquam refoci
latus est promisit ei quod in primo re
muneraret eum in regno gay confidens
quod imperio gayus esset regnaturus. Et
positus est in carcere manens. Qua

iam de manes

dam autem die dum staret infixus
arbori cuius frondibus insidebat bubo
accessit ad eum unus de captis et
locutus est ei. Noli inquid estima
re quod adulando loquar tibi cum sis
captus mihi. Volo .n. indicare tibi quod
indicaverunt michi dii. Erat .n. peritus
in augusiis atque inquid liberaberis et
tam sublimaberis quod omnes inuidebunt
amici tui et in hac prosperitate morie

tibi

ris relinquens bona tua filiis tuis
Memento huius gestis aliter uideris am
plius super te statim .q. v. die morieris.

q[ui] liberat[us] sit i[n] morte tyby

Cum esset quomodo liberatus sit in morte tyby
herodes in carcere deferebat ei
dominus carceris sciens eum uirum nobi
lem et familiarem gay et sustinebat
tamquam multas ignorans commodita
tes se sic in carcere ab amicis suis. Et
fuit in carcere per vii menses. Post ea cum esset
tiberius apud capreas cepit infirmari in
firmitate qua post ea mortuus est. Non est
curandum ubi mortuus est. Videns

Et si non ... mortuus

aute se moriturum conuocatis nobi
libus imperii sui et duobus nepotibus suis
gayo et tybio statuit ut in crastino sub
stitueret successorem. Sed prius uoluit
consulere numen deorum. et uocauit deos su

l' orauit

os ut indicarent numine suo quem nepot
suorum uellent substitui imperio et statuit
apud se ut illum qui prius ueniret ad
eum in crastino constitueret imperato
rem ut ita quasi per sorte elegerit. tamen signi
ficauit tybio ut prior ueniret. Quo

Prius mittet

mane noluit ueniret non prius. Et cum
mitteret tiberius nuncios ad nepotes
suos non inuenerunt non gayum et uenit
gayus prior ad tyberium. Quem uidens ty
berius fleuit amare dolens quasi aliter non
uenerat quem uolebat substitui quia
tamen eum diligebat sed dissimulabat
et locutus est ad eum tiberius. Fili tu succe
des michi in imperio quod prius debebatur
tybio quasi hereditario iure tamquam
filio filii. Sed est in de te utilem imperio et
non mitem deorum. Caue igitur ne molestes
eum. sed semper habeas eum tamquam fratrem
satage ut negotia imperii sapienter dispo
nas et exequias funeris mei imperiali ho
nore perficias et conuocatis nobilibus
denunciauit eum imperatorem et mortuus
est. Et statim aliquantulum insonuit

tybery

fama in ciuitate romana de morte im
perii. Et uenit quidam hebreus amicus
herodis agrippe ad carcerem et hebraice
dixit ei mortuus est leo. et cepit agrip
pa mirabiliter gratulari. Adeo ut quereret
ab eo dominus carceris que esset causa tante
exultationis. confessus est quod ille significaue
rat ei hebraice mortem tybery. Et sta
tim dominus carceris liberauit eum et sta
tuit sibi collateralem in mensa. In cra
stino insonuerunt alii rumores

et p[ro]uinc[ia]b[us] ab[ic]auit eum — Artg.

l· qd tiberius 9ualuerat / et uii die roma
uent[us] erat· Tunc arguit eum d[omi]n[u]s car
ceris q[uod] decepat eum / timens ne i caput
eius redundaret qd liberauit eum et ret
sit eum in carcerem / et p[ost]ea [in]uenit certi
rumores de morte tyb[er]y et se statuere
gay· Et uenit gai[us] roma[m] et sepeliuit
eum honorifice / et ip[s]a die uoluit agrippa[m]
liberare / in irritum uelle subito reuoca
re / p[ost]ea p[ost] aliq[uo]d dies liberauit eum· ded[it]
enim et duas tetrachias / s[cilicet] tetrachiam
philippi qui erat tetrarcha itureee et tra
conitidis regionis / et tetrachiam lisanie q[ui]
erat tetracha abiline / et iposuit ei dya
dema / et sublimatum in regem remisit i
iudea / et inuiderunt eum o[mne]s p[ro]pinqui eius
et soror sua hodias que miserata fuerat
in felici uiri sui dudit feliti / p[re]cipue q[uia] h[ab]ebat
nomen regis / q[uia] u[ir] suus erat maior natu
fili[us] magni hodis et nu[n]q[uam] meruit rex appel
lari s[ed] tetracha / p[er]suadebat itaq[ue] uiro suo
dodie in die ut iret roma[m] et satageret
omnib[us] modis ut sibi 9pareret nomen regis-
At ille malebat e[ss]e in oci[o] q[uam] opulent[us]
erat· Vn[de] sepe exaspata uxor dicebat / pe
ant opes tue q[uia] tu magis diligis opes
qua[m] honorem· Tandem uictus instancia
uxoris iuit ad eu[m] cum magno apparatu
et ip[s]a cum eo / et inuenerunt gaiu[m] bais /
herodes aute[m] agrippa qui p[re]sensit q[uo]d n[on]
p[ro] bono suo ul[tra] disposuit ire p[ost] eum· s[ed]
p[re]misit nu[n]cium queda[m] familiare[m]
suu[m] et amicissimi gay / p[er] que[m] direx[it] ep[isto]la[m]
gaio in qua 9tinebatur q[uod] hodes tetrach[a]
et uiuente tybrio sociauit amiciciam cu[m]
rege ptor[um] ut e[ss]et rebellis romano im
pio / et i argu[mentu]m h[uius] rei significauit et q[uod] ina[m]
tatib[us] suis h[ab]ebat argma arma que
sufficerent ·lxx· milib[us] uiror[um]. Ex[ce]p[ti]o Gay
Cumq[ue] uenisset ho[dis] mandauit statua[m]
et des dias uxor sua sua[m] erigi i teplo.
ad gaiu[m] et sic honorifice ante
pisset eos / superuenit nunci[us] hodis agrip
pe / et p[ro] rex ep[istu]lam gaio ex p[ar]te herodis
agrippe· p[er]lecta ep[isto]la gaius q[uasi] alien[us] i cipi
ens cepit quere de statu hodis tetrac
he / et int[er] cetera q[ue]siuit abeo utr[um] in
ciuitatib[us] tanta copia e[ss]et armor[um] qua[n]ta

quanta audierat / et n[on] negauit· et sic
credens gai[us] u[er]um e[ss]e qd significauerat
ei herodes agrippa / relegauit eum i
exiliu[m]· Vxori a[utem] sue q[ue] erat soror hodis
agrippe que[m] max[im]e diligebat / dedit ei
libertate[m] redeundi ut h[ab]et terram suu[m]·
Ip[s]a a[utem] 9secuta e[st] uir[um] in exiliu[m] dicens
qd n[on] dimitte[ret] eum in aduersis cu[m] co[mi]ta
uerat in p[ro]sp[er]is· deputati sunt exilio
lugduni u[bi] p[ost]ea miserabil[ite]r mortui sunt
et dedit gai[us] galyleam qua[m] h[ab]uerat ho
des tetracha hodi agrippe / et ita h[ab]uit
tres tetrachias· Fuit a[utem] gai[us] i i[n]ic[i]o ipi[us]
sui p[ro]uenturitat[is] mansuet[us]· p[ost]ea eu[m]
nutu[m] cor eius in elatio[n]em / et i tanta[m]
prorupit uesaniam ut ab uniuersis ho
minib[us] regni sui uellet coli tamqua[m] d[eu]s
et dicebat se fr[atr]em iouis· Vn[de] et filia[m]
unicam qua[m] h[ab]ebat ponebat int[er]
genua iouis / ut dicta q[uod] d[e]o[rum] utriq[ue] ui
deret[ur] p[ro] qua[m] egressa fuerat de genib[us]
iouis· Misit a[utem] ymaginem suam p[er]
uniuersum i[m]p[er]ium suum ut o[mn]is ad
orarent eum / et sic fecerunt o[mne]s excep
tis iudeis· Vn[de] cu[m] in alexandria ciuitate
orta e[ss]et sedicio inter iudeos et genti
les / et uenissent utriq[ue] p[ro] an[te] gayu[m] ut
discuteret[ur] iusticia inter cetera allegaciones
quas fecerunt gentiles 9[tra] iudeos / obiece
runt q[uo]d d[omi]n[u]m suum que[m] 9siti[tuerunt] o[mne]s
gentiles recip[er]e recepant ip[s]i ignorabant
q[uia] ymagine[m] gay ip[s]i adorare noluerunt
et sic p[ro]stituit gai[us] q[uia] iudei no[n] adora
bant ymaginem sua[m]· Ex[c]itauit a[utem] petronio
p[re]side syrie ut statua[m] sua[m] poneret
in teplo i ir[usa]l[e]m· ut facilius eam i[n] ci[ui]ta
tib[us] statuere· Q[uo]d si forte iudei reclama
rent / collectis ro[man]is legionib[us] intra
rent iudeam et uenerunt ad eum iu
dei de ir[usa]l[e]m cu[m] amicis hodis agrippe
qui erat p[re]cordialis amicus gayo
et supplicauerit ei ne ad h[oc] eos arta
ret qui p[ri]us p[er]mitterent se occidi et pa
bant iugulos· Dicebant et q[uod] siquis
amplius colerent terram / ut sic inedia
afflicti morerentur· et s[ed] patru[us] no[n] de osi
lio suo h[oc] p[re]cessisse s[ed] n[on] audebat resis
tere mandato i[m]p[er]atoris· Videns t[ame]n

Margin: reperierunt · Et si ... ibi ... mortuus · dissuasione uidet tyb[er]y · oravit · p[ro]fugus mitter · ... cedit · ... in ... sua[m] erigi · tetrarchia et hodias · ... · dimitteret · cu[m] recepent · nemi peret ma[n]/eius / collis ... / cata petiu[n]t inmu[n] / i iudea / et uene / rut ...

q. ipse satageret ut maior pars nobilium faveret parti eius reuocauit senatoribus qui nollet claudius desisteret ab incepto.

quod gentes iacturam inferrent gaius si amitteret tributa totius iudee, permisit quod opponeret se gayo petronius et misit epistolam suam gayo per viros honoratos ut desisteret ab hoc mandato. Qui cum venisset ad gaium non ausi sunt se presentare conspectui eius. Et accesserunt ad herodem agrippam ut se ... iudeis quod una tetrarchia sua ... galylea ... erat. De morte gay imperatoris.

Tunc herodes invitavit gayum in crastino ut cenaret cum eo. Et in cenatione esset in convivio admiratus est delitias convivii et cepit mirari quanta fuit passus herodes sub tyberio et alia multa et precepit quidquid vellet peteret et daret ei. At ille dixit ei sufficere gratiam eius. Et cum ille instaret ut aliquid peteret, petiit ut poneret statuam suam nullam in templo. Et iratus est gaius et admiratus est animositatem agrippe quod noluerat opes vel honores petere atque ... ut ei et scripsit petronio in hunc modum. Si iam posita est statua in templo non est necesse ut ponatur et sic non est posita statua eius in templo. Postea resipiscens gaius scripsit petronio in hunc modum. Quia aspernatus es mandata imperatoris et ... dilexisti magis iudeos, elige tibi quod vis genus mortis. Ut dicant quod non esset tutum obviare mandato imperatoris. Et deo procurante ita factum est ut prius famam audiret audiret mortis eius quam videret nuntios huius legationis. Cum vero esset rome et rediret claudius cesaribus consilio senatorum interfectus est a vulgo et orta est ... dissensio inter curiam et milites et populum. Curia dicebant senatores ... consulares, et qui degerent consules presides ut fierent consules. Quia gaius videbant senatores sevitiam imperatorum et incommoda que intulerant rei publice volunt penitus extirpare imperium ... et volunt eum redigere ad antiquum statum in quo erat ante iulium cesarem ut esset regnum civitatis in arbitrio consulum et senatorum. Milites et populus timentes avaritiam senatorum et amantes donativa imperatorum constituerunt imperatorem claudium adhuc gay mansuetum et puerum.

Tunc venit. Item de eodem.

Herodes agrippa ad senatores dicens secum de nobilibus qui erant in curia silans se facere parti eorum. Cum haberet eos exosos propter mortem gay consuluit ut fugitaret ne moneret animum inimicitie desisterent ab hoc incepto et senatores rogaverunt herodem ut pergeret cum eis ad claudium et professus est fugi libenter hanc legationem et missus est ad claudium cum aliis et eis audientibus dixit ei quod dixerat coram senatoribus quod vellet desistere claudius ab incepto. In aure autem dixit claudio ut non desisteret ab incepto et cepit eis persuadere ne sinerent quod non possent impedire et allexit quosdam et tantem omnes et ita suum confirmavit est claudius imperator et persuasione herodis omnes occisi sunt qui consenserant in morte gay et petiit desertam suam a curia da revocare territorium quod ipsum erat et acquievit ei. Et precepit ut epistola revocationis per singulas civitates iudee poneretur in loco eminenti ... et videtur ab omnibus. Quod occiso

Postea voluit iacobo noluit apostolo.

Herodes accepto licentiam a claudio imperatore et redire ad patriam et dedit claudius dedit ei quartam tetrarchiam scilicet iudeam et sublimatus est rediens ad patriam et venit primo in iudeam et honorifice susceptus est a iudeis quod in eius unitate eos et tempore erant dies azimorum occidit iacobum fratrem iohannis, postea in diebus azimorum videns quod placeret iudeis apposuit ut apprehenderet et petrum. De iacobo autem refert clemens alexandrinus quod cum reductus esset in carcerem nocte dixit ad fidem custodem suum et in crastino confessus est se esse xpianum et cum transirent ambo ad mortem dixit iacobo, presta mihi remissionem. At ille parum pro deliberans ait pax tibi et osculatus est eum et sic ambo capite truncati sunt. Petrum autem apprehensum misit in carcerem quia in diebus azimorum non licebat aliquem occidere et per custodes carceris tradidit eum custodiendum ... volens post pascha producere eum populo ut ipse populus occideret eum non

ipse herodes ut iacobum, quia magis videbatur eis gloriosum si ipsi occiderent eum qui erat princeps apostolorum. Quomodo petrus liberatus est.

Cum autem in crastino producturus esset eum herodes, ipsa nocte erat petrus dormiens inter duos milites vinctus chatenis duabus que adhuc rome esse dicuntur. et custodes ante hostium custodiebant carcerem. Et ecce angelus domini astitit et lumen refulsit in habitaculo carceris, et miraculose factum est ut solus petrus videret lumen. percussoque latere petri excitavit eum dicens. Surge velociter. Et statim ceciderunt cathene de manibus, due que adhuc rome esse perhibentur. et dixit ad eum, precingere te et calcia te caligas. Deposuerat enim cingulum propter molestiam carceris, vel tunicam circa pedes demissam separet frigus noctis, in quo datum est exemplum viris sanctis quod in angustiis licet aliquid laxare de rigore ordinis. Legimus enim apostolos et prophetas duris cingulis usos propter afflictionem carnis. et petrum ad tempus deposuisse cingulum propter molestiam carceris. et fecit petrus iuxta mandatum angeli, et addidit angelus: circumda tibi vestimentum tuum et sequere me. Et exiens sequebatur, et nesciebat quia verum est quod fiebat per angelum, id est non putabat in rei veritate fieri sed ymaginarie ostendi. vel secundum estimabat se visum videre et hoc sibi ostensum ymaginaria visione. Transeuntes autem primam custodiam id est custodes carceris custodie deputatos. et secundam id est duos quaterniones, vel primam custodiam id est primum quaternionem cum suis, venerunt ad portam ferream que ducit ad civitatem que putatur fuisse in atrio carceris. Carcer enim habebat atrium et erat in exteriori parte civitatis sive extra civitatem et ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum et continuo discessit angelus ab eo, ut sciret se in rei veritate de carcere eductum quem putabat secundum hoc ymaginarie ostensum. Et petrus ad se reversus admirans sua qui stabat in maximo stupore dixit. Nunc scio vere quia misit dominus angelum suum et eripuit me de manu herodis et de omni expectatione plebis iudeorum. Et considerans venit ad domum marie matris iohannis qui cognominatus est marcus. ubi erant multi congregati et orantes ut orarent pro petro. et cum pulsaret petrus

ad ianuam, egressa est puella ad videndum nomine rode. ut cognovit vocem petri pre gaudio non aperuit ianuam sed retro currens nunciavit petrum stare ad ianuam, et dixerunt illam insanire scientes petrum incarceratum esse. ista autem affirmavit rem se sic habere. Alii autem ex eis dicebant. angelus petri est, super quem locum dicit Ieronimus tantam dignitatem esse animarum, ut unaquaque ab ortu nativitatis habeat angelum sibi in custodiam deputatum. Petrus autem perseveranter pulsabat et cum aperuissent viderunt eum et obstupuerunt et innuit eis manu ut tacerent, et sub silencio miraculum viderent vel audirent, vel forte ideo ne clamore gaudencium adventus eius in civitate propalaretur, et narravit quomodo eduxit eum dominus de carcere. et ait nunciate hec iacobo et fratribus eius, iacobo scilicet alphei episcopo iosolimorum quia alter iam fuerat decollatus ab herode, et egressus ~~alia~~ eadem nocte abiit in alium locum timore herodis et iudeorum. De morte herodis agripe.

Crastina autem die post eductionem petri de carcere erat non parva turbacio inter milites et custodes quid nam factum sit de petro. Unde apparet quia clausum reliquerat carcerem, alioquin non esset ambiguum eum evasisse. Herodes autem cum requisisset eum et non invenisset, diligenter inquirens a custodibus utrum noscent quid nam factum esset de eo, iussit eos adduci ad se ut iudicaret in eos, sed tamen indicavit domino precavente, ut soluto petro nulli noceret. Imminente enim negocio descendit herodes a iudea in cesaream palestine et propinquam tyro et sydoni ut noceret tiriis et sydoniis quibus iratus erat. Quod audientes tyrii et sydonii venerunt ad blastum qui erat cubicularius herodis et custos thori eius, cuius quia erat amicus eorum et patronus, et eo interpetente reconciliati sunt herodi. Non enim poterant sustinere inimicitias regis tam vicini. Statuto autem die herodes vestitus veste regali sedebat pro tribunali apud eos et concionabatur ad eos herodes blandiens.

De morte herodis agrippe

quasi ascendens de vitule in vanitas ingrediens est hebreum et magis ascendens

eius populus et clamabat dei voces et non hominis. i. exibebat ei laudes deo debitas et si homini et dum adulatoribus faveret et dimisit et oblatos deo dei nos honores sic respuit respiciens super se vidit imminentem et insistentem capiti suo in funiculo angelum. i. bubonem mortis eius prime nuncium et sicut ut tradit Ios. Inclinavit se rex ad eos qui se applaudebant et dixit eis Ecce deus vester morior. Sciebat enim iuxta quod dixerat et augurium translatum ad carcerem se in ferri bulo v. dies post visionem bubonis moriturum et ostensum ut habetur in hystoriis percussit eum angelus domini. s. febre et vidit desuper per v. dies ventris dolore cruciatus est et corrodebant vermes viscera eius et ita paulatim consumptus vermibus expiravit. De agrippa filio herodis sic dicto.

Agrippa filio herodis sic dicto

Reliquit autem filium herodis sic dictum qui dictus est agrippa non cognominatus est herodes qui adhuc tunc erant nec habuit totum regnum patris sed partem. habuit citerra duarum tribuum et dimidie tribus ultra iordanem. vnde legimus quod fideles de iudea imminente erisione ... ad mortem angeli tessiunt in tegre agrippe. Ultimus s. filius herodis agrippe.

usque ad vicesimum (?) mutavit

Et nunc lis ulcus iudeam mutavit. redit hystoria ad ordinem suum et anticipatur et quod supra dictum est de collectam factam a fidelibus antiochie missam per manus barnabe et saulum. Quod enim interpositum est de herode et morte iacobi et incarceratione et liberacione petri q. incidens fuit. prosequitur de reditu barnabe et sauli de ierusalem. XII

morte

hystoria in hunc modum. Verbum domini crescebat et multiplicabatur. Bar. et saul. reversi sunt ierusalem assumpto secum iohanne qui cognominatus marcus post expletum ministerium. Erant autem in ecclesia que erat antiochie prophete ut ueniunt de ierusalem prophete et doctores inter quos erat symon qui vocabatur niger et lucius cirenensis et manaen qui erat herodis tetrarche collactaneus. i. eodem lacte nutritus et possunt tamen accipi prophete de futuris et doctores de presentis

et doctores sicut superius distinguit prophete

et iude quod iste symon dictus a colore niger sit latinum vocabulum. Vel sicut est hebreum dolens dictus est magis ascendens. Ministrantibus autem illis deo et ieiunantibus dixit eis s. s. Segregate mihi barnabam et paulum in opus ad quod assumpsi eos qui audito consilio s. s. remiserunt saulum et bar. in ierusalem ad petrum et iacobum et iohannem qui erant ibi. Qui gavisi sunt audito mandato angeli s. s. et ieiunantes et orantes imposuerunt illis manus in modum ordinandorum. Vel aut petrus potius impositionem manuum aliquam ordinationis sollempnitatem circa celebrantibus ...nec de ordinatione apostolorum ad legem. l. quod dominus imposuit eis manus. de petro tamen habetur quod antiochie missam celebrantur. Sed potuit sufficere apostolis predicatio quod dictum est eis a domino. Hoc facite in meam commemorationem. et licet non interfuit barnabas et paulus tamen quod postea electi sunt ad apostolatum consilio s. s. forsan mihi cum aliis sunt privilegiati nec alia sollempnitas ordinationis circa eos celebrata est. et multi in primitiva ecclesia sine hac sollempnitate ordinationis promoti sunt et multi layci sine dyaconatu et precedentibus ordinibus sacerdotes facti sunt. et imponentes eis manus et dimiserunt eos. et ipsi quidem missi a s. s. eodem duce iverunt qui separavit eos a ceteris abierunt seleuciam et inde navigaverunt cyprum et cum venissent salaminam predicabant verbum dei in synagogis iudeorum et tenebant autem et iohannem sed in ministerio predicationis iohannem qui cognominatur marcus. quo

Et cum per paphum barjesum invenerunt sergium. Cum perambulassent universam insulam cypri. s. usque paphum invenerunt quendam virum magum pseudoprophetam iudeum cui nomen erat bariesu qui erat cum proconsule homine magne dignitatis. erat enim proconsul insule. hic accersitis bar. et paulo desiderabat audire verbum dei. Sed resistebat Elimas magus et vide quod altum est interpretatio alterius. Elimas. i. interpretatur magus et sic nomen suum malefactorum apertum est ipsi. Saulus autem qui et paulus repletus s. s. intuens in eum dixit

cum sergio paulo proconsule qui erat

in ingredienti preponi ... sicut et sic causa.

o plene omi dolo et oi fallacia fili dyabli et
inimice omi iustitie non desinis subuertere
uias dni rectas. Nota quod deinceps est saulus
tradunt ei sancti quod a sergio paulo ad
fidem conuerso dictus est paulus. unde hic primus
fit mentio de hoc nomine paulus. Solus
origenes dicit quod ipse fuit binomius dictus
s. saulus et paulus. uel in acceptione
apostolatus pro sortitus est hoc nomen. ut quia
prius a saule persecutore dicebatur saulus
quasi modicus et humilis. unde quasi nomen
suum interpretando dicit se minimum apostolorum.
Uel autem xiiij. anno a passione dni promotus
ad apostolatum cum barna et
sortitus paulum uocabulum et xiiij. post
factus ad magisterium gentium cui sat consonat
ecclesiastica hystoria ubi legitur preceptum apostolis
esse ut post passionem per xij annos predicarent
in iudea. xiij. anno ceperunt
paulatim transire ad gentes nondum
tamen ex toto. postea omnino exierunt de finibus
iudee. Et nunc ecce inquid manus
dni super te. i. uindicta dei exercebitur in te.
Eris enim cecus et lumen mittis non uides ad
tempus solem materialem quia non uides solem
iustitie spiritualem et confestim cecidit in eum
caligo et tenebre et circuiens. i. in modum ceci
incarauit se uices querebat qui manum
ei daret ut duceret eum. et statim
proconsul uiso miraculo credidit super doctrina
dni admirans De discessu iohannis.

Cum autem a papho nauigasset
paulus et bar. cum eo uenerunt
pergentes ciuitatem pamphilie. et
iohannes discedens ab eis reuersus est irlm.
unde uenerant cum eis. et forsan reprehensibilis
fuit iste discessus et paulum
et bar. de quo habebis infra. paulus uero
et bar. uenerunt antyochiam pisidie
quod additur est ad differentiam alterius antyochie
syrie que dicebatur reblata et in
gressi in synagogam die sabbati sederunt. quasi
audituri legem non predicaturi. post lectionem
autem legis et prophetarum dixerunt ad eos
principes synagoge. uiri fratres si quis est in
uobis sermo exhortationis dicite. Predicatio pauli et bar. in synagoga
iudeorum.

Surgens autem et manu
silentium indicens agressus est facere
magnum sermonem. inchoans ab
altiori. Uiri inquid israelite et qui timetis
dm degentibus audite. Deus plebis
israel patres nostros elegit et exaltauit plebem
cum essent incole in egypto sinentes
in luto et latere de qua eduxit in
manu forti eos et xl. annis sustinuit
mores eorum in deserto. introduces eos
postea in terram promissam destruens
vij. gentes que habitabant in terra. sorte
distribuit terram. quasi post quadringentos
l. annos et intellendum est a natiuitate
ysaac cuius nate usque ad exitum israel
de egypto. fluxerunt enim ccc.v.
postea completis xl. annis in deserto et
usque ... in terra chanaan diuisa est
terra. a natiuitate ysaac usque ad diuisionem terre
fluxerunt. ccc. anni et l. et post ccc.l.
annos dedit deus iudices per quos cum eis
fuit per dei se iudicibus usque ad tempus
samuel et ex inde postulauerunt regem
et dedit eis saulum qui regnauit super eos
xl. annis computatis simul annis samuelis
Si enim hetur in initiis hebreorum. et eo
sublato de medio suscitauit eis deus regem
cui testimonium perhibens ait. Inueni
uirum secundum cor meum. ex cuius
semine suscitauit deus ihm saluatorem
israel. ante aduentus precursor fuit iohannes. Que
misit ad gentes.

Uiri inquid fratres filij generis abraham et qui
inter uos degentibus sunt timentes
dm uobis sermo uerbum salutis huius
missum est. Qui enim habitant in irlm
et principes huius eius hunc ignorantes
esse ihm. ignorantes et uoces prophetarum que
per omne sabbatum leguntur. ad iudicantes
morti eum eas impleuerunt nescientes.
Deus autem suscitauit eum 3. die a mortuis
et uisus est per xl. dies hijs qui simul
ascenderant cum ipso de galilea in irlm
qui nunc sunt testes eius ad plebem et nos
uobis eam annunciamus que ad patres nostros
repromissio facta est. quoniam hanc deus adimpleuit
filijs nostris resuscitans ihm. Notum
ergo sit uobis uiri fratres quia per hunc nobis remissio
peccatorum annunciatur ab omnibus.

peccatis quibus non potuistis in lege moy-
si iustificari. Qui credit in hoc iustificatur.
Videte ergo ne sitis contemptores ne ueniat
super uos quod dictum est in prophetis contemptoribus. Insinua-
tur in hunc modum. videte et admiramini et di-
sperdimini quia opus operor in diebus uestris quod
non creditis. id est quod non creditis operi quod opera-
bor in diebus uestris. scilicet incarnationis
Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti sabbato lo-
queretur ad eos hec in synagoga
Et cum egrederentur de synagoga multi
iudeorum et aduenarum id est gentilium uel iude-
orum de dispersione uenientium secuti sunt pau-
lum et barnabam. Sequenti uero sabbato pe-
ne uniuersa ciuitas conuenit ut audiret
uerbum dei. quod uidentes iudei repleti sunt
zelo inuidie quo commoti ceperunt contra-
dicere hiis que dicebantur a paulo blas-
phemantes. blasphemus est qui ex in-
uidia obloquitur ueritati. Tunc repleti zelo dei
paulus et barnabas constanter dixerunt. Vobis op-
portebat primum loqui uerbum dei iuxta uerbum domini
dicentis non sum missus nisi ad oues que per-
ierunt domus israel. quia repellitis illud et indig-
nos uos facitis eterne uite ecce conuertimur ad gentes.
Et nota tamen hoc legatur hic dictum a pau-
lo et barnaba in antiochia piside que non iu-
dea est sed in grecia in pluribus locis legitur
dictum ab apostolis in iudea et cum uellet transire
ad gentes per quam per xii annos predicatum
est in iudea. ecce non moueat te quod po-
tuit ut ita dicitur sic enim precepit nobis dominus. Po-
sui te in lucem gentium ut sis eis in sa-
lutem usque ad extremum terre et fuit
in ysaia uerba patris ad filium ac si diceret pater
filio misi te ut per tenebras infidelita-
tis usque ad illos tunc sed cum specialiter dictum
sit christo non est contrarium quod hoc legitur dictum paulo
quia tanta est unio capitis et membrorum
ut quod dictum est capiti membris dictum computetur
sibi. Sic caput christus persecutionem mem-
brorum reputat inflictam sibi dicens saule
saule quid me persequeris De recepta predi-
Audientes autem catione a gentibus.
gentes (?) rationem de salute sua
gauise sunt et magnificabant
dominum et crediderunt multi ex eis. Iudei tamen
zelo id est liuore inuidie succensi concitabant
mulieres religiosas et primarias ciuitatis
et excitabant persecutionem in paulum et barnabam
et eiecerunt eum de finibus suis. at
illi excusso puluere pedum in eos iuxta quod pre-
cepit dominus in testimonium illis uenerunt yco- xiiii
nium et ingressi ciuitatem locuti sunt in syna-
goga et credidit copiosa multitudo iudeorum
et grecorum et demorati sunt ibi multo tempore
fiducialiter predicantes domino predicationem con-
firmante miraculis. Non nulli tamen de iu-
deis in incredulitate permanentes persistunt
et ad iracundiam concitauerunt animos gentium
aduersus credentes et diuisa est ciuitas quidem autem
aliis iudeis fauentibus aliis apostolis et cum fac-
tus esset impetus gentilium et iudeorum cum prin-
cipibus suis ut contumeliis afficerent apostolos
et lapidarent id est lapidibus fugarent eos
confugerunt ad ciuitates lycaonie scilicet listram et
derben et cum dictum sit hic uenerunt listram
iuxta consequentiam sermonis sequenti uero
dicitur. Erat quidam in firmus listris plures sunt
listre. Sed pro certo non ciuitatis multiplicem hanc
declinationem ut dicatur listra listre listram uel
listris indeclinabile. Vnde sequitur. Erat quidam
uir listris quod greco consonat ubi habet paulus
et barnabas morabantur in listris. Erat autem
non iste infirmus pedibus claudus ex utero matris sue
et sedebat quia nec ambulare nec stare
poterat nec umquam ambulauerat. Hic au-
diuit paulum loquentem quem intuitus
paulus spiritu sancto reuelante uidens quod haberet
fidem ut saluus fieret scilicet tantam que
ad salutem sufficeret. uel uidens quod saluan-
dum se crederet dixit magna uoce. In nomine
domini ihesu christi surge super pedes tuos rectus
et statim exiliuit et ambulauit. turbe autem
cum uiderent quod fecerat paulus putabant
ipsum et socium suum barnabam deos esse in forma
humana eos apparuisse et leuauerunt uo-
cem dicentes. dii similes facti hominibus descende-
runt ad nos et uocabant barnabam iouem
quia prior esse uidebatur. paulum uero mercurium
qui semper uiri opinione ioui comitatur
qui eloquens et literatus fuisse creditur et
facundia preter homines putabatur. unde
mercurius quasi medius est currens inter au-
res et linguas alatinus dicitur. Hic non hoc

mes. q. in tps dr. Sacerdos q3 iouis qui
erat in ciuitate uoluit sacrificare barnabe
et ioui afferens boues et tauros ad immo
landum & coronas ul' ad ornand facie
templi iux ritum gentiliu. ul' ut capi
tib3 eo2 imponerent ad ornatu. dicit p ali
quia ratione nob ignota. Ut a audierunt
pau. & bar. qd diuinos honores uellent
eis exhibere sciderunt uestimenta sua qd
semp faciebant uidei audita blasphe
mia i deu et phibuerunt sibi talia exhibe
ri dicentes se homines mortales ee qui pdica
uerant ut eos reuocarent ab ydolatria.
et uix sedauerunt turbas ne s' imolarent.

D emorantib3 de psecucione q. passi s.
autem eis et docentib3 in listr. sr[u]pe
uenerunt ab ycomio et antyochia iu
dei et concitatis turb' in psecucoem pauli
lapidabant eum et eiecerunt eum. q.
uile cadauer estimantes ee mortuu deq
lapidacone ad co2 loquens ait sed lapi
datus p'ea discipli eius circumdederunt
eu assistentes et & respirauit et ne a
gentib3 iudeis reportauerunt eum ciuitate
et conualuit. de cone conuersionis eminate

E t pera die pfec e cu barnaba
in dben et pdicauit eis i sicut
fecerat in listra p'ea redierunt
pfes in fide et constituentes i magnis ci
tatib3 pbros .i. epos quia eo tpe eodem
nomie censebantur epi & pbri. pm co
stituebant pse epos qui erant migra
turi. et inicium e uir ad eos cent am
plius reuisuri et cu redeuntes transirent
listra yconiam uenerunt ad antyochia
psidie & transeuntes psidia uenerunt
in pamphilia regionem in qua e ciuitas
pgen in qua locuti uerbum dei italia
ciuitate et descenderunt et nauigaue
runt antiochia unde p' exierant. Segre
gati a spu sco ad pdicacoez eungly. de sig

C um q3 uenissent nis q fca s p eos i
antiochia et congregassent gentib3.
fideles antiocenos reuelauerunt
quanta fecerat eis ds p eos in gentib3
et morati sunt i no modico tpe cu dis XV
aplis. et du ibi moram facerent des
cenderunt quidam de iudea xpiani q

dem tm iudaizantes et fuerant de secta
phariseo2. Fca e autem no minima sedicio i
ter eos et pau. & bar. q3 p dicabant
fidem absq3 legib3 ad salute n sufficere.
et consenciebant eis multi ueteri consuetu
dine inbuti & statuerunt ut p hac lite dubi
tandoq3 ascenderent in ierlm ad maiores
aplos .s. ad petr & iacobum epm ierl'i
tani et ascendit pau. cu bar. assump
to & tito sic ipse refert in epla ad gal
thas et qui descenderant de iudea as
cenderunt contra eos quida .s. phariseo2
ad fidem conuersi. qui cu uenissent ierl'
am & ecent i psencia aplo2 petri &
iacobi et senio2 surrexerunt contra pa
uli et barnab dicentes q3 circumcidi fideles
et seruare legem moy. et audita uerba
q3 ptis sua conuenerunt apli et senio
res ut iudicarent sup h' et p' multa
disceptacoem et inquisitoem factam i
ter aplos & seniores. Surgens petr
rationabilr o' n ee i posit fidelib3 iugu
legis q3 ipse consilio di baptizauerat
cornelium & gentib3 pdicauit u
bum eius et ds pdicaconem eius
confirmauit fide mundans corda eo2 sc
antequam baptizarent uisibilr in
tens sup eos .s.s. nec i ditens obseruati
onem legalem quid g' ne temptatis im
ponere iugum sup ceruices discipulo2.
qd nec nos n pres uri portare potuim
et stati ceperunt paulu & barnab nar
rare quanta signa et pdigia ds face
ret i gentib3 p eos et tacebat multi
tudo audiens eos. de simone iacobi.

E t ecce silencio locutus e iacob3
ad hens ubo pet. uiri fres
audite. Symon narrauit q
ad mod ds uisitauit pmu gentes uo
cans eas ad fide & testio pphar3 et in
ductis i testimoniys diuerso2 pphar3
auctorite pontificali protulit diffinitiua
sniam dicens ppt qd ego iudico n i quie
tari eos qui ex gentib3 conuertunt ad
dm. sz consilio ut dirigamus ad eos
epistolam ut abstineant se ab ydolatria
siquidem in gentib3 max' pullula
uit fornicacio. quale spdia et nulli

d' simone iacobi

in ducatus

et fornicacoe
et a suffocato sanguine
ydolatria

reatus reputabat' int' gentes. Ideo spa
li' decreuint ap'i ista p'hibe' gentilibꝫ.
Erant eciam p'mi ad effundendū sāg
uine. ↄsueuerūt et bibere sanguinem
imolatū dys suis. Ideo sp'alr p'hibi
ti sunt a sanguīe effundēdo ul' biben
do. Quare aute ad l'ram p'hibeūt
eas ad suffocatū nō ē satis p'spicuū.
et placuit h' ↄsiliū iacobi ap'lis et
senioribꝫ. et cōi assū elegerūt uiros
p' quos mitterent ep'lam cum pau
lo & bar' s' & sila p'missa ē saluta
cō in hūc mod'. De ep'la missa conuersis ex gentibꝫ.

Apostoli et seniores fr'es
his q' sunt ex gentibꝫ salm. Ex
aīu p'. salutacōem huiꝰ tex'
ep'le. Audiuīu ē q' quidā descenden
tes de iudea turbauūt uos euerten
tes aīas u'ras uolentes u'ris ceruī
abꝫ ipone iugū legis. Io dei ↄsilū uiros
decreuimus elig'e et mittere ad uos
cum k'mis n'ris pau. & bar. Visū ē
eni sp'ui s' & nob' ultra n' nb' i pon'e
quā ut abstineatis ab imolatis si
mulacrorū & sanguīe et suffocato a for
nicacōe. a quibꝫ abstinentes bene
agetis. ualete. De cōsolacōe eorūde.

Ascenderūt g' paulus & bar.
in antiochiam et duo illi mi
si cum eis. Cumq' descendis
sent ↄgregata multitudīe tradide
runt eis ep'lam. et audita ↄsolacōe
de iugo legis n' imponēdo g'auīs
si sunt de gentibꝫ. Iudas aūt et silas
cum essent p'p'he ↄsolati sūt eos &
multum ↄfortauūt in fide. Nō ē aūt
h' p'termittend' q' de p'fato ascensu suo
in ierl'm p'dicanda lite p'racta scrib'
ap'ls ad galathas in hunc modum.
Dein p'ꝰ annos. xiiij. a ↄu'sione mea
ascendi ierosolimā cum barnaba assūp
to & tito. & ↄtuli cū eis euangelium q'd p'
dico in gentibꝫ. ex quo annorū nūo col
li' q' eodem anno quo paulus ascē
dit ierl'm s' xiiij. a ↄu'sione sua pe
trus ascendit romā. & eodē anno
sedit in cathedra ep'ali in qua se
dit. xxv. annis. xiiij. n' & xxv. xxxix.

reddūt. xx. ā āno v. a p'mo cōne beā
petri in sedem romanam. s. ulti ā
no nouis pass' s' pe. & paul'. & xxx
ix a ↄu'sione pauli. un colli' paulū
ad fidem ↄu'sum eodē anno quo dn's
passus ē. Cum ergo petrus & paulus
xxxix anno a passione dn'i qui fuit
ultimus nouus passus m'rium. Si a
legat' q' paulus ad fidem ↄu'sus
eodem s' ā āno a passione dn'i. intelli
gend' ē s' āno eīgentiū tn' eodē
usuali sit aūt deteriatū ē. xiiij. g'o
āno a passione dn'i. & iiij. anno clau
dy ascendit petrꝰ romam. & sedit in
cathedra ep'ali. x. annis sb claudio
qui regnauit. xiiij. annis. & nō p' eū
totidem annis. Q'n sedit antiochie q'n.

Post aūt q'i quo ip'e determinat
tp'e sederit petrꝰ in sede an
tiocena ↄstat. n' q'd sedit a
tiochie. vij. annis in sede ep'ali. q'd
n'āo de. vij. illorū. xiiij. q' intelligit
a passione domini fluxūnt usq'
ad p'mo cōne in sedem romanam.
p'ꝰ. vij. ānos quibꝫ sedit i sede antioce
na ↄsilio dn'i ierl'm ascendit romā
& in ascensu t'nsijt in antiochiam ut
cōfirmaret sbditos suos in fide. ut le
tur in cronicis sbstituit euodiū in se
de antiocena. et in h' t'nsitu p' antio
chiam redeꝰ ē a paulo q' ↄmedes
cum quibꝫdam fr'ibꝫ de iudea times
eos molestare discernebat ab eos. et
ita cogebat gentes iudaizare. Vnde
paulus ait. Cum uenisset cephas
antyochiam i facie ei restiti. Anno Agrippa rex Iudeis a Claudio

Illo aute anno quo ascendit petrꝰ
de antyochia romam paulo & bar.
nab' antyochiam remanentibꝫ. erat
quidam p'uaricator i iudea qui p'ro
lenata uoluit sibi usurpare p'tatē
ↄstituendi summū pontificem et mu
tandi p' arbitrio suo. & ut poss' sū
mū pontificē sacerdotē unū ul duos
ↄstituit in eodem anno. et uidentes
iudei q'd non possent ei resistere pe
tierūt ab eo licenciam ↄsulendi claudiū
i p'atorē romanorū. ut eius uoce habe
rent auctoritate.

potestatem obtineret alioquin desisteret
et concessit eis. et cum misissent nuncios
romam erat ibi agrippa filius herodis
agrippe quem pater decedens in manu Claudij
gay dimiserat. Gayus autem distu- Claudius
lerat eum mittere in iudeam tamquam
dominum tamen propter seuitiam uxoris tamen propter te-
neritatem etatis eius. Hic audiens quod
causa populi sui ageretur interfuit pro
eis et obtinuit. et rescripsit claudius pro-
curatori ut ab huiusmodi exactione
rescripsit desisteret. et destitit. et videns ut vi-
detur propter hoc agentem gratias agrippe ad
cuius intercessionem hoc obtinuerat.
Et videns hoc significavit ei ut mit-
teret eis agrippam et faterent eum
tamquam regem et dominum. ipse tamen
adhuc distulit. postea cum visum
est ei misit eum in iudeam et tamen red-
didit ei totam terram patris sui et toti
regnum obtinuit. Et dedit galaadi-
tice regionem scilicet ultra iordanem ter-
ram duarum tribuum et dimidie tribus
et dedit ei potestatem constituendi sum-
mum sacerdotem in ierusalem pro arbitrio
quod negaverat procuratori. De regno
Iste fuit agrippa iunior. agrippe.
regni secesserunt fideles de iudea immine-
te excidio ierusalem ab angelo premoniti sicut
hegesippus est memor. Sed nunc prosequamur de pau-
lo et barnaba qui adhuc demorabantur
in antyochia evangelizantes verbum
dei. et iudas abierat. sila tamen eis re-
manente. post aliquos dies visum est eis
commodius revisitare civitates in quibus pre-
dicaverant verbum et visitare
fratres et confirmare eos in fide. barna-
bas voluit in comitatu suo habere iohannem
qui cognominatur marcus. paulus autem no-
luit dicens. Non est assumendus quia in fron-
te aciei constitutus nimis tepide stete-
rat. et quia timore mortis a predicatio-
ne desisterat. qui scilicet a pamphilia desce-
dens reversus est in ierusalem. Ideo non erat
assumendus ad predicationem ne alios
malo exemplo lederet. et facta est dissensio ut
discederent ab invicem. Excusant eos
sancti quia discessissent odio commoti et asp

sed ad hoc consensu ut divisi pluribus locis
predicarent et plures lucrifacerent.
Barnabas autem assumpto marcho navi-
gavit cyprum. Ideo autem quod noluit
dimittere eum quidam dicunt fuisse eius
cognatus. Legitur autem fuisse consobri-
nus. Paulus autem a fratribus est assumpto sila quem
dominus ad hoc remanere fecerat ut compa- ei condo
teret et perambulabat syriam et
ciliciam. postea venit in derben et listram. xvj.
Et erat quidam christianus nomine thi-
motheus filius mulieris vidue
vel iudee natus de patre gentili. cui per-
hibebant testimonium religionis
omnes fideles qui erant in listris. hunc
constituit paulus episcopum eorum. Sed cir-
cumcidit eum pro tollendo scandalo
iudeorum ne scandalizarentur quod haberent
episcopum incircumcisum. non quod legalia post
veritatem evangelii essent necessaria. pau-
latim tamen non subito iudeis erant tollen-
da. et quasi cum honore matris sepeli-
enda fuit. postea eduxit secum pau-
lus tymotheum et pertransierunt per
civitates. precipiebant observari decre-
ta apostolorum et seniorum qui erant in ierusalem
et ecclesie confirmabantur et multipli-
cabantur. Quod prohibiti sunt apostoli ne irent Quod prohibiti sunt apostoli ne irent quo vellent
Transeuntes quo vellent.
autem frigiam et galacie
regionem volentes
ire in asyam minorem prohibiti sunt a spiritu sancto prohibiti
qui sciebat corda hominum quod tunc non
essent credituri. Noluit enim scilicet spiritus sanctus dari scilicet
canibus et impios de contemptu pre-
dicationis gravius condempnari. Voluit
etiam has provincias aliis apostolis reser-
vari. philippus namque et iohannes pre-
dicaverunt in asya minori. lucas in
bithinia. a qua similiter prohibiti sunt. scilicet prohibiti
et ita due cause redduntur quare prohibi-
ti sunt ab huius provinciis. vel ne sanctum da-
rent canibus. vel quia destinati erant
a spiritu sancto aliis apostolis. asya minor iohanni.
bithinia luce. origenes ut ait de pri-
mitiis et decimis dandis sacerdo-
tibus reddit tertiam causam. Dicit
enim quod deus providens suis alionis

fine

non enim egent angeli auxilio nisi dei. sed hoc ait angelus

cedem ab huiusmodi puitiis discipulis
pro famem prohibuit. ipsa tamen fames maxi
ma fuit in qua helena sustentauit
fratres pauperes qui erant in ierusalem que
facta est. iiij. anno claudij. nec fuit
hec helena mater constantini sed regina
adiabenorum cuius amore captus rex
adiabenorum duxit eam in uxorem
et suscepit ex eo. et cum in nocte dormiret
cum ea et imposuisset manum super
uentrem pugnantis ab eo audita est
uox in hunc modum. uide ne ledas
puerum qui magnus futurus est in mun
do. et audita uoce huiusmodi stu
pefactus dixit hec uxori sue. postea puerum
natum cum summa diligentia nu
trierunt. et mortuo patre adhuc
puer factus est rex et commendatur in multis.
et hec est causa commendationis. quia audiens
unum deum coli. audiuit eundem et sus
cepit circumcisionem et ritus iudeorum.
huius mater helena ueniens ierusalem
inuenit fratres fideles in ierusalem in edia la
borantes quia erant tempore famis.
et emit granum quod attulerat ar
gentum pecuniam ad emendum et susten
tauit fratres qui erant in ierusalem. Et
cum adhuc esset in iudea nuntiatum
est ei quod mortuus esset filius. et sta
tim rediit et extraxit cadauer eius
de sepulchro et reportauit in iudeam.
et fecit non longe a ierusalem duo mau
solea et in reposuit corpus filii et post
quam cum mortua esset in alio corpus suum
reponi et sic factum est. et adhuc ap
parent uestigia mausoleorum. et pu
tant multi decepti esse mausoleum
helene matris constantini. De uisione
que apparuit paulo.

Cum pertransissent misyam pauli
et socij eius uenerunt tro
adem. et ostensa ... est paulo uisio per
noctem. apparuit enim uir macedo
id est angelus illius gentis. assimilatus est
uiro macedoni propter etatem uigorem et fore
spirituali stans et deprecans eum et
dicens transiens in macedoniam adiu
ua nos. et si uelo uir fuisse homo

non angelus assumpta persona macedonis. ut au
tem uisum uidit statim quesiuimus profi
cisci macedoniam certi facti quod uocas
set nos deus euangelizare eis. Et nota
quod dicitur est quesiuimus. hic enim respondet
lucas se comitem fuisse pauli et nunc
primo adhesit ei. unde si qua in precedenti
ti aut ueimus. sed ubique uenerit
et silas. hic autem primo commiscuit se
socijs pauli. unde quere quod non dicit. Erat
uir macedo stans super se. uelo stans
glo. habitu modica. angeli semper dicuntur stare.
cum pluries ad sedentes in antiphona pas
chali sedit angelus enim dicitur stetit
sed errant. intelligendum est semper in libro cum
legatur in eo angeli sedisse ad
monumentum. Nauigantes autem a troa
de recto cursu samotraciam uenimus. et
sequenti die philippis que est prima
ciuitas macedonie. id est ueniens a
mari primo occurrit et erat colonia.
Dicitur autem colonia ciuitas illa que defectu
ciuium indigenarum nouis cultoribus imple
tur. unde et colonia. quasi a nouis cul
toribus dicta. Fuimus enim ibi per
dies aliquot et die sabbati egressi sumus
extra portam iuxta flumen ubi
uidebatur esse locus congruus orationi
id est locutioni. orare namque accipitur pro
orare et supplicare. De lidda purpu
raria.

Et sedentes loquebamur
mulieribus que conuenerant. et mulier
quedam lidda nomine purpuraria
ciuitatis thiatirenorum audiebat nos loquen
tes. primo non intelligi purpuraria. quasi utens
purpura. quia forsitan erat de regio sexe.
et post purpuraria. quia texit purpuram uel
quia uendebat purpuram. Cum autem
baptizata esset et domus eius tota
deprecata est nos dicens. Si iudicastis me
fidelem in domino intrate in domum meam et manete.
et coegit nos. adhuc enim
abhorrebamus domos gentilium putan
tes scandalo iudeorum. De spiritu phitonico a
puella electo.

Factum est autem euntibus nobis ad orationem quod obuiaret
nobis quedam puella habens spiritum
phitonicum. prima autem illa phitonissa in

Gratis enim

colunt et

undique

De uisione que apparuit paulo

Forte

paulus

stare

non habent

Neapoli

defectu

de lidda

primum conuenit

De spiritu phitonico a puella electa

spu phitonico opans arte magica ul'
spu phitoico uexata. hys dieb; eni duo
b; modis accip in sacra scptura. h. noie
phitonissa ul' dicatur phitissa q p spm
phito. uiro suscitacoem mortuor opa
tur arte magica | ut h ad peticoem sau
lis abinsis uocauit aiam samuelis ul'
po9 pca spm inmudm. h a spes artis ma
gice ab apolline et ab eius cognoie agno
miata. | dr eni phitonissa que a spu
phitonico possidetur et es uia. q. orga
no suo adiuinand qualir h po9 uidetur
accipi | et erat que studiosa dnis suis
qr metu pcebant emolimitu ex diuinacoe
ipi9. h. hec secuta paulum et eius soci
os clamabat dicens. Isti homines sui
sui di excelsi qui autem nunciauit nb
uiam salutis | et sic clamabant multis
dieb; | forte p bonu nature ne | ul' po9 spu
s spm phitonicum ut peam uim loq
retur urgente | dolens autem paulus ipa
p9 cum clamante dix spui i muto | pci
pio tibi i noie ihu x exi ab ea | et eade
hora | qr indignum erat ut uerbum eu
peam an sp: medax amnuciaret. Vi
dentes autem h dni eius scientes quia
maximu sumerent i comodu | appre
derunt silam et paulum et duxert
eos in for ad pncipes et offerentes eos
magistratib; dixerunt. Hii oturbant ci
tatem nram cu sit iudei pdicantes
nouam quanda lege. i. religionem
quam nulli nrm suscipe cum simus
romani h; | Hoc. n. decretu erat a romanis
ut nullus ds denouo coleretur nisi ep
pbate senatus | et occurrit plebs aduersus eos |
magistratus scissis eor tunicas isse
runt eos uirgis cedi | et flagellatos mi
serunt in carcerem | pcipientes custodi
ut diligent custodiret eos | qui accep
to mandato misit eos i carcerem inte
riore pedes eor stringens ligno de motu
carceris.
Media autem nocte pau
lus et silas decantabant ym
nos adorantes laudabant
dnm | et dum media nocte orarent so
lito fres fcs e terre motus | quo. s. terre
motu omia fundamenta carceris como
ta s hostia apta | uincula oim q erant
in carcere rupta s | no. n. solus paul'
et sile s; alior. Expge fcs custos car
ceris et uidens ianuas carceris aptas
euaginato gladio uolebat se inter
ficere. Aestimans oms incarceratos
aufugisse. Et cu eet paulus i med
tenebrosi carceris uidens h in spu |
exclamauit n' tibi feceris mali | uni
usi quos custodiebas hic sumus. Sa
ebat. n. qd sc uolebat sibi man ince
qr putabat os i carceratos aufugisse |
et petito lume a ministris ingressus e cu
tos carceris | et tremefcs sc phiis que
sua fuerant in terremotu. tu qr intellexe
rat paulus qd uellet interfice | pcidit
paul' et sile ad pedes et educens eos
de carcere ait. qd me dz face ut salu
sia. ad q dde dnm ih. x et saluus eris tu
et dom9 tua tota | et locuti sunt ei ubum
dni et omib; qui audierat in domo
eius | et tollens eos i illa hora lauit
plagas eor et baptizatus e et sic la
uit et lotus e. q a magistratib; e di
missus.
Cumq pduxisset eos
in domum suam apposuit m
sam et letatus e cu omi domo
sua credens in dm. et cu dies fcs eet
miserut nuntios ad custodes carcis
dicentes | dimittite homies illos tamq
despectos | dimittebant au illos pter
crederent. qr iam i notuerat illis mi
raclm. et nunciauit custos carceris
uba h paulo. Miserut magistratus ut
dimittemini. nc g exeuntes ite i pace.
ad que paulus | miserunt nos i carce
flagellatos publice h; i demnatos ho
mies romanos | et romano i pio sub
iectos cesos capite psessos et lib
tate romana donatos. et nc occulte
nos eiciunt. n sic s; ueniant ipi et
nos eiciant. Et cu renunciatu eet h ti
muerunt audito qd romani eent. et ueni
entes eduxerunt eos et rogabant ut
egrederent de urbe. Et exeuntes tran
sierunt p lidiam. et uisis fratrib; consola
ti s eos. Cu au pambulassent p amphipolim et apolloniam uenerunt tessalo
nicam ubi erat synagoga iudeor. paul' XVII.

ut consueverat intravit synagogam et per tria
sabbata disserebat eis de scripturis predicans
xpm mortuum et resurrexisse. et cre-
diderunt aliqui ex eis et adiuncti sunt paulo et
sile et mulieres non pauce et de proselitis et
gentilibus multitudo magna. zelantes autem
iudei et assumentes quosdam malos
de vulgo concitaverunt civitatem adversus eos. De

Et venien iason multis iudeis
tes ad domum iasonis apud quem
hospitati fuerant querebant
eos producere in populum et non invenientes eos
putantes a iasone fuisse occultatos tra-
xerunt iasonem et quosdam fratres ad prin-
cipes dicentes. Isti sunt qui orbem concitant
quos suscepit iason et isti et suscipien-
tes eos faciunt contra decreta cesaris regem
alium dicentes esse quam cesarem. et conci-
taverunt principes adversus eos et accep-
ta satisfactione a iasone dimiserunt eos. ut
sit ideo fuit publica manuum iniectio
ita et publica fiat electio. forte iason
et alii et fratres negaverunt se suscepisse
eos et ita sic confessi satisfecerunt. Per noctem
dimiserunt paulum et silam in beroam
et introierunt in synagogam iudeorum et
predicaverunt ibi et multi de thessalonicensibus credi-
derunt et mulieres honeste non pauce.

Et audierunt quod paulus athenis fecit.
iudei qui erant tessalonice quod pau-
lus predicaret verbum dei in berroe ve-
nerunt illuc concitantes illic multitudi-
nem et statim dimiserunt paulum fratres
ut iret usque ad mare quia magis perse-
quebantur eum iudei eo quod esset dux. Si-
las autem et timotheus manserunt. Qui
autem deducebant paulum perduxerunt
eum usque athenas. et videns civitatem
ydolatrie deditam cito remisit ad ti-
motheum et silam ut venirent ad eum
et venerunt et disputabant cum pau-
lo epicurei qui ponebant felicitatem
hominis in sola hominis voluptate. Sto-
ici in sola virtute animi et inter se dissentien-
tes in impugnatione apostoli unanimiter conse-
ciebant dicentes. Quid vult seminiverbius
iste dicere. seminator verborum erat et messor
morum. vel quia messionem expectans ube-
rem fructum. Alii autem dicebant novo-
rum demoniorum videtur annuntiator esse et appre-
hensum duxerunt ad ariopagum id est
a vico ubi erat templum martis quia athe-
nienses singulos vicos dedicabant diis
quos colebant ut vicum in quo colebatur
mars vocabant ariopagum quia
arioth dicitur mars. vicum in quo colebatur
pan vocabatur panopagus. et
ita a singulis diis singulos vicos deno-
minabant. Erat autem vicus excellentior
ariopagus quia ibi erat curia magistratuum
et scole liberalium artium. De ara ignoti dei.

Et cum esset paulus inter philosophos dicebant nova quedam
infers auribus nostris. possumus
scire que sit hec nova doctrina. quasi dicerent. possemus
rationem dare super his que dicis. Stans
autem paulus in medio ariopagi dixit.
viri athenienses per omnia iudico vos
superstitiosos. preteriens enim vidi simulacra vestra.
Inter cetera autem vidi aram superscripto erat
hoc ignoto deo vel titulus. ac si diceretur hec ara
dedicata est ignoto deo. vel singulis aris
superponebatur titulus indicans cui esset
dedicata. hunc inquit deum ignotum cui
hanc consecratis ego annuntio vobis. hic deus
qui fecit mundum et omnia que in eo sunt
in quo vivimus movemur et sumus et
hec ara illi deo ignoto consecrata est hystoria
actuum non prosequitur ideo vero dicitur hic supplendum. scilicet
De philosophi dixerunt deum non pati.

Dicitur autem dominice passionis philosophi qui
athenis erant videntes terre
motus factis supervenisse super
faciem terre non potuerunt causam inveni-
re in naturalibus causis. Tandem ad hoc deducti
sunt ut dicerent quod deus nature paciebatur
et dixerunt athenienses constituamus a-
ram illi deo et dedicata est ara et super
positus est titulus ignoto deo. et vellent
offerre holocausta et victimas illi
deo ignoto dixerunt philosophi bonorum nostrorum
non indiget. sed faciemus genuflexiones
ante aram eius et supplicabimus ei
quia non querit oblationem pecorum sed devotionem
animorum. hunc deum ignotum annuntiabat
eis paulus asserens eum mortuum

fuisse resurrexisse ascendisse in celum et
iudicem orbem iudicaturum. Et cum predicaret
resurrectionem mortuorum. Quidam irridebant.
quidam si non respuebant nec recipie-
bant dicentes audiemus te de hoc iterum. Exi-
vit paulus de medio eorum. et quidam adhe-
rentes ei crediderunt. inter quos fuit dio-
nisius ariopagita quem postea ordinavit
apostolus episcopum corinthiorum. conversionis eius modum
quem praetermittit hystoria nostra est supplere. De dyonisio ariopagita.
Iste dyonisius magister
erat in ariopago. et quomodo ad exorta-
cionem pauli conversus est se credere sed post
multam disceptacionem dum adhuc cum
paulo disputaret. forte transiit cecus
per viam coram eis et statim ait dyonisius
paulo. si dixeris huic ceco in nomine dei
tui. vide et viderit statim credam. Sed ne
utaris verbis magicis quia forte nosti verba
que hoc habent efficaciam. Ego prescribam
tibi formam verborum dicas ei in nomine ihesu christi
nati de virgine crucifixi mortui qui resur-
rexit et ascendit in celum vide. Et ut
omnis tolleretur suspicio precepit paulus dyonisio
ut ipse eadem verba proferret. et iterum
formam verborum dixit dyonisius ceco ut videret
et statim vidit. et conversus est se videre sed
cum predicaret paulus athenis et multos
convertisset venit corinthum. et ibi invenit
quendam iudeum nomine aquilam cum
uxore eius nomine priscilla. quos commemorat
sepe paulus ubi salutat amicos suos.
Isti nuper venerunt de ytalia iudeis om-
nibus ex edicto claudii imperatoris de regno et
civitate compulsis. eo quod uxorem agrippinam
quem nimia familiaritate quam habebat
cum eis. ad eos traxerant ad ritus suos
ut iam iudayzaret. et hospitatus est
paulus apud aquilam et priscillam eo quod
eandem artem exercerent quam et ipse
consueverat exercere. et de propria laborare
manuum sibi victum acquirens. scilicet ar-
tem scenofactoriam. faciebat enim tento-
ria sive papiliones que necessaria erant in
digeris terre propter inondatam calorem vel
commeantibus. hic dicatur ars sceno factoria
a scenos quod interpretatur umbraculum
secundum alios a cenos quod est fumus. erat

enim fumiclarius. et cum venissent silas
et thimotheus de macedonia. quos ibi ve-
dimiserat eos predicabat paulus in-
stanter verbum eis. conadiuvantibus illis
et vilipendentibus iudeis predicacionem
iuxta quod preceperat dominus excussit pulve-
rem de pedibus in testimonium dicens illis
sanguis vester super caput vestrum mundus sum. sed quam in me
fuit volui vos revocare ab impie-
tate vestra. sed quia preter natures estis transeo
ad gentes. et migrans inde intravit ad
domum cuiusdam gentilis nomine titi cuius do-
mus coniuncta erat synagoge. nec est
hic intelligendus de tito ad quem apostolus scrip-
sit qui eius fuit discipulus quem et cre-
tensem episcopum ordinavit. et conversus est
crispus archisinagogus cum universa fami-
lia sua. iste scilicet de quo apostolus ait scribens
ad corinthios. Gratias ago deo meo quod neminem
vestrum baptizavi nisi crispum et gaium. sed
multi corinthiorum audientes conversionem credi-
derunt et baptizati sunt. et apparuit dominus noc-
te paulo per visionem dicens. Noli timere
sed loquere et ne taceas quia ego tecum sum.
et nemo apponet manum ut noceat
tibi. et fuit ibi per annum et vi. menses.
Surrexerunt autem unanimiter iu-
dei in paulum et traxerunt eum ad
presidiam gallionis qui erat procura-
tor achaie regionis in qua erat co-
rinthus. et accusaverunt eum quod contra legem
predicaret. et locutus est gallio ad eos.
Si argueritis hominem istum de aliquo sce-
lere manifesto super eo iudicarem. sed
quia disceptacio est de lege vestra non curo iu-
dicare. et videntes gentiles quod non fo-
veret procurator partem iudeorum coram
eo apprehenderunt sosthenem principem
sinagoge et percutiebant eum. et nichil
horum erat cure procuratori. paulus vero
cum adhuc sustinuisset dies. et cetera
in centris qui est portus corinthi ascen-
surus navem ut navio veniret in
syriam. totondit comam quam nutrierat quia
fuerat nazareus ex voto. Nazarei
enim ad tempus ex voto comam nutriebant.
et completo tempore voti radebant et igne
sacrificii ponebant quia codices habent
quidem

Marginalia: ariopagita (left of line 9); epistolis (right, beside "hic intelligendus"); Quod paulus accusatur a iudeis (right, beside "tibi. et fuit ibi…"); Annum et vi menses (right, beside "horum erat cure"); Ihesus (initial beside "Surrexerunt").

toto dunt . vii quida h refert ad
aq bi iam et priscillam . h an . et iesu
ad paulum h refert . qr iudei disputa
uit cum iudeos . xviii
Et uenit paulus
in syriam ducens secum aq
lam et priscilla et cu uenisset
ephesum ingressus synagogam dispu
tauit cum iudeis . Et rogantibus ill ut
cum eis amplius maneret nec tn consen
sit . h uale faciens fribz ptes e ab e
pheso dimittens eis aquilam et pr
scillam . Ipse aute perambulabat gala
tia et frigiam confirmando fres . Et cu
cent ephesi aquila et priscilla uenit
ephesum quidam iudeus noie apol
lo alexandrinus gene uir facundus
et potens in scripturis . Iste baptizatus
erat baptismo iohis et iam credebat xpm
messiam ee in lege pmissum et rec
te sentiebant de pre et filio h n au
dierat adhuc de spu sco . et cum uide
rent eum aquila et priscilla fiducialr
pdicantem assumpserunt eum . et dili
gentius exposuerunt ei uia dni . uir au
baptizauit eum baptismo xpi n
legr . Cum uellet uenire corinthu
aquila et priscilla et ceteri fideles q
erant ephesi ut susciperent eum nec
ab horrerent eum tamqua iudeum
et cum uenisset corinthum multu
contulit fribz qui erant corinthi . uehe
menter . n . iudeos uincebat . vbi mul
ti confirmati sunt fres . Qm baptizati
sunt q a paulo xix
Factu e cum apollo
eet corinthi n paulus pagratis
superioribz ptibz uenit ephe
sum et inuenit quosdam
discipulos dix ad eos . a iohe baptizatos
fi dum tn confirmatos qr p9 baptis
mum non acceperant manuu impo
sitionem . et interrogauit eos si accepissent
spm s credentes et manuu i posito
nem qua dat s s ad que illi h nec
s s s nomine audiuim9 . Ad quos ille si
sufficiat bap9 iohis et statim baptizati i
noie dni nri ihu xpi . Et cu i posuisset
eis manus p9 bap9 acceperunt s s
et loquebantur uariis linguis etia
dam eorum prophabant pdicentes futu
ra . Erant au omes fe ad ipamentu
et pdicauit ibi apls cu fiducia p tres
menses disputans et suadens de reg
no di . et qui plus assumptus fuat a s s
pdicare i asya mitteret nuc eodem spu
inspirante pdicaret ephesi et qre q
miranda e iudicia di . Cum au pdica
ret ephesi quidam obstinati et incre
dulitate ptinaces maledicebant de
trine eius coram multitudine . Discedes
aute ab eis segregauit secum disci
plos . disputans in scola cuiusdam no
tram . i . nobil ul pprium e nom illi9
aquo conduxerat dom in qua docebat
disciplos suos tamquam regens sco
las et h fec p biennium . t biennium in
code biennio scripsit eplam prima ad
corinthios et faciebat ds magis et
maiores uirtutes p manus eius ita ut
sanarent languidi quibz suppone
bantur semicia uestes ab uno late
pedentes ul queda zone ul quedaz
capitis ornamta ul quodam genus
sudarii quo hebi utunt quo labora
cium sudor abstergitur De ptate nois
ihu .
Videntes autem qui
dam exorciste qd ad inuocatio
nem nois ihu paulus eice
ret demones cogitauerunt uti eadem for
ma uerbor ad eiectionem demonis qr licet
exorcismos salonis demones eicerent
eicerent no tn absque labore multo . sed
quibzdam herbis et gemmis adhibitis
et tradit iosephus ut g satiabus eicerent
demones adiurabant eos i hunc mo
dum . Adiuro uos p ihm que paul p
dicat et sic exibant demones ab ob
sessis . Erant au . vii . filii sceue princi
pis sacerdotum qui proprie ad iu
rabant demones in hunc mod et du
quadam die adiurarent demonem
ut exiret de corpe obsesso . dix ei demo
ihm noui et paulu noui . h uos q
estis et insiliens in eos uicit eos
egressi et intrepuit fama p uniuer
sam regionem . et inuasisset timor
omibz exorcistis et magis ut non

auderent amplius in hunc modum
demones adiurare. Et congregati sunt
omnes magi qui partem magicam im-
pabant demonibus et combusserunt libros
suos ante pedes pauli | post ea paulus pro-
posuit ire iherusalem et in romam. Pro-
misit autem timotheum et erastum in
macedoniam ad impandas collectas
quas erant delaturi iherusalem ad opus pau-
perum qui erant iherusalem. Ipse autem
ad tempus remansit in asya minori. De tumultu
Et facta est in tempore illo excitato per demetrium.
turbatio magna in ephso. De-
metrius enim argentarius qui fa-
ciebat edes et ymagines argenteas dya-
ne conuocauit pontifices opifices opus
eiusdem et locutus est eis in hunc mo-
dum. Satis scitis quod de huius artificio multum
lucri uobis comparamus | paulus enim predicat
non esse deos magnificos manufactos | sed
inualuit non amplius laborum | et
templum magne dyane pro nichilo
reputabitur et maiestas eius destrue-
tur quam ueneratur uniuersus orbis.
Et statim ira repleti clamauerunt pro
ciuitate magna dyana ephesiorum | et
rapto gaio et aristarcho sociis pau-
li traxerunt eos in theatrum id est spectaculum
scilicet in quo rei puniebantur | et cum
paulus hoc audito uellet uenire intra
theatrum non formidans se obicere morti dis-
suasum est ei a quibusdam amicis
suis propter conuentum populi. Postquam autem XX.
cessauit tumultus conuocans paulus
discipulos et exhortatus eos. Et uale fa-
ciens eis profectus est in macedoniam et inde athe-
nas | ubi cum fuisset tribus mensibus | positae sunt
ei insidie a iudeis in syriam naui ga-
turo scientibus quod deferret collectas | ob-
tinuit uero uacuus uiator non possent
ei insidias. Quidam enim de sociis
eius profecti sunt recta uia | et precedentes nos
scilicet lucas sustinuerunt nos troade par-
tium uenientes. Nos uero nauiga-
uimus post dies azimorum philippis que
est prima ciuitas macedonie | et in quinque diebus
uenimus troadem ubi demorati sumus
vii. diebus. Una autem sabbati cum pro ipso die nate

habuit igitur consilium ut reuerteretur in macedo-
niam ut uitaret insidias.

disputabat paulus cum eis in crastino profecturus
profectus | et protraxit sermonem usque ad me-
diam noctem | et erant lampades copio-
se in cenaculo ubi congregati eramus. De mor-
Et cum sederet tuo suscitato a paulo. — de mortuo suscitato a paulo
quidam adolescens super fe-
nestram et grauaretur sompno
no cecidit de tertio cenaculo deorsum |
et sublatus de terra oblatus est pau-
lo mortuus et dicebatur eutichus | ad
quem cum descendisset paulus incubuit
super eum et complexus eum dixit. No-
lite turbari anima enim ipsius adhuc in eo
est | hoc ideo ait ut tolleret desperationem ab eis.
Simili uerbo usus est dominus dicens puella
non est mortua sed dormit | et suscitatus
est adolescens et gustauit cibum et
confortatus est. Sic igitur ubi predicationis
occurrit occasio temporis | ut occasione
miraculi confirmaret doctrina pauli | et ut
arctius infigeretur eorum mentibus in dotrina memoria
magistri ab eis discessuri. Nos autem
ascendentes dicit lucas nauigauimus
in asson ut ibi exspectaremus paulum | sic
enim disposuerat ipse enim per terram
iter facturus. Et cum redisset ad nos
assumpto eo uenimus miletum | proposuerat
enim paulus in transitu nauigare e-
phesum moram non facturus. Festina-
uit enim si possibile esset ut in die pente-
costes esset ierusalem et a mileto terra non nauigauit | Ephesum
sed misit ephesum et uocauit maio-
res ecclesie | et uocati uenerunt miletum | ad eum
et hortatus est eos dicens se ascendere in Jerusalem
Ecce inquid alligatus spiritu id est spiritu sancto me
adiuuante uado in iherusalem | que ibi
uentura sunt mihi ignorans | sed spiritus sanctus per loca
michi protestatur quod uincula et tribulatio-
nes mee ibi manent. Alii enim reue-
lauit spiritus sanctus de ipso quod non ipsi | sed nichil horum
uereor | nec facio animam id est uitam meam — i. nichil horum que mihi
preciosiorem quam me id est consummem cursum meum
dum consummem cursum meum et ministerium
uerbi quod accepimus testificari euangelium — a domino ihesu et
dei | et nunc ecce scio quod amplius non ui-
debitis faciem meam | et post multam ex-
hortationem positis genibus una cum
omnibus illis orauit | et procumbentes super
collum pauli flentes osculabantur

cum dolentes maxime de eo quod dixerat
quod non erant amplius visuri eum | et
deduxerunt eum usque ad mare | et ab
stracti ab eis | transeuntes multas ur- xxj
bes et regiones venimus tyrum ubi mansi
mus vii diebus | et invenientes discipulos
quibusdam per spiritum prophetantibus cum paulo
predicentibus que illi eventura erant
in iherusalem et dissuadentibus ne ascenderet.
post ea profecti sumus deducentibus nos
omnibus cum uxoribus et filiis usque fo
ras usque civitatem valefaciens eis
ascendimus navem | illi autem redierunt
in sua nos vero ascendimus ptolomai
dem | et salutatis fratribus mansimus cum
eis una die. de hoc quod agabus paulo predixit.

Altera die venimus cesaream
et intravimus domum philippi
dyaconi | huic erant iiii filie
virgines prophetisse predicentes paulo quod
erat eventurum in iherusalem | et cum moraremur
ibi per aliquot dies supervenit propheta quidam
dea nomine agabus | qui cum venisset ad
nos tulit zonam pauli et ligans
sibi manus et pedes ait | hec dicit spiritus sanctus.
virum cuius est hec zona sic alligabunt
in iherusalem iudei et tradent in manus
gentium. hec audientes rogabamus nos
et qui erant loci illius ut non ascenderet
in iherusalem. et respondit quid facitis flentes et affligentes
cor meum. ego non solum alligari sed mo
ri in iherusalem paratus sum pro nomine domini
ihesu christi. et cum non possemus ei
dissuadere quievimus dicentes. Domini fi
at voluntas. post dies preparati ascendimus in iherusalem
et non nulli de discipulis qui erant in
cesarea | nobiscum adducentes iasonem
hospitem nostrum et cum venissemus iherusalem
libenter exceperunt nos fratres viri. Sequen
ti autem die introivit nobiscum ad iacobum
qui erat episcopus iherosolimorum | de quo dicit beda
super hunc locum quod xxx annis rexit
ecclesiam iherosolimorum scilicet usque ad vii annum
neronis | qui secundum iosephum excecatus est
pertica fullonis. Beda dicit quod precipita
tus est de templo. alii legunt lapidatus.
et potest esse quod postquam precipitaverunt
eum lapidaverunt. quod verisimile vide

Beda
tur | sed cum dicat mortuum iacobum
vii anno neronis palam non est auditum
quod legitur in epistola clementis | qui iuxta te
norem illius epistole dicit se mandata
accepisse a petro cui successit in cathedra
ut post eius mortem iacobo epistolas desti
naret ut ab eo instrueretur. Sed cum ia
cobus episcopus mortuus sit vii anno ne
ronis | et petrus vixerit ad xiiii annum
constat hoc nichil esse. de eo quod obtulit de
consilio fratrum legem. q° fuit repletus moribus

Cum autem intrasset paulus ad iacobum | col
lecti sunt seniores quibus salu
tatis narrabat per singula que et
quanta fecerat in gentibus per eius
ministerium quod cum audissent magni
ficabant deum et dixerunt paulo.
vides frater quot milia sunt in iudeis qui cre
diderunt omnes | tamen adhuc sunt emulato
res legis volentes preter cum fide sus
cepta observare legalia | et audierunt
de te quod predices abluciones legis et eis
odibilis factus es quasi destructor legis moysi
convenit quod multitudo audientes te su
pervenisse. Unde consulimus tibi ut sanctifices
secundum legem cum iiii qui habent votum super
se | ut sic appareat falsa opinio que in ce
perunt de te | et statuerunt de eius consilio ut
iudeis ad fidem conversis non prohiberetur
observantia legalium dum tamen curarent ne po
nerent spem in eis | et distinguere iiii si
nodos in primitiva ecclesia in iherusalem celebra
tas | primam de substitutione mathie loco iude
dicitur. Secundum de electione vii dyaconorum. Tertium
a legalibus qua statutum est conversis ad fi
dem ex gentibus non esse imponendum onus
legalium | quando ascenderunt paulus et barnabas
de antiochia in iherusalem. Quartam de qua
hic agitur qua statutum est non prohiberi iudeos a
legalibus observandis dum modo non pone
rent spem in eis. quod ligatus est paulus a preside ad clamo
rem iudeorum.

Postera die purificatus paulus cum vi
ris intravit templum cum eis
et obtulit oblationem suam sic
aliis | consummatis autem vii diebus iudei qui ve
nerant de asya prosequentes paulum | cum
vidissent eum in templo quod viderant
trophimum ephesium deambulantem cum

eo paulu tatem | putauerunt introduxisset eum in templum .s. hominem gentilem. et concitauerunt omnem populum contra eum. et iniecerunt manus in eum dicentes. Viri israelite adiuuate .h. n. est homo qui contra legem et populum et locum sanctum istum predicat ubique terrarum et insuper gentiles duxit in templum et contaminauit locum sanctum | commota est quoque uniuersa ciuitas et facta est concursio populi et apprehendentes paulum trahebant eum extra templum et querentes eum occidere nuntiatum est tribuno cohortis .s. claudio lisie qui missus fuerat a felice preside et tunc assumptis militibus et centurionibus occurrit. Videntes eum destiterunt percutere paulum. et apprehendit paulum et iussit ligari cathenis duabus donec de causa eius cognouissent. et cum non posset .p. tumultum iussit eum duci in castra .s. in turrim regiam | et cum uenisset ad gradum forte templi uel ad gradus domus ipse portabatur paulus a militibus propter impetum populi. Sequebatur enim eum omnis populus clamans tolle eum ad mortem .s. | et cum induceretur paulus in castra ait tribuno si licet mihi loqui ad te | ad ad quem tribunus nosti grece loqui | ait noui | locutus est enim tribunus grece ne uidi intelligerent. Numquid tu es egyptius ille qui autem hos dies concitauit tumultum et eduxit in desertum .iiii. milia uirorum sicariorum. Iosephus dicit quod cum pluribus militibus et potuit percutere cum paucioribus postea hec pla. De egypto si paulum

subdux erat.

Egyptius iste parte magnam sibi comparauit nomine prophete et congregatis .xxx. milibus uirorum eduxit eos per desertum usque ad montem oliueti uolens irruere in ierusalem ut eam caperet | sed occurrit ei felix preses cum multis militibus armatorum fugauit eum cum paucis et alios occidit. Et ait paulus tribuno ait | homo sum iudeus non egyptius a tharso cilicie non ignote ciuitatis municeps. Si est natus in tharso sed in oppido galilee nomine giscallo | quo capto a romanis translatus est tharsum cum parentibus et ibi educatus. Unde abeducatione dicitur tarsensem sed in giscallo fuit natus. Sic christus nazarenus dicitur tamen tum in bethleem sit natus | non est educatus in tharso sed in municipius ad iacentibus ciuitati | unde non uocatur se ciuem sed municipem a municipio et territorio ciuitatis in quo nutritus est. Dicitur autem municipia uicina rura ciuitatis que munia debita uel tributa soluunt ciuitati.

q. agrip aplo prmiss est loqui presidi.

In sequentibus autem magis declaratur ipse dixerit paulus se ciuem romanum | etiam sua ma que fecit suus per obsequiorum diligenciam sibi comparauit graciam romanorum | et donatus est ab eis romana libertate ut reputaretur ciuis romanus ipse et heredes sui | et sic iure hereditario habebat paulus consortium romane ciuitatis. Rogo quoque te permitte me loqui ad populum | et permissus est et cepit loqui. Et audientes magis prestiterunt ei silencium | Viri fratres ego sum hebreus natus in tharso cilicie | nutritus in hac ciuitate secus pedes gamaliel et ab eo eruditus | et fui emulator legis sicut et uos et persecutus sum christianos. Cuius rei testis est mihi princeps sacerdotum a quo accepi litteras in damascum ut si quos inuenirem christianos uinctos perducerem in ierusalem. Postea prostratus est quando pauper sit cum domino ceditate in uia | quod conuersus et baptizatus ab anania | quod post multum circuitum de damasco rediit in ierusalem | et dum oraret in templo factus est in extasi | et uidit et audiuit christum dicentem sibi | festina exi uelociter de ierusalem quoniam non recipient testimonium tuum de me | ad quem ipse respondit. Domine ipsi sciunt quoniam ego eram persequebar sectatores nominis tui et interfui lapidationi stephani custodiens uestimenta lapidantium .q. d. dz eis sufficere hoc exemplum conuersionis mee. et dominus ad eum. Vade quoniam ad nationes mittam te longe .q. d. nec propter hoc credent tibi iudei. ideo mittam te longe .q. d. nec propter hoc credent tibi iudei. Ideo mittam te ad gentes que tam loca quam animo iudeis sunt longe

quem felix uoluit a paulo extor

Cum uellet quere pecuniam.

Audi hoc uerbum iudei cum que silencio audissent eum audito quod destinatus esset gentibus unanimiter

sed

Margin notes (left): q. fun ... repletus ... moibz; et conseruerunt ... famas ne fu ... et in tem ... ; audire; 1 q.; ... aul; qd ... ; amo ... redemptor
Margin notes (right): q. agrip aplo ... ; cognitus; Quare se paul dixerit ciuem roma; non quo paulus fuit Romanus.; XXI.; quem felix uoluit a paulo ... pecuniam; q. paul ...

uociferantibus et proicientes uestimenta sua et
puluerem iactantes in aera pre magni-
tudine tristitie, quasi furorem exprimen-
tes, dicentes tribuno: tolle de terra hominem
huiusmodi, scilicet non fas eum audire. Et iussit eum
tribunus duci in castra et in turre sallam
que dicebatur antonia et agrippina et
cedi flagellis et torqueri, ut ita non occideretur
eum tormentis eius saciati. Et cum astrin-
xisset eum loris, dixit paulus astante cen-
turioni: non licet uobis flagellare hominem
romanum incondempnatum et de nullo
reatu ordine iudiciario conuictum. Quo
audito accessit centurio ad tribunum
dicens: quid acturus es? hic homo ciuis
romanus est. Accedens tribunus ad pau-
lum inquisiuit ab eo an romanus esset et con-
fessus est. Et ait tribunus ad paulum: ego
multa summa pecunie hanc ciuitatem conse-
cutus sum. Ego inquid paulus in ea natus
sum, quia pater suus ut procuratus est an quies
gignit eum conparata sibi gratia romano-
rum ciuilitate romana, donatus est ab
eis ipse et in heredibus suis. Et statim dis-
cesserunt qui erant eum torturi. Sed et ti-
muit tribunus audito quod esset ciuis
romanus. De concilio contra iudeos consulto.
Postera autem die uolens pauli
scire diligentius causam accusa-
tionis pauli soluit eum et ius-
sit sacerdotes conuenire et omne concilium
et producens paulum statuit inter
omnes. Et cepit paulum loqui concilio in- XXIII
quid: Viri fratres, ego omni conscientia bona conuersa-
tus sum apud deum usque in hodiernum
diem. Et statim princeps sacerdotum
ananias precepit astantibus ut percute-
rent os eius, quasi impudenter loquentis.
Ad quem paulus: percutiet te deus paries de-
albate, quasi diceret: iudicabit inte deus o
ypocrita. Qui enim sedeas supra ca-
thedram moysi, quasi secundum legem iudica-
re, et iudicas contra legem ordine quia precepit
blasphemum extra castra adductum ab omni
populo lapidari. Vel prophetauit paulus
de abolitione sacerdotii dicens: percutiet te
deus, quasi diceret: destruet sacerdotium tuum in-
ter sacerdotium iudeorum. Tunc qui asta-

bant dicebant: summo sacerdoti dei maledicis.
Tunc paulus ait: nesciebam
fratres esse principem sacerdotum. Reuera
aliter scirem esse eum. Scriptum est enim:
principem populi tui non maledices. Vel
quia misit se ait nescire, id est sacerdoti-
um iudeorum reprobari esse, scilicet licet nouit
hunc non esse uere principem sacerdo-
tii parte, per hoc instruens alios ut mo-
destius se haberent quia prelatos suos. Sciens autem
timens paulus impetum iudeorum excogi-
tauit quomodo moueret scisma inter eos. Et
cum presentes essent pharisei et saducei coram
omnibus professus est se esse de secta phariseorum,
ut ita conciliaret sibi animos eorum. Et cum
professus esset, facta est dissensio magna in-
ter saduceos et phariseos. Quomodo defendunt pauli
Et exurgentes qui confortant
dam phariseorum pugnabant
pro paulo contra saduceos di-
centes: nichil mali inuenimus in homine
isto. Quid si spiritus locutus est ei uel ange-
lus? Hii autem contra saduceos dixerunt ne-
gantes angelum esse uel spiritum uel animam
et facta est tanta dissensio. Timens tri-
bunus ne discerperetur paulus a saduce-
is, scilicet uolentibus eum rapere, iussit mi-
lites descendere et rapere de medio eorum
ac ducere in castra. Et sic factum est. Se-
quenti autem nocte apparuit dominus pau-
lo dicens: constans esto sicut enim testi-
ficatus es me in ierusalem sic oportet te et ro-
me testificari. Quomodo coniurauerunt in mortem pauli.
Facto autem die collegerunt se qui-
dam ex iudeis et deuouerunt se
maledicti si comederent uel
biberent donec occiderent paulum.
Pro quo ingreto anathematizauerunt. Et
erant plus quam xl uiri qui hanc
coniurationem fecerant. Et accesserunt
ad principes sacerdotum et seniores di-
centes: deuotione deuouimus nos nichil
gustaturos donec occidamus paulum. Pro sua
de... te cum tribuno ut adhuc producant
eum in medium ad nos tamquam sitis cer-
tius cogniturum de eo. Nos uero parati erimus
et interficiemus eum. Forte hoc audi-
ens nepos pauli filius sororis eius

intrauit ad castra et nunciauit h' pau-
lo. Et aduocans paulus unum de centu-
rionibus ait. Adolescentem hunc perduc ad
tribunum. habet enim aliquid indicare
ei. Et cum peruenisset adolescens ad tribu-
num exposuit dolum et insidias iudeorum
contra paulum. Tunc dimittens adoles-
centem tribunus precepit ei ne alicui h'
reuelaret. Et uocatis duobus centuri-
onibus ait illis. Parate milites .cc. ut e-
ant usque cesaream pedestres scilicet et equi-
tes .lxx. qui scilicet non erant pedestres. Et lan-
ceatos .cc. Tertia hora noctis. Et parate
iumenta ut paulo dantibus suis et perdu-
cant eum saluum ad felicem et in tobiam p-
sidem. Quod contra tullium oratorem cum p͠side contendit

Scripsit tribunus presidi dicit.
in hunc modum. Claudius lisi-
as optimo presidi felici salutem. Ui-
rum hunc quod in templis nostris sumamus. Non
enim excellentiores pre nomine permisit q'
erat in ea presidem. postea exposuit
in epistola causam exquisitionis accusationis
pauli et modum accusationis. Cum
qui uenissent cesaream nuncii cum pau-
lo tradita epistola presidi statuerunt pau-
lum ante eum. Et epistola perlecta agito quod
esset de cecilia ait. Audiam te cum ac-
cusatores tui uenerint. et iussit eum
custodiri in pretorio herodis. Post u. autem di-
es descendit princeps sacerdotum ana-
nias cum senioribus et cum oratore quo-
dam tertullo qui erat aduocatus eorum
et rogauit tullius ante felicem et in mul-
tis accusauit paulum. Precepit autem mittere si
preside. Sed paulus ostendens quod non dignum
morte commisit. et quod persequebantur
iudei eum pro ueritate scilicet quod predicabat
resurrectionem. Et audito quod esset consilium de
lege eorum perpendens felix ait. Au-
diam uos cum tribunus lisias des-
cendit. et iussit paulum esse in libera cus-
todia ut libere posset ingredi et egre-
di et deambulare. et non prohiberetur
quisquam de suis ei ministrare. Post aliquot
dies uenit felix cum uxore sua dru-
silla. Ista drusilla iudea erat pulcherrima
quam olim acceperat azizus rex e-
mezorum. et cum uellet eam ducere ne-
gauit dicens quod nullo modo nuberet in-
circumciso. postea ille circumcidit se et duxit
eam. Quomodo felix noluit aliquid extorquere a paulo

Cum autem missus esset felix a cla-
udio preses iudee sollicitauit eam
per iudeos ut nuberet ei. Et tan-
dem ad hoc inducta est ex cognatione sue
bonitate que olim dimisso uiro nup-
serat dictori scilicet agrippe regi filio regis
agrippe qui habebat terram ultra ior-
danem. Dimisso ergo priori uiro scilicet azi-
zo rege emezorum nupsit drusilla felici.
Hec drusilla que iudea erat libenter au-
diebat paulum de fide que in ihesum christum. Et
cum disputaret paulus de iusticia et
castitate et iudicio futuro tremefactus est preses
audiens se indignum. Uade inquid
quod tempore oportuno accersiam te. Hec autem dicebat
sperans se aliquid ab eo accepturum.
Putabant enim paulum habere pecuniam.
Unde sepius accersitus cum loquebatur
cum eo. Biennio autem completo successit festus
felici missus a nerone. Si autem intelliga-
tur biennio a presidatu felicis non pote-
rit stare. cum a longe retro constitutus
esset preses a claudio. Si autem intelligatur
tur biennio ab accusatione pauli nec sic
poterit stare. Si .x. iam fluxerant dies
ante ex quo uenerat in ierusalem. Ergo intelli-
gendum est biennio ab accusatione felicis ex
quo scilicet accusatus est a iudeis. De dissensione inter gentiles iudeos

Orta est enim inter
iudeos et gentiles in cesarea
de honore ciuitatis. Iudei enim pre-
ferebant se gentilibus quod herodes ascaloni-
ta qui circumcisionem acceperat fuerat con-
ditor ciuitatis et appellauerat eam ce-
saream in honore cesaris. Gentiles pre-
ferebant se iudeis dicentes quod a gentilibus
facta est prima edificatio ciuitatis. que antequam
reedificaretur ab herode dicta est
turris stratonis. Felix autem primo fouit partem
iudeorum donec exhausit marsupia eorum.
postea fouit partem gentilium. Item quod mi-
litibus gentilium dedit licentiam intran-
di domos iudeorum et diripiendi bona
eorum. Unde accusatus est a iudeis apud neronem.

Marginal notes: custodia pauli; Quomodo felix noluit extorquere; xxb; Festus autem missus est a Nerone qui successit Claudio; xxiiii; de dissensione inter gentiles iudeos; Dissensio

et biennio ab accusatione amotus est a presi
datu et substitutus est ei Festus. Vo
lens autem Iudeis prestare gratiam
liquid Paulum uinctum. Festus autem cum
uenisset in prouinciam post triduum ierosolimam ascendit
a Cesarea. et rogauerunt principes sacerdo
tum et primi Iudeorum ut iuberet addu
ci Paulum in Ierusalem, parantes enim insidias
ut occiderent eum in uia. Festus autem
respondit se in Cesarea quantocius descensurum.
et eorum accusationem si poterant descendentes i
dem auditurum.

De appellatione Pauli ad augustum cesarem

Nemoratus autem in Ierusalem pau
cis diebus descendit in Cesa
ream et sedit pro tribunali. et
productus est Paulus in medio et ac
cusatus est in multis ab hiis qui descen
derant de Ierusalem, que non poterant probare
que obiciebantur Paulo in omnibus
rationem reddente. Festus autem uolens placere
Iudeis ait Paulo: Vis ascendere in
Ierusalem et de hiis iudicari apud me? Et ait
Paulus: Ad tribunal Cesaris sto, ubi oportet
me iudicari. Erat enim sedes in Cesare
am iuxta quam stabat Paulus, quam
parauerat Herodes Cesari ut in ea se
deret si quando ueniret Cesaream uel quos
mitteret iudices. Et excusabant se
Paulus dicens: Iudeis non nocui sicut
nosti. Si quid dignum morte commi
si, uolo mori; si uero nichil horum sit, nemo est
qui audeat me tradere illis. Quare Cesarem
appello. Et Festus cum consilio respondens ait:
Ad Cesarem appellasti, ad Cesarem ibis.

Quod Agrippa uisitabat Festum.

Et cum
dies aliquot transissent descen
dit Agrippa in Cesaream cum
uxore sua Bernice. Non est intelligen
dum quod fuit uxor eius ~~sed quasi uxor~~ erat
enim soror eius et cognata secundum Ioseph;
omnia Hebreorum et ~~tenerrime~~ eam dilige
bat et imponebatur ei quod abuteretur
ea. Descendit autem rex Agrippa in
Cesaream audito quod esset ibi Festus
ut excitaret Iudeos apud eum. Iste
namque Agrippa infestus erat Iudeis
quia cum accepisset potestatem a roma
no imperatore constituendi summum
sacerdotem in Ierusalem, constituit eos sacer
dotes qui non erant Aaronite. Fecerat
enim in palacio fenestram eminentem
non poterant uidere que fiebant
in templo sacrificia. Quod moleste
Iudei ferebant, oppositum murum fa
ciebant fenestre eminentiorem fene
stre. Iratus rex secundum Ioseph rogauit Festum
ut murum illum obrueret. Causam
tamen descensus Agrippe in Cesaream
non habes in hystoria actuum sed
Iosephus supplet.

Quod perorauit Paulus coram Festo.

Cum descendisset
Agrippa honorifice receptus
est a Festo. et cum per dies plures
moram fecisset cum eo consuluit
eum quid faceret de Paulo. et expo
sita ei accusatione Iudeorum contra Paulum
dixit Agrippa se uelle uidere Paulum.
Altera die uenerunt Agrippa et Bernice
cum multa ambitione, id est cum multa
turba eos ambiente, uel cum multa
ambitione, id est cum multiplici apparatu uel
cum multo desiderio audiendi Pau
lum. et cum introisset auditorium
cum tribunis et uiris principalibus
ciuitatis iubente Festo adductus est
Paulus. Et dixit Festus: Agrippa rex
et uos omnes qui simul adestis, uidete
hunc de quo uniuersa multitudo
Iudeorum interpellauit me in Ierosolimis dicentes eum
dignum morte. Ego autem nichil dignum
morte comperi. Ideo cum appellauit ad Ce
sarem augustum ego eum mittere
Romam decreui. Irrationabile enim uidetur mit
tere aliquem uinctum et eius causam non
significare. Ideo consulo te rex Agrippa super
hoc quia sine hoc quid certum scribam de eo.
Tunc extensa manu more concionan
cium uel ad faciendum silencium ce
pit de omnibus reddere rationem super
quibus accusabatur a Iudeis. Beatum me
quidem me reputo rex Agrippa quia
in audiencia tua sum responsurus cum
peritus sis in lege Moysi et nouis con
suetudinem Iudeorum. Propter quod obsecro
ut pacienter me audias. Et prosecu
tus est modum conuersionis sue

cum quo accersitur audiuit. Et post modi-
cum sermones pauli. Et festus uoce
magna. Insanis paule. multe te littere faciunt
te insanire. Et non insanio inquid optime
feste. sed ueritatis et sobrietatis uerba
eloquor. Scit enim rex agrippa in quo et
constanter loquor. nichil eum latere arbi-
tror. nec enim quidquam horum in angulo
gestum est. Credis agrippa prophetis. scio quia
credis. Ad quem agrippa. In modico sua-
des me fieri christianum. Ad quem paulus.
Opto apud deum non tantum te sed et omnes qui
audiunt fieri tales hodie esse qualis et ego
sum exceptis uinculis meis. nolo enim
uinculatos esse. Tunc surrexit rex et
preses et bernice et qui assidebant eis.
et cum secessissent loquebantur inui-
cem dicentes. nichil dignum morte aut
uinculis fecit homo iste. et ait agrip-
pa ad festum. dimitti poterat homo iste
si non appellasset ad cesarem. Et decreuit
agrippa quia appellauerat mittendum esse ad
cesarem. Et traditus est paulus iulio xxvii
centurioni cohortis auguste militum
scilicet qui missi fuerant ab augusto. Et
pater miserunt nuntios iudei romam
contra agrippam aduersus quem
multas habebant querelas. quia ut supra
pretaximus constituerat ysmahe-
lem summum sacerdotem cum non
esset de genere aaron. Et hic ponit iosephus ca-
talogum sacerdotum qui fuerant ab in-
stitutione sacerdotii usque ad tempus eius-
dem. sed distinctione tum temporum ab aa-
ron usque ad tempus dauid. Et fuerunt
singuli .xiii. unus post alium in dc.xii. al. xxvii
annis. et succedebant filii patribus
primogenitus filiis aaron scilicet eleazar
successit et in summum sacerdotium
et sic in primum. Nam de ythamar non
erant summi sacerdotes sed minores nisi
pauca quedam tempora. Nam heli sacer-
dotium translatum ad filios ythamar.
abiathar quoque erat de ythamar
quem deposuit salomon et eius loco sta-
tuit sadoch de eleazar. quod inde narrat

Dauid autem de sacerdotibus iudeorum
uolens explicare clarius dicit. uidens
quod non sufficeret unus summus pontifex
administrationi. quia si infirmaretur non e-
rat qui templum incensum poneret. quod necesse e-
rat singulis diebus offerri. Instituit
.xxiiii. summos sacerdotes. quorum .xvi. erant
de genere eleazar. .viii. de genere ythamar.
unus tamen illorum .xxiiii. erat qui dicebatur
princeps sacerdotum. Administrabant
autem per septimanas que iure hereditario
deuolute sunt ad posteros eorum. Et unus-
quisque .xxiiii. summorum sacerdotum cum admini-
strabat secum habebat .xxiiii. minores
sacerdotes et totidem leuitas et totidem
ianitores duplicato numero nathineorum.
Fuerunt autem .xviii. principes sacerdotum a
tempore dauid usque ad transmigrationem babilo-
nis quorum .cccc.lx. annis. A transmigratione au-
tem cessauit sacerdotium usque ad reditum
de captiuitate sub sorobabel et iesu magno sa-
cerdote. et inde usque ad tempora macha-
beorum fuit tempus sacerdotii. tempore autem macha-
beorum non deputatur sacerdotium. quia idem erant
duces et sacerdotes. et sic usque ad herodem
qui fecit occidi quotquot inuenit de genere sacer-
dotum ne iterum ad eos deuolueretur regnum.
et uendebat summum sacerdotium quibus uult quibus-
libet. et fuerunt [illegible] usque ad euersio-
nem ierusalem. Non ponit iosephus summam annorum
sed constat fuisse .cv. cum herodes ante natiuitatem
domini .xxx. annis regnauit. et dominus .xxx.
iii. annis uixit. et a morte domini usque
ad euersionem ierusalem .xlii. anni fluxerunt.
Et de his hactenus. de tempestate in mari quam passus est paulus sicut

Traditus est paulus iulio ce-
turioni ut prenarratum est. et de-
dit dominus gratiam paulo in oculis
eius ut humane tractaret eum nec prohi-
beret amicos eius ingredi. qui necessariis
ministrabant ei ministrare. Prosequitur ergo lucas
de progressione itineris. ascendentes in quan-
dam nauem adrumetinam incepimus naui-
gare circa asye loca. Quidam sillabicando
uoluit distinguere adrumetinam. ut di-
catur quia eos nauis adimetina quasi ara-
metina. scilicet romam tendens. sed melius
a nomine ciuitatis dicitur adrumetina. Ad-
rumetis enim ciuitas est affrice. Presertim e-
nim lucas ciuitates per quas transibat

Quod paulus missus est romam

Summi sacerdotes

Hec alias

xxviii summi sacerdotes a tempore herodis usque ad euersionem ierusalem

qd n̄ ē necē mutare | nisi in quibus aliq̄
gesta sunt n̄ pmittenda. Inde cesa
uenimus listram uⁱ hūit paul' pres
amicos qui miserūt ei | ibi inueniēs
centurio nauem alexandrinā nauigan
tem i ytaliā transposuit nos i eā | de ha
ē de naui .s. quā prius ascendimus nos
transtulit i illam. Et cū multis diebz na
uigauimus lente .s. uento nō libius
phylente. tandem adnauigauimus
circe. z iam uydentium inloco q' dr bom
pt | et ibi multo tpe fuimus n̄ aucti igre
di mare | cū n̄ eēt apta nauigatō eo qr
ieiunium pterisset .i. fames magna i na
uigio ad nauigandū reddens nautas
infirmiores | uel de ieiunio .vii. mensis
intelligi pt qd ē inf' diem propiciatō
nis l' scenophegie int' .x. die septēbris
z .xv. | z sic pbat n̄ eē tutā nauiga
cōem qr iā erant septi/mensis qui in
illis ē hyeme scdm hebreos qr aples p
m computant. In hyeme aū nō tutū ē
nauigare | uel intelligi de ieiunio in
stituto i memoriam mortis godolie qd
fit i m̄ septēbris de ieiunio .x. mensis qd
f. fiebat i ian | qd stituunt auditis
rumoribz dedestructōe templi i babylo
ne. de molestia Centurionis.

Cum aū molestū eēt centurioni
et aliis qd n̄ possent nauiga
re consolabatur eos paulus. Vi
ri uideo forte ex signis tempestatis uel
inspū prophetico qr nō sine multo damp
no nō solū honeris et nauis sz ē aīa
rū nrarum pris nauigare. Centurio aū
magis credidit nauclero sive nauicla
rio quā paulo .i. dno nauis. Naucle
r? dr inau? forte cadit dn̄i n̄ nauis
ideos .n. sors | h' au͂ opulit centione
magis aquiesce nauclero quā pau
lo | qr port? inquo erāt n̄ erat ydone?
ad hyemandū et ido tn̄ osulebāt omēs in
nauigare si quo possent ad aliū p
tū puenire qui magis ydoneus esset ad
hyemandū | et ex consiliū pauli ac
pirante austro ad ptū potiū anhe
lantes intrauit mare z cū aliquātu
lū processisset i surgens uentus ty

phonic? irruit contra nauē qui di
batur euro aquilo | dr aū uentus
phonic? .q. i flans mare et faciēs
in tumescere. Typhos in terpr i in
fl' | et cū arrepta eēt nauis et n̄ pos
set conari q̄ uentū | cessante remi
gio ferebantur in incertū | et decurrē
tes i insulam quādā q dr cauda uix
potuimus sustine scaphā de naui in
mare depositā i adiutoriū nauis sz
i petū fluctuum ne rupta ē scapha
dr leuis nauicula de una arbore in
cōcauata | aut? mōi utitur pirate et
dr ascaphon qd interp̄r speculum. qr in
hui? nauibz utitur pirate ad specu
landū et explorandum | et deferūt
h? nauicle i nauibz | i ingēte naufra
gio deponitur i mare et sbygeme
dū naui | qr hys nauis accingit et i
pandu tempestatis armatur. Cū
aū sic tēpestate ualida iactaretur
sequēti die fecerūt iactū .i. eiectōem
utensiliū de naui. paul' consolatur ipe
Et cū nec sol. titulo consolauit.
neq dies n̄ i nocte sydā apparēt
ablata erat omnis spes salu
tis | et cū fuisset diuturnū ieiunium
forte uoluntariū pro amouēda tēpes
tate uel necāriū | qr forte artabatur
penuria uictualiū omībz pietatis i
aquiescētes pau. i medio eoz dixit.
Oportebat quidē erat osiliū aquiesce m̄ et lu
facere iniuriam hanc et iacturam
n̄ nauis | astitit enī m̄ ac nocte an
gls dni cui sum dicens. Ne timeas
paul' cesari oz te assiste | et ecce dona
uit t' ds omēs qui nauigant tecū .i.
mito t' osuluit | nec excīs pīculū
pp qd inqd bono aīo esto credo enī
do meo qr sic erit quēadmod dcm ē
m̄ | i insulā quādā oz nos ueire. Sd
a deh' pdit eis uitate ut uidentes
eū? spem salute. Sz p' quā .xiiii. die
uge sup uenit | circa media noctem
suspicabant aū naute appe sibi ali
quā regione | et summittentes pond?
plumbi quo maris pfunditas explo
rat inuenerūt passus .xx. et pusillū

Nunc tamen suadeo vobis bono animo esse
certi estote quia nemo peribit
ex nobis neque patiemini iacturam

crete

m separati invenerunt passus xv. Timentes
ne in aspera loca incideremus de puppi mitte-
tes anchoras iiii optabant diem fieri. De [illegible] in mari
Et cum vellent · constantia Pauli ·
nautae aufugere dimittentes
scapham in mare, videns hoc Pau-
lus in spiritu ait centurioni et militibus
nisi in navi manserint homines isti vos potestis
salvi fieri. Et statim milites absciderunt
funes scaphae et abiit per mare. Cum dies
autem illucesceret rogabat Paulus omnes
ut sumerent cibum ut fortiores essent ad
laborem sustinendum. xiiii inquit dies
est hodie ex quo expectastis serenitatem
aeris et ieiuni permanentes nichil acci-
pientes, forte die illa nichil comedebant
vel forte dies plures sine cibo transierant.
Confortamini inquid et cibum sumite
quia nec capillus de capite vestro peribit.
et hoc dicto sumebant panem in conspectu omnium cum
gratias ageret iuxta morem solitum et cum
fregisset coepit manducare. Alii quoque ei exhortatores
facti sumpserunt cibum et erant animae in navi cc-
[l]xxvi. Quod Paulus credebat de deo · xxvii
Et confortati cibo alleviabant navem
iactantes triticum in mare. Cum autem
dies factus esset non agnoscebant terram. Sinum
autem quendam considerabant habentem litus in quem cogi-
tabant si possent eicere navem. Et cum anco-
ras sustulissent committebant artheone ut
quenit eos ducebat ad litus. Artheo dicitur
modicum velum directori navis post accom-
modatum quam celeritati. Et cum incidis-
set in locum bithalassum impegerunt navem.
Bithalassus quaedam ligula terrae in mari
protensa · mari hinc et inde circumdata · et dicitur
bithalassum · quasi · mare ~~[illegible]~~ interiec-
tum divisum. Et cum navis offendisset in
bithalassum prora manebat immobilis
puppis vero frangebatur impetu [maris] super
venientis. Et consilebant milites omnes
vinctos occidi ne forte natando aufu-
gerent. De vipera quae latebat in sarmentis
Centurio volens servare Pau- 28.
lum prohibuit hoc fieri quosque et quo-
cumque modo possent evadere xxviii
et iuxta quod praedixerat Paulus evase-
runt omnes egressi in insulam quae vo-
catur Mitilene. Et cum egressi essent barba-
ri habitatores insulae officia humanita-
tis diligenter exhibuerunt eis. Accensa
enim pyra reficiebant eos. Et dum colli-
geret Paulus sarmenta et ingereret in pyram
vipera inter sarmenta latens adhesit ma-
nui eius. Cum autem viderent viperam
barbari manui eius pendentem ad
invicem dicebant. Utique homicida est
homo iste et cum de naufragio evase-
rit ultio divina amplius eum vivere
non permittit. Excutiens autem Pau-
lus viperam in ignem nichil mali pas-
sus est. At illi expectabant ut intumes-
ceret manus quod timore solet sequi post ve-
nenum. Et cum diu expectassent et nullam in manu
deprehenderent lesionem convertentes fa-
ciem suam ad se invicem dicebant ho-
iste deus est. De sanatione infirmorum et alia manu recept[a]
Contigit autem patrem principis Publii
insulae febribus et dissinteria la-
borare ~~enim~~ fluxu ventris. Ad quem
cum Paulus intrasset adorando imposuis-
set ei manus sanavit eum. Quo fac-
to omnes qui erant in insulis Mitilene hye-
mavit cuius nomen erat castrum insigne
autem in insula quia adhuc ibi apparebant qui-
dam castrorum vestigia quae antiquitus
ibi fuerant edificata. Vel aliter navi in
modum castrorum erat insignita ex te-
ta. Alia translatio habet cui erat insigne cast-
torum quia gemini sunt castores scilicet Castor et Pol-
lux quos gentiles precipue in periculo
maris invocabant et in littore maris
eis templum fecerunt. Hanc autem ex alia transla-
tione evidentius est vere habetur cui erat insigne
filiorum Iovis. De fabula gentium ·
Fabulantur enim gentiles Casto-
rem et Pollucem fuisse filios Io-
vis. Cum autem ascenderent navem
multis honoribus honoraverunt eos vel nos
et posuerunt necessaria in navi. Et cum venis-
sent Syracusanam mansimus ibi tri-
duo. Et inde venimus Regium et in post unum
diem flante austro venimus Puteolos
qui alii libri habent Puteolosim et est
nomen insulae. Ubi invenimus fratres et rogati
ab eis mansimus ibi · vii · diebus. Cum

infirmi accedebant ad eum et sanabantur. Postea Maltenses [illegible] invenerunt navem Alexandrinam quae in insula
vela

de fabula gentium

De Roma fratres accurrerunt Pau[lo]

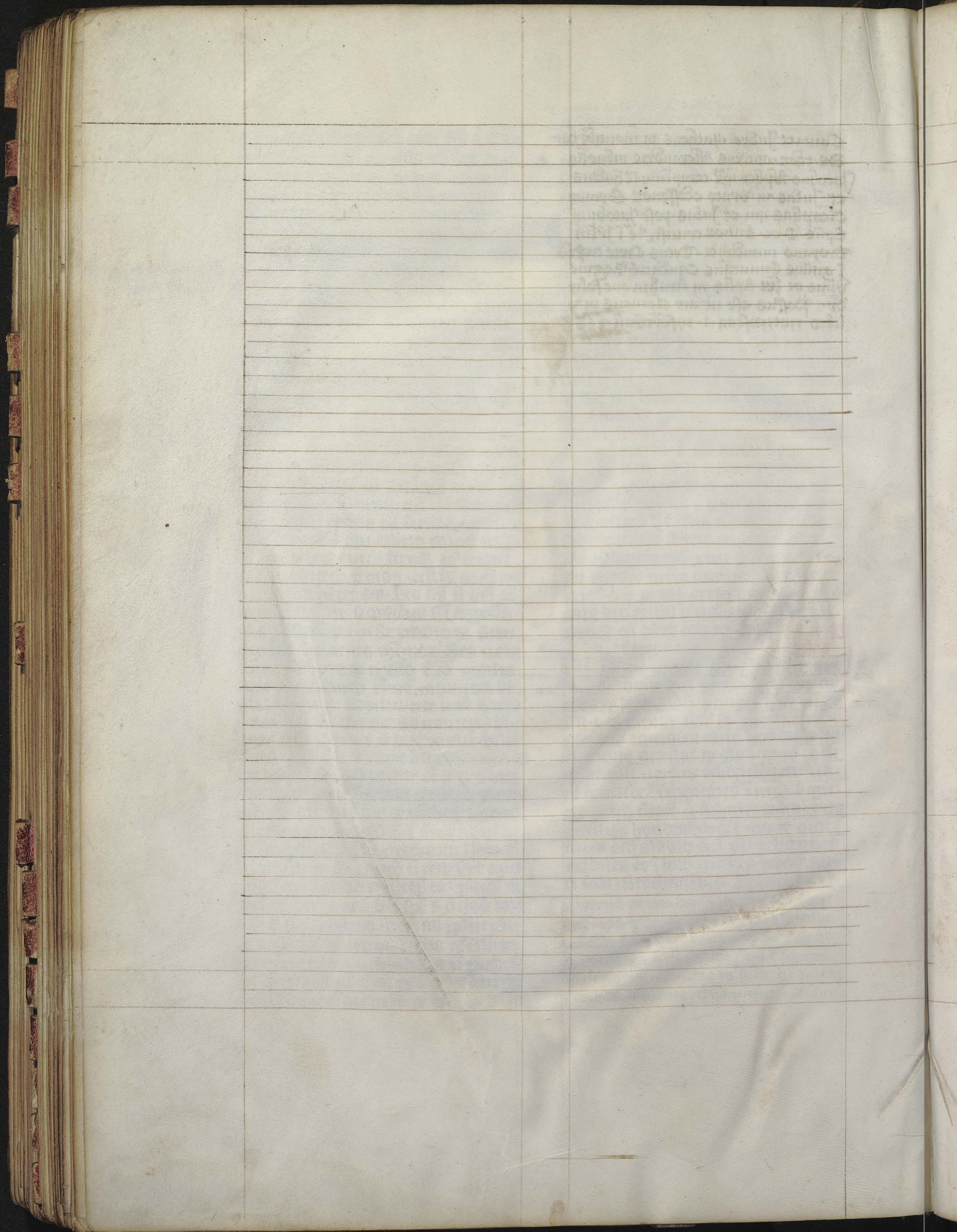
De conversacione sancti ... obitu eius Rome

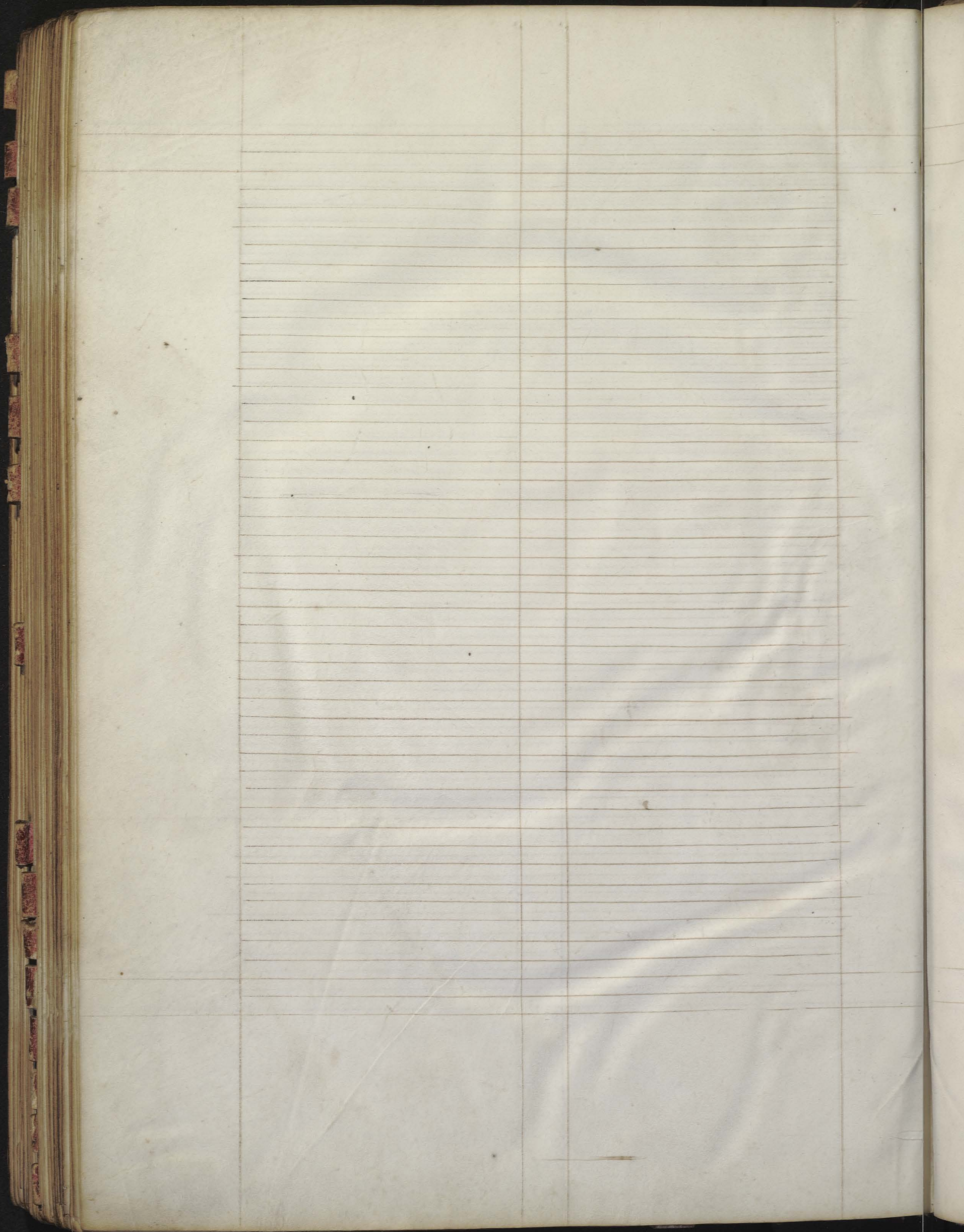
au audissent adventu eorum fratres qui erant
rome occurrerunt eis usque ad forum apy
i. ab apio in littore maris constitutu
in de nocte applicantes s. invenirent
victualia venalia vel constituerant
tres tabernas tres s. domos in littore
in quibus exponerentur cibi venales
Quem cum vidisset paulus
fratres ad se venientes gratias agens
deo accepit fiduciam nimis
s. timuit et quod ante adventum pauli
iam rome erat christianitas propter ex hoc loco petri
et paulum non primo predicasse romanis. Quod sic
quando legatur de constitucione fidei intelligen
dum est non de primaria instructione. Cum
autem venissent romam nondum erat confirma
tus Nero in regno. nec invaluerat nequi
cia eius. Et audiens causam suam de lege iudeorum
et romanorum vilipendit et permissus est pau
lo manere per se cum uno tantum milite eum
custodiente. Timuit autem ne forte iudei
qui persecuti erant eum in iudea misissent
litteras ad iudeos qui erant rome ut do
lo occiderent eum. Ideoque post tercium
diem convocavit primos iudeorum et cum ve
nissent dicebat eis. Ego fratres nichil adversus ple
bem meam faciens et coactus sum appella
re ad cesarem quod iniuste traditus sum
a iudeis in manus romanorum. Propterea volo
ut vos fratres sciatis quod nulla est causa mortis
mee nec quod prodicio terre mortuorum. At
illi dixerunt ad eum nec litteras accepi
mus de te a iudea nec adveniens ali
quis fratrum locutus est de te malum. Volu
mus autem de te audire que sentis. Sectam
enim hanc scimus quia ubique ei contradicitur
et die assignata venerunt plures
ad hospicium suum quibus exponebat legem
et prophetas predicans de ihesu a mane usque
ad vesperam. et quidam credebant in hiis que
dicebantur. Alii autem non credebant et cum
discederent dissencientes cepit eos paulus ar
guere in hunc modum. Bene spiritus sanctus duobus locu
tus est per ysaiam dicens. vade ad populum istum
et dic ad eos aure audietis et non intelligen
tis et videntes videbitis et non percipie
tis. Incrassatum est cor populi huius et auribus
audiant graviter audierunt et oculos suos pr

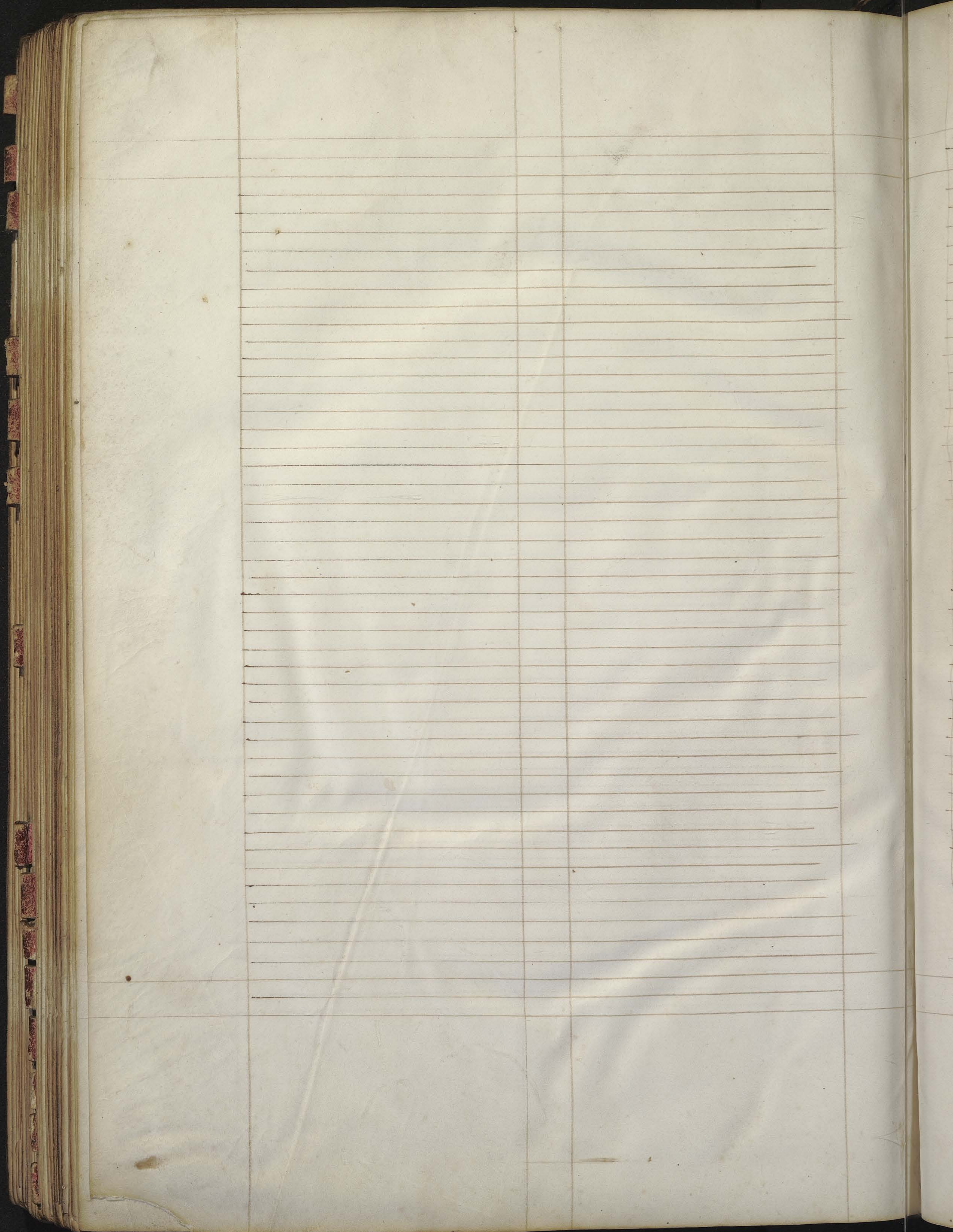
q occisos esse intelligitur eadem die anno revoluto quia stare non potest cum constet eodem anno s. xiiij esse occisos et eadem die

esserunt ne forte videant oculis et auribus
audiant et convertantur et sanem eos. quoniam
gentibus missum est hoc salutare dei et ipsi
audient. Quo tempore predicavit. usque ubique libere
Mansit autem paulus toto biennio
in hospicio quod conduxerat in libera custo
dia et suscipiebant omnes qui in
grediebantur ad eum predicans regnum dei et
docens de domino ihesu christo cum omni fiducia
sine prohibicione et vide quod ante adventum pau
li romam iam regnaverat Nero duobus annis
et veniens romam per biennium fuit in libera
custodia et post predictum biennium in magis libera quia
Nero nondum confirmatus erat in regno
et dedit illi libertatem licenciam deambulan
di et circueundi partes occidentis et predi
candi. Quarto Neronis anno christi passi s
Quarto. x. vero anno imperii Neronis
cum iam eius nequicia in
valuisset et iam iudeos con
spirasset positus est paulus rome in car
cere vel multos de familia Neronis convertit et
familiaritatem senece magistri Neronis
sibi comparavit et eodem xiiij. anno ultimo s. im
perii Neronis martirio coronati sunt ipse et
petrus. Unde patet eos errare qui dicunt non
eadem die anno revoluto quod stare non
potest cum constet eodem die. In quibus locis
De loco positi sunt petrus et paulus.
autem videntur minus sentire qui
dam qui putant in eodem loco oc
cisos quod legitur glosi principes quoniam iuxta
s. d. i. et minor. ... se. potius tamen vir
paulus tamquam civis honorabilio
ri morte occisus quod gladiatus et in
cathacumbis versus occidentem petrus vero
ro crucifixus in vaticano in vico s. qui
est extra civitatem ubi fiebant dolia et ita
paulus honorabiliori morte mor
tuus est gladio enim puniebantur
nobiles et in loco magis honorabi
li scilicet in cathacumbis. Explicit liber.
Petrus et paulus Rome sepulti sunt
Andreas patras civitate achaie Jacobus
zebedei in arthemirinarica Jo. in Ephe
so Philippus cum filiabus suis in Jerapoli
Asie Bartholomeus in Albone civitate
maioris armenie Thomas in Calamina

Ciuitate Iudee Matheus in montibz par
thor. Marcus Alexandrie in bucolis
Jacobus Alphei iuxta templum. Thadeus
et Iudas in Vrito Edessenor. Symon
Cleophas qui et Iudas post Jacobum
Epus. C xx annor crucifix[9] e i Iulii
Troyano imperante. Tytus Crete Crescens
i Gallye Eunuchus Candacis Regine
Vnus ex lxx aplis in Arabia que felix
dr. Passus est ut ait Clemens in v
libro ypotyposeon i. informatium ā b.

Deo grās amen solamē mod' ridp

